

Ewaluacja ex post Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

Raport końcowy

**Fundusze
Europejskie**
Program Regionalny

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

BADANIE EWALUACYJNE

EWALUACJA EX POST REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2007-2013

Raport końcowy

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Pl. Teatralny 2
87-100 Toruń

Wykonawca:

Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source" Korczyński Sarapata sp.j.
ul. Spławie 53; 61-312 Poznań
Tel. 61 622 92 06-07, biuro@re-source.pl

Wykaz skrótów

B+R	Badania i Rozwój
CATI	Computer Assisted Telephone Interview (komputerowo wspomagany wywiad telefoniczny)
CAWI	Computer Assisted Web Interview (komputerowo wspomagana ankieta internetowa)
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
FGI	Focus Group Interview (zogniskowany wywiad grupowy)
FS	Fundusz Spójności
IDI	Individual Depth Interview (Indywidualny wywiad pogłębiony)
IK	Instytucja Koordynująca
IP II	Instytucja Pośrednicząca II stopnia
IPI	Indykacyjny Plan Inwestycyjny
ITI	In-depth Telephone Interview (Telefoniczny wywiad pogłębiony)
IWIPK	Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych
IZ	Instytucja Zarządzająca
KSI SIMIK 07-13	Krajowy System Informatyczny – System Informatyczny Monitoringu i Kontroli
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
NSRO	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia
NSS	Narodowa Strategia Spójności
OZE	Odnawialne Źródła Energii
RPO WK-P	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko Pomorskiego na lata 2007-2013
SOPZ	Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia
SRK	Strategia Rozwoju Kraju
SRW 2007-2020	Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020
TBE	theory based evaluation (ewaluacja oparta na teorii)
UE	Unia Europejska
URPO	Uszczegółowienie Regionalnego Programu Operacyjnego
ZPORR	Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Spis treści

Wykaz skrótów.....	3
Spis treści	4
Streszczenie.....	6
Executive summary	13
1. Wprowadzenie.....	19
1.1. INFORMACJE WSTĘPNE.....	19
1.2. CEL I ZAKRES BADANIA.....	19
1.3. OBSZARY I PYTANIA BADAWCZE	20
1.4. METODY I PRZEBIEG BADANIA	21
1.4.1. Desk research	21
1.4.2. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI)	26
1.4.3. Ankieta internetowa (CAWI)	26
1.4.4. Komputerowo wspomagany wywiad telefoniczny (CATI).....	27
1.4.5. Metoda podwójnej różnicy (difference-in-difference - DiD)	28
1.4.6. Pogłębione wywiady telefoniczne (ITI)	28
1.4.7. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)	28
1.4.8. Wywiad ekspercki	28
2. Opis wyników badania	29
2.1. SYSTEM REALIZACJI RPO WK-P 2007-2013 I DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU.....	29
2.1.1. Planowanie Programu	35
2.1.2. Wdrażanie Programu.....	44
2.1.3. Zarządzanie Programem	47
2.1.4. Dobre praktyki i wąskie gardła systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013	50
2.2. STOPIEŃ OSIĄGNIĘCIA CELU GŁÓWNEGO I CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU	53
2.2.1. Realizacja celu głównego i celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013	53
2.2.2. Pozycja województwa w kraju na podstawie wskaźników kontekstowych.....	63
2.2.3. Trafność Programu w kontekście przyczyniania się do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa.....	84
2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH	89
2.3.1. Stopień osiągnięcia celów Osi priorytetowych	91
2.3.2. Wpływ Programu na zmiany w regionie.....	108
2.3.3. Stopień trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu	137
2.3.4. Struktura realizowanych projektów	147
2.3.5. Efekty projektów operatorskich, partnerskich i instrumentów finansowych.....	158
2.3.6. Pomoc techniczna.....	164
2.3.7. Dodatkowe efekty Programu	166
2.4. EFEKTYWNOŚĆ WYDATKOWANIA ŚRODKÓW	170
2.4.1. Efektywność interwencji w poszczególnych Osiach priorytetowych	170

2.4.2. Efekt netto i efekt zdarzenia niezależnego	175
2.5. BARIERY I TRUDNOŚCI W REALIZACJI PROJEKTÓW	181
2.5.1. Identyfikacja barier i trudności w realizacji projektów	181
2.5.2. Kategoryzacja i priorytetyzacja zidentyfikowanych barier i trudności w realizacji projektów	184
3. Podsumowanie.....	188
3.1. Skuteczność RPO WK-P 2007-2013	188
3.2. Efektywność RPO WK-P 2007-2013	188
3.3. Użyteczność RPO WK-P 2007-2013	189
3.4. Trwałość RPO WK-P 2007-2013	189
4. Zestawienie odpowiedzi na pytania badawcze	190
4.1. Ocena stopnia osiągnięcia celu głównego oraz celów szczegółowych Programu	190
4.2. Ocena stopnia realizacji celów poszczególnych Osi priorytetowych	191
4.3. Ocena realizacji RPO WK-P 2007-2013 pod kątem efektywności wydatkowania środków	196
4.4. Określenie stopnia trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013	197
4.5. Ocena systemu realizacji Programu	198
4.6. Identyfikacja barier/trudności w realizacji projektów finansowanych ze środków RPO WK-P na lata 2007-2013 oraz stopień ich przezwyciężenia.	200
4.7. Określenie dobrych praktyk w zakresie systemu zarządzania i wdrażania RPO WK-P na lata 2007-2013	201
Spis ilustracji	202
Spis wykresów	202
Spis tabel	203
Spis map	203
Spis rysunków	205
Załączniki	206
Załącznik 1. Rozkład projektów wg Działu gospodarki w poszczególnych gminach.....	206
Załącznik 2. Zestawienie wskaźników traktowanych jako zagrożone w realizowanym w 2015 roku badaniu ewaluacyjnym pn.: Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013	219
Załącznik 3. Rozkład kwoty dofinansowania w poszczególnych powiatach i gminach w podziale na Działania.....	223

Streszczenie

INFORMACJE O BADANIU

Niniejszy raport został przygotowany przez Pracownię Badań i Doradztwa „Re-Source” na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach badania „Ewaluacja ex post Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013”. Badanie realizowano w okresie czerwiec – grudzień 2016. Głównym celem badania było podsumowanie i ocena efektów wsparcia udzielonego ze środków RPO WK-P 2007-2013, głównie pod kątem określenia stopnia realizacji celu głównego i celów szczegółowych Programu.

Zakres przedmiotowy badania obejmował dokumenty strategiczne, sprawozdania, dane monitoringowe, statystyczne oraz badania i raporty dotyczące okresu programowania 2007-2013. Zakres podmiotowy badania obejmował przedstawicieli IZ RPO WK-P 2007-2013 odpowiedzialnych za wdrażanie i zarządzanie Programem, beneficjentów RPO WK-P 2007-2013, którzy otrzymali dofinansowanie w ramach projektów, mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz ekspertów. Zakres terytorialny badania obejmował obszar województwa kujawsko-pomorskiego.

METODOLOGIA BADANIA

W badaniu zastosowano następujące metody i techniki badawcze:

- analiza desk research,
- zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z beneficjentami RPO WK-P 2007-2013 (n=42, 7 sesji),
- ankiety internetowe (CAWI) z beneficjentami RPO WK-P 2007-2013 (n=1697),
- komputerowo wspomagane wywiady telefoniczne (CATI) z mieszkańcami województwa kujawsko-pomorskiego w wieku powyżej 18 lat (n=400),
- Metoda podwójnej różnicy (difference-in-difference - DiD) (n=600),
- Pogłębione wywiady telefoniczne (ITI) z partnerami projektów partnerskich (n=14) oraz beneficjentami ostatecznymi w projektach wsparcia pośredniego (za pośrednictwem IOB, n=14) oraz projektach operatorskich (n=10),
- indywidualne wywiady pogłębione (IDI) z pracownikami IZ RPO WK-P 2007-2013 (n=7),
- wywiady eksperckie (ITI) z pracownikami naukowymi regionalnych uczelni wyższych i przedstawicielami podmiotów „trzeciego sektora” (n=35),
- studium przypadku (n=10).

SYSTEM REALIZACJI RPO WK-P 2007-2013 I DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007- 2013 był jednym z 16 programów regionalnych, które realizowały Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 i Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (tj. Narodową Strategię Spójności).

Na system realizacji RPO WK-P 2007-2013 składają się struktura instytucjonalna i rozwiązania organizacyjne oraz procesy i regulujące je procedury. Należy go uznać za kompletny – wszystkie istotne procesy zostały opisane w formie procedur. Mimo, że Instrukcja Wykonawcza RPO WK-P 2007-2013 była dokumentem bardzo obszernym, została ona uznana za użyteczną.

Interwencja RPO WK-P 2007-2013 została zaplanowana prawidłowo, zgodnie z zasadą piramidy tzn. na jeden, ogólny cel Programu składa się kilka Osi priorytetowych – wskazują one pola interwencji, w których zakłada się określone wsparcie, by osiągnąć cel główny Programu, czyli poprawę konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru. Każdej z Osi priorytetowych przypisano 2-6 Działań, które określają sposób, w jaki planowano działać w zidentyfikowanych obszarach tematycznych (Osiach). Zaś do Działań przypisano konkretne typy projektów, czyli rodzaje interwencji. Wszystkie Osie wpisują się w cele szczegółowe Programu i jego cel

strategiczny. Cele poszczególnych Działań przyczyniają się z kolei do realizacji celów przypisanych im Osi priorytetowych RPO WK-P 2007-2013.

Pozytywnie ocenić należy także system wdrażania RPO WK-P na lata 2007-2013. Proces naboru i oceny wniosków ulegał modyfikacjom, które zwiększały jego użyteczność zarówno w kontekście potrzeb IZ, jak i projektodawców. Usprawnienia wprowadzane przez IZ w zakresie procesu naboru i oceny wniosków oraz kontraktowania umów miały przede wszystkim na celu podniesienie jakości składanych wniosków o dofinansowanie, głównie poprzez modyfikację dokumentacji konkursowej i zwiększenie przejrzystości procedur, w tym dbałość o jednoznaczność i zrozumiałość kryteriów oceny. Prowadzone działania były ukierunkowane na potencjalnych beneficjentów, co zostało pozytywnie ocenione, zarówno przez pracowników IZ, jak i projektodawców RPO WK-P 2007-2013 biorących udział w badaniach jakościowych. Efektywnym rozwiązaniem w kontekście systemu wdrażania Programu było odrzucanie wniosków na etapie oceny formalnej – wzmocniło to skuteczność procesu naboru i oceny projektów, eliminując stosunkowo szybko projekty, które i tak zostałyby odrzucone na dalszym etapie oceny. Słabą stroną systemu wdrażania jest natomiast wydłużony czas realizacji zadań w ramach procesu tj. długi łączny czas oceny złożonych wniosków i kontraktowania (od momentu złożenia wniosku do podpisania umowy o dofinansowanie). Stanowi on „wąskie gardło” w procesie naboru, oceny wniosków i kontraktowania umów będąc jednym z najważniejszych ograniczeń systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013. Jeśli chodzi o etap rozliczania wniosków o płatność, jako szczególnie użyteczne uznano podejście ze strony IZ, które także stosowano na etapie naboru i oceny projektów, polegające na wspieraniu i informowaniu beneficjentów i mające na celu ułatwienie beneficjentom przejście przez proces rozliczenia. „Wąskim gardłem” procesu weryfikowania wniosków o płatność, było – jak w przypadku procesu naboru i oceny wniosków – wydłużenie czasu realizacji procesu i w konsekwencji – długi czas oczekiwania beneficjenta na płatność.

Zarządzanie Programem poddano analizie w kontekście dwóch kluczowych procesów zarządzania, tj. monitoringu i kontroli. Pracownicy IZ RPO WK-P 2007-2013 przeciętnie oceniają funkcjonujący w perspektywie 2007-2013 system monitoringowy. Największą barierą w procesie monitoringu było nieprzewidzenie wymogów tego procesu na etapie projektowania systemu realizacji Programu i tym samym brak bieżącego pozyskiwania i gromadzenia wszystkich wymaganych danych sprawozdawczych, w szczególności w zakresie wskaźników. Generowało to konieczność pozyskiwania potrzebnych danych i informacji, poza systemem monitoringu, co wiązało się z dodatkowym nakładem pracy i czasu, a jednocześnie nie było w pełni skuteczne. Inną barierą systemu monitorowania były niedoskonałości Krajowego Systemu Informatycznego i jednocześnie brak systemu lokalnego, co mogło stanowić duże utrudnienie w pozyskaniu niezbędnych danych na potrzeby monitorowania postępu rzeczowego Programu, a także prowadzonych badań ewaluacyjnych.

System kontroli w ramach RPO WK-P 2007-2013 cechował się relatywnie dużą elastycznością tzn. był na bieżąco dostosowywany do wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań – opracowano m.in. dobrze ocenianą przez pracowników zaangażowanych w realizację Programu, metodologię doboru projektów do kontroli oraz metodologię doboru dokumentów. Wysoko ocenia się także wprowadzaną stopniowo – w wyniku zidentyfikowanych potrzeb – specjalizację pracy. Jednocześnie – z punktu widzenia beneficjenta – procedury kontrolne stosowane w okresie programowania 2007-2013 cechowały się dużą uciążliwością.

Do dobrych praktyk systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013 zaliczyć należy jego „zwinność” / „adaptacyjność”, którą rozumieć należy jako zdolność do reagowania i przystosowywania się do zmiennego otoczenia zewnętrznego. System realizacji RPO WK-P 2007-2013 był także dobrze zorganizowany w sferze organizacyjno-kadrowej – w zakresie klarownego podziału zadań na zadania o charakterze zarządczym i wdrożeniowym i ich przypisania poszczególnym komórkom IZ zaangażowanym w realizację Programu oraz w zakresie koordynacji pracy i współpracy pomiędzy poszczególnymi komórkami. Korzystną funkcję pod względem przeciwdziałania nadmiernemu obciążeniu pracą, a także wypaleniu zawodowemu, spełniła też przyjęta zasada rotacji pracowników na inne stanowiska. Pozytywnie należy także ocenić podejmowanie w okresie realizacji RPO WK-P 2007-2013 działań z zakresu obniżania obciążeń administracyjnych dla beneficjentów, a także podejmowane działania informacyjno-promocyjne.

STOPIEŃ OSIĄGNIĘCIA CELU GŁÓWNEGO I CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU

Celem głównym RPO WK-P na lata 2007-2013 była poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru. Analizując stopień realizacji wskaźników celu głównego Programu należy uznać, iż cel został w pełni osiągnięty – stopień realizacji wszystkich wskaźników przekroczył bowiem 100%. Uzyskane efekty, szczególnie w zakresie powstawania nowych miejsc pracy, są wyraźnie większe niż planowane, co świadczy o wyższej skuteczności wdrażanej interwencji niż zakładano w ramach Programu.

Do celów szczegółowych Programu należało: (1) zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego, (2) zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu oraz (3) poprawa poziomu życia mieszkańców.

Stopień realizacji wskaźników Celu szczegółowego 1 przekroczył poziom 100%, bądź był jemu bliski. Niniejsza sytuacja świadczy o występowaniu pozytywnych zmian w atrakcyjności województwa, lecz nie informuje, w jakim zakresie RPO WK-P 2007-2013 miał wpływ na te zmiany. Dodatkowym kontekstem dla danych zastanych są wyniki eksperckiego badania jakościowego, z których wynika, iż duży wpływ na zwiększenie atrakcyjności województwa miały zmiany w infrastrukturze transportowej województwa, zmiany w jakości środowiska przyrodniczego, pozytywne tendencje rozwojowe w obszarze turystyki, rosnąca atrakcyjność inwestycyjna, poprawa jakości i dostępności usług społecznych, poprawa warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego, poprawa konkurencyjności gospodarki regionalnej oraz zmiany rewitalizacyjne.

W przypadku Celu szczegółowego 2 uzyskano zakładane wartości docelowe w przypadku dwóch spośród trzech wskaźników. Wskaźnikiem, którego wartość okazała się niższa od oczekiwanego poziomu jest *Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych i istotnie ulepszonych w produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w przemyśle*. Zauważyć jednak należy, iż nie tylko RPO WK-P 2007-2013 ma wpływ na wartość niniejszego wskaźnika, ale także czynniki takie jak: koniunktura gospodarcza czy poziom popytu. W związku z powyższym nieosiągnięcie wartości docelowej nie oznacza braku realizacji Celu szczegółowego 2 Programu.

W przypadku Celu szczegółowego 3 dwa z czterech jego wskaźników zostały osiągnięte na poziomie 100%. Jednakże, podobnie jak w przypadku Celu szczegółowego 2, tu również nie powinno się traktować niskiego stopnia realizacji wskaźników jako przejawu nieosiągnięcia celu, ponieważ na osiąganą wartość wskaźników ma wpływ wiele czynników niezależnych od RPO. W wywiadach eksperckich pojawiały się opinie potwierdzające, że na poprawę poziomu i jakości życia mieszkańców wpłynęły zmiany w infrastrukturze transportowej, w jakości środowiska przyrodniczego, w jakości i dostępności usług społecznych, w konkurencyjności przedsiębiorstw, w sektorze turystycznym oraz rewitalizacja miast.

Biorąc pod uwagę najnowszy stan analizowanych wskaźników kontekstowych odnoszących się do trzech obszarów: społeczeństwo, gospodarka i środowisko, województwo kujawsko-pomorskie zakwalifikowano do regionów o przeciętnym poziomie rozwoju. W przypadku niemal wszystkich analizowanych wskaźników kontekstowych mamy do czynienia z poprawą sytuacji w województwie, a w większości przypadków obserwowana poprawa sytuacji jest zgodna z tendencją ogólnopolską. Największy rozwój województwa w analizowanym dziesięcioleciu (mierzony pozycją w rankingu województw) odnotowano w sferze społecznej (obejmującej również niektóre wymiary infrastruktury).

Wszystkie obszary interwencji RPO WK-P 2007-2013 są spójne ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020. Program jest trafnym narzędziem realizacji celów Strategii zawartych w Priorytetowym obszarze działań 2. *Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu* oraz Priorytetowym obszarze działań 1. *Rozwój nowoczesnej gospodarki*. W mniejszym stopniu przyczynia się jednak do realizacji celów zawartych w Priorytetowym obszarze działań 3. *Rozwój zasobów ludzkich*.

STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Ilość umów o dofinansowanie projektów podpisanych w ramach RPO WK-P 2007-2013 według stanu na 30.06.2016 wynosi 2295. Najwięcej projektów (prawie połowa wszystkich przedsięwzięć)

realizowanych było w ramach Osi priorytetowej 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw. Powodem dużej liczby projektów w tym obszarze interwencji, jest jego specyfika – w tej Osi priorytetowej wdrażane było bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw, które kierowane jest do dużej liczby beneficjentów. Kolejnymi Osiami pod względem liczby projektów są: Oś priorytetowa 1 Rozwój infrastruktury technicznej, Oś priorytetowa 2 Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska, Oś priorytetowa 7 Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy oraz Oś priorytetowa 3 Rozwój infrastruktury społecznej. Najmniej liczna w projekty (nie licząc mającej charakter pomocniczy Osi priorytetowej 8. Pomoc techniczna) jest Oś priorytetowa 4 Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego. Beneficjentami wsparcia bezpośredniego najczęściej były przedsiębiorstwa przemysłowe należące do sekcji: C. Przetwórstwo przemysłowe, S. Pozostała działalność usługowa, F. Budownictwo oraz G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów.

W ramach RPO WK-P 2007-2013 według stanu na 30.06.2016 r. podpisano umowy o dofinansowanie na łączną wartość 4 176 mln zł. Największa część alokacji przeznaczona została na realizację projektów na terenie miasta Bydgoszczy. W dalszej kolejności pod względem wielkości alokacji finansowej uplasowały się gminy miast: Toruń, Włocławek, Grudziądz i Inowrocław. Łączna alokacja finansowa z terenu pięciu wskazanych wyżej gmin stanowi nieco ponad połowę alokacji finansowej, co świadczy o centralizacji wsparcia w dużych miastach.

Za miernik osiągnięcia celów szczegółowych Osi priorytetowych uznano w badaniu stopień osiągnięcia wskaźników monitorowanych w ramach poszczególnych Osi. W ramach żadnej z nich nie osiągnięto w 100% wartości docelowych wszystkich wskaźników produktu i rezultatu. Jednakże, z uwagi na złożoność oddziaływania w ramach każdej z analizowanych Osi oraz wysoki stopień szczegółowości wskaźników w stosunku do dość ogólnego sformułowania ich celów, braku osiągnięcia wartości docelowej w wąskim gronie wskaźników nie można traktować jako wyznacznika braku skuteczności realizacji całości celu Osi priorytetowej. Jako wskaźnik stopnia osiągnięcia celu uznać można natomiast udział wskaźników, w przypadku których mamy do czynienia z zadowalającym stopniem realizacji w stosunku do całkowitej liczby monitorowanych wskaźników. Na zadowalającym poziomie osiągnięte zostały cele wszystkich Osi priorytetowych poza Osią priorytetową 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego*, w której osiągnięto tylko nieco ponad połowę monitorowanych wskaźników produktu i rezultatu. Najlepsze wyniki osiągnięto w Osi priorytetowej 7. *Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy*, czego powodem może być relatywnie mała złożoność projektów rewitalizacyjnych, ich silnie lokalny charakter i realizacja części z nich przez doświadczoną kategorię beneficjentów, jaką jest samorząd gmin miejskich / miejsko-wiejskich.

W badaniu ilościowym projektodawcy byli proszeni również o wskazanie ewentualnych nieplanowanych efektów swoich przedsięwzięć. Na występowanie dodatkowych, pozytywnych efektów wskazało ponad 12% badanych beneficjentów. Przedsiębiorcy wskazywali najczęściej, iż efektem dodatkowym jest rozwój przedsiębiorstwa, przejawiający się m.in. w takich aspektach jak: utworzenie większej ilości miejsc pracy niż zakładana, pozyskanie nowych klientów, kontrahentów czy szybsze wprowadzenie nowych produktów na rynek. W przypadku projektów zorientowanych na odnowę zdegradowanych miejsc do dodatkowych efektów zaliczono, m.in.: poprawę wizerunku miast, wzrost zainteresowania miastem, wzrost atrakcyjności miejscowości czy identyfikację odnowionych miejsc jako marki regionu i symbolu miasta. Ważnym niespodziewanym, pozytywnym, efektem jest także kontynuacja działań zapoczątkowanych przez projekt. Nieplanowane efekty negatywne dostrzegli nieliczni beneficjenci. Wskazywali oni na niezadowolenie uczestników projektów, nieprzewidziane koszty, utratę płynności finansowej z powodu braku zwrotu wydatków związanych z realizacją projektu, niezrealizowanie wskaźników projektu oraz trudność w utrzymaniu zatrudnienia.

W opinii beneficjentów projekty w średnim stopniu wpłynęły na osiągnięcie takich trwałych efektów jak: wzrost zatrudnienia; zmniejszenie różnicy w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi; zwiększenie dochodów i poprawa poziomu życia mieszkańców oraz wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju.

Z największym oddziaływaniem na osiągnięcie ww. trwałych efektów mamy do czynienia w przypadku Osi priorytetowej 1. *Rozwój infrastruktury technicznej*. Realizowane inwestycje z założenia powinny

cechować określony poziom trwałości charakterystyczny dla infrastruktury technicznej. Zdaniem badanych, efekty o wysokim stopniu trwałości generowane są także ramach Osi priorytetowej 2 dotyczącej zachowania i racjonalnego użytkowania środowiska. Podobna sytuacja dotyczy Osi priorytetowej 3, która obejmuje przedsięwzięcia dotyczące infrastruktury społecznej, gdzie w przypadku realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych, wysoki stopień trwałości jest w pewnym sensie oczywistą konsekwencją charakteru realizowanych projektów. W przypadku Osi priorytetowej 4 *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego*, silnie powiązanej z innowacyjnością dostrzeżono obawę trwałości wypracowanych efektów. Aspekt trwałości działań o jednoznacznie infrastrukturalnym charakterze podkreślano także w Osi priorytetowej 6, dotyczącej wsparcia rozwoju turystyki oraz Osi priorytetowej 7, która dotyczyła działań rewitalizacyjnych.

W ramach badania zweryfikowano także potencjalną trwałość uzyskanych efektów, prosząc beneficjentów oraz sektorowych ekspertów o wskazanie czynników, które mogą oddziaływać na trwałość uzyskanych efektów. I tak, w przypadku Osi Priorytetowych: 1, 3 oraz 4, za czynniki pozytywnie wpływające na możliwość zachowania trwałości efektów projektów uznano przede wszystkim rozwiązania gwarantujące jakość wykonania prac w ramach inwestycji lub jakość zakupionej infrastruktury. W Osi priorytetowej 2 *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* czynnikiem tym jest pogoda, zaś w kontekście czynników kształtujących trwałość efektów wsparcia w ramach Osi priorytetowej 5 *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw* mamy do czynienia z uwarunkowaniami, które określić można jako ogólne czynniki dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej (np. popyt). W odniesieniu do projektów realizowanych w ramach Osi priorytetowej 6. *Wsparcie rozwoju turystyki* akcentowano pozytywne oddziaływanie działań marketingowych na trwałość efektów wsparcia. Natomiast w ramach Osi priorytetowej 7 inwestycje w poprawę jakości tkanki miejskiej generują trwały efekt w postaci wzrostu wartości nieruchomości na danym obszarze.

EFEKTYWNOŚĆ WYDATKOWANIA ŚRODKÓW

Kwoty dofinansowania przypadające na 1 jednostkę wskaźnika nie wskazują na występowanie zaburzeń w racjonalności wykorzystania alokacji finansowej. Zidentyfikowane kwoty nie wskazują również na występowanie ograniczeń w efektywności gospodarowania środkami. Względna proporcjonalność wydatkowanych środków do uzyskiwanych efektów wskazuje, iż przynoszą one wymierne rezultaty.

Ze względu na różnorodność produktów i rezultatów osiąganych w poszczególnych Osiach, dla celów porównawczych efektywności pomiędzy Osiami opracowano wskaźnik efektywności, który stanowi stosunek udziału wykorzystanej alokacji finansowej do średniego stopnia realizacji wskaźników danej osi reprezentującego - uśredniony postęp rzeczowy. Z największą efektywnością wydatkowania środków mamy do czynienia w Osiach priorytetowych 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* oraz 8. *Pomoc techniczna*, gdyż skala osiągnięcia efektów jest w ich przypadku większa niż proporcjonalna do wydatkowanych środków. W pozostałych Osiach priorytetowych efektywność jest również na zadowalającym poziomie. Efektywność nieznacznie niższa niż proporcjonalna do skali wydatkowych środków występuje w Osi priorytetowej 2 *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* oraz Osi priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Udzielone wsparcie w wysokim stopniu przyczyniło się do przyspieszenia realizacji działań przez beneficjentów, umożliwiło osiągnięcie efektów w większym zakresie, a w przypadku części projektów umożliwiło w ogóle realizację projektu.

Analiza efektu netto wykazała, iż bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw oddziałuje w sposób kompleksowy na konkurencyjność przedsiębiorstw. Zidentyfikowano występowanie efektu netto interwencji w zakresie wzrostu zatrudnienia, wzrostu liczby kontrahentów, wzrostu przychodów, wzrostu nakładów inwestycyjnych oraz rozpoczynania działalności innowacyjnej, przy czym najczęściej dotyczył on wzrostu zatrudnienia, wzrostu liczby kontrahentów krajowych oraz wzrostu przychodów. Najmniejszą skalę efektu netto odnotowano w zakresie rozpoczynania działalności innowacyjnej. Jednocześnie, wsparcie dotyczące tego wymiaru konkurencyjności oraz ekspansji na rynki zagraniczne należy uznać za wysoce niezbędne, ze względu na niską skalę efektu zdarzenia niezależnego.

BARIERY I TRUDNOŚCI W REALIZACJI PROJEKTÓW

Za bariery i trudności o największym znaczeniu uznać należy: obciążenia biurokratyczne i wynikająca z tego czasochłonność procedur stosowanych w Programie; zmienność i niejasność obowiązujących regulacji i wytycznych; problemy finansowe beneficjentów związane z realizacją projektu; problemy z realizacją zadań projektowych (problemy z wykonawcami, braki kadrowe, niekorzystne warunki atmosferyczne itp.), zagrażające niekiedy osiągnięciu założonych wartości wskaźników projektowych. Specyficznym problemem dotyczącym bezpośrednio Instytucji Zarządzającej były natomiast trudności kadrowe wynikające z fluktuacji pracowników (i związanymi z tym ograniczeniami w budowaniu odpowiednio doświadczonej kadry) i ilościowego niedoboru pracowników.

Do barier leżących po stronie wnioskodawców należą: uznanie części wydatków za niekwalifikowalne; problemy z wykonawcami; wzrost kosztów w stosunku do kosztów zakładanych w budżecie projektu; problemy kadrowe beneficjentów; problemy z okresowym rozliczaniem projektu; trudności z pozyskaniem pozwoleń lub innych wymagań; trudności z płynnością finansową; trudności z osiągnięciem założonych wartości wskaźników oraz problemy z procedurą zamówień publicznych. Do barier leżących po stronie IZ należą: biurokracja; uznanie części wydatków za niekwalifikowalne; zmieniające się interpretacje/wytyczne (na poziomie regionalnym); niejasne wytyczne Instytucji Zarządzającej; opóźnienia w podpisywaniu umowy projektu; opóźnienia w płatnościach ze strony instytucji finansującej projekt; problemy z okresowym rozliczaniem projektu oraz utrudniona komunikacja z IZ / opiekunem projektu. Do barier niezależnych od wnioskodawców i IZ należą: zmieniające się interpretacje/wytyczne (na poziomie ponadregionalnym); złe warunki atmosferyczne; sytuacja gospodarcza w kraju; zmiany cen/kursów walut oraz ryzyko i nieprzewidziane okoliczności ujawniające się w trakcie realizacji projektu. W większości najważniejsze zidentyfikowane problemy nie dotyczą określonego etapu „życia projektu”, ale mają charakter całościowy.

Zidentyfikowane powyżej bariery nie mają charakteru specyficznego dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, co potwierdziła analiza benchmarkingowa raportów dotyczących problemów i trudności w realizacji Programów Operacyjnych w innych województwach.

PODSUMOWANIE

Uzyskane efekty, szczególnie w zakresie powstawania nowych miejsc pracy są większe niż planowane, co może świadczyć o wysokiej skuteczności interwencji wdrażanej w ramach Programu. Jeśli chodzi o skuteczność interwencji wdrażanej w RPO WK-P w kontekście osiągnięcia celów poszczególnych osi priorytetowych, należy stwierdzić, że cele osi osiągnięto na poziomie zadowalającym¹. Najlepsze wyniki osiągnięto w Osi priorytetowej 7 *Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy*.

Względna proporcjonalność wydatkowanych środków do uzyskiwanych efektów wskazuje, iż przynoszą one wymierne efekty. Najlepszą efektywność wydatkowania środków osiągnięto w Osi Priorytetowej 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* oraz 8. *Pomoc techniczna*. Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw oddziałuje w sposób kompleksowy na konkurencyjność przedsiębiorstw, co znajduje swoje odzwierciedlenie we wzroście zatrudnienia, liczbie kontrahentów, przychodach oraz nakładach inwestycyjnych.

RPO WK-P 2007-2013 uznany został za użyteczne narzędzie wsparcia województwa - w ocenie mieszkańców Program przyczynia się do rozwoju województwa oraz ich najbliższego otoczenia. RPO WK-P najczęściej kojarzony jest przez mieszkańców ze wsparciem w dziedzinach związanych z infrastrukturą i instytucjami publicznymi. W swoim najbliższym otoczeniu mieszkańcy dostrzegali zmiany dotyczące infrastruktury drogowej, dbałości o jakość środowiska naturalnego, poprawy estetyki otoczenia oraz rozwój zaplecza turystycznego i sportowego.

¹ W Osiach priorytetowych 1-3 oraz 5-8 70,0% i więcej monitorowanych wskaźników produktu i rezultatu osiągnięto na dostatecznym poziomie (jako dostateczny poziom realizacji wskaźnika przyjęto osiągnięcie więcej niż 50% założonej wartości docelowej). W Osi priorytetowej 4 na dostatecznym poziomie osiągnięto tylko nieco ponad połowę - 56,0% monitorowanych wskaźników produktu i rezultatu.

Do trwałych efektów należą: wzrost zatrudnienia; zmniejszenie różnicy w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi; zwiększenie dochodów i poprawa poziomu życia mieszkańców oraz wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju. Czynniki wpływającymi na trwałość efektów wsparcia w poszczególnych osiach są rozwiązania gwarantujące jakość wykonania prac w ramach inwestycji lub jakość zakupionej infrastruktury (Osie 1, 3, 4), pogoda (Oś 2), czynniki dotyczące prowadzenia działalności tj. popyt (Oś 5), działania marketingowe (Oś 6) oraz inwestycje w poprawę jakości tkanki miejskiej (Oś 7).

Executive summary

ABOUT THE RESEARCH

This report was developed by the Re-Source Research and Advice Studio at the request of the Marshal's Office of the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship within the research: "*Evaluation ex post of the Regional Operational Programme of the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship for 2007-2013*". The research was carried out from June to December 2016. The main purpose of the research was to sum up and evaluate the effects of the support provided by the ROP K-PV 2007-2013, mainly in terms of determining the degree of implementation of the main and specific purposes of the Programme.

The range of the research included the strategic documents, reports, monitoring data, statistical data as well as research and reports on the programming period 2007-2013. The personal range of the research included the representatives of the MA K-PV 2007-2013 responsible for the implementation and management of the Programme, the beneficiaries of ROP K-PV 2007-2013 who received funds under the project, the inhabitants of the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship and experts. The territorial range of the research included the area of the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship.

RESEARCH METHODOLOGY

In the research, the following research methods and techniques were applied:

- desk research analysis,
- focus group interviews (FGI) with beneficiaries of the ROP K-PV 2007-2013 (n=42, 7 sessions),
- internet surveys (CAWI) with beneficiaries of the ROP K-PV 2007-2013 (n=1697),
- computer-assisted telephone interviews (CATI) with the adult inhabitants of the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship (n=400),
- difference-in-difference method (DID) (n=600),
- in-depth telephone interviews (ITI) with partners of the partnership projects (n=14) and the final beneficiaries in the projects of indirect support (via IOB, n=14) and the operators' projects (n=10).
- individual in-depth interviews (IDI) with employees of the MA ROP K-PV 2007-2013 (n=7);
- expert interviews (ITI) with scientific employees of the regional universities, and representatives of the entities of the "third sector" (n=35),
- case study (n=10).

THE IMPLEMENTATION SYSTEM OF THE RO K-PV 2007-2013 AND GOOD PRACTICES IN MANAGEMENT AND IMPLEMENTATION OF THE PROGRAMME

The Regional Operational Programme Kujawsko-Pomorskie Voivodeship for the years 2007- 2013 was one of 16 regional programmes, which implemented the National Development Strategy 2007-2015 and the National Strategic Reference Frames for 2007-2013 (i.e. The National Cohesion Strategy).

The implementation system of the ROP K-PV 2007-2013 consists of the institutional and organizational solutions and the processes and procedures governing them. It should be considered a complete - all relevant processes are described in the form of procedures. Although, the Executive Manual of the ROP K-PV 2007-2013 was a very comprehensive document, it was deemed useful.

The intervention of the ROP K-PV 2007-2013 was planned properly, in accordance with the pyramid rule, i.e. one, overall purpose of the Programme consists of several Priority axes - they indicate the fields of intervention, which assume specific support to achieve the main purpose of the Programme, namely improving competitiveness of the region and the social, economic and spatial area. Each of the Priority axes includes 2-6 Measures, which determine the method of planned operations in the identified thematic areas (Axes). The Measures were provided with specific types of projects or types of interventions. All Axes are part of the specific purposes of the Programme and its strategic purpose.

The objectives of individual Measures contribute in turn to the purposes assigned the Priority axes of the ROP K-PV 2007-2013.

One should evaluate the implementation system of the ROP K-PV 2007-2013 as positive. The process of calling and assessing applications was modified to increase its usefulness, in the context of the needs of the MA and project initiators. The improvements implemented by the MA in the process of selection and evaluation of applications and contracting agreements aimed primarily at enhancing the quality of applications for funds, mainly by modifying the competition documentation and increase the transparency of procedures, including the care of explicitness and clarity of evaluation criteria. The activities aimed at potential beneficiaries, which was positively evaluated by both the MA employees and initiators of the ROP K-PV 2007-2013 participating in the qualitative research. The effective solution in the context of the implementation of the Programme was to reject applications at the stage of formal evaluation, this strengthened the effectiveness of the selection process and projects evaluation, relatively quickly eliminating projects that would be rejected at a later stage of evaluation. The weakness of the system implementation involves, however, extended duration of the tasks execution in the process, i.e. long total time of the evaluation of submitted applications and contracting (from the moment of submission of an application to signing a grant agreement). It is a "bottleneck" in the calling process, applications evaluation and contracting agreements being one of the most important limitations of the ROP K-PV 2007-2013. As for the stage of the settlement of payment applications, the approach of the MA was evaluated as particularly useful, and was also applied at the stage of the projects selection and evaluation, namely supporting and informing beneficiaries and facilitating beneficiaries to go through the settlement process. The "bottleneck" of the payment applications verification process involved, as in the case of the applications selection and evaluation process, prolonged implementation process and, as a consequence, beneficiaries waited for payments for a long time.

The Programme Management was analysed in the context of two key management processes, i.e. monitoring and control. The employees of the MA K-PV 2007-2013 evaluate the monitoring system operating in the period 2007-2013 as average. The largest barrier to the monitoring process involved unpredicted requirements of the process at the stage of the implementation system design for the Programme and therefore no current acquisition and collection of all required reporting data, in particular in the field of indicators. This generated the need to obtain the necessary data and information, in addition to the monitoring system, which was connected with the additional workload and time, and was not fully effective. Another barrier of the monitoring system involved imperfections of the National Information System and at the same time no local system, which could be a major obstacle in obtaining the necessary data for the research evaluation, and monitoring the physical progress of the Programme.

The control system in the ROP K-PV 2007-2013 was characterized by a relatively high degree of flexibility, i.e. it was currently adapted to internal and external conditions, inter alia the methodology for the projects selection for control and the method of documents selection, well-evaluated by the employees involved in the implementation of the Programme. In addition, the work specialisation, gradually implemented as a result of identified - needs, was highly evaluated. At the same time, from the point of view of a beneficiary, the control procedures applied in the programming period 2007-2013 were characterized with large nuisance.

The good practices of the system ROP K-PV 2007-2013 includes its "agility"/"adaptability", which should be understood as the ability to respond and adapt to the changing external environment. The implementation system of the ROP K-PV 2007-2013 was also well-organized in the area of organizational and human resources, in terms of a clear division of tasks of the managerial and implementation character, and their assignment to individual MA units involved in the implementation of the Programme, and the coordination of work and cooperation between units. A preferred feature in terms of prevention from excessive work load, as well as burnout, was also met by the adopted rule of employees' rotation to other positions. The activities taken within the implementation period of the ROP K-PV 2007-2013 in terms of reducing the administrative burden for beneficiaries and the information and promotion activities should be evaluated as positive, as well.

ACHIEVEMENT DEGREE OF MAIN AND SPECIFIC PURPOSES OF THE PROGRAMME

The main purpose of the ROP K-PV for 2007-2013 was to improve the competitiveness of the region and the social, economic and spatial cohesion of the area. Analysing the degree of the indicators implementation of the main purpose of the Programme, one must consider that the purpose was fully achieved - the implementation degree of all indicators exceeded 100%. The obtained results, especially in terms of creating new jobs, are significantly higher than expected, which proves the higher effectiveness of implemented interventions than predetermined under the Programme.

The specific purposes of the Programme were: (1) to increase the attractiveness of Kujawsko-Pomorskie Voivodeship, (2) to increase the competitiveness of the region's economy, and (3) to improve life quality.

The indicators implementation degree of the Specific purpose 1 exceeded 100%, or was close to it. This situation shows the existence of positive changes in the attractiveness of the region, but does not indicate to what extent the ROP K-PV 2007-2013 influenced on these changes. An additional context for the existing data involves the results of expert qualitative research, which shows that changes in the transport infrastructure of the region, changes in environmental quality, positive trends in the area of tourism, increasing investment attractiveness, improvement of quality and accessibility social services, improving conditions for the development of the information society, improving the competitiveness of the regional economy and changes in revitalization largely influenced on the increased attractiveness of the region.

In the case of the Specific purpose 2, the expected target values for two of the three indicators were achieved. The indicator, the value of which was lower than expected is *The sold share of new products and significantly improved sold production in total in the industry*. One should note, however, that not only the ROP K-PV 2007-2013 will affect the value of this indicator, but also factors such as: economic conditions and demand level. Therefore, failure to achieve the target value does not mean the lack of the implementation of the Specific purpose 2 of the Programme.

In the case of the Specific purpose 3, two of its four indicators were achieved at 100%. However, as in the case of the Specific purpose 2, one should also not consider a low level of the indicators implementation as a prove of failure to achieve the purposes, because the achieved value of the indicator is influenced by a number of factors beyond the control of the ROP. The expert interviews include opinions confirming that the improvement of the life level and quality of the inhabitants was influenced by changes in the transport infrastructure, quality of the natural environment, quality and availability of social services, competitiveness of enterprises, changes in the tourism sector and urban revitalization.

Considering the latest status of the analysed contextual indicators relating to three areas: society, economy and environment, the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship qualified for regions with average level of development. In the case of almost all analysed context indicators, the region situation in the Kujawsko-Pomorskie Voivodeship improved, and in most cases the observed improvement is in line with the nationwide trend. The largest development of the region during the analysed decade (measured with the position in the voivodeships ranking) was recorded in the social sphere (which also includes some of the infrastructure dimensions).

All areas of the intervention of the ROP K-PV 2007-2013 are consistent with the Development Strategy Kujawsko-Pomorskie Voivodeship 2007-2020. The Programme is a great tool to achieve the Strategy purposes contained in the Priority area of measures 2 *Modernization of the spatial – functional structure of region* and the Priority area of measures 1 *Development of modern economy*. It contributes to the achievement of the purposes of the Priority area of measures 3 *Human resources development* in lesser extent.

DEGREE OF THE PURPOSES IMPLEMENTATION OF THE PRIORITY AXES

The number of agreements signed for financing the projects within the ROP K-PV 2007-2013 as of 30 June 2016 amounts to 2295. The most projects (nearly half) were implemented within the Priority axis 5. Strengthening the competitiveness of enterprises. The reason for the large number of projects in

this area of intervention involves its specificity; in this Priority axis, direct support to enterprises, which is directed to a large number of beneficiaries, was deployed. Other Axes in terms of the number of projects are: Priority axis 1, Priority axis 2, Priority axis 7, Priority axis 3. The lowest number of projects (not including the Priority axis 8 Technical assistance, which is of supporting character) were in the Priority axis 4. The beneficiaries of direct support were mostly industrial enterprises, belonging to the sections: C. Manufacturing, S. Other service activities, F. Construction and G. Wholesale and retail trade; repair of vehicles.

Within the ROP K-PV 2007-2013, the signed granting agreements were of a total value of 4 176 mln PLN. The largest part of the allocation related to the implementation of projects in the city of Bydgoszcz. Further, considering the amount of the financial allocation, the following city municipalities were ranked: Toruń, Włocławek, Grudziądz and Inowrocław. The total financial allocation from the area of the five above mentioned municipalities is slightly more than half of the financial allocation, reflecting the centralization of support in large cities.

As the measure of the achievement of specific purposes of the Priority axes were found in the research of the achieved indicators level monitored within individual Priority axes. 100% of target values of all product and result indicators was not achieved in any Priority axis. However, due to the complexity of interactions within each of the analysed axis and a high degree of indicators specification in relation to a fairly general formulation of the purposes of the Priority axes, failure to achieve the target value in a small group of indicators cannot be considered as an indicator of the lack of the purpose implementation effectiveness of the Priority axis. One can consider the indicators share, for which we are dealing with a satisfactory implementation degree in relation to the total number of monitored indicators, as an indicator of the purpose achievement degree. The purposes of all Priority axes were at a satisfactory level, except for the Priority axis 4. *Development of the infrastructure of the information society*, in which only a little more than half of the monitored product and result indicators was achieved. The best results were achieved for the Priority axis 7. *Support for changes in the cities and areas requiring renovation*, the reason of which can involve the relatively low complexity of the revitalization projects, their highly local nature and implementation of some of them by an experienced class of beneficiaries, which is the local government/urban-rural municipalities.

In the quantitative research, the project initiators were also asked to indicate any unplanned effects of their projects. The presence of additional positive effects was indicated by more than 12% researched beneficiaries. The entrepreneurs usually indicated that the side effect is the enterprise development, manifesting itself inter alia in aspects such as: creation of a greater than expected number of jobs, attracting new customers, contractors or quicker implementation of new products on the market. In terms of the projects focused on the restoration of degraded sites, the additional effects included inter alia: improved image of cities, increased interest in cities, increased attractiveness of villages or identification of renovated sites as a regional brand and city symbol. The continuation of the activities initiated by the project is an important unexpected, positive effect. Unplanned negative effects were noticed by a few beneficiaries. They pointed to the dissatisfaction of the project participants, unforeseen expenses, loss of liquidity due to lack of reimbursement of expenses related to the project, failure to achieve the project indicators and difficulty in maintaining employment.

In the opinion of the beneficiaries, the projects averagely influenced on the achievement of lasting effects such as increased employment; reduced difference in social and economic development between the areas of the voivodeship, including urban and rural areas; increased income and improved standard of living and strengthened social and economic role of the voivodeship in the country.

The largest influence on the achievement of the aforementioned lasting effects was observed in the Priority axis 1 *Development of technical infrastructure*. The implemented investments as a rule should have a certain level of durability typical of the technical infrastructure. In the opinion of the respondents, the effects of a high degree of durability are generated as part of the Priority axis 2 on the maintenance and rational use of the environment. A similar situation applies to the Priority axis 3, which refers to the projects for social infrastructure, where in the case of the infrastructure projects

implementation, a high degree of durability is somewhat obvious consequence of the projects characteristics. In the case of the Priority axis 4 *Development of the infrastructure of the information society*, strongly associated with innovation, one noticed fear in terms of developed effects durability. The durability aspect of a clearly infrastructure nature was stressed as well as in the Priority axis 6, on support for the development of tourism and the Priority axis 7, which concerned the revitalization activities.

The research also verified the potential durability of the achieved effects by asking beneficiaries and sectoral experts to identify the factors that can influence on the results durability. Therefore, in the case of the Priority axes: 1, 3 and 4, the factors positively influencing the ability to maintain the stability of the projects effects were primarily aimed at ensuring the works quality within the investment or the purchased infrastructure quality. In the Priority axis 2 *Maintenance and rational use of the environment*, the factor is represented by e.g. weather, and in the context of the factors influencing on the durability of support under the Priority Axis 5 *Strengthening the competitiveness of enterprises*, we have to deal with circumstances that can be described as the general factors relating to running business (e.g. demand). With regard to the projects implemented under the Priority Axis 6. *Support for tourism development*, positive effect of marketing activities was stressed on the durability of the support. However, within the Priority axis 7, the investments in improving the urban tissue quality generate a lasting effect in the form of increased real estate values in the area.

EFFECTIVENESS OF SPENT FUNDS

The grant amounts attributable to one unit of the indicator does not indicate disturbances in the rational financial allocation application. The identified amounts do not also point to the existence of restrictions on the management measures effectiveness. The relative proportion of funds spent to the achieved results indicates that they provide the tangible results.

Due to the variety of products and results achieved in various Axes, for the purposes of comparison between the Axes effectiveness, one developed the efficiency ratio, which is the ratio of applied financial allocation to the average level of the axis implementation indicators representing the average progress in kind. The greatest efficiency of spending was observed in the Priority axes 3. *Development of social and technical infrastructure* and 8. *Technical assistance*, because the achieved effects scale in their case is higher than in proportion to the spent funds. In other Priority axes, the efficiency is also at a satisfactory level. The efficiency slightly lower than proportional to the expenditures scale is in the Priority Axis 2 *Maintenance and rational use of the environment* and the Priority Axis 5. *Strengthening the competitiveness of enterprises*.

The granted support highly contributed to the acceleration of the activities implementation by beneficiaries, it allowed to achieve effects to a greater extent, and in the case of some projects, it enabled the project implementation.

The net effect analysis showed that the direct support to enterprises influenced in a complex way on the enterprises competitiveness. The intervention net effect was identified in terms of increased employment, increased number of customers, increased revenue, investment expenditures and innovative start-ups, and the most concerns related to increased employment, increased number of domestic partners and increased revenue. The lowest net effect scale was observed when initiating an innovative activity. At the same time, the support for this competitiveness dimension and expansion into foreign markets should be considered as highly necessary, due to the low scale of the independent event effect.

BARRIERS AND DIFFICULTIES IN THE PROJECTS IMPLEMENTATION

The barriers and difficulties of the greatest importance should be recognized as: bureaucratic burden and the resulting time-consuming procedures applied in the Programme; variability and ambiguity of existing regulations and guidelines; financial problems of beneficiaries related to the project implementation; problems with the project tasks implementation (problems with contractors, insufficient human resources, adverse weather conditions, etc.), threatening sometimes to reaching the

assumed project values. A specific problem related directly to the Managing Institution involved insufficient human resources resulting from the human resources turnover (and related restrictions in building appropriately experienced teams of employees) and quantitative human resources insufficiency.

The barriers attributable to applicants include: recognition of expenditures part as ineligible; problems with contractors; increased costs compared to the costs assumed in the project budget; insufficient human resources of beneficiaries; problems with periodic project settlement; difficulties in obtaining permits or other requirements; difficulties in liquidity; difficulties in achieving the assumed indicators values and problems with public procurement procedures. The MA barriers include: bureaucracy; recognition of expenditures part as ineligible; changing interpretations/guidance (regional level); vague guidelines of the Managing Institution; delays in signing the project agreement; late payments by a party financing the project; problems with periodic settlements of the project and difficult communications with the MA/project supervisor. The barriers independent on applicants and the MA include: changing interpretations/guidance (supra-regional level); bad weather conditions; economic situation in the country; changes of prices/currency exchange rates as well as risk and unforeseen circumstances occurring during the project implementation. Mostly, the most important identified problems do not relate to a specific stage of the "life project", but are comprehensive.

The above identified barriers are not specific for the Regional Operational Programme of Kujawsko-Pomorskie Voivodeship, which is confirmed in the benchmarking analysis of reports about problems and difficulties in the implementation of the Operational Programmes in the other voivodeships.

CONCLUSION

The achieved results, especially in terms of new jobs, are larger than the planned ones, might reflect the high effectiveness of interventions implemented within the Programme. As far as the effectiveness of interventions implemented in the ROP K-PV in the context of the achievement of purposes of each priority axis, it should be noted that the purposes of axis reached a satisfactory level². The best results were achieved for the Priority axis 7 *Support for changes in the cities and areas requiring renovation*.

The relative proportion of funds spent to the achieved results indicates that they provide the tangible results. The best expenditure efficiency was achieved for the Priority axis 3. *Development of social infrastructure* and 8. *Technical assistance*. Direct support for enterprises influences in a complex way on their competitiveness, which is reflected in increased employment, number of contractors, increased revenue and investment expenditures.

The ROP K-PV 2007-2013 was considered as a useful tool supporting the voivodeship; in the evaluation of the inhabitants, the Programme contributes to the development of the voivodeship and its immediate surroundings. The ROP K-PV is the most often associated with support in the areas of infrastructure and public institutions by the inhabitants. In their surroundings, the inhabitants noticed changes in road infrastructure, care for the environment quality, improved aesthetics of the environment and the development of tourist and sports facilities.

The lasting effects include: increased employment; reduced difference in social and economic development between the areas of the voivodeship, including urban and rural areas; increased income and improved standard of living and strengthened social and economic role of the voivodeship in the country. The factors affecting the durability effects of the support within individual Priority axes involve the solutions to ensure work quality within the investment or the quality of the purchased infrastructure (Axes 1, 3, 4), weather (Axis 2), the factors of running business, e.g. demand (Axis 5), marketing (Axis 6) and investments to improve the urban tissue quality (Axis 7).

² The priority axes 1-3 and 5-8 was achieved at a sufficient level (more than 50% of the target), most of the indicators (70.0% or more of monitored indicators of product and result). In Priority Axis 4 at a sufficient level reached just over half - 56.0% of monitored indicators of product and result.

1. Wprowadzenie

1.1. INFORMACJE WSTĘPNE

Niniejszy raport prezentuje wyniki badania ewaluacyjnego pn. „Ewaluacja ex post Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013”, które zostało przeprowadzone na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego przez Pracownię Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata sp.j. w okresie czerwiec - grudzień 2016. Raport otwiera wykaz skrótów użytych w całości opracowania oraz spis treści, natomiast w dalszej części dokumentu przedstawione zostały następujące elementy:

- streszczenie raportu w języku polskim i angielskim,
- wprowadzenie zawierające opis przedmiotu, głównych założeń i celów badania, opis metodologii badania i okoliczności towarzyszących badaniu,
- opis wyników badania,
- zestawienie odpowiedzi na pytania badawcze,
- spis ilustracji,
- załączniki.

1.2. CEL I ZAKRES BADANIA

Cel główny badania obejmuje podsumowanie i ocenę efektów wsparcia udzielonego ze środków RPO WK-P 2007-2013 głównie pod kątem określenia stopnia realizacji celu głównego i celów szczegółowych programu.

Zakres przedmiotowy badania obejmował:

1. RPO WK-P na lata 2007-2013 wraz z uszczegółowieniem programu.
2. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020.
3. Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020.
4. Instrukcja Wykonawcza Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.
5. Opis Systemu Zarządzania i Kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.
6. Zalecenia Rady w sprawie Krajowego Programu Reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012-2016.
7. Komunikat Komisji EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
8. Roczne i półroczne sprawozdania z wdrażania programu operacyjnego.
9. Informacje zebrane i przeanalizowane w ramach badań ewaluacyjnych i innych analiz z okresu programowania 2007-2013.
10. Dane monitoringowe.
11. Dane pozyskane od beneficjentów.
12. Dane statystyki publicznej.

Zakres podmiotowy badania obejmował przedstawicieli IZ RPO WK-P 2007-2013 odpowiedzialnych za wdrażanie i zarządzanie Programem, Beneficjentów RPO WK-P 2007-2013, którzy otrzymali dofinansowanie w ramach projektów, mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz ekspertów.

Zakres terytorialny badania obejmował obszar województwa kujawsko-pomorskiego. Niektóre wyniki zaprezentowano także w podziale na jednostki samorządu terytorialnego (powiaty/gminy). W ramach analizy benchmarkingowej prowadzono także porównania z innymi województwami w kraju.

Zakres czasowy badania obejmował okres od początku realizacji RPO WK-P, tzn. od 2007 roku do momentu rozpoczęcia realizacji badania tj. 28.06.2016, a także daty pozyskiwanych danych z KSI SIMIK tj. 30.06.2016 i 31.10.2016 r.

1.3. OBSZARY I PYTANIA BADAWCZE

Problematyka badania obejmuje następujący zestaw obszarów problemowych i pytań badawczych :

A. Ocena stopnia osiągnięcia celu głównego oraz celów szczegółowych Programu.

- a) Czy cel główny i cele szczegółowe założone w RPO WK-P 2007-2013 zostały osiągnięte?
- b) Czy na podstawie wskaźników kontekstowych województwo zmieniło swoją pozycję na tle innych województw w kraju?
- c) Jak należy ocenić trafność Programu w kontekście przyczyniania się do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020?

B. Ocena stopnia realizacji celów poszczególnych Osi priorytetowych.

- a) Czy cele poszczególnych osi priorytetowych zostały osiągnięte?
- b) W których osiach i działaniach osiągnięto najlepsze wyniki i dlaczego?
- c) Jak realizacja Programu wpłynęła na zmiany w regionie, powiatach i gminach? Gdzie te zmiany były największe, a gdzie najmniejsze? Z czego to wynikało?
- d) W jakim stopniu osiągnięto wskaźniki horyzontalne, wskaźniki produktu i rezultatu w poszczególnych osiach priorytetowych i działaniach? Czy wskaźniki przyczyniły się do zrealizowania założonych celów osi priorytetowych? Które typy projektów (wspierane inwestycje) w największym stopniu wpłynęły na określone wskaźniki (pozytywnie lub negatywnie), a które były neutralne.
- e) Z jakich klasyfikacji PKD 2007 realizowano najwięcej projektów, a z jakich najmniej? Z czego to wynikało?
- f) Jak przestrzennie (wg powiatów i gmin) rozkładało się wsparcie wg klasyfikacji PKD 2007?
- g) Komu wsparcie z RPO przeznaczone na instrumenty finansowe przyniosło większe korzyści – operatorowi czy beneficjentom ostatecznym? Jak to wpłynęło na konkurencyjność regionu?
- h) Czy realizując projekty operatorskie uzyskano lepsze efekty niż przy realizacji projektów nieoperatorskich? W których projektach koszty zarządzania były wyższe, a w których niższe?
- i) Czy realizując projekty partnerskie uzyskano lepsze efekty niż przy realizacji projektów konkursowych?
- j) Czy w ramach porównania wartości 26 wskaźników zagrożonych oszacowanych na podstawie zakresów rzeczowych w badaniu ewaluacyjnym pt. „Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P 2007-2013” i zmonitorowanych na podstawie analizy wyników badań ankietowych ich wartość została osiągnięta?
- k) Jaka jest liczba etatów badawczych utworzonych w ramach Vouchera badawczego i Funduszu Badań i Wdrożeń?
- l) Jakie są nieplanowane (pozytywne i negatywne) efekty RPO WK-P 2007-2013?

C. Ocena realizacji RPO WK-P 2007-2013 pod kątem efektywności wydatkowania środków.

- a) Czy środki w poszczególnych osiach priorytetowych były efektywne i przyniosły wymierne korzyści?
- b) W których osiach osiągnięto najlepszą efektywność i dlaczego? W których osiach efektywność była mniejsza i dlaczego?

- c) Jaka jest skala występowania efektu netto i efektu zdarzenia niezależnego w odniesieniu do wzrostu konkurencyjności?

D. Określenie stopnia trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013.

- a) Które efekty realizacji Programu należy uznać za trwałe? W których osiach uzyskano najwięcej trwałych efektów?
- b) Czy uzyskane efekty pozostaną trwałe?
- c) Jak mieszkańcy województwa oceniają zrealizowane projekty współfinansowane z RPO WK-P 2007-2013? Na ile były one trafne i jak długo pozostaną trwałe?

E. Ocena systemu realizacji Programu.

- a) Czy system planowania, zarządzania i wdrażania Programu był dobrze przygotowany? Czy był adekwatny/ użyteczny dla beneficjentów i IZ?
- b) W których sferach system był dobrze zorganizowany?
- c) W których sferach system był „najsłabszym ogniwem” czy „wąskim gardłem”? Jakie działania naprawcze stosowano?

F. Identyfikacja barier/trudności w realizacji projektów finansowanych ze środków RPO WK-P na lata 2007-2013 oraz stopień ich przezwyciężenia.

- a) Jakie były główne bariery/ trudności w realizacji projektów z punktu widzenia beneficjentów i Instytucji Zarządzającej?
- b) Które bariery/ trudności sprawiały największe problemy w realizacji projektu, i jak były niwelowane?
- c) Który etap „życia projektu” sprawiał największe trudności, a który najmniej? Z czego to wynikało?

G. Określenie dobrych praktyk w zakresie systemu zarządzania i wdrażania RPO WK-P na lata 2007-2013.

1.4. METODY I PRZEBIEG BADANIA

1.4.1. Desk research

Analizie poddano następujące dane i dokumenty:

1. RPO WK-P na lata 2007-2013 wraz z uszczegółowieniem programu.
2. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020.
3. Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020.
4. Instrukcja Wykonawcza Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.
5. Opis Systemu Zarządzania i Kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.
6. Zalecenia Rady w sprawie Krajowego Programu Reform Polski z 2013 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na lata 2012-2016.
7. Komunikat Komisji EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
8. Roczne i półroczne sprawozdania z wdrażania programu operacyjnego.
9. Informacje zebrane i przeanalizowane w ramach badań ewaluacyjnych i innych analiz z okresu programowania 2007-2013:
 - a) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2011). Analiza efektów komplementarności wsparcia pomiędzy projektami dofinansowanymi w ramach programów z perspektywy 2007-2013 w województwie kujawsko-pomorskim na przykładzie wybranych

- powiatów i gmin. Europejskie Doradztwo Projektowe z siedzibą w Toruniu, Pracownia Badań SOMA z siedzibą w Toruniu. Toruń.
- b) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2008). Analiza projektów umieszczonych w Indykatorywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych współfinansowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 pod kątem gotowości do realizacji. PSDB Sp. z o.o. Toruń.
 - c) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2014). Szacowanie wartości i analiza wybranych wskaźników celu głównego RPO WK-P na lata 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN. WARR S.A. Wrocław.
 - d) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2013). Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Agrotec Polska Sp. z o.o. Toruń.
 - e) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Bariery i trudności ograniczające skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P na lata 2007-2013. PSDB Sp. z o.o. Toruń.
 - f) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2013). Ewaluacja osiągnięcia założonych celów RPO WK-P na lata 2007-2013 (strategicznego i szczegółowych). Pracownia Badań Soma. Toruń.
 - g) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2011). Ewaluacja działań informacyjno-promocyjnych realizowanych w ramach RPO WK-P oraz nowego portalu o funduszach – www.mojregion.eu. DYSPERSJA - Anna Chrościcka. Warszawa.
 - h) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2014). Ewaluacja działań informacyjno-promocyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. WYG PSDB Sp. z o.o. Toruń.
 - i) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2013). Ewaluacja wpływu projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów objętych rewitalizacją. Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata sp. j. Toruń.
 - j) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Ocena dotychczasowych działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych przez IZ RPO WK-P. Agrotec Polska Sp. z o.o. Toruń.
 - k) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Ocena potencjału rynkowego marki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007–2013. PBS DGA Spółka z o.o. Toruń.
 - l) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2008). Ocena stanu zaawansowania przygotowania do realizacji projektów kluczowych w ramach Działania 5.6 RPO WK-P „Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje”. TARR S.A. Toruń.
 - m) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Ocena systemu kryteriów wyboru projektów zastosowanych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego. PSDB Sp. z o.o. Toruń.
 - n) Zajdel M., Łowicka H. (2008). Ocena wdrażania i zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym (RPO WK-P) województwa kujawsko-pomorskiego w aspekcie instytucjonalno-kadrowym. Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy. Bydgoszcz.
 - o) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Ocena wdrażania pakietu antykrzysowego w aspekcie zastosowanych rozwiązań w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy. Toruń.

- p) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2015). Ewaluacja projektów kluczowych realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 i ich wpływ na efektywność zarządzania rozwojem. Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata sp. j. Toruń.
 - q) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2010). Ocena wpływu projektów dofinansowanych w ramach RPO WK-P na realizację celów Strategii Lizbońskiej. Grupa Gumułka – Kancelaria Prawa Finansowego Sp. z o.o. Toruń.
 - r) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2011). Ewaluacja wpływu realizowanych projektów w ramach wybranych programów z perspektywy 2007-2013 na przekształcenia obszarów wiejskich w województwie kujawsko-pomorskim. WYG PSDB Sp. z o.o. Toruń.
 - s) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2015). Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013. Agrotec Polska Sp. z o.o. Toruń.
 - t) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2012). Analiza udzielonego wsparcia ze środków EFRR w ramach działania 5.6 Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje RPO WK-P na lata 2007-2013. Biuro Ewaluacji RPO w Wydziale Zarządzania RPO Departamentu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Toruń
 - u) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2012). Ocena celowości wydatkowania środków EFRR poprzez osiągnięcie założonych wskaźników w RPO WK-P. Reytech sp. z o.o. Toruń.
 - v) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2014). Realizacja zobowiązań wynikających z dyrektyw UE w zakresie zrównoważonego rozwoju poprzez działania współfinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku Sp. z o.o. Toruń
 - w) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2012). Ocena wpływu RPO WK-P na lata 2007-2013 na zwiększenie potencjału ośrodków stołecznych regionu, w tym na rozwój funkcji metropolitalnych. EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. Kielce.
 - x) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2012). Analiza potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020. Instytut Badań Strukturalnych. Toruń.
 - y) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2015). Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim. Fundacja IDEA Rozwoju. Warszawa.
 - z) Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2011). Analiza kierunków wsparcia udzielonego mikroprzedsiębiorcom w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Biuro Ewaluacji RPO w Wydziale Zarządzania RPO Departamentu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Toruń.
10. Dane monitoringowe (z KSI SIMIK 2007-2013).
11. Dane pozyskane od beneficjentów.
12. Dane statystyki publicznej (dane publikowane przez GUS)

Ponadto, na potrzeby oceny systemu realizacji Programu pomocniczo wykorzystano także najważniejsze wnioski z badań dot. systemu realizacji programu przeprowadzonych w innych województwach tj.:

- Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego (2012). Ocena systemu realizacji RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 w zakresie projektów 'z luką finansową'. PSDB sp. z o.o. Rzeszów.
- Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego (2013). Ocena stopnia realizacji wskaźników RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013. Europejskie Centrum Doradztwa Finansowego Badania i Szkolenia Ewa Joachimczak. Rzeszów.
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (2012). Wstępna ocena realizacji i efektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. PSDB sp. z o.o. Katowice.
- Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego (2010). Ocena systemu zarządzania i wdrażania RPO WiM. EPRD Biuro Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego Sp. z o.o. Kielce.
- Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego (2014). Analiza systemu zarządzania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013. EGO – Evaluation for Government Organizations S.C. Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego (2014). Ewaluacja systemu oceny i naboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013. Zachodniopomorska Pracownia Badawcza, Zachodniopomorska Grupa Doradcza Sp. z o.o. Szczecin.
- Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego (2012). Analiza systemu weryfikacji wniosków o płatność w ramach RPO WZ na lata 2007-2013. CASE-Doradcy Sp. z o.o.
- Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego (2009). Ocena systemu wskaźników produktu i rezultatu RPO WO 2007-2013. ECORYS Polska. Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego (2009). Ocena systemu kryteriów wyboru projektów (finansowanych operacji) zaprojektowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2007-2013. Politechnika Opolska.
- Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (2008). Ocena systemu kryteriów wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2013. CASE-Doradcy Sp. z o.o. Warszawa-Białystok
- Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (2010). Ocena funkcjonowania Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego oraz bariery w pozyskiwaniu środków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013. Pracownia Badań i Doradztwa Re-Source. Poznań.
- Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (2009). Analiza systemu zarządzania, wdrażania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013. IBC GROUP Central Europe Holding Ltd., Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr. Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (2014). Ewaluacja ex post Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. AGROTEC Polska, Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych.
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (2009). Ocena systemu kryteriów wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. Policy & Action Group Uniconsult Sp. z o.o. Katowice.
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (2009). Analiza systemu wskaźników Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. ECORYS Polska Sp. z o.o. Katowice.

- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (2012). Wstępna ocena realizacji i efektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. PSDB Sp. z o.o. Katowice.
- Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego (2008). Ocena kryteriów wyboru projektów oraz mechanizmu wstępnej kwalifikacji projektów w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. ECORYS Polska. Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego (2009). Ocena systemu wskaźników monitorowania w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., InfoAudit Sp. z o.o. Wrocław-Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego (2010). Optymalizacja systemu wskaźników oraz kryteriów wyboru projektów w kontekście realizacji celów RPO Województwa Mazowieckiego 2007-2013. PSDB Sp. z o.o.
- Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego (2009). Analiza systemu zarządzania i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013. Grupa Gomułka. Katowice.
- Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego (2011). Analiza systemu wskaźników monitorowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013. Pracownia Badań i Doradztwa Re-Source. Poznań.
- Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego (2008). Ewaluacja systemu wyboru projektów. PAG Uniconsult.
- Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego (2008). Ocena systemu kryteriów wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013. PSDB Sp. z o.o. Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego (2011). Ocena użyteczności, efektywności, adekwatności i trafności wskaźników stosowanych w trakcie wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013. ECORYS Polska Sp. z o.o. Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego (2012). Ocena funkcjonowania systemu monitorowania RPO WŁ. EGO s.c., Proewal Ewaluacja i Doradztwo Alicja Weremiuk. Warszawa.

Na potrzeby identyfikacji barier/trudności w realizacji projektów finansowanych ze środków RPO WK-P na lata 2007-2013 pomocniczo wykorzystano także najważniejsze wnioski z badań ewaluacyjnych dot. problemów i trudności w realizacji projektów przeprowadzonych w innych województwach tj.:

- Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego (2011). Identyfikacja barier realizacji projektów w ramach działań 1.6, 1.8, 4.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013. PAG Uniconsult. Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego (2010). Bariery i problemy w realizacji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w województwie opolskim. InfoAudit Sp. z o.o. Warszawa.
- Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego (2010). Analiza przyczyn występowania problemów w prawidłowym i terminowym składaniu wniosków o płatność przez beneficjentów RPO WD. Dział Programowania i Ewaluacji Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym. Wrocław.
- Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego (2010). Identyfikacja i ocena barier w realizacji projektów inwestycyjnych w ramach schematu 2.2. B MRPO Projekty inwestycyjne przedsiębiorstw z zakresu B+R. Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych Uniwersytet Jagielloński. Kraków.

1.4.2. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI)

FGI przeprowadzono w dniach 19-21.10.2016. Łącznie w 7 FGI wzięły udział 42 osoby.

W poszczególnych sesjach fokusowych wzięła udział następująca liczba beneficjentów realizujących projekty w poszczególnych osiach priorytetowych:

- I Osi Priorytetowej *Rozwój infrastruktury technicznej*: 8 osób,
- II Osi Priorytetowej *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska*: 7 osób,
- III Osi Priorytetowej *Rozwój infrastruktury społecznej*: 3 osoby,
- IV Osi Priorytetowej *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego*: 7 osób,
- V Osi Priorytetowej *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*: 7 osób,
- VI Osi Priorytetowej *Wspieranie rozwoju turystyki*: 5 osób,
- VII Osi Priorytetowej *Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy*: 5 osób.

Ze względu na małą liczbę opiekunów projektów realizowanych w ramach 8 Osi Priorytetowej „Pomoc Techniczna” oraz ich niedostępność nie udało się utworzyć odrębnej grupy fokusowej. Zamiast sesji FGI – w porozumieniu z Zamawiającym – przeprowadzono 2 IDI z osobami, które wyraziły chęć uczestnictwa w FGI.

1.4.3. Ankieta internetowa (CAWI)

Badanie z zastosowaniem ankiety internetowej przeprowadzono z beneficjentami RPO WK-P 2007-2013 w dn. 06.09.2016 – 28.10.2016. Uzyskano 1697 ankiet. Response rate³ dla całości badania wynosi 108,6%, osią priorytetową o najmniejszym response rate jest Oś 8 (46,7%), największym – Oś V (181,7%). W pozostałych osiach ankietę wypełniło od 75 - 90% beneficjentów. Szczegółową strukturę próby przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Struktura populacji i próby badania CAWI

Warstwa próby	Wielkość populacji	Zakładana wielkość próby ⁴	Zrealizowana wielkość próby	Response rate
Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej	309	309	282	91,26%
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa	286	286	261	91,26%
Działanie 1.2. Infrastruktura transportu publicznego	5	5	4	80,00%
Działanie 1.3. Infrastruktura kolejowa	2	2	1	50,00%
Działanie 1.4. Infrastruktura portu / transportu lotniczego	16	16	16	100,00%
Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	260	260	233	89,62%
Działanie 2.1 Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	35	35	32	91,43%
Działanie 2.2 Gospodarka odpadami	17	17	15	88,24%
Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza	133	133	124	93,23%
Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	12	12	10	83,33%
Działanie 2.5 Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	15	15	10	66,67%
Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	48	48	42	87,50%
Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej	179	179	160	89,39%
Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	74	74	66	89,19%
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	86	86	75	87,21%

³ Udział liczby faktycznie zrealizowanych ankiet w zakładanej do zrealizowania liczbie ankiet.

⁴ W przypadku Osi priorytetowych I – IV, VI-VIII oraz w Działaniach 5.1, 5.3, 5.4 i 5.6 założono dobór quazi-zupełny. W najliczniejszych dwóch Działaniach RPO WK-P – 5.2 i 5.5 zastosowano dobór losowo-warstwowy proporcjonalny, którego warstwy tworzyły Działania / Poddziałania RPO WK-P przy założeniu n=300.

Warstwa próby	Wielkość populacji	Zakładana wielkość próby ⁴	Zrealizowana wielkość próby	Response rate
Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	19	19	19	100,00%
Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	132	132	100	75,76%
Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury ICT	9	9	9	100,00%
Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	29	29	24	82,76%
Działanie 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług	94	94	67	71,28%
Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	1114	382	694	181,68%
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	23	23	21	91,30%
Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	718	214	439	205,14%
Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	27	27	23	85,19%
Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii	15	15	12	80,00%
Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów	314	86	184	213,95%
Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	17	17	15	88,24%
Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki	62	62	57	91,94%
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	12	12	11	91,67%
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	50	50	46	92,00%
Oś priorytetowa 7. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	209	209	157	75,12%
Działanie 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	204	204	152	74,54%
Działanie 7.2 Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojaskowych	5	5	5	100,00%
Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna	30	30	14	46,71%
Działanie 8.1 Wsparcie procesu zarządzania i wdrażania RPO	24	24	11	45,83%
Działanie 8.2 Działania informacyjne i promocyjne	6	6	3	50,00%
OGÓŁEM	2295	1563	1697	108,57%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK 2007-2013 (wg stanu na 30.06.2016) oraz danych z badania CAWI

1.4.4. Komputerowo wspomagany wywiad telefoniczny (CATI)

Wywiady CATI zostały przeprowadzone z 400 mieszkańcami województwa kujawsko-pomorskiego w wieku powyżej 18 lat. Struktura próby odzwierciedlała strukturę populacji pod względem grup wieku oraz podregionu zamieszkania:

Tabela 2. Struktura populacji i próby badania CATI

Zbiorność	grupa wiekowa ⁵	Podregion bydgosko-toruński	Podregion grudziądzki	Podregion włocławski	SUMA
populacja	w wieku produkcyjnym mobilnym	309 839 (18,2%)	213 724 (12,5%)	306 257 (17,9%)	829 820 (48,6%)
	w wieku produkcyjnym niemobilnym	178 193 (10,4%)	127 020 (7,4%)	186 922 (11,0%)	492 135 (28,8%)
	w wieku poprodukcyjnym	151 721 (8,9%)	91 808 (5,4%)	141 331 (8,3%)	384 860 (22,5%)
	SUMA	639 753 (37,5%)	432 552 (25,3%)	634 510 (37,2%)	1 706 815 (100,0%)
próba	w wieku produkcyjnym mobilnym	73 (18,3%)	50 (12,5%)	71 (17,8%)	194 (48,5%)

⁵ Według Głównego Urzędu Statystycznego - Wiek produkcyjny to zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat. Wiek produkcyjny dzielony jest dalej na: wiek mobilny - grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku 18-44 lata oraz wiek niemobilny - grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku: mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat. Wiek poprodukcyjny to wg definicji przyjętej przez GUS wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej.

Zbiorno- wość	grupa wiekowa ⁵	Podregion bydgosko-toruński	Podregion grudziądzki	Podregion włocławski	SUMA
	w wieku produkcyjnym niemobilnym	42 (10,5%)	30 (7,5%)	44 (11,0%)	116 (29,0%)
	w wieku poprodukcyjnym	36 (9,0%)	21 (5,3%)	33 (8,3%)	90 (22,5%)
	SUMA	151 (37,8%)	101 (25,3%)	148 (37,0%)	400 (100,0%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych za 2014 rok (dane pobrane w kwietniu 2016,) oraz danych z badania CATI; przyjęto podział województwa na 3 podregiony w celu zachowania spójności z zapisami raportu metodologicznego

1.4.5. Metoda podwójnej różnicy (difference-in-difference - DiD)

Metoda podwójnej różnicy jako jedna z kontrfaktycznych technik pomiaru skali efektów interwencji wywodzących się z tradycji ekonometrycznej została zastosowana w celu oszacowania skali zatrudnieniowego efektu netto w zakresie potencjału konkurencyjnego przedsiębiorstw wspartych w Działaniach 5.2 i 5.5. Grupę kontrolną stanowiło „300 bliźniaczych” przedsiębiorstw dobranych zgodnie z zadaniami PSM (*propensity score matching*) najbardziej podobnych pod względem wiązki cech: klasa wielkości przedsiębiorstwa, branża (sekcja PKD), obszar terytorialny (podregion), rok założenia przedsiębiorstwa (w przedziałach). Przeprowadzono z nimi wywiady CATI.

1.4.6. Pogłębione wywiady telefoniczne (ITI)

Wywiady ITI zastosowano do pozyskania informacji od partnerów w projektach oraz beneficjentów ostatecznych w projektach wsparcia pośredniego (za pośrednictwem IOB) oraz w projektach operatorskich.

W badaniu partnerów zastosowano dobór celowy. Przeprowadzono po 2 wywiady z partnerami z Osi I-VII (łącznie 14 wywiadów). W przypadku badania beneficjentów ostatecznych wsparcia świadczonego w sposób pośredni – za pośrednictwem IOB lub operatorów, przeprowadzono łącznie 38 wywiadów ITI z następującymi kategoriami beneficjentów ostatecznych:

- Klienci funduszy pożyczkowych i poręczeniowych utworzonych lub wspartych ze środków RPO WK-P (7 wywiadów).
- Klienci inkubatorów utworzonych lub wspartych ze środków RPO WK-P (7 wywiadów).
- Beneficjenci ostateczni w projektach operatorskich:
 - Voucher badawczy (5 wywiadów),
 - Fundusz badań i wdrożeń (5 wywiadów).

1.4.7. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI)

Wywiady IDI przeprowadzono z 7 pracownikami IZ RPO WK-P 2007-2013 odpowiedzialnymi za wdrażanie i zarządzanie Programem z Wydziału Wyboru Projektów, Wydziału Wdrażania Projektów i Wydziału Kontroli Wdrażania EFRR z Departamentu Wdrażania EFRR oraz Wydziału Analiz i Ewaluacji, Wydziału Zarządzania RPO i Wydziału Programowania Europejskiego z Departamentu Rozwoju Regionalnego.

1.4.8. Wywiad ekspercki

Wywiady przeprowadzono z pracownikami naukowymi regionalnych uczelni wyższych i przedstawicielami podmiotów trzeciego sektora i instytucji działających w obszarach merytorycznie powiązanych z poszczególnymi Osiami priorytetowymi. Dla każdej Osi priorytetowej I-VII przeprowadzono po 5 wywiadów z ekspertami (łącznie 35 wywiadów).

Ponadto, w badaniu zastosowano następujące metody analityczne: benchmarking regionalny, studium przypadku, matrycę logiczną, analizę ścieżki krytycznej, analizę jakościową i analizę statystyczną oraz ocenę ekspercką.

2. Opis wyników badania

2.1. SYSTEM REALIZACJI RPO WK-P 2007-2013 I DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007- 2013 był jednym z 16 programów regionalnych, które realizowały Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 i Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (tj. Narodową Strategię Spójności).

Głównym celem RPO WK-P 2007-2013 była poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru. Natomiast cele szczegółowe Programu obejmowały:⁶

- zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego, jako obszaru aktywności gospodarczej, lokalizacji inwestycji, a także obszaru atrakcyjnego dla zamieszkania i wypoczynku zarówno dla mieszkańców regionu, jak i turystów;
- zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost przedsiębiorczości mieszkańców i poziomu innowacyjności przedsiębiorstw;
- poprawę poziomu i jakości życia mieszkańców poprzez poprawę infrastruktury społecznej w aspekcie podniesienia jakości świadczonych usług, a także ożywienia obszarów wymagających odnowy.

Realizacja Programu miała wpłynąć na: wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa na tle kraju, wzrost zatrudnienia, polepszenie sytuacji mieszkańców poprzez polepszenie warunków życia i zwiększenie dochodów, a także zminimalizowanie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym między obszarami (w tym pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi). Powyższe cele realizowano w ramach siedmiu osi priorytetowych, przy finansowym wsparciu dla IZ RPO WK-P 2007-2013 z osi priorytetowej 8 Pomoc techniczna. Na realizację Programu przewidziano łącznie kwotę 996 053 121 euro. Poniżej lista poszczególnych osi priorytetowych oraz Działań i podział środków EFRR:

Tabela 3. Osi priorytetowe i Działania / Poddziałania w ramach RPO WK-P 2007-2013 i podział środków EFRR

Oś priorytetowa	Środki EFRR w mln euro	% alokacji
Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej	265,51	26,7%
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa	197,02	19,7%
Działanie 1.2. Infrastruktura transportu publicznego	28,15	2,8%
Działanie 1.3. Infrastruktura kolejowa	20,98	2,1%
Działanie 1.4. Infrastruktura portu / transportu lotniczego	19,35	1,9%
Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	117,92	11,8%
Działanie 2.1 Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	37,91	3,8%
Działanie 2.2 Gospodarka odpadami	18,35	1,8%
Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza	34,28	3,4%
Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	14,84	1,5%
Działanie 2.5 Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	10,31	1,0%
Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	5,00	0,5%
Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej	125,66	12,6%

⁶ Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 - Załącznik do Uchwały nr 70/1519/2011 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 grudnia 2011 r. zmieniającej uchwałę nr 70/892/07 w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 z dnia 23 października 2007 r.

Oś priorytetowa	Środki EFRR w mln euro	% alokacji
Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	57,24	5,7%
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	33,82	3,4%
Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	34,60	3,5%
Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	66,52	6,7%
Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury ICT	17,17	1,7%
Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	44,71	4,5%
Działanie 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług	4,64	0,5%
Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	258,77	26,0%
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	57,43	5,8%
Podziałanie 5.2. 1 Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw	19,49	2,0%
Podziałanie 5.2. 2 Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	85,73	8,6%
Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	5,15	0,5%
Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii	33,91	3,4%
Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów	23,04	2,3%
Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	34,03	3,4%
Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki	47,55	4,8%
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	6,24	0,6%
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	41,31	4,1%
Oś priorytetowa 7. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	85,59	8,6%
Działanie 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	68,95	6,9%
Działanie 7.2 Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojennych	16,64	1,7%
Oś priorytetowa 8. Pomoc Techniczna	28,53	2,9%
Działanie 8.1 Wsparcie procesu zarządzania i wdrażania RPO	25,12	2,5%
Działanie 8.2 Działania informacyjne i promocyjne	3,41	0,3%
łącznie	996,05	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2007-2013 - Załącznik do Uchwały nr 70/1519/2011 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 grudnia 2011 r. zmieniającej uchwałę nr 70/892/07 w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 z dnia 23 października 2007 r.; s. 92 (w zakresie podziału środków na osie) i Uszczegółowienia RPO - Załącznik do uchwały Nr 17/545/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 kwietnia 2016 r. ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Nr 19/598/16 z dnia 11 maja 2016 r.; s. 37- 163 (w zakresie podziału środków na Działania i Poddziałania)

Poniżej przedstawiono wyniki oceny planowania, zarządzania i wdrażania Programu przeprowadzonej na podstawie dokumentów IZ RPO WK-P 2007-2013 oraz wywiadów pogłębionych z pracownikami IZ i grupowych wywiadów FGI z beneficjentami. Ocena dotyczy procedur organizowania konkursów, naboru i oceny wniosków, podpisywania umów i rozliczania wniosków o płatność, a także monitorowania i kontroli wdrażania Programu. Wskazano, które rozwiązania w zakresie zarządzania i wdrażania RPO WK-P 2007-2013 mają charakter „dobrych praktyk” i powinny zostać wykorzystane w obecnym okresie finansowania (2014-2020), a które zaś winny być zmodyfikowane lub wyeliminowane.

Jak wynika z przeprowadzonej meta-analizy wyników badań ewaluacyjnych dotyczących RPO WK-P 2007-2013, ocena systemu realizacji Programu podejmowana była w ramach badań ewaluacyjnych przede wszystkim w początkowym okresie wdrażania Programu. Systemu realizacji dotyczyły następujące badania: *Ocena wdrażania i zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym (RPO WK-*

P) województwa kujawsko – pomorskiego w aspekcie instytucjonalno-kadrowym⁷ oraz „Ocena systemu kryteriów wyboru projektów zastosowanych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego”⁸. Dodatkowo kwestia systemu realizacji Programu była również podejmowana w ramach określonych ewaluacji sektorowych. Przykładowo, w badaniu ewaluacyjnym „Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013”⁹ pozytywnie oceniono wdrażanie projektów w ramach RPO WK-P. Stosowane w RPO WK-P kryteria wyboru projektów i warunki konkursowe uznano za właściwe, umożliwiające przyjęcie do realizacji inwestycji gwarantujących trwałość, skuteczność i efektywność podjętych działań.

Fakt realizacji ww. badań w początkowym okresie wdrażania Programu uniemożliwiał całościową ocenę funkcjonowania systemu, dlatego też w ramach poniższego rozdziału szczególny nacisk został położony na dokonanie oceny w jakim stopniu zaprojektowany i wdrożony system sprawdził się, a w jakich jego aspektach mówić możemy o jego nieskuteczności i nieefektywności.

Na system realizacji RPO WK-P 2007-2013 składają się struktura instytucjonalna i rozwiązania organizacyjne oraz procesy i regulujące je procedury. Został on sformułowany w oparciu o następujące akty prawne i dokumenty:

- rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r., z późn. zm. Ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z późn. zm. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia Rady (WE) nr 1080/2006 z późn. zm. Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r., z późn. zm. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1260/1999, rozporządzenie Rady (WE) nr 1080/2006 z późn. zm. Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1783/1999,
- Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r. poz. 330, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84 poz. 712, z późn. zm.);
- Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju wydane na podstawie art. 35 ust. 3 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju:
- Wytyczne w zakresie korzystania z pomocy technicznej z dnia 4 grudnia 2014 r.
- Wytyczne nr 3 dotyczące komitetów monitorujących z dnia 16 września 2014 r.
- Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie procesu kontroli w ramach obowiązków Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym z dnia 23 października 2014 r.
- Wytyczne w zakresie projektów indywidualnych z dnia 23 sierpnia 2013 r.

⁷ Ocena wdrażania i zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym (RPO WK-P) województwa kujawsko-pomorskiego w aspekcie instytucjonalno-kadrowym, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2008.

⁸ Ocena systemu kryteriów wyboru projektów zastosowanych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego, WYG PSDB, Toruń 2009.

⁹ Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, Agrotec Polska Sp. z o.o., Toruń 2013.

- Wytyczne w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód z dnia 10 maja 2013 r.
- Wytyczne w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązki świadczenia usług publicznych w ramach zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego w gospodarce odpadami z dnia 23 lipca 2012 r.
- Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie warunków certyfikacji oraz przygotowywania prognoz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej w Programach Operacyjnych w ramach NSRO na lata 2007-2013 z dnia 26 czerwca 2012 r.
- Wytyczne w zakresie sprawozdawczości z dnia 30 sierpnia 2011 r. obowiązujące od 01.10.2011 r.
- Wytyczne w zakresie zasad dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązki świadczenia usług publicznych w transporcie zbiorowym z dnia 11 maja 2011 r.
- Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie sposobu postępowania w razie wykrycia nieprawidłowości w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013 z dnia 8 lutego 2011 r. obowiązujące od 15.02.2011 r.
- Wytyczne w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych dla przedsięwzięć, dla których wniosek o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach złożono po 15 listopada 2008 r. z dnia 5 maja 2009 r.
- Wytyczne w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych dla przedsięwzięć przygotowywanych w stanie prawnym sprzed 15 listopada 2008 r. z dnia 3 czerwca 2008 r.
- Wytyczne w zakresie informacji i promocji z dnia 10 czerwca 2010 r.
- Krajowe wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013 z dnia 20 kwietnia 2010 r.
- Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie warunków gromadzenia i przekazywania danych w formie elektronicznej z dnia 9 lutego 2010 r.
- Wytyczne w zakresie procedury odwoławczej dla wszystkich programów operacyjnych z dnia 9 września 2008 r. obowiązujące od 19.09.2008 r.
- Wytyczne dotyczące dokonywania przeglądu i renegotiacji z Komisją Europejską programów operacyjnych w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 z dnia 1 września 2008 r.
- Wytyczne nr 6 w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007-2013 z dnia 30 maja 2007 r.
- Wytyczne nr 2 w zakresie szczegółowego opisu priorytetów programu operacyjnego z dnia 13 marca 2007 r.

Dokumentami określającymi system realizacji Programu są Instrukcja Wykonawcza¹⁰ oraz Opis systemu zarządzania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013¹¹.

Instrukcja Wykonawcza RPO WK-P 2007-2013 szczegółowo opisuje:

- procedury przyjęcia programu i jego uszczegółowienia, procedury sporządzania weryfikacji, zatwierdzania, aktualizacji i przekazania Opisu Systemu Zarządzania i Kontroli oraz Instrukcji

¹⁰ Załącznik do uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego NR14/138/08 z dnia 21 lutego 2008r. (wersja I) i późniejsze zmiany do wersji XIV - Załącznik do uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 16/484/15 z dnia 22 kwietnia 2015 r.

¹¹ Załącznik uchwały Nr 31/1074/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wykonawczej, zasady oceny programu (ewaluacji) oraz zasady dokonywania zmian w dokumentach programowych i prowadzenie procesu konsultacji społecznych;

- organizację instytucji zarządzającej i podział zadań pomiędzy komórkami Urzędu Marszałkowskiego, przepływy finansowe w ramach Programu, zasady wypełniania obowiązków sprawozdawczych, wdrażanie projektów pomocy technicznej oraz komisję konkursową;
- zasady współpracy IZ z IC oraz IP, w tym opis ich zadań i organizację;
- zasady współpracy z instytucją audytową, w tym opis ich zadań i organizację;
- procesy dotyczące zarządzania programem, w tym: procesy informacji i organizacji działań promocyjnych, procesy z zakresu sprawozdawczości, procesy z zakresu zarządzania finansowego, procesy kontroli programu;
- procesy dotyczące wdrażania programu, w tym: procesy informacji i organizacji działań promocyjnych, procesy naboru oceny i zatwierdzania projektów, procesy dotyczące kontraktowania, procesy dotyczące sprawozdawczości i monitorowania projektów, procesy dotyczące weryfikacji wniosków beneficjenta o płatność, procesy weryfikacji i realizacji dyspozycji wypłaty środków, procesy dotyczące kontroli i nieprawidłowości;
- zasady dokonywania księgowości;
- zasady archiwizacji dokumentów;
- komunikację między poziomami wdrażania i zarządzania, w tym: przekazywanie spraw według właściwości, bieg terminów w przypadku składania zapytań oraz niedotrzymanie przez beneficjenta terminu uzupełnienia dokumentacji;
- krajowy system informatyczny, w tym: zasady korzystania, nadawanie uprawnień, wprowadzanie danych;
- wyodrębnione podprocesy w ramach IZ RPO: dekretacji, akceptacji, przyjęcia uchwały;
- zasady bezpieczeństwa - ochrona danych osobowych, przechowywanie dokumentacji objętej tajemnicą handlową, zasady udzielania dostępu do informacji publicznej, instrukcja dostępu do kasy pancerniej zawierającej zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy, realizacja projektów w ramach Pomocy Technicznej RPO, testy dla pracowników ze znajomości aktualnych przepisów oraz wytycznych.

W okresie wdrażania Programu wprowadzono 13 aktualizacji Instrukcji Wykonawczej, ostatnią 22 kwietnia 2015 roku (wersja XIV).

Opis systemu zarządzania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 regulują następujące procedury i elementy systemu zarządzania i wdrażania Programu:

1. Struktura systemu, w tym podstawowe informacje o Instytucji Zarządzającej, Pośredniczącej i Certyfikującej oraz Instytucji Audytowej i organach audytowych, a także Komitecie Monitorującym i wytycznych dostarczonych instytucjom zarządzającym, certyfikującym i organom pośredniczącym w celu zagwarantowania należytego zarządzania finansami funduszy strukturalnych;
2. Instytucja Zarządzająca – określenie jej funkcji i zadań oraz wskazanie funkcji oddelegowanych przez IZ, organizacja IZ (schemat organizacyjny) oraz procedury pisemne opracowane na potrzeby pracowników instytucji zarządzającej/organów pośredniczących, procedury dotyczące wyboru i zatwierdzania operacji oraz odnoszące się do zapewniania, że w całym okresie realizacji spełniają one wymogi obowiązujących przepisów wspólnotowych i krajowych, weryfikacja operacji, rozpatrywanie wniosków o zwrot, opis sposobu przekazania informacji instytucji certyfikującej przez instytucję zarządzającą zasady kwalifikowalności ustanowione przez państwa członkowskie i mające zastosowanie do programów operacyjnych;
3. Zamówienia publiczne, pomoc państwa, równość szans i przepisy dotyczące ochrony środowiska - instrukcje i wytyczne wydane na temat obowiązujących przepisów oraz środki

mające na celu zapewnić spełnienie wymogów obowiązujących przepisów - kontrole zarządzania, kontrole, audyt;

4. Ścieżka audytu;
5. Nieprawidłowości i kwoty odzyskane;
6. Instytucja certyfikująca - jej główne funkcje i organizacja oraz procedura poświadczania deklaracji wydatków i system księgowy oraz kwoty odzyskane;
7. Instytucje audytowe - opis głównych zadań i wzajemnych relacji instytucji audytowej i instytucji jej podporządkowanych, ich organizacja oraz rozwiązania w zakresie zagwarantowania niezależności, wymagane kwalifikacje lub doświadczenie, opis procedur monitorowania wdrażania rekomendacji/zaleceń i środków korygujących wynikających z raportów audytowych/ informacji pokontrolnych, opis procedur dotyczących nadzoru instytucji audytowej nad działalnością instytucji audytowych jej podporządkowanych, roczne sprawozdanie audytowe i deklaracja zamknięcia, wyznaczenie koordynującej instytucji audytowej;
8. System informatyczny.

W okresie wdrażania Programu wprowadzano aktualizacje Opisu systemu zarządzania i kontroli Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, ostatnią 5 sierpnia 2015 roku.

System realizacji RPO WK-P 2007-2013 należy uznać za kompletny - wszystkie istotne procesy zostały opisane w formie procedur. Mimo, że Instrukcja Wykonawcza RPO WK-P 2007-2013 była dokumentem bardzo obszernym – w pierwszej wersji liczyła 457 stron bez załączników, a w wersji ostatniej – aż 864 strony bez załączników, została ona uznana przez jej użytkowników, czyli pracowników IZ RPO WK-P za użyteczną.

Instytucją Zarządzającą RPO WK-P 2007-2013 odpowiedzialną za całokształt zadań związanych z zarządzaniem i kontrolą RPO WK-P 2007-2013 był Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Zarząd WK-P realizuje zadania określone w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, za pośrednictwem Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Funkcje IZ RPO WK-P 2007-2013 były pełnione przez następujące jednostki organizacyjne w ramach Urzędu Marszałkowskiego: Departament Rozwoju Regionalnego (w części dotyczącej zarządzania programem) oraz Departament Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego (w zakresie zadań związanych z wdrażaniem Programu). Funkcję Instytucji Certyfikującej (IC) pełniło Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, natomiast funkcję instytucji pośredniczącej w certyfikacji - Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki. Funkcję instytucji Audytowej - Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej w Ministerstwie Finansów, na terenie województwa - Urząd Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy.

Dokumentem określającym podział pracy w Instytucji Zarządzającej i jej organizację jest także Regulamin Organizacyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu określający kwestie związane z kierownictwem Urzędu, jego strukturą, wskazujący zadania poszczególnych departamentów i komórek nie wchodzących w skład departamentu, informujący o załatwianiu spraw w urzędzie, postępowaniu przy opracowywaniu i wnoszeniu projektów aktów prawnych oraz wykonywaniu pomocy prawnej, organizacji przeprowadzania kontroli, organizacji przyjmowania oraz załatwiania skarg, wniosków i petycji, a także poruszający zagadnienia związane z podpisywaniem pism oraz postępowaniem w zakresie rozpatrywania i załatwiania interpelacji i zapytań.

2.1.1. Planowanie Programu

Aby w sposób usystematyzowany odtworzyć logikę interwencji konieczne było zastosowanie podejścia ewaluacji wspieranej teorią (*theory based evaluation* - TBE)¹². Odtworzenie logiki interwencji miało na celu identyfikację inspiracji, czyli teorii bazowych jakimi kierowali się autorzy RPO WK-P 2007-2013 oraz przyjętych założeń pozytywnych zmian (teorii zmiany), w oparciu o które skonstruowano Program.

Jak wskazano wyżej, RPO WK-P 2007-2013 był jednym z 16 programów regionalnych realizujących Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 i Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 (tj. Narodową Strategię Spójności).

RPO WK-P 2007-2013 powstał więc jako odpowiedź na wymogi Funduszy Unijnych. Główny kierunek wyznaczyły zapisy Narodowej Strategii Spójności (NSS) tj. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia - NSRO¹³. Cele NSS miały być realizowane m.in. poprzez realizację krajowych oraz regionalnych programów operacyjnych (RPO) finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Funduszu Spójności (FS)¹⁴. Wykorzystano także doświadczenia z programów krajowych realizowanych w latach 2004-2006 (głównie Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego - ZPORR) i inicjatyw przedakcesyjnych.

Zarządzanie RPO - zarówno przygotowanie, jak i wdrażanie zostało powierzone zarządom poszczególnych województw, co było istotną zmianą w stosunku do programu ZPORR realizowanego w latach 2004-2006 na szczeblu krajowym. Na realizację 16 Regionalnych Programów Operacyjnych przeznaczono 16,6 mld EUR, blisko 1/4 z całkowitej puli przeznaczonej na realizację NSRO. Podział środków pomiędzy poszczególne województwa został dokonany w oparciu o algorytm uwzględniający populację, PKB per capita oraz poziom bezrobocia.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 był więc jednym z narzędzi systemu wdrażania NSS i finansowany ze środków EFRR. Jednocześnie, Program był podstawowym instrumentem rozwoju, jakim dysponował samorząd województwa. Kierunki wsparcia w ramach Programu zostały oparte na Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 oraz diagnozie społeczno-gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego przeprowadzonej na potrzeby opracowania RPO WK-P 2007-2013.

Podstawę prawną przygotowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 stanowiła Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.¹⁵ Projekt RPO WK-P 2007-2013 został opracowany w Departamencie Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego we współpracy z Zespołem Roboczym do przygotowania

¹² Podejście TBE opiera się na założeniu, że interwencje publiczne to "teorie" zakładające, że dzięki konkretnym działaniom uzyskamy konkretną pozytywną zmianę. Ujmując to program, w ramach którego prowadzona jest interwencja publiczna w kategoriach teorii, a właściwie jako wiązka teorii złożona z trzech typów: a) Teorie bazowe – (ang. *base theories*) szersze teorie / założenia / wiedza /wcześniejsze doświadczenia, które były podstawą tworzenia danego programu. Teorie bazowe obejmują koncepcje, które inspirowały twórców programu do stworzenia takich, a nie innych założeń interwencji, a także wyobrażenia, intuicyjne przeświadczenia osób lub grup interesariuszy, które tworzyły dany program; b) Teorie zmiany – (ang. *theory of change*) to przyjęte przez twórców programu konkretne założenia o przyczynach, które mają doprowadzić do osiągnięcia określonych skutków (tj. celów programu) oraz jak ma wyglądać oczekiwana zmiana. Jest to wiedza o zależnościach przyczynowo skutkowych pomiędzy kategoriami interwencji, a jej celami, często używa się tu formuły „jeżeli ..., to”; c) Teorie wdrażania – (ang. *proces theory*) są to operacyjne strategie, a także konkretne działania i ich sekwencje potrzebne do zamiany nakładów na produkty interwencji, a także organizacja pracy w ramach programu.

¹³ Narodowa Strategia Spójności (NSS), inaczej: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSRO) - dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007-2013. Celem strategicznym NSS było tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cele horyzontalne NSS obejmowały: poprawę jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa, poprawę jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej, budowę i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski, podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług, wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej oraz wyrównywanie szans rozwojowych i wspieranie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

¹⁴ Program Infrastruktura i Środowisko (EFRR i FS), Program Innowacyjna Gospodarka (EFRR), Program Kapitał Ludzki (EFS), 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (EFRR), Program Rozwój Polski Wschodniej (EFRR), Program Pomoc Techniczna (EFRR), Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EFRR).

¹⁵ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. Nr 227, poz. 1658 z późniejszymi zmianami.

RPO (powołanym Uchwałą nr 18/272/2005 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 1 kwietnia 2005 r.) oraz Departamentem Wdrażania Programów Regionalnych Urzędu Marszałkowskiego i właściwymi departamentami Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Pierwsza wersja projektu RPO WK-P 2007-2013 została przyjęta przez Zarząd Województwa w dn. 26 października 2005 r. i jako projekt wstępny skierowana do konsultacji społecznych. Wersja IV programu poddana została ocenie wpływu realizacji programu na środowisko przyrodnicze, ocenie ex-ante oraz była przyjęta przez Komitet Rady Ministrów w dniu 4 sierpnia 2006 r. Projekt programu uwzględniający wnioski dotychczasowych konsultacji społecznych, ustalenia konsultacji z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego i z innymi resortami, został przyjęty przez Zarząd Województwa w dniu 23 lutego 2007 roku¹⁶, a następnie zaakceptowany przez Radę Ministrów 27 lutego 2007 r. i w dniu 1 marca 2007 roku przesłany do Komisji Europejskiej za pośrednictwem systemu SFC 2007 w celu wynegocjowania programu. W dniu 12 lipca 2007 r. Zarząd Województwa przyjął projekt RPO¹⁷, uwzględniający uwagi KE po pierwszej rundzie negocjacyjnej. W ramach drugiej rundy negocjacyjnej, w dniu 7 września 2007 r. ustalono końcowy kształt Programu. Komisja Wspólnot Europejskich zaakceptowała RPO WK-P 10 października 2007 r.¹⁸ Został on przyjęty przez Zarząd Województwa 23 października 2007 r.¹⁹

Bezpośrednim impulsem dla określenia kształtu programu poza NSS i Ustawą, określającym wyzwania i problemy, na które miał odpowiedzieć RPO WK-P 2007-2013 była Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020. Założono bowiem, że RPO WK-P 2007-2013 będzie podstawowym instrumentem realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020. Nadrzędnym celem Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest poprawa konkurencyjności regionu i podniesienie poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Działania postulowane są w trzech priorytetowych obszarach: rozwój nowoczesnej gospodarki, unowocześnianie struktury przestrzenno-funkcjonalnej regionu oraz odpowiedni rozwój zasobów ludzkich.²⁰

Z kolei w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej województwa²¹ opracowanej na potrzeby RPO WK-P 2007-2013 przedstawiono informacje w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym: podstawowe dane o województwie, ocenę w zakresie infrastruktury technicznej, ochrony środowiska, infrastruktury społecznej, gospodarki i innowacji, turystyki, zasobów ludzkich oraz aspektów przestrzennych rozwoju społeczno-gospodarczego oraz omówiono dostępne wsparcie krajowe i zagraniczne dla województwa, a także przedstawiono wnioski w zakresie efektywności wsparcia przedakcesyjnego i z funduszy strukturalnych. Wyżej wymienione dokumenty stanowiły podstawę Programu (tj. teorii bazową), a punktem wyjścia dla projektowania zakresu interwencji RPO WK-P 2007-2013 była diagnoza problemowa. Poziom pokrycia przez Program kluczowych problemów i wyzwań regionu wskazanych w Strategii, czyli ocenę jego trafności przedstawiono w pierwszym rozdziale niniejszego raportu.

Jak wspomina jedna z osób zaangażowanych w prace nad przygotowaniem Programu, proces planowania RPO WK-P 2007-2013 przebiegał następująco:

¹⁶ Uchwała Nr 14/115/07 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 lutego 2007 roku w sprawie zmiany uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w sprawie przyjęcia projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

¹⁷ Uchwała nr 44/626/07 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 lipca 2007 roku w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

¹⁸ Decyzja nr K(2007) 5071 z dnia 10 października 2007 r. w sprawie przyjęcia programu operacyjnego "Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013" w ramach pomocy wspólnotowej z EFRR objętego celem „konwergencja” w regionie Kujawsko-Pomorskim w Polsce.

¹⁹ Uchwała nr 70/892/07 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia z dnia 23 października 2007 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

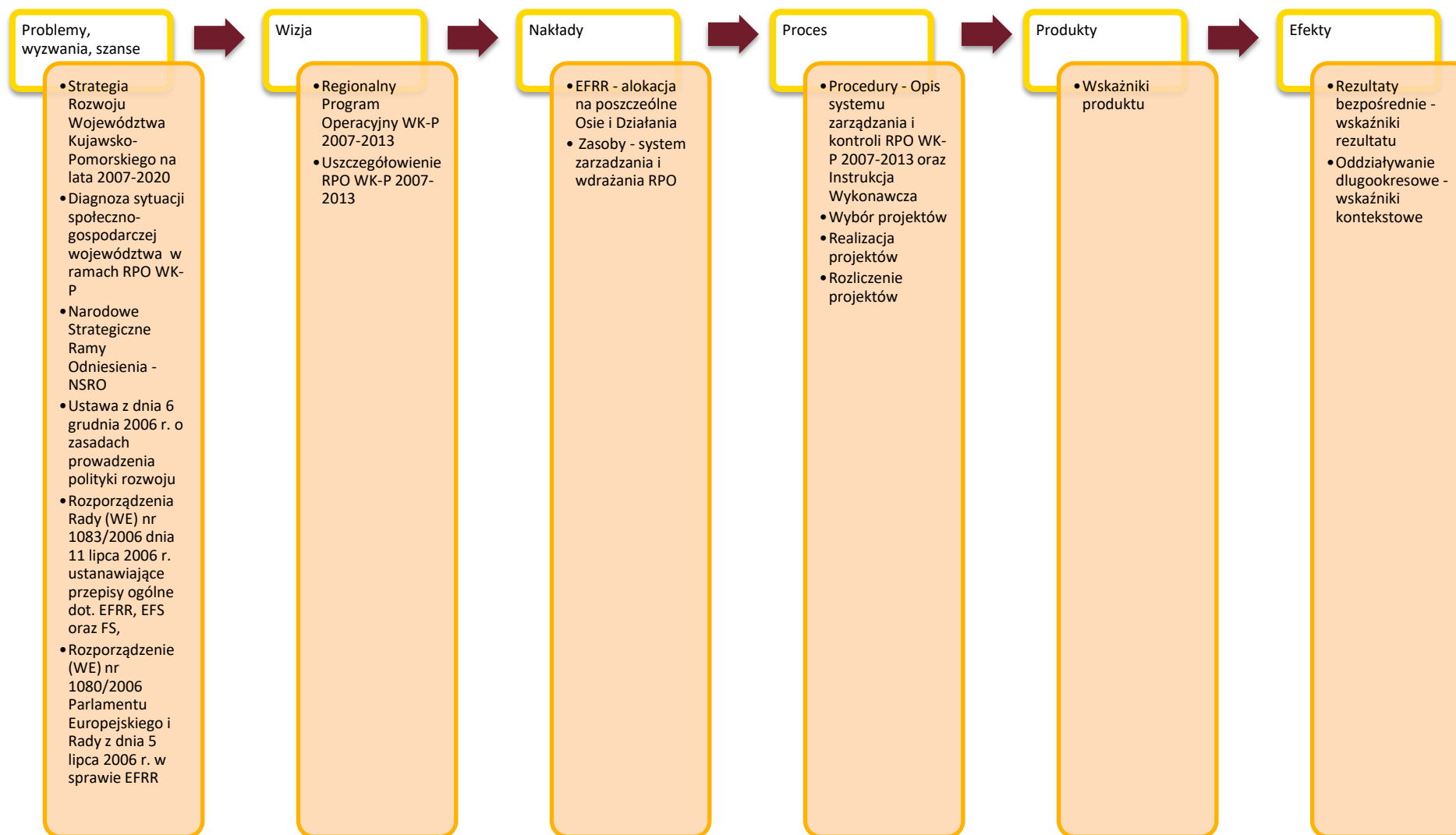
²⁰ Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020, Załącznik do Uchwały Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r.

²¹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Załącznik do Uchwały nr 70/892/07 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 października 2007 r., s. 5-46

Strategia rozwoju województwa na lata 2007-2020 była przyjęta już w grudniu 2005 roku. Mieliśmy już ten dokument strategiczny regionalny przygotowany. Zaraz potem rozpoczęły się, a nawet równolegle rozpoczęły się prace nad programowaniem perspektywy 2007-2013. Co nas opóźniło to na pewno to, że wyszły trochę później niż powinny wyjść rozporządzenia unijne, ustawy, wytyczne na poziomie krajowym i do którego oczywiście musieliśmy się dostosować, żeby ten program regionalny zawierał wszystkie wymagane elementy. Ale my pracowaliśmy i to było kilka wersji tego programu, były przeprowadzone konsultacje, więc wszystko to odbywało się na tamten czas zgodnie i na tamtą wiedzę dla regionów, bo byliśmy pierwszy raz instytucją zarządzającą dla programu operacyjnego, a byliśmy dosyć krótko członkiem Unii Europejskiej. Więc się tego wszystkiego nauczyliśmy. (...) Po pierwszej turze negocjacji rozpoczęły się prace nad dokumentami uszczegóławiającymi, czyli uszczegółowienie programu, system oceny, opis systemu zarządzania i kontroli, wszystkie instrukcje, kryteria, nabór ekspertów. Wszystko to już się zaczęło dziać. Pierwszy konkurs uruchomiliśmy w kwietniu 2008 roku. (IDI_2)

Poniżej zaprezentowano logikę interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2014 poprzez przedstawienie relacji pomiędzy: założeniami, nakładami, działaniami oraz ich produktami i efektami.

Rysunek 1. Logika interwencji RPO WK-P 2007-2013

Na ostateczny kształt RPO WK-P 2007-2013 i jego celów oraz osi priorytetowych, a także kierunki wsparcia sformułowane w ramach działań i typów projektów wpływ miał zakres problemów i wyzwań określonych w Strategii Rozwoju Województwa i Diagnozie Społeczno-Gospodarczej, a także oczekiwania KE i zakres NSS oraz przyznana alokacja.

Na poniższych schematach przedstawiono strukturę logiczną interwencji. Prezentują one założenia dotyczące oczekiwanego efektu na poziomie Programu, osi priorytetowych oraz poszczególnych Działań i Poddziałań wyrażonego celami (odnosząc się tym samym do teorii zmiany).

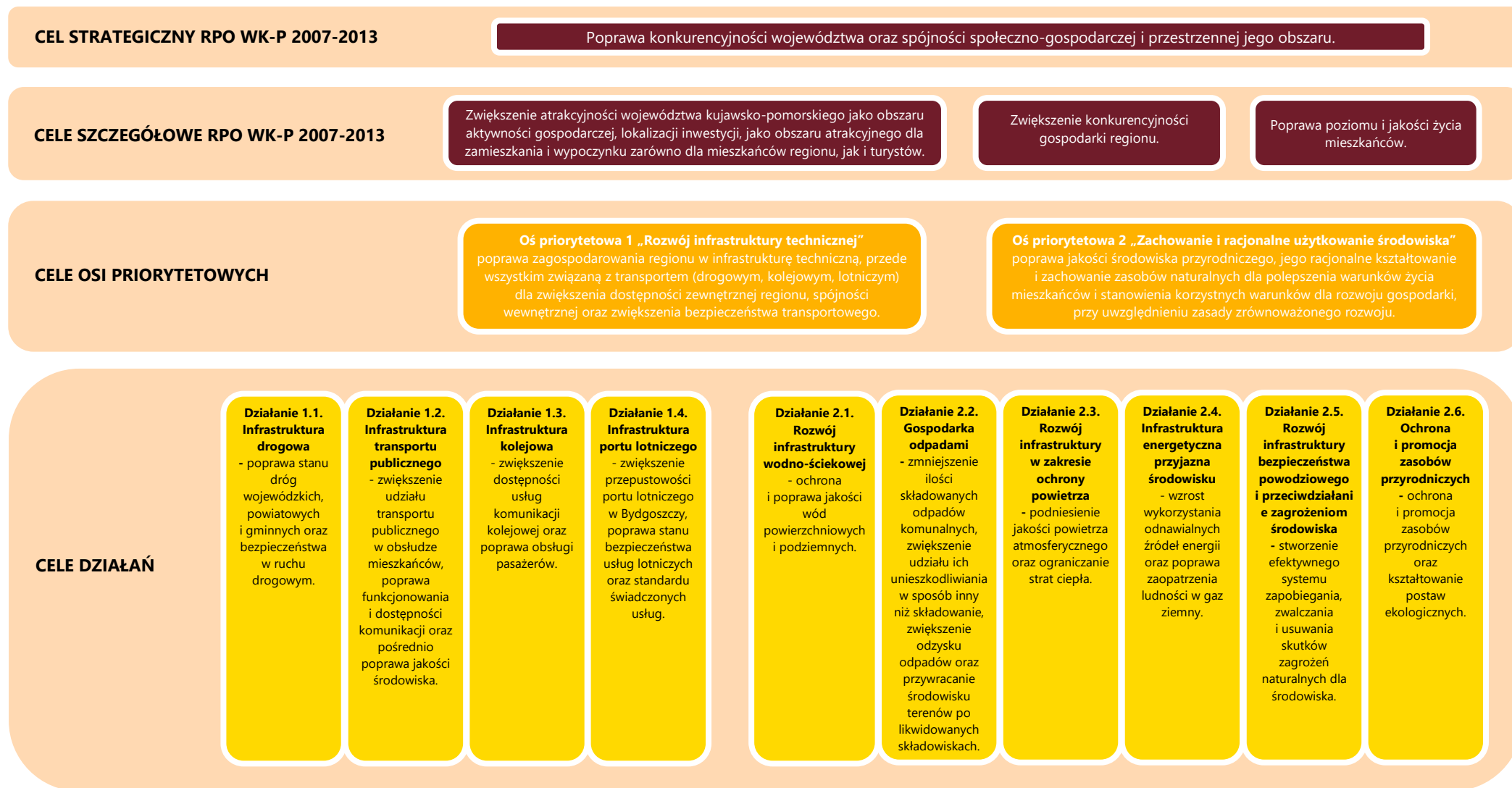
Pokazują także jak – według twórców Programu - osiągnięcie celów na niższym stopniu miało się przełożyć (na zasadzie mechanizmu przyczynowo-skutkowego) do osiągnięcia celu na wyższym stopniu.

Interwencja RPO WK-P 2007-2013 została zaplanowana prawidłowo, zgodnie z zasadą piramidy tzn. na jeden, ogólny cel Programu składa się kilka osi priorytetowych - wskazują one pola interwencji w jakich zakładało się udzielać wsparcia by osiągnąć główny cel - poprawę konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru. Każdej z osi priorytetowych przypisano 2-6 Działań, które określają sposób, w jaki planowano działać w zidentyfikowanych obszarach tematycznych (osiach). Zaś do Działań przypisano konkretne typy projektów, czyli rodzaje interwencji (ze względu na ograniczoną ilość miejsca nie ujęto ich na poniższych schematach).

Logika interwencji jest prawidłowo zaprojektowana, gdy wszystkie elementy stanowią spójną całość - czyli typy realizowanych projektów i ich produkty oraz rezultaty przekładają się na cele Działań, a te z kolei są spójne z celami Osi priorytetowych, z nich zaś wynikają cele szczegółowe Programu, te zaś są powiązane związkiem przyczynowo-skutkowym z celem strategicznym całego RPO WK-P 2007-2013 tzn. cele szczegółowe zawierają się w celu strategicznym Programu.

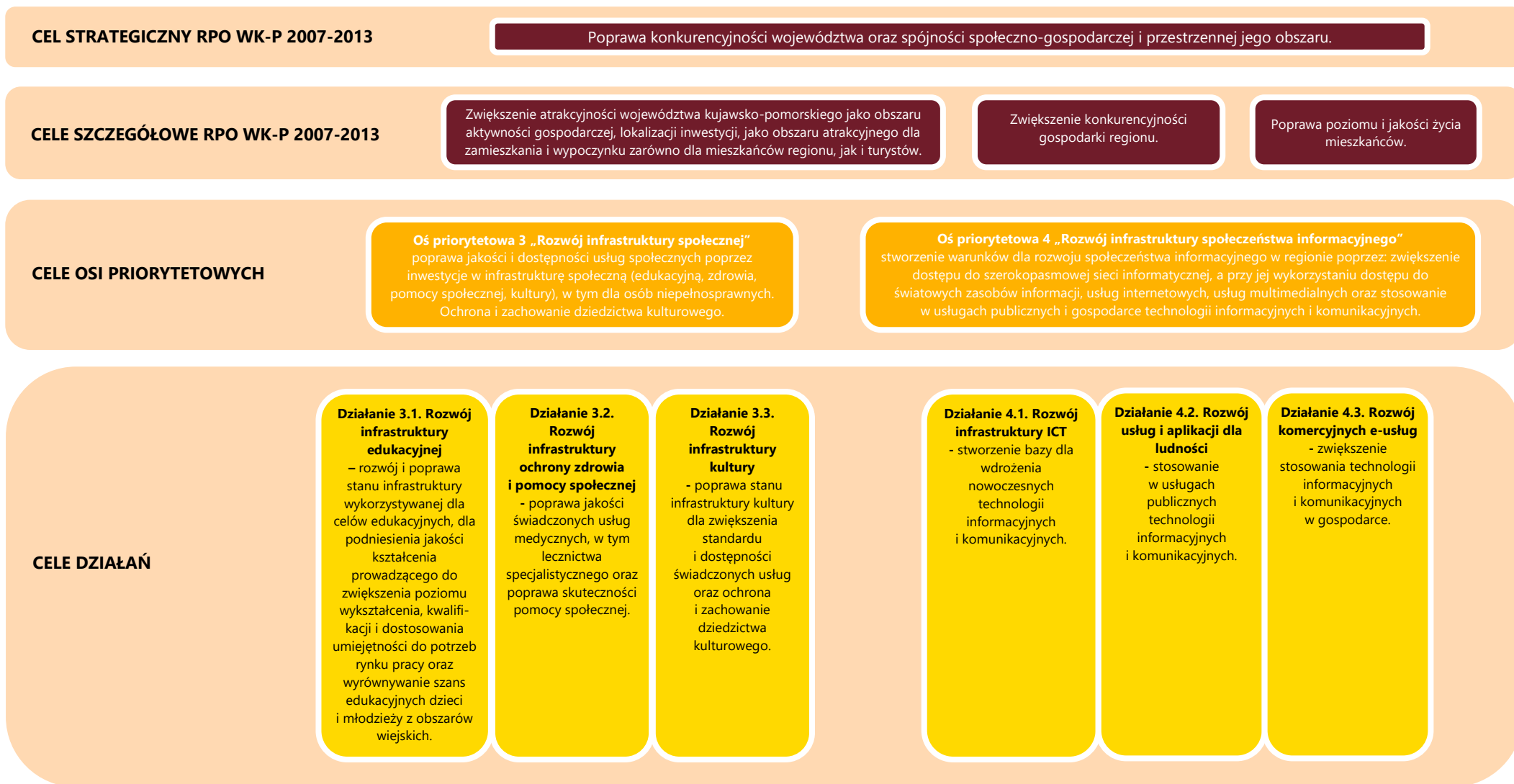
Jak wynika z przyjętych założeń, zmiany w wyniku realizacji RPO WK-P 2007-2013 miały iść w kierunku poprawy pozycji konkurencyjnej województwa (w aspekcie turystycznym i gospodarczym) oraz poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców regionu. Z kolei uwzględniając alokacje na poszczególne osie, dominującym kierunkiem interwencji było wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw i poprawa infrastruktury technicznej, która obejmując drogi, transport publiczny, kolej oraz port lotniczy miała przyczynić się zarówno do poprawy jakości życia mieszkańców, jak i zwiększenia konkurencyjności poprzez zwiększenie dostępności regionu, zarówno dla ruchu turystycznego, jak i biznesu. Ponadto, zaplanowano wsparcie w dziedzinie ochrony środowiska, turystyki, rewitalizacji, infrastruktury społecznej i informatycznej. Wszystkie one wpisują się w cele szczegółowe Programu i jego cel strategiczny. Cele poszczególnych Działań przyczyniają się z kolei do realizacji celów przypisanych im Osi Priorytetowych RPO WK-P 2007-2013.

Rysunek 2. Struktura logiczna interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013 – Priorytety I - II

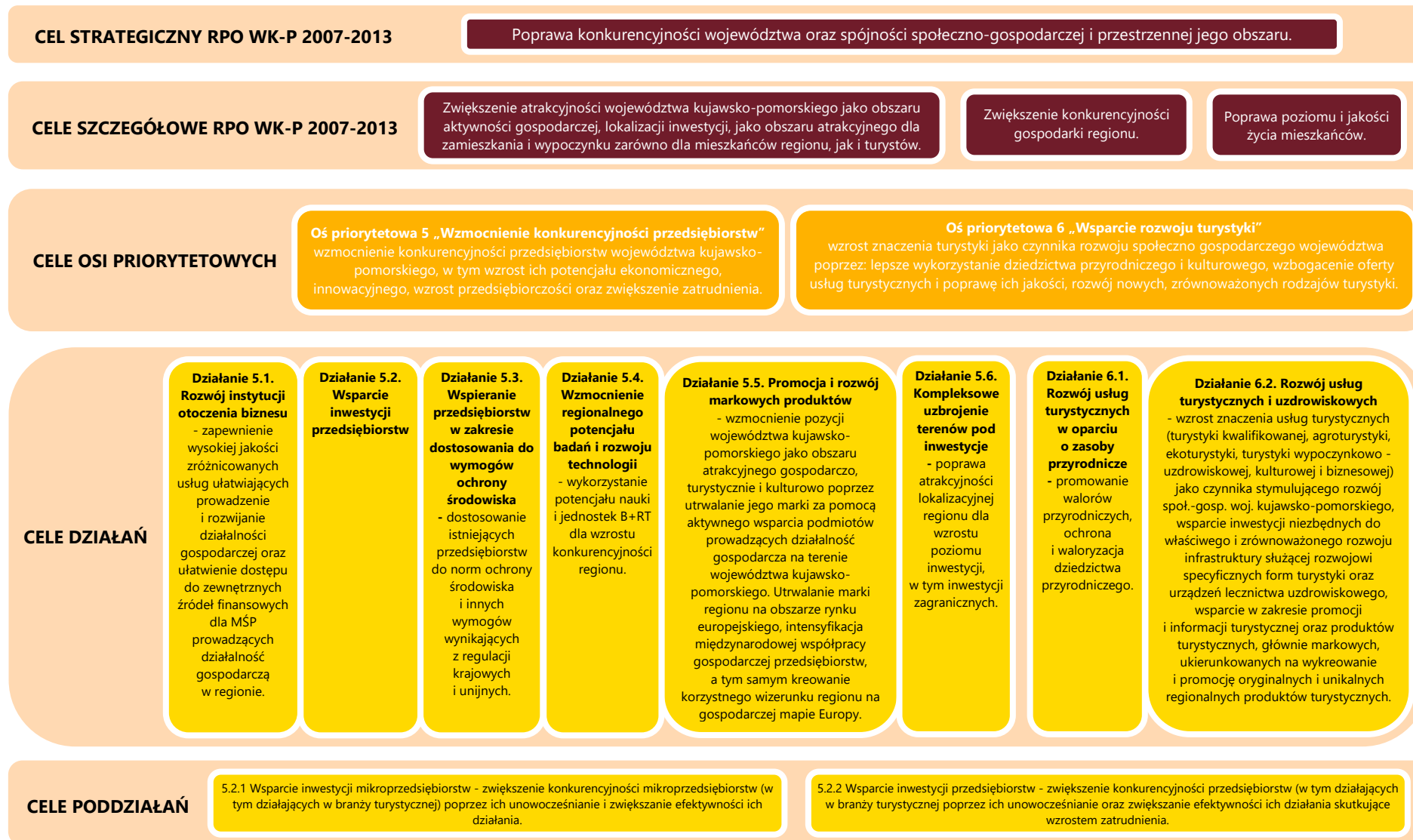
Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2007-2013 oraz URPO WK-P

Rysunek 3. Struktura logiczna interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013 – Priorytety III – IV

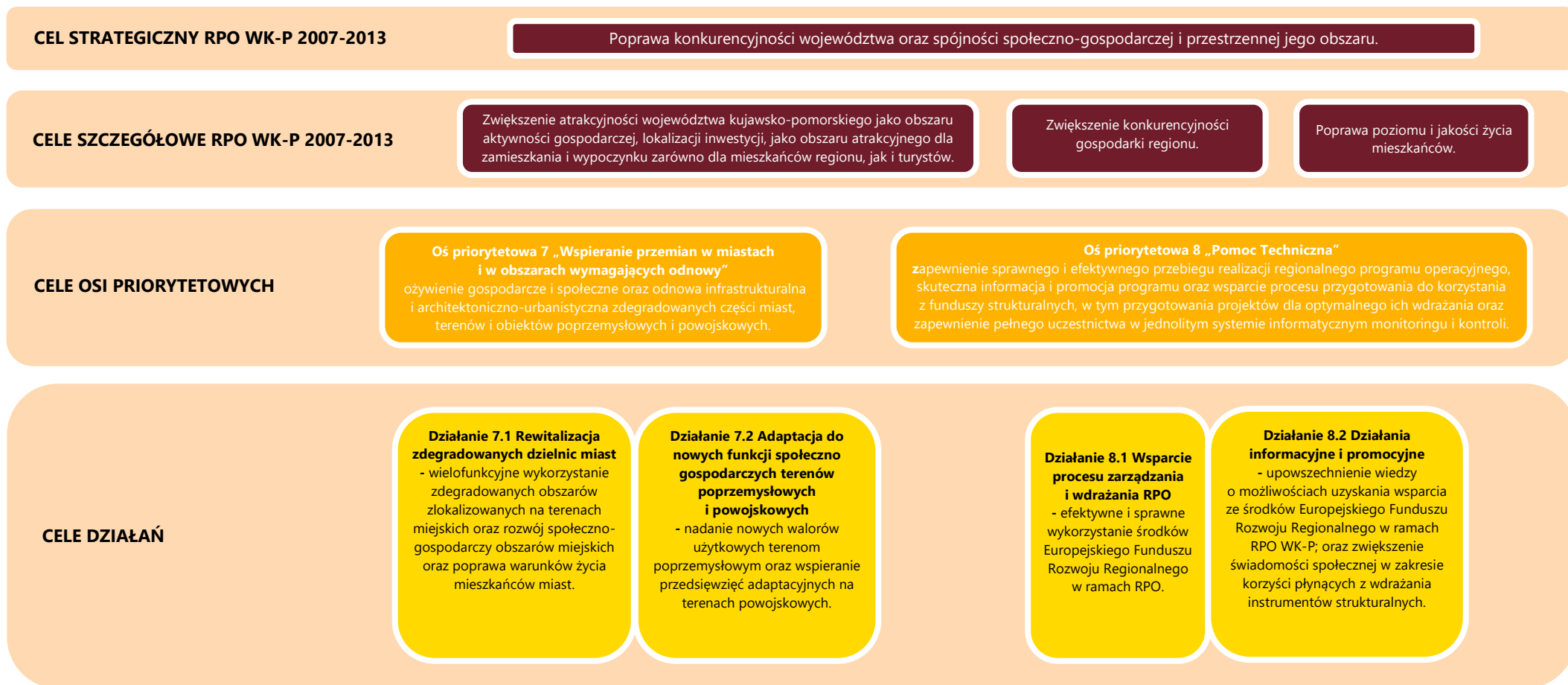
Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2007-2013 oraz URPO WK-P

Rysunek 4. Struktura logiczna interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013 – Priorytety V-VI

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 207-2013 oraz URPO WK-P

Rysunek 5. Struktura logiczna interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013 – Priorytety VII-VIII

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 207-2013 oraz URPO WK-P

2.1.2. Wdrażanie Programu

Poniżej oceniono kluczowe procesy z zakresu wdrażania Programu – proces naboru i oceny wniosków oraz proces kontraktowania i proces rozliczania wniosków o płatność. Wskazano również dobre praktyki dotyczące rozwiązań z zakresu wdrażania RPO, które warto kontynuować w aktualnej perspektywie finansowej.

2.1.2.1. Proces naboru i oceny wniosków oraz podpisywania umów

Proces naboru, oceny i zatwierdzania projektów obejmował następujące procedury, których przebieg został określony w Instrukcji Wykonawczej RPO WK-P 2007-2013:

- opracowanie i aktualizacja harmonogramu konkursów;
- ogłaszanie konkursów i odwoływanie ogłoszonych konkursów;
- nabór wniosków;
- przyjmowanie i rejestracja wniosków;
- przyjmowanie poprawionych wniosków i uzupełnień;
- ocena wniosków projektów indywidualnych;
- ocena i nabór wniosków w trybie konkursu zamkniętego z preselekcją;
- ocena i nabór wniosków w trybie konkursu zamkniętego;
- ocena wniosków w trybie konkursu otwartego;
- wybór kandydatów do Zespołu Oceniającego i organizacja oceny merytorycznej projektu - powołanie i praca Zespołu Oceniającego;
- procedura odwoławcza - złożenie protestu, otrzymanie informacji o wpływie skargi na decyzję IZ w procedurze odwoławczej, otrzymanie pisma z Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego informującego o rozpatrzeniu sprawy, otrzymanie informacji o wpływie skargi kasacyjnej z Naczelnego Sądu Administracyjnego, wpływ wyroku z Naczelnego Sądu Administracyjnego po kasacji wniesionej przez wnioskodawcę i wybór kandydatów na obserwatorów procedury odwoławczej.

Proces kontraktowania obejmował następujące procedury, których przebieg został określony w Instrukcji Wykonawczej RPO WK-P 2007-2013:

- podpisanie umowy o dofinansowanie projektu;
- dokonywanie zmian w umowie;
- rozwiązywanie umowy, w tym: rozwiązywanie umowy z winy Beneficjenta oraz rozwiązywanie umowy na wniosek Beneficjenta;
- wydanie decyzji IZ na podstawie art. 28 ust. 2 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w sprawie realizacji projektu własnego dla jednostek budżetowych;
- odstąpienie od podpisania umowy;
- przyjmowanie i przechowywanie zabezpieczeń prawidłowej realizacji umowy o dofinansowanie, wystawianie korekty zaświadczenia o pomocy *de minimis* w przypadku, gdy nie wystąpi aneks.

Proces naboru i oceny wniosków ulegał modyfikacjom w trakcie realizacji Programu polegającym na zwiększeniu jego użyteczności, zarówno w kontekście potrzeb IZ, jak i projektodawców, co należy ocenić pozytywnie. O ile zbyt duża częstotliwość zmian zwykle negatywnie wpływa na jakość składanych projektów, czy w ogóle realizację całego Programu, to w tym przypadku wprowadzane zmiany miały przede wszystkim na celu usprawnienie systemu. Dokumentacja konkursowa była na bieżąco udoskonalana m.in. poprzez doprecyzowanie niejasnych zapisów, a materiały informacyjne dla projektodawców wzbogacano o praktyczne przykłady czy wzorce sposobów wypełniania.

Adekwatność procesu naboru i oceny wniosków oraz kontraktowania można było zwiększać dzięki wykorzystaniu zdobytego w międzyczasie doświadczenia i bieżącej ocenie pozytywnych i negatywnych

aspektów procesu. Jak wynika z wywiadów jakościowych prowadzonych z pracownikami IZ RPO WK-P, w systemie realizacji Programu, następował proces **strategicznego uczenia się** - IZ w trybie ciągłym pozyskiwała wiedzę o aspektach procesu naboru i oceny projektów, które cechowały się małą użytecznością i je udoskonalala lub poszukiwała nowych sposobów zwiększenia użyteczności procesu:

W trakcie oceny i prac nad projektami system wyboru projektów był zmieniany, modyfikowany, pewne rzeczy ulegały korekcie. Przykładowo, poprzez zmianę sposobu dokonywania oceny w ramach oceny formalnej – początkowo była to ocena składająca się z kilku aspektów, w tym z oceny oddziaływania na środowisko. Potem to zostało zmienione i był oddzielny zespół do oceny środowiskowej. To samo, jeśli chodzi o inne kryteria. Początkowo były one bardzo szczegółowo oceniane przez pracowników dokonujących oceny formalnej. Potem ta karta została zmieniona, zmniejszona, uproszczona. Wychodziliśmy od pewnego systemu, który w trakcie ewoluował, zmieniał się. (IDI_3)

Zdolność IZ RPO WK-P 2007-2013 do uczenia się i poprawy swojego funkcjonowania w aspekcie proceduralnym została zidentyfikowana już w 2009 roku w badaniu ewaluacyjnym dotyczącym barier i trudności ograniczających skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P na lata 2007-2013 realizowanym przez PSDB.²²

Innym rozwiązaniem, które się sprawdziło w perspektywie 2007-2013 i zostało jednoznacznie pozytywnie ocenione przez pracowników IZ zaangażowanych w realizację RPO WK-P była taka organizacja systemu naboru i oceny wniosków o dofinansowanie składanych w ramach RPO WK-P 2007-2013, by wykorzystać atuty wynikające z procesowej **specjalizacji** pracy. Takie rozwiązanie poza profesjonalizacją oceny pozwoliło także na odciążenie pracowników oceniających wnioski i usprawnienie obsługi procesu naboru i wyboru projektów oraz zwiększenie skuteczności pracy. W wywiadach jakościowych szczególnie podkreślano korzyści wynikające z utworzenia wyspecjalizowanego zespołu w ramach Biura oceny oddziaływania na środowisko na potrzeby oceny formalnej wniosków o dofinansowanie oraz specjalizowania się pracowników w poszczególnych osiach priorytetowych, jeśli chodzi o specyfikę danej dziedziny interwencji, a także zagadnienia techniczne czy prawne z nią związane.

Pozytywnie oceniono także **planowanie naboru** wniosków z odpowiednim wyprzedzeniem, co pozwoliło wszystkim komórkom IZ zaplanować swoją pracę, a beneficjentom składać projekty lepiej przygotowane tj. przemyślane i dojrzałe. Harmonogram naboru wniosków jest bowiem z punktu widzenia projektodawców kluczowym narzędziem planowania inwestycji, w tym działań aplikacyjnych.

Usprawnienia wprowadzane przez IZ w zakresie procesu naboru i oceny wniosków oraz kontraktowania umów miały przede wszystkim na celu podniesienie jakości składanych wniosków o dofinansowanie, głównie poprzez modyfikację dokumentacji konkursowej i zwiększenie przejrzystości procedur, w tym dbałość o **jednoznaczność i zrozumiałość kryteriów** oceny. Prowadzone działania były **ukierunkowane na potencjalnych beneficjentów**, co zostało pozytywnie ocenione, zarówno przez pracowników IZ, jak i projektodawców RPO WK-P 2007-2013 biorących udział w badaniach jakościowych. Dobrze skonstruowany system oceny projektów, w tym jasno sformułowane kryteria oceny ułatwiły projektodawcom ocenę swoich szans na uzyskanie dofinansowania i pozwoliły bądź ulepszyć projekt bądź odstąpić od przygotowania wniosku o dofinansowanie w sytuacji, gdy taka ocena wypadnie negatywnie, co przyczyniło się do obniżenia kosztów początkowych (finansowych i pozafinansowych) związanych z przygotowywaniem projektu, które musiałby ponieść potencjalny beneficjent.

Pozytywnie, w kontekście optymalnego wykorzystania alokacji, oceniono także zaliczki dla przedsiębiorców oraz wykorzystanie mechanizmu tzw. **nadkontraktacji**, co, jak wskazywano w wywiadach, w perspektywie 2007-2013 stawiało województwo kujawsko-pomorskie w awangardzie:

Myślę, że całkiem nieźle nam wyszły pewne metody rozliczania. Wprowadziliśmy metody przyjazne beneficjentowi. Mieliliśmy parę takich mechanizmów, wprowadziliśmy zaliczki dla przedsiębiorców to myślę, że też pomogło i ułatwiło przedsiębiorcom

²² Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Bariery i trudności ograniczające skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P na lata 2007-2013. PSDB Sp. z o.o. Toruń.

realizować projekty. Pozwalaliśmy finansować na przykład faktury w 100% niektóre, a te końcowe faktury w mniejszym procencie, czyli nie trzeba było każdej faktury rozliczać. Pod kątem rozliczania programu i zamykania programu wprowadzono listy rezerwowe, mieliśmy jednak parę projektów na listach rezerwowych, które umożliwiły nam na końcu teraz już wykorzystać tą alokację. Dostyc wcześniej weszliśmy w nadkontraktację, co nie było popularne. Nie wszystkie regiony szły tą drogą przynajmniej od początku. a potem okazało się, że rzeczywiście to nie był zły mechanizm. Pozwolił nam teraz, jak mamy oszczędności wykorzystać tą alokację. (IDL_5)

Innym aspektem systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013 z zakresu naboru i oceny wniosków ocenionym w badaniu pozytywnie była decyzja o weryfikacji dokumentacji dotyczącej **oddziaływania na środowisko na etapie oceny formalnej** wniosków o dofinansowanie, co jak wskazywano w wywiadach usprawniło kontraktację alokacji. Odrzucanie wniosków na etapie oceny formalnej było bowiem efektywnym rozwiązaniem w kontekście systemu wdrażania Programu uwzględniając koszty i czasochłonność dalszego etapu oceny tj. oceny merytorycznej. Skuteczność procesu naboru i oceny projektów jest bowiem większa, gdy wcześniej jak największa liczba projektów zostanie odrzucona (tzn. takich projektów, które i tak zostałyby odrzucone na dalszym etapie oceny).

Wskazywano także na zalety przyjętego systemu oceny merytorycznej wniosków o dofinansowanie polegające na równoległej niezależnej ocenie projektu przez dwóch ekspertów.

Do aspektów ocenionych negatywnie należy **wydłużony czas** realizacji zadań w ramach procesu tj. długi łączny czas oceny złożonych wniosków i kontraktowania (od momentu złożenia wniosku do podpisania umowy o dofinansowanie). Stanowi on wąskie gardło w procesie naboru, oceny wniosków i kontraktowania umów i był jednym z najważniejszych ograniczeń systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013. Wielu beneficjentów wydłużony czas oczekiwania na ocenę wniosku czy decyzję o dofinansowaniu postrzega jako negatywną stronę korzystania ze wsparcia RPO WK-P 2007-2013 ze względu na dezaktualizację harmonogramu planowanego przedsięwzięcia, a także – w konsekwencji - przyjętych założeń w zakresie ceny, technologii czy materiałów itd.

Problemy z dochowaniem terminów określonych procedurami wynikały w największym stopniu z **niewystarczających zasobów kadrowych** IZ RPO WK-P 2007-2013, szczególnie w okresie spiętrzenia prac, które bardzo często miało miejsce w okresie naborów i oceny wniosków o dofinansowanie.

Czynnikiem ryzyka wskazywanym przez pracowników IZ RPO WK-P 2007-2013 była także trudność z przewidzeniem liczby wniosków, które zostaną złożone przez projektodawców w odpowiedzi na ogłaszane konkursy, co powodowało konieczność weryfikacji bardzo dużej liczby wniosków o dofinansowanie w przypadku części konkursów, i w konsekwencji doprowadzało do przekroczenia przewidzianego czasu na ocenę oraz wydłużenia terminu rozstrzygnięcia konkursu.

Uzupełnienie poziomu zatrudnienia w IZ RPO WK-P 2007-2013 było także rekomendowane w ramach wcześniej prowadzonych badań ewaluacyjnych.²³

2.1.2.2. Proces rozliczania wniosków o płatność

Proces weryfikacji wniosków Beneficjenta o płatność obejmował następujące procedury, których przebieg został określony w Instrukcji Wykonawczej RPO WK-P 2007-2013:

- weryfikacja wniosku o płatność zaliczkową, w tym: weryfikacja wniosku rozliczającego płatność zaliczkową nie skutkującego przekazaniem środków oraz weryfikacja wniosku rozliczającego płatność zaliczkową skutkujące przekazaniem środków;
- weryfikacja wniosku o płatność pośrednią;
- weryfikacja wniosku o płatność końcową;
- weryfikacja wniosku o płatność z tytułu wniesienia bezpośredniego wkładu finansowego dla instrumentów inżynierii finansowej oraz jego rozliczenia;

²³ Zajdel M., Łowicka H. (2008). Ocena wdrażania i zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym (RPO WK-P) województwa kujawsko – pomorskiego w aspekcie instytucjonalno – kadrowym. Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy. Bydgoszcz.

- przygotowanie zestawienia wniosków o płatność oraz rejestru zaliczek wypłaconych i rozliczonych dotyczącego Beneficjentów pomocy publicznej do Poświadczenia i deklaracji wydatków wniosku o płatność okresową od IZ do IC;
- weryfikacja wniosków rozliczających wydatki państwowych jednostek budżetowych;
- postępowanie w przypadku wystąpienia możliwości odzyskania podatku VAT przez Beneficjenta w trakcie lub po zakończeniu realizacji projektu;
- monitorowanie ryzyka niezrealizowania projektu.

Jeśli chodzi o etap rozliczania wniosków o płatność, jako szczególnie użyteczne wskazano podejście ze strony IZ, które także stosowano na etapie naboru i oceny projektów, polegające na **wspieraniu i informowaniu beneficjentów** mające na celu ułatwienie beneficjentom przejście przez proces rozliczenia.

Wąskim gardłem procesu weryfikowania wniosków o płatność, było – jak w przypadku procesu naboru i oceny wniosków – **wydłużenie czasu** realizacji procesu i w konsekwencji – długi czas oczekiwania beneficjenta na płatność.

2.1.3. Zarządzanie Programem

Poniżej oceniono kluczowy proces z zakresu zarządzania Programem – monitorowanie i kontrola wdrażania Programu. Wskazano jego wąskie gardła oraz dobre praktyki stosowane przez IZ RPO WK-P 2007-2013.

2.1.3.1. Procesy monitorowania wdrażania Programu

W ramach procesu weryfikacji wniosków Beneficjenta o płatność w IW RPO WK-P 2007-2013 przewidziano następujące procedury:

- W zakresie oceny programu - organizacja i przeprowadzenie ewaluacji, przeprowadzenie procesu badania ewaluacyjnego oraz system monitorowania i wdrażania rekomendacji z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych;
- W zakresie sprawozdawczości - sporządzanie informacji przekazywanej w trybie miesięcznym i kwartalnym, sporządzanie i weryfikacja sprawozdania okresowego, sporządzanie i weryfikacja sprawozdania rocznego oraz procedury dotyczące Komitetu Monitorującego, w tym: podkomitetów monitorujących i grup roboczych.

Dane monitoringowe w zestawieniu z danymi wygenerowanymi w procesie planowania umożliwiają śledzenie osiągania celów operacyjnych i celów programowych, a system monitoringu – o ile jest efektywny – może być użytecznym narzędziem służącym zapewnieniu odpowiedniej jakości i sprawności realizacji Programu. Pracownicy IZ RPO WK-P 2007-2013 raczej przeciętnie oceniają funkcjonujący w perspektywie 2007-2013 system monitoringowy.

Największą barierą w procesie monitoringu było, zdaniem pracowników IZ RPO WK-P 2007-2013, nieprzewidzenie na etapie projektowania systemu realizacji Programu i tym samym **brak bieżącego pozyskiwania i gromadzenia wszystkich wymaganych danych sprawozdawczych**, w szczególności w zakresie wskaźników. Generowało to konieczność pozyskiwania potrzebnych danych i informacji od beneficjentów poza systemem monitoringu, co wiązało się z dodatkowym nakładem pracy i czasu, a jednocześnie nie było w pełni skuteczne.

W ramach podjętych działań naprawczych m.in. zmodyfikowano wzory dokumentów - wniosków, przygotowano generatory wniosków o dofinansowanie i wniosków o płatność, które poprzez mechanizm walidacji niwelowały większość błędów, pojawiających się w papierowych wersjach dokumentów. Ponadto zobowiązano beneficjentów do wybierania wszystkich adekwatnych do projektu wskaźników (a nie jak wcześniej co najmniej jednego wskaźnika produktu i co najmniej jednego wskaźnika rezultatu).

System wskaźników powodował od samego początku duże trudności. Od strony Ministerstwa dużym problemem było to, że nie było definicji wskaźników. My nie stworzyliśmy takiej definicji – to też był minus. Minusem było na początku określenie możliwości wybrania wskaźników własnych, a właściwie określenia wskaźników własnych. Plusem było odejście od tego systemu i określenie wskaźników, które powinny być wybierane w danym konkursie. Jeśli chodzi o wskaźniki – błędem było na początku, właściwie przynajmniej przez pół okresu programowania, nałożenie na beneficjentów obowiązku wybrania jednego wskaźnika. A plusem z kolei było odejście od tego rozwiązania i nałożenie na beneficjentów obowiązku wszystkich wskaźników dotyczących zakresu rzeczowego projektu. (IDI_4)

Inną barierą systemu monitorowania były **niedoskonałości krajowego systemu informatycznego** i jednocześnie **brak systemu lokalnego** od początku okresu wdrażania programu (z funkcjonalnościami bazodanowymi), co mogło stanowić duże utrudnienie w pozyskaniu niezbędnych danych na potrzeby prowadzonych badań ewaluacyjnych, a także monitorowania postępu rzeczowego Programu. Województwa, w których funkcjonował Lokalny System Informatyczny znalazły się pod tym względem w korzystniejszej sytuacji.²⁴

Jednocześnie, jak wynika z wywiadów z pracownikami IZ RPO WK-P 2007-2013, w trakcie realizacji Programu próbowano niwelować ograniczenia wynikające z ww. trudności i zbierać oraz kumulować wiedzę we własnym zakresie na potrzeby prowadzonych działań własnej komórki, jak i innych komórek IZ i procesu programowania kolejnej perspektywy finansowej 2014-2020.

W systemie monitoringu istotną rolę pełnił Komitet Monitorujący. Wysoko oceniono jego funkcję doradczą-opiniotwórczą dla IZ RPO WK-P 2007-2013. Oznacza to, że skład, określone zadania i tryb pracy Komitetu Monitorującego zapewnił efektywne wsparcie w podejmowaniu decyzji na temat kształtu Programu. Dobrze oceniono także współpracę IZ z Komitetem.

2.1.3.2. Procesy kontroli wdrażania Programu

Komponent kontroli wdrażania Programu był bardzo rozbudowany i obejmował następujące procedury opisane w Instrukcji Wykonawczej RPO WK-P 2007-2013 odnoszące się zarówno do komponentu wdrażania, jak i zarządzania RPO WK-P 2007-2013:

- opracowanie i aktualizacja Roczno Planu Audytu Wewnętrznego, w tym Audytu Systemu Zarządzania i Kontroli RPO na lata 2007-2013;
- sporządzanie Roczno Planu Kontroli Projektów i jego aktualizacji;
- weryfikacja Roczno Planu Kontroli Projektów, Roczno Aneksu do Planu Audytu Wewnętrznego i ich aktualizacji;
- sporządzanie Roczno Planu Kontroli Instytucji Zarządzającej RPO WK-P i jego aktualizacja;
- wykonanie i analiza wyników, zaleceń ujętych w Sprawozdaniu z wykonania zadania audytowego w zakresie oceny Systemu Zarządzania i Kontroli RPO WK-P na lata 2007-2013, przeprowadzonej przez Biuro Audytu;
- analiza wyników oraz zaleceń pokontrolnych z kontroli Programu przeprowadzonej przez Instytucje zewnętrzne;
- dokonywanie zmian w dokumentach programowych lub proceduralnych w przypadku uzyskania zaleceń ujętych w Sprawozdaniu z wykonania zadania audytowego w obszarze RPO opracowanych przez audytora wewnętrznego oraz w przypadku złożenia pisma lub wniosku o zmianę zapisów przez komórkę organizacyjną Urzędu Marszałkowskiego;
- współpraca IZ RPO z Instytucją Pośredniczącą w Certyfikacji w zakresie przekazywania informacji o wszczęciu zadania audytowego w obszarze RPO przez Biuro Audytu, informacji o kontroli NIK oraz innych uprawnionych do tego służb kontrolnych i audytowych oraz w zakresie przekazywania wyprzedzającej informacji o ustaleniach z wykonanego zadania audytowego w obszarze RPO przez Biuro Audytu i w zakresie przekazywania wyników

²⁴ Por. Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego (2012). Ocena funkcjonowania systemu monitorowania RPO WŁ. EGO s.c., Proewa Ewaluacja i Doradztwo Alicja Weremiuk. Warszawa.

z wykonanego zadania audytowego w obszarze RPO przez Biuro Audytu, kontroli NIK oraz innych uprawnionych do tego służb kontrolnych i audytowych;

- Sprawozdanie z Audytu Systemu;
- Audyt Operacji;
- Roczne Sprawozdanie Audytowe;
- przeprowadzanie kontroli projektu, w tym: przeprowadzanie kontroli planowej, kontroli doraźnej, wizyty monitorującej i ocena prawidłowości przeprowadzenia postępowania – kontrola na dokumentach i postępowanie w sytuacjach korupcjogennych podczas przeprowadzania kontroli projektu;
- monitorowanie realizacji zaleceń pokontrolnych;
- sporządzanie kwartalnych zestawień wykonanych przez DW RPO kontroli projektów;
- kontrole krzyżowe wykonywane przez IZ RPO WK-P, w tym: kontrole krzyżowe Programu oraz kontrole krzyżowe horyzontalne z projektami PROW 2007-2013 i z projektami PO RYBY 2007-2013 i współpraca IZ RPO WK-P z MliR oraz Instytucją Pośredniczącą w Certyfikacji/ Instytucją Certyfikującą podczas realizacji kontroli krzyżowych horyzontalnych oraz kontroli krzyżowych międzyokresowych;
- opracowanie i przekazanie przez IZ RPO WK-P Opisu metodyki prowadzenia kontroli krzyżowych do IK NSRO;
- opracowanie i weryfikacja przez IZ RPO WK-P Metodologii doboru próby do prowadzenia kontroli projektów;
- opracowanie i weryfikacja Wytycznych IZ w zakresie kontroli projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013;
- kontrole zarządcze, w tym: prowadzenie działań sprawdzających przez kadrę kierowniczą w Departamencie Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego oraz prowadzenie działań sprawdzających komórki zaangażowane w zarządzanie i wdrażanie RPO pod kątem stosowania Instrukcji Wykonawczej RPO WK-P oraz wykonywania zapisów uchwał Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

System kontroli w ramach RPO WK-P 2007-2013 cechował się relatywnie dużą **elastycznością** tzn. był na bieżąco dostosowywany do wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań – opracowano m.in. dobrze ocenianą przez pracowników zaangażowanych w realizację Programu, metodologię doboru projektów do kontroli oraz metodologię doboru dokumentów. Wysoko oceniono także wprowadzoną stopniowo – w wyniku zidentyfikowanych potrzeb - **specjalizację** pracy:

Wydaje mi się, że sensowna była zmiana w pewnym etapie przejścia z kontroli na dwie pary oczu na wdrażacz plus koordynator. To skróciło czas i spowodowało przyspieszenie. Sensowne było to, że wdrażacze nie weryfikowali prawa zamówień publicznych. Był taki etap, kiedy wdrażasz musiał to robić. Przeszło to do komórki zewnętrznej. Był taki etap, kiedy mieliśmy jednego radcę prawnego i on musiał wyluskiwać wszystko, co powodowało, że początkowo zdarzały się decyzje, które miały uchybienia proceduralne. Dwóch radców prawnych, którzy pracują bezpośrednio na rzecz wydziału plus trzeci dochodzący i jeszcze taka pani na pół etatu powoduje, że zwiększa się ilość. (IDI_6)

Z punktu widzenia beneficjentów RPO WK-P procedury kontrolne stosowane w okresie programowania 2007-2013 cechowały się raczej dużą **uciążliwością**. Kwestia ta została szerzej omówiona w rozdziale raportu dotyczącym barier i trudności w realizacji projektów.

Mnogość instytucji kontrolujących – audyt wewnętrzny, NIK, kontrola końcowa. Czasami jeszcze się też zdarza UKS. Po prostu to było nie do zniesienia. [...] Oczywiście dla każdej z tych instytucji trzeba było kopiować dokumenty. Są oryginały, które są dostępne i osoba, która kontroluje powinna bazować na tych źródłach. (FGI_6)

Beneficjenci jednocześnie pozytywnie ocenili elastyczność IZ RPO WK-P 2007-2013 w zakresie **ustalania terminów** kontroli.

2.1.4. Dobre praktyki i wąskie gardła systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013

W ocenie Ewaluatora system planowania, zarządzania i wdrażania RPO WK-P 2007-2013 był generalnie dobrze przygotowany. W trakcie realizacji Programu wprowadzano niezbędne poprawki i korekty dostosowując go do potrzeb IZ oraz beneficjentów RPO WK-P 2007-2013.

Jednym z istotnych aspektów oceny potencjału organizacji we współczesnej teorii zarządzania jest tzw. „zwinność” / „adaptacyjność”, którą rozumieć należy jako zdolność do reagowania i przystosowywania się do zmiennego otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego. W rezultacie, „zwinne” systemy i organizacje cechuje m.in.: umiejętność szybkiego reagowania na zmiany występujące w otoczeniu zewnętrznym; poprawa funkcjonowania i zwiększenie efektywności organizacji; wyższy poziom satysfakcji poszczególnych kategorii interesariuszy; większa skuteczność w realizacji celów organizacji pomimo niekorzystnych zmian otoczenia. „Zwinność” systemu zarządzania i wdrażania RPO WK-P 2007-2013 uznać należy jako atut i jedną z istotniejszych dobrych praktyk, biorąc jednocześnie pod uwagę, że Program funkcjonował w rozbudowanym otoczeniu instytucjonalnym wynikającym z szeregu regulacji o charakterze ponadregionalnym (krajowym i wspólnotowym). Wyniki wielu badań ewaluacyjnych realizowanych w perspektywie finansowej 2007-2013 wskazują, iż jednym z istotniejszych problemów w procesie wdrażania interwencji był wysoki poziom zmienności regulacji i wytycznych dotyczących wdrażania Programów, co niejednokrotnie blokowało możliwość sprawnego i efektywnego funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie interwencji.

W ocenie Ewaluatora system realizacji RPO WK-P 2007-2013 był także dobrze zorganizowany w sferze organizacyjno-kadrowej – w zakresie klarownego **podziału zadań na zadania o charakterze zarządczym i wdrożeniowym** i ich przypisania poszczególnym komórkom IZ zaangażowanym w realizację Programu. Korzystną funkcję pod względem **przeciwdziałania nadmiernemu obciążeniu pracą, a także wypaleniu zawodowemu** spełniła też przyjęta zasada rotacji pracowników na inne stanowiska.

Jednym z najważniejszych czynników wpływających na efektywność i skuteczność procesów zarządzania i wdrażania Programu była jakość zasobów ludzkich IZ – wysoko **wykwalfikowane i doświadczone kadry**, a także umiejętne wykorzystanie tych zasobów dzięki **specjalizacji procesowej**.

Sam podział na funkcjonujące wydziały i to, że projekt nie był od początku do końca u jednej osoby myślę, że był sensowny. Rozdzielenie oceny formalnej i merytorycznej, specjalizacja biur w poszczególnych osiach. To też w trakcie się pojawiło – wprowadzenie biura, które specjalizowało się w prawie zamówień publicznych i oceniano to prawo, było fajne. Wyodrębnienie dodatkowo komórki analitycznej, która też odciążała wdrażaczy, przez co oni mieli więcej czasu na swoje sprawy. (IDI_6)

Na pewno pozytywnym aspektem, szczególnie w pierwszym okresie realizacji programu to było to, że byli dobrze dobrani merytorycznie pracownicy, którzy znali się na danych obszarach, mieli doświadczenie, mieli wykształcenie w danych obszarach tematycznych. To było najważniejszym aspektem. Dobre było też to, że ze starego okresu programowania doświadczeni pracownicy byli wiodącymi pracownikami i kierownikami, zostali naczelnikami. (IDI_4)

Jednocześnie, w okresie realizacji RPO WK-P 2007-2013, podejmowano działania z zakresu **obniżania obciążeń administracyjnych dla beneficjentów** rekomendowane w wielu raportach ewaluacyjnych.²⁵ Ciągłe dążenie IZ RPO WK-P 2007-2013 do uproszczeń na rzecz beneficjentów należy uznać za dobrą praktykę. Jest ona także spójna z oczekiwaniami Komisji Europejskiej w zakresie uproszczenia polityki spójności na lata 2014-2020.²⁶ Rozwiązania stosowane w tym zakresie przez IZ zostały dostrzeżone i docenione przez Beneficjentów RPO WK-P w badaniu fokusowym. W kontekście zwiększenia stopnia przyjazności i zrozumiałości RPO WK-P 2007-2013 dla jego beneficjentów pozytywnie należy ocenić

²⁵ Por. Zmniejszanie obciążeń dla beneficjentów polityki spójności UE na szczeblu regionalnym - rekomendacje z badań ewaluacyjnych oraz wnioski z monitoringu (2016), Fundacja IDEA Rozwoju, Warszawa.

²⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/simplification_pl.pdf

także podejmowane **działania informacyjno-promocyjne** (w tym szkolenia, spotkania dla wnioskodawców oraz tzw. Drzwi Otwarte). W szczególności na uwagę zasługuje bieżące ich dostosowanie do identyfikowanych wyzwań, jak również bieżący, roboczy kontakt mailowy czy telefoniczny z beneficjentami. Potwierdzają to także wyniki przeprowadzonych badań ewaluacyjnych dotyczących działań informacyjno-promocyjnych oraz barier w aplikowaniu.²⁷

Pozytywnie należy również ocenić **dobrą koordynację pracy w IZ i współpracę** pomiędzy poszczególnymi komórkami. Niewątpliwie ułatwieniem w zakresie koordynacji była mała ilość departamentów zaangażowanych w realizację Programu i klarowny podział zadań.

Z analizy ścieżki krytycznej wynika, że wąskim gardłem w systemie realizacji RPO WK-P 2007-2013 było **dotrzymywanie terminów** realizacji poszczególnych zadań i procesów określonych w procedurach, w szczególności na etapie naboru i oceny wniosków oraz weryfikacji wniosków o płatność. Było to związane z okresowymi **obciążeniami czy brakami kadrowymi**.

W ramach stosowanych działań naprawczych przenoszono pracowników IZ na inne stanowiska / do komórek potrzebujących w danym momencie wsparcia osobowego.

Znaczącą trudnością, zarówno z punktu widzenia beneficjentów, jak i pracowników IZ były wymogi proceduralne tj. **zbiurokratyzowanie** systemu, które szczegółowo zostały omówione w rozdziale raportu poświęconym barierom w realizacji projektów. Kwestia ta była także wielokrotnie podejmowana w prowadzonych badaniach ewaluacyjnych.

Ja nie rozumiem dlaczego na przykład u nas w Regionalnym Programie każde oświadczenie muszą złożyć na oddzielnej kartce papieru. Przełożone jeszcze przed tą kartką taką przekładką, jakie to jest oświadczenie. Jeszcze muszą to złożyć w dwóch egzemplarzach w formie papierowej i jeszcze najlepiej elektronicznie (FGL_5)

Zbyt duża liczba tych dokumentów. (...) Tych różnych oświadczeń itd. Na przykład Ministerstwo Kultury też robi projekty twarde i jest zupełnie inaczej. Jest jeden wniosek, jedno oświadczenie. Fajnie się u nich aplikuje. I też są takie duże pieniądze. (FGL_2)

Moim zdaniem za dużo kseruje się dokumentów – dokumentów, które w oryginałach są u beneficjenta do wglądu i tak muszą być, bo trzeba trwałość projektu uprzedzić i one muszą być, muszą być zarchiwizowane zgodnie z zasadami. Uważam, że niepotrzebnie kseruje się tony dokumentów. (FGL_2)

Niektórzy beneficjenci RPO WK-P 2007-2013 biorący udział w badaniu FGI postulowali także położenie przez IZ większego nacisku, zamiast na formalnej poprawności dokumentacji, na osiągnięte efekty działań projektowych. Wówczas realizatorzy projektów w większym stopniu mogliby się skupić na faktycznej realizacji projektów. Jest to rekomendacja prezentowana m.in. w raporcie z badania ewaluacyjnego pt. Bariery i trudności ograniczające skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P na lata 2007-2013²⁸.

W miarę możliwości wynikających z obowiązujących ram prawnych, należy ograniczyć stopień biurokratyzacji systemu realizacji RPO WK-P w aktualnej perspektywie 2014-2020 m.in. ze względu na wyżej wskazane ryzyko. Zjawisko to określane jest mianem **autonomizacji**²⁹ i pojawia się wówczas, gdy wytyczne i procedury są ślepo przestrzegane, a instytucja traci swój cel czy kierunek. Następuje przedstawienie celów i środków - plany i instrumenty kontroli stają się celami do spełnienia bez względu

²⁷ Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Bariery i trudności ograniczające skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P na lata 2007-2013. PSDB Sp. z o.o. Toruń.

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2014). Ewaluacja działań informacyjno-promocyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. WYG PSDB Sp. z o.o. Toruń.

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Ocena dotychczasowych działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych przez IZ RPO WK-P. Agrotec Polska Sp. z o.o. Toruń.

²⁸ Por. Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Bariery i trudności ograniczające skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P na lata 2007-2013. PSDB Sp. z o.o. Toruń.

²⁹ W polskojęzycznym piśmiennictwie na ryzyko autonomizacji zwrócił uwagę Jan Zieleniewski (1978), a jej problematykę rozwinął Witold Kieżun (Kieżun, 1978).

na to, czy przyczyniają się do osiągnięcia pierwotnych celów czy nie. Przetawienie takie wynika w dużej mierze z nadmiernej biurokratyzacji. Często też ma miejsce sytuacja, w której plany, wytyczne i procedury przeszkadzają instytucji, zamiast jej pomagać w osiągnięciu celu.

W niektórych aspektach wąskim gardłem w systemie realizacji programu okazywał się **system informatyczny**, na co wskazywano wyżej, w ramach oceny systemu monitoringu.

Na poniższym schemacie wylistowano dobre praktyki zidentyfikowane podczas oceny systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013 i omówione powyżej, które warto wykorzystać w bieżącej perspektywie finansowej 2014-2020.

Rysunek 6. Dobre praktyki systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013

Źródło: opracowanie własne

2.2. STOPIEŃ OSIĄGNIĘCIA CELU GŁÓWNEGO I CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU

W ramach niniejszego rozdziału ocenie został poddany stopień osiągnięcia celów na podstawie wskaźników realizacji celu głównego i celów szczegółowych w oparciu o dostępne dane sprawozdawcze i monitoringowe. Analiza została także odniesiona do wyników ewaluacji wykonanych w latach poprzednich. W stosunku do wskaźników realizacji celu głównego Programu liczonych za pomocą modelu HERMIN, została przeprowadzona metaewaluacja na podstawie przeprowadzonych analiz³⁰. Ponadto, analizie zostały poddane wskaźniki kontekstowe dla RPO WK-P 2007-2013 stanowiące załącznik nr 2 do Programu. Wybrane wskaźniki kontekstowe województwa kujawsko-pomorskiego zostały przedstawione i omówione na tle regionów i kraju z wykorzystaniem map. Celem przeprowadzonego benchmarkingu regionalnego była identyfikacja podobieństw lub różnicowań w dynamice i charakterze rozwoju województw i powiązanie wniosków z analizy z danymi dotyczącymi regionu. Ocena odwołuje się także do zapisów Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020³¹ – ewaluator przeprowadził analizę powiązań pomiędzy osiągnięciem określonych efektów Programu (identyfikowanych i mierzonych za pomocą wskaźników w ramach RPO WK-P 2007-2013), a celami Strategii Rozwoju Województwa. Wyniki analizy stanowiły punkt wyjścia do dokonania oceny trafności ewaluowanej interwencji w kontekście rozwiązania kluczowych problemów rozwojowych regionu wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 oraz zdyskontowania głównych atutów regionu i jego potencjału.

2.2.1. Realizacja celu głównego i celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013

Głównym celem realizacji RPO WK-P jest Poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru. Narzędziem realizacji tego celu są projekty współfinansowane ze środków Programu. Według danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 r. w ramach RPO WK-P:

- podpisano umowy na dofinansowanie 2295 projektów, z których 2183 zostały zakończone,
- łączna wartość dofinansowania projektów to ponad 4 mld 176 mln zł,
- łączna wartość wszystkich projektów to ponad 8 mld 35 mln zł,
- na terenach miejskich zrealizowano 1317 projektów o łącznej wartości ponad 4 mld 912 mln zł, dofinansowanych na kwotę ponad 2 mld 492 mln zł,
- na wsi zrealizowano 947 projektów o łącznej wartości ponad 2 mld 994 mln zł, dofinansowanych na kwotę ponad 1 mld 564 zł,
- podmioty sektora publicznego zrealizowały 1152 projekty o łącznej wartości ponad 2 mld 392 mln zł dofinansowane na kwotę ponad 1 mld 036 mln zł,
- podmioty sektora prywatnego zrealizowały 1013 projektów o łącznej wartości ponad 5 mld 421 mln zł dofinansowanych na kwotę ponad 3 mld 6 mln zł,
- najwięcej środków przeznaczono na dofinansowanie przedsięwzięć związanych z rozwojem infrastruktury transportowej (ponad 1 mld 183 mln zł) oraz rozwojem przedsiębiorczości i działalności badawczo-rozwojowej (ponad 1 mld 100 mln zł).

W ramach niniejszego podrozdziału dokonana została analiza stopnia osiągnięcia celu głównego oraz celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013. Głównym źródłem informacji były w tym zakresie sprawozdania z realizacji Programu oraz przeprowadzone badania ewaluacyjne.

³⁰ Oszacowanie wartości wskaźników realizacji celu głównego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN oraz przeprowadzenie analizy sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim, Toruń 2010. Szacowanie wartości i analiza wybranych wskaźników celu głównego RPO WK-P na lata 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN, WARR 2014.

³¹ Załącznik do Uchwały Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r.

Tabela 4. Stopień realizacji wskaźników celu głównego Programu - Poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika		Stopień realizacji wskaźnika (%)
	Wartość osiągnięta w 2015 roku	Wartość docelowa	
1. Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC): kobiety, mężczyźni (szt.)	4330,2*	3200	135,32
1a. Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC): kobiety (szt.)	1862,0*	1600	116,38
1b. Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC): mężczyźni (szt.)	2468,2*	1600	154,26
2. Liczba nowoutworzonych miejsc pracy netto ogółem (szt.)	18200**	2400	758,33
3. Zmiana poziomu PKB w wyniku oddziaływania RPO (%)	3,9**	2,45	159,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie: wartości docelowe – Załącznik 1 do Sprawozdania rocznego z realizacji RPO WK-P za 2014 r.; wartość osiągnięta – wyniki badań ewaluacyjnych (* - Fundacja IDEA Rozwoju (2015) *Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim*, Warszawa; ** - WARR S.A. (2014) *Szacowanie wartości i analiza wybranych wskaźników celu głównego RPO WK-P na lata 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN*, Wrocław)

Według najnowszych dostępnych danych pochodzących ze zrealizowanych badań ewaluacyjnych w przypadku wszystkich wskaźników celu głównego mamy do czynienia ze stopniem realizacji na poziomie przekraczającym 100%. Stopień realizacji wskaźnika *Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC)* wyniósł ogółem 135,3%, dla kobiet 116,4%, a dla mężczyzn 154,3%. W przypadku wskaźnika *Zmiana poziomu PKB w wyniku oddziaływania RPO* mamy do czynienia z przekroczeniem wartości docelowej na podobnym poziomie – stopień realizacji wskaźnika wynosi 159,2%, dużo większy jest stopień realizacji wskaźnika *Liczba nowoutworzonych miejsc pracy netto ogółem* – wartość osiągnięta przekracza założoną wartość docelową ponad siedmiokrotnie.

W świetle przekroczenia wartości docelowych wskaźników celu głównego Programu uznać należy, iż cel główny RPO WK-P 2007-2013 został w pełni osiągnięty. Uzyskane efekty, szczególnie w zakresie powstawania nowych miejsc pracy, są wyraźnie większe niż planowane, co świadczy o wysokiej skuteczności interwencji wdrażanej w ramach Programu.

Jeśli chodzi o ocenę stopnia osiągnięcia celu głównego – jakim jest poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru – szczegółowych informacji dostarcza także badanie pn. „*Szacowanie wartości i analiza wybranych wskaźników celu głównego RPO WK-P na lata 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN*”³². Poza oszacowaniem wartości wskaźników celu strategicznego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 oraz opracowaniem analizy makroekonomicznych efektów realizacji Programu przy użyciu modelu HERMIN, zbadano wpływ realizacji Programu na kształtowanie się szeregu innych, charakteryzujących gospodarkę regionu, wskaźników. Wyniki badania wykazują, iż oddziaływanie Programu na rozwój gospodarczy województwa (w całym analizowanym okresie, tj. 2007-2020) jest pozytywne. Wskaźniki realizacji celu strategicznego, takie jak: *Zmiana poziomu PKB w wyniku oddziaływania RPO WK-P* i *Liczba nowoutworzonych miejsc pracy netto ogółem* są zdecydowanie wyższe aniżeli w poprzednich latach. W roku 2013 wskaźnik PKB *per capita* dla regionu kujawsko-pomorskiego osiągnął poziom 56,9% średniej UE i był wyższy o 1,1 pkt. proc. w porównaniu do hipotetycznej sytuacji, w której RPO WK-P nie byłby realizowany. Oznacza to zmniejszenie dystansu dzielącego województwo od przeciętnej wartości PKB *per capita* w standardzie siły nabywczej dla Unii Europejskiej. Drugi ze wskaźników, dotyczący liczby nowoutworzonych miejsc pracy, został w województwie kujawsko-pomorskim przekroczony ponad dwukrotnie – utworzono 18,2 tys. nowych miejsc pracy (planowano utworzyć 9 tys.), co oznacza poprawę sytuacji na regionalnym rynku pracy. W roku 2013 w wyniku realizacji RPO WK-P wskaźnik zatrudnienia osiągnął poziom 53,8% i był wyższy o 0,6 pkt. proc. w porównaniu do scenariusza zakładającego brak wsparcia. W badaniu dowiedziano, że realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-

³² Badanie ewaluacyjne wykonane przez WARR S.A. w 2014 roku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

2013 przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Należy jednak uwzględnić, że wyniki badania miały charakter szacunkowy.

Informacji nt. stopnia realizacji celu głównego (oraz pośrednio celów poszczególnych Osi Priorytetowych) dostarcza również badanie pn. „Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013”³³, w którym analizą objęto projekty realizowane w ramach czterech Osi priorytetowych RPO WK-P (4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw, 6. Wsparcie rozwoju turystyki oraz 7. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy), w następujących Działaniach: 4.3 Rozwój komercyjnych e-usług, 5.1 Rozwój instytucji otoczenia biznesu, 5.2 Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw, Poddziałanie 5.2.1 Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw, Poddziałanie 5.2.2 Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw, 5.3 Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska, 5.4 Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii, 5.5 Promocja i rozwój markowych produktów, 5.6 Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje, 6.2 Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych oraz 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast (tylko projekty przedsiębiorców). Przedsiębiorcy korzystający ze wsparcia RPO WK-P mogli otrzymać wsparcie w postaci bezzwrotnego dofinansowania projektów, wsparcia instytucji otoczenia biznesu czy uzbrojenia terenów pod inwestycje. Z badania wynika, iż do 1 marca 2013 roku w ramach RPO WK-P podpisano 874 umowy na realizację projektów (uwzględniających powyższe formy wsparcia), o łącznej wartości dofinansowania ponad 931,5 mln zł. Choć w roku 2013 było zdaniem badanych zbyt wcześnie na ocenę efektów realizowanych projektów, dostrzegli oni wzrost atrakcyjności inwestycyjnej na obszarze, którego dotyczył dany projekt oraz lepsze poznanie instytucji otoczenia biznesu w swoim regionie. Wyniki badania wykazują istotny wpływ projektów realizowanych dzięki bezzwrotnej pomocy w ramach RPO WK-P na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw beneficjentów Programu. Narzędzie to można uznać za skuteczne wsparcie przedsiębiorców.

W kolejnych tabelach przedstawione zostały wskaźniki realizacji celów szczegółowych, należy jednak zaznaczyć, iż wskaźniki te choć pod względem zakresu merytorycznego zostały dobrze dobrane do poszczególnych celów, to nie mają charakteru pomiaru bezpośrednich efektów Programu. Mają one raczej kontekstowy charakter i należy podkreślić, iż tak jak w przypadku wszystkich wskaźników kontekstowych na ich wartość ma wpływ nie tylko wdrażana interwencja, lecz również zbiór innych czynników społeczno-gospodarczych, w dużej mierze niezależnych od RPO WK-P. W związku z powyższym istnieje ryzyko ograniczonej trafności pomiaru stopnia realizacji celów szczegółowych Programu za pomocą przedmiotowych wskaźników.

Tabela 5. Stopień realizacji wskaźników Celu szczegółowego 1. Zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika		Stopień realizacji
	Realizacja	Wartość docelowa	
1. Drogi wojewódzkie w dobrym stanie technicznym (klasa A) w % dróg wojewódzkich ogółem (%)	28,83	19,4	148,61
2. Liczba pasażerów w portach lotniczych (osoby)	341079	280000	121,81
3. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem (%)	72,1	74	97,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie; 1. - Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy; 2. - strona internetowa Portu Lotniczego Bydgoszcz S.A. <http://plb.pl/pl/contents/57>; 3. – GUS BDL; dane za 2015 rok

W przypadku wskaźników: *Drogi wojewódzkie w dobrym stanie technicznym (klasa A) w % dróg wojewódzkich* oraz *Liczba pasażerów w portach lotniczych* mamy do czynienia ze stopniem realizacji

³³ Badanie ewaluacyjne wykonane przez Agrotec Polska Sp. z o.o. w 2013 roku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

przekraczającym 100%. Stopień realizacji wskaźnika *Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem* jest wysoki – wynosi 97,4%. Osiągnięcie wartości docelowych lub wartości bliskich wartościom docelowym świadczy o występowaniu pozytywnych zmian w obszarze zbieżnym z Celem szczegółowym 1 Programu, lecz nie informuje, w jakim zakresie RPO WK-P 2007-2013 miał wpływ na te zmiany. Wynika to z przyjęcia jako wskaźniki monitorowania danych statystyki publicznej, obrazujących ogólne zmiany zachodzące w województwie.

Dodatkowym kontekstem dla powyższych danych są wyniki eksperckiego badania jakościowego, gdzie również odnoszono się do realizacji celów szczegółowych RPO WK-P³⁴. W przypadku Celu szczegółowego 1. Zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego odrębnie poddano analizie atrakcyjność województwa jako obszaru lokalizacji inwestycji / prowadzenia działalności gospodarczej oraz atrakcyjność regionu jako obszaru zamieszkania i wypoczynku. Jeśli chodzi o zwiększenie atrakcyjności jako obszaru lokalizacji inwestycji i prowadzenia działalności gospodarczej to zwrócono uwagę, że duży wpływ na realizację tego celu miały – wynikające z realizacji RPO – zmiany w infrastrukturze transportowej województwa, które korzystnie oddziaływały na sferę gospodarczą zwiększając atrakcyjność inwestycyjną regionu. Taka sytuacja wynika z faktu, iż w wielu przypadkach dostępność komunikacyjna i jakość infrastruktury transportowej stanowią jedno z kluczowych kryteriów wyboru lokalizacji danego przedsięwzięcia biznesowego.

Oczywiście nie wszystkie inwestycje transportowe w regionie były finansowane w ramach RPO WK-P 2007-2013, trzeba jednak zwrócić uwagę, że zrealizowane działania dotyczące infrastruktury transportowej umożliwiły optymalne wykorzystanie całego układu transportowego województwa poprzez zwiększenie jego spójności i integrację poszczególnych elementów (np. poprzez zapewnienie połączenia z autostradą A1).

Specyficznym czynnikiem przyczyniającym się do zwiększenia atrakcyjności województwa w wymiarze gospodarczym okazały się także zidentyfikowane zmiany w jakości środowiska przyrodniczego. W kontekście oddziaływania na zwiększanie gospodarczej atrakcyjności województwa poprzez działania w obszarze poprawy stanu środowiska przyrodniczego istotne znaczenie okazują się mieć zarówno działania pośrednie (czyli ogólna poprawa warunków, w których prowadzona jest działalność gospodarcza, bez względu na jej profil branżowy), jak i bezpośrednie. W tym drugim przypadku poprawa stanu środowiska przyrodniczego przyczynia się do poprawy warunków funkcjonowania branży turystycznej. Ma to o tyle duże znaczenie, że w badaniu zwracano także uwagę na fakt rozwoju tego właśnie sektora gospodarki, a jednocześnie jego pozytywnego oddziaływania na atrakcyjność inwestycyjną regionu. Mamy tu więc do czynienia ze swoistym sprzężeniem zwrotnym, które polega na tym, iż na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej województwa wpływają pozytywne tendencje rozwojowe w obszarze turystyki, a jednocześnie rosnąca atrakcyjność inwestycyjna, która skutkuje napływem inwestycji, dynamizuje rozwój podmiotów, które są beneficjentem poprawiającej się atrakcyjności województwa.

Częściowo z kwestią zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej województwa poprzez zwiększanie atrakcyjności turystycznej ma związek także kwestia rewitalizacji ośrodków miejskich, choć była ona wskazywana raczej jako czynnik o znaczeniu drugorzędym, który może sprawić, iż przedsiębiorcy są bardziej skłonni podejmować działania inwestycyjne na obszarach rewitalizowanych, zarówno ze względów wizerunkowych, jak i odnoszących się np. do dostępności wykwalifikowanych pracowników.

Inne czynniki, które w badaniu eksperckim uznano za zwiększające atrakcyjność województwa jako obszaru lokalizacji inwestycji oraz prowadzenia działalności gospodarczej to głównie: poprawa jakości i dostępności usług społecznych, poprawa warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz poprawa konkurencyjności gospodarki regionalnej.

Pojawiały się jednak i takie opinie w badaniu eksperckim, które sugerowały, iż pomimo podejmowania w różnych obszarach określonych działań, nie został osiągnięty skutek w postaci zwiększenia atrakcyjności województwa jako obszaru lokalizacji inwestycji, czy prowadzenia działalności

³⁴ Ze względu na fakt, iż cele szczegółowe odzwierciedlają cel główny, to w analizie wyników badania jakościowego skupiono się na identyfikacji kontekstu dla oceny realizacji celów szczegółowych, gdyż łącznie tworzą one całościowy kontekst dla realizacji celu głównego.

gospodarczej. W przypadku zmian w jakości i dostępności usług społecznych, zwrócono uwagę na relatywnie niski poziom partycypacji w tym obszarze sektora gospodarczego, co siłą rzeczy ogranicza wzajemne oddziaływanie na siebie rozwoju usług społecznych i atrakcyjności inwestycyjnej. Co się tyczy wpływu zmian w zakresie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego na zwiększenie atrakcyjności województwa jako obszaru lokalizacji inwestycji, czy prowadzenia działalności gospodarczej, to podkreślono, iż ta akurat kwestia może być rozwiązywana w sposób indywidualny. Oznacza to, że przedsiębiorcy mogą na rynku usług komercyjnych zapewnić sobie dostęp do niezbędnej infrastruktury czy usług informatycznych (co jest niemożliwe np. w przypadku infrastruktury transportowej, której rozwój musi być zapewniony systemowo). Z kolei w odniesieniu do zmian rewitalizacyjnych zauważono, że ich oddziaływanie na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjno-gospodarczej regionu jest limitowane brakiem całościowej i systemowej polityki rewitalizacyjnej.

Drugi podejmowany w badaniu eksperckim aspekt atrakcyjności województwa dotyczy postrzegania go jako obszaru zamieszkania i wypoczynku. Zwrócono w tym przypadku uwagę przede wszystkim na znaczenie działań związanych ze zmianami w jakości środowiska przyrodniczego, które wpływają pozytywnie na postrzeganie regionu zarówno przez osoby planujące osiedlenie się na jego obszarze, jak i rozważające przyjazd w celach turystycznych. Wynika to z przywiązywania coraz większego znaczenia do kryteriów dotyczących jakości środowiska przyrodniczego.

Oczywiście, by ten efekt „przyciągania” mógł zostać osiągnięty, niezbędna jest odpowiednia infrastruktura transportowa, która zapewnia dostępność atrakcyjnych przyrodniczo obszarów w przypadku właściwego i kompleksowego rozwoju systemu transportowego (przede wszystkim w zakresie infrastruktury drogowej i kolejowej).

Siłą rzeczy dla poprawy atrakcyjności województwa jako miejsca zamieszkania i – w szczególności – wypoczynku mają znaczenie wszelkie zmiany, które w sposób bezpośredni dotyczą sektora turystyki, np. podnoszenia standardów świadczenia usług turystycznych oraz pojawiania się nowych możliwości spędzania wolnego czasu dzięki rozwojowi infrastruktury rekreacyjnej.

Dodatkowo, w kontekście zwiększenia atrakcyjności województwa jako obszaru zamieszkania i wypoczynku zwrócono także uwagę na dokonywane zmiany rewitalizacyjne (poprawa wyglądu miast, rozwiązywanie określonych problemów społecznych na obszarach rewitalizowanych) oraz poprawiające się warunki dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego (dostęp do Internetu, dostęp do różnego rodzaju informacji drogą elektroniczną).

W badaniu eksperckim pojawiały się także opinie z których wynika, iż pomimo podejmowania w różnych obszarach określonych działań, nie został osiągnięty skutek w postaci zwiększenia atrakcyjności województwa jako obszaru zamieszkania, czy wypoczynku. Po pierwsze, zwracano uwagę na nieadekwatność do potrzeb mieszkańców niektórych działań w zakresie poprawy jakości i dostępności usług społecznych (niedostosowanie oferty kulturalnej czy rekreacyjnej nowopowstałych obiektów infrastrukturalnych do oczekiwań i możliwości potencjalnych odbiorców świadczonych w nich usług). Po drugie, kwestionowano występowanie związku pomiędzy dostępnością infrastruktury wspierającej rozwój społeczeństwa informacyjnego a podejmowaniem decyzji o zamieszkaniu na danym obszarze. Po trzecie wreszcie, podkreślano nieskuteczność działań rewitalizacyjnych w aspekcie społecznym, ze względu na koncentrację na infrastrukturalnym wymiarze rewitalizacji.

Tabela 6. Stopień realizacji wskaźników Celu szczegółowego 2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika		Stopień realizacji
	Realizacja	Wartość docelowa	
1. Nakłady na działalność B+R ogółem w województwie na 1 mieszkańca w zł	122,30	100	122,30
2. Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych i istotnie ulepszonych w produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w przemyśle (%)	12,60	24,3	52,07
3. Wartość dodana brutto na 1 pracującego (tys. zł)	96,9	91,3	106,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL; 1. – dane za 2014 rok, 2. – dane za 2015 rok, 3. – dane za 2013 rok

W przypadku dwóch wskaźników: *Nakłady na działalność B+R ogółem w województwie na 1 mieszkańca* oraz *Wartość dodana brutto na 1 pracującego* mamy do czynienia ze stopniem realizacji przekraczającym 100%. Z kolei stopień realizacji wskaźnika *Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych i istotnie ulepszonych w produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w przemyśle* stopień realizacji wynosi 52,07%. Należy jednak wziąć pod uwagę, iż nie tylko RPO WK-P 2007-2013 ma wpływ na wartość udziału produkcji sprzedanej brutto wyrobów nowych i istotnie ulepszonych w produkcji sprzedanej wyrobów ogółem w przemyśle, a wręcz Program może mieć dużo mniejsze znaczenie niż takie czynniki jak regionalna / krajowa / światowa koniunktura gospodarcza, poziom popytu czy stan otoczenia prawnego. Dlatego nieosiągnięcie wartości docelowej nie oznacza w tym wypadku braku realizacji Celu szczegółowego 2 Programu.

Także w jakościowym badaniu eksperckim podjęta została kwestia realizacji Celu szczegółowego 2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu, co pozwoliło przede wszystkim zidentyfikować te działania, które realizację tego celu wspomagały. Po pierwsze, zwrócono uwagę na pozytywne oddziaływanie zmian w infrastrukturze transportowej, które uruchamiają lub dynamizują procesy rozwojowe w sferze gospodarczej:

Na pewno na wzrost gospodarczy jakość transportu ma wpływ. Czym mamy lepsze szlaki, czym lepsza infrastruktura to tym mamy większe zainteresowanie w gospodarce. Więcej przedsiębiorców dla województwa napędza wzrost gospodarki. (Ekspercki_28)

Po drugie, dostrzegano także wpływ zmian w obszarze społeczeństwa informacyjnego na zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu, przy czym w szczególności akcentowano w tym przypadku rozwój akademicki województwa, który zapewnia dostępność wykwalifikowanej kadry w obszarze ICT.

Po trzecie, uwzględniono także wpływ zmian w jakości środowiska przyrodniczego na poprawę konkurencyjności gospodarki województwa (np. upowszechnianie stosowania innowacyjnych technologii proekologicznych, które pobudzają ogólną innowacyjność w gospodarce), choć zwrócono także uwagę, że trudno jest oczekiwać, by atrakcyjność w wymiarze środowiskowym była wystarczającym czynnikiem przyciągającym potencjalnych inwestorów.

Po czwarte, pojawiała się w badaniu eksperckim kwestia oddziaływania zmian rewitalizacyjnych, choć w ich przypadku również zastrzegano, że nie mają one kluczowego znaczenia.

Po piąte wreszcie, potwierdzono w badaniu eksperckim występowanie wpływu zmian sektorowych, w obszarze turystyki, na realizację celu, jakim jest wzrost konkurencyjności województwa, akcentując w tym przypadku rosnącą rozpoznawalność województwa, jak i poprawiającą się jego dostępność.

Jeśli chodzi o ograniczenia w realizacji Celu szczegółowego 2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu, to w badaniu eksperckim zwrócono uwagę, że np. podejmowane są działania w ramach infrastruktury transportowej, choćby dotyczące powiązania autostrady A1 z pozostałymi elementami układu transportowego województwa to jednak nie generują one znaczącego efektu w zakresie konkurencyjności gospodarki. Podkreślano także, że choć faktycznie występują określone pozytywne zmiany dotyczące konkurencyjności gospodarki, to jednak nie mają one charakteru zwiększania przewagi konkurencyjnej regionu (na poziomie krajowym i międzynarodowym), ale raczej nadrabiania dystansu rozwojowego lub eliminowania czynników negatywnych, które mogłyby zagrozić rozwojowi gospodarki województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela 7. Stopień realizacji wskaźników Celu szczegółowego 3. Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców

Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika		Stopień realizacji
	Realizacja	Wartość docelowa	
1. Saldo migracji ogółem w regionie (osoby)	- 2 838	-1 000	0,00 ³⁵
2. Liczba osób kształcących się w systemie kształcenia ustawicznego osób dorosłych (osoby)	14 514	32 000	45,36
3. Umieralność z powodu chorób układu krążenia (osoby na 10 tys. mieszkańców)	38,60	38	98,42
4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie kujawsko-pomorskim (zł)	3 540,25	3 300	107,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie; 1. – GUS Strateg, 2. – GUS Rocznik Statystyczny Województw, 3. – GUS BDL, 4. – GUS BDL; 1., 2., 3. – dane za 2014 rok, 4. – dane za 2015 rok.

W przypadku wskaźników realizacji Celu szczegółowego 3. RPO WK-P 2007-2013 *Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie kujawsko-pomorskim* oraz *Umieralność z powodu chorób układu krążenia* mamy do czynienia z relatywnie wysokim (w porównaniu do dwóch pozostałych) stopniem realizacji. Relatywnie niski stopień realizacji dotyczy wskaźnika *Liczba osób kształcących się w systemie kształcenia ustawicznego osób dorosłych*, a w przypadku *Salda migracji ogółem w regionie* pozytywne zmiany w ogóle nie wystąpiły (stopień realizacji na poziomie 0,0%). Tak jak w przypadku wcześniej omawianych celów szczegółowych tu również nie możemy traktować niskiego stopnia realizacji wskaźników jako przejawu nieosiągnięcia celów szczegółowych Programu, ponieważ na osiąganą wartość wskaźników ma wpływ wiele czynników niezależnych od RPO. Na przykład saldo migracji jest zależne w dużym stopniu od poziomu jakości życia w obszarach, które są niezależne od działań podejmowanych w ramach RPO WK-P, a także atrakcyjność innych regionów Polski wynikająca np. z ich potencjału gospodarczego. Nie bez znaczenia są w tym zakresie również ogólniejsze trendy migracyjne wynikające w przypadku Polski ze stanu otoczenia prawnego – otwierania dla pracowników z Polski rynków pracy kolejnych krajów UE w latach 2004-2011. Te zmiany prawne w połączeniu z atrakcyjnością rynków pracy krajów Europy zachodniej skutkowały nasileniem migracji zagranicznych o charakterze zarobkowym. Trend ten z pewnością dotyczył również województwa kujawsko-pomorskiego. Nie można jednak wykluczyć, iż w przypadku braku realizacji RPO i wynikających z niego inwestycji, niekorzystne trendy migracyjne mogłyby być nasilone jeszcze bardziej.

W jakościowym badaniu eksperckim realizacja celu szczegółowego Programu dotyczącego poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców była analizowana w kontekście wpływających na realizację tego celu działań o określonym charakterze, które były podejmowane w ramach interwencji zaplanowanej w RPO WK-P 2007-2013. W wywiadach eksperckich pojawiały się opinie potwierdzające, że na poprawę poziomu i jakości życia mieszkańców wpłynęły zmiany w różnorodnych obszarach oddziaływania Programu, takich jak: infrastruktura transportowa (poprawa w zakresie wygody i szybkości przemieszczania się po obszarze województwa), środowisko przyrodnicze (poprawa stanu środowiska przyrodniczego w miejscu zamieszkania), usługi społeczne (poszerzenie oferty społeczno-kulturalnej i zwiększenie dostępności infrastruktury społecznej, szczególnie na obszarach wiejskich), konkurencyjność przedsiębiorstw (poprawa sytuacji materialnej mieszkańców dzięki rozwojowi sektora przedsiębiorstw oraz zwiększenie dostępności innowacyjnych usług dla mieszkańców), turystyka (korzystanie przez mieszkańców z infrastruktury tworzonej na potrzeby rozwoju usług turystycznych i zwiększenia atrakcyjności województwa jako miejsca wypoczynku), rewitalizacja miast (poprawa jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury miejskiej).

Jeśli chodzi o ewentualne ograniczenia dotyczące realizacji celu szczegółowego dotyczącego poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców, to w badaniu jakościowym pojawiło się właściwie jedno istotne zastrzeżenie, które częściowo dotyczy także pozostałych – obok poprawy poziomu i jakości życia

³⁵ W Programie zakładane było zwiększenie salda migracji z -1351 w 2004 roku do -1000 w roku 2013. Analizując dane najnowsze (rok 2014) w stosunku do 2004 roku, mamy do czynienia ze zmniejszeniem salda migracji. Przyjmując, iż stopień realizacji wskaźnika nie może być ujemny, uznać należy, iż stopień realizacji wynosi 0,00%. – wzrost salda migracji nie nastąpił.

mieszkańców – celów szczegółowych Programu. Chodzi mianowicie o kwestię nierównomiernej dynamiki oddziaływania Programu na obszarze całego województwa:

Dzieje się tak na tej prowincji, jak i chyba w całej Polsce czy w świecie, że prowincja nam się wyludnia i większość mieszkańców się wyprowadza albo do dużych miast, albo wyjeżdża za granicę. A przyczyną jest głównie praca. Praca łączy się z tym, że główne inwestycje powstają przy wielkich miastach. To doprowadza do tego, że wieś czy regiony poza miastem się wyludniają. (...) To nie jest tylko [sytuacja województwa] kujawsko-pomorskiego, ale całej Polski czy nawet Europy. (Ekspercki_25)

Taka sytuacja oznacza, że w kontekście wdrażania interwencji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego mniejszym problemem jest osiągnięcie określonych efektów, czyli realizacja poszczególnych celów szczegółowych Programu, natomiast zdecydowanie większe wyzwanie stanowi zapewnienie ogólnowojevodzkiej dostępności tych efektów i skutecznej realizacji celów na obszarze całego regionu. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera odpowiednie konstruowanie kryteriów wyboru projektów, ale nie wyłącznie pod kątem realizacji założonych celów interwencji (ta funkcja kryteriów wyboru projektów była bowiem skutecznie realizowana), lecz także z uwzględnieniem zrównoważonego terytorialnie oddziaływania na określone cele.

W związku z brakiem możliwości oceny stopnia realizacji celów szczegółowych na podstawie wskaźników funkcjonujących w sprawozdawczości postępu rzeczowego, dokonana została alternatywna analiza, której głównym założeniem jest odwzorowanie postępu rzeczowego w realizacji Osi priorytetowych na rzeczowy postęp realizacji w ramach celów szczegółowych. Algorytm przejścia pomiędzy oceną Osi priorytetowych, a oceną celów szczegółowych zaczerpnięty został z badania ewaluacyjnego *Ewaluacja osiągnięcia założonych celów RPO WK-P na lata 2007-2013 (strategicznego i szczegółowych)*. Polega on na przypisaniu Osi priorytetowych do celów szczegółowych oraz nadania wag Osiom priorytetowym, zgodnie z zapisami RPO WK-P³⁶. Wyjaśniając, do Celu szczegółowego 1 przypisane zostały Osie priorytetowe 1 i 2, za spójne z Celem szczegółowym 2 uznano w Programie Osie 4, 5 i 6, a do Celu 3 przypisano Osie 3 i 7³⁷. Za miernik skali postępu rzeczowego w ramach Osi priorytetowych przyjęty został udział wskaźników produktu i rezultatu osiągniętych w zadowalającym stopniu (więcej niż 50% wartości docelowej) wśród ogółu wskaźników produktu i rezultatu danej Osi oraz Działów wchodzących w jej skład. Jak wskazano w podrozdziale niniejszego raportu Stopień osiągnięcia celów Osi priorytetowych, taki pomiar skali postępu rzeczowego w większym stopniu odzwierciedla różnorodność efektów osiąganych w projektach, w ramach poszczególnych Osi.

Aby zagregować udział wskaźników osiągniętych w zadowalającym stopniu w poszczególnych Osiach priorytetowych do uśrednionych udziałów wskaźników osiągniętych w zadowalającym stopniu dla poszczególnych celów szczegółowych posłużono się średnią ważoną. Wagi poszczególnym osiom przypisane zostały na podstawie przynależności do rang Osi priorytetowej określonych w treści RPO WK-P s. 51. Zgodnie z założeniami przyjętymi w badaniu „*Ewaluacja osiągnięcia założonych celów RPO WK-P na lata 2007-2013 (strategicznego i szczegółowych)*” osiom przypisano następujące wagi: Osie priorytetowe rangi I – osie 1 i 5 – waga=1,25; Osie priorytetowe rangi II – osie 3 i 6 – waga=1; Osie priorytetowej rangi III – osie 2, 4 i 7 – waga=0,75. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawiono w poniższej tabeli.

³⁶ Zob. Pracownia Badań Soma (2013) *Ewaluacja osiągnięcia założonych celów RPO WK-P na lata 2007-2013 (strategicznego i szczegółowych)*, Toruń, s. 83-85.

³⁷ Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. Załącznik do Uchwały nr 70/1519/2011 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 14.12.2011 r.

Tabela 8. Stopień realizacji celów szczegółowych Programu

Osie priorytetowe		Cele szczegółowe	
Nazwa	Udział wskaźników osiągniętych w zadowalającym stopniu ³⁸	Nazwa	Uśredniony udział wskaźników osiągniętych w zadowalającym stopniu
Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej	84,0%	Cel szczegółowy 1. Zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego	78,8%
Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	70,0%		
Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	56,0%	Cel szczegółowy 2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu	71,7%
Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	78,6%		
Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki	75,0%		
Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej	74,2%	Cel szczegółowy 3. Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców	85,3%
Oś priorytetowa 7. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	100,0%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK dane na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami.

Biorąc pod uwagę, iż w przypadku wszystkich celów szczegółowych mamy do czynienia z uśrednionym udziałem wskaźników osiągniętych w zadowalającym stopniu na poziomie przekraczającym 70%, należy wyciągnąć wniosek, iż cele szczegółowe Programu osiągnięte zostały w wysokim stopniu. Największy uśredniony udział wskaźników zidentyfikowany został w ramach Celu szczegółowego 3 Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców, wynosi on 85,3%. W ramach Celu szczegółowego 1 Zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego, wartość przyjętego miernika realizacji celu wynosi 78,8%. Najmniej – 71,7% wskaźników osiągnięto w ramach Celu szczegółowego 2 Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu, lecz również w jego przypadku stopień realizacji określić należy jako wysoki.

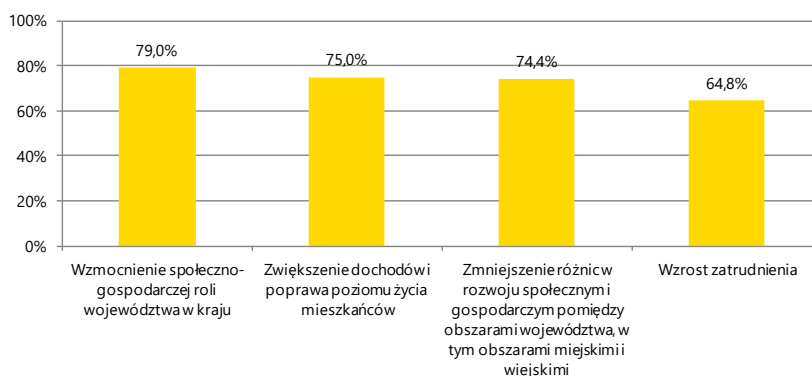
Uzupełnieniem dla powyższych danych o charakterze wskaźnikowym są również deklaracje wnioskodawców dotyczące przyczyniania się projektów do osiągnięcia określonych efektów, które można utożsamić z celem głównym i celami szczegółowymi Programu³⁹. Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące oddziaływania zrealizowanych projektów na osiągnięcie tych efektów⁴⁰.

³⁸ Sposób identyfikacji stopnia realizacji poszczególnych wskaźników scharakteryzowany został we wprowadzeniu do podrozdziału 2.3.1. Stopień osiągnięcia celów Osi priorytetowych s. 92.

³⁹ Jeśli natomiast chodzi o perspektywę mieszkańców, to ze względu na fakt, iż była ona analizowana na poziomie bardziej szczegółowym niż cel główny i cele szczegółowe Programu, została ona uwzględniona w podrozdziale dotyczącym stopnia realizacji celów poszczególnych Osi priorytetowych, gdzie zidentyfikowano, w jakich obszarach odzwierciedlających zakres tematyczny Osi priorytetowych mieszkańcy regionu dostrzegają określone zmiany.

⁴⁰ Biorąc pod uwagę, że analizowane rezultaty mogą być jednocześnie traktowane jako najbardziej trwałe efekty zrealizowanej interwencji, dotycząca ich analiza będzie kontynuowana w podrozdziale: „Stopień trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu”. Zidentyfikowany zostanie ogólny wpływ oraz stopień wpływu projektów na osiągnięcie danego efektu, a także przeprowadzona zostanie analiza stopnia wpływu w podziale na Osie priorytetowe.

Wykres 1. Udział projektów, które przyczyniają się do osiągnięcia określonych efektów powiązanych z celami Programu

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; n=1697 (odsetek beneficjentów, oceniających wpływ projektu na więcej niż „0” w skali od 0-5).

Beneficjentów poproszono o ocenę stopnia wpływu ich projektu na: wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju, zwiększenie dochodów i poprawę poziomu życia mieszkańców, zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi oraz wzrost zatrudnienia. Badani dysponowali skalą oceny od 0 do 5, gdzie 0 oznaczało zupełny brak przyczyniania się projektu do uzyskania danego efektu, 1 – niewielki wpływ, a 5 – bardzo duży wpływ. Na powyższym wykresie zobrazowano odsetek beneficjentów, którzy dostrzegli wpływ swojego projektu na powyższe aspekty (tj. wskazali oceny od 1 do 5 na skali 0-5).

W opinii największej liczby beneficjentów realizowane przez nich projekty wpłynęły na wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju – wskazało na to aż 79% badanych. Dominacja tego rodzaju efektu może wynikać z faktu, iż ma on charakter relatywnie ogólny, tj. może się w praktyce odnosić do bardzo wielu zróżnicowanych obszarów interwencji, dotycząc tym samym różnych Osi priorytetowych. W pewnym sensie naturalną konsekwencją wysokiego odsetka wskazań dla wariantu dotyczącego wzmocnienia społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju, jest fakt, że z bardzo zbliżoną ilością wskazań mamy do czynienia w przypadku wariantu odnoszącego się do zwiększenia dochodów i poprawy poziomu życia mieszkańców (75%), gdyż rezultat ten jest formą odzwierciedlenia na poziomie jednostkowym generalnej poprawy sytuacji społeczno-ekonomicznej województw. Z dostrzeganiem przez beneficjentów niemalże identycznej skali oddziaływania mamy do czynienia w przypadku zmniejszenia różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami wiejskimi i miejskimi (74,4%), co oznacza, że trzy czwarte beneficjentów jest przekonanych o tym, że Program pozwolił osiągnąć efekt w postaci zmniejszenia wewnątrzwojewódzkich dysproporcji społeczno-ekonomicznych. Do wzrostu zatrudnienia przyczyniło się natomiast – w przekonaniu beneficjentów – niecałe 65% projektów. Choć więc jest to nadal aż dwie trzecie projektodawców, to jednak uzyskany wynik okazał się w tym przypadku wyraźnie niższy niż miało to miejsce w odniesieniu do poprzednio omówionych.

Uwzględniając powyższe dane stwierdzić należy, iż dofinansowane przedsięwzięcia w największym stopniu przyczyniały się do: wzmocnienia społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju, zwiększenia dochodów i poprawy poziomu życia mieszkańców oraz zmniejszenia różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi. W nieco mniejszym stopniu reprezentowane były w ramach RPO WK-P 2007-2013 projekty generujące efekt zatrudnieniowy. Jednocześnie, za istotną kwestię uznać należy fakt, że wyróżnione powyżej trwałe efekty Programu mają charakter horyzontalny, co oznacza, że nie ograniczają się one do jednego obszaru interwencji wyznaczonego poprzez określoną Oś priorytetową – w praktyce bowiem dla pełnego osiągnięcia powyższych rezultatów istotne są, a przynajmniej powinny być, efekty w zróżnicowanych obszarach interwencji.

Odnosząc wyniki powyższej analizy do celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013 stwierdzić należy, że w opinii samych beneficjentów ich projekty najczęściej przyczyniały się relatywnie równomiernie do

realizacji poszczególnych celów szczegółowych Programu, jedynie w przypadku szczegółowego aspektu realizacji Celu szczegółowego 2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu, mieliśmy do czynienia z nieco mniejszym deklarowanym oddziaływaniem, jeśli chodzi o efekt w postaci zatrudnienia (choć nadal jego wystąpienie dotyczy większości projektów).

2.2.2. Pozycja województwa w kraju na podstawie wskaźników kontekstowych

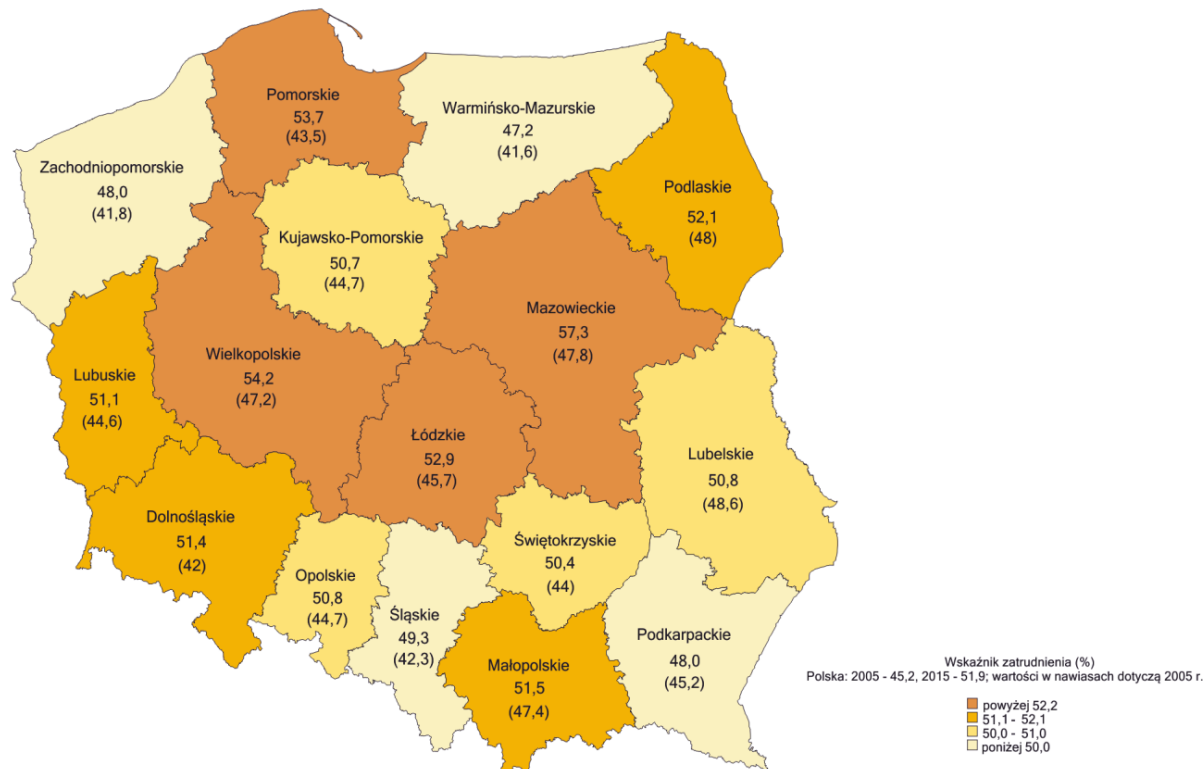
W dalszej części dokumentu omówiono wartości najważniejszych wskaźników kontekstowych dla RPO WK-P na lata 2007-2013 i przedstawiono odpowiedź na pytanie, czy na podstawie wskaźników kontekstowych województwo zmieniło swoją pozycję na tle innych województw w kraju.

Zgodnie z Załącznikiem 2. do RPO WK-P 2007-2013 wskaźniki prezentowane są w trzech grupach: społeczeństwo, gospodarka i środowisko. Na mapach prezentowane są wartości wskaźników za najnowszy dostępny okres, a w omówieniu odniesiono się do sytuacji sprzed realizacji RPO WK-P, którą zaprezentowano we wskazanym załączniku, jest to w większości przypadków rok 2005, a dla wybranych wskaźników rok 2004. W przypadku niektórych wskaźników wartości dla lat 2004 / 2005 różnią się od wskazanych w załączniku 2, czego powodem jest prawdopodobnie dokonywanie przez GUS korekt / aktualizacji wartości. Sytuacja najnowsza prezentowana jest, w zależności od dostępności danych, za rok 2015, 2014, 2013 lub 2012.

2.2.2.1. Społeczeństwo

W niniejszym podrozdziale przedstawiono najważniejsze wskaźniki kontekstowe dla RPO WK-P 2007-2013 związane rynkiem pracy, sytuacją demograficzną, a także wybranymi wymiarami rozwoju infrastrukturalnego, które korespondują z rozwojem społecznym.

Mapa 1. Wskaźnik zatrudnienia⁴¹ w 2015 roku (%)

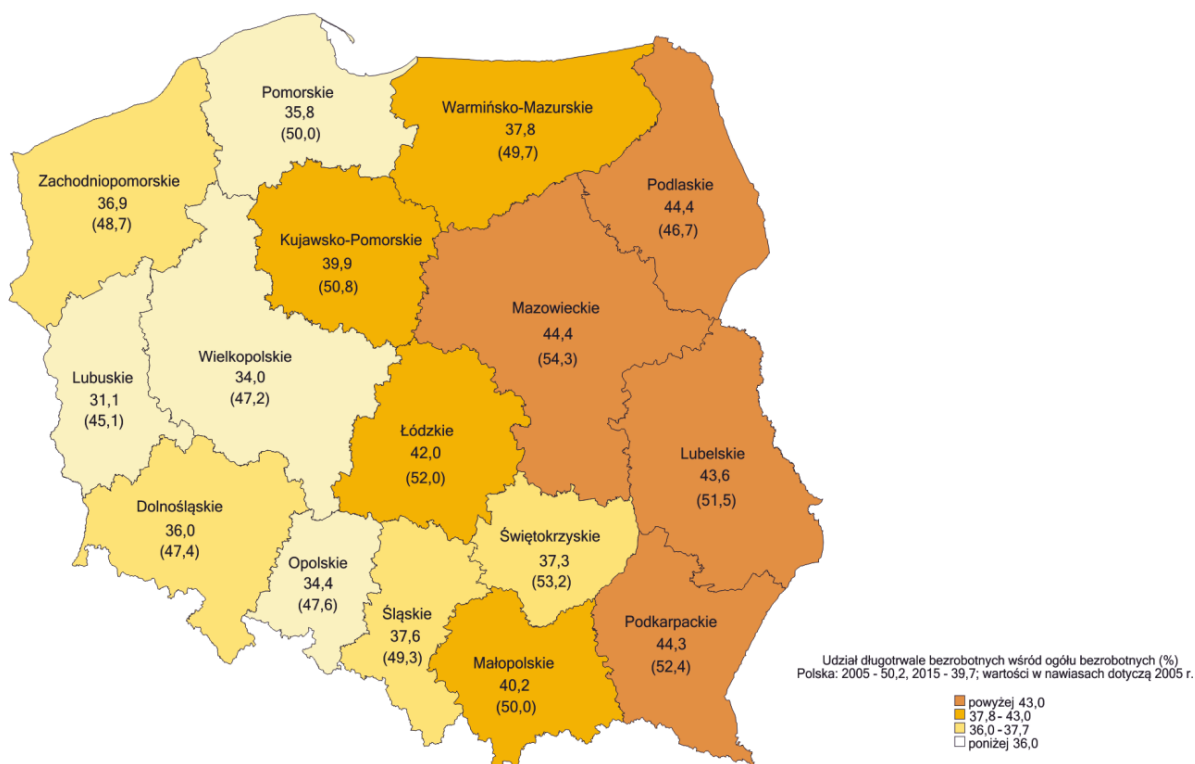

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

⁴¹ Udział pracujących w wieku 15 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej w województwie kujawsko-pomorskim w roku 2015 wynosił 50,7%, wartość ta jest o 1,2 pkt proc. niższa niż średnia ogólnopolska i plasuje region na 11 miejscu w rankingu, którego liderem jest województwo mazowieckie z wartością wskaźnika na poziomie 57,3%. W stosunku do roku 2005, w województwie kujawsko-pomorskim mamy do czynienia ze wzrostem poziomu wskaźnika zatrudnienia o 6,0 pkt proc., jednak w okresie tym województwo zajmowało wyższą 8 lokatę. Biorąc pod uwagę, iż w wyniku realizacji RPO WK-P powstało 4330 nowych etatów (EPC)⁴², na wzrost wskaźnika zatrudnienia mogła mieć wpływ realizacja Programu. Powodem spadku w rankingu jest bardziej dynamiczna poprawa sytuacji w województwach pomorskim, dolnośląskim i lubuskim.

Mapa 2. Udział długotrwale bezrobotnych wśród ogółu osób bezrobotnych⁴³ w 2015 roku (%)

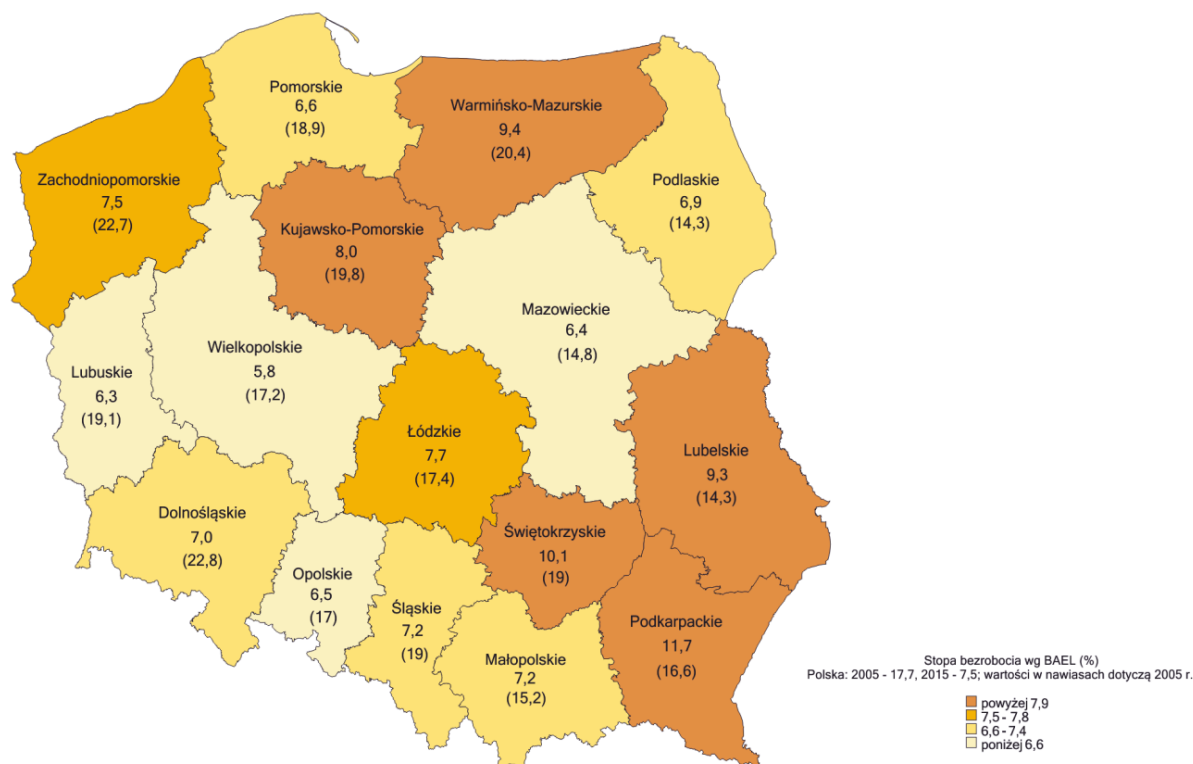

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W roku 2015 udział osób długotrwale bezrobotnych wśród ogółu osób bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim wynosił 39,9%, wartość ta jest tylko nieznacznie – o 0,02 pkt proc. wyższa niż średnia ogólnopolska. W stosunku do roku 2005 w województwie kujawsko-pomorskim nastąpił spadek udziału osób długotrwale bezrobotnych o 10,9 pkt proc., taki stan rzeczy pozwolił na awans o jedną lokatę w rankingu województw, z 11 w roku 2005, na 10 w roku 2015. Zarówno w roku 2005, jak i 2015 najniższy udział osób długotrwale bezrobotnych występował w województwie lubuskim, w 2015 r. wynosił 31,1%.

⁴² Wartość oszacowana w badaniu ewaluacyjnym *Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim*, zrealizowanym w 2015 roku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

⁴³ Udział osób bezrobotnych poszukujących pracy przez okres 13 miesięcy i więcej w całkowitej liczbie osób bezrobotnych.

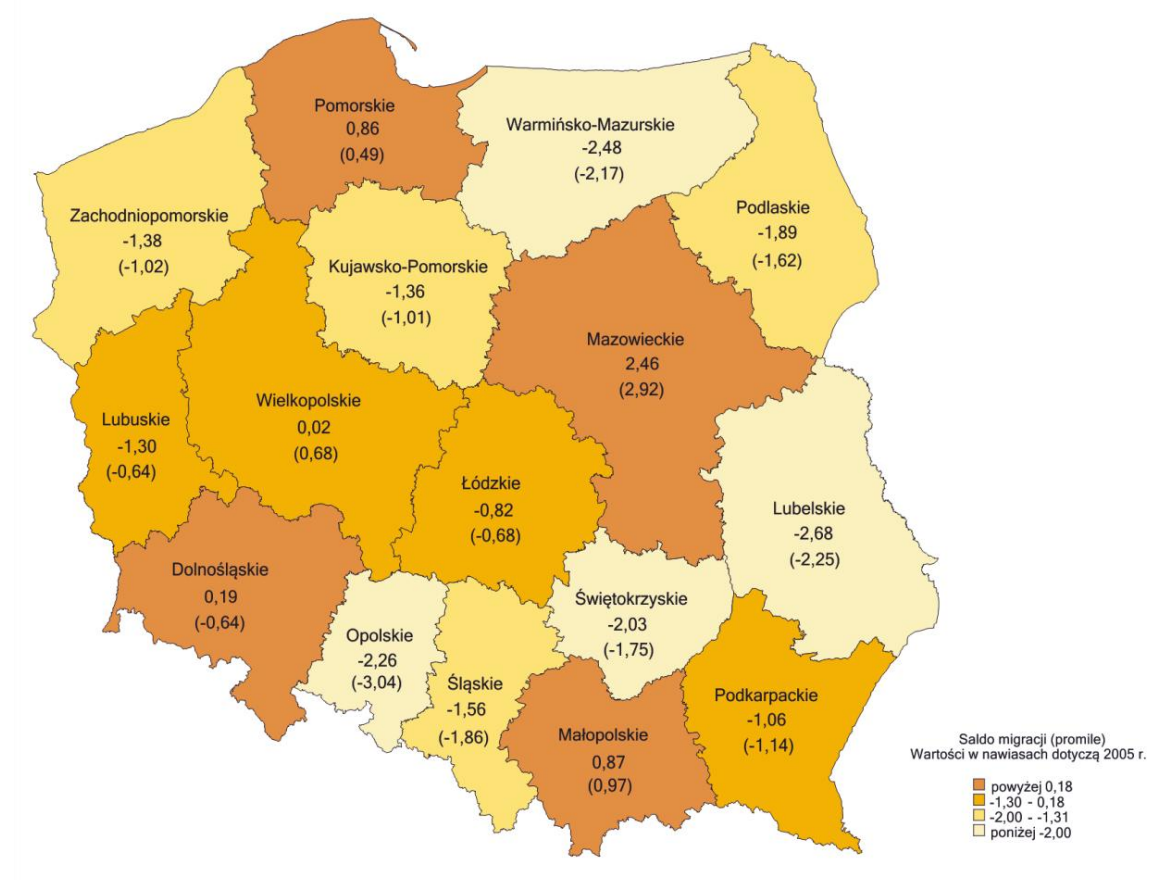
Mapa 3. Stopa bezrobocia wg BAEL⁴⁴ w 2015 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2015 roku w województwie kujawsko-pomorskim stopa bezrobocia wynosiła 8,0%, co plasuje województwo na 12 miejscu w rankingu, którego liderem jest województwo wielkopolskie z najniższą stopą bezrobocia – 5,8%. Wskaźnik ten w województwie kujawsko-pomorskim jest tylko nieznacznie wyższy niż ogólnopolska stopa bezrobocia kształtująca się na poziomie 7,5%. W stosunku do roku 2005 w Kujawsko-Pomorskim mamy do czynienia z ponad dwukrotnym spadkiem stopy bezrobocia, ponieważ wynosiło ono wtedy 19,8%, co dawało 13 miejsce w rankingu. Oznacza to awans województwa kujawsko-pomorskiego o jedną lokatę. Na poprawę sytuacji w zakresie rynku pracy mogła mieć wpływ realizacja RPO WK-P, ponieważ w wyniku wdrażania programu powstało 4 330 nowych etatów (EPC)⁴⁵, lecz prawdopodobny jest również wpływ innych czynników, takich jak obserwowany w analizowanym okresie wzrost gospodarczy czy migracje zagraniczne ludności.

⁴⁴ Procentowy udział osób bezrobotnych w liczbie osób aktywnych zawodowo.

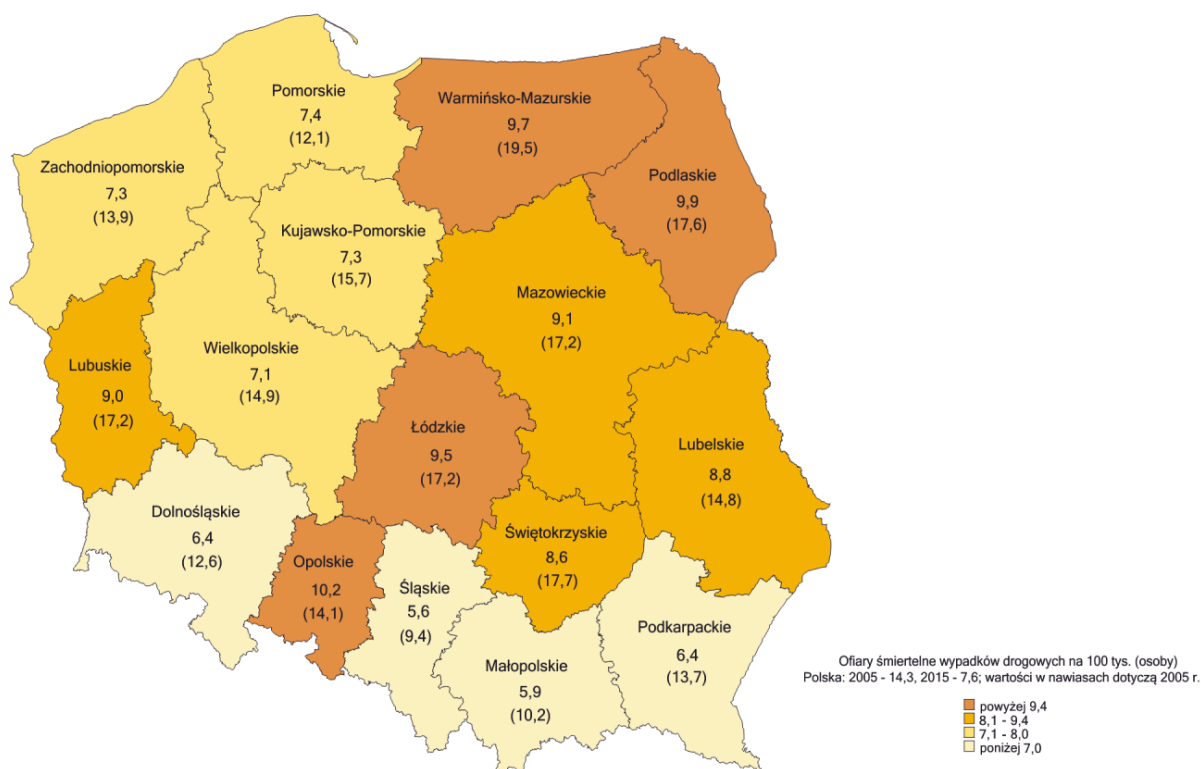
⁴⁵ Wartość oszacowana w badaniu ewaluacyjnym Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim, zrealizowanym w 2015 roku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Mapa 4. Saldo migracji⁴⁶ w 2014 roku (promile)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku, tak jak w roku 2005, występowało ujemne saldo migracji, które oznacza przewagę odpływu ludności nad jej napływem. W 2014 roku saldo migracji wynosiło -1,36 promila całkowitej liczby ludności. Wartość ta jest niższa niż w roku 2005, kiedy to wartość salda wynosiła -1,01 promila, co oznacza pogorszenie sytuacji w analizowanym aspekcie. Należy jednak zaznaczyć, iż tego rodzaju sytuacja – spadku wartości salda migracji – dotyczyła w analizowanym okresie większości, 10 z 16 województw. Nie mniej jednak ujemne saldo migracji należy interpretować jako mniej korzystne postrzeganie województwa kujawsko-pomorskiego niż innych regionów, jako miejsca do osiedlenia. Nie da się jednak wykluczyć, iż sytuacja demograficzna mogłaby być jeszcze mniej korzystna bez realizacji RPO WK-P i wynikających z niego inwestycji.

⁴⁶ Suma odpływów i napływów ludności na teren województwa dzielona przez liczbę ludności województwa.

Mapa 5. Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych⁴⁷ w przeliczeniu na 100 tys. ludności w 2015 roku (osoby)

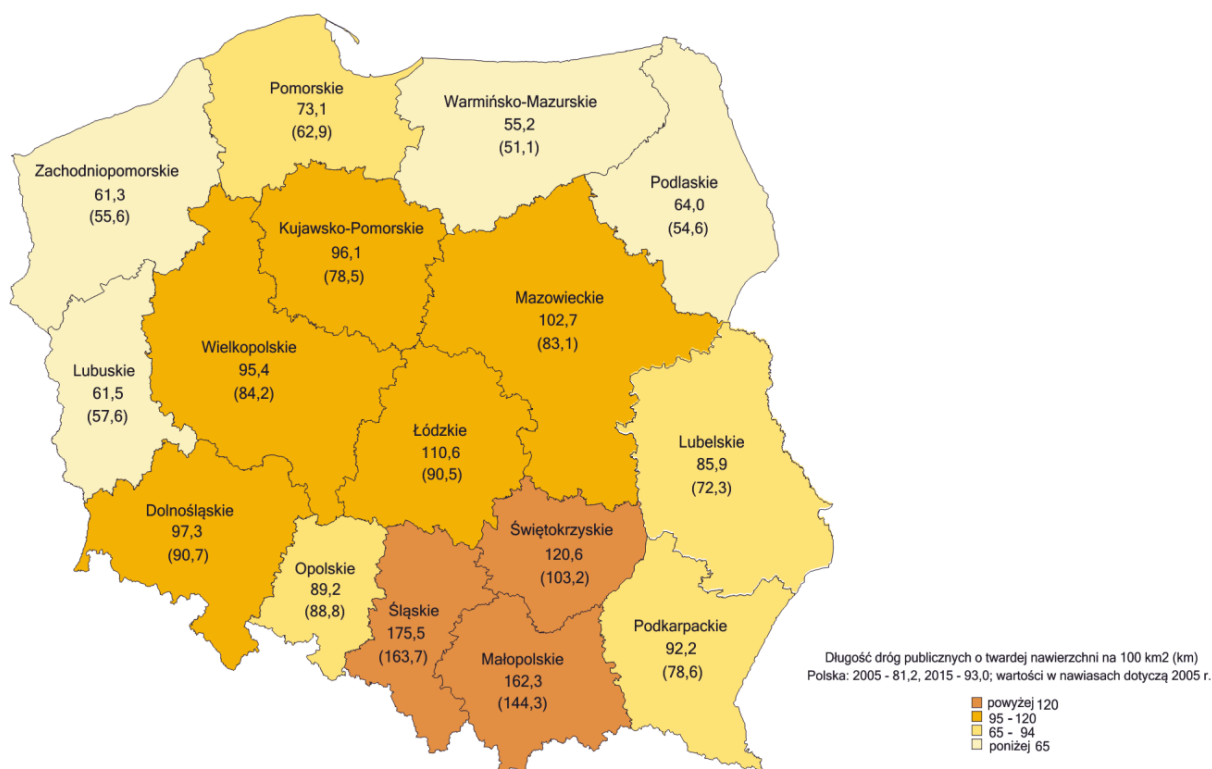
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W roku 2015 w Kujawsko-Pomorskiem liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wynosiła 7,3 osoby, wartość wskaźnika była nieco niższa niż średnia ogólnopolska, która wynosiła 7,6 osoby. Najmniejsza liczba ofiar wypadków drogowych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców występowała w województwie śląskim, wynosiła ona 5,6 osoby. W stosunku do roku 2005 w województwie kujawsko-pomorskim mamy do czynienia z ponad dwukrotnym spadkiem liczby ofiar śmiertelnych wypadków drogowych, wtedy wynosiła ona 15,7 osoby. Wskazana poprawa sytuacji pozwoliła na awans województwa kujawsko-pomorskiego o trzy lokaty w rankingu województw – z miejsca 10 w roku 2005 na miejsce 7 w roku 2015.

Na stan bezpieczeństwa na drogach znaczący wpływ posiada stan infrastruktury drogowej. Biorąc pod uwagę, iż w wyniku wdrażania RPO WK-P powstało ponad 84 km nowych dróg, a blisko 666 km⁴⁸ dróg zostało przebudowanych, istnieje prawdopodobieństwo, iż Program miał wpływ na poprawę bezpieczeństwa na drogach.

⁴⁷ Liczba osób zmarłych w wyniku obrażeń doznanych w wypadku drogowym, na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni od dnia wypadku.

⁴⁸ Na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016 r.

Mapa 6. Długość dróg publicznych⁴⁹ o twardej nawierzchni w przeliczeniu na 100 km² powierzchni w 2015 roku (km)

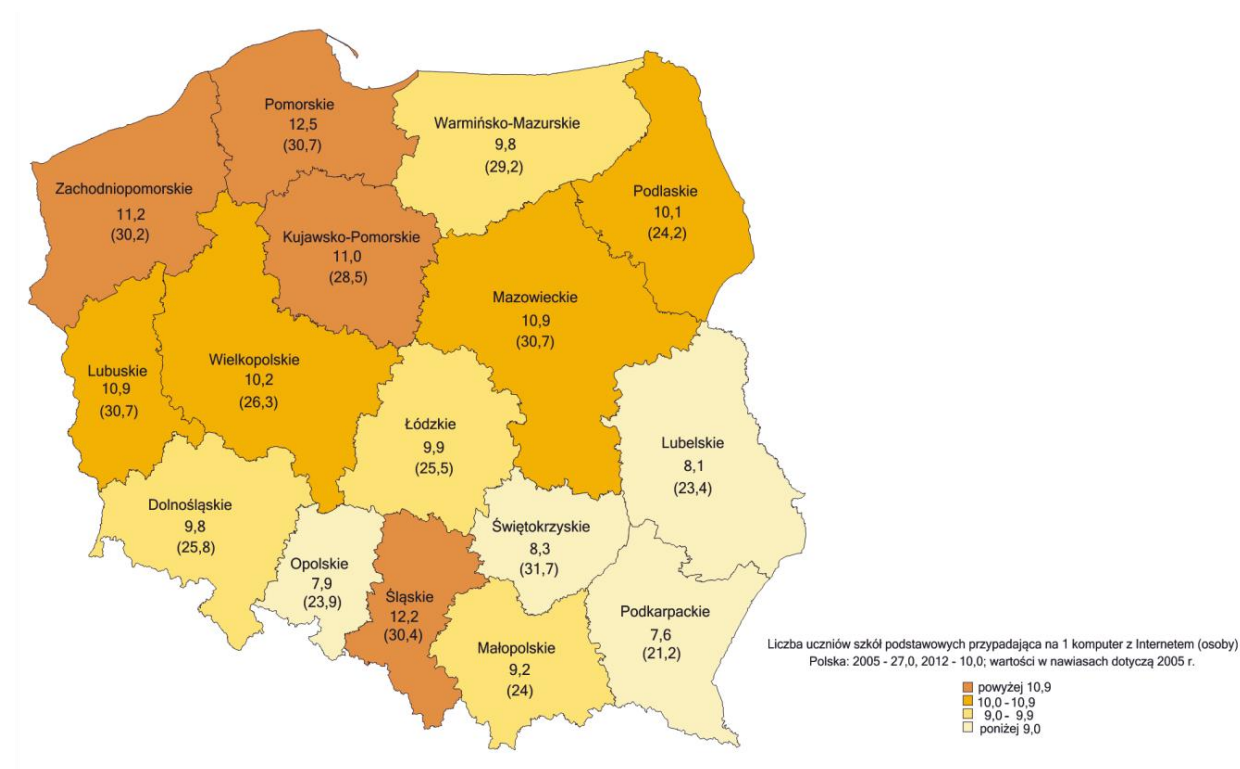
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W województwie kujawsko-pomorskim w 2015 roku na 100 km² powierzchni przypadało 96,1 km dróg publicznych o twardej nawierzchni. Taka wartość wskaźnika wskazuje nieco większą gęstość dróg o twardej nawierzchni niż występująca na terenie Polski ogółem, ogólnopolska średnia wynosi 93,0 km. Występująca w Kujawsko-Pomorskiem wartość plasuje województwo na 7 miejscu w rankingu, którego liderem jest województwo śląskie, w którym na 100 km² powierzchni przypada 176,6 km dróg. W stosunku do 2005 roku w województwie kujawsko-pomorskim miał miejsce wzrost wskaźnika gęstości dróg o 15,9 km, co pozwoliło na awans województwa w rankingu o trzy lokaty z miejsca 10 w 2005 roku, na wspomniane 7 w roku 2015. Na poprawę sytuacji w zakresie gęstości sieci drogowej miała wpływ realizacja RPO WK-P, ponieważ w wyniku realizacji projektów powstało ponad 84 km⁵⁰ nowych dróg.

⁴⁹ Długość dróg, z których może korzystać każdy zgodnie z ich przeznaczeniem, posiadających odpowiednią kategorię ustaloną zgodnie z przepisami Ustawy o drogach publicznych.

⁵⁰ Na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016 r.

Mapa 7. Liczba uczniów szkół podstawowych przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu⁵¹ w 2012 roku (osoby)

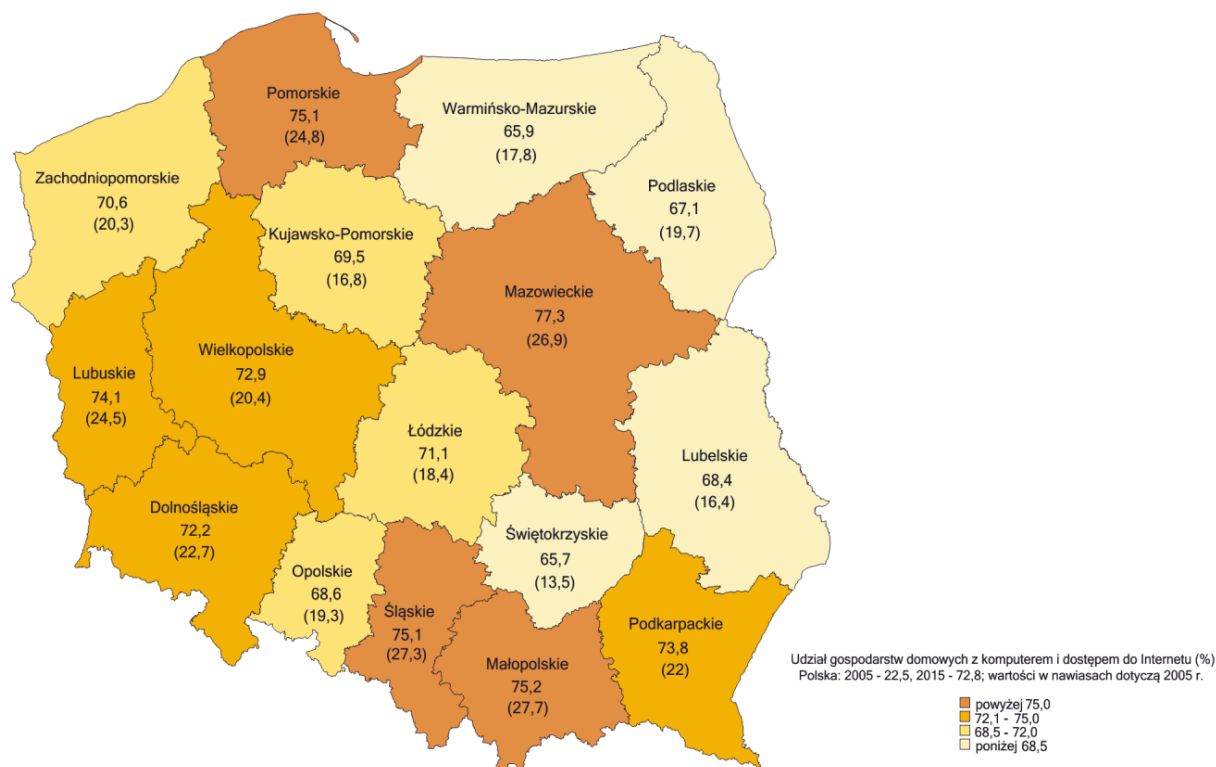

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – dane systemu Strateg

W 2012 roku w województwie kujawsko-pomorskim na 1 komputer z dostępem do Internetu w szkołach podstawowych przypadało 11 uczniów, taka wartość wskaźnika wskazuje na nieco mniej korzystną sytuację niż w Polsce ogółem oraz daje 13 miejsce w rankingu województw, najmniej uczniów na 1 komputer przypada w województwie podkarpackim, wartość wskaźnika wynosi tam 7,6. Mimo znacznej poprawy w stosunku do 2005 roku, kiedy w Kujawsko-Pomorskiem na 1 komputer z dostępem do Internetu w szkołach podstawowych przypadało 28,5 ucznia, mamy do czynienia ze spadkiem pozycji województwa w rankingu, ponieważ w roku 2005 zajmowało ono miejsce 9.

⁵¹ Całkowita liczba uczniów szkół podstawowych (bez specjalnych) dzielona na liczbę komputerów z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów.

Mapa 8. Udział gospodarstw domowych z komputerem osobistym i dostępem do Internetu⁵² w całkowitej liczbie gospodarstw domowych w 2015 roku (%)

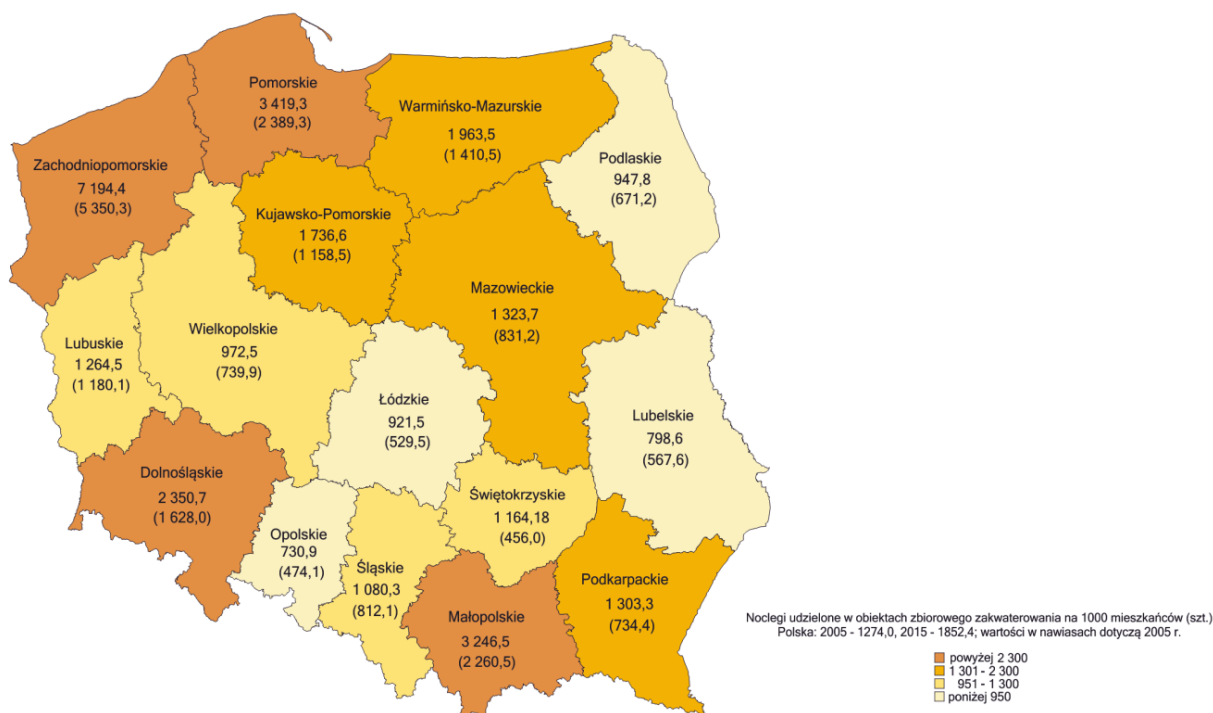
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – dane systemu Strateg

Na terenie Polski w 2015 roku komputer osobisty i dostęp do Internetu posiadało 72,8% gospodarstw domowych, w województwie kujawsko-pomorskim sytuacja pod tym względem była nieco gorsza – komputer i dostęp do Internetu posiadało 69,5% gospodarstw, co plasuje region na 11 miejscu w rankingu województw, którego liderem jest województwo mazowieckie, w którym komputer i dostęp do Internetu posiada 77,3% gospodarstw. W stosunku do 2005 roku w województwie kujawsko-pomorskim, tak jak na terenie całej Polski, mamy do czynienia z dynamicznym wzrostem wartości omawianego wskaźnika. W tym okresie komputer i dostęp do Internetu w Kujawsko-Pomorskiem posiadało zaledwie 16,8% gospodarstw domowych. Zaobserwowana poprawa sytuacji pozwoliła na awans województwa kujawsko-pomorskiego w rankingu o 3 lokaty – z 14 w 2005 roku na wspomnianą 11 w roku 2015.

Na upowszechnienie dostępu do Internetu mogła mieć wpływ realizacja RPO WK-P, ponieważ, jak wskazują wyniki badania *Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013*, w wyniku realizacji projektów 41 480 osób uzyskało możliwość dostępu do Internetu.

⁵² Liczba gospodarstw domowych posiadających komputer z dostępem do Internetu (bez względu na rodzaj dostępu m.in. stacjonarny i mobilny, wąsko- i szerokopasmowy) podzielona przez całkowitą liczbę gospodarstw domowych.

Mapa 9. Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania⁵³ w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2015 roku (szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

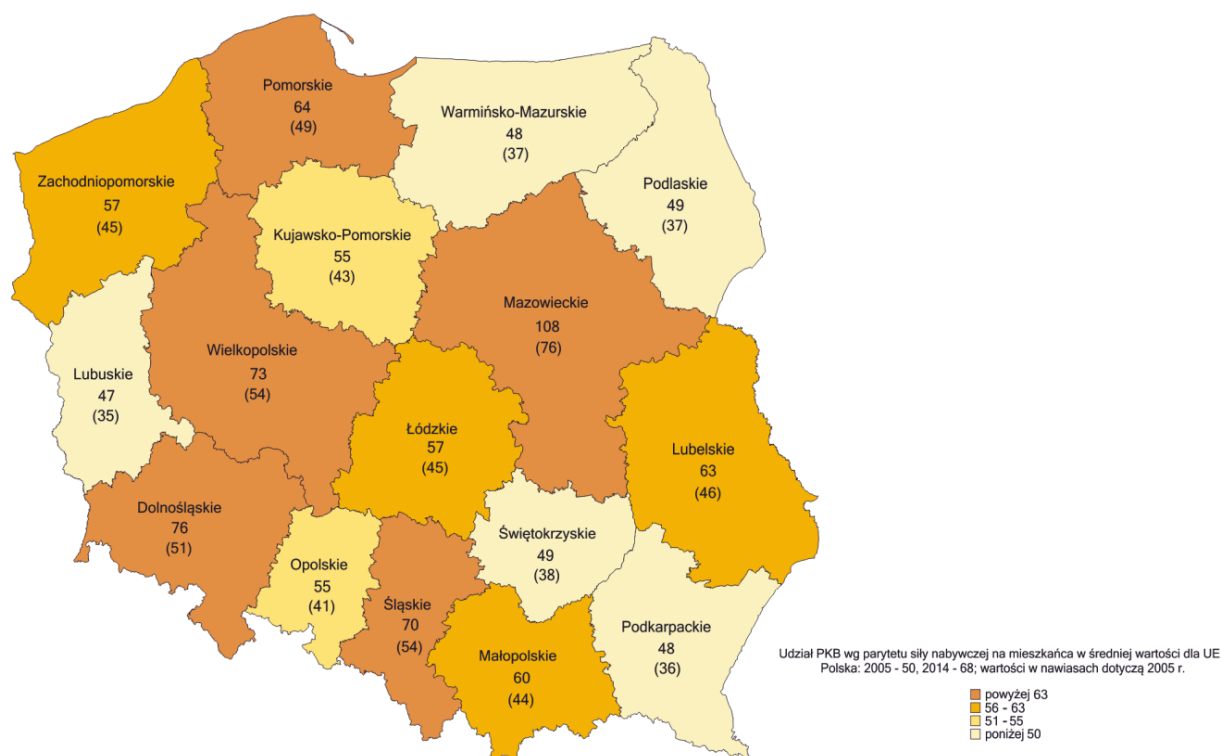
W 2015 roku w województwie kujawsko-pomorskim udzielono w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 1736,6 noclegu, co plasuje region na 6 miejscu w rankingu województw. Wartość ta jest nieco niższa niż średnia ogólnopolska wynosząca 1852,4 noclegu i Liderem rankingu jest województwo zachodniopomorskie, w którym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców udzielono 7194,4 noclegu. W relacji do roku 2005 w Kujawsko-Pomorskiem mamy do czynienia ze wzrostem liczby noclegów, w tamtym okresie wynosiła ona 1158,5 noclegu. Wskazany wzrost pozwolił na awans województwa kujawsko-pomorskiego o jedną lokatę, ponieważ w roku 2005 zajmowało ono 7 miejsce.

2.2.2.2. Gospodarka

W niniejszym podrozdziale omówione zostały najważniejsze wskaźniki kontekstowe dla RPO WK-P 2007-2013, powiązane z rozwojem gospodarczym regionu. Znalazły się tu wskaźniki oparte o PKB, wartość dodaną, wielkość nakładów oraz wskaźnik poziomu przedsiębiorczości.

⁵³ Liczba udzielonych noclegów w obiektach, które oferują podróżnym nocleg w pokojach lub innych pomieszczeniach i w których wszystkie miejsca noclegowe podlegają wspólnemu zarządowi na zasadach komercyjnych, nawet jeśli obiekt nie ma charakteru dochodowego.

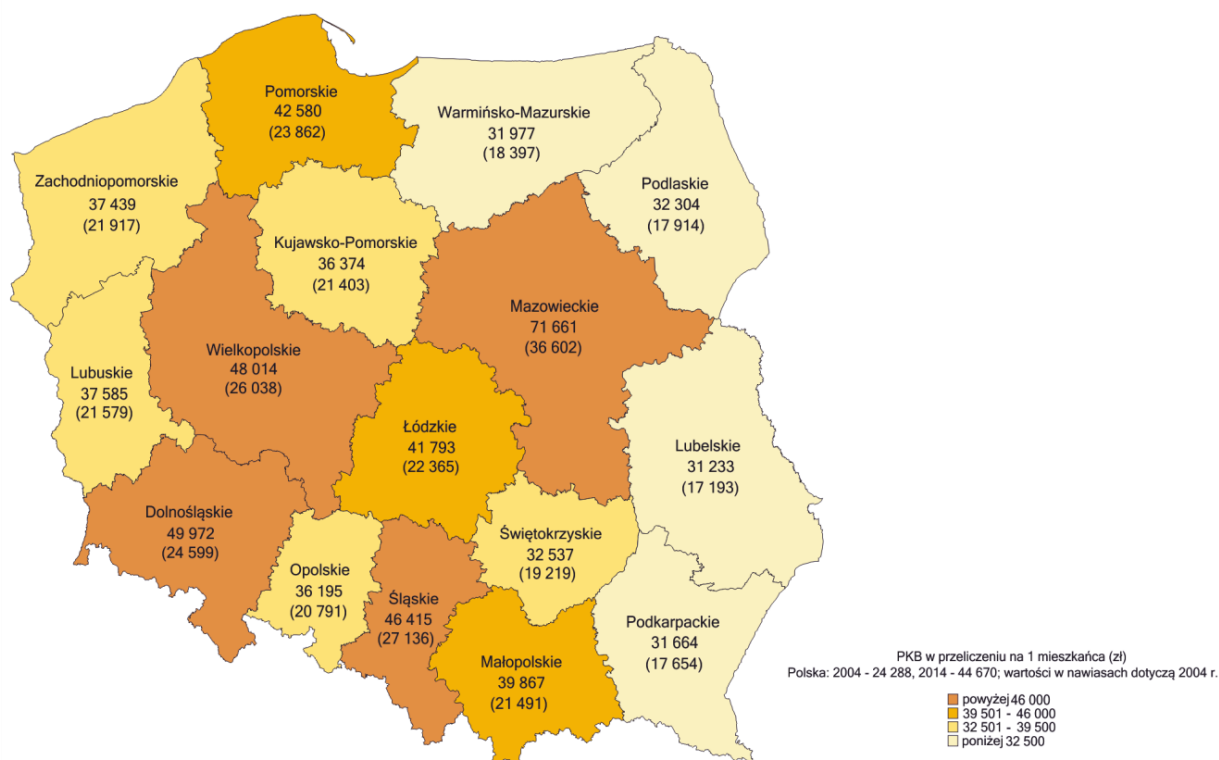
Mapa 10. Udział produktu krajowego brutto⁵⁴ wg parytetu siły nabywczej na mieszkańca w średniej wartości dla UE w 2014 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

W województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku wartość produktu krajowego brutto wg parytetu siły nabywczej stanowiła 55% średniej UE, co plasuje region ex aequo z województwem opolskim na 10 miejscu w rankingu województw. Liderem w analizowanym aspekcie jest województwo mazowieckie, w którym PKB stanowi 108% średniej UE. Udział PKB w średniej dla UE w przypadku województwa kujawsko-pomorskiego znacząco odbiega od uśrednionej wartości ogólnopolskiej, która wynosi 68%, jednak należy mieć na uwadze, iż średnia jest wyraźnie zawyżana przez województwo mazowieckie będące na wyraźnie wyższym poziomie rozwoju gospodarczego niż reszta regionów kraju. W takim wypadku warto odnieść się do mediany (wartości środkowej), która wynosi 57%, co oznacza, iż połowa województw posiada wartość analizowanego wskaźnika nie większą niż 57%, a druga połowa województw wartość nie mniejszą niż 57%. Wartość dla województwa kujawsko-pomorskiego jest tylko nieznacznie niższa od mediany. W związku z tym poziom rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego należy ocenić jako przeciętny. Nie należy ono ani do regionów silnych gospodarczo, ani do regionów o niskim poziomie rozwoju. W stosunku do 2005 wartość omawianego wskaźnika uległa wzrostowi o 12%, lecz również w tamtym okresie województwo kujawsko-pomorskie zajmowało 10 lokatę w rankingu.

⁵⁴ Suma wartości dodanej brutto poszczególnych sektorów instytucjonalnych powiększona o podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów pomnożona przez współczynnik parytetu siły nabywczej.

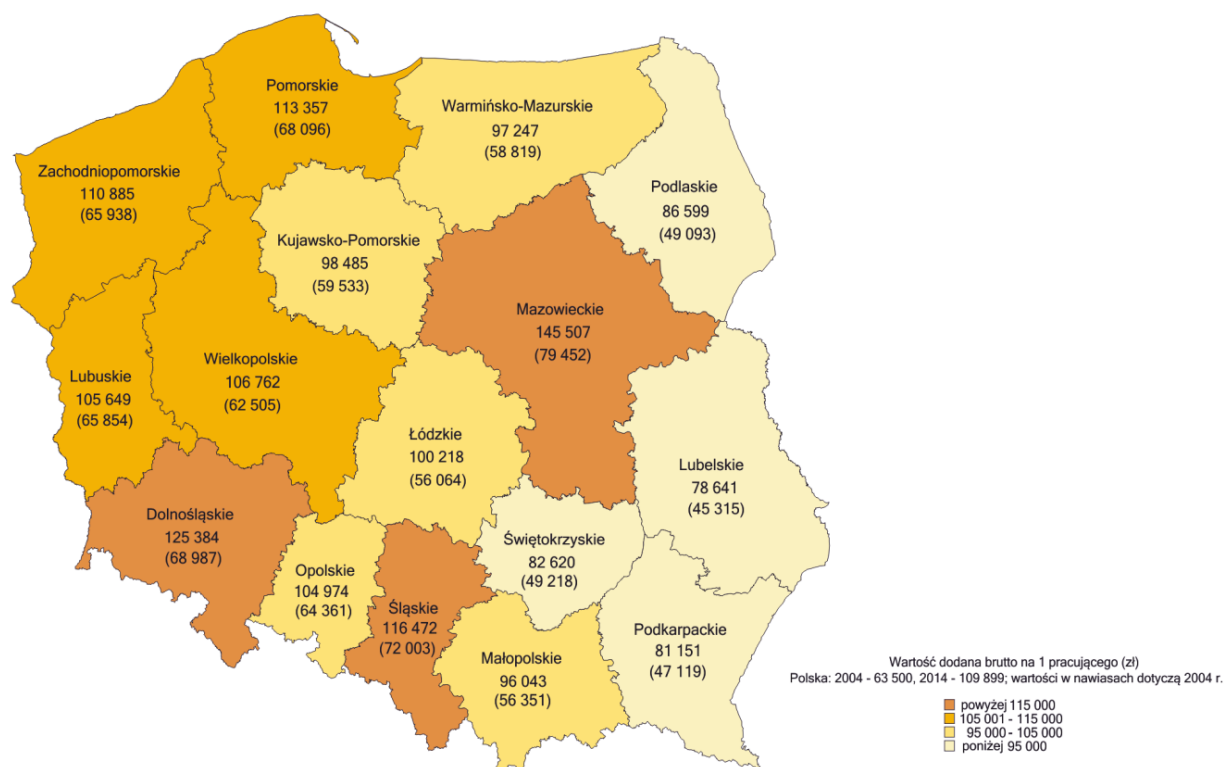
Mapa 11. Produkt krajowy brutto⁵⁵ w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 roku (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 36 374 zł, wartość ta jest niższa niż średnia ogólnopolska, która wynosi 44 670 zł i plasuje województwo na 10 miejscu w rankingu województw. Najwyższą wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca występuje w województwie mazowieckim, wynosi ona 71 661 zł. W roku 2005 wartość przedmiotowego wskaźnika w Kujawsko-Pomorskiem wynosiła 21 403, co oznacza wzrost wskaźnika w analizowanym okresie, jednak jego dynamika jest relatywnie mała w stosunku do innych województw – wartość z 2014 roku stanowi 169,9% wartości z roku 2005. Mniejsza dynamika wzrostu występowała tylko w województwie świętokrzyskim – 169,2%, w przypadku lidera wzrostu gospodarczego – województwa dolnośląskiego był on ponad dwukrotny i wynosił 203,1%, a średnia dla Polski to 183,9%. Mimo mniejszej w porównaniu do innych województw dynamiki wzrostu, warto zaznaczyć, iż województwo kujawsko-pomorskie w 2004 roku zajmowało również 10 pozycję w rankingu województw, w związku z powyższym mamy do czynienia z utrzymaniem tej samej pozycji w analizowanym przedziale czasowym. Spośród pozostałych 15 województw 9 utrzymało swoje miejsce w rankingu, 3 awansowały i 3 zanotowały spadek lokaty.

Jak wskazują wyniki badania ewaluacyjnego *Szacowanie wartości i analiza wybranych wskaźników celu głównego RPO WK-P na lata 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN*, wdrażanie RPO WK-P miało wpływ na wzrost PKB w województwie kujawsko pomorskiego. Oszacowano, iż w 2014 PKB w cenach stałych (nieuwzględniających inflacji) był dzięki wdrażaniu RPO WK-P o 2,6% wyższy, niż miałyby to miejsce bez wdrażania RPO WK-P.

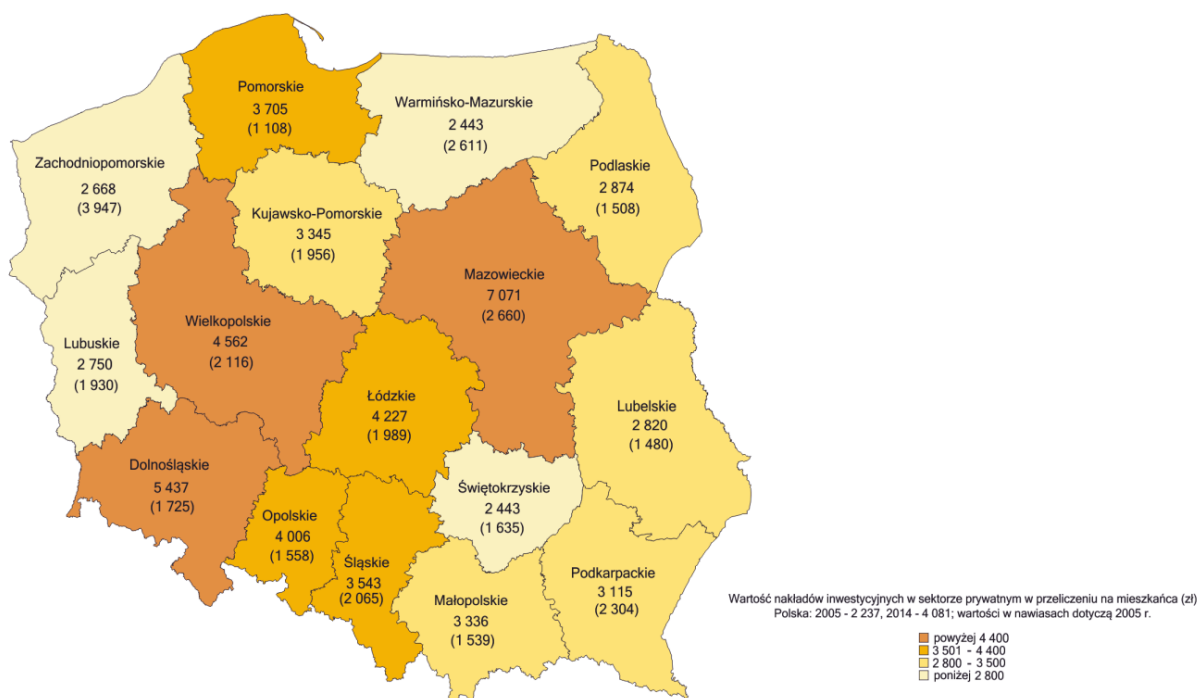
⁵⁵ Suma wartości dodanej brutto poszczególnych sektorów instytucjonalnych powiększona o podatki od produktów pomniejszone o dotacje do produktów.

Mapa 12. Wartość dodana brutto⁵⁶ w przeliczeniu na 1 pracującego w 2014 roku (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 pracującego w województwie kujawsko-pomorskim w 2014 roku wynosiła 98 485 zł. Była ona nieco niższa niż średnia ogólnopolska wynosząca 109 899 zł i plasowała region na 10 miejscu w rankingu województw. Liderem jest województwo mazowieckie, gdzie wartość dodana w przeliczeniu na 1 pracownika wynosiła 145 507 zł. W roku 2004 wartość analizowanego wskaźnika wynosiła 59 533 zł i dawała 9 miejsce w rankingu województw, więc mimo występującego wzrostu wartości dodanej mamy do czynienia ze spadkiem pozycji województwa kujawsko-pomorskiego. Powodem takiej sytuacji jest bardziej dynamiczny wzrost wartości dodanej w przeliczeniu na 1 pracownika w województwie łódzkim.

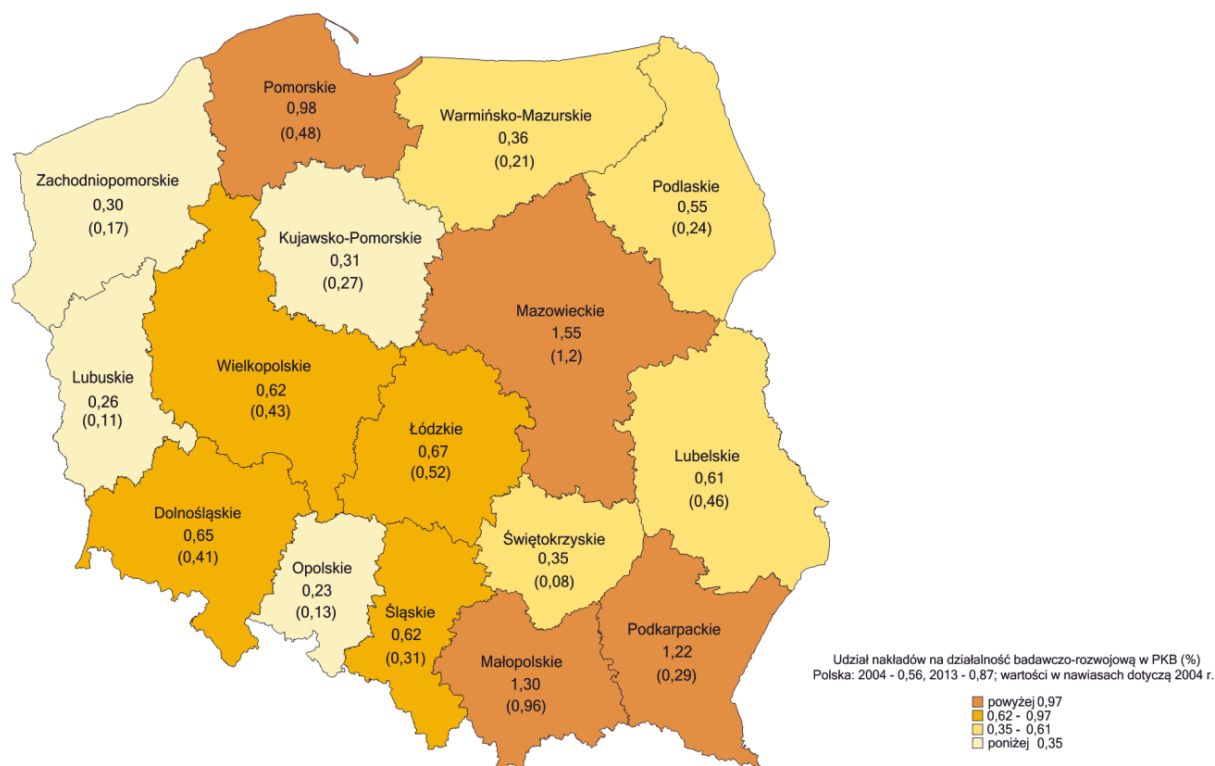
⁵⁶ Różnica pomiędzy produkcją globalną i zużyciem pośrednim.

Mapa 13. Wartość nakładów inwestycyjnych⁵⁷ w sektorze prywatnym w przeliczeniu na mieszkańca 2014 roku (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wartość nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego w województwie kujawsko-pomorskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła w 2015 roku 3 345 zł i była nieco niższa niż średnia ogólnopolska wynosząca 4 081 zł. Taka wartość wskaźnika plasowała województwo kujawsko-pomorskie na 8 miejscu w rankingu województw, którego liderem jest województwo mazowieckie, gdzie nakłady inwestycyjne sektora prywatnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 7 071 zł. W roku 2005 w Kujawsko-Pomorskiem wartość nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 1 956 zł, mamy więc do czynienia ze wzrostem wartości nakładów inwestycyjnych oraz utrzymaniem niezmienionej lokaty, ponieważ w roku 2005 województwo zajmowało również 8 miejsce w rankingu województw. Warto w tym miejscu wspomnieć, iż zgodnie z wynikami zastosowanej w ramach niniejszego badania Metody podwójnej różnicy, bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw w ramach RPO WK-P przyczyniło się do wzrostu nakładów inwestycyjnych we wspartych przedsiębiorstwach.

⁵⁷ Nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

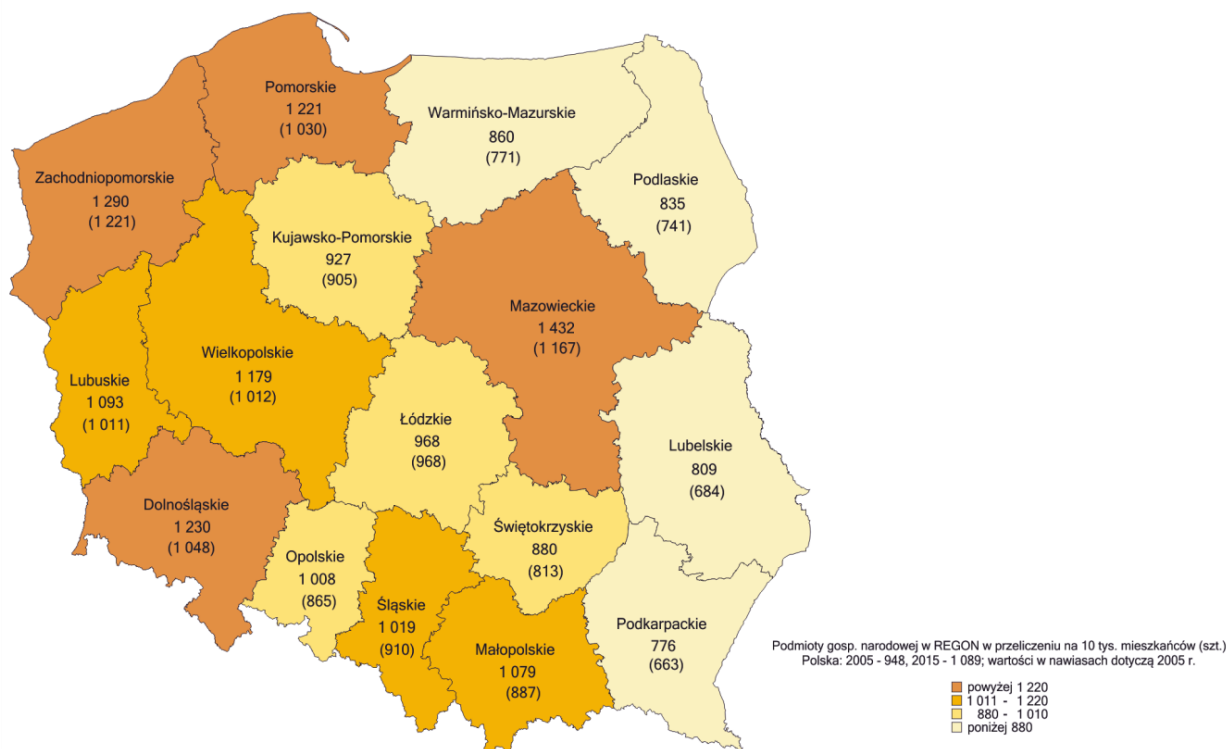
Mapa 14. Udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową⁵⁸ w PKB w 2013 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – dane systemu Strateg

W 2013 roku w województwie kujawsko-pomorskim udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową w PKB wynosił 0,31%, co plasuje region na 13 miejscu w rankingu województw, jednak wartość ta jest niższa niż średnia krajowa wynosząca 0,87%. Od roku 2004 udział nakładów na B+R w PKB wzrósł w Kujawsko-Pomorskiem i wynosił w tamtym okresie 0,27%, jednak kujawsko-pomorskie spadło w rankingu województw - z 10 lokaty w roku 2004 na wspomnianą 13 w roku 2013. Spadek w rankingu wynika z występowania w województwach podlaskim, warmińsko-mazurskim i świętokrzyskim większej dynamiki wzrostu udziału nakładów na działalność badawczo-rozwojową niż w województwie kujawsko-pomorskim.

⁵⁸ Suma nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową przez wszystkie jednostki w kraju prowadzące tę działalność, niezależnie od źródła pochodzenia środków, w relacji do PKB.

Mapa 15. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON⁵⁹ w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2015 roku (szt.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

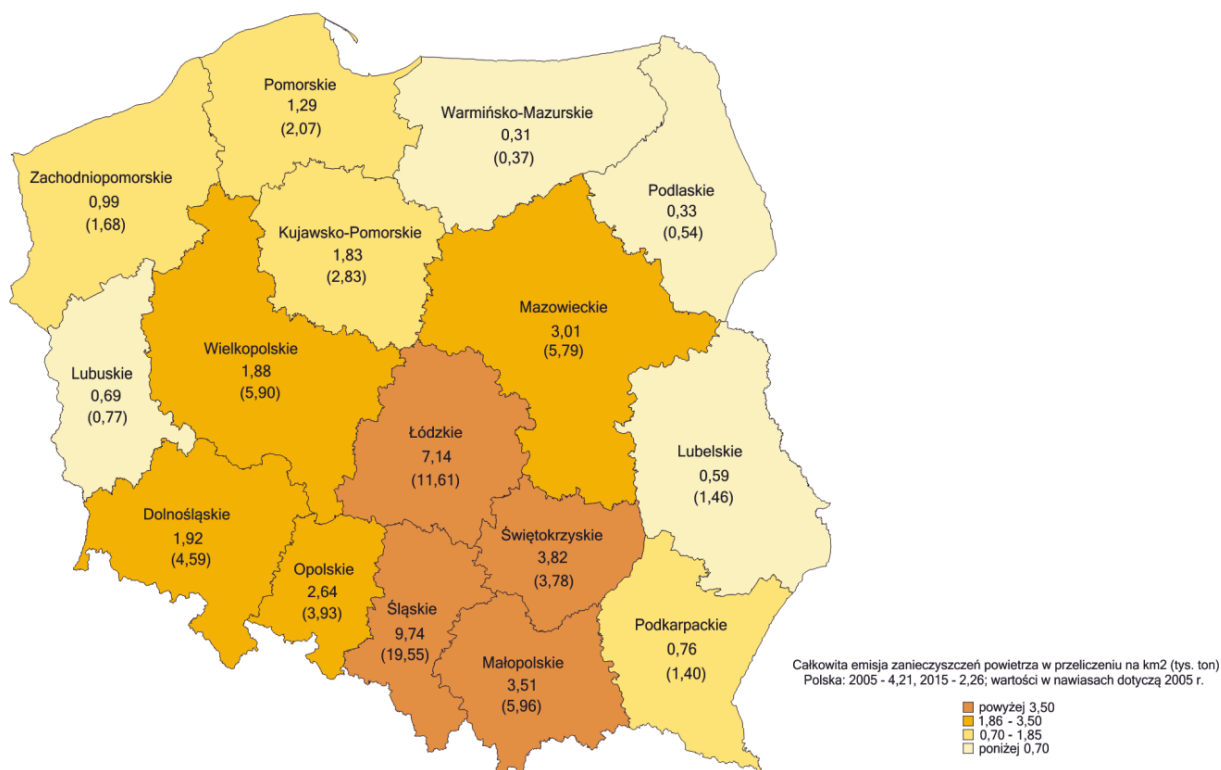
Na terenie Polski w 2015 roku na 10 tys. mieszkańców przypadało 1089 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, w województwie kujawsko pomorskim wartość tego wskaźnika była niższa i wynosiła 927 podmiotów, co plasowało region na 11 miejscu w rankingu województw, którego liderem jest województwo mazowieckie z wartością wskaźnika na poziomie 1432 podmiotów. W roku 2005 w Kujawsko-Pomorskiem na 10 tys. ludności przypadało 905 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, mamy więc do czynienia ze wzrostem wartości wskaźnika. Mimo to województwo kujawsko-pomorskie spadło w rankingu województw, ponieważ w roku 2005 plasowało się na 9 pozycji. Za spadek w rankingu odpowiada bardziej dynamiczny wzrost liczby podmiotów w województwach małopolskim i opolskim.

2.2.2.3. Środowisko

W niniejszym podrozdziale omówione zostały najważniejsze wskaźniki kontekstowe dla RPO WK-P 2007-2013 związane ze stanem i ochroną środowiska. Dotyczą one zanieczyszczeń powietrza, gospodarki odpadami, zasięgiem wykorzystania oczyszczalni ścieków czy też produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

⁵⁹ Liczba osób prawnych, jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zarejestrowanych w rejestrze REGON.

Mapa 16. Całkowita emisja głównych zanieczyszczeń powietrza⁶⁰ w przeliczeniu na km² powierzchni w 2015 roku (tys. ton)

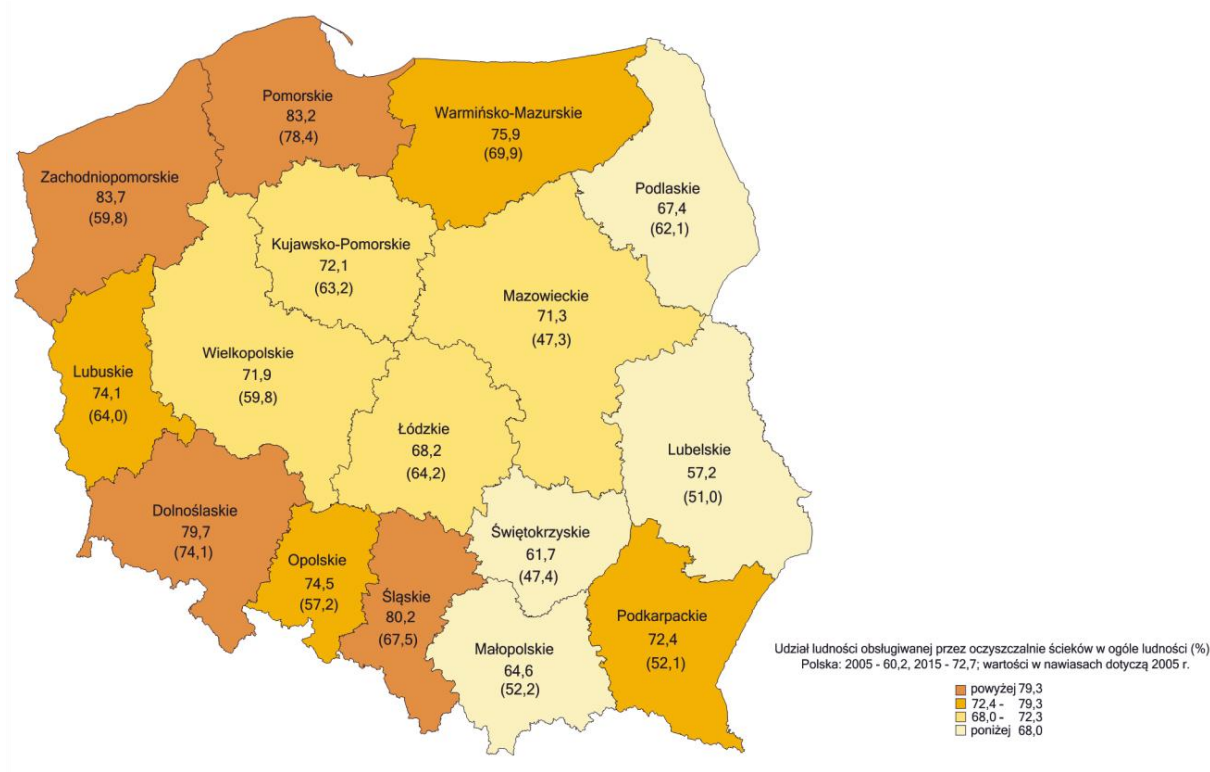
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2015 roku w województwie kujawsko-pomorskim całkowita emisja zanieczyszczeń powietrza (pyłowych, dwutlenku węgla oraz tlenków azotu) wynosiła 1,83 tys. ton w przeliczeniu na 1 km² powierzchni województwa. Wartość ta jest niższa niż średnia ogólnopolska wynosząca 2,26 tys. ton i plasuje województwo na 8 miejscu w rankingu województw najmniej zanieczyszczających powietrze. Liderem jest województwo warmińsko-mazurskie z wartością 0,31 tys. ton. W roku 2005 wartość przedmiotowego wskaźnika była w Kujawsko-Pomorskiem o 1,00 tys. ton wyższa, a więc mamy do czynienia ze spadkiem emisji zanieczyszczeń. Mimo to województwo kujawsko-pomorskie nie zmieniło swojej pozycji w rankingu, ponieważ w roku 2005 posiadało również 8 lokatę. Spadek emisji o 1 tys. ton w przeliczeniu na 1 km² plasuje województwo na 8 miejscu pod względem skali redukcji emisyjności. Największe spadki emisji występują w województwach śląskim (9,82 tys. ton), łódzkim (4,48 tys. ton) oraz wielkopolskim (4,02 tys. ton).

Na spadek emisji głównych zanieczyszczeń w województwie kujawsko-pomorskim mogło mieć wpływ wdrażanie RPO WK-P, ponieważ wg danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 w wyniku realizacji projektów roczna emisja dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłów, dwutlenku węgla spadła o ponad 15 tys. ton (w przeliczeniu na 1 km² powierzchni województwa jest to 0,86 tony).

⁶⁰ Całkowita emisja zanieczyszczeń pyłowych, dwutlenku siarki oraz tlenków azotu przypadająca na 1 km² powierzchni.

Mapa 17. Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków⁶¹ w całkowitej liczbie ludności w 2015 roku (%)

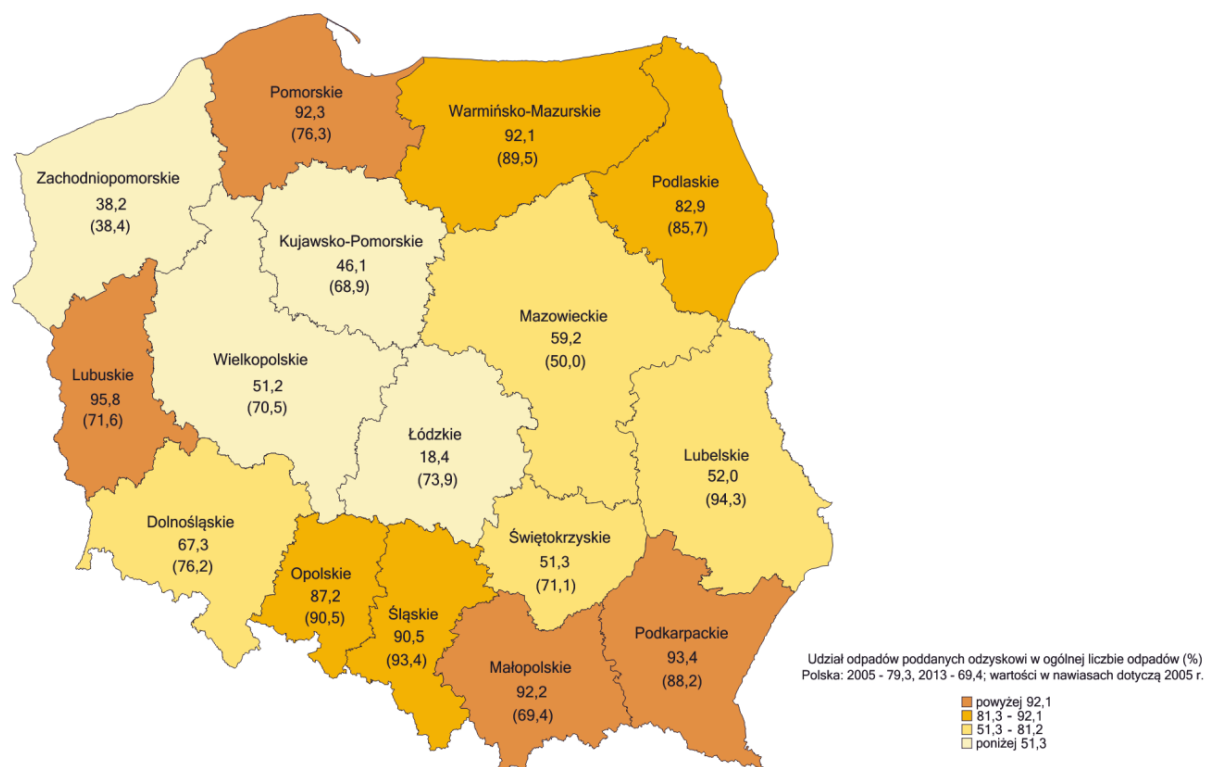

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – dane systemu Strateg

Na terenie Polski w 2015 roku 72,7% ludności obsługiwane było przez oczyszczalnie ścieków, na terenie województwa kujawsko-pomorskiego udział ten był tylko nieznacznie niższy i wynosił 72,1%, co plasowało region na 9 miejscu w rankingu województw z największym udziałem ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie. Liderem w tym zakresie jest województwo zachodniopomorskie, w którym obsługiwane przez oczyszczalnie jest 83,7% ludności. W roku 2005 na terenie województwa kujawsko-pomorskiego obsługiwane przez oczyszczalnie było 63,2% ludności, co oznacza występowanie wzrostu wartości przedmiotowego wskaźnika. Mimo to województwo kujawsko-pomorskie spadło w rankingu, ponieważ w roku 2005 plasowało się ono na 7 pozycji. Powodem spadku jest bardziej dynamiczny wzrost udziału ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków w województwach podkarpackim i opolskim.

Na wzrost zasięgu odbioru ścieków przez oczyszczalnie mogło mieć wpływ wdrażanie RPO WK-P, ponieważ w jego ramach realizowane były projekty związane z budową i modernizacją oczyszczalni ścieków. Do takiego wniosku skłania również fakt, iż według wyników badania CAWI przeprowadzonego z beneficjentami projektów, ponad 29 000 osób jest podłączonych do wybudowanej lub zmodernizowanej w wyniku realizacji projektów sieci kanalizacyjnej, a sieć ta w wielu przypadkach jest elementem infrastruktury doprowadzającej ścieki do oczyszczalni.

⁶¹ Liczba ludności obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków (oszacowana na podstawie umów na odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, liczby przyłączy kanalizacyjnych, danych o ludności korzystającej z oczyszczalni uzyskanych ze spółdzielni mieszkaniowych lub danych projektowych oczyszczalni) podzielona przez całkowitą liczbę ludności.

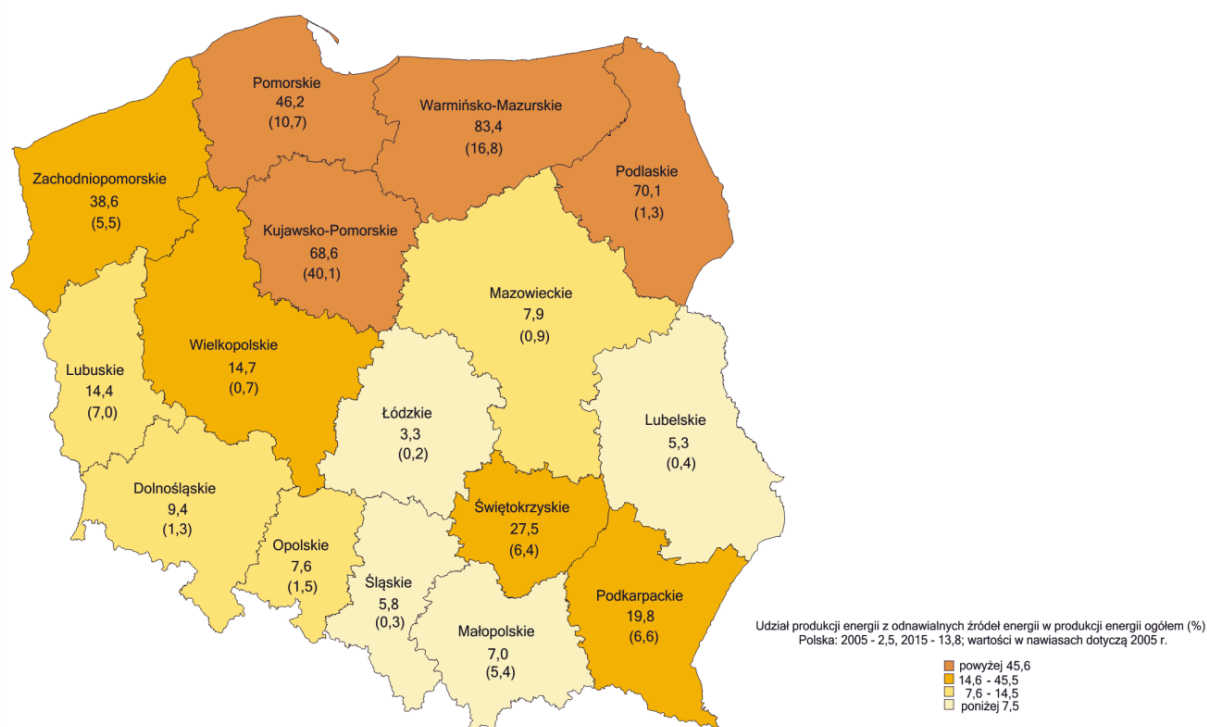
Mapa 18. Udział odpadów poddanych odzyskowi⁶² w ogólnej ilości odpadów w 2013 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W roku 2013 w województwie kujawsko-pomorskim odzyskowi poddawane było 46,1% ogółu odpadów, wartość ta jest znacząco niższa niż średnia ogólnopolska wynosząca 69,4% i plasuje województwo na 14 miejscu w rankingu województw. Liderem jest województwo lubuskie w którym odzyskowi poddawane jest 95,8% odpadów. W 2005 roku udział odpadów poddanych odzyskowi w województwie wynosił 68,9%, mamy więc do czynienia ze spadkiem udziału odpadów poddawanych odzyskowi, jednak w tamtym okresie województwo zajmowało także 14 pozycję w rankingu, więc możemy mówić o utrzymaniu tej samej pozycji w analizowanym okresie.

Istnieje prawdopodobieństwo, iż sytuacja w zakresie odzysku odpadów bez realizacji RPO WK-P mogłaby być gorsza, ponieważ, wg danych KSI SIMIK na 30.06.2016, w wyniku realizacji projektów powstały obiekty służące odzyskowi odpadów - 5 nowych sortowni odpadów oraz 3 nowe kompostownie.

⁶² Udział odpadów poddanych odzyskowi czyli jakimkolwiek procesowi, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce.

Mapa 19. Udział produkcji energii z odnawialnych źródeł energii⁶³ w produkcji energii ogółem w 2015 roku (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

W roku 2015 udział energii produkowanej ze źródeł odnawialnych w całkowitej produkcji energii wynosił w województwie kujawsko-pomorskim 68,6%, wartość ta znacząco przekracza średnią ogólnopolską, która wynosi 13,8%. Ten wysoki udział energii produkowanej ze źródeł odnawialnych plasuje województwo na 3 lokacie w rankingu województw z największym udziałem energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, jego liderem jest województwo warmińsko-mazurskie, w którym ze źródeł odnawialnych produkowane jest 83,4% energii, drugie miejsce w tym zakresie zajmuje województwo podlaskie z wartością przedmiotowego wskaźnika na poziomie 70,1%. W roku 2005 udział energii produkowanej ze źródeł odnawialnych wynosił w Kujawsko-Pomorskiem 40,1%, region był wówczas liderem w analizowanym aspekcie. Mimo wzrostu udziału energii produkowanej ze źródeł odnawialnych, województwo kujawsko-pomorskie spadło w rankingu o dwie lokaty, czego powodem jest większa dynamika wzrostu omawianego wskaźnika w województwach warmińsko-mazurskim i podlaskim.

Realizacja RPO WK-P mogła się przyczynić do wzrostu udziału produkcji energii odnawialnej, ponieważ wg wyników badania CAWI z beneficjentami, w wyniku realizacji projektów moc zainstalowana energii ze źródeł odnawialnych wzrosła o 8 MW. Jednak wpływ RPO WK-P w skali województwa określić należy jako niewielki, ponieważ wg opracowania Kujawsko-Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie⁶⁴ na przestrzeni lat 2009-2012 moc zainstalowana samych tylko elektrowni wiatrowych wzrosła o ponad 300 MW. Wskazuje to, iż wzrost mocy zainstalowanej energii ze źródeł odnawialnych jest powodowany w przeważającej mierze inwestycjami niewspółfinansowanymi ze środków RPO WK-P.

⁶³ Udział produkcji energii ze źródeł wykorzystujących w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątek roślinnych i zwierzęcych.

⁶⁴ Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie (2013) Dotychczasowe wykorzystanie i planowane inwestycje w odnawialne źródła energii w województwie kujawsko-pomorskim, Minikowo, s. 6.

Biorąc pod uwagę najnowszy stan analizowanych wskaźników, województwo kujawsko-pomorskie najczęściej, w 14 na 19 przypadków zajmuje w rankingach miejsca od 7 do 11, a wartości wskaźników często są zbliżone do średniej ogólnopolskiej. W związku z powyższym województwo kujawsko-pomorskie należy zaliczyć do regionów o przeciętnym poziomie rozwoju. W przypadku niemal wszystkich analizowanych wskaźników kontekstowych mamy do czynienia z poprawą sytuacji w województwie kujawsko-pomorskim (wyjątkiem są jedynie: wielkość salda migracji oraz udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej ilości odpadów, w przypadku których sytuacja uległa pogorszeniu), w większości przypadków obserwowana poprawa sytuacji jest zgodna z tendencją ogólnopolską.

W przypadku 8 na 19 analizowanych wskaźników województwo kujawsko pomorskie poprawiło swoją lokatę w rankingu (porównując ranking roku 2004/2005 z sytuacją najnowszą – w zależności od dostępności danych są to lata 2012, 2013, 2014 lub 2015), w przypadku 7 wskaźników miał miejsce spadek lokaty w rankingu, a w przypadku 4 utrzymanie tego samego miejsca. Województwo kujawsko-pomorskie awansowało więc w mniej niż połowie analizowanych wymiarów. Największa liczba awansów dotyczyła wskaźników omawianych w części Społeczeństwo (miały one miejsce w przypadku 2/3 analizowanych wskaźników), rzadziej w przypadku części Gospodarka (1/3 wskaźników) i Środowisko (1/4 wskaźników). W związku z powyższym uznać należy, iż to w sferze społecznej (obejmującej również niektóre wymiary infrastruktury) rozwój województwa kujawsko-pomorskiego był największy.

Ze względu na różnorodność efektów RPO WK-P Program mógł mieć wpływ na poprawę sytuacji w województwie kujawsko-pomorskim zarówno w sferze społecznej, gospodarczej, jak i związanej ze środowiskiem oraz jego ochroną. Jednak charakter danych statystyki publicznej nie pozwala na oszacowanie za jaką część zmiany wartości wskaźników odpowiada realizacja RPO WK-P. Jednak analizowane wskaźniki mają charakter kontekstowy, a więc stanowią swego rodzaju układ odniesienia dla efektów uzyskiwanych w Programie.

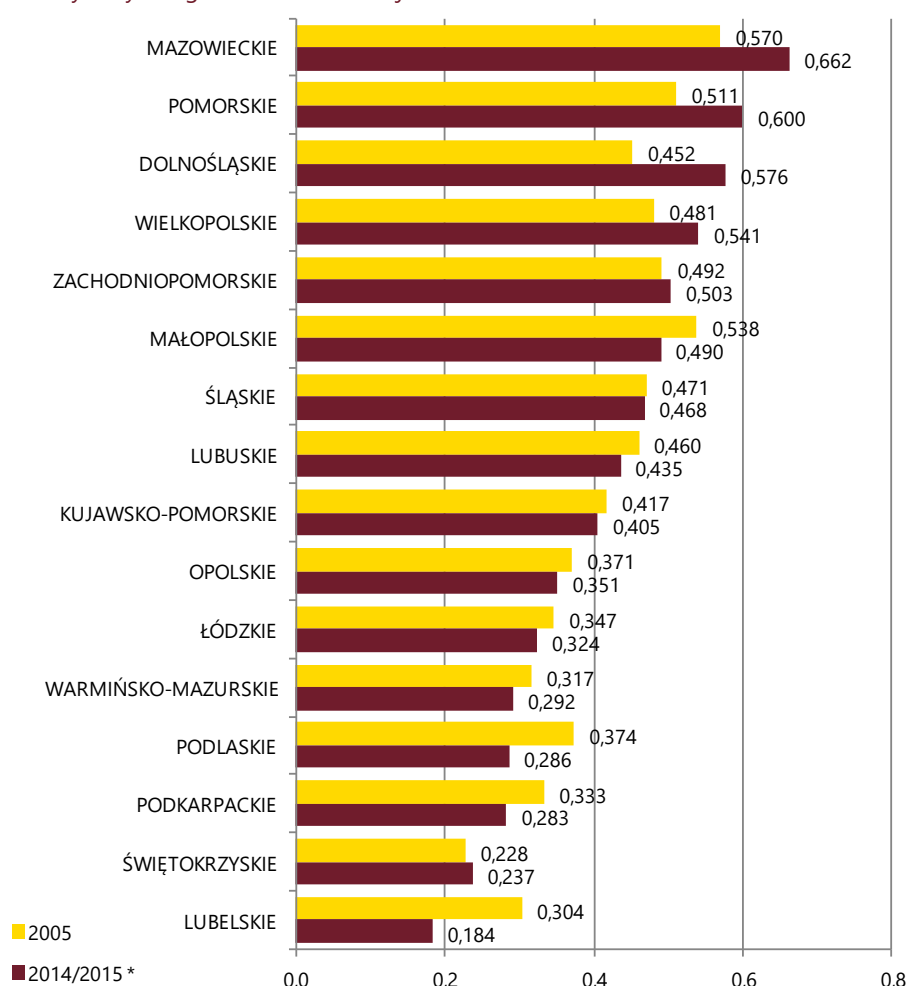
W celu podsumowania zmian, jakie zaszły w rozwoju społecznym, gospodarczym i środowiskowym mierzonym przez najważniejsze wskaźniki kontekstowe dla RPO WK-P 2007-2013 opracowany został syntetyczny wskaźnik rozwoju regionalnego. Składowymi tego wskaźnika są te z zaprezentowanych wskaźników kontekstowych, dla których dostępne są wartości za rok 2014 lub 2015. Nie obejmuje on więc następujących omówionych wyżej wskaźników:

- Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu;
- Udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową w PKB;
- Udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej ilości odpadów.

Wskaźnik syntetyczny obliczony został poprzez zamianę wskaźników mających charakter destymulant⁶⁵ na stymulanty poprzez przekształcenie różnicowe oraz sprowadzenie za pomocą unitaryzacji klasycznej wartości wszystkich wskaźników na skalę 0 – 1, gdzie 0 otrzymuje województwo z najmniej korzystną wartością wskaźnika, a 1 województwo z najwyższą wartością wskaźnika. Następnie dla każdego z analizowanych okresów wyliczono średnie arytmetyczne dla poszczególnych województw, które stanowią zaprezentowane na kolejnym wykresie wartości syntetycznego wskaźnika rozwoju. Aby analiza objęła możliwie szeroki zakres merytoryczny, obejmujący różnorodne wymiary rozwoju regionu, uwzględniono dane za 2014 lub 2015 traktując je łącznie jako sytuację najnowszą. Na poniższym wykresie zaprezentowane zostały wartości wyliczonego wskaźnika syntetycznego.

⁶⁵ Charakter destymulant posiadają: Udział długotrwale bezrobotnych wśród ogółu osób bezrobotnych, Stopa bezrobocia wg BAEL, Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych, Liczba uczniów szkół podstawowych przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu, Całkowita emisja głównych zanieczyszczeń powietrza. Pozostałe analizowane wskaźniki mają charakter stymulant.

Wykres 2. Wartość syntetycznego wskaźnika rozwoju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych; * - w zależności od dostępności wykorzystane zostały dane za 2014 lub 2015 rok

Województwo kujawsko-pomorskie zarówno w roku 2005, jak i w analizowanym okresie (roku 2014 lub 2015) zajmowało 9 miejsce w rankingu. W roku 2005 wartość wskaźnika syntetycznego wynosiła 0,417, a w najnowszym analizowanym momencie czasowym wynosiła ona 0,405. W obu analizowanych okresach liderem pod względem poziomu rozwoju jest województwo mazowieckie.

Uzyskanie w województwie kujawsko-pomorskim w obu okresach czasowych zbliżonej wartości wskaźnika syntetycznego nie oznacza stagnacji w rozwoju województwa. Należy interpretować to jako uzyskanie przez województwo dynamiki rozwoju zbliżonej do średniej dynamiki rozwoju pozostałych województw. Biorąc pod uwagę, iż wszystkie województwa wdrażały regionalne programy operacyjne, taki poziom dynamiki rozwoju może wskazywać, iż skuteczność RPO WK-P w stymulowaniu trendów rozwojowych jest zbliżona do przeciętnej skuteczności uzyskiwanej w pozostałych RPO.

Na sytuację województwa kujawsko-pomorskiego warto spojrzeć również z perspektywy dynamiki zmiany wartości wskaźnika syntetycznego, która obrazuje ogólną dynamikę rozwoju regionu. Większą niż w Kujawsko-Pomorskiem dynamikę rozwoju uzyskano w 7 województwach:

- dolnośląskim,
- zachodniopomorskim,
- pomorskim,
- mazowieckim,
- wielkopolskim,
- świętokrzyskim,

- śląskim.

Z kolei ujemna (mniejsza niż średnia dynamika rozwoju dla ogółu województw) dynamika rozwoju, a więc mniejsza niż w Kujawsko-Pomorskiem dotyczyła 8 województw:

- warmińsko-mazurskiego,
- opolskiego,
- lubuskiego,
- łódzkiego,
- podkarpackiego,
- małopolskiego,
- podlaskiego,
- lubelskiego.

Wyniki analizy z zastosowaniem wskaźnika syntetycznego potwierdzają wcześniejsze wnioski - województwo kujawsko-pomorskie jest regionem o przeciętnym poziomie rozwoju na tle innych województw Polski. Przeciętne nasilenie posiada także poziom dynamiki rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, który odpowiada średniej dynamice zmian w pozostałych województwach.

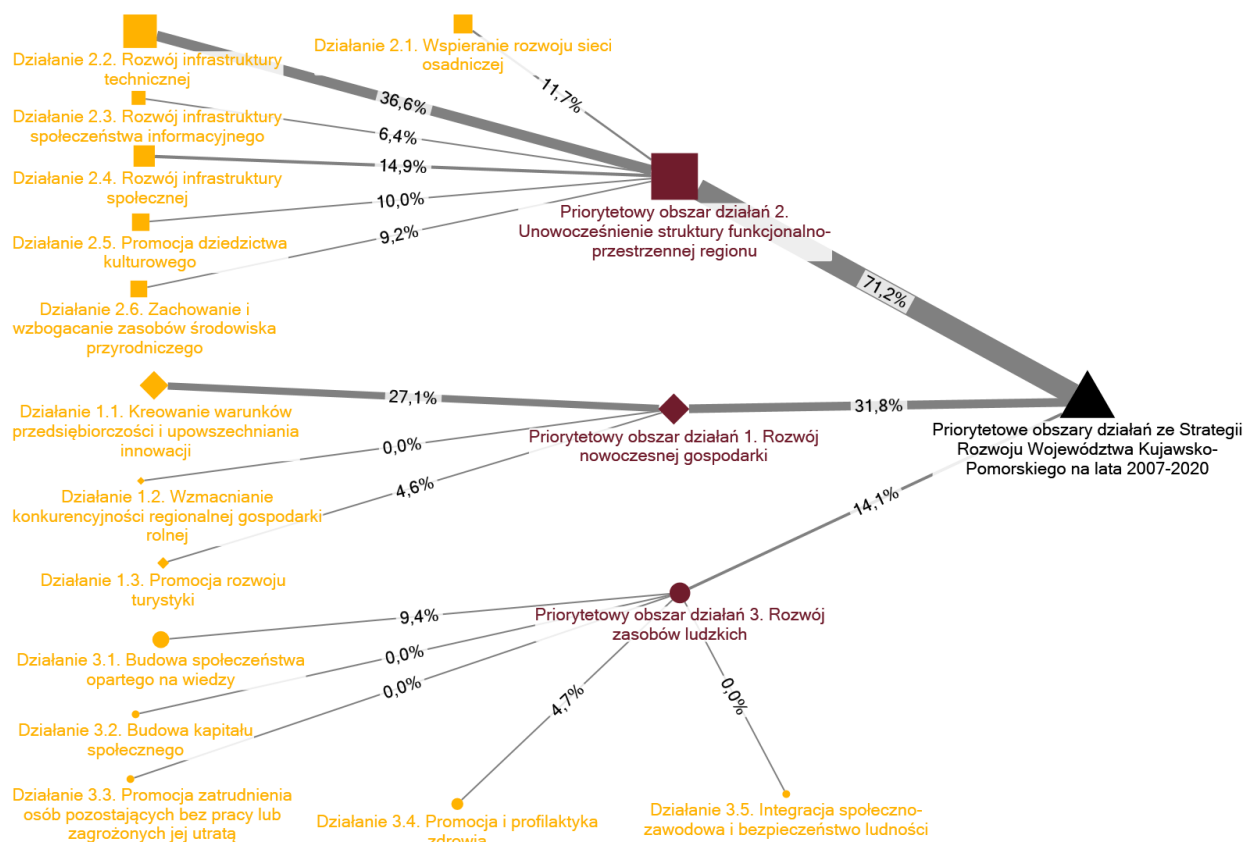
2.2.3. Trafność Programu w kontekście przyczyniania się do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa

Uwzględniając, że interwencja publiczna wdrażana poprzez RPO nie ma charakteru odosobnionego, winna być traktowana jako narzędzie rozwiązywania problemów regionu i rozwijania jego najważniejszych atutów i potencjałów. Za punkt odniesienia dla ich identyfikacji uznano Strategię Rozwoju Województwa. Dzięki przeprowadzeniu analizy powiązań między osiągnięciem celów Programu (mierzonych za pomocą wskaźników), a celami Strategii Rozwoju Województwa możliwe było stwierdzenie, w jakich obszarach priorytetowych nakreślonych przez dokument strategiczny mieliśmy do czynienia z największym oddziaływaniem Programu.

W celu wykazania spójności efektów osiąganych w ramach RPO WK-P 2007-2013 z celami Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 przeprowadzona została analiza logiczna, w toku której na podstawie zakresu merytorycznego efektów (reprezentowanych przez wskaźniki produktu i rezultatu) osiąganych w poszczególnych Działaniach RPO WK-P 2007-2013, Działania te zostały sklasyfikowane jako spójne lub niespójne z poszczególnymi obszarami Strategii (Działaniami Strategii oraz Priorytetowymi obszarami działań Strategii). Dla określenia skali spójności wykorzystano dwa mierniki – intensywność wsparcia mierzona przez udział alokacji finansowej RPO WK-P przeznaczoną na Działania spójne z poszczególnymi obszarami Strategii oraz przeciętną skuteczność w osiąganiu zakładanych efektów (wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu) spójnych z poszczególnymi obszarami Strategii.

Nim przejdziemy do omawiania pierwszego ze wskazanych wyżej mierników należy wspomnieć, iż pod względem zakresu merytorycznego osiąganych efektów, każde z Działań RPO WK-P 2007-2013 jest spójne z przynajmniej jednym Działaniem Strategii.

Rysunek 7. Udział alokacji finansowej przeznaczanej na wsparcie spójne z poszczególnymi obszarami Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020

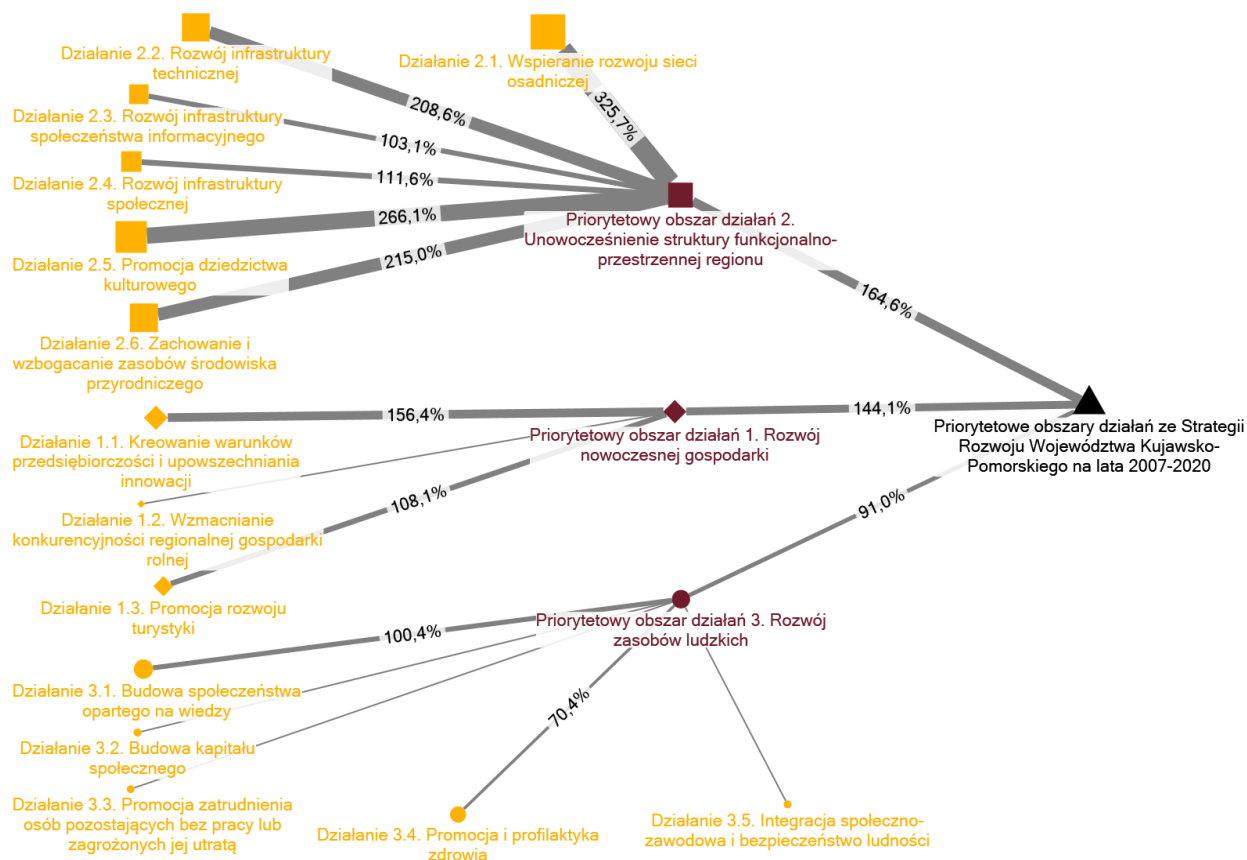

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 oraz danych KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016; grubość linii oraz wartości procentowe oznaczają udział alokacji przeznaczanej na realizację przedsięwzięć związanych z danym obszarem Strategii.

Na poziomie ogólniejszym – Priorytetowych obszarów działań Strategii – największa część alokacji przeznaczona została na wsparcie spójne z Priorytetowym obszarem działań 2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu. Na wsparcie zbieżne z tym obszarem przeznaczona zostało 71,2% alokacji finansowej RPO WK-P 2007-2013. Na wsparcie spójne z Priorytetowym obszarem działań 1. Rozwój nowoczesnej gospodarki przeznaczona została 31,8% alokacji, z kolei najmniejsza jej część przeznaczona została na wsparcie zbieżne z Priorytetowym obszarem Działania 3. Rozwój zasobów ludzkich – w jego przypadku udział wynosi 14,1%. Powodem takiego rozkładu jest przede wszystkim infrastrukturalny charakter programu.

Przechodząc na bardziej szczegółowy poziom, tj. poziom Działania Strategii, wskazać należy, iż największa część alokacji finansowej RPO WK-P przeznaczona została na wsparcie spójne z Działaniami: 2.2 Rozwój infrastruktury technicznej oraz 1.1 Kreowanie warunków przedsiębiorczości i upowszechniania innowacji, z którymi zbieżne było wsparcie, na które przeznaczono, odpowiednio: 36,6% oraz 27,1% alokacji. Ze względu na infrastrukturalny charakter Programu, w jego ramach nie występuje wsparcie spójne bezpośrednio z Działaniami: 3.2 Budowa kapitału społecznego, 3.3 Promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą oraz 3.5 Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności. W ramach RPO WK-P 2007-2013 nie zidentyfikowano również wsparcia spójnego bezpośrednio z Działaniem 1.2 Wzmocnienie konkurencyjności regionalnej gospodarki rolnej, czego powodem, jak można domniemywać, jest kształt Linii demarkacyjnej pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej. Jednak skala i charakter efektów uzyskiwanych w ramach RPO WK-P (inwestycje w infrastrukturę społeczną czy rozwój gospodarki) wskazuje, iż prawdopodobne jest występowanie pośredniego wpływu strategii na Działania 3.2, 3.3, 3.5 oraz 1.2.

Rysunek 8. Skuteczność wsparcia spójnego z poszczególnymi obszarami Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020, danych Sprawozdanie okresowe z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku; danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami; grubość linii oraz wartości procentowe oznaczają średni stopień realizacji wskaźników monitorowania w Działaniach RPO WK-P spójnych z danym obszarem Strategii

Wysoką skuteczność w osiąganiu efektów (przekraczającą 100%) obserwować możemy w przypadku wsparcia spójnego z Priorytetowym obszarem działań 2. *Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu* oraz Priorytetowym obszarem działań 1. *Rozwój nowoczesnej gospodarki*. Najmniejsza skuteczność występuje w przypadku wsparcia spójnego z Priorytetowym obszarem działań 3. *Rozwój zasobów ludzkich*, gdzie średnia skuteczność wynosi 91,0%. Opisana wyżej tendencja jest odzwierciedlona w przypadku Działania znajdującego się w ramach wskazanych Priorytetowych obszarów. Skuteczność na przynajmniej zadowalającym poziomie występuje w przypadku Działania 2.1 *Wspieranie rozwoju sieci osadniczej* - 2.6 *Zachowanie i wzbogacanie zasobów środowiska przyrodniczego*. Podobna sytuacja występuje w przypadku Działania: 1.1 *Kreowanie warunków przedsiębiorczości i upowszechniania innowacji*, 1.3 *Promocja rozwoju turystyki* oraz Działanie 3.1. *Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy*. Jak wspomniano wcześniej, nie zidentyfikowano wsparcia spójnego z Działaniami: 1.2 *Wzmacnianie konkurencyjności regionalnej gospodarki rolnej*, 3.2 *Budowa kapitału społecznego*, 3.3 *Promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą* i 3.5 *Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności*, dlatego skuteczność wsparcia w ich przypadku nie została określona. Najmniejsza skuteczność występuje w przypadku wsparcia spójnego z Działaniem 3.4 *Promocja i profilaktyka zdrowia* (70,4%).

Dodatkowo warto zwrócić uwagę, iż część wskaźników monitorowania zawartych w rozdziale 6.3. „Monitorowanie strategii rozwoju województwa” *Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020* nie jest w pełni spójna ze wskaźnikami kontekstowymi RPO WK-P 2007-2013, co może wskazywać na ograniczenia spójności obu dokumentów. Źródłem takiego stanu rzeczy jest bardziej całościowy charakter Strategii, jest ona dokumentem obejmującym wszystkie najważniejsze

wymiary rozwoju województwa, w tym wymiar społeczny obejmujący np. kwestie związane z budową kapitału społecznego. Wymiar ten ma z kolei raczej poboczne znaczenie w RPO WK-P, czego powodem jest infrastrukturalny charakter Programu. Zróżnicowanie to znajduje odzwierciedlenie również we wskaźnikach kontekstowych wykorzystywanych w obu dokumentach – w Strategii mamy do czynienia z większą kompleksowością zbioru wskaźników. Ponadto należy pamiętać, iż pełna spójność wskaźników kontekstowych pomiędzy RPO WK-P a Strategią nie jest warunkiem koniecznym dla zapewnienia trafności Programu, ponieważ stanowią one tylko swego rodzaju tło dla podejmowanych działań.

W świetle wyników przeprowadzonej analizy ocenić należy, iż wszystkie obszary interwencji RPO WK-P 2007-2013 są spójne ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020. Program jest trafnym narzędziem realizacji celów Strategii zawartych w Priorytetowym obszarze działań 2. *Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu* oraz Priorytetowym obszarze działań 1. *Rozwój nowoczesnej gospodarki* (poza Działaniem 1.2 *Wzmacnianie konkurencyjnej gospodarki rolnej*, z którym RPO WK-P 2007-2013 nie wykazuje spójności). RPO WK-P 2007-2013 jest w ograniczonym stopniu trafny w kontekście przyczyniania się do realizacji celów zawartych w Priorytetowym obszarze działań 3. *Rozwój zasobów ludzkich*. Biorąc pod uwagę, iż obszary ograniczonej trafności Programu względem Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 są uzasadnione infrastrukturalnym charakterem programu, bądź kształtem *Linii demarkacyjnej pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej*, trafność Programu należy ocenić jako zadowalającą.

Zidentyfikowany stan rzeczy został w dużej mierze potwierdzony w badaniu jakościowym, gdzie potwierdzono występowanie powiązania Programu ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020, podkreślając jednak, że każdy ze wspomnianych dokumentów cechuje się swoją specyfiką:

Wszystko co znalazło się w Programie nie było w żadnej sprzeczności z dokumentem strategicznym. W niektórych kwestiach realizacja Programu przyczyniała się w bezpośredni sposób do zrealizowania celów zapisanych w Strategii, a w niektórych po prostu pośrednio, bo nie da się przełożyć zupełnie „jeden do jednego” tych dokumentów, bo to są dwa różnego rodzaju dokumenty – jeden o charakterze ogólnym strategicznym, drugi operacyjny, z określonym budżetem i z określonymi priorytetami, które wiemy, że w niektórych kwestiach były tak narzucone odgórnie, że region nie mógł być zupełnie autonomicznym dysponentem środków zapisanych w RPO. To zostało i tak nadal jest. (IDI_2)

Powiązanie pomiędzy RPO a Strategią wynikało m.in. z wymogu uwzględnienia w Programie założeń i celów Strategii. Samo dokonanie owego powiązania było natomiast możliwe dzięki kolejności prac nad tymi dokumentami, co pozwoliło na uwzględnianie w pracy nad RPO przygotowanych wcześniej zapisów dokumentu strategicznego. Jednocześnie jednak, zwrócono także uwagę na pewne ograniczenia zapewnienia trafności Programu w kontekście przyczyniania się do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa. Z jednej strony wynika to z odrębności funkcjonalnej obu dokumentów, która nie pozwala na osiągnięcie ich pełnej spójności (zresztą ich tożsamość diagnostyczna i strategiczna stawiałaby pod znakiem zapytania celowość opracowania dwóch dokumentów). Z drugiej strony, pamiętać trzeba o tym, iż RPO musi uwzględniać – poza kwestiami *stricte* regionalnymi – zalecenia i wymogi o charakterze nadrzędnym w stosunku do poziomu wojewódzkiego.

Pojawiały się jednak i takie opinie, w których wprawdzie potwierdzano trafność Programu w kontekście przyczyniania się do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa, ale akcentowano, iż wynika to przede wszystkim z wysokiego stopnia ogólności zapisów dokumentu strategicznego. W takim ujęciu – a jednocześnie biorąc pod uwagę operacyjny charakter dokumentu, jakim jest RPO – trafność Programu w kontekście przyczyniania się do realizacji celów Strategii powinna być osiągana przede wszystkim poprzez adekwatną operacjonalizację zapisów Strategii Rozwoju Województwa w szczegółowych zapisach dotyczących poszczególnych Osi priorytetowych i Działań. Jak potwierdziła wcześniejsza analiza dotycząca rzeczonej trafności, taka operacjonalizacja miała faktycznie w Programie miejsce. Pamiętać przy tym należy, że zapewnienie omawianej trafności nie odbywa się

wyłącznie poprzez odpowiednie sformułowanie zapisów RPO (tj. takie, które będzie właściwie odzwierciedlać zapisy dokumentu strategicznego), ale także poprzez późniejsze kontrolowanie tego, na ile w konkretnych projektach powiązanie pomiędzy dokumentami jest zapewniane. Kluczowe znaczenie mają w tym przypadku kryteria wyboru projektów. W tym kontekście zwrócić należy przede wszystkim uwagę na jedno z kryteriów oceny jakości projektu tj.: *„Strategiczny charakter projektu i komplementarność z innymi przedsięwzięciami”*, które jako kryterium horyzontalne dotyczyło wszystkich Działań w ramach RPO WK-P 2007-2013 i w ramach którego ocenie podlegał wynikający z dokumentów strategicznych, planów wieloletnich bądź innych dokumentów planistycznych Wnioskodawcy stopień komplementarności i powiązania projektu z innymi działaniami lub projektami na poziomie lokalnym, regionalnym lub krajowym⁶⁶. Teoretycznie więc, kryterium to mogło więc być odnoszone również do zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa, choć dokument ten nie został bezpośrednio wskazany w opisie kryterium. Jednakże w wybranych Działaniach RPO WK-P dokonano doprecyzowania tego kryterium wskazując, iż weryfikacja jego spełnienia odnosi się m.in. do zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa. W przypadku Działań: 2.5 *Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska*, 4.1 *Rozwój usług ICT*, 4.2 *Rozwój usług i aplikacji dla ludności*, 4.3 *Rozwój komercyjnych e-usług*, 5.3 *Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska*, 5.6 *Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje*, 6.2 *Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych* kryterium to miało charakter zerojedynkowy i wchodziło w skład grupy kryteriów merytoryczno-technicznej dopuszczalności projektu, natomiast w odniesieniu do Działań: 6.1 *Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze*, 7.1 *Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast*, 7.2 *Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów przemysłowych i powojennych* stanowiło ono punktowe narzędzie oceny jakości projektów. Z kolei jeśli chodzi o Działania: 5.1 *Rozwój instytucji otoczenia biznesu*, 5.2 *Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw*, 5.4 *Wzmocnienie potencjału sektora badań i rozwoju technologii* i 5.5 *Promocja i rozwój markowych produktów* charakter kryterium i sposób oceny jego spełniania był różny w poszczególnych schematach. Można więc powiedzieć, że kwestia zgodności projektów ze Strategią Rozwoju Województwa była uwzględniana w różny sposób poprzez kryteria wyboru projektów, co zresztą potwierdziły opinie uczestników badania jakościowego:

Myślę, że [system wyboru projektów umożliwiał selekcję projektów, które są spójne z celami Strategii], ponieważ były kryteria (...), które dotyczyły Strategii Rozwoju Województwa czy strategii sektorowych województwa. Były konkursy w ramach których kryteria wprost się odnosiły do weryfikacji, czy dany projekt jest komplementarny, czy wprost wpisuje się w daną strategię – tutaj akurat w Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego, często za to były punkty, czy też musiało być kryterium dostępne. (IDI_3)

⁶⁶ Załącznik nr V „Kryteria wyboru projektów” do Uszczegółowienia RPO WK-P na lata 2007-2013 wersja 5.2 z dnia 15 czerwca 2016 r.

2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

W ramach poniższego rozdziału przedstawione zostały wyniki oceny realizacji celów poszczególnych osi priorytetowych na podstawie dostępnych danych monitoringowych oraz przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych. Analiza została oparta o wskaźniki produktu i rezultatu zawarte w Programie oraz pochodzące z systemu KSI. Wyniki badania przedstawione zostały w podziale na poszczególne Osi, Działania i Poddziałania oraz w ujęciu przestrzennym w podziale na powiaty i gminy. Analiza objęła także 26 wskaźników ujętych w badaniu pt. „Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P 2007-2013” dla sprawdzenia czy w ramach projektów wartość tych wskaźników oszacowana na podstawie zakresów rzeczowych w tym badaniu została osiągnięta. Przeanalizowana została także oś 8 *Pomoc Techniczna*, z uwzględnieniem jej specyfiki i zastosowaniem podejścia opartego na ocenie, czy środki z pomocy technicznej były wydatkowane na adekwatne działania wspierające RPO i czy działania elastycznie odpowiadały na potrzeby instytucji. W ramach rozdziału zostały ponadto podjęte następujące zagadnienia: stopień trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu, ocena struktury realizowanych projektów, analiza instrumentów finansowych oraz rola projektów operatorskich i projektów partnerskich. Dla pełnej identyfikacji efektów Programu uwzględniono także zarówno pozytywne, jak i negatywne efekty dodatkowe (tj. nieplanowane).

Jednocześnie, jak wskazują wyniki wcześniej przeprowadzonych badań, sama identyfikacja występowania określonych efektów nie oznacza jeszcze pełnej realizacji celów Programu. Taka sytuacja ma np. miejsce w przypadku działań innowacyjnych, które – jak wskazują wyniki innych ewaluacji – mają często charakter imitacyjny. By uwzględnić takie uwarunkowania efektów Programu do badania wprowadzono rozbudowany komponent ekspercki – wywiady poświęcone poszczególnym Osiom priorytetowym, z których wnioski zostały przedstawione w ramach rozdziału.

W ramach RPO WK-P podpisano 2295 umów na realizację projektów, które według stanu na 30.06.2016 nie zostały rozwiązane. Łączna wartość dofinansowania tych projektów to niemal 4 mld 176 mln zł. We wskazanym wcześniej momencie czasowym status projektu zakończonego posiadały 2183 projekty dofinansowane na kwotę 3 mld 417 mln zł. Nie została zakończona realizacja 112 projektów, których wartość dofinansowania wynosi 564 mln zł. Udział projektów niezakończonych, uwzględniając liczbę przedsięwzięć, wynosi 4,9%, z kolei uwzględniając kwotę dofinansowania jest to 13,6%. W związku z powyższym prawdopodobnie w niektórych przypadkach omawiany w ramach niniejszego rozdziału stopień realizacji wskaźników ulegnie jeszcze zwiększeniu.

W pierwszej kolejności omówiono ogólny rozkład projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013. W poniższej tabeli przedstawiony został rozkład tych przedsięwzięć według Osi priorytetowych, Działania i Poddziałania.

Tabela 9. Rozkład projektów według Osi, Działania i Poddziałania

Oś priorytetowa / Działanie / Poddziałanie	Liczba projektów ogółem	Liczba projektów niezakończonych
Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej	309	11
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa	286	10
Działanie 1.2. Infrastruktura transportu publicznego	5	0
Działanie 1.3. Infrastruktura kolejowa	2	1
Działanie 1.4. Infrastruktura portu lotniczego / transportu lotniczego	16	0
Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	260	16
Działanie 2.1 Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	35	3
Działanie 2.2 Gospodarka odpadami	17	0
Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza	133	3
Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	12	0
Działanie 2.5 Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	15	4
Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	48	6
Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej	179	13
Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	74	2

Oś priorytetowa / Działanie / Poddziałanie	Liczba projektów ogółem	Liczba projektów niezakończonych
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	86	8
Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	19	3
Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	132	5
Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury ICT	9	2
Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	29	3
Działanie 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług	94	0
Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	1114	58
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	23	17
Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	718	17
Poddziałanie 5.2.1. Wsparcie inwestycji mikroprzedsiębiorstw	363	bd
Poddziałanie 5.2.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	355	bd
Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	27	3
Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii	15	2
Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów	314	17
Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	17	2
Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki	62	6
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	12	0
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	50	6
Oś priorytetowa 7. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	209	2
Działanie 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	204	2
Działanie 7.2 Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojennych	5	0
Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna	30	1
Działanie 8.1 Wsparcie procesu zarządzania i wdrażania RPO	24	1
Działanie 8.2 Działania informacyjne i promocyjne	6	0
OGÓŁEM	2295	112

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016

Najwięcej projektów realizowanych było w ramach Osi priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*, w ramach której podpisanych zostało 1114 umów o dofinansowanie projektów, co stanowiło prawie połowę wszystkich realizowanych przedsięwzięć. Powodem dużej liczby projektów w tym obszarze interwencji, jest jego specyfika – w tej Osi priorytetowej wdrażane było bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw, które rozdysponowywane jest do dużej liczby beneficjentów. Kolejnymi Osiami pod względem liczby projektów są Oś priorytetowa 1. *Rozwój infrastruktury technicznej* – 309 projektów, Oś priorytetowa 2. *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* – 260 projektów, Oś priorytetowa 7. *Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy* – 209 projektów, Oś priorytetowa 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* – 179 projektów, a najmniej liczna w projekty (nie licząc mającej charakter pomocniczy Osi priorytetowej 8. *Pomoc techniczna*) jest Oś priorytetowa 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego*, w ramach której realizowane były 132 projekty.

Zdecydowanie najliczniejszym w projekty Działaniem RPO WK-P 2007-2013 jest Działanie 5.2 *Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw*, w ramach którego realizowanych było 718 projektów, z czego 363 projekty realizowane były w ramach Poddziałania 5.2.1 *Wsparcie inwestycji w mikroprzedsiębiorstwach*, a 355 projektów w ramach Poddziałania 5.2.2. *Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw*. Do relatywnie licznych w projekty Działania możemy zaliczyć również Działanie 5.5. *Promocja i rozwój markowych produktów* – 314 projektów, Działanie 1.1. *Infrastruktura drogowa* – 286 projektów, Działanie 7.1 *Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast* – 204 projekty oraz Działanie 2.3 *Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza*. Z kolei Działaniami najmniej licznymi w projekty, są (nie licząc Działania z zakresu pomocy technicznej): Działanie 1.3. *Infrastruktura kolejowa* – 2 projekty, Działanie 1.2 *Infrastruktura transportu publicznego* – 5 projektów oraz Działanie 7.2 *Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojennych* – 5 projektów.

Opisany wyżej rozkład projektów wskazuje, iż RPO WK-P skupiał się w największym stopniu na wsparciu sektora przedsiębiorstw oraz na inwestycjach w infrastrukturę (najczęściej w zakresie transportu, środowiska oraz rewitalizacji).

2.3.1. Stopień osiągnięcia celów Osi priorytetowych

Poniżej przedstawiona została odpowiedź na pytanie, czy cele poszczególnych Osi priorytetowych zostały osiągnięte oraz w których Osiach i Działaniach osiągnięto najlepsze wyniki i dlaczego. Duże znaczenie w tym względzie miała ocena dotycząca tego, jak wskaźniki horyzontalne, wskaźniki produktu i rezultatu w poszczególnych Osiach priorytetowych i Działaniach przyczyniły się do zrealizowania założonych celów Osi priorytetowych. Wskazane zostaną także typy projektów (wspierane inwestycje), które w największym stopniu wpłynęły na określone wskaźniki (pozytywnie lub negatywnie), a które były neutralne.

W ramach niniejszego podrozdziału zaprezentowane zostały wyniki identyfikacji stopnia realizacji wskaźników monitorowania (wskaźników horyzontalnych, wskaźników Osi priorytetowych oraz wskaźników Działań). Ze względu na wykorzystanie najnowszych dostępnych źródeł danych zastanych oraz uwzględnienie wyników badania CAWI możliwe było objęcie oceną okresu od rozpoczęcia realizacji Programu (październik 2007) do momentu realizacji niniejszego badania (czerwiec 2016 – dane KSI SIMIK, wrzesień 2016 – dane badania CAWI). Stopień realizacji wskaźników określony został w następujący sposób:

1. Wskaźnikom zostały przypisane wartości osiągnięte i docelowe znajdujące się w Sprawozdaniu okresowym z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku.
2. Dla wskaźników monitorowania, których źródłem jest KSI SIMIK wykorzystano wartość wg stanu na 30.06.2016.
3. Dla wskaźników monitorowania, w przypadku których dokonany został pomiar wartości osiągniętej w badaniu CAWI z beneficjentami i zidentyfikowano wartość osiągniętą wyższą niż wynikająca ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku i danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016, przyjęto wartość zidentyfikowaną w badaniu CAWI z beneficjentami.
4. Obliczono stopień realizacji wskaźnika jako wynik ilorazu zidentyfikowanej w krokach 1-3 wartości osiągniętej oraz zidentyfikowanej w kroku 1 wartości docelowej.

Na wykresach prezentowanych w dalszej części niniejszego podrozdziału prezentowane są uśrednione wartości stopnia realizacji wskaźników. Średni stopień realizacji wskaźników dla Osi priorytetowych i Działań obliczono jako średnią arytmetyczną⁶⁷ stopnia realizacji zidentyfikowanego w kroku 4. dla wskaźników przypisanych do danej Osi priorytetowej / Działania.

Wskaźniki, w przypadku których stopień realizacji (zidentyfikowany w kroku 4) nie przekracza 50% kwalifikowane były do zbioru wskaźników problematycznych. W ich przypadku skuteczność Programu jest najmniejsza, ponieważ istnieje bardzo małe prawdopodobieństwo osiągnięcia większości (ponad połowy) zaplanowanych efektów.

Z analizy wyłączono wskaźniki, których stopień realizacji przekracza 10 000 %⁶⁸. Ze względu na właściwości średniej arytmetycznej znacząco wpływały one na uzyskiwane wyniki – zawyżały przeciętne wartości dla Osi / Działań. Prezentowane dane uzupełniono o wyniki badania jakościowego w odniesieniu do kwestii osiągnięcia celów poszczególnych Osi priorytetowych (poprzez stwierdzenie, czy w okresie ostatnich 10 lat nastąpiły istotne zmiany w danym obszarze interwencji) oraz tego, w których Osiach priorytetowych i Działaniach osiągnięto najlepsze wyniki i jaka była tego przyczyna.

⁶⁷ Ze względu na ilorazowy poziom pomiaru zmiennych uzyskanych w kroku 4. zastosowanie średniej arytmetycznej jest uprawnione statystycznie.

⁶⁸ Działanie 5.3 Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska - Zmiana ilości zużycia wody: 19 986,0%; Działanie 2.3 Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza - Ilość zaoszczędzonej energii pierwotnej w wyniku realizacji projektów: 60 264,1%.

W pierwszej kolejności omówione zostaną wartości wskaźników horyzontalnych, których zastosowanie wykracza poza ramy Osi priorytetowych – mają one najbardziej uniwersalny charakter. Informacje na temat stopnia realizacji poszczególnych wskaźników rezultatu przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10. Stopień realizacji wskaźników horyzontalnych

Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość osiągnięta	Wartość docelowa	Stopień realizacji
produktu	Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC)	szt.	4330,2*	1 693	255,8%
rezultatu	Liczba wspartych przedsiębiorstw	szt.	1027**	700	146,7%
rezultatu	Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw	szt.	403**	300	134,3%
rezultatu	Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC)	szt.	1795,35**	1 500	119,7%
rezultatu	Liczba utworzonych nowych etatów badawczych (kat. 1-5, 7)	szt.	9**	7	128,6%

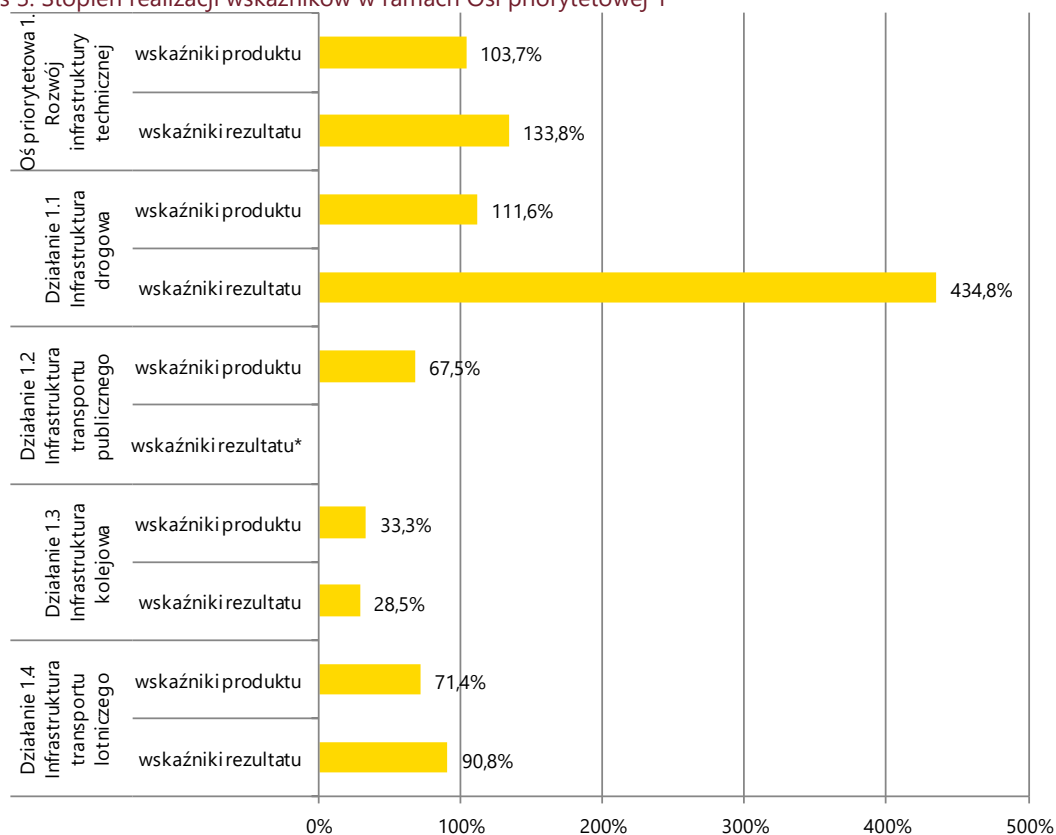
Źródło: opracowanie własne na podstawie: wartości docelowe – Sprawozdanie okresowe z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku; wartość osiągnięta – * - Fundacja IDEA Rozwoju (2015) *Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w województwie kujawsko-pomorskim*, Warszawa; ** - Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku

W przypadku wszystkich 4 wskaźników rezultatu mamy do czynienia ze stopniem realizacji przekraczającym 100%, który należy ocenić jako wysoki. Ponad dwukrotnie przekroczona została wartość docelowa horyzontalnego wskaźnika produktu *Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC)*, jego stopień realizacji wynosi aż 255,8%. Warto zauważyć, iż oparta o badanie ewaluacyjne wartość osiągnięta tego wskaźnika (4330,2) jest znacząco wyższa niż wartość szacunkowa oparta o wartości zadeklarowane w umowach o dofinansowanie (239,5). W związku z tym należy wyciągnąć wniosek, iż duża część efektów w zakresie powstawania nowych etatów nie jest objęta instytucjonalnym systemem monitorowania (nie jest sprawozdawana przez beneficjentów).

W dalszej części niniejszego rozdziału zaprezentowano wyniki dotyczące stopnia realizacji wskaźników przypisanych do poszczególnych Osi priorytetowych oraz Działań. Należy przy tym pamiętać, iż zbiór wskaźników dla Osi nie jest sumą zbiorów wskaźników przypisanych do Działań znajdujących w ramach Osi. Niektóre wskaźniki w RPO WK-P zostały przypisane tylko do Działań i nie są agregowane na poziom Osi priorytetowych.

Na poniższym wykresie przedstawiono stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 1. *Rozwój infrastruktury technicznej*.

Wykres 3. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami; * - nie monitorowano wskaźników rezultatu na poziomie Działania

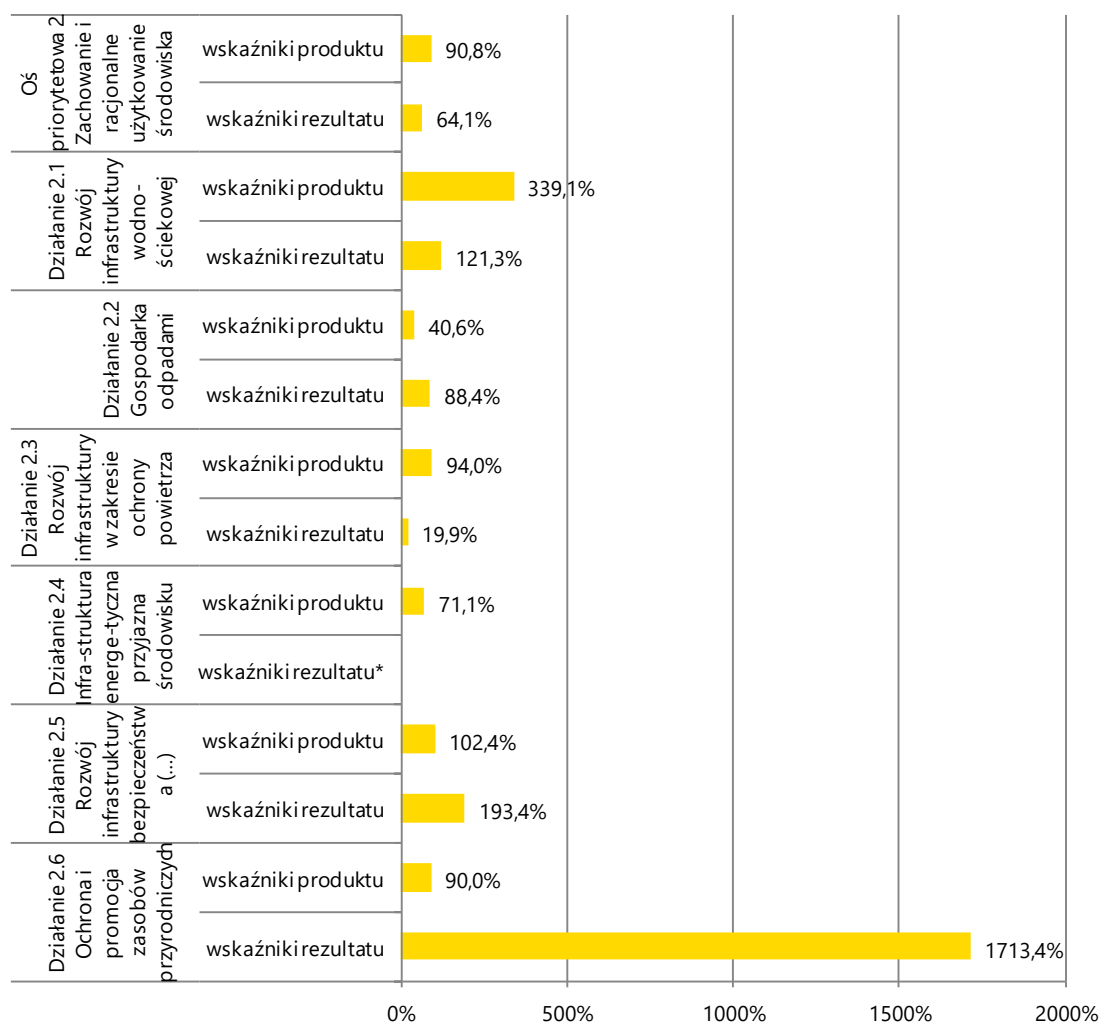
W przypadku wskaźników produktu i rezultatu Osi priorytetowej 1 mamy do czynienia z wysokim stopniem realizacji. Nie należy spodziewać się znaczącego wzrostu wartości wskaźników tej Osi, ponieważ niezakończona jest realizacja tylko 11 z 309 projektów. Wśród problemowych wskaźników rezultatu Osi priorytetowej 1, należy wymienić wskaźnik *Dodatkowa liczba pasażerów obsługiwanych przez usprawniony transport miejski* (realizacja na poziomie 0 osób/rok przy wartości docelowej 130 000 osób/rok) oraz *Oszczędność czasu na nowych i przebudowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych* (realizacja na poziomie 1 830 997,86 euro/rok przy wartości docelowej 10 830 661,27 euro/rok). W przypadku związanego z infrastrukturą drogową Działania 1.1 mamy do czynienia z wysokim stopniem realizacji wskaźników produktu i rezultatu, co ma swoje potwierdzenie także w wynikach badania eksperckiego, gdzie wskazywano właśnie na infrastrukturę transportu drogowego jako obszar osiągnięcia największych efektów interwencji w ramach Osi priorytetowej 1, a dopiero następnie – infrastrukturę kolejową, a w najmniejszym stopniu – infrastrukturę lotniczą. W badaniu jakościowym zwracano także uwagę, że odnotowane w ostatnim dziesięcioleciu zmiany w zakresie infrastruktury technicznej (głównie transportowej) nie mogą być w pełni kojarzone z inwestycjami realizowanymi w ramach RPO WK-P 2007-2013 (vide budowa dróg autostradowych). Niewątpliwie jednak znaczna część zidentyfikowanych przez ekspertów zmian odzwierciedla charakter działań podejmowanych w ramach Osi priorytetowej 1. Potwierdzałoby to realizację założonego celu niniejszej Osi priorytetowej, jakim jest: „Poprawa zagospodarowania regionu w infrastrukturę techniczną, przede wszystkim związaną z transportem (drogowym, kolejowym, lotniczym) dla zwiększenia dostępności zewnętrznej regionu, spójności wewnętrznej oraz zwiększenia bezpieczeństwa transportowego”.

W Działaniu 1.2 dotyczącym transportu publicznego mamy do czynienia z niskim stopniem realizacji wskaźników produktu. Dwa spośród nich mają charakter problematyczny: *Dodatkowa liczba pasażerów obsługiwanych przez usprawniony transport miejski* (realizacja na poziomie 0 osób/rok przy wartości

docelowej 130 000 osób/rok) oraz *Pojemność jednostek zmodernizowanego taboru komunikacji miejskiej* (realizacja na poziomie 1175 osób przy wartości docelowej 2700). W ich przypadku wartość docelowa nie zostanie osiągnięta, ponieważ zakończono realizację wszystkich projektów z tego Działania. Najtrudniejsza sytuacja występuje w przypadku Działania 1.3 *Infrastruktura kolejowa*, w którym średni stopień realizacji zarówno wskaźników produktu, jak i rezultatu jest niski. Najbardziej problematyczne są wskaźniki: *Pojemność zakupionego taboru kolejowego* (realizacja na poziomie 0 osób przy wartości docelowej 500 osób) oraz *Oszczędność czasu na nowych i przebudowanych liniach kolejowych w przewozach towarowych* (realizacja na poziomie 0 euro/rok przy wartości docelowej 7 622 135,03 euro/rok). Jest jednak możliwe osiągnięcie wyższych wartości wskaźników w ramach tego Działania, ponieważ jeden z dwóch realizowanych projektów nie został jeszcze zakończony. Sytuacja ta znalazła swoje potwierdzenie w badaniu jakościowym, gdzie wskazywano, iż działania w obszarze infrastruktury kolejowej w niewystarczającym stopniu przyczyniały się do poprawy jakości przewozów kolejowych, a także spowodowały ograniczony wzrost prędkości szlakowej na liniach kolejowych. W Działaniu 1.4 *Infrastruktura transportu lotniczego* mamy natomiast do czynienia z relatywnie wysoką skutecznością w osiąganiu zarówno wskaźników produktu jak i rezultatu.

Na kolejnym wykresie przedstawiono stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu w Osi priorytetowej 2. *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* oraz w Działaniach wdrażanych w ramach tej Osi.

Wykres 4. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami; * - nie monitorowano wskaźników rezultatu na poziomie Działania

W Osi priorytetowej 2 mamy do czynienia z relatywnie wysokim stopniem realizacji wskaźników produktu (90,8%). Mniej korzystna sytuacja występuje w przypadku wskaźników rezultatu tej Osi, ich średni stopień realizacji wynosi tylko 64,1%. Jeden ze wskaźnik rezultatu należy zaliczyć do kategorii problematycznych, jest to *Powierzchnia terenów zrekultywowanych w wyniku realizacji projektów* (realizacja na poziomie 0 ha przy wartości docelowej 0,51 ha). Wartości niektórych wskaźników tej Osi mogą jeszcze wzrosnąć, ponieważ według stanu na 30.06.2016 niezakończonych było 16 z 260 projektów.

Wysoki stopień realizacji celu Osi priorytetowej 2, którym była: „*Poprawa jakości środowiska przyrodniczego, jego racjonalne kształtowanie i zachowanie zasobów naturalnych dla polepszenia warunków życia mieszkańców i stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki, przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju*” potwierdzono w badaniu jakościowym. Zwracano przy tym uwagę na dwa wymiary poprawy sytuacji w zakresie zachowania i racjonalnego użytkowania środowiska w województwie kujawsko-pomorskim. Pierwszy dotyczy sfery infrastrukturalnej środowiska (głównie inwestycji dotyczących energii odnawialnej i oczyszczania ścieków), drugi zaś odnosi się do sfery świadomości i zachowań związanych z ochroną środowiska. Przy czym, w opinii części ekspertów dostrzegających zmiany w drugim wskazanym obszarze, były one jednak w kontekście poprawy sytuacji ekologicznej województwa postrzegane jako pozytywne, ale jeszcze niewystarczające lub za mało dynamiczne.

W przypadku wskaźników Działania 2.1 mamy do czynienia z bardzo wysokim średnim stopniem realizacji wskaźników produktu, mimo to wśród nich znajduje się jeden o problematycznym charakterze: *Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków* (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 2 szt.). W przypadku wskaźników rezultatu tego Działania również mamy do czynienia z wysokim średnim stopniem realizacji wskaźników. Oznacza to wysoką skuteczność w osiąganiu wskaźników w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej. Nie powinno więc dziwić, że interwencję w tym obszarze eksperci wskazywali jako jedną z tych, która generowała największe efekty w ramach Osi priorytetowej 2.

Działanie 2.2 znajduje się w najmniej korzystnej sytuacji spośród wszystkich Działań Osi priorytetowej 2. W jego przypadku mamy do czynienia z niskim stopniem realizacji wskaźników produktu (choć w badaniu eksperckim tego rodzaju problemów nie identyfikowano). W przedmiotowym Działaniu znajduje się duża liczba wskaźników problematycznych, w przypadku których wartości docelowe nie zostaną osiągnięte:

- wskaźnik produktu - Liczba zmodernizowanych kompostowni (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 2 szt.),
- wskaźnik produktu - Liczba innych zakładów ZZO (Zakładów Zagospodarowania Odpadów) zmodernizowanych w ramach projektów kompleksowych (realizacja na poziomie 1 szt. przy wartości docelowej 8 szt.),
- wskaźnik produktu - Liczba zrekultywowanych składowisk (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 8 szt.),
- wskaźnik rezultatu - Powierzchnia terenów zrekultywowanych w wyniku realizacji projektów (realizacja na poziomie 0 ha przy wartości docelowej 0,51 ha).

Ponieważ według stanu na 30.06.2016 wszystkie projekty realizowane w ramach Działania 2.2 Gospodarka odpadami zostały zakończone wartości wskaźników nie ulegną zmianie.

W Działaniu 2.3 dotyczącym rozwoju infrastruktury w zakresie ochrony powietrza mamy do czynienia z wysokim średnim stopniem realizacji wskaźników produktu. Mimo to wśród nich znajdują się dwa o problematycznym charakterze: *Długość przebudowanej sieci ciepłowniczej* (realizacja na poziomie 0 km przy wartości docelowej 2 km) oraz *Liczba przebudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej* (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 1 szt.). Średni stopień realizacji wskaźników rezultatu w tym Działaniu jest niski, wynosi on 19,9% i nie należy spodziewać się istotnego wzrostu wskaźników w ramach tego działania, ponieważ wg stanu na 30.06.2016 r. nie zrealizowane były tylko 3 ze 133 projektów. W ramach przedmiotowego Działania znalazł się jeden wskaźnik problemowy

rezultatu - *Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej w wyniku realizacji projektów* (realizacja na poziomie 8082,7 MWh/rok przy wartości docelowej 47 272 MWh/rok).

W Działaniu 2.4 (którego obszar oddziaływania był w badaniu eksperckim wskazywany jako jeden z tych cechujących się relatywnie dużą skalą efektów zrealizowanej interwencji) mamy do czynienia z relatywnie wysokim średnim stopniem realizacji wskaźników produktu, lecz wśród nich znajduje się duża liczba wskaźników należących do kategorii problematycznych:

- Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z biomasy i biogazu (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 4 szt.),
- Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z energii geotermicznej (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 2 szt.),
- Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej z biomasy i biogazu (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 5 szt.),
- Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z biomasy i biogazu (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 5 szt.).

Wskaźniki te nie zostaną zrealizowane, ponieważ w przedmiotowym Działaniu według stanu na 30.06.2016 r. zakończona była realizacja wszystkich projektów.

Średni stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu⁶⁹ w Działaniu 2.5 jest wysoki, lecz w ramach wskaźników produktu znajduje się jeden o charakterze problematycznym: *Długość elementów zapobiegających powodziom* (realizacja na poziomie 2,43 km przy wartości docelowej 6 km). W Działaniu tym prawdopodobny jest wzrost wartości wskaźników, ponieważ niezakończona jest realizacja 4 z 15 projektów).

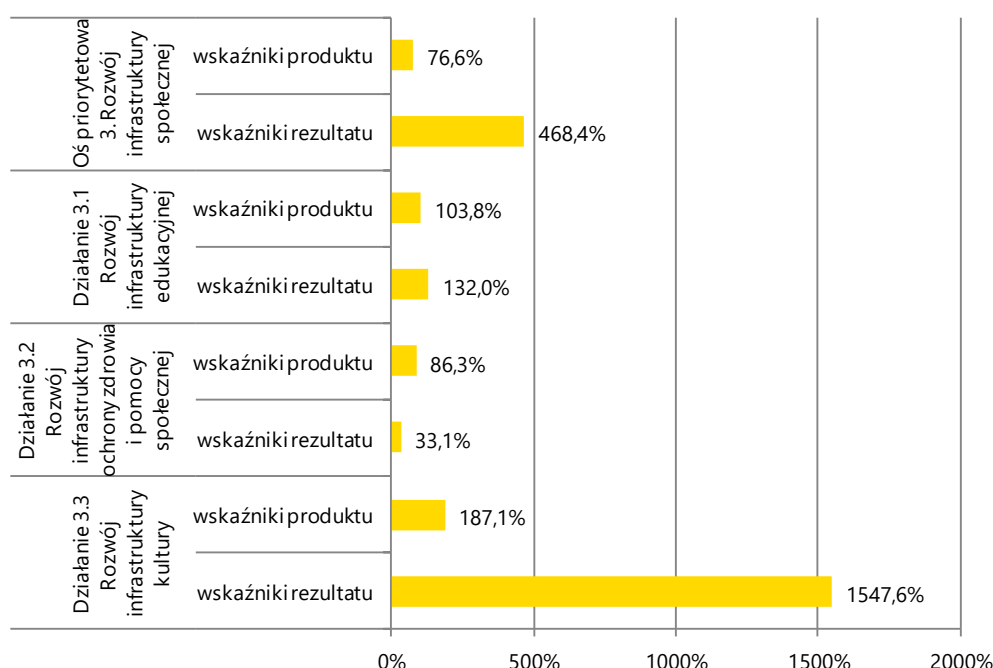
W przypadku Działania 2.6 należy generalnie pozytywnie ocenić średni stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu. O dobrej sytuacji dodatkowo świadczy brak występowania w tym Działaniu wskaźników o charakterze problematycznym.

Choć w przypadku poszczególnych Działań w ramach Osi priorytetowej 2 kwestię oceny stopnia realizacji celów można ocenić pozytywnie, to należy jednak zauważyć, że pojawiały się w badaniu eksperckim także opinie kwestionujące wystąpienie istotnych zmian w obszarach oddziaływania Osi priorytetowej 2. Podkreślano przede wszystkim: niewystarczającą popularyzację odnawialnych źródeł energii oraz degradację ekologiczną wybranych obszarów województwa.

Na kolejnym wykresie przedstawiono stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu w Osi priorytetowej 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* oraz w Działaniach realizowanych w ramach tej Osi.

⁶⁹ Jednym z powodów wysokiego średniego stopnia realizacji wskaźników rezultatu Działania 2.5 jest bardzo wysoki stopień realizacji wskaźnika Powierzchnia terenów objętych ochroną przeciwpowodziową (1995,6%). W jego przypadku jeden z beneficjentów objął ochroną obszar całego województwa, co na tyle podwyższyło wartość osiągniętą w ramach Działania, że wielokrotnie przekracza ona wartość docelową.

Wykres 5. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami

W przypadku zarówno wskaźników produktu, jak i wskaźników rezultatu Osi priorytetowej 3. średni stopień realizacji jest relatywnie wysoki. Jednak wśród wskaźników produktu znalazł się 1 miernik o charakterze problematycznym - jest to *Powierzchnia użytkowa nowych obiektów przeznaczonych na cele dydaktyczne* (realizacja na poziomie 0 m² przy wartości docelowej 25 000 m²). W omawianej Osi istnieje raczej niewielka szansa na istotny wzrost wartości wskaźników, ponieważ wg stanu na 30.06.2016 r. nie zakończonych było tylko 13 ze 179 projektów. Podobna wysoka średnia skuteczność w osiąganiu wskaźników produktu i rezultatu występuje w Działaniu 3.1 (co dodatkowo potwierdziło się w badaniu eksperckim, gdzie rozwój infrastruktury edukacyjnej identyfikowany był jako obszar o relatywnie dużej skali osiągniętych efektów), lecz w tym Działaniu również mamy do czynienia z występowaniem wskaźników o charakterze problematycznym. Są to mierniki produktu: *Powierzchnia użytkowa nowych obiektów przeznaczonych na cele dydaktyczne* (realizacja na poziomie 0 m² przy wartości docelowej 25 000 m²) oraz *Liczba szkół wyższych wyposażonych w aparaturę naukowo-badawczą, na potrzeby dydaktyki* (realizacja na poziomie 1 szt. przy wartości docelowej 15 szt.). Szansa na wzrost wartości wskaźników Działania 3.1 jest raczej niewielka, ponieważ w analizowanym okresie nie zakończyła się realizacja tylko 2 z 74 projektów. Podobnie w Działaniu 3.2, mimo wysokiej średniej skuteczności w realizacji wskaźników produktu, mamy do czynienia ze wskaźnikami problematycznymi: *Liczba zbudowanych obiektów (infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej)* (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 5 szt.), *Liczba wyposażonych obiektów (infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej)* (realizacja na poziomie 1 szt. przy wartości docelowej 10 szt.), *Liczba przebudowanych obiektów (infrastruktury opiekuńczo-wychowawczej)* (realizacja na poziomie 1 szt. przy wartości docelowej 8 szt.). Wśród wskaźników rezultatu tego Działania występuje wyraźnie mniej korzystna sytuacja pod względem stopnia realizacji wskaźników, niezakończona jest realizacja 8 z 86 projektów, co skłania do wniosku, iż możliwe jest osiągnięcie wyższych wartości wskaźników. W badaniu jakościowym z kolei podkreślano dużą skalę efektów w obszarze infrastruktury społecznej, ale w większym stopniu odnosząc to do pomocy społecznej niż zdrowia, gdzie akcentowano raczej znaczenie prywatnych przedsięwzięć i inwestycji.

W Działaniu 3.3 mamy do czynienia z wysokim średnim stopniem realizacji wskaźników produktu. Mimo to znajduje się wśród nich wskaźnik o charakterze problematycznym: *Liczba zabezpieczonych obiektów/zbiorów* (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 25 szt.). Bardzo wysoki jest

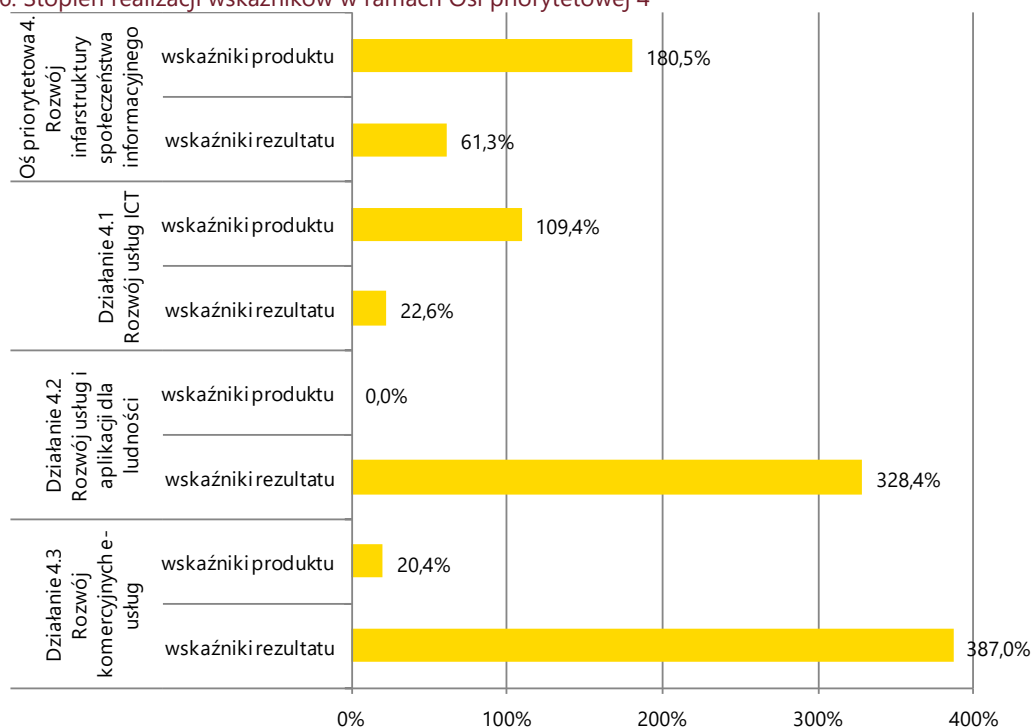
stopień realizacji wskaźnika rezultatu tego Działania – *Liczba osób odwiedzających obiekty dziedzictwa kulturowego objęte wsparciem*. Jego stopień realizacji wynosi 1547,6%. Warto w tym miejscu podkreślić, że rozwój infrastruktury kulturalnej był tym obszarem, który wskazywano w badaniu eksperckim jako jeden z obszarów cechujących się osiągnięciem najlepszych wyników w ramach Osi priorytetowej 3.

W kontekście zmian dotyczących rozwoju infrastruktury społecznej w województwie kujawsko-pomorskim zwrócono w badaniu jakościowym uwagę na specyfikę tego obszaru. Dostrzegając bowiem poprawę w zakresie rozwoju tego rodzaju infrastruktury podkreślano, iż w odniesieniu do infrastruktury społecznej – w szczególności infrastruktury kulturalnej – samo jej powstanie / modernizacja nie może być traktowane jako wystarczające w kontekście realizacji funkcji, jaką ta infrastruktura ma pełnić. Kluczowe są bowiem wszystkie te działania, które będą prowadzić do odpowiedniego wykorzystania rzeczonoj infrastruktury. Trzeba jednak przy tym podkreślić, że choć powyższy stan rzeczy stanowi problem, wobec którego należy podejmować określone działania zaradcze, to jednak nie zaburza on realizacji celu szczegółowego Osi priorytetowej 3, który odnosi się do: „*Poprawy jakości i dostępności usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną (edukacyjną, zdrowia, pomocy społecznej, kultury), w tym dla osób niepełnosprawnych oraz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego*”. Innymi słowy, realizacja celu została osiągnięta poprzez poprawę jakości i dostępności usług społecznych oraz ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego, natomiast odrębnym – i w tej chwili szczególnie istotnym – zagadnieniem pozostaje właściwe i adekwatne do skali zrealizowanych inwestycji wykorzystanie istniejącej infrastruktury.

Należy jednak zauważyć, że pojawiały się w badaniu eksperckim także opinie kwestionujące wystąpienie istotnych zmian w obszarach oddziaływania Osi priorytetowej 3. Przy czym te krytyczne opinie w praktyce odzwierciedlały powyżej nakreślony problem, tzn. nie tyle brak zmian w zakresie rozwoju infrastruktury społecznej, co jej niewystarczające wykorzystywanie.

Na kolejnym wykresie przedstawiono stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu w Osi priorytetowej 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* oraz w Działaniach wdrażanych w ramach tej Osi.

Wykres 6. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami

W przypadku wskaźników produktu Osi priorytetowej 4 mamy do czynienia z wysokim stopniem realizacji. Wyraźnie mniej korzystna sytuacja występuje wśród wskaźników rezultatu, ich średni stopień realizacji wynosi tylko 61,3%. W ramach omawianej Osi priorytetowej według stanu na 30.06.2016 r. nie zakończyła się realizacja tylko 5 ze 132 projektów, co skłania do wniosku, iż raczej mało prawdopodobne jest osiągnięcie istotnie wyższych wartości wskaźników. Wśród mierników rezultatu mamy do czynienia z dużą liczbą mierników o problematycznym charakterze. Zostaną one przedstawione w ramach omówienia poszczególnych Działań.

Mimo, iż w Działaniu 4.1 Rozwój usług ICT występuje wysoki średni stopień realizacji wskaźników produktu, to wśród wskaźników należących do tej kategorii znalazł się jeden o charakterze problematycznym – *Liczba projektów z zakresu społeczeństwa informacyjnego* (realizacja na poziomie 4 szt. przy wartości docelowej 70 szt.). Wyraźnie mniej korzystna jest sytuacja w przypadku wskaźników rezultatu, wśród nich znajduje się również większa liczba wskaźników o charakterze problematycznym:

- Liczba MŚP, które uzyskały możliwość dostępu do Internetu (realizacja na poziomie 27 szt. przy wartości docelowej 89 szt.),
- Liczba osób korzystających z PIAP (realizacja na poziomie 0 osób przy wartości docelowej 20 000 osób),
- Liczba osób, które uzyskały możliwość dostępu do Internetu na obszarach wiejskich (realizacja na poziomie 0 osób przy wartości docelowej 22 300 osób),
- Liczba osób, które uzyskały możliwość dostępu do Internetu (realizacja na poziomie 0 osób przy wartości docelowej 27 880 osób),
- Liczba teleinfocentrów - ogólnodostępnych, bezpłatnych punktów dostępu do Internetu (realizacja na poziomie 14 szt. przy wartości docelowej 300 szt.),
- Liczba szkół, które uzyskały możliwość dostępu do Internetu (realizacja na poziomie 62 szkół przy wartości docelowej 500 szkół).

Tylko 2 z 9 projektów realizowanych w ramach Działania 4.1 nie były zakończone w analizowanym okresie, w konsekwencji szansa na wyraźne zwiększenie wartości wskaźników jest raczej niewielka.

Warto przy tym odnieść się do wyników badania eksperckiego, gdzie podkreślano, iż spośród dwóch celów szczegółowych Osi priorytetowej 4, tj.: (a) *zwiększenie dostępu do szerokopasmowej sieci informatycznej, a przy jej wykorzystaniu dostępu do światowych zasobów informacji, usług internetowych, usług multimedialnych*, (b) *stosowanie w usługach publicznych i gospodarce technologii informacyjnych i komunikacyjnych* z największą zmianą mamy do czynienia w przypadku zwiększania dostępu do sieci Internet. To, że skala dostrzeganej zmiany jest tak znacząca w aspekcie rozwoju infrastruktury zapewniającej dostęp do sieci Internet znajduje swoje odzwierciedlenie także w braku opinii wskazujących na niedostrzeganie rzeczowej zmiany. Co najwyżej zwracano uwagę, że proces zachodzenia zmian nie jest wystarczająco dynamiczny w kontekście tempa rozwoju technologii informatycznych. Generalnie zresztą, w badaniu eksperckim podkreślano, iż najlepsze wyniki w ramach Osi priorytetowej 4, dotyczyły przede wszystkim rozwoju infrastruktury ICT, w mniejszym zaś stopniu usług wykorzystujących tę infrastrukturę, ale jeśli potwierdzano rozwój tego rodzaju usług, to raczej w ich komercyjnym wariantcie. Wnioski takie trafnie wpisują się we wcześniejsze konkluzje wynikające z analizy danych wskaźników, gdzie wyraźnie lepiej kształtuje się stopień realizacji wskaźników produktu (w większości odzwierciedlających rozwój infrastruktury), gorzej zaś – wskaźników rezultatu obrazujących faktyczne wykorzystywanie wprowadzonych rozwiązań infrastrukturalnych.

Choć były także i opinie potwierdzające rozwój usług internetowych w odniesieniu do e-usług publicznych, co dotyczy bezpośrednio interwencji realizowanej w ramach Działania 4.2., w Działaniu tym średni stopień realizacji wskaźników produktu wynosi 0,0%, a szansa na wyraźne zwiększenie ich wartości jest niewielka, ponieważ niezakończone są jedynie 3 z 29 projektów tego Działania. Szczególnie problematyczny charakter posiada wskaźnik *Liczba uruchomionych on-line usług na poziomie 4-transakcja* (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 5 szt.). W przypadku wskaźników rezultatu średni stopień realizacji jest wysoki, mimo to wśród nich mamy do czynienia z dwoma wskaźnikami o charakterze problematycznym: *Liczba użytkowników udostępnionych rejestrów*

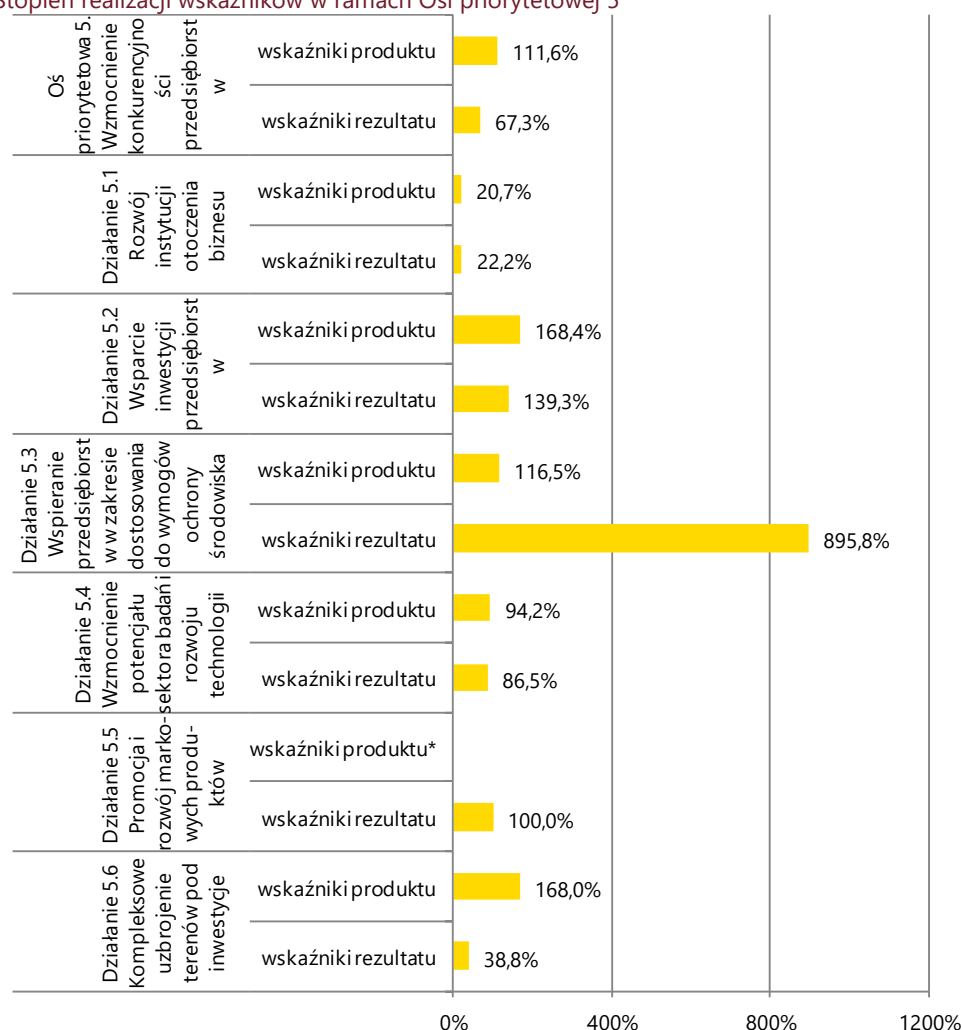
publicznych (realizacja na poziomie 1 500 osób przy wartości docelowej 2 500 000 osób) oraz *Liczba jednostek naukowych korzystających z utworzonych aplikacji lub usług teleinformatycznych* (realizacja na poziomie 1 szt. przy wartości docelowej 5 szt.).

W Działaniu 4.3 Rozwój komercyjnych e-usług mamy do czynienia z niskim stopniem realizacji wskaźników produktu. Dwa spośród monitorowanych w tym Działaniu wskaźników należy zaliczyć do grona problematycznych. Są to: *Liczba wspartych systemów typu B2B* (realizacja na poziomie 3 szt. przy wartości docelowej 41 szt.) oraz *Liczba nowych e-usług* (realizacja na poziomie 57 szt. przy wartości docelowej 162 szt.). Osiągnięcie wyższych wartości wskaźników w tym Działaniu nie jest możliwe, ponieważ w analizowanym okresie zakończyła się realizacja wszystkich projektów. W przypadku wskaźników rezultatu Działania 4.3 średni stopień realizacji jest wysoki, a wskaźniki problemowe nie występują.

W kontekście całości powyższych analiz dotyczących rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego należy zauważyć, że zidentyfikowane zmiany cechują się bardzo dużą dynamiką, ale w gruncie rzeczy stanowią one odzwierciedlenie ogólnych procesów rozwoju technologicznego, a w mniejszym stopniu – określonej interwencji publicznej. Wynika to z faktu, że obszar tematyczny, którego dotyczy Oś priorytetowa 4 jest jednym z tych wymiarów rzeczywistości społeczno-gospodarczej, która w ostatnich latach podlega największym i najbardziej dynamicznym przeobrażeniom. Częściowo mogą one wyprzedzać realizowaną interwencję publiczną mieć szerszy niż ona zakres, gdyż stanowią efekt oddziaływania określonych tendencji rozwojowych w gospodarce (rozwój technologii oraz całej branży informatycznej), czy zmian w zakresie znaczenia technologii informatycznych w codziennym życiu.

Na kolejnym wykresie przedstawiono stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu w Osi priorytetowej 5 *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw* oraz w Działaniach realizowanych w ramach tej Osi.

Wykres 7. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami; * - nie monitorowano wskaźników produktu na poziomie Działania

W przypadku Osi priorytetowej 5 mamy do czynienia z wysokim, przekraczającym 100%, średnim stopniem realizacji wskaźników produktu. Mniej korzystna sytuacja jest wśród wskaźników rezultatu. W ich przypadku średni stopień realizacji wynosi 67,3%, lecz w analizowanym okresie niezakończonych było 58 spośród 1114 projektów Osi priorytetowej 5, co daje szansę na zwiększenie wartości wskaźników. Mimo to, zarówno wśród wskaźników produktu, jak i wśród wskaźników rezultatu występują mierniki o charakterze problematycznym. Zostaną one przedstawione w ramach omówienia poszczególnych Działań.

W Działaniu 5.1 mamy do czynienia z niskim średnim stopniem realizacji wskaźników produktu i rezultatu – nie przekracza on 25%. W Działaniu tym mamy jednak do czynienia z dużym prawdopodobieństwem uzyskania wyższych wartości wskaźników, ponieważ aż 17 z 23 projektów tego Działania było niezakończonych według stanu na 30.06.2016 r.

Wśród wskaźników rezultatu mamy także do czynienia z dużą liczbą wskaźników o charakterze problematycznym. Są to:

- Dodatkowe inwestycje wykreowane dzięki wsparciu (realizacja na poziomie 1 880 000 euro przy wartości docelowej 11 310 000 euro),
- Wartość udzielonych poręczeń (realizacja na poziomie 0 euro przy wartości docelowej 210 000 000 euro),

- Wartość udzielonych pożyczek (realizacja na poziomie 0 euro przy wartości docelowej 60 000 000 euro).

W przypadku dwóch ostatnich wskaźników należy się spodziewać, iż rzeczywista osiągnięta wartość jest większa od 0, ponieważ przez fundusze poręczeniowe i pożyczkowe wspartych zostało ponad 2000 przedsiębiorstw, a więc poręczenia i pożyczki były udzielane. Brak informacji w tym zakresie może wynikać ze słabości systemu monitorowania wskaźników.

W przypadku Działania 5.2 Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu kształtuje się na wysokim poziomie i nie występują wśród monitorowanych wskaźników mierniki o charakterze problematycznym. Wskaźniki problematyczne nie występują również w Działaniu 5.3. dotyczącym wsparcia przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska. W jego przypadku również mamy do czynienia z relatywnie wysokim stopniem realizacji wskaźników produktu i rezultatu.

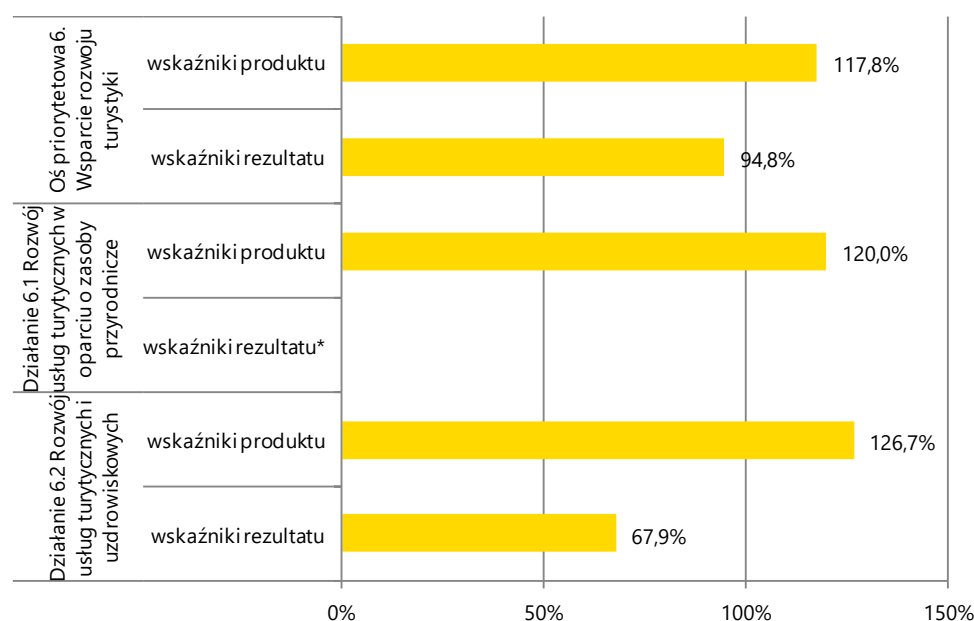
Z zadowalającym poziomem realizacji wskaźników mamy do czynienia również w Działaniach: 5.5 Promocja i rozwój markowych produktów i 5.6 Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych. W przypadku obu ww. Działań nie występują wskaźniki problematyczne. Korzystna jest również sytuacja w przypadku Działania 5.4 dotyczącego wzmocnienia potencjału B+R, lecz wśród wskaźników tego Działania znajdują się trzy o problematycznym charakterze: *Liczba innowacyjnych usług/produktów wprowadzonych w przedsiębiorstwie* (realizacja na poziomie 0 szt. przy wartości docelowej 3 szt.), *Dodatkowe inwestycje wykreowane dzięki wsparciu* (realizacja na poziomie 0 euro przy wartości docelowej 8 482 500 euro) oraz *Liczba wdrożeń wyników projektów celowych* (realizacja na poziomie 2 szt. przy wartości docelowej 9 szt.). Szansa na wyraźne zwiększenie wartości wskaźników w tym Działaniu jest jednak niewielka, ponieważ w jego ramach, według stanu na 30.06.2016 r., nie zakończona była realizacja tylko 2 z 9 projektów.

W badaniu jakościowym podkreślano, że w ostatnim dziesięcioleciu nastąpiła poprawa w zakresie wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw w województwie kujawsko-pomorskim. Zidentyfikowane przez ekspertów zmiany generalnie wpisują się w cel Osi priorytetowej 5 RPO WK-P, którym jest: *„Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego, w tym wzrost ich potencjału ekonomicznego, innowacyjnego, wzrost przedsiębiorczości oraz zwiększenie zatrudnienia”*, ale jednocześnie trudno je przypisywać w sposób jednoznaczny i wyłączny do określonych obszarów interwencji w ramach omawianej Osi priorytetowej. Ów wzrost konkurencyjności traktować więc należy raczej jako ostateczny efekt zróżnicowanych działań adresowanych bezpośrednio lub pośrednio do sektora przedsiębiorstw. Potwierdzeniem takiego stanu rzeczy jest fakt, iż eksperci w analizowanym okresie czasu dostrzegli efekty działań podejmowanych w różnych aspektach wspierania konkurencyjności przedsiębiorstw, tj.: rozwoju instytucji otoczenia biznesu (w tym rozwoju oferty funduszy poręczeniowych i pożyczkowych), zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej poprzez uzbrojenie terenów pod inwestycje oraz – co ma kluczowe znaczenie – bezpośredniego wspierania inwestycji przedsiębiorstw. Innymi słowy, istotne efekty dostrzegano w większości obszarów interwencji dotyczących Osi priorytetowej 5.

Pojawiały się jednak i takie opinie eksperckie, w ramach których kwestionowano występowanie znaczących zmian w analizowanym obszarze, zwracając uwagę na takie kwestie jak: niski poziom innowacyjności, niekorzystne oddziaływanie tendencji makroekonomicznych, czy ograniczona dostępność wsparcia dla sektora mikroprzedsiębiorstw, które w praktyce cechuje największe zapotrzebowanie na ewentualną pomoc rozwojową.

Na kolejnym wykresie przedstawiono stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu w Osi priorytetowej 6. *Wsparcie rozwoju turystyki* oraz w Działaniach wdrażanych w ramach tej Osi.

Wykres 8. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 6

Źródło: opracowanie własne na danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami; * - nie monitorowano wskaźników rezultatu na poziomie Działania

W Osi priorytetowej 6 mamy do czynienia z wysokim poziomem realizacji wskaźników produktu i rezultatu, a wartości tych wskaźników raczej nie ulegną wzrostowi, ponieważ w omawianej Osi, według stanu na 30.06.2016 r., nie zakończona została realizacja tylko 6 z 62 projektów. Wśród wskaźników przypisanych bezpośrednio do omawianej Osi priorytetowej nie występują mierniki o charakterze problematycznym. Mierniki tego rodzaju występują wśród wskaźników Działań wdrażanych w ramach Osi priorytetowej 6 i zostaną omówione poniżej.

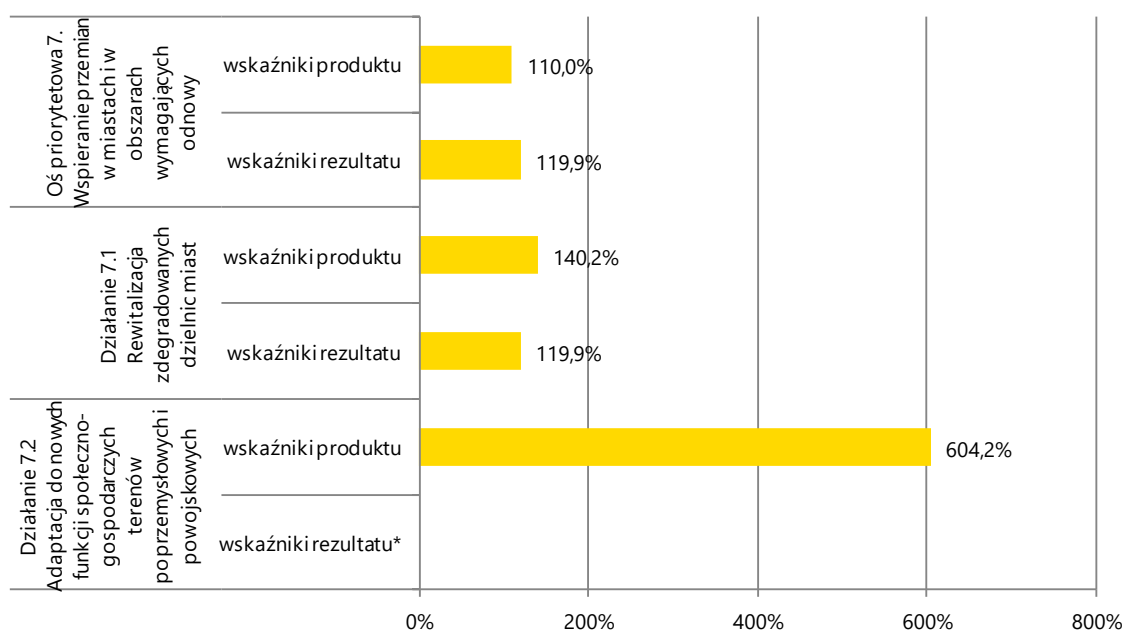
W Działaniu 6.1 Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze, dla którego monitorowane są tylko wskaźniki produktu, mamy do czynienia z wysokim stopniem realizacji wskaźników, a mierniki problemowe nie występują. Dobra sytuacja w zakresie wskaźników produktu występuje również w Działaniu 6.2 Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych, lecz w jego ramach mamy do czynienia z występowaniem wskaźnika problemowego: *Liczba utworzonych turystycznych portali informacyjnych* (realizacja na poziomie 2 szt. przy wartości docelowej 5 szt.). Dodatkowo mniej korzystna jest sytuacja w odniesieniu do wskaźników rezultatu dla tego Działania. Średni stopień realizacji wskaźników rezultatu wynosi 67,9%, a wśród nich występuje jeden miernik o charakterze problematycznym - *Liczba turystów korzystających z informacji turystycznej* (realizacja na poziomie 0 osób przy wartości docelowej 72 000 osób). W Działaniu 7.2 niezakończona była realizacja 6 z 50 projektów, co daje szansę na wzrost wartości niektórych wskaźników tego Działania.

W badaniu jakościowym podkreślano, że w ostatnim dziesięcioleciu nastąpiła znacząca poprawa w zakresie rozwoju turystyki w województwie kujawsko-pomorskim (wzbogacenie oferty turystycznej, zwiększenie dostępności informacji na temat dostępnych usług turystycznych, poprawa jakości świadczonych usług w obszarze turystyki). Zidentyfikowane przez ekspertów zmiany generalnie wpisują się cel w Osi priorytetowej 6 RPO WK-P, którym jest: „Wzrost znaczenia turystyki jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego województwa poprzez: lepsze wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, wzbogacenie oferty usług turystycznych i poprawę ich jakości, rozwój nowych, zrównoważonych rodzajów turystyki”. Co istotne, z wypowiedzi ekspertów wynika, iż dostrzegane zmiany odzwierciedlają różne aspekty celu Osi priorytetowej, nie odnosząc się wyłącznie do jednego elementu, np. infrastrukturalnego. Dlatego też jeśli chodzi o wskazania dotyczące tych obszarów interwencji w zakresie turystyki, w przypadku których dostrzeżono najlepsze wyniki, to pojawiały się zarówno wskazania dotyczące rozwoju usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze, jak

i odnoszące się do rozwoju usług turystycznych i środowiskowych. Właściwie nie pojawiały się opinie ekspertów sugerujące brak zmian w obszarze turystyki w analizowanym okresie czasu w województwie kujawsko-pomorskim.

Na kolejnym wykresie przedstawiono stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu w Osi priorytetowej 7. *Wsparcie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy* oraz w Działaniach wdrażanych w ramach tej Osi.

Wykres 9. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami; * - nie monitorowano wskaźników rezultatu na poziomie Działania

W przypadku Osi priorytetowej 7 średni stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu kształtuje się na podobnym – wysokim – poziomie. Wśród mierników tych nie występują wskaźniki o charakterze problematycznym.

W Działaniu 7.1 mamy do czynienia z sytuacją analogiczną dla występującej w całej Osi – średni stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu jest wysoki – przekracza 100%. Podobnie w przypadku Działania 7.2 mamy do czynienia z bardzo wysokim stopniem realizacji wskaźników produktu. Wskaźniki rezultatu dla tego Działania nie zostały ustalone. W Działaniach 7.1 i 7.2 nie zidentyfikowano wskaźników o charakterze problematycznym. Występowanie korzystnej sytuacji w ramach Osi priorytetowej 7 może być związane z zakończeniem w jej ramach realizacji aż 207 na 209 projektów.

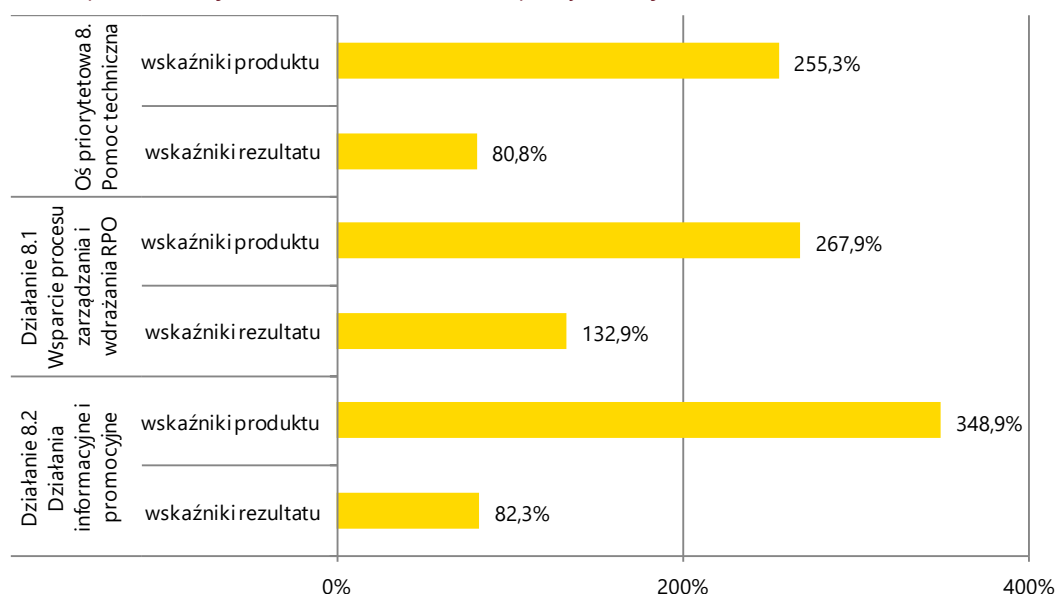
W badaniu jakościowym podkreślano, że w ostatnim dziesięcioleciu nastąpiła znacząca poprawa w zakresie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy w województwie kujawsko-pomorskim. Jednocześnie, najlepsze wyniki eksperci kojarzą z rewitalizacją zdegradowanych dzielnic miast, w mniejszym zaś stopniu – z adaptacją do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojсковych. Pomimo tych różnic generalnie pozytywna ocena ekspercka dotycząca zmian w całym obszarze oddziaływania Osi priorytetowej 7 oznacza, że identyfikowane przez ekspertów zmiany w regionie odzwierciedlają założenia Programu, które są określone poprzez cel Osi: „Ożywienie gospodarcze i społeczne oraz odnowa infrastrukturalna i architektoniczno-urbanistyczna zdegradowanych części miast, terenów i obiektów poprzemysłowych i powojсковych”.

Jeśli chodzi o ewentualne opinie krytyczne, to nie odnosiły się one raczej do całkowitego braku zmian w aspekcie społecznego i gospodarczego ożywienia zdegradowanych części miast, ale raczej niewykorzystania w pełni potencjału, jaki stwarzały inwestycje o charakterze rewitalizacyjnym

i adaptacyjnym. A niewykorzystanie tego potencjału przede wszystkim związane było z brakiem planowania i myślenia całościowego o podejmowanych działaniach.

Na kolejnym wykresie przedstawiono stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu w Osi priorytetowej 8. *Pomoc techniczna* oraz w Działaniach wdrażanych w ramach tej Osi.

Wykres 10. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami

W mającej charakter pomocniczy dla wdrażania Programu Osi priorytetowej 8 oraz obu wdrażanych w jej ramach Działaniach mamy do czynienia z wysokim stopniem realizacji wskaźników. Wśród wskaźników analizowanej Osi oraz Działań 8.1 i 8.2 nie zidentyfikowano wskaźników o charakterze problematycznym⁷⁰. Prawie wszystkie projekty związane z pomocą techniczną (29 na 30) zostały zakończone w analizowanym okresie.

Występowanie problemów w realizacji wartości docelowych niektórych wskaźników monitorowania została dostrzeżona przez IZ oraz została poddana analizie w toku badania ewaluacyjnego *Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013* zrealizowanego w 2015 roku. W ramach zrealizowanego wówczas badania dokonano oszacowania osiągniętych wartości 26 wskaźników, których stopień realizacji był niższy niż 75% zakładanej wartości docelowej. Jak podkreślono w treści raportu, dokonane szacunki mają jedynie wartość informacyjną, ze względu na brak monitorowania analizowanych wskaźników w systemie monitorowania KSI SIMIK 07-13, w niezbędnym zakresie. Wskazano również, iż do roku 2010 beneficjenci nie mieli obowiązku wybierania w KSI SIMIK 07-13 wszystkich wskaźników, które dotyczyły ich projektu. Wystarczyło, że wybrali tylko 1 wskaźnik. Po roku 2010 również nie wszystkie wskaźniki programowe były monitorowane i wykazywane w systemie sprawozdawczym, ponieważ beneficjentowi dano możliwość wyboru wskaźników rezultatu odpowiadających wskaźnikowi produktu⁷¹. Wskazane niedoskonałości systemu monitorowania mogły stać się powodem występowania sytuacji, iż niektóre wskaźniki produktu/rezultatu są osiąmane, lecz nie są sprawozdawane przez beneficjentów, co stało się

⁷⁰ Jeśli chodzi o wyniki badania jakościowego dotyczące realizacji celów Osi Priorytetowej 8, to zostały one przedstawione w odrębnym podrozdziale 7.3.6 dotyczącym pomocy technicznej, który został zawarty w niniejszym rozdziale.

⁷¹ Agrotec (2015) Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013, Warszawa, s. 6.

motywem szacowania wartości wskaźników we wskazanym badaniu ewaluacyjnym oraz w ramach niniejszego badania.

Dokonane w ramach wspomianej ewaluacji z 2015 roku oraz w ramach niniejszego badania szacunki wartości osiągniętych wskaźników pozwoliły na zidentyfikowanie w ramach każdego z 26 wskaźników wartości wyższych niż występujące jako zrealizowane w danych sprawozdawczych wg stanu na koniec 2015 roku. Taki stan należy uznać za wypadkową dwóch czynników: (1) szacowanie na podstawie badań obejmowało zarówno projekty zakończone, jak i niezakończone, co pozwoliło na ujęcie wartości wskaźników nieobjętych jeszcze wnioskami o płatność oraz (2) szacowanie obejmowało projekty, w których nie sprawozdawano we wnioskach o płatność analizowanych wskaźników ze względu na niedoskonałość systemu monitorowania. Na występowanie drugiej z opisanych sytuacji wskazuje również identyfikacja w badaniach, w przypadku każdego ze wskaźników, wartości wyższych niż szacunkowa realizacja wskazywana w sprawozdaniu.

Mając na uwadze, iż badanie z 2015 oraz szacowanie w ramach niniejszej ewaluacji nie uwzględniały wszystkich projektów (nie były one oparte o badania pełne), oszacowane wartości w każdym przypadku należy traktować jako informacje o części przedsięwzięć projektowych, w których możliwe było realizowanie analizowanych wskaźników. Wobec tego jeżeli utrzymamy przyjęte w niniejszym badaniu kryterium kwalifikowania wskaźników jako problematycznych, tj. osiągnięcie wartości nieprzekraczającej 50% wartości docelowej, to wystarczającą przesłanką na wyłączenie wskaźnika z katalogu problematycznych jest osiągnięcie w jednym z przeprowadzonych badań stopnia realizacji na poziomie wyższym niż 50%.

Szacowanie zrealizowanych wartości wskaźników w badaniach ewaluacyjnych na podstawie deklaracji beneficjentów, pozwala na zidentyfikowanie wyższego niż 50% stopnia realizacji dla 20 z 26 analizowanych wskaźników. Stopień realizacji nieprzekraczający 50% występuje w przypadku wskaźników:

- wskaźnik rezultatu Działania 1.3 - Oszczędność czasu na nowych i przebudowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych (euro/rok);
- wskaźnik produktu Działania 2.5 - Długość elementów zapobiegających powodziom (km);
- wskaźnik rezultatu Działania 4.1 - Liczba MŚP, które uzyskały możliwość dostępu do internetu (szt.);
- wskaźnik rezultatu Działania 4.1 - Liczba szkół, które uzyskały możliwość dostępu do internetu (szt.);
- wskaźnik rezultatu Działania 4.1 - Liczba teleinfocentrów - ogólnodostępnych, bezpłatnych punktów dostępu do internetu (szt.);
- wskaźnik rezultatu Działania 5.1 - Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze poręczeniowe (szt.).

Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawiono w zestawieniu tabelarycznym stanowiącym załącznik nr 2 do raportu (s. 219).

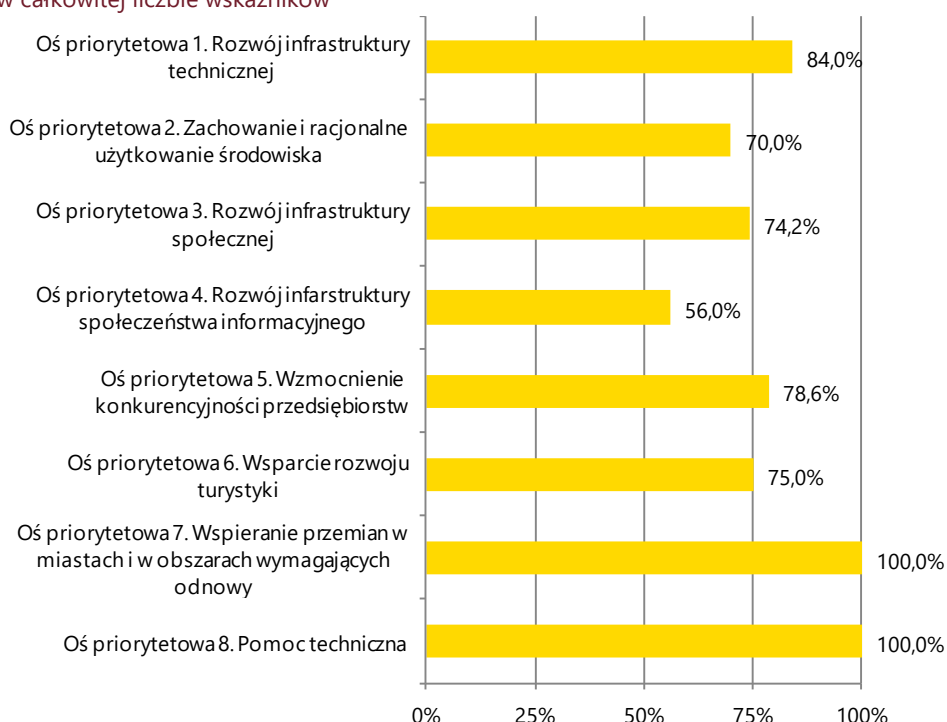
Dodatkowo warto zaznaczyć, iż niniejsze badanie ewaluacyjne nie pozwoliło na zidentyfikowanie liczby etatów badawczych utworzonych w ramach projektów Fundusz Badań i Wdrożeń oraz Voucher Badawczy. Beneficjent jednego ze wskazanych wyżej projektów nie wziął udziału w badaniu CAWI, z kolei beneficjent drugiego projektu nie wskazał wskaźnika dotyczącego liczby etatów badawczych jako spójnego z realizowanym przedsięwzięciem i tym samym nie wskazał osiągniętej wartości rzeczowego wskaźnika.

Uwzględniając fakt, iż wdrażana w ramach poszczególnych Osi priorytetowych interwencja ma co do zasady charakter trafny względem celów poszczególnych Osi, za miernik osiągnięcia celów szczegółowych uznać należy stopień osiągnięcia wskaźników monitorowanych w ramach poszczególnych Osi. W ramach żadnej z Osi priorytetowych nie osiągnięto w 100% wartości docelowych wszystkich wskaźników produktu i rezultatu, należy jednak wziąć pod uwagę złożoność oddziaływania Programu oraz wysoki stopień szczegółowości wskaźników w stosunku do dość

ogólnego sformułowania celów. W tym kontekście nie można traktować braku osiągnięcia wartości docelowej w wąskim gronie wskaźników jako wyznacznika braku skuteczności realizacji całości celu Osi priorytetowej. Lepszym wskaźnikiem stopnia osiągnięcia celu jest udział wskaźników, w przypadku których mamy do czynienia z zadowalającym stopniem realizacji w stosunku do całkowitej liczby monitorowanych wskaźników, ponieważ w pewnym uogólnieniu udział ten oznacza w jakiej części wymiarów danej Osi priorytetowej osiągnięto założone efekty.

Na kolejnym wykresie przedstawiono wyniki analizy skuteczności w poszczególnych Osiach priorytetowych. Dla każdej Osi uwzględnione zostały wszystkie niepowtarzające się wskaźniki stanowiące mierniki monitorowania samej Osi oraz wdrażanych w ramach Osi Działań.

Wykres 11. Udział liczby wskaźników osiągniętych co najmniej na poziomie dostatecznym (więcej niż 50% wartości docelowej) w całkowitej liczbie wskaźników

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Sprawozdania z realizacji RPO WK-P za II półrocze 2015, danych KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI

Uwzględniając stan realizacji zidentyfikowany w ramach niniejszego badania ocenić należy, iż na zadowalającym poziomie osiągnięte zostały cele wszystkich Osi priorytetowych poza Osią priorytetową 4 Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, w przypadku której można zauważyć niższy poziom realizacji zakładanych celów. W Osiach priorytetowych 1-3 oraz 5-8 osiągnięto większość planowanych efektów na poziomie 70,0% i więcej monitorowanych wskaźników produktu i rezultatu. Natomiast w Osi priorytetowej 4 osiągnięto tylko nieco ponad połowę - 56,0% monitorowanych wskaźników produktu i rezultatu.

Najlepsze wyniki osiągnięto w Osi priorytetowej 7, czego powodem może być relatywnie mała złożoność projektów rewitalizacyjnych, ich silnie lokalny charakter i realizacja części z nich przez doświadczoną kategorię beneficjentów, jaką jest samorząd gmin miejskich / miejsko-wiejskich.

W kontekście zidentyfikowanego stanu rzeczy dotyczącego stopnia realizacji celów Osi priorytetowych mierzonego za pomocą wskaźników, trzeba podkreślić że realizacja założeń projektowych mających odzwierciedlenie we wskaźnikach jest procesem złożonym obejmujących zarówno czynniki sprzyjające, jak i niesprzyjające osiąganiu wartości docelowych wskaźników. Potwierdzeniem tego są wyniki badania eksperckiego, gdzie respondenci identyfikowali różne kwestie warunkujące skuteczność oddziaływania Programu na poszczególne obszary interwencji. Z jednej strony mamy więc środki

finansowe kierunkowane na podejmowanie określonego rodzaju działań (co w sposób oczywisty powinno się przekładać na realizację założonych wartości wskaźników dotyczących tych działań) Z drugiej zaś różnego rodzaju bariery i ograniczenia (np. ograniczone zainteresowanie odbiorców, niekorzystne tendencje makroekonomiczne, trudności wykonawcze dotyczące inwestycji itd.), które stanowią czynnik utrudniający osiągnięcie celów interwencji mierzonych za pomocą wskaźników.

2.3.2. Wpływ Programu na zmiany w regionie

Poniżej przedstawiona została odpowiedź na pytanie, jak realizacja Programu wpłynęła na zmiany w regionie, powiatach i gminach oraz gdzie te zmiany były największe, a gdzie najmniejsze i z czego to wynikało.

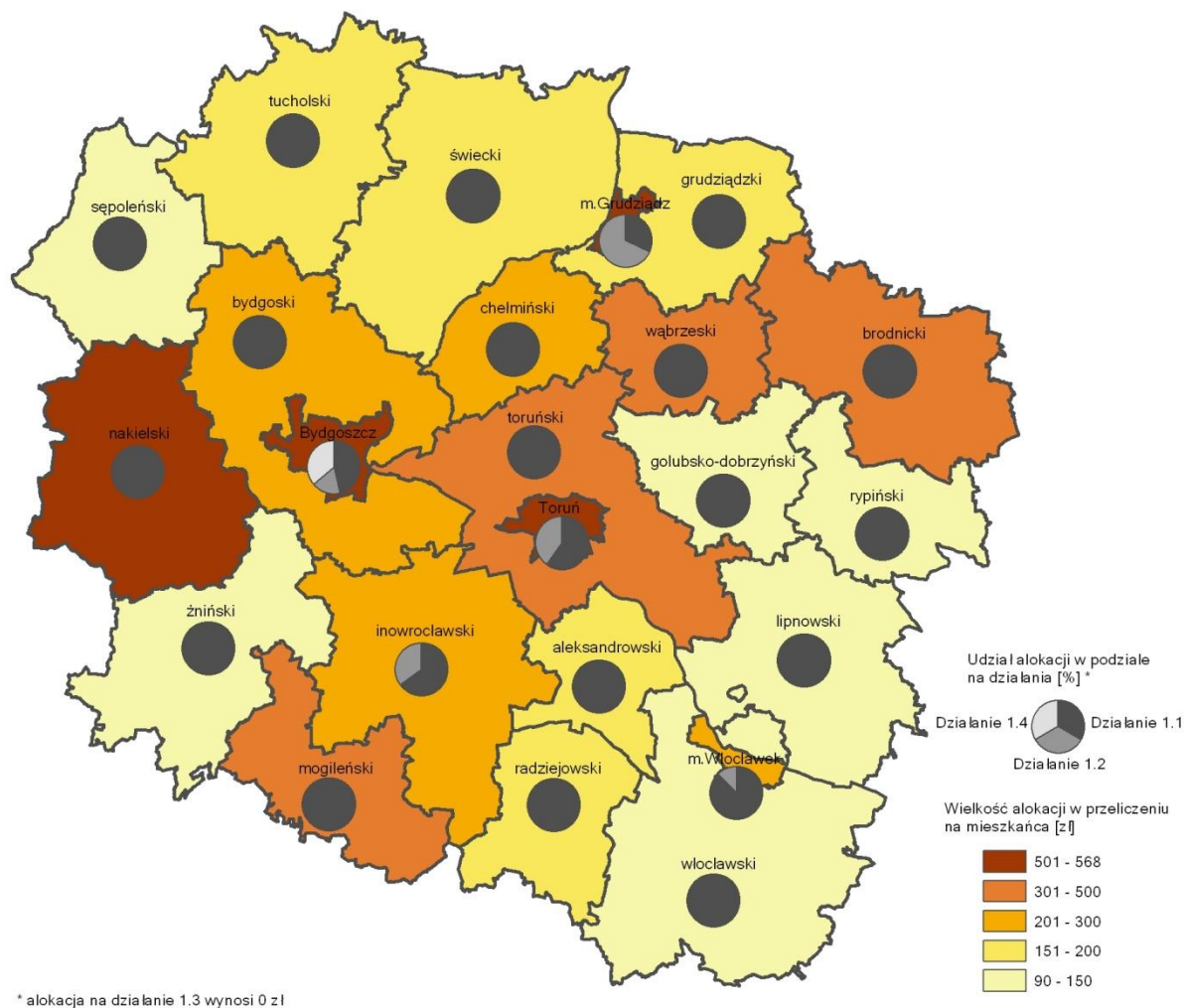
W ramach niniejszego podrozdziału w pierwszej kolejności zaprezentowane zostały analizy terytorialne alokacji finansowej w ramach poszczególnych Osi priorytetowych w przekroju powiatowym, w ramach których przedstawiona została kwota alokacji w przeliczeniu na mieszkańca, struktura alokacji według Działów oraz typów beneficjenta⁷². W końcowej części podrozdziału zaprezentowano wyniki analiz terytorialnych obejmujących RPO WK-P całościowo.

Poniższa analiza terytorialna nie obejmuje projektów ogólnowojewódzkich stanowiących przedsięwzięcia o znaczeniu ponadlokalnym – realizowane bądź oddziaływujące na terenie całego województwa lub jego znacznej części. Są to projekty związane z transportem, promocją województwa, instrumentami inżynierii finansowej czy obsługą programu. Projektów tego rodzaju nie uwzględniono w analizie terytorialnej, ponieważ w większości z nich nie jest możliwe przypisanie do jednostek terytorialnych poziomu powiatu czy gminy. Według danych KSI SIMIK z 31.10.2016 mamy do czynienia ze 191 projektami ogólnowojewódzkimi, w przypadku 163 w ogóle nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej, dla 19 projektów możliwe było rozdysponowanie między powiaty części dofinansowania projektu, a w przypadku 9 projektów występuje taka możliwość dla całości dofinansowania. Łączna kwota dofinansowania przeznaczonego na realizację projektów ogólnowojewódzkich i nierozdysponowanego pomiędzy powiaty to ponad 1 mld 97 mln zł. Szczegółowe informacje na temat wyłączeń projektów ogólnowojewódzkich znajdują się w źródle pod mapami i wykresami prezentującymi zróżnicowanie terytorialne.

Na kolejnych stronach niniejszego podrozdziału przedstawiony został rozkład terytorialny wsparcia w poszczególnych Osiach priorytetowych. W pierwszej kolejności zobrazowano rozkład terytorialny alokacji Osi priorytetowej 1 *Rozwój infrastruktury technicznej*.

⁷² W analizie terytorialnej przyjęto trzy typy beneficjenta: sektor publiczny (administracja rządowa, administracja samorządowa, jednostki podległe samorządowi, lasy państwowe, publiczna służba zdrowia, uczelnie publiczne), sektor prywatny (przedsiębiorstwa, niepubliczna służba zdrowia, uczelnie prywatne) i inne (NGO, wspólnoty mieszkaniowe, kościoły i związki wyznaniowe).

Mapa 20. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 1 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania

Źródło: opracowanie na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

Największa intensywność wsparcia Osi priorytetowej 1 występuje na terenie powiatu m. Grudziądz, na jego terenie na 1 mieszkańca przypada 567,75 zł kwoty alokacji analizowanej Osi. Relatywnie duża intensywność wsparcia ma miejsce także na terenie powiatów nakielskiego (563,45 zł), m. Bydgoszcz (561,10 zł) oraz m. Toruń (517,41 zł). Z kolei powiatem, gdzie intensywność wsparcia jest najmniejsza jest powiat sępoleński, w którym na 1 mieszkańca przypada 90,30 zł. Niską intensywność wsparcia Osi priorytetowej 1 zaobserwowano również na terenie powiatów żnińskiego (116,76 zł), lipnowskiego (127,53 zł) oraz rypińskiego (132,12 zł).

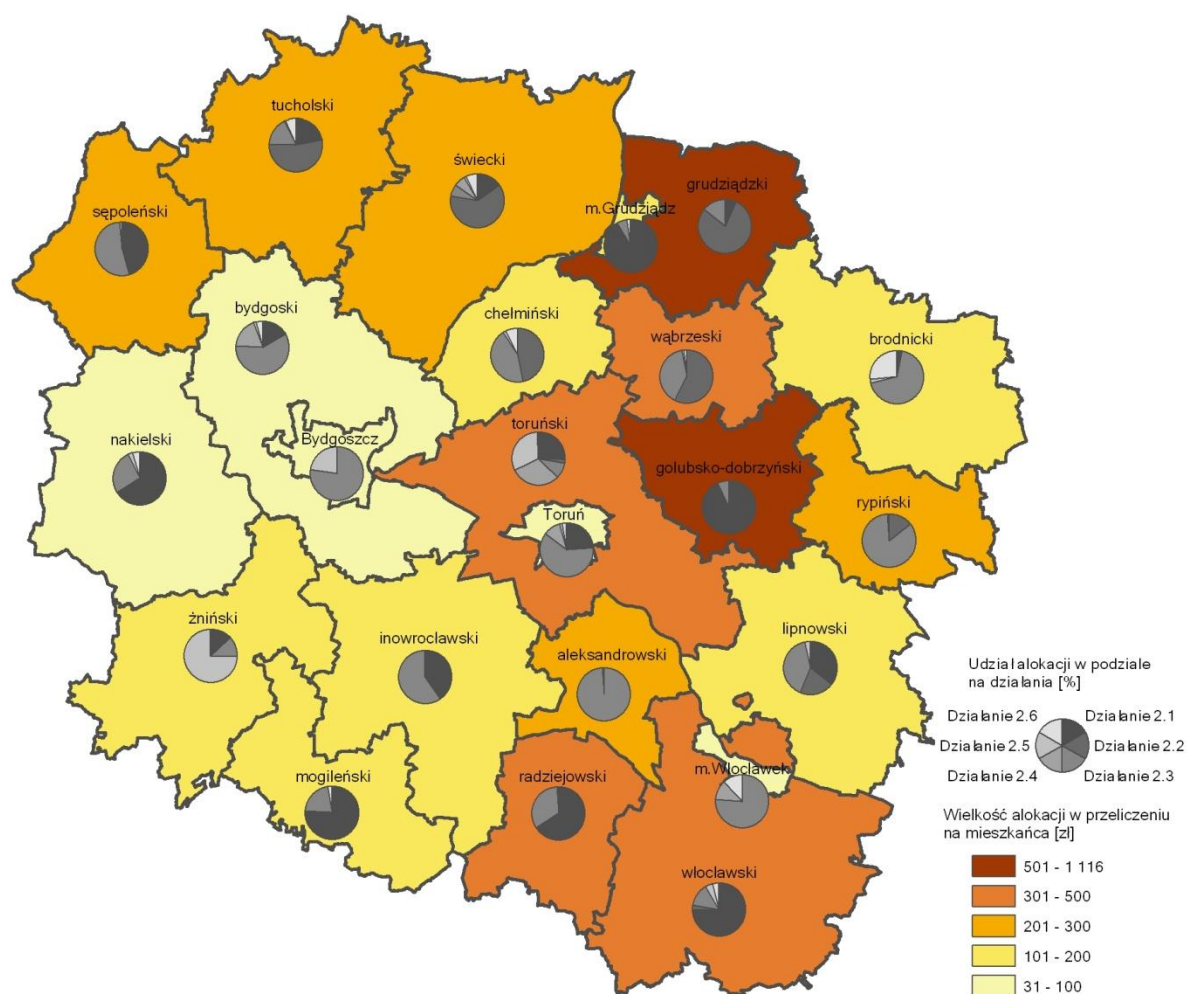
Na terenie większości – 18 powiatów mamy do czynienia z występowaniem wyłącznie wsparcia w ramach Działania 1.1 Infrastruktura drogowa. Projekty Działania 1.2 *Infrastruktura transportu publicznego* realizowane były na terenie powiatów m. Grudziądz, m. Bydgoszcz, m. Toruń oraz m. Włocławek oraz powiatu inowrocławskiego, przy czym alokacja przeznaczona na ich realizację ma największy udział na terenie pierwszego z wymienionych. W powiecie m. Grudziądz wartość dofinansowania projektów Działania 1.2 stanowi aż 68% alokacji Osi priorytetowej 1. W Działaniu 1.3 *Infrastruktura kolejowa* związanym z infrastrukturą kolejową nie mamy do czynienia z przypisaniem projektów do konkretnego powiatu, dlatego w każdym z powiatów udział alokacji z tego Działania wynosi 0%. Projekty związane z infrastrukturą transportu lotniczego zlokalizowane są wyłącznie na

terenie powiatu grodzkiego Bydgoszcz – wartość ich dofinansowania stanowi 36% całkowitej kwoty alokacji Osi priorytetowej 1 na terenie tego powiatu.

Ze względu na specyfikę projektów związanych z infrastrukturą transportową, na terenie całego województwa wszystkie projekty Osi priorytetowej 1 realizowane są przez podmioty sektora publicznego.

Niżej przedstawiona została analiza terytorialna alokacji finansowej Osi priorytetowej 2 *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska*.

Mapa 21. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 2 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania

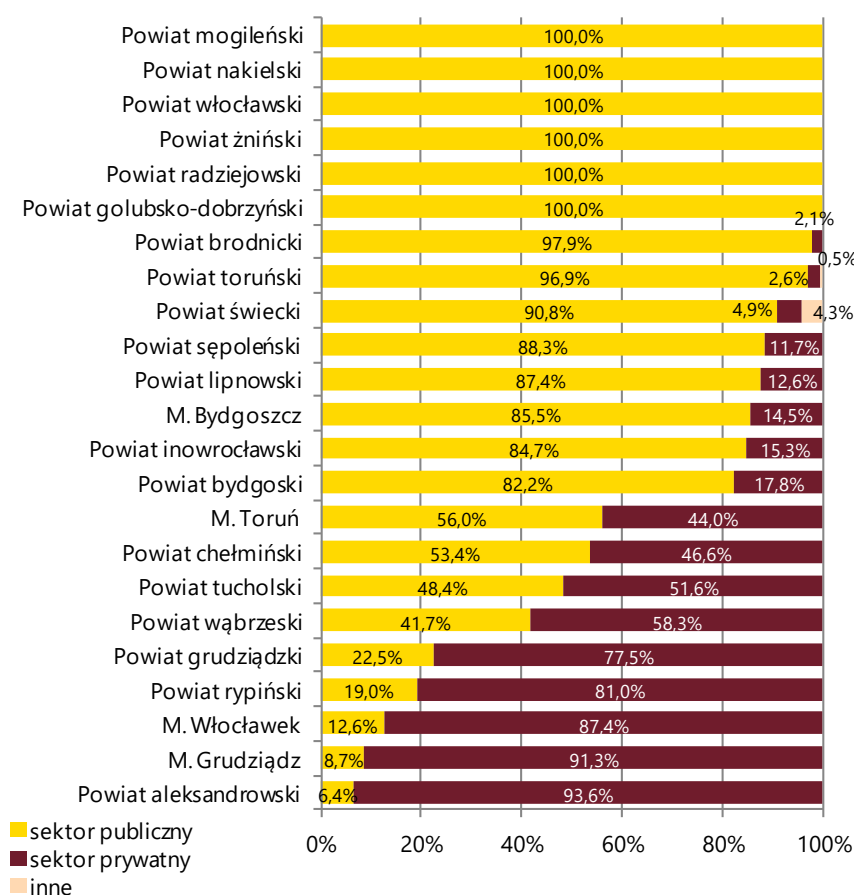
Źródło: opracowanie na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

Największa intensywność wsparcia w ramach Osi priorytetowej 2 występuje w powiecie grudziądzkim, na jego terenie kwota alokacji w przeliczeniu na mieszkańca wynosi 1115,67 zł. Relatywnie wysoka kwota alokacji przypada na 1 mieszkańca powiatów golubsko-dobrzyńskiego (703,77 zł) oraz toruńskiego (492,85 zł). Z kolei najmniejsza intensywność wsparcia Osi priorytetowej 2 mierzona kwotą alokacji przypadającą na 1 mieszkańca występuje na terenie powiatów grodzkich m. Włocławek (31,24 zł), m. Bydgoszcz (39,19 zł) oraz m. Toruń (41,58 zł).

W poszczególnych powiatach występuje duże zróżnicowanie pod względem struktury alokacji w podziale na Działania. Wysoki udział alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów Działania

2.1 *Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej* występuje na terenie powiatów golubsko-dobrzyńskiego (92%), m. Grudziądz (91%), włocławskiego (75%) i mogileńskiego (75%). Wysoki udział alokacji przeznaczonej na projekty Działania 2.2 *Gospodarka odpadami* dotyczy powiatów grudziądzkiego (78%), świeckiego (62%), wąbrzeskiego (57%) oraz tucholskiego (54%). Z kolei wysoki udział alokacji na dofinansowanie projektów Działania 2.3 *Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza* występuje w powiatach aleksandrowskim (99%), rypińskim (85%) oraz powiatach grodzkich m. Bydgoszcz (77%) i m. Włocławek (76%). Udział alokacji na dofinansowanie projektów Działania 2.4 *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku* w żadnym z powiatów nie przekracza 50%. Największy udział – 30% jest w powiecie toruńskim, projekty z tego Działania realizowanego ponadto w powiatach świeckim, bydgoskim, m. Toruń oraz M. Włocławek, lecz udziały na ich terenie są wyraźnie mniejsze. Udział dofinansowania przeznaczonego na realizację projektów z Działania 2.5 *Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska* w większości powiatów oscyluje wokół kilku procent. Wyjątkiem w tym zakresie są powiaty toruński (31%), żniński (75%) oraz m. Bydgoszcz (23%). Podobna sytuacja występuje w przypadku Działania 2.6 *Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych* – udział alokacji przeznaczonej na realizację projektów z tego Działania przekracza 10% tylko na terenie powiatów brodnickiego (26%) oraz m. Włocławek (12%).

Wykres 12. Struktura alokacji Osi priorytetowej 2 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

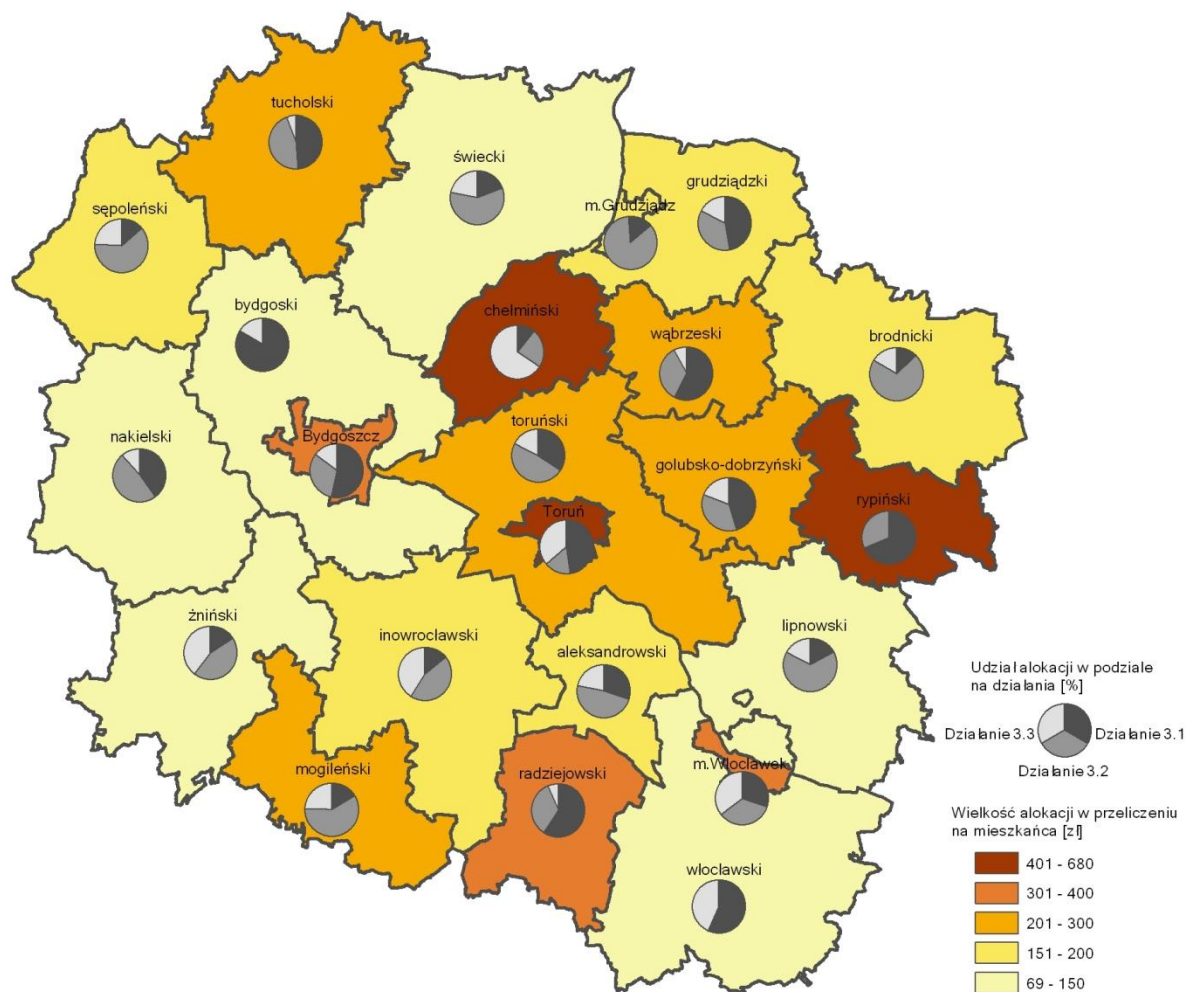
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016, dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich; w przypadku projektów, w których wskazano więcej niż jeden powiat jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między powiaty

Na terenie powiatów mogileńskiego, nakielskiego, włocławskiego, żnińskiego, radziejowskiego, golubsko-dobrzyńskiego wszystkie projekty Osi priorytetowej 2 realizowane są przez podmioty sektora publicznego. Wysoki udział alokacji przeznaczonej na projekty realizowane przez podmioty sektora publicznego występuje również na terenach powiatów brodnickiego (97,9%), toruńskiego (96,9%)

i świeckiego (90,8%). Z kolei udział kwot dofinansowania projektów realizowanych przez podmioty sektora prywatnego najwyższe są na terenie powiatu aleksandrowskiego i wynoszą 93,6%. Relatywnie wysoki udział projektów realizowanych przez podmioty prywatne pod względem kwoty dofinansowania występuje również na terenach powiatów m. Grudziądz (91,3%), m. Włocławek (87,4%), rypińskiego (81,0%) oraz grudziądzkiego (77,5%).

Niżej przedstawiona została analiza terytorialna alokacji finansowej Osi priorytetowej 3 *Rozwój infrastruktury społecznej*.

Mapa 22. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 3 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania

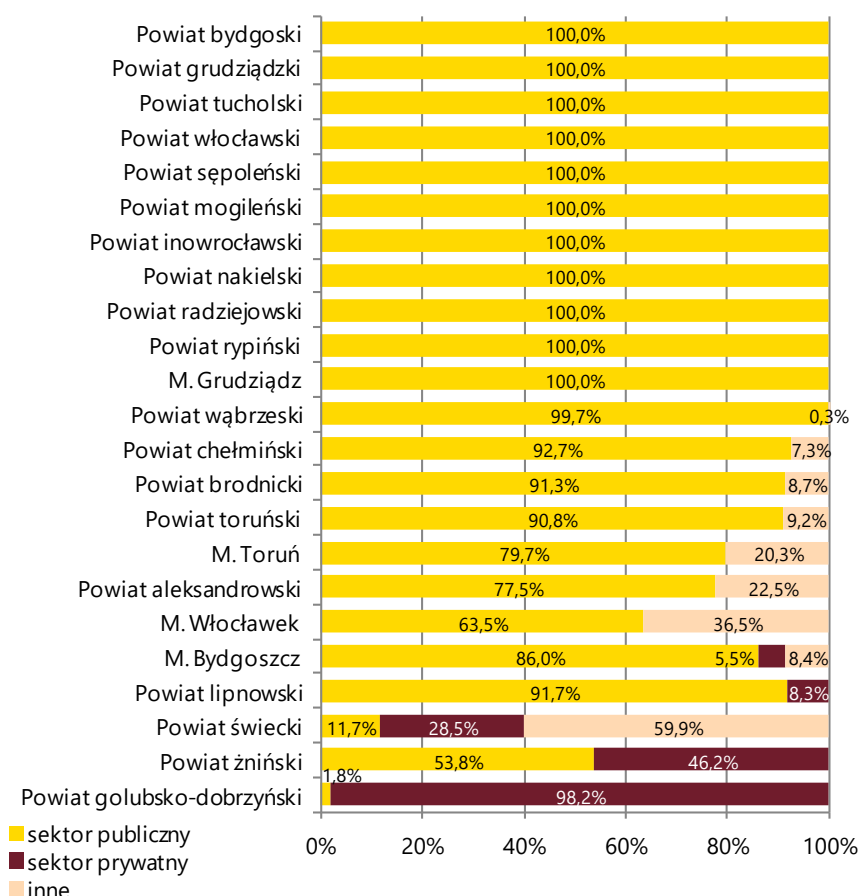

Źródło: opracowanie na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

W powiecie m. Toruń występuje największa kwota alokacji Osi priorytetowej 3 w przeliczeniu na 1 mieszkańca, wynosi ona 680,04 zł. Z tego względu uznać należy, iż na terenie tego powiatu intensywność wsparcia Osi priorytetowej 3 jest największa. Relatywnie wysoka intensywność wsparcia ma miejsce w przypadku powiatów rypińskiego (600,14 zł) oraz chełmińskiego (592,28%). Z kolei niewielka kwota alokacji przypadająca na 1 mieszkańca występuje w powiatach lipnowskim (87,57 zł), żnińskim (70,87 zł) oraz włocławskim (68,62 zł), wobec tego na ich terenie intensywność wsparcia uznać należy za najmniejszą.

Udział alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów Działania 3.1 *Rozwój infrastruktury edukacyjnej* jest największy w przypadku powiatu bydgoskiego, wynosi on 84%. Relatywnie wysoki udział występuje również na terenie powiatów rypińskiego (68%), radziejowskiego (59%), wąbrzeskiego (58%) oraz włocławskiego (57%). Z kolei najmniejszy udział dofinansowania przeznaczonego na realizację projektów Działania 3.1 występuje w powiatach chełmińskim (11%), brodnickim (12%), m. Grudziądz (13%) oraz inowrocławskim (14%). Udział kwoty dofinansowania przeznaczonej na realizację projektów Działania 3.2 jest największy na terenie powiatu m. Grudziądz (85%), z relatywnie wysokim udziałem mamy także do czynienia w powiatach brodnickim (71%) oraz lipnowskim (66%). Z kolei na terenie powiatów bydgoskiego i włocławskiego projekty Działania 3.2 w ogóle nie występowały. Dostyc niski udział kwoty dofinansowania projektów Działania 3.2 *Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej* występuje również na terenie powiatów m. Toruń (16%) oraz chełmińskiego (24%). W przypadku Działania 3.3 *Rozwój infrastruktury kultury* z największym udziałem mamy do czynienia w powiecie chełmińskim (65%), a w następnej kolejności w powiatach włocławskim (43%) oraz inowrocławskim (41%). Najniższy udział kwoty dofinansowania projektów Działania 3.3 występuje w powiatach rypińskim oraz m. Grudziądz, w obu powiatach wynosi on 1%. Relatywnie niskie udziały zanotowano także w powiatach tucholskim (6%), radziejowskim (7%) oraz wąbrzeskim (8%)

Wykres 13. Struktura alokacji Osi priorytetowej 3 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

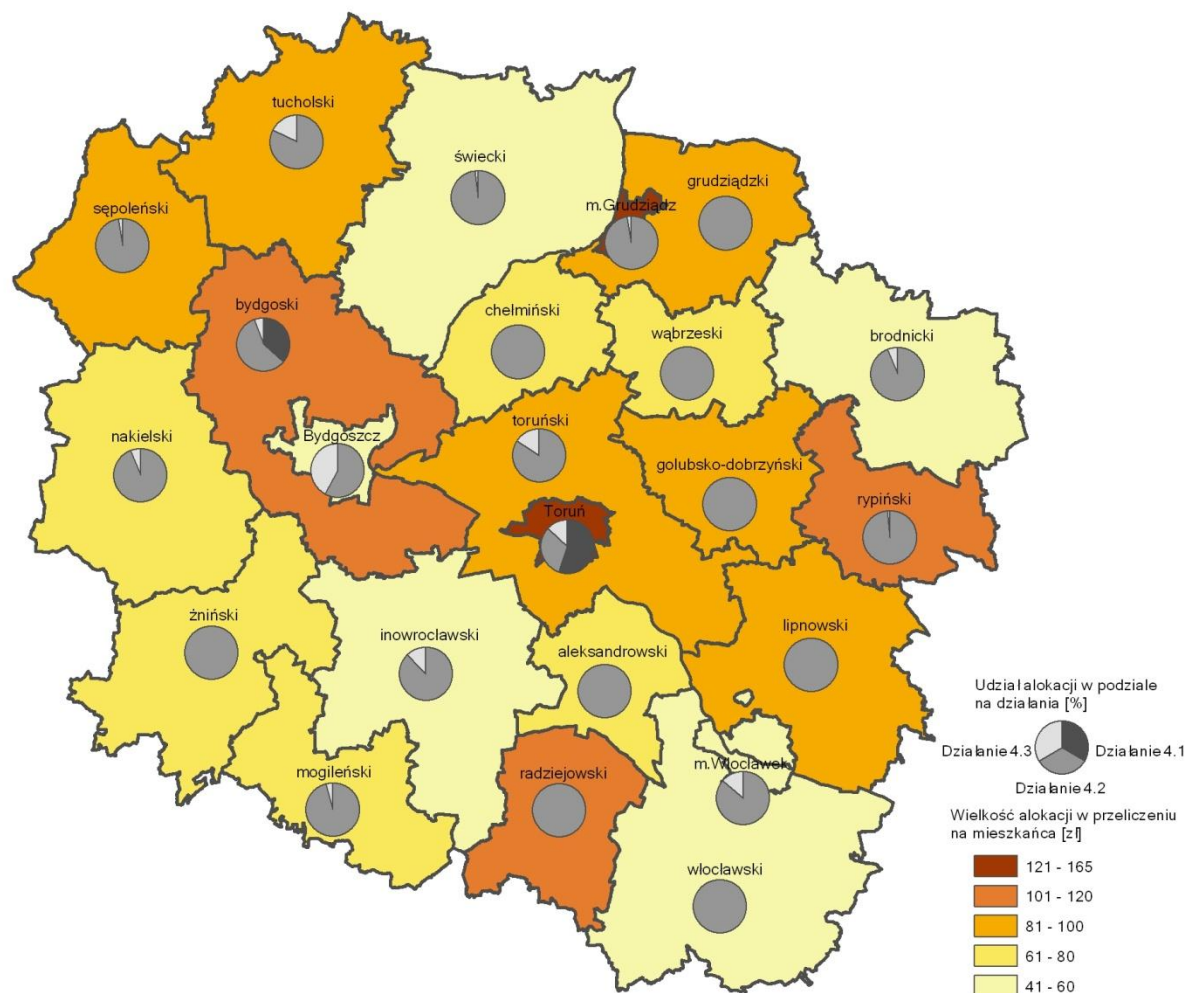
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016, dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich; w przypadku projektów, w których wskazano więcej niż jeden powiat jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między powiaty

W większości powiatów województwa kujawsko-pomorskiego ponad połowa alokacji Osi priorytetowej 3 przeznaczona została na dofinansowanie projektów realizowanych przez podmioty sektora publicznego. Wyjątkiem w tym zakresie są powiaty świecki i golubsko-dobrzyński, w których kwota dofinansowania projektów sektora publicznego wynosi odpowiednio 11,7% (powiat świecki) i 1,8%

(powiat golubsko-dobrzyński). W powiatach bydgoskim, grudziądzkim, tucholskim, włocławskim, sępoleńskim, mogileńskim, inowrocławskim, nakielskim, radziejowskim, rypińskim oraz m. Grudziądz wszystkie projekty Osi priorytetowej 3 realizowane są przez podmioty sektora publicznego. Udział kwoty dofinansowania przeznaczonej na dofinansowanie projektów realizowanych przez podmioty sektora prywatnego jest największy w powiecie golubsko-dobrzyńskim, wynosi on 98,2%. Projekty realizowane przez przedstawicieli tego sektora występują także w powiatach żnińskim, świeckim, lipnowskim oraz m. Bydgoszcz, lecz w przypadku tych powiatów udziały kwoty ich dofinansowania są wyraźnie niższe. W przypadku powiatu świeckiego mamy do czynienia z największym udziałem alokacji przeznaczonym na dofinansowanie projektów realizowanych przez podmioty spoza sektora prywatnego i publicznego, wynosi on 59,9%. Relatywnie wysoki udział kwoty dofinansowania projektów realizowanych przez tego rodzaju podmioty występuje również w powiatach m. Włocławek (36,5%), aleksandrowskim (22,5%) oraz m. Toruń (20,3%).

Niżej przedstawiona została analiza terytorialna alokacji finansowej Osi priorytetowej 4 *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego*.

Mapa 23. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 4 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania

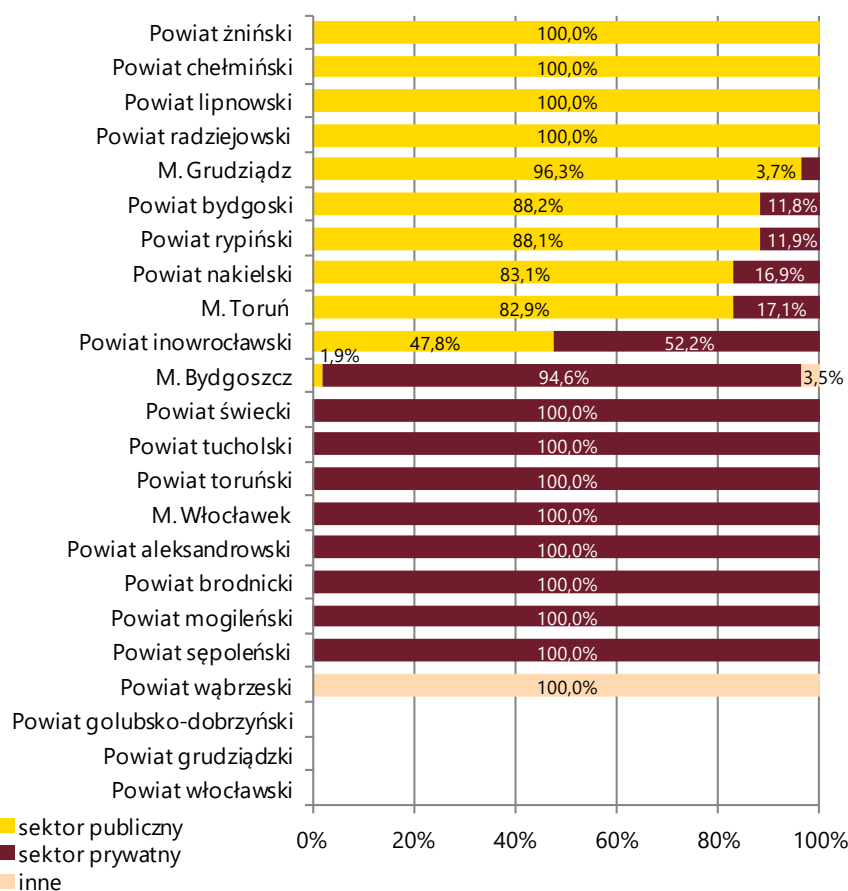

Źródło: opracowanie na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

Największa intensywność wsparcia Osi priorytetowej 4 występuje w powiecie m. Toruń, na jego terenie na 1 mieszkańca przypada 164,87 zł kwoty alokacji analizowanej Osi. Relatywnie wysoka kwota alokacji przypadająca na 1 mieszkańca występuje również na terenie powiatów m. Grudziądz (131,87 zł), bydgoskiego (119,48 zł), radziejowskiego (107,83 zł) oraz rypińskiego (100,46 zł). Z kolei z najmniejszą intensywnością wsparcia analizowanej Osi mamy do czynienia na terenie powiatów włocławskiego oraz M. Włocławek, na ich terenie kwota alokacji w przeliczeniu 1 mieszkańca wynosi odpowiednio 41,13 zł (powiat włocławski) i 44,93 zł (powiat m. Włocławek). Relatywnie niska kwota alokacji w przeliczeniu na 1 mieszkańca występuje również na terenie powiatów inowrocławskiego (48,87 zł), świeckiego (52,45 zł) oraz m. Bydgoszcz (55,02 zł).

W większości powiatów województwa mamy do czynienia z wysokim – przekraczającym 80% - udziałem alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów Działania 4.2 *Rozwój usług i aplikacji dla ludności*. Udział mniejszy niż 80% występuje tylko na terenie powiatów m. Bydgoszcz (58%), bydgoskiego (58%) oraz m. Toruń (32%). Na terenie wymienionych powiatów mamy do czynienia z wysokimi udziałami alokacji przeznaczonymi na realizację projektów z innych Działania. Wysokie udziały kwoty dofinansowania przeznaczonej na realizację projektów Działania 4.1 *Rozwój usług ICT* występują na terenie powiatów m. Toruń (55%) oraz bydgoskiego (37%), w pozostałych powiatach projekty z tego Działania nie występują. Z kolei w powiecie m. Bydgoszcz mamy do czynienia z najwyższym udziałem alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów Działania 4.3 *Rozwój komercyjnych e-usług*, wynosi on 42%. Przekraczające 10% udziały kwoty dofinansowania projektów Działania 4.3 występują również na terenie powiatów m. Toruń (13%), toruńskiego (16%), tucholskiego (18%), inowrocławskiego (13%) oraz m. Włocławek (14%).

Wykres 14. Struktura alokacji Osi priorytetowej 4 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

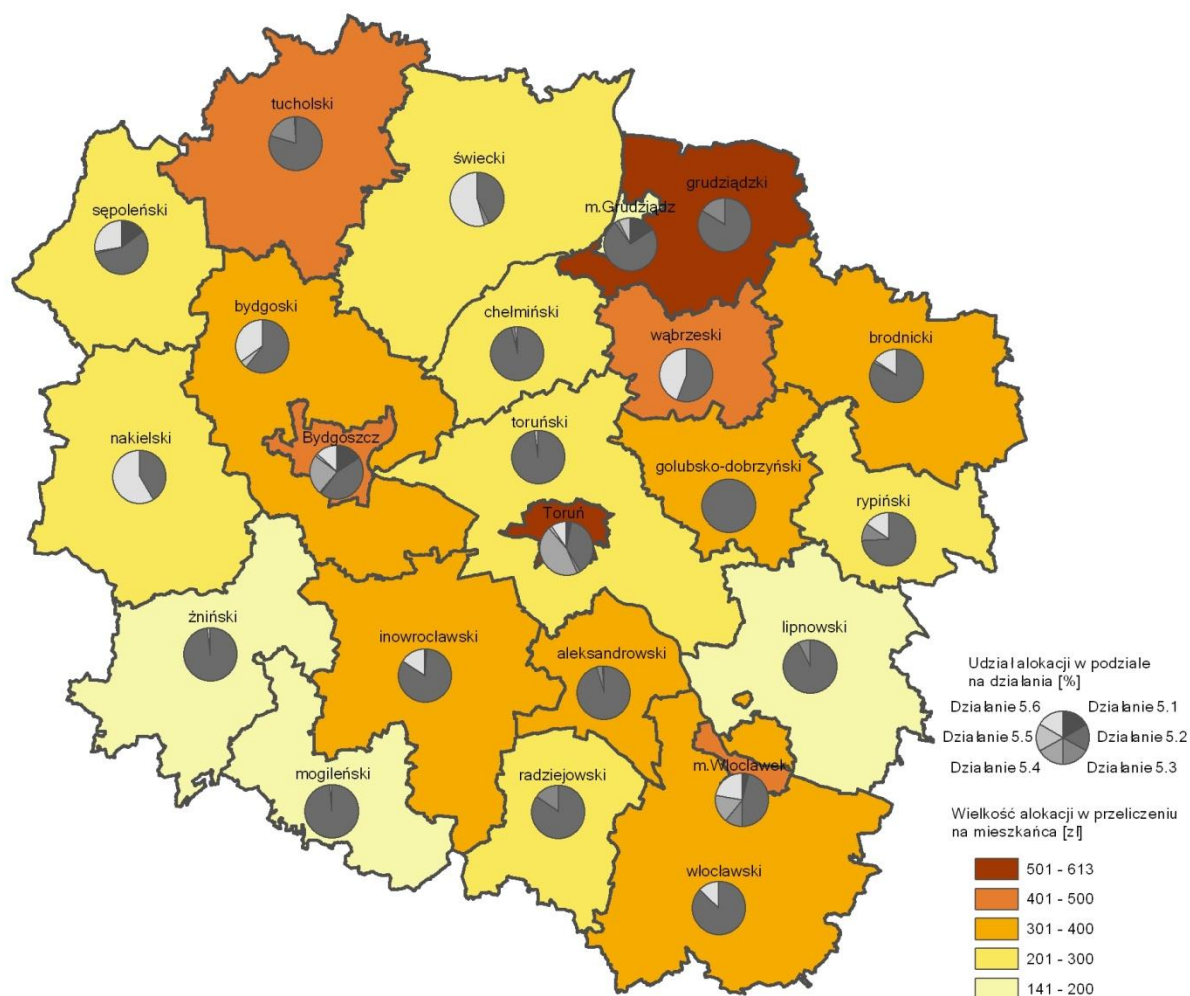

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016, dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich; w przypadku projektów, w których wskazano więcej niż jeden powiat jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między powiaty

W powiatach żnińskim, chełmińskim, lipnowskim, radziejowskim, m. Grudziądz, bydgoskim, rypińskim, nakielskim oraz m. Toruń mamy do czynienia z wysokim, przekraczającym 80%, udziałem dofinansowania projektów realizowanych przez podmioty sektora publicznego. Z kolei w powiatach świeckim, tucholskim, m. Włocławek, aleksandrowskim, brodnickim, mogileńskim oraz sępoleńskim wszystkie projekty realizowane są przez podmioty sektora prywatnego, a w powiecie m. Bydgoszcz udział kwoty dofinansowania projektów realizowanych przez podmioty sektora prywatnego wynosi 94,6%. Na terenie powiatu inowrocławskiego mniej więcej po połowie rozkładają się udziały kwot przeznaczonych na dofinansowanie projektów realizowanych przez podmioty sektora publicznego (47,8%) i prywatnego (52,2%). W powiecie wąbrzeskim mamy z kolei do czynienia z sytuacją realizacji wszystkich projektów przez podmioty spoza sektora publicznego i prywatnego. Według danych KSI SIMIK na 30.06.2016 na terenie powiatów golubsko-dobrzyńskiego, grudziądzkiego i włocławskiego nie były realizowane projekty Osi priorytetowej 4.

Niżej przedstawiona została analiza terytorialna alokacji finansowej Osi priorytetowej 5 *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*.

Mapa 24. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 5 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania

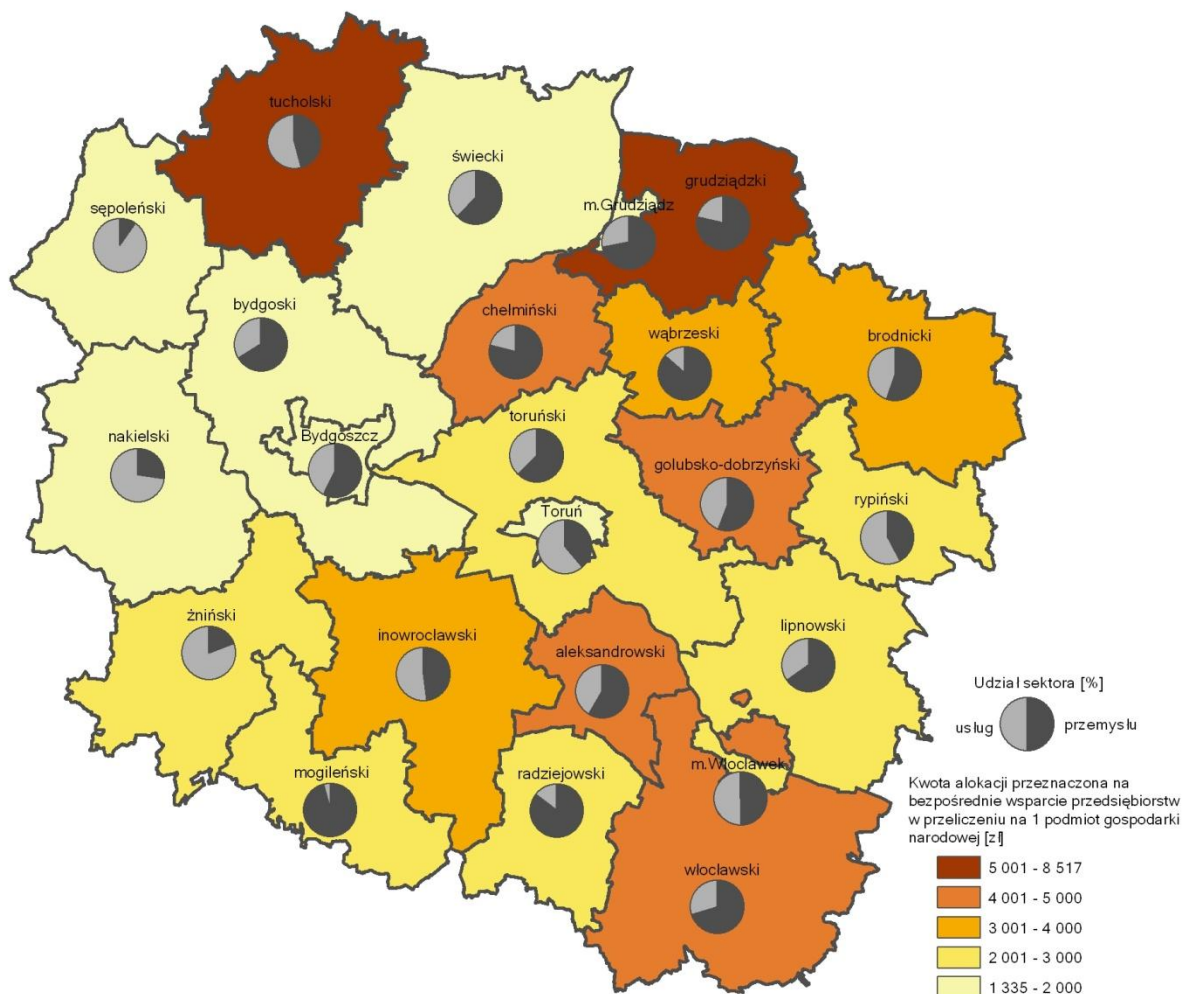

Źródło: opracowanie na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

Największa intensywność wsparcia Osi priorytetowej 5 występuje w powiecie grudziądzkim, na terenie którego na 1 mieszkańca przypada 613,18 zł kwoty alokacji analizowanej Osi. Relatywnie wysoka kwota alokacji w przeliczeniu na 1 mieszkańca występuje również na terenie powiatów m. Toruń (554,02 zł), wąbrzeskiego (490,37 zł), m. Włocławek (487,27 zł) oraz m. Bydgoszcz (485,07 zł). Z kolei na terenie powiatu m. Grudziądz mamy do czynienia z najmniejszą intensywnością wsparcia, na 1 mieszkańca przypada tam 140,60 zł kwoty alokacji. Relatywnie niska kwota alokacji przypadająca na 1 mieszkańca występuje również na terenie powiatów lipnowskiego (154,66 zł), żnińskiego (163,55 zł) oraz mogileńskiego (164,36 zł).

Na terenie powiatów golubsko-dobrzyńskiego, mogileńskiego, toruńskiego, żnińskiego, aleksandrowskiego, chełmińskiego, lipnowskiego, włocławskiego, radziejowskiego, grudziądzkiego, brodnickiego oraz inowrocławskiego mamy do czynienia z wysokim – przekraczającym 80% - udziałem alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów Działania 5.2 *Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw*. Najniższy udział alokacji przeznaczonej na ten cel występuje w powiecie m. Toruń, wynosi on 39%. Udział kwoty dofinansowania przeznaczonej na realizację projektów Działania 5.1 *Rozwój instytucji otoczenia biznesu* w żadnym z powiatów nie przekracza 20%. Z relatywnie wysokim udziałem alokacji przeznaczonej na Działanie 5.1 mamy do czynienia na terenie powiatów m. Bydgoszcz (16%), sępoleńskiego (15%) oraz m. Grudziądz (15%). Podobna sytuacja występuje w przypadku Działania 5.3 *Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska*, większy lub równy 10% udział kwoty dofinansowania przeznaczonej na projekty z jego zakresu występuje tylko na terenie powiatów grudziądzkiego (16%), m. Włocławek (10%), tucholskiego (19%), rypińskiego (10%) oraz radziejowskiego (15%). Z kolei projekty Działania 5.4 *Wzmocnienie potencjału sektora badań i rozwoju technologii* występują niemal wyłącznie na terenie dużych ośrodków miejskich. Udział kwoty dofinansowania projektów tego Działania w powiecie m. Toruń wynosi 45%, w powiecie m. Włocławek (17%), a w powiecie m. Bydgoszcz (24%). Z kolei w przypadku Działania 5.5 *Promocja i rozwój markowych produktów* z największym udziałem kwoty dofinansowania mamy do czynienia na terenie powiatu nakielskiego, wynosi ona 58%. Relatywnie wysoki udział występuje także na terenie powiatów świeckiego (54%) oraz wąbrzeskiego (44%).

Mapa 25. Kwota alokacji przeznaczona na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw w Działaniach 5.2, 5.3 i 5.5 w przeliczeniu na 1 podmiot gospodarki narodowej oraz struktura alokacji ze względu na rodzaj projektu

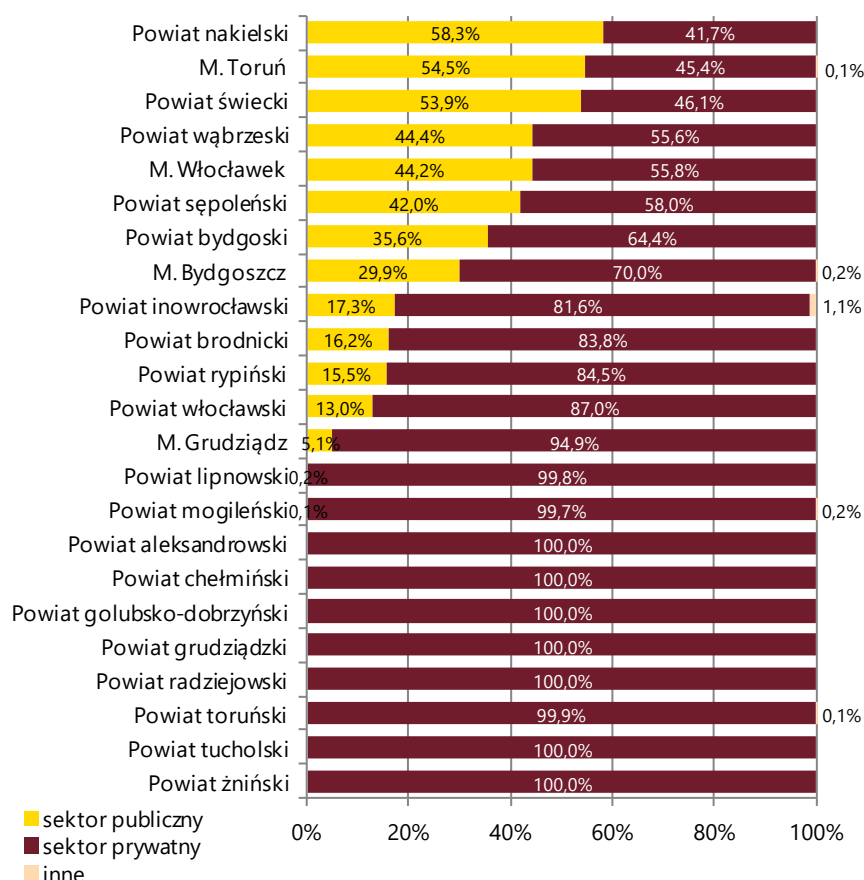

Źródło: opracowanie na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016

Największa intensywność bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw występuje na terenie powiatu grudziądzkiego, w powiecie tym kwota alokacji przeznaczona na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1 podmiot gospodarki narodowej wynosi 8 517,26 zł. Relatywnie wysoka kwota alokacji przypadająca na 1 podmiot występuje również na terenie powiatów tucholskiego (5 786,74 zł), golubsko-dobrzyńskiego (4 937,76 zł), włocławskiego (4 891,42 zł) oraz aleksandrowskiego (4 617,44 zł). Najmniejsza kwota alokacji przeznaczona na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1 podmiot gospodarki narodowej występuje na terenie powiatu m. Grudziądz, wynosi ona 1 335,48 zł. Relatywnie niska intensywność bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw występuje również na terenie powiatów nakielskiego (1 474,87 zł) i świeckiego (1 648,97 zł).

Największy – przekraczający 70% – udział dofinansowania projektów związanych z przemysłem w całości alokacji przeznaczonej na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw występuje na terenie powiatów mogileńskiego (96%), wąbrzeskiego (87%), radziejowskiego (85%), chełmińskiego (79%) grudziądzkiego (78%) oraz m. Grudziądz (72%). Z kolei udział alokacji przeznaczonej na projekty związane z usługami największy jest w powiatach sępoleńskim (91%), żnińskim (81%) oraz nakielskim (73%).

Wykres 15. Struktura alokacji Osi priorytetowej 5 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

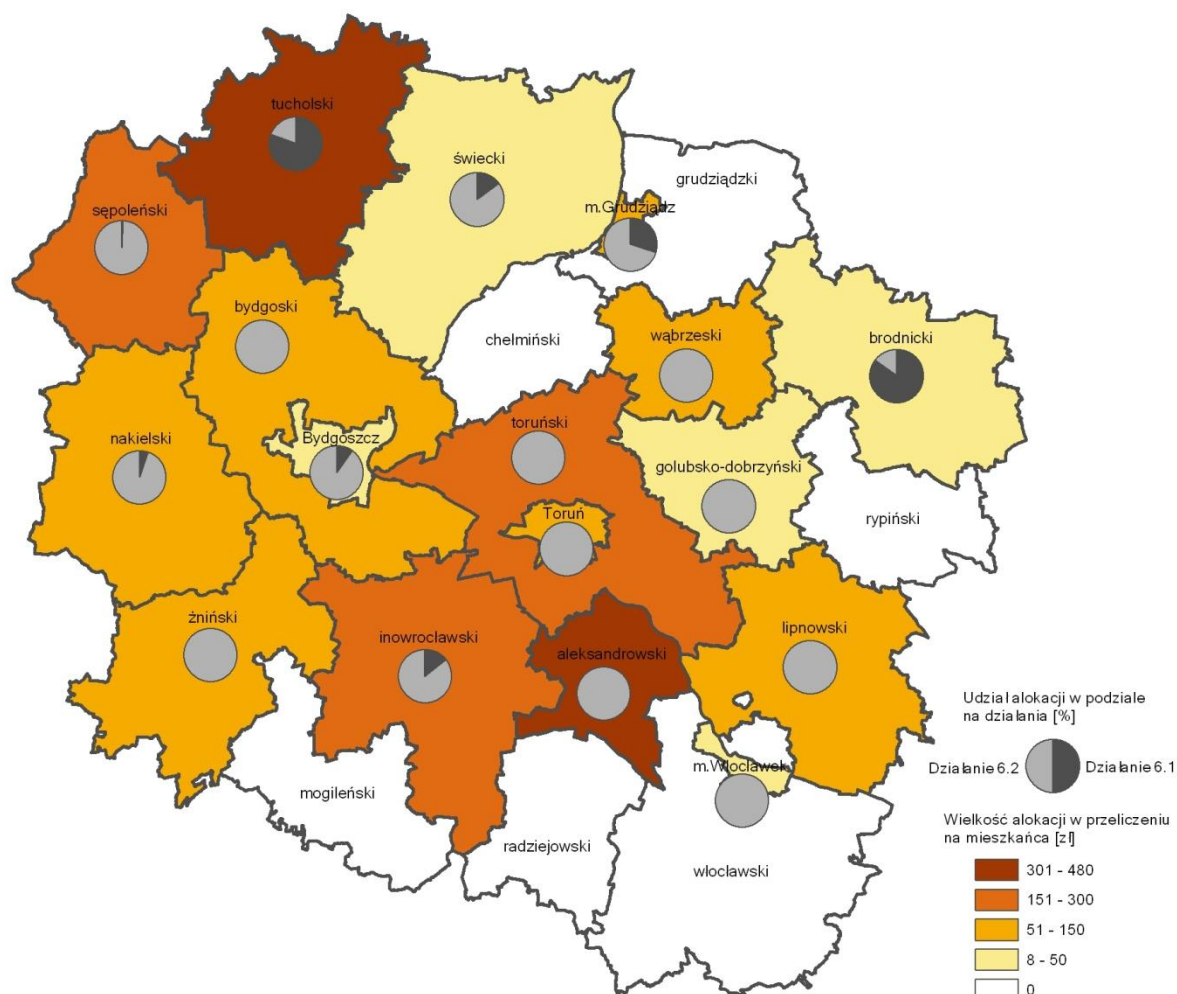

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016, dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich; w przypadku projektów, w których wskazano więcej niż jeden powiat jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między powiaty

Na terenie większości powiatów województwa mamy do czynienia z wysokim, przekraczającym 80% udziałem kwoty dofinansowania projektów realizowanych przez podmioty sektora prywatnego, co wynika ze specyfiki omawianej Osi, która jest skierowana na rozwój przedsiębiorstw. Mniejszy niż 80% udział sektora prywatnego występuje tylko na terenie powiatów m. Bydgoszcz (70,0%), bydgoskiego (64,4%), sępoleńskiego (58,0%), m. Włocławek (55,8%), wąbrzeskiego (55,6%), świeckiego (46,1%), m. Toruń (45,4%) oraz nakielskiego (41,7%). Natomiast w wymienionych powiatach mamy do czynienia z relatywnie wysokim udziałem kwoty dofinansowania projektów realizowanych przez podmioty sektora publicznego. Największy – przekraczający 50% udział sektora publicznego występuje w powiatach nakielskim (58,3%), m. Toruń (54,5) oraz świeckim (53,9%).

Niżej przedstawiona została analiza terytorialna alokacji finansowej Osi priorytetowej 6 *Wsparcie rozwoju turystyki*.

Mapa 26. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 6 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania

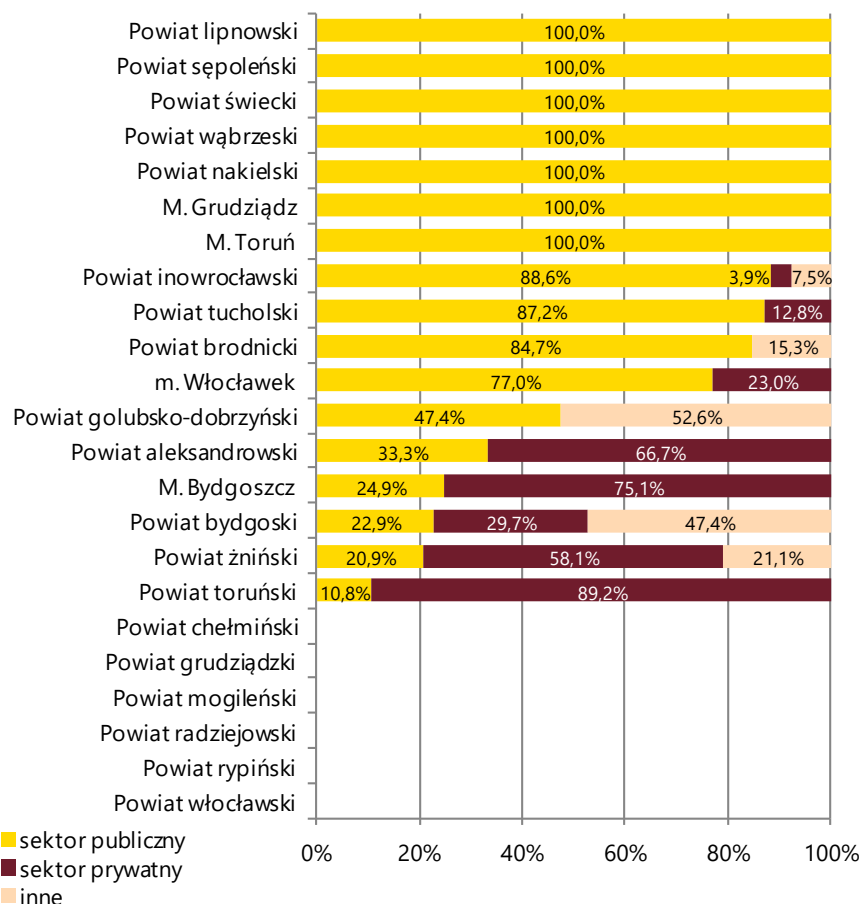

Źródło: opracowanie na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojejewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojejewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

Największa intensywność wsparcia Osi priorytetowej 6 występuje na terenie powiatu aleksandrowskiego, w powiecie tym kwota alokacji w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi 479,65 zł. Z relatywnie wysoką kwotą dofinansowania przypadającą na 1 mieszkańca, mamy również do czynienia na terenie powiatów tucholskiego (303,80 zł), sępoleńskiego (251,91 zł), inowrocławskiego (249,98 zł) oraz toruńskiego (215,36 zł). Według danych KSI SIMIK z 31.10.2016 na terenie powiatów chełmińskiego, grudziądzkiego, mogileńskiego, radziejowskiego, rypińskiego oraz włocławskiego nie były realizowane projekty Osi priorytetowej 6. Relatywnie niska intensywność wsparcia występuje również na terenie powiatów świeckiego (8,05 zł) brodnickiego (12,21 zł) i golubsko-dobrzyńskiego (21,49 zł).

W niemal wszystkich powiatach województwa mamy do czynienia z wysokim udziałem kwoty dofinansowania przeznaczonej na realizację projektów Działania 6.2 *Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych*. Mniejszy niż 70% udział dofinansowania projektów z tego działania występuje tylko na terenie powiatów tucholskiego (19%) i brodnickiego (15%). Na terenie powiatów tych mamy do czynienia z wysokim udziałem kwoty dofinansowania projektów Działania 6.1 *Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze*.

Wykres 16. Struktura alokacji Osi priorytetowej 6 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

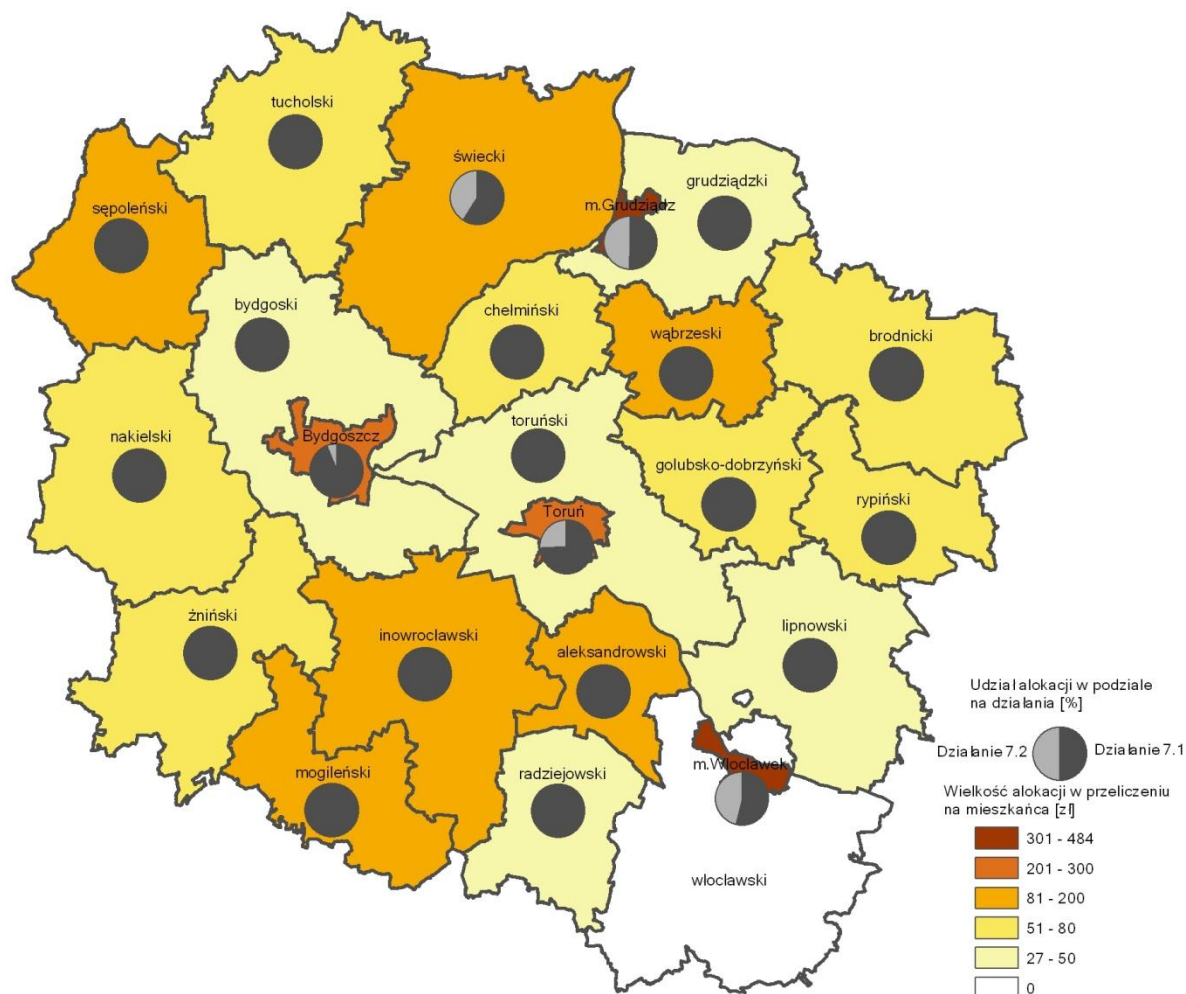

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016, dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich; w przypadku projektów, w których wskazano więcej niż jeden powiat jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między powiaty

Na terenie większości powiatów województwa mamy do czynienia z wysokim udziałem alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów realizowanych przez podmioty sektora publicznego. Mniejszy niż 70% udział dofinansowania projektów realizowanych przez tę kategorię beneficjentów występuje tylko na terenie powiatów golubsko-dobrzyńskiego (47,4%), aleksandrowskiego (33,3%), m. Bydgoszcz (24,9%), bydgoskiego (22,9%), żnińskiego (20,9%) oraz toruńskiego (10,8%). Relatywnie wysoki udział alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów realizowanych przez przedstawicieli sektora prywatnego występuje na terenie powiatów żnińskiego (58,1%), aleksandrowskiego (66,7%), m. Bydgoszcz (75,1%) oraz toruńskiego (89,2%). Dodatkowo na terenie powiatów golubsko-dobrzyńskiego oraz bydgoskiego mamy do czynienia z relatywnie wysokim udziałem kwoty dofinansowania projektów realizowanych przez podmioty nie należące ani do sektora prywatnego, ani do sektora publicznego, w powiecie golubsko-dobrzyńskim udział ten wynosi 52,6%, a w powiecie bydgoskim 47,4%.

Niżej przedstawiona została analiza terytorialna alokacji finansowej Osi priorytetowej 7 *Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy*.

Mapa 27. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 7 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania

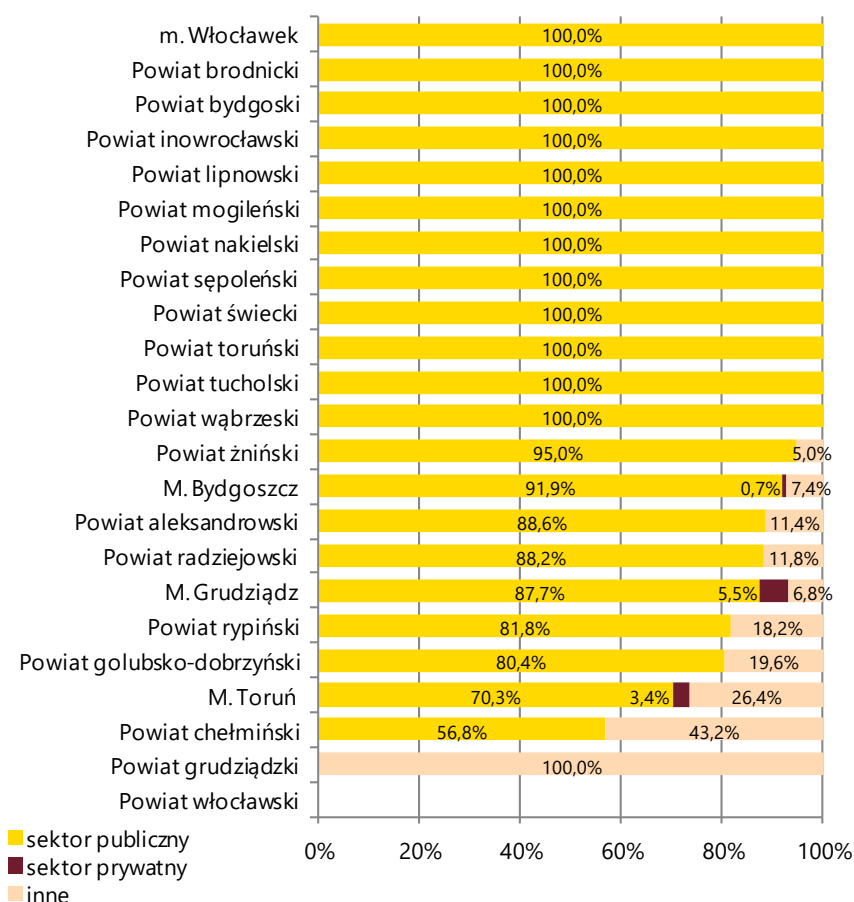

Źródło: opracowanie na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojejewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojejewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

Wysoka intensywność wsparcia w ramach Osi priorytetowej 7 występuje na terenie największych miast posiadających prawa powiatu. Z największą kwotą dofinansowania przypadającą na jednego mieszkańca mamy do czynienia na terenie powiatów m. Włocławek (483,94 zł), m. Grudziądz (412,96 zł), m. Toruń (255,83 zł) oraz m. Bydgoszcz (233,83 zł). Na terenie powiatu włocławskiego w ogóle nie były realizowane projekty tej Osi. Natomiast z relatywnie niską intensywnością wsparcia mamy do czynienia na terenie powiatów grudziądzkiego (27,83 zł), radziejowskiego (32,57 zł) oraz toruńskiego (34,15 zł).

W przypadku większości powiatów mamy do czynienia z wysokim - przekraczającym 80% - udziałem alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów działania 7.1 *Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast*. Mniejsze niż 80% udziały występują tylko na terenie powiatów m. Toruń (74%), świeckiego (59%) m. Włocławek (54%) oraz m. Grudziądz (51%). Na terenie wymienionych powiatów dosyć wysokie są udziały alokacji przeznaczonej na dofinansowanie projektów Działania 7.2 *Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów przemysłowych i powojennych* - m. Toruń (26%), świeckiego (41%) m. Włocławek (46%) oraz m. Grudziądz (49%).

Wykres 17. Struktura alokacji Osi priorytetowej 7 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

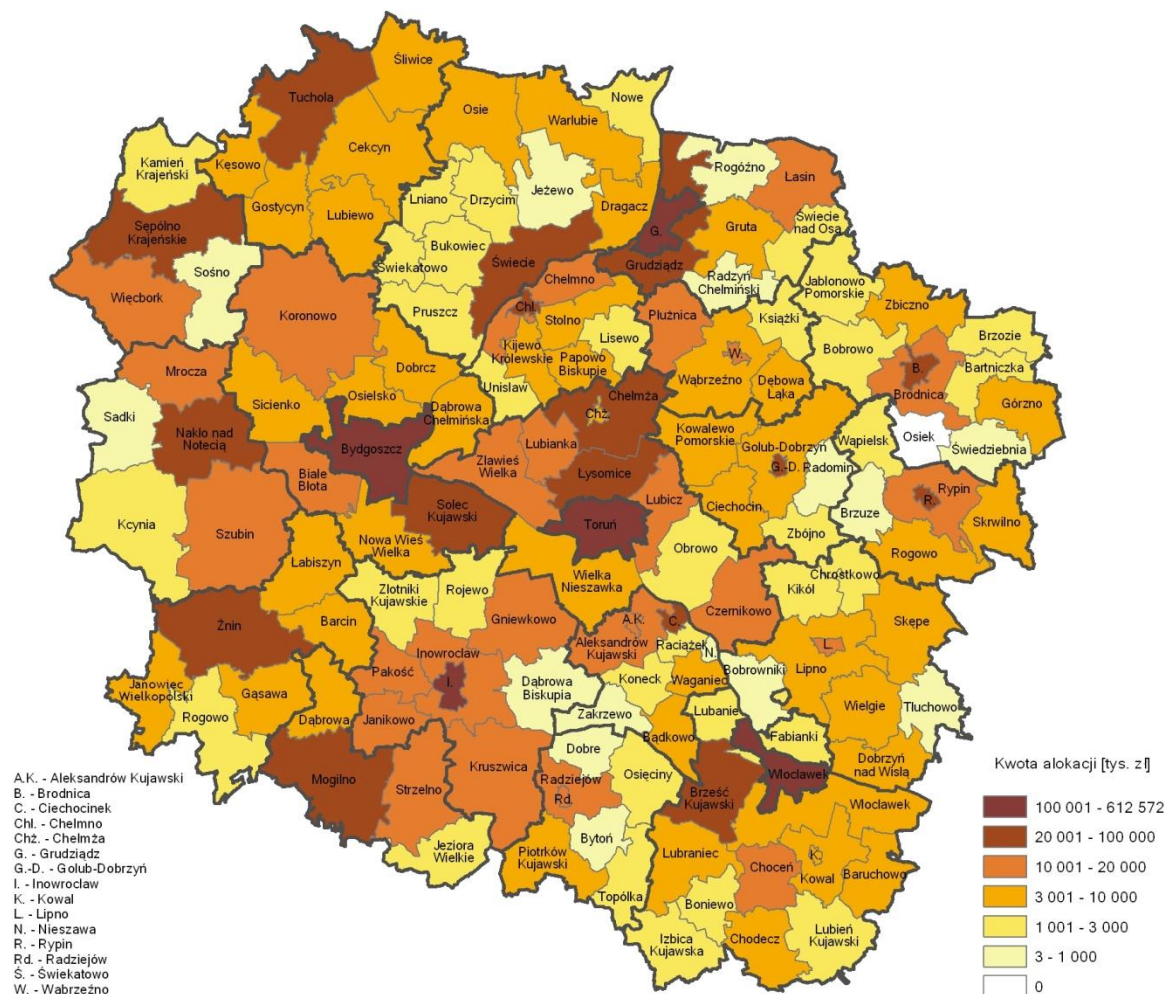

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016, dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich; w przypadku projektów, w których wskazano więcej niż jeden powiat jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między powiaty

W przypadku niemal wszystkich powiatów, na terenie których realizowane są projekty Osi priorytetowej 7 ponad 80% kwoty alokacji dotyczy projektów realizowanych przez podmioty sektora publicznego. Mniejszy udział występuje tylko na terenie powiatów m. Toruń (70,3%), chełmińskiego (56,8%) oraz grudziądzkiego (0,0%). Wynika to ze specyfiki działań rewitalizacyjnych, które należą do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego. Projekty realizowane przez przedstawicieli sektora prywatnego występują tylko na terenie powiatów m. Bydgoszcz, m. Grudziądz oraz m. Toruń, lecz udziały kwoty przeznaczonej na dofinansowanie tych projektów są znikome. W powiecie grudziądzkim wszystkie projekty realizowane są przez podmioty spoza sektora publicznego i prywatnego. Relatywnie wysoki udział kwoty dofinansowania projektów realizowanych przez tego typu podmioty występuje również na terenie powiatów chełmińskiego (43,2%) oraz m. Toruń (26,4%).

Na kolejnych stronach niniejszego podrozdziału zaprezentowane zostały analizy terytorialne dotyczące całości RPO WK-P. Przedstawione zostały struktury terytorialne alokacji w przekroju powiatowym i gminnym oraz analiza terytorialna osiągniętych rezultatów w zakresie bezpośrednio utworzonych nowych etatów.

Mapa 28. Kwota alokacji wg gmin (tys. zł)

Źródło: opracowanie na podstawie KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016; dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich oraz 6 projektów⁷³, w przypadku których obszar realizacji wskazano na poziomie grupy powiatów; w przypadku 16 projektów, w których wskazano więcej niż jedną gminę jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między gminy

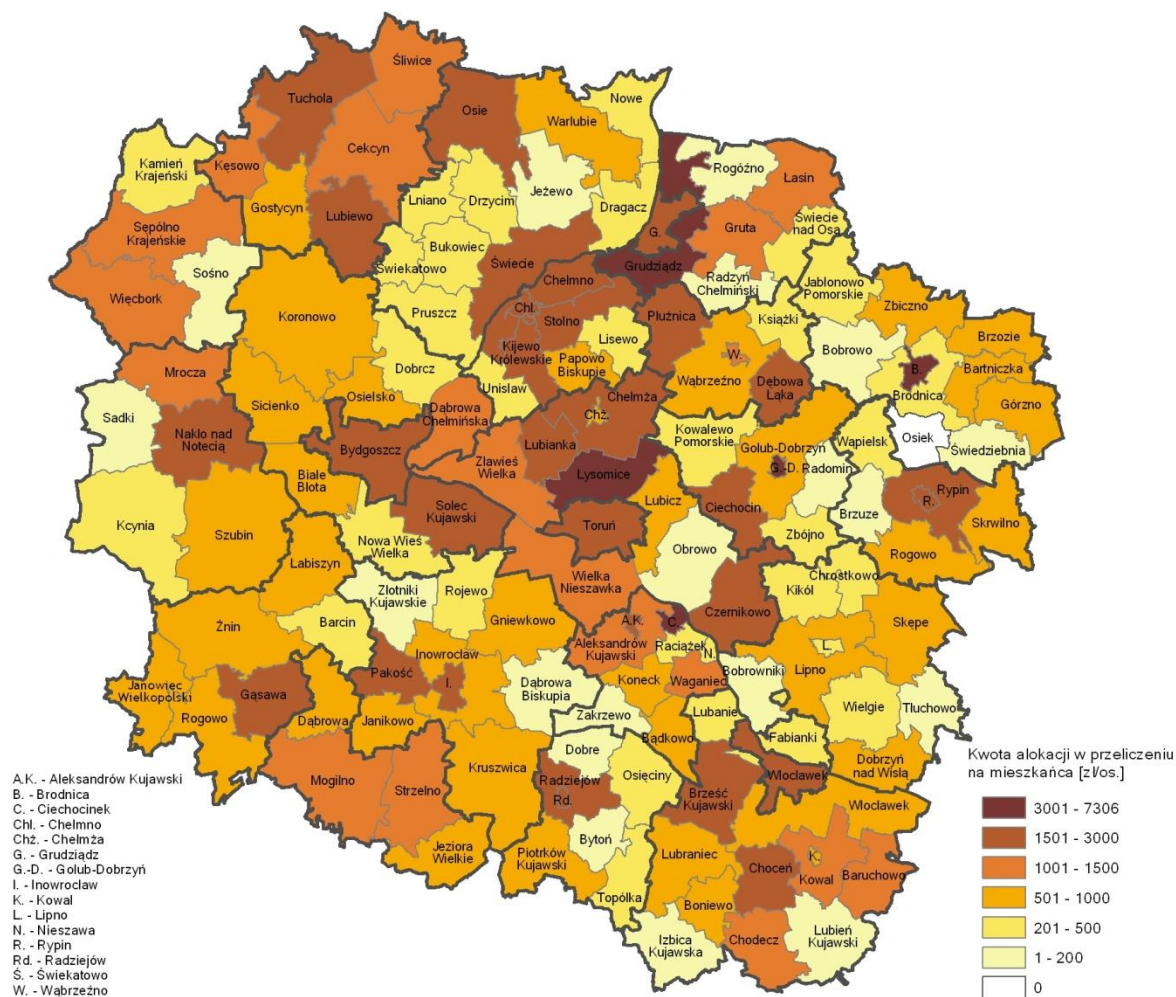
Wg danych z dnia 30.06.2016 r. w ramach RPO WK-P 2007-2013 podpisano umowy o dofinansowanie na łączną wartość 4 176 mln zł, jednak analiza rozkładu pod względem gmin, ze względu na wskazane pod mapą wyłączenia, dotyczy projektów o łącznej alokacji 2 858,3 mln zł, dla których można wyróżnić obszar realizacji na poziomie gminy.

Największa część alokacji przeznaczona została na realizację projektów na terenie Bydgoszczy, było to 612 572,3 tys. zł. W dalszej kolejności pod względem wielkości alokacji finansowej znajdują się gminy: miasto Toruń (447 440,3 tys. zł) oraz – już z mniejszą, choć wciąż relatywnie wysoką alokacją – gminy miejskie: Włocławek (175 689,8 tys. zł), Grudziądz (152 920,0 tys. zł) oraz Inowrocław (124 213,9 tys. zł). Łączna alokacja finansowa z terenu 5 wskazanych wyżej gmin stanowi nieco ponad połowę analizowanej na poziomie gmin alokacji finansowej, co wskazuje na centralizację wsparcia w dużych miastach. Na terenie jednej gminy nie występowała realizacja ani jednego projektu, jest to gmina Osiek w powiecie brodnickim, jednak biorąc pod uwagę występowanie pośrednich oddziaływań projektów,

⁷³ Są to projekty: Zwiększenie konkurencyjności Perfect-NET poprzez unowocześnienie bazy teleinformatycznej, Budowa ścieżek rowerowych w powiecie bydgoskim, chełmińskim i mieście Bydgoszcz, Wprowadzenie nowych usług, świadczonych przy pomocy sieci, do oferty Firmy Auto-Moto dzięki zakupowi sprzętu i oprogramowania, Przebudowa drogi powiatowej Nr 1722C Wąbrzeźno-Kowalewo Pomorskie, Przebudowa drogi powiatowej nr 2626C Kaźmierzewo - Jaranowo, etap I od km 3+442 do km 4+274, etap II od km 4+274 do km 4+692, Poprawa bezpieczeństwa na drogach publicznych poprzez wybudowanie dróg rowerowych - droga rowerowa Toruń - Łubianka - Wybicz - Unisław.

należy uznać, iż RPO WK-P objęło swoim zakresem cały obszar województwa kujawsko-pomorskiego. Oprócz wskazanej gminy Osiek na terenie której nie realizowano projektów, z relatywnie niewielką alokacją mamy do czynienia w gminach wiejskich: Dąbrowa Biskupia (3,5 tys. zł⁷⁴), Radzyń Chełmiński (38,3 tys. zł) oraz Bytów (38,3 tys.). W pozostałych gminach kwota alokacji przekracza 200 tys. zł. Łączna kwota alokacji w gminach miejskich to 1 745,9 mln zł, w gminach wiejskich – 603,3 mln zł, a w gminach miejsko-wiejskich – 508,9 mln zł.

Mapa 29. Kwota alokacji w przeliczeniu na mieszkańca (zł)

Źródło: opracowanie na podstawie KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016; dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich oraz 6 projektów, w przypadku których obszar realizacji wskazano na poziomie grupy powiatów; w przypadku 16 projektów, w których wskazano więcej niż jedną gminę jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między gminy

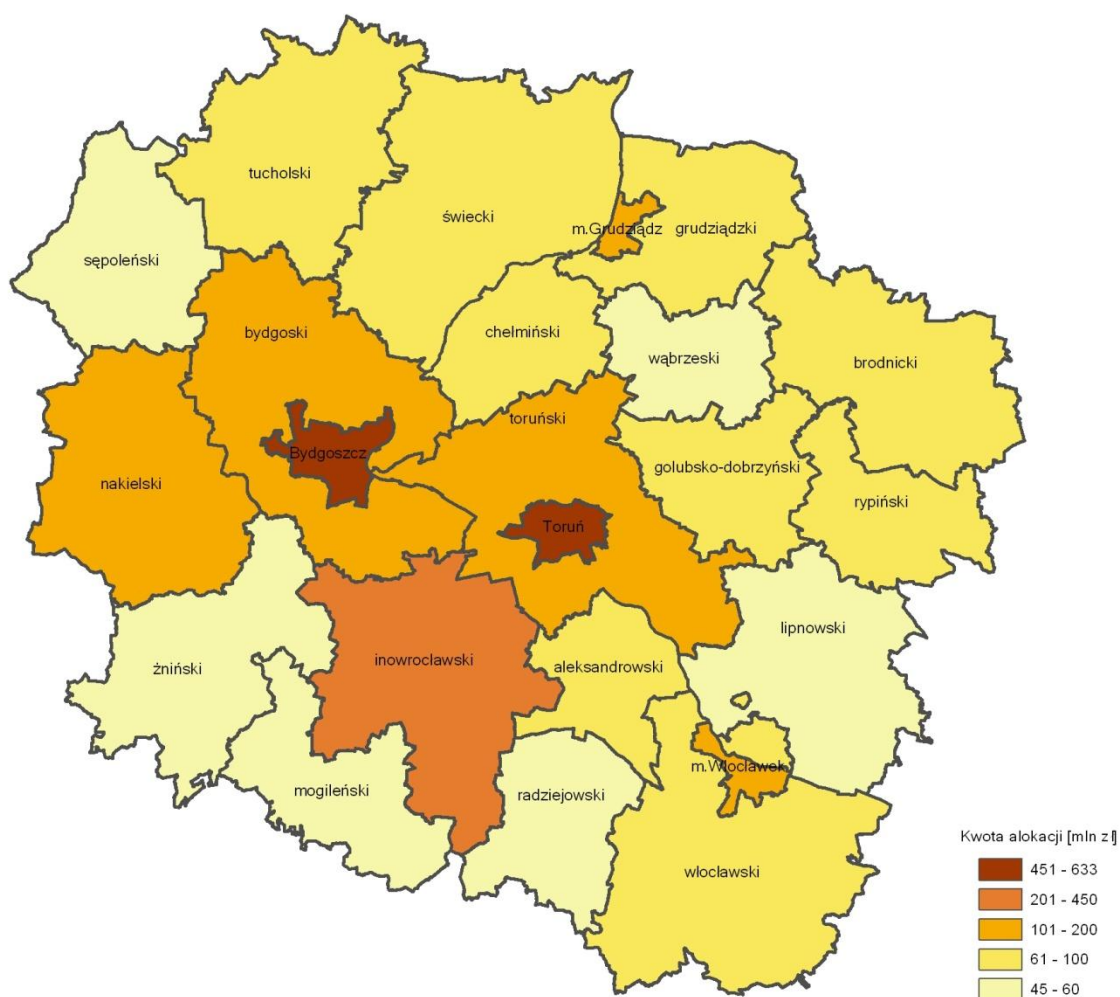
Z największą intensywnością wsparcia mierzoną wielkością alokacji w przeliczeniu na 1 mieszkańca mamy do czynienia na terenie gminy miejskiej Brodnica, w jej przypadku na 1 mieszkańca przypada 7 306,19 zł kwoty alokacji. Relatywnie wysoka wartość wskaźnika występuje również dla gmin wiejskich: Grudziądz (5 011,24 zł) oraz Łysomice (4 200,50 zł), a także gminie Ciechocinek (3 228,89 zł) i gminie miejskiej Golub-Dobrzyń (3 093,60). Toruń znalazł się na 10 miejscu pod względem intensywności wsparcia z kwotą na mieszkańca na poziomie 2 207,52 zł, a Bydgoszcz na miejscu 24 z kwotą alokacji na mieszkańca na poziomie 1 722,43 zł. Najmniejsza intensywność wsparcia mierzona kwotą alokacji przypadającą na mieszkańca występuje na terenie gmin wiejskich: Osiek (0 zł), Dąbrowa Biskupia (0,75

⁷⁴ Kwota wynikająca z podziału alokacji jednego projektu na więcej niż jedną gminę, o czym mowa w podpisie pod mapą.

zł), Bytów (10,61 zł), Sośno (56,54 zł), Zakrzewo (62,03 zł), Dobrze (78,81 zł), Sadki (87,91 zł) oraz Obrowo (93,98), a także gminy wiejsko-miejskiej Radzyń Chełmiński, na terenie której kwota alokacji w przeliczeniu na mieszkańca wynosi (6,01 zł). Na terenie gmin wiejskich kwota alokacji przypadająca na mieszkańca wynosi przeciętnie 991,39 zł, na terenie gmin wiejsko-miejskich kwota ta jest niewiele większa i wynosi 1 060,78 zł, a na terenie gmin miejskich – 1 749,77 zł.

Podsumowując analizę na poziomie gminnym należy wyciągnąć wniosek, iż choć alokacja w dużej mierze koncentruje się na terenie dużych ośrodków miejskich: Bydgoszczy, Torunia, Włocławka, Grudziądza, Inowrocławia, to nie możemy mówić o nadmiernej koncentracji wsparcia na tym terenie ponieważ, wartość alokacji w przeliczeniu na mieszkańca w tych gminach nie jest szczególnie wysoka, co oznacza, iż kwota alokacji nie jest dysproporcjonalnie wysoka względem liczby potencjalnych odbiorców wsparcia – mieszkańców. Intensywność wsparcia jest najwyższa w miastach, lecz dociera również do gmin wiejskich i wiejsko-wiejskich.

Mapa 30. Kwota alokacji wg powiatów (mln zł)

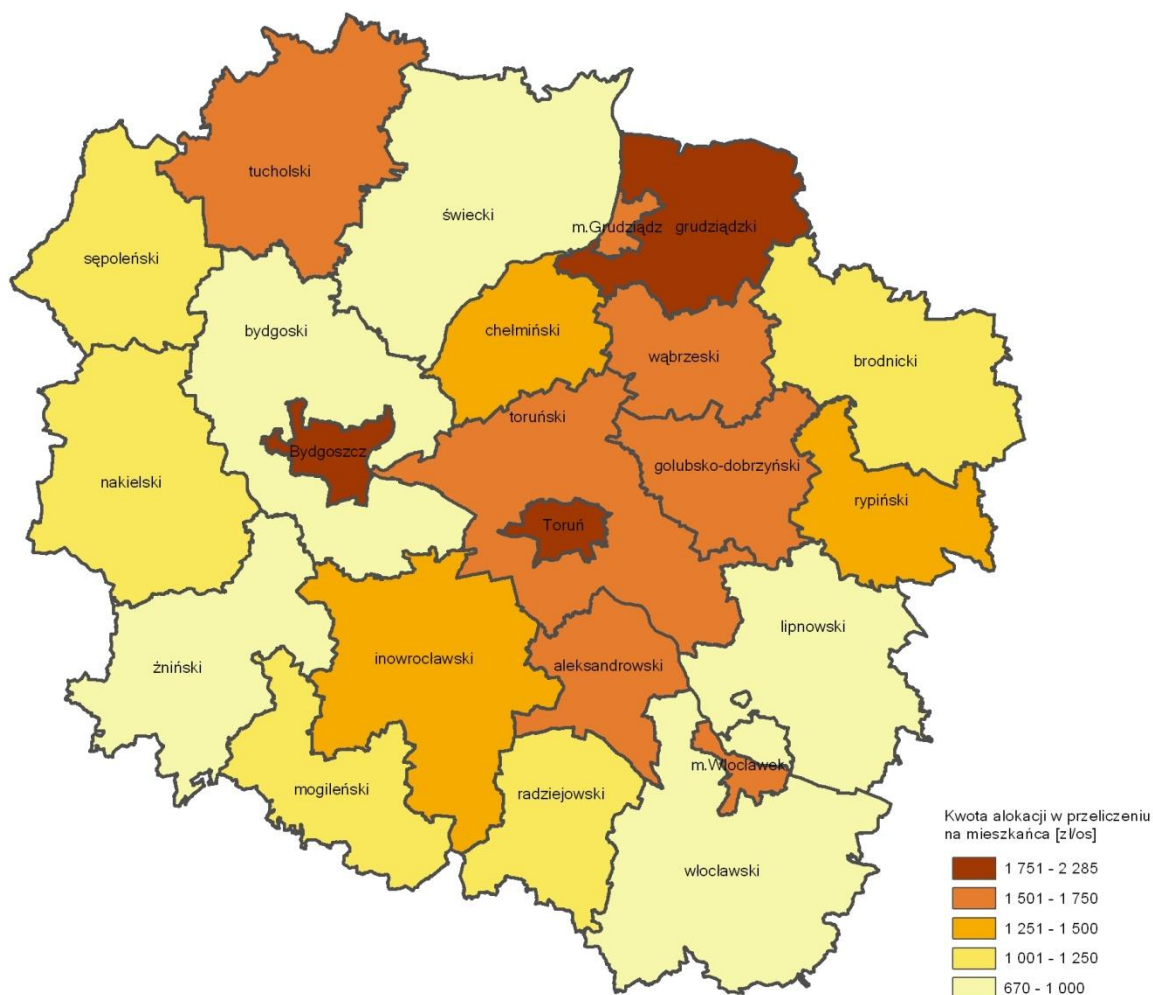

Źródło: opracowanie na podstawie KSI SIMIK wg stanu na dzień 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

Największa kwota alokacji przeznaczona została na realizację projektów na terenie powiatów grodzkich: m. Bydgoszcz (632,85 mln) oraz m. Toruń (464,14 mln zł). Relatywnie duża kwota alokacji przypadła również na powiat inowrocławski (214,32 mln zł), m. Włocławek (187,42 mln zł), powiat toruński (158,64 mln) oraz m. Grudziądz (156,13 mln zł). Najmniejsza kwota alokacji przeznaczona

została na realizację projektów z terenu powiatu lipnowskiego, wynosi ona 44,89 mln zł. Relatywnie mała część alokacji przypada również na powiat radziejowski (48,63 mln zł), sępoleński (50,73 mln zł), mogileński (53,08 mln zł), żniński (55,25 mln zł) oraz wąbrzeski (56,99 mln zł).

Mapa 31. Kwota alokacji w przeliczeniu na mieszkańca wg powiatów (zł)

Źródło: opracowanie na podstawie KSI SIMIK wg stanu na dzień 31.10.2016; dane nie obejmują całości alokacji przeznaczonej na dofinansowanie 163 projektów ogólnowojewódzkich, w przypadku których nie ma możliwości przypisania do konkretnej jednostki terytorialnej oraz alokacji stanowiącej część kwoty dofinansowania 19 projektów ogólnowojewódzkich, której nie można przypisać do konkretnej jednostki terytorialnej

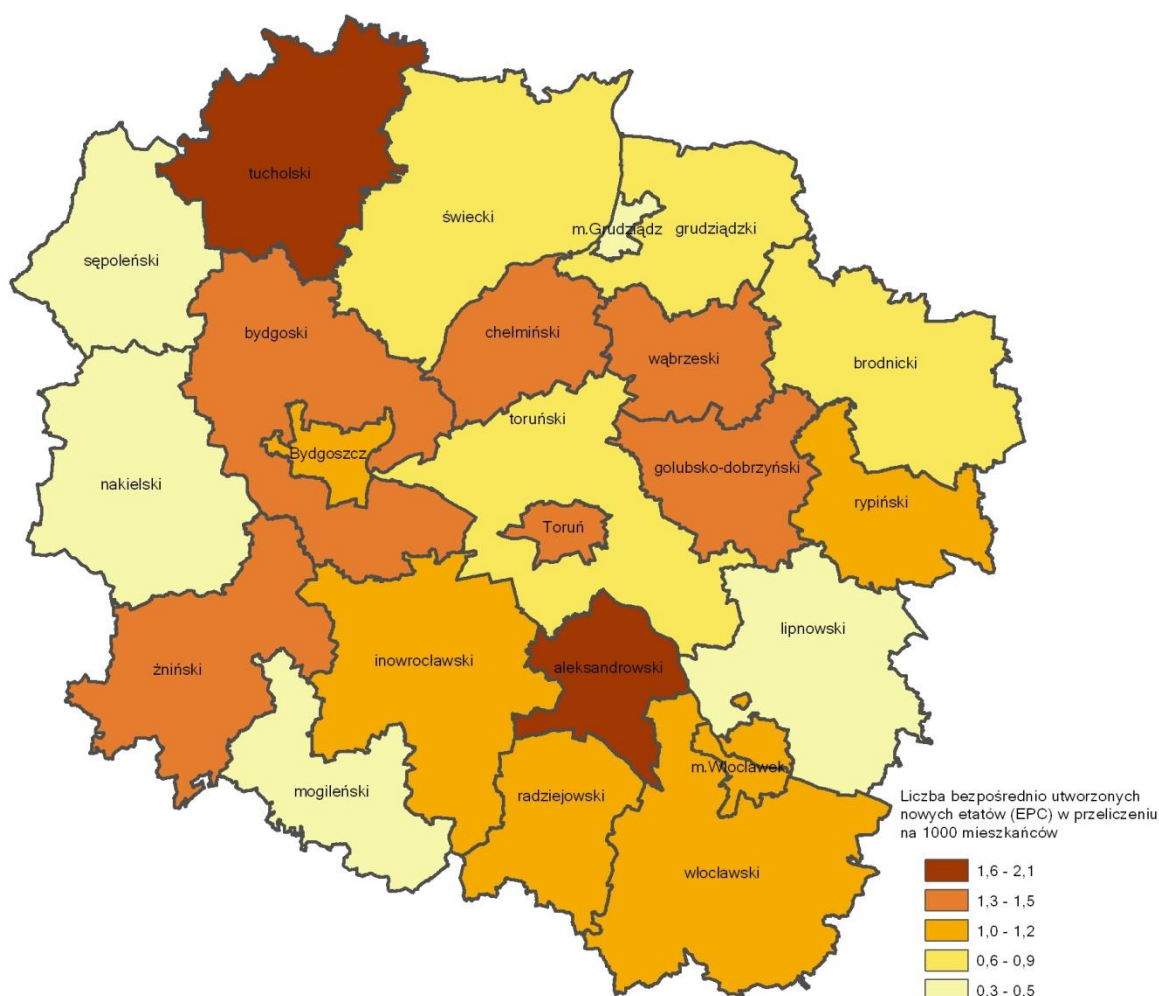
Największa intensywność wsparcia mierzona wielkością alokacji przypadającą na 1 mieszkańca występuje na terenie powiatu m. Toruń – na jego terenie na 1 mieszkańca przypada 2 284,61 zł alokacji. Relatywnie duża intensywność wsparcia występuje również na terenie powiatów: grudziądzkiego (2 187,61 zł), m. Bydgoszcz (1 769,47 zł), m. Włocławek (1 644,89 zł) oraz powiatu wąbrzeskiego (1 634,93 zł). Z kolei najmniejsza intensywność wsparcia występuje na terenie powiatu lipnowskiego, w którym w przeliczeniu na mieszkańca kwota alokacji wynosi 669,56 zł. Relatywnie niska intensywność wsparcia występuje również na terenie powiatów: żnińskiego (781,52 zł), świeckiego (934,50 zł), bydgoskiego (970,22 zł) oraz wrocławskiego (982,97 zł).

Analiza na poziomie powiatów potwierdza wnioski wynikające z analizy na poziomie gmin, iż mimo dysproporcji w strukturze terytorialnej rozdysponowania alokacji nie mamy do czynienia z nadmierną intensywnością wsparcia na terenie największych ośrodków miejskich. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, iż na terenie większych miast mamy do czynienia z potrzebami zależnymi od liczby mieszkańców, wynikającymi z występowania na ich terenie większego nagromadzenia infrastruktury szkolnictwa,

ochrony zdrowia i innych instytucji, to rozkład wsparcia RPO WK-P 2007-2013 uznać należy za właściwy. Na terenie województwa występują obszary o mniejszej intensywności wsparcia, lecz należy pamiętać, iż rozkład terytorialny alokacji jest wypadkową nie tylko działań IZ, lecz także zainteresowania oraz możliwości absorpcyjnych beneficjentów.

Mając na uwadze, iż wskaźniki związane z miejscami pracy posiadają duże znaczenie w pomiarze realizacji celu głównego, to dla zobrazowania intensywności oddziaływania Programu na terenie poszczególnych powiatów przyjęto wskaźnik *Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców*. Na poniższej mapie zaprezentowany został rozkład tego wskaźnika.

Mapa 32. Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wg powiatów (EPC)

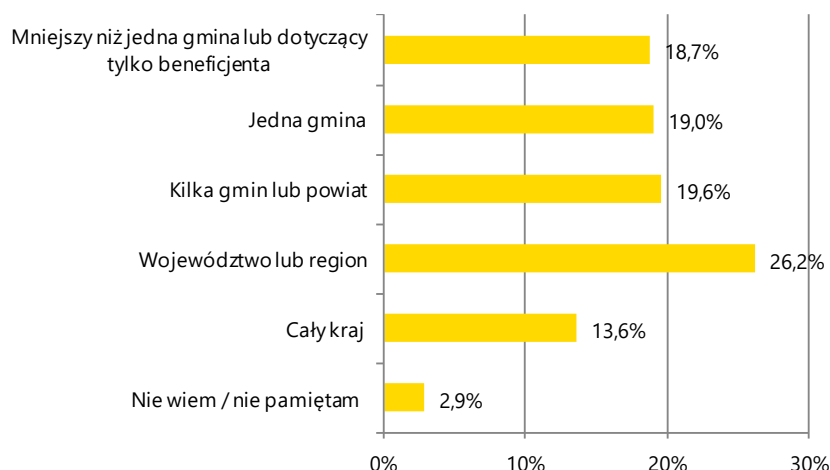
Źródło: opracowanie na podstawie KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016; dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojejewódzkich

Z największym oddziaływaniem Programu mierzonym osiągnięciem kluczowej kategorii rezultatów – liczby utworzonych nowych etatów – mamy do czynienia na terenie powiatu aleksandrowskiego. Na jego terenie powstało w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 2,14 etatu. Relatywnie duże oddziaływanie Programu występuje również na terenie powiatów: tucholskiego (1,82 etatu), wąbrzeskiego (1,49 etatu), chełmińskiego (1,47 etatu) oraz m. Toruń (1,47 etatu). Z kolei z najmniejszym oddziaływaniem Programu mamy do czynienia na terenie powiatów: m. Grudziądz oraz sępoleńskiego, w których na 1000 mieszkańców przypada 0,29 nowoutworzonego etatu. Relatywnie niskie oddziaływanie w analizowanym zakresie występuje również na terenie powiatów: nakielskiego (0,33 etatu),

lipnowskiego (0,34 etatu) oraz mogileńskiego (0,35 etatu). Taki rozkład analizowanego wskaźnika wskazuje, iż efekty w zakresie powstawania nowych etatów nie koncentrują się nadmiernie na największych ośrodkach miejskich województwa.

W kontekście oceny wpływu Programu na zmiany w regionie, powiatach i gminach istotne jest także odtworzenie zasięgu terytorialnego oddziaływania projektów. Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące tej kwestii.

Wykres 18. Zasięg oddziaływania projektów

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; n=1697

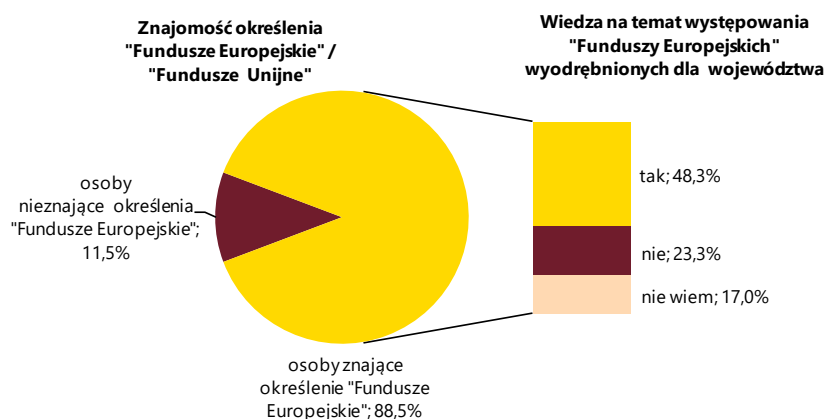
Ponad połowa beneficjentów realizowała projekty o zakresie oddziaływania mniejszym niż województwo. Wśród nich oscylujące wokół 19% udziały posiadały przedsięwzięcia o zasięgu obejmującym kilka gmin lub powiat (19,6%), jedną gminę (19%) oraz zasięg mniejszy niż jedna gmina lub dotyczący jedynie beneficjenta (18,7%). Projekty o większej skali oddziaływania dotyczyły niecałych 40% beneficjentów – w tym 26,2% to zasięg całego województwa lub regionu, a 13,6% zasięg kraju.

Korzystnym aspektem sytuacji, w której dominuje sytuacja lokalnego zasięgu oddziaływania projektów jest możliwość dostosowania przedsięwzięć do specyficznych lokalnych potrzeb. Jednocześnie jednak, gdy zasięg oddziaływania jest tak ograniczony, szczególnego znaczenia nabiera równomierna terytorialnie struktura realizowanych projektów, tak by zapewnić oddziaływanie interwencji we wszystkich częściach województwa.

Dotychczasowa analiza dotycząca wpływu Programu na zmiany w regionie (a wcześniej także stopnia osiągnięcia celów poszczególnych Osi priorytetowych) prowadzona była przede wszystkim z perspektywy projektowej (opinie beneficjentów, dane wskaźnikowe) oraz eksperckiej. Nie można jednak w prowadzonej ocenie pominąć opinii kluczowej kategorii interesariuszy RPO WK-P, tj. mieszkańców województwa. Poniżej przedstawiono dane obrazujące stopień, w jakim mieszkańcy dostrzegają efekty Programu oraz obszary, w których je zauważają.

Nim jednak przejdziemy do prezentacji danych niezbędne jest doprecyzowanie populacji osób, która dokonywała w badaniu CATI oceny efektów Programu. Dla przeprowadzenia takiej oceny wymagana była bowiem znajomość samego Programu. Na poniższym wykresie przedstawiono wprowadzające dane dotyczące ogólnej wiedzy mieszkańców na temat Funduszy Europejskich.

Wykres 19. Wiedza na temat Funduszy Europejskich wśród mieszkańców województwa

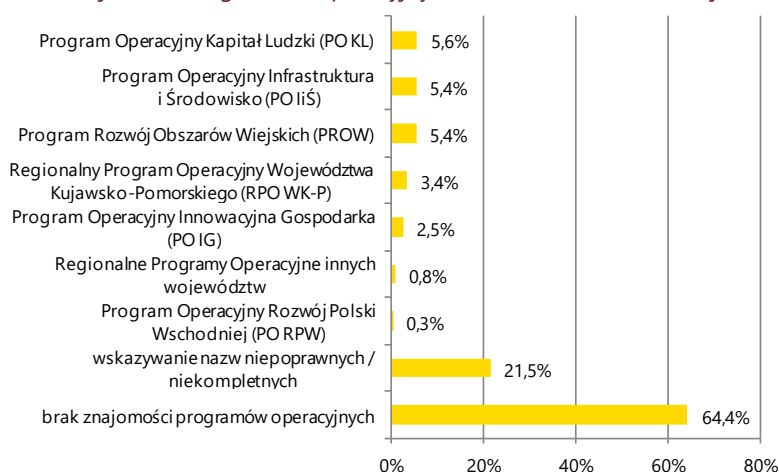

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; n=400

Wśród mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego znajomość określenia „Fundusze Europejskie” / „Fundusze Unijne” jest dość szeroko rozpowszechniona, wskazało na nią 88,5% badanych mieszkańców. Zdecydowanie mniejsza część respondentów ma świadomość występowania funduszy europejskich wyodrębnionych dla województwa, stanowi ona 48,3% badanych. Źródłem tej dysproporcji może być występowanie szeroko zakrojonych akcji promocyjnych dotyczących Programów Operacyjnych wdrażanych na poziomie kraju np. PO KL oraz ograniczona świadomość, które środki lub Programy są wyodrębnione dla województwa, a które nie.

Znacznie mniej powszechna jest wiedza na temat bardziej szczegółowych kwestii niż ogólne pojęcie: „Fundusze Unijne”. Na kolejnym wykresie zaprezentowano dane dotyczące spontanicznej znajomości Programów Operacyjnych wdrażanych w okresie programowania 2007-2013. Spontaniczna znajomość oznacza, iż respondentów poproszono o przywołanie znanych nazw Programów bez wcześniejszego przypominania, jakie Programy były realizowane.

Wykres 20. Spontaniczna znajomość Programów Operacyjnych wśród mieszkańców województwa

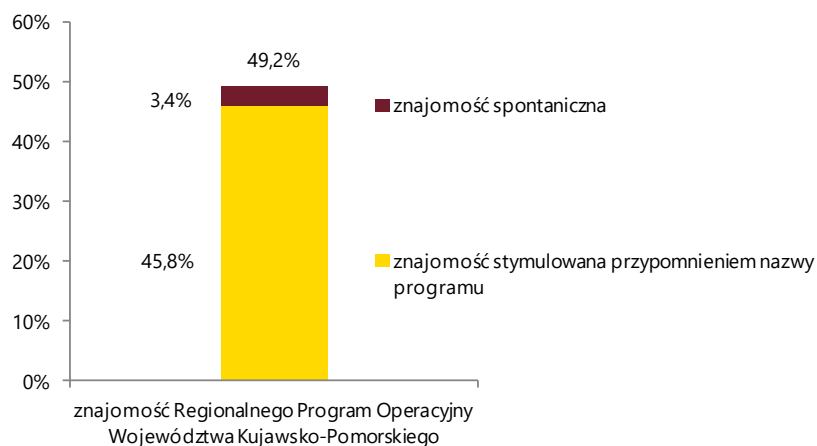

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; n=354, pytanie zadawane osobom, które wskazały, iż znają określenie „Fundusze Europejskie”; pytanie wielokrotnego wyboru, odsetki odpowiedzi nie sumują się do 100%

Generalnie rzecz ujmując, wiedza na temat realizowanych Programów Operacyjnych jest słabo rozpowszechniona wśród respondentów. Aż 64,5% badanych znających określenie: „Fundusze Europejskie” nie znało żadnego Programu Operacyjnego. Nazwy poszczególnych wdrażanych Programów wymieniało spontanicznie nie więcej niż 6% respondentów. Najwięcej – 5,6% badanych wymieniło Program Operacyjny Kapitał Ludzki, nie wiele mniej respondentów – bo 5,4% – wymieniało Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. RPO WK-

P znalazło się na 4 miejscu pod względem spontanicznej znajomości nazwy, wymieniło ją 3,4% badanych znających określenie „Fundusze Europejskie”. Dodatkowo, 21,5% wymieniło niepoprawne bądź niekompletne nazwy Programów.

Wykres 21. Znajomość Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego wśród mieszkańców województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; n=354, pytanie zadawane osobom, które wskazały, iż znają określenie „Fundusze Europejskie”

Mniej niż połowa (49,2%) respondentów znających określenie: „Fundusze Europejskie” zna Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Z tego, jak wspomniano wcześniej, tylko 3,4% wskazało znajomość RPO WK-P w sposób spontaniczny, a pozostałe 45,8% badanych wskazało znajomość w sposób stymulowany (odpowiedzieli oni twierdząco na pytanie dotyczące tego, czy spotkali się z określeniem „Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego”). Powyższy udział znających z nazwy RPO WK-P należy ocenić jako raczej mały, a wiedzę o Programie, biorąc pod uwagę bardzo rzadkie spontaniczne wskazywanie nazwy Programu, należy ocenić jako słabo ugruntowaną. RPO WK-P nie funkcjonuje w świadomości badanych mieszkańców jako dominujący synonim środków unijnych. Powodem takiego stanu rzeczy może być niskie zainteresowanie mieszkańców szczegółami wdrażania funduszy unijnych na terenie województwa, ale także dość długi czas, który upłynął od okresu najintensywniejszego wdrażania Programu, mógł on wpłynąć na obniżenie rozpoznawalności Programu. Nie bez znaczenia może być ograniczona realizacja w ramach RPO WK-P działań o charakterze partycypacyjnym, które z pewnością lepiej zapadają w pamięć uczestnikom niż zwyczajowe formy informacji / promocji. W przypadku RPO WK-P bardzo ograniczona była możliwość wykorzystania uczestnictwa jako formy utrwalenia wiedzy o Programie.

Osoby znające – na poziomie spontanicznym lub wspomaganym – RPO WK-P poproszono o wskazanie jakie mogły być kierunki wykorzystywania środków Programu.

Wykres 22. Kierunki wykorzystania środków RPO WK-P wg mieszkańców województwa

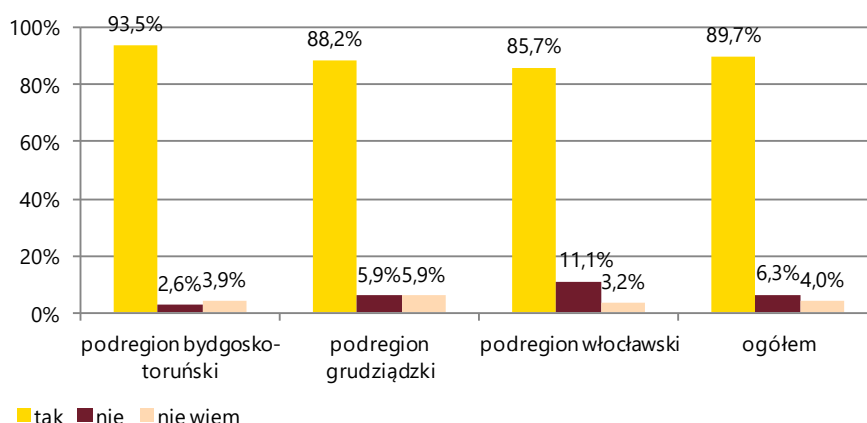

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; n=174, pytanie zadawane osobom, które wskazały, iż znają RPO WK-P; pytanie wielokrotnego wyboru, odsetki odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zdaniem największej części (56,9%) badanych mieszkańców znających RPO WK-P środki Programu wydatkowane są na remonty / budowę dróg. Relatywnie często respondenci wskazywali, iż środki RPO WK-P przeznaczone są na rozwój turystyki, sportu (22,4% badanych), edukację – remont / budowę szkół (20,1% badanych) czy kulturę (15,5% badanych). Badani mieszkańcy nie kojarzyli w ogóle RPO WK-P z zieloną energią, promocją UE i Funduszy Europejskich oraz nowymi technologiami, Internetem. Bardzo niewielka część mniej niż 3,0% badanych znających RPO WK-P wskazywało na wydatkowanie środków na koleje, zabezpieczenie przeciwpowodziowe, nowe technologie i badania naukowe czy wsparcie IOB. Można więc zauważyć tendencję, iż RPO WK-P najczęściej jest kojarzony ze wsparciem w dziedzinach związanych z infrastrukturą i instytucjami publicznymi, które mają relatywnie szeroką liczbę użytkowników / klientów, a rzadziej z kierunkami wsparcia skierowanymi do stosunkowo wąskich grup odbiorców, bądź dotyczącymi dziedzin niebędących obiektem zainteresowania w życiu codziennym.

Na kolejnych wykresach przedstawiono z kolei dane dotyczące bezpośrednio zagadnień dostrzegania przez mieszkańców wpływu Programu na zmiany w regionie i obszarów tematycznych, w których te zmiany są zauważane. W pierwszej kolejności przedstawiono stopień dostrzegania powstałych dzięki RPO WK-P zmian w najbliższym otoczeniu w poszczególnych podregionach.

Wykres 23. Dostrzeganie przez mieszkańców powstałych dzięki RPO WK-P zmian w najbliższym otoczeniu a podregion zamieszkania

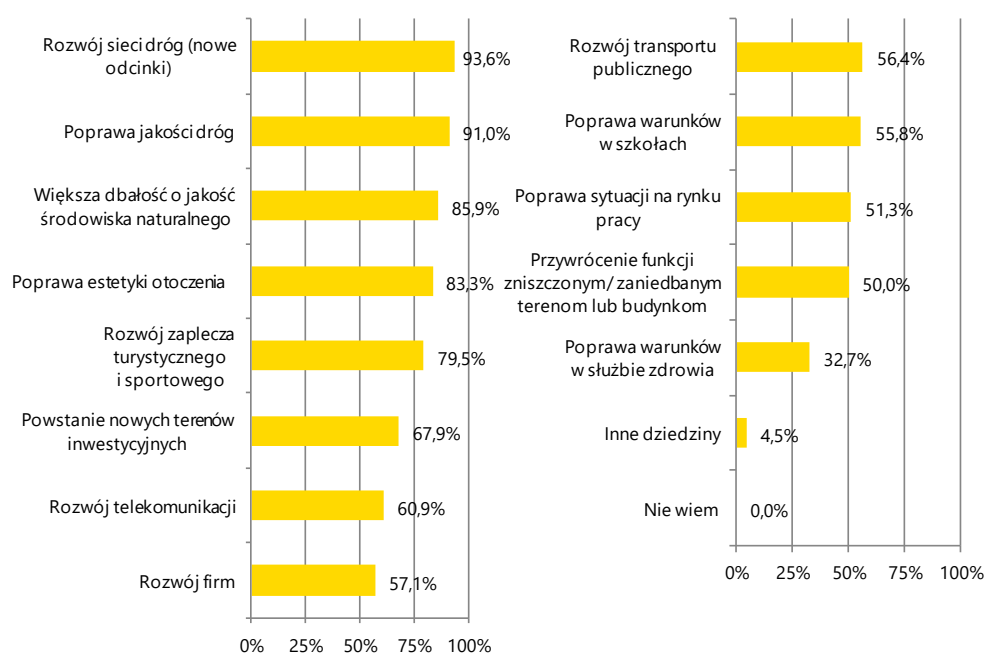
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; ogółem - n=174, podregion bydgosko-toruński - n=77, podregion grudziądzki - n=34, podregion włocławski - n=63, pytanie zadawane osobom, które wskazały, iż znają RPO WK-P; przyjęto podział województwa na 3 podregiony w celu zachowania spójności z zapisami raportu metodologicznego

Wpływ RPO WK-P jest dostrzegany przez mieszkańców nie tylko w uogólnionej formie (przyczyniania się do rozwoju województwa), lecz także w perspektywie najbliższego otoczenia. Aż 89,7% badanych mieszkańców znających RPO WK-P wskazało, iż dostrzega zmiany w jego najbliższym otoczeniu powstałe dzięki RPO WK-P, tylko 6,3% respondentów nie dostrzegało takich zmian, a 4,0% nie wiedziało czy takie zmiany dostrzega. W świetle powyższych danych należy wyciągnąć wniosek, iż efekty RPO WK-P są powszechnie dostrzegane przez mieszkańców znających RPO WK-P. Warto w tym miejscu wspomnieć, iż udział badanych dostrzegających zmiany wynikające z wdrażania RPO WK-P jest na podobnie wysokim poziomie we wszystkich podregionach województwa, co potwierdziły wyniki przeprowadzonej analizy statystycznej⁷⁵. Brak istotnych statystycznie różnic pomiędzy podregionami świadczy o niewystępowaniu nadmiernej centralizacji wsparcia na obszarach stolic województwa oraz ich okolic.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały obszary zmian dostrzeganych przez badanych mieszkańców, którzy zadeklarowali, iż widzą zmiany w najbliższym otoczeniu.

⁷⁵ $\chi^2=4,189$ $p=0,120$ $\alpha=0,05$ (test dokładny)

Wykres 24. Obszary zmian powstałych dzięki RPO WK-P w opinii mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; n=156, pytanie zadawane osobom, które wskazały, iż dostrzegają zmiany w wyniku RPO WK-P; pytanie wielokrotnego wyboru, odsetki odpowiedzi nie sumują się do 100%

Badani mieszkańcy w swoim najbliższym otoczeniu dostrzegali zmiany dotyczące infrastruktury drogowej, na rozwój sieci dróg wskazało 93,6% badanych, którzy dostrzegają zmiany w najbliższym otoczeniu, a na poprawę jakości dróg – 91% z nich. Relatywnie często jako obszary zmian wynikających z wdrażania RPO WK-P wskazywane były również: większa dbałość o jakość środowiska naturalnego (85,9% badanych), poprawa estetyki otoczenia (83,3% badanych) oraz rozwój zaplecza turystycznego i sportowego (79,5% badanych). Badani mieszkańcy najrzadziej wskazywali, iż zmiany wynikające z wdrażania RPO WK-P dotyczyły poprawy warunków w służbie zdrowia, taki obszar zmian wskazało 32,7% respondentów dostrzegających zmiany wynikające z wdrażania RPO WK-P.

Respondenci zostali poproszeni również o wskazanie konkretnych przedsięwzięć sfinansowanych ze środków RPO WK-P w ich najbliższej okolicy. Poniższa tabela prezentuje odpowiedzi w tym zakresie poddane klasyfikacji na Osie priorytetowe i Działania RPO WK-P.

Tabela 11. Udział mieszkańców dostrzegających w najbliższej okolicy przedsięwzięcia związane z poszczególnymi Osiąmi priorytetowymi i Działaniami RPO WK-P

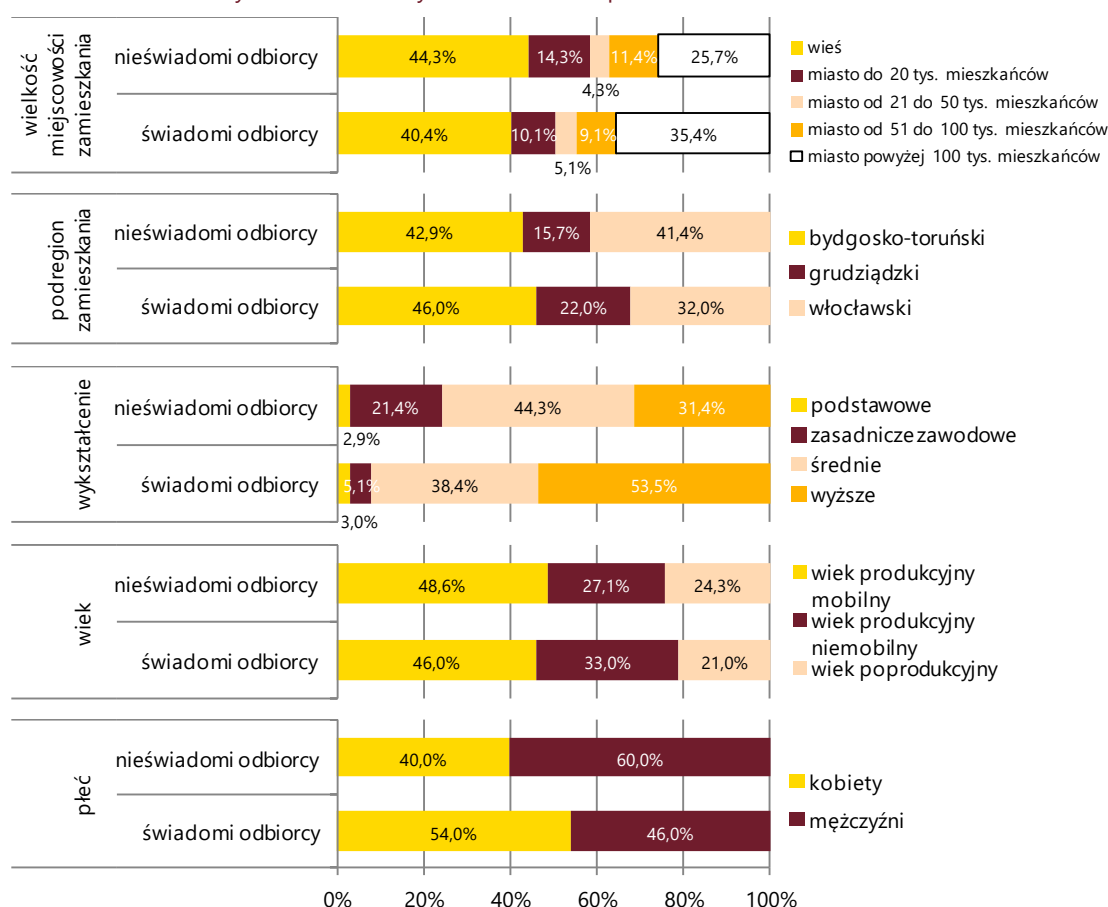
Oś priorytetowa / Działanie RPO WK-P 2007-2013	Udział wskazań na dostrzeganie efektów
Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej	56,9%
Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa	54,0%
Działanie 1.2. Infrastruktura transportu publicznego	8,6%
Działanie 1.3. Infrastruktura kolejowa	0,0%
Działanie 1.4. Infrastruktura portu / transportu lotniczego	0,0%
Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	14,9%
Działanie 2.1 Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	8,6%
Działanie 2.2 Gospodarka odpadami	2,3%
Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza	0,0%
Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku	2,3%
Działanie 2.5 Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska	0,6%
Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych	4,0%
Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej	39,1%
Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej	29,3%
Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej	8,0%
Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury	8,6%
Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	1,7%
Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury ICT	1,7%
Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności	0,0%
Działanie 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług	0,0%
Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	5,2%
Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu	1,1%
Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw	2,3%
Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska	0,0%
Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii	0,0%
Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów	1,1%
Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje	1,1%
Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki	2,3%
Działanie 6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze	0,6%
Działanie 6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych	1,7%
Oś priorytetowa 7. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	17,2%
Działanie 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	17,2%
Działanie 7.2 Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojskowych	0,0%
nie wiem	27,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; n=174, pytanie zadawane osobom, które wskazały, iż znają RPO WK-P; pytanie wielokrotnego wyboru, odsetki odpowiedzi nie sumują się do 100%

Największa część (56,9%) respondentów dostrzegających zmiany w najbliższej okolicy wymieniła przedsięwzięcia należące do Osi priorytetowej 1. *Rozwój infrastruktury technicznej*, w tym: 54,9% na przedsięwzięcia należące do Działania 1.1 *Infrastruktura drogowa*. Relatywnie często wskazywano również przedsięwzięcia należące do Osi priorytetowej 3. *Rozwój infrastruktury technicznej* (39,5% badanych), w tym w szczególności: przedsięwzięcia Działania 3.1 *Rozwój infrastruktury edukacyjnej* (29,3% badanych). Najrzadziej wskazywane były przedsięwzięcia należące do Osi priorytetowej 6. *Wsparcie turystyki* (2,3% badanych) oraz Osi priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw* (5,2% badanych). Dodatkowo warto zauważyć, iż 27,6% respondentów nie potrafiło wskazać konkretnego przedsięwzięcia w swojej najbliższej okolicy, które byłoby realizowane w ramach RPO WK-P.

Biorąc pod uwagę skalę i różnorodność interwencji RPO WK-P należy ocenić, iż z pośrednich lub bezpośrednich efektów RPO WK-P skorzystali wszyscy lub zdecydowana większość mieszkańców, którzy dostrzegają zmiany w najbliższej okolicy. W związku z powyższym badanych możemy podzielić na nieświadomych i świadomych odbiorców wsparcia. Na kolejnym wykresie przedstawiono dane opisujące profil obu tych grup.

Wykres 25. Profil świadomych i nieświadomych odbiorców wsparcia RPO WK-P wśród mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; świadomi odbiorcy – n=100, nieświadomi odbiorcy – n=70; przyjęto podział województwa na 3 podregiony w celu zachowania spójności z zapisami raportu metodologicznego

Struktura świadomych i nieświadomych odbiorców pod względem wielkości miejscowości zamieszkania jest podobna, w obu grupach największą część – około 40% stanowią osoby z terenów wiejskich, relatywnie duży udział w obu grupach posiadają także mieszkańcy miast powyżej 100 tys. mieszkańców – około 30%. Mimo drobnych różnic w udziałach poszczególnych kategorii wielkości, analiza statystyczna wykazała, iż świadomi oraz nieświadomi odbiorcy wsparcia nie różnią się istotnie pod względem statystycznym⁷⁶ pod względem wielkości miejscowości, którą zamieszkują.

Podobna sytuacja występuje w przypadku rozkładu terytorialnego – w grupach świadomych i nieświadomych odbiorców występują podobne udziały poszczególnych podregionów, w obu grupach najszerszymi kategoriami są przedstawiciele podregionów: bydgosko-toruńskiego i włocławskiego. Wniosek ten potwierdziła analiza statystyczna, wedle wyników której przynależność do grupy świadomych i nieświadomych odbiorców wsparcia nie ma związku z podregionem zamieszkania.⁷⁷

Profil odbiorców świadomych od odbiorców nieświadomych wyraźnie różni się pod względem poziomu wykształcenia. O ile udział osób z wykształceniem podstawowym jest w obu grupach na podobnych poziomie oscylującym wokół 3%, to wśród odbiorców nieświadomych osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowią 21,4% respondentów, a wśród świadomych odbiorców tylko 5,1%. Udział osób z wykształceniem średnim w obu grupach jest podobny i wynosi około 40%, ale występują znaczne różnice w przypadku udziału osób z wyższym wykształceniem. Wśród świadomych odbiorców osoby z wyższym wykształceniem stanowią 53,5%, a wśród odbiorców nieświadomych udział ten jest wyraźnie niższy i wynosi 31,4%. Przeprowadzona analiza statystyczna

⁷⁶Wartość testu: U Manna-Whitneya=3170,5 Istotność: p=0,320 α=0,05

⁷⁷Wartość testu: $\chi^2=1,949$ Istotność: p=0,377 α=0,05

wykazała, iż świadomi odbiorcy wsparcia charakteryzują się istotnie pod względem statystycznym⁷⁸ wyższym poziomem wykształcenia niż odbiorcy nieświadomi.

Nie ma wyraźnych różnic pomiędzy analizowanymi grupami pod względem wieku, w obu grupach najszerszą, przekraczającą 45% kategorię stanowią osoby w mobilnym wieku produkcyjnym. Udział osób w niemobilnym wieku produkcyjnym w obu grupach oscyluje wokół 30%, a udział osób w wieku poprodukcyjnym wynosi około 20%. Tezę o braku różnic pomiędzy świadomymi i nieświadomymi odbiorcami wsparcia pod względem wieku potwierdziła analiza statystyczna⁷⁹. Podobna sytuacja występuje w przypadku płci – mimo drobnych różnic w udziałach kobiet i mężczyzn, analiza statystyczna wykazała, iż płeć nie ma związku z przynależnością do grupy świadomych lub nieświadomych odbiorców⁸⁰.

2.3.3. Stopień trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu

Na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych przeprowadzona została ocena trwałości efektów realizacji Programu. W perspektywie 2007-2013 okres trwałości, zarówno dla funduszy strukturalnych, jak również Funduszu Spójności, wynosi 5 lat liczonych od zakończenia projektu. W przypadku współfinansowania w ramach projektu inwestycji i/lub miejsc pracy utworzonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa okres trwałości wynosi 3 lata. Istotne jest w tym aspekcie uwzględnienie zróżnicowań pomiędzy poszczególnymi Ośmi priorytetowymi, które pozwoliło stwierdzić, czy poszczególne Osie priorytetowe różnią się między sobą pod względem trwałości uzyskiwanych efektów, na czym te zróżnicowania polegają i z czego wynikają. Ponadto, w ocenie trwałości uwzględniono opinie mieszkańców województwa na temat widocznych efektów realizacji Programu na przykładzie konkretnych projektów. Pozyskane informacje dostarczyły wiedzy, jak przeciętny mieszkaniec odbiera nowe inwestycje i przedsięwzięcia w regionie w odniesieniu do swoich potrzeb.

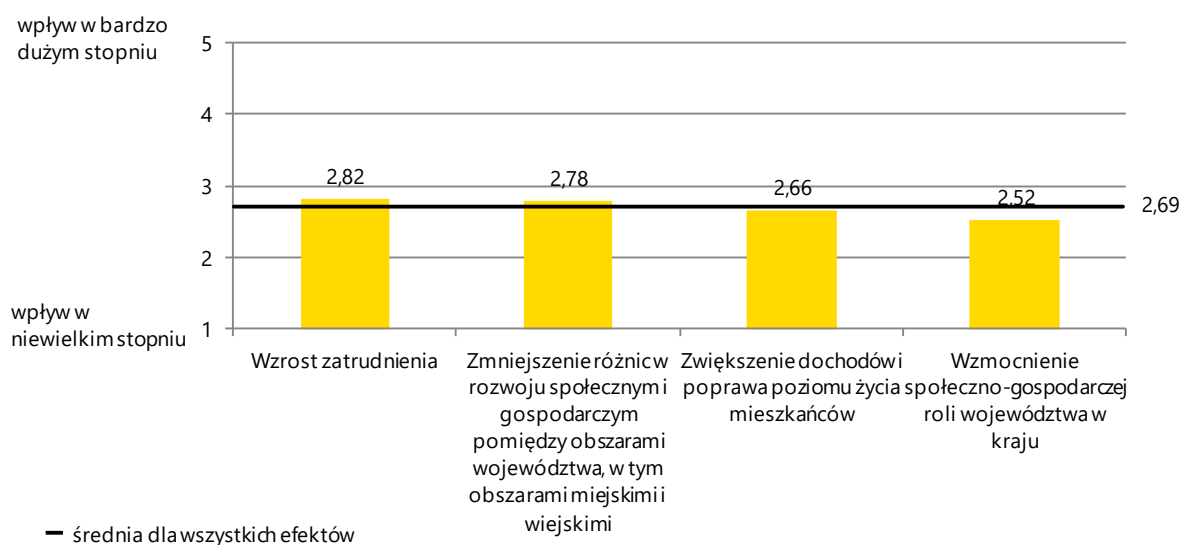
W części raportu poświęconej realizacji celu głównego i celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013 zidentyfikowano – w oparciu o deklaracje beneficjentów – stopień przyczyniania się projektów do realizacji celu głównego i celów szczegółowych Programu. Sposób zdefiniowania efektów odnoszących się do realizacji celu głównego i celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013 jest taki, że można je jednocześnie traktować jako mierniki trwałości oddziaływania Programu. Są to bowiem efekty, które ze swej specyfiki cechują się relatywnie dużą trwałością, tak więc ich osiągnięcie świadczyć będzie o generowaniu przez Program trwałych rezultatów. Ze wspomnianej powyżej analizy wynikało, iż generalnie beneficjenci często wskazywali na przyczynianie się ich projektów do osiągania takich trwałych efektów jak: wzrost zatrudnienia; zmniejszenie różnicy w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi; zwiększenie dochodów i poprawa poziomu życia mieszkańców; wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju. Kwestią odrębną od samego faktu oddziaływania i wymagającą oddzielnej analizy jest jednak – dokonywana przez samych beneficjentów – ocena stopnia wpływu realizacji dofinansowanych projektów na osiągnięcie poszczególnych efektów uznanych – w toku analizy zapisów RPO WK-P 2007-2013 – za trwałe. Dane dotyczące tej kwestii przedstawiono na poniższym wykresie.

⁷⁸ Wartość testu: U Manna-Whitneya=2517,5 Istotność: $p=0,001$ $\alpha=0,05$

⁷⁹ Wartość testu: U Manna-Whitneya=3491 Istotność: $p=0,975$ $\alpha=0,05$

⁸⁰ Wartość testu: $\chi^2=3,232$ Istotność: $p=0,086$ $\alpha=0,05$

Wykres 26. Ocena wpływu realizacji projektów na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów

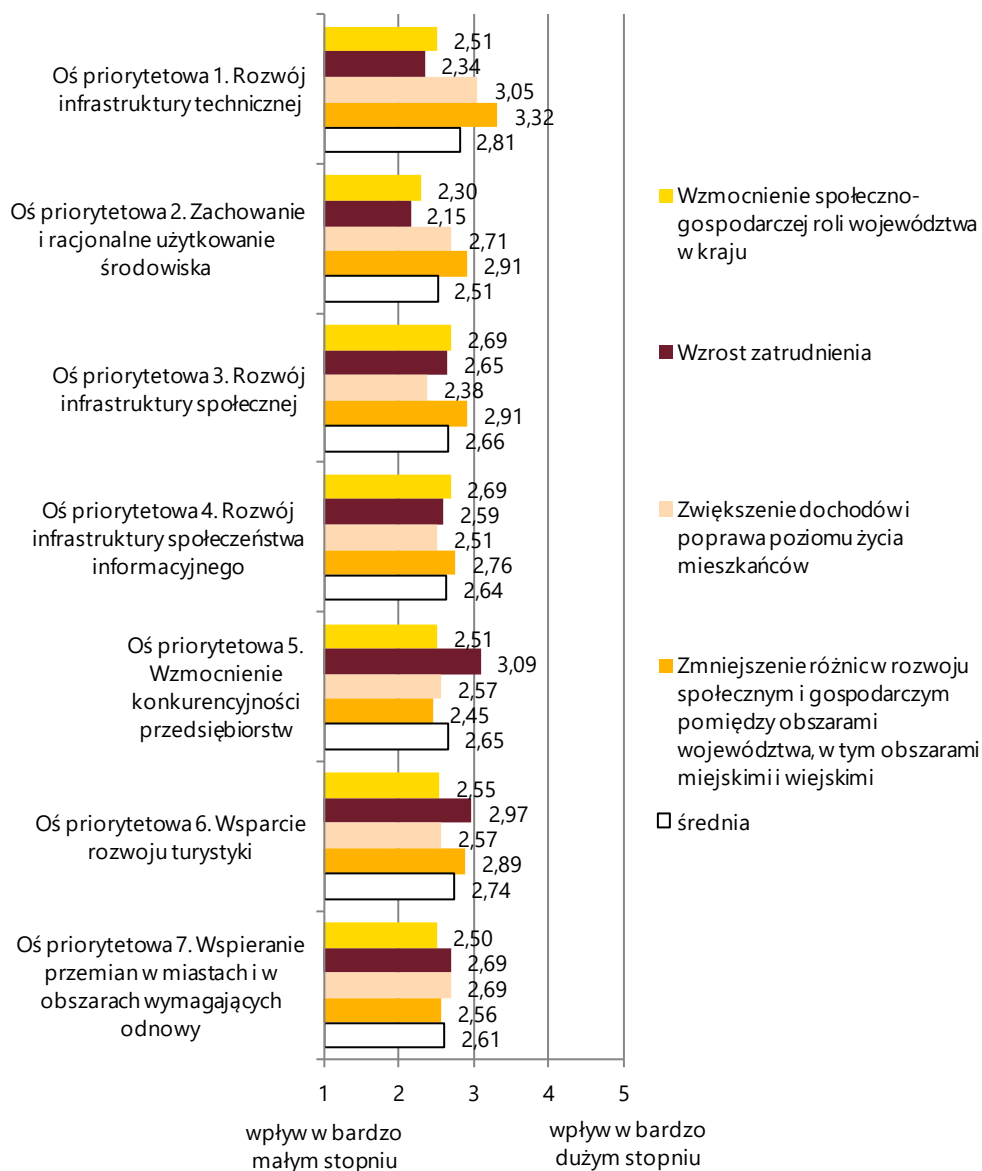
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; Wzrost zatrudnienia - n=1099; Zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym obszarami miejskimi i wiejskimi - n=1262; Zwiększenie dochodów i poprawę poziomu życia mieszkańców - n=1273; Wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju - n=1341; średnia nie obejmuje ocen „0”

Jak się okazuje, w żadnym z aspektów ocena nie przekroczyła średniego stopnia wpływu (3 na pięciostopniowej skali). Zdaniem beneficjentów projekty w raczej średnim stopniu wpłynęły na zatrudnienie (2,82), na zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa (2,78), na zwiększenie dochodów i poprawę poziomu życia mieszkańców (2,66) oraz na wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju (2,52). Jednym z powodów zaistniałej sytuacji może być utożsamianie efektów projektów z miastem lub lokalnym/regionalnym obszarem działania beneficjenta, nie zaś pojmowanie ich w skali całego województwa. Potwierdzenie niniejszej tezy stanowią dane zobrazowane wcześniej na wykresie ilustrującym zasięg oddziaływania projektów, z którego wynika, iż większość projektów charakteryzowała się lokalnym zasięgiem oddziaływania.

Warto przy tym zwrócić uwagę, że z największym deklarowanym stopniem wpływu projektów na osiągnięcie określonych efektów mamy do czynienia w przypadku wzrostu zatrudnienia. Jednocześnie, to właśnie w przypadku tego aspektu najmniej był odsetek wskazań potwierdzających występowanie takiego oddziaływania projektu. Oznacza to, że choć efekt dotyczący wzrostu zatrudnienia dotyczył relatywnie najmniejszej liczby projektów, to jeśli już występował – w sposób bardziej bezpośredni był uwarunkowany realizacją danego przedsięwzięcia i z niego wynikał. Natomiast w przypadku pozostałych trwałych efektów Programu, choć dotyczyły one stosunkowo większej liczby projektów, to jednak wpływ tych ostatnich był na osiągnięcie poszczególnych efektów mniejszy i bardziej pośredni (nie stanowiły one założonego celu projektu, jak mogło to mieć miejsce w niektórych projektach w przypadku wzrostu zatrudnienia).

Analiza kwestii trwałości odnoszona do stopnia wpływu realizowanych projektów na osiągnięcie trwałych efektów realizowanego wsparcia została także przeprowadzona w podziale na poszczególne Osi priorytetowe, dzięki czemu możliwe było stwierdzenie, w przypadku których Osi priorytetowych wystąpiła największa skala oddziaływania na osiągnięcie wyodrębnionych efektów o trwałym charakterze. Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące tej kwestii, które następnie zostały omówione odrębnie dla poszczególnych Osi priorytetowych, z jednoczesnym uwzględnieniem wyników badania jakościowego stanowiących dodatkowy kontekst dla danych ilościowych.

Wykres 27. Ocena wpływu realizacji projektów na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów w podziale na Oś priorytetowe

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; Wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju: Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej - n=236, Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska - n=166, Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej - n=121, Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego - n=80, Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw - n=570, Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki - n=55, Oś priorytetowa 7. Wsparcie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy - n=108; Wzrost zatrudnienia: Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej - n=155, Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska - n=80, Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej - n=105, Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego - n=61, Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw - n=586, Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki - n=36, Oś priorytetowa 7. Wsparcie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy - n=74; Zwiększenie dochodów i poprawę poziomu życia mieszkańców: Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej - n=240, Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska - n=147, Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej - n=114, Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego - n=76, Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw - n=548, Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki - n=46, Oś priorytetowa 7. Wsparcie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy - n=100; Zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym obszarami miejskimi i wiejskimi: Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej - n=249, Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska - n=169, Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej - n=136, Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego - n=67, Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw - n=485, Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki - n=44, Oś priorytetowa 7. Wsparcie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy - n=109, średnia nie obejmuje ocen „0”

Z największym oddziaływaniem na osiągnięcie trwałych efektów mamy do czynienia w przypadku Osi priorytetowej 1. *Rozwój infrastruktury technicznej*, gdzie średni poziom oddziaływania wyniósł 2,81 (łącznie dla wszystkich czterech analizowanych efektów), a jednocześnie w przypadku aż dwóch efektów (zwiększenie dochodów i poprawa poziomu życia mieszkańców oraz zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym obszarami miejskimi i wiejskimi) uzyskany wynik przekroczył ocenę „3”, podczas gdy w zdecydowanej większości analizowanych efektów i Osi priorytetowych pułap ten nie został przekroczony. Wyniki badania eksperckiego wskazują, iż uzyskany wynik stanowi odzwierciedlenie specyfiki projektów realizowanych w ramach Osi priorytetowej 1. W przypadku tego obszaru wsparcia mamy bowiem do czynienia z sytuacją, w której realizowane inwestycje z założenia powinny cechować określony poziom trwałości charakterystyczny dla infrastruktury technicznej. Niezachowanie tak rozumianej trwałości (np. tylko kilkuletnia trwałość nowo wybudowanej drogi) świadczyłoby o niewłaściwej realizacji danego przedsięwzięcia.

Warto jednak przy tym zwrócić uwagę, że osiągnięcie trwałych efektów nie jest w przypadku Osi priorytetowej 1 równomierne – dwa pozostałe efekty (wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju oraz wzrost zatrudnienia) uzyskały wyraźnie niższą ocenę. Także w badaniu eksperckim zwrócono uwagę na fakt występujących w ramach Osi priorytetowej 1 wewnętrznych zróżnicowań w zakresie stopnia trwałości efektów projektu. Przykładowo, rezultaty odnoszące się do typów projektów dotyczących infrastruktury składającej się na – drogowy lub kolejowy – układ transportowy cechują się bardzo wysokim stopniem trwałości, natomiast niższym – rezultaty dotyczące rozwoju taboru.

Jeśli chodzi o antycypowaną trwałość rezultatów w ramach Osi priorytetowej 1 i czynniki na nią wpływające, to w ramach badania jakościowego zwrócono uwagę przede wszystkim na konieczność stosowania rozwiązań gwarantujących jakość wykonania prac w ramach inwestycji lub jakość zakupionego taboru. Mogą one przyjmować postać określonych rozwiązań technologicznych, a z formalnego punktu widzenia oznaczają one wydłużenie okresu gwarancji odnoszącego się do zrealizowanych inwestycji. Nawet jednak i w takiej sytuacji, problemem może być kwestia przyszłego utrzymania odpowiedniego stanu tych inwestycji, które zostały zrealizowane w ramach infrastruktury technicznej – infrastrukturę transportową cechuje bowiem wysoka kosztochłonność jeśli chodzi o utrzymywanie jej właściwego stanu. Dodatkowo, jak wskazywano w badaniu jakościowym, negatywnie na trwałość rezultatów projektów w ramach Osi priorytetowej mogą oddziaływać czynniki niezależne od realizatorów projektów, takie jak: zmiany nawyków dotyczących korzystania z infrastruktury transportowej (dominacja transportu samochodowego nad transportem masowym), czy dewastacja utworzonej w ramach RPO WK-P 2007-2013 infrastruktury.

Dysproporcje dotyczące deklarowanego osiągnięcia trwałych efektów w różnych obszarach interwencji, które zostały zidentyfikowane w przypadku Osi priorytetowej 1, występują również w przypadku Osi priorytetowej 2. *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska*, gdzie jednak wyraźnie mniejszy jest ogólny stopień oddziaływania na osiągnięcie trwałych efektów – średnia ocena 2,52 uwzględniająca wszystkie cztery analizowane efekty jest najniższym wynikiem spośród wszystkich Osi priorytetowych. Niski średni wynik może jednak po prostu odzwierciedlać specyfikę niniejszej Osi priorytetowej, gdyż w przypadku działań zorientowanych na zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska, oddziaływanie np. na obszar zatrudnienia, czy społeczno-gospodarczej roli województwa na tle kraju może być faktycznie ograniczone. A jednocześnie, dzięki zrealizowanym projektom bez wątpienia możliwe było zmniejszenie wewnętrznych dysproporcji w zakresie rozwoju infrastruktury środowiskowej pomiędzy różnymi obszarami województwa, co znalazło swoje odzwierciedlenie w wysokim (2,91) wyniku oceny oddziaływania projektów na osiągnięcie trwałego efektu w postaci zmniejszenia różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym obszarami miejskimi i wiejskimi.

Potencjał projektów realizowanych w ramach Osi priorytetowej 2 w zakresie generowania trwałych rezultatów dostrzeżono w badaniu jakościowym, gdzie zwrócono uwagę, że realizowane

przedsięwzięcia infrastrukturalne w sposób trwały rozwiązują określone problemy dotyczące np. gospodarki wodnej, czy sieci kanalizacyjnej. Ale warto także zauważyć, że nie tylko wymiar infrastrukturalny projektów uznawano w wywiadach jako cechujące się wysokim poziomem trwałości – za trwałe uznano także efekty w zakresie poszerzania wiedzy i świadomości w zakresie zachowania i racjonalnego użytkowania środowiska przyrodniczego. Innymi słowy, ujawnia się tutaj użyteczność dwutorowego oddziaływania przedsięwzięć realizowanych w ramach Osi priorytetowej 2, które wynika z tego, iż w tym obszarze interwencji były realizowane zarówno działania *stricte* infrastrukturalne, jak i „miękkie”, zorientowane raczej na budowanie świadomości ekologicznej.

To, jakie czynniki w największym stopniu oddziaływać będą w przyszłości na trwałość rezultatów projektów w ramach Osi priorytetowej 2, wynika w sposób bezpośredni ze specyfiki przedsięwzięć w tym obszarze interwencji. Z tego względu – jak podkreślono w badaniu jakościowym – istotne znaczenie będą mieć np. czynniki atmosferyczne oddziałujące na różne elementy infrastruktury utworzonej w ramach projektów. Wyniki badania jakościowego wskazują jednak dodatkowo, iż na problemy z utrzymaniem trwałości rezultatów projektów realizowanych w obszarze zachowania i racjonalnego użytkowania środowiska niekorzystnie mogą wpłynąć – podobnie jak w przypadku Osi priorytetowej 1 – niewystarczające nakłady finansowe na utrzymanie zrealizowanych inwestycji, a także – co stanowi już specyfikę omawianej Osi priorytetowej – niekorzystne przyzwyczajenia mieszkańców w zakresie zachowań ekologicznych. To właśnie bowiem zmiana tych przyzwyczajeń będzie jednym z weryfikatorów skuteczności zrealizowanego wsparcia i tego, czy będzie miało ono trwały charakter.

W przypadku Osi priorytetowej 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* występuje znacznie bardziej równomierne oddziaływanie na osiągnięcie trwałych efektów projektów. Świadczy o tym występowanie wyraźnie mniejszych różnic pomiędzy stopniem oddziaływania projektów realizowanych w ramach tej Osi na osiągnięcie wyróżnionych efektów dotyczących infrastruktury społecznej. Relatywnie najwyższy (2,91) jest on w odniesieniu do zmniejszenia różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi. Wydaje się, że mamy tu do czynienia z podobnym mechanizmem, który zidentyfikowano w przypadku projektów dotyczących infrastruktury środowiskowej w Osi priorytetowej 2 – zrealizowana interwencja pozwoliła w wybranych obszarach zniwelować dysproporcje pomiędzy różnymi obszarami województwami, a trwały charakter zniwelowania tych dysproporcji wynika w sposób bezpośredni z infrastrukturalnego charakteru realizowanych projektów. W przypadku przedsięwzięć o takim charakterze, jak te nakreślone powyżej, trwałość efektów nie stanowi problemu i jest wysoka, na co zwracano uwagę także w badaniu jakościowym.

Z drugiej jednak strony, w ocenie trwałości konieczne jest uwzględnienie także aspektu późniejszego wykorzystywania stworzonej w projektach infrastruktury. W tej sferze miernikiem trwałości jest to, na ile w określonym czasie będziemy mieć do czynienia z faktycznym podejmowaniem działań, które w sposób optymalny zagospodarowują zrealizowane inwestycje. Działania te mają także znaczenie w kontekście utrzymywania nowopowstałej infrastruktury w określonym stanie, tak by utrzymana została jej funkcjonalność. W badaniu jakościowym podkreślono, że jeśli faktycznie utworzona lub zmodernizowana infrastruktura społeczna będzie wykorzystywana, wtedy również w tym obszarze będziemy mieć do czynienia z wysokim poziomem trwałości rezultatów projektów.

Jeśli natomiast chodzi o czynniki, które będą oddziaływać w przyszłości na trwałość rezultatów projektów zrealizowanych w ramach Osi priorytetowej 3, to w pierwszej kolejności zaakcentowano w badaniu jakościowym uwarunkowanie trwałości efektów wsparcia jakością zakupionej / utworzonej infrastruktury, co zbliża tę Oś priorytetową do Osi priorytetowej 1, gdzie kwestia ta miała również istotne znaczenie. Rzeczona jakość może oddziaływać na zapewnienie trwałości poszczególnych efektów wsparcia, zarówno pozytywnie (zachowanie trwałości poprzez odpowiednią konserwację infrastruktury), jak i negatywnie (nieprzewidziana awaryjność wykorzystywanej infrastruktury). Na kształtowanie tych czynników projektodawcy mogą próbować częściowo oddziaływać poprzez zakup sprzętu wysokiej jakości lub wynegocjowanie / zakup korzystnego pakietu serwisowego, jednak występują także i takie czynniki, które na trwałość inwestycji wpływają, ale wpływ na nie same jest już

bardzo ograniczony, jeśli chodzi o projektodawców. Chodzi tu np. o niekorzystne tendencje demograficzne oddziałujące na stopień wykorzystania infrastruktury edukacyjnej (tym samym jest to czynnik, który oddziałuje negatywnie na drugi ze wskazanych powyżej aspektów trwałości rezultatów projektów, a więc odnoszący się nie do samej infrastruktury, ale późniejszego korzystania z niej).

Sytuacja w przypadku Osi priorytetowej 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* okazuje się być zbliżona do omawianej powyżej Osi priorytetowej 3 – występuje tutaj w miarę równomierne oddziaływanie na osiągnięcie trwałych efektów projektów, przy czym relatywnie najwyższy (2,76) jest w odniesieniu do zmniejszenia różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi. Specyfiką Osi priorytetowej 4 jest natomiast to, iż jest ona silnie powiązana z kwestią innowacyjności i zaawansowania stosowanych rozwiązań technologicznych, co może stać w kolizji z wymogiem trwałości wypracowanych efektów. Jak jednak podkreślano w eksperckim badaniu jakościowym, ta kolizja może być jedynie pozorna, gdyż w przypadku przedsięwzięć dotyczących społeczeństwa informacyjnego, to właśnie ciągłe rozwijanie stosowanych rozwiązań jest poniekąd warunkiem *sine qua non* ich trwałości, rozumianej jako zachowanie (a w optymalnym wariancie – rozwijanie) użyteczności rezultatów dofinansowanych projektów.

Dodatkowo, zwrócono uwagę na fakt, że trwałość efektów przedsięwzięć dotyczących rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego jest w pewnym stopniu zapewniona poprzez instytucjonalną trwałość administracji samorządowej realizującej zadania związane z tworzeniem rzeczowego wariantu infrastruktury. I choć kwestia ta pojawia się w odniesieniu do Osi priorytetowej 4, to bez wątpienia może ona stanowić czynnik wzmacniający trwałość efektów także w innych obszarach wsparcia, gdzie również to sektor budżetowy odpowiedzialny jest za realizację określonych zadań. Oznaczałoby to, że właśnie w tym sektorze upatrywać należy najbardziej sprzyjającej sytuacji w kontekście zapewniania trwałości efektów RPO WK-P.

Jeśli chodzi o – zidentyfikowane w badaniu jakościowym – czynniki warunkujące trwałość rezultatów projektów, to okazały się one zbliżone do tych, które wcześniej wskazywano w odniesieniu do Osi priorytetowych: 1 i 3. Oznacza to, że w przypadku czynników mogących pozytywnie oddziaływać na zachowanie trwałości efektów wsparcia dominują czynniki związane z jakością zrealizowanych działań inwestycyjnych. Z drugiej strony, to właśnie zużywanie się i awaryjność zakupionego sprzętu może tę trwałość ograniczać. By powyższe zagrożenia limitować niezbędne będą w przyszłości dodatkowe nakłady finansowe, co również może stanowić zagrożenie dla zachowania trwałości rezultatów projektów, choć w przypadku kwestii finansowych problematyczne może być już nawet bieżące finansowanie funkcjonowania sprzętu, czy określonych rozwiązań technologicznych (np. jeśli chodzi o wzrost kosztów energii wynikający z konieczności zapewnienia zasilania dla bazy serwerowej).

Natomiast czynnikiem oddziałującym pozytywnie na trwałość przedsięwzięć realizowanych w ramach Osi priorytetowej 4, czy wręcz warunkującym tę trwałość jest rzeczywiste korzystanie z wdrożonych rozwiązań przez użytkowników (a więc czynnik wcześniej zidentyfikowany także w odniesieniu do Osi priorytetowej 3), co z kolei wymaga ciągłego rozwijania funkcjonalności i dostosowywania do wymagań i oczekiwań odbiorców.

Ze specyficzną sytuacją mamy do czynienia w odniesieniu do Osi priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*. W przypadku tego obszaru interwencji oddziaływanie na trwałe efekty Programu okazało się największe w odniesieniu do zatrudnienia (3,09). Dodatkowo, warto zwrócić uwagę, że w przypadku Osi priorytetowej 5 występuje bardzo małe, a nawet – najmniejsze spośród wszystkich Osi priorytetowych, oddziaływanie na zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi. Zidentyfikowany stan rzeczy nie powinien jednak dziwić, jeśli weźmiemy pod uwagę specyfikę omawianej Osi priorytetowej, w przypadku której większość przedsięwzięć dotyczyła konkretnych podmiotów gospodarczych, nie zaś oddziaływanie na rozwiązanie określonych problemów społecznych lub gospodarczych regionu, czy jego wybranych obszarów.

W badaniu jakościowym zwrócono uwagę, że także i w tym obszarze działa mechanizm podwójnego zapewniania trwałości efektów wsparcia. Przejawia się to, z jednej strony, generowaniem wysoce trwałych rezultatów o charakterze infrastrukturalnym, co jest raczej oczywistym sposobem zachowania trwałości efektów projektu. Ale z drugiej strony, występuję także trwałość w „miękkim” aspekcie dofinansowanych przedsięwzięć. Jest ona trudniej uchwytna, ale – jak wskazują wypowiedzi respondentów uczestniczących w badaniu jakościowym – pod kątem stopnia trwałości może niekiedy przewyższać infrastrukturalny komponent projektów, a dotyczy przede wszystkim zmiany sposobu myślenia przedsiębiorców i ich podejścia do prowadzenia działalności gospodarczej, przede wszystkim w kierunku poszukiwania nowych możliwości rozwojowych:

Dofinansowanie (...) jest „kołem napędowym”. Jeżeli ktoś zrealizował jedną inwestycję, to potem nawet ze środków własnych realizował kolejne, które pozwalały mu na dalszy rozwój przedsiębiorstwa. Czyli taki trochę efekt „domina”. (Ekspercki_31)

Innymi słowy, istotnym czynnikiem wzmacniającym trwałość efektów wsparcia jest w przypadku interwencji skierowanej do sektora przedsiębiorstw zmiana podejścia samych przedsiębiorców, co w przyszłości może skutkować podejmowaniem przez nich kolejnych działań w zakresie wzmacniania konkurencyjności swoich firm (nawet jeśli minie już trwałość „twardych” efektów infrastrukturalnych pomocy ze środków RPO WK-P).

W kontekście czynników kształtujących trwałość efektów wsparcia w ramach Osi priorytetowej 5 mamy tak naprawdę do czynienia z uwarunkowaniami, które określić można jako ogólne czynniki ryzyka dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej, co odzwierciedla nie tyle specyfikę interwencji, co podmiotów do których w większości była ona adresowana. Jest to więc np. zagrożenie brakiem popytu na oferowane produkty lub usługi, niekorzystne prawno-ekonomiczne uwarunkowania funkcjonowania sektora przedsiębiorstw w Polsce, czy problemy z kontrahentami. W badaniu jakościowym zwrócono także uwagę, że na to, które efekty projektu okażą się trwałe, wpływa także okolicznościowe wsparcie dla przedsiębiorców (niekoniecznie mające charakter finansowy) oraz dostępność wykwalifikowanej kadry realizującej działania zainicjowane przez dofinansowany projekt.

Tak samo jak w przypadku Osi priorytetowej 5, tak i w ramach Osi priorytetowej 6. *Wsparcie rozwoju turystyki*, oddziaływanie na trwałe efekty Programu okazało się największe w odniesieniu do efektu w postaci zatrudnienia (2,97). Jednocześnie jednak, w odniesieniu do wsparcia rozwoju turystyki, obok dominacji oddziaływania projektów na efekt zatrudnieniowy, należy także zauważyć relatywnie duży stopień skuteczności w osiągnięciu efektu zmniejszania różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi. Innymi słowy, trwałość interwencji w przypadku tego obszaru wsparcia ujawnia się zarówno poprzez wzrost konkurencyjności gospodarczej (wzrost zatrudnienia), jak i poprawę spójności społeczno-gospodarczej regionu (zmniejszenie różnic wewnątrzwojewódzkich). Zresztą generalne oddziaływanie projektów z tej Osi priorytetowej na trwałe efekty Programu okazało się relatywnie wysokie – średnia ocena wpływu dla wszystkich efektów kształtuje się w przypadku Osi priorytetowej 6 na poziomie 2,75.

W badaniu jakościowym podkreślano przede wszystkim aspekt trwałości działań o jednoznacznie infrastrukturalnym charakterze, co trafnie odzwierciedla specyfikę tego obszaru interwencji. Jednocześnie wskazywano określone czynniki, które mogą – pozytywnie lub negatywnie – warunkować trwałość infrastrukturalnych efektów wsparcia udzielonego w ramach RPO WK-P 2007-2013 w obszarze turystyki. Zwracano uwagę np. na zapewnienie odpowiedniej kadry do obsługi nowych przedsięwzięć, czy odpowiednią politykę samorządową, która powinna wspierać rozwój turystyki i chronić cenne zasoby przyrodnicze. Ale w sposób szczególnie mocny akcentowano te czynniki, które wiązać należy z rozwijaniem potencjału marketingowego inwestycji w obszarze turystyki. Chodzi tu zarówno o szeroką promocję aktywnego stylu życia i atrakcyjności turystycznej całego regionu (co wiąże się z koniecznością podejmowania działań na szczeblu regionalnym), jak i skuteczny marketing odnoszący się do działalności konkretnych firm z branży turystycznej (w tym także promocja efektów projektów zrealizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013). Dodatkowo, akcentowano kwestię

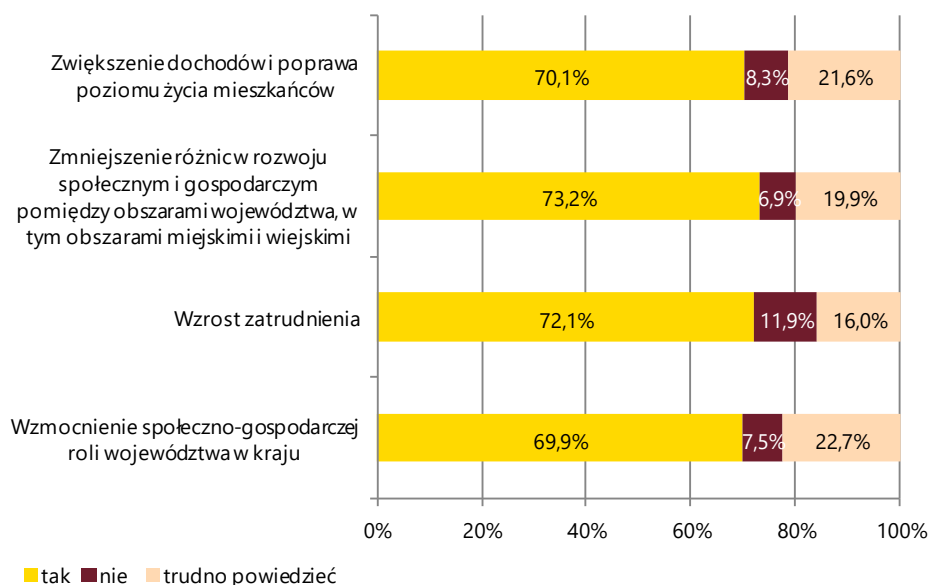
konieczności powiązania zapewnienia trwałości rezultatów projektów realizowanych w ramach Osi priorytetowej 6 z rozwojem infrastrukturalnym całego województwa. Jeśli natomiast chodzi o ewentualne zagrożenia, to zwracano uwagę na potencjalny problem środków finansowych, w tym przypadku niezbędnych do stałego utrzymywania odpowiedniego stanu utworzonej / zmodernizowanej infrastruktury – co ze względu na fakt występowania tego problemu także w innych Osiach priorytetowych – traktować należy jako horyzontalny czynnik zagrażający trwałości rezultatów zrealizowanych projektów.

Podobnie, jak w przypadku dwóch powyżej analizowanych Osi priorytetowych, także i w Osi priorytetowej 7. *Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy* największe oddziaływanie dotyczy wzrostu zatrudnienia (2,69), przy czym taki sam wynik odnotowano także w odniesieniu do wpływu na zwiększenie dochodów i poprawę poziomu życia mieszkańców. Biorąc pod uwagę zakres interwencji w ramach omawianej Osi priorytetowej taka sytuacja nie powinna dziwić, gdyż w swym założeniu realizowane przedsięwzięcia w zakresie przemian w miastach i obszarach wymagających odnowy powinny przekładać się na rozwój społeczno-gospodarczy, a nie mieć charakter wyłącznie infrastrukturalny. Nie zmienia to jednak faktu, iż w badaniu jakościowym zwracano uwagę właśnie na wysoki stopień trwałości działań o profilu infrastrukturalnym. Choć przyznać także trzeba, że nie ograniczano się wyłącznie do tego wymiaru trwałości, podkreślając trwałą zmianę w sferze mentalnej, którą uruchomiły przedsięwzięcia realizowane właśnie w ramach rzeczonyj Osi priorytetowej lub którą przedsięwzięcia te mogą uruchomić przy podjęciu określonych działań wspomagających, czy dodatkowych. W takim ujęciu trwałość efektów będzie niejako w sposób naturalny wspomagana przez odpowiedni sposób korzystania ze zmodernizowanej infrastruktury lub też będzie wymagać dodatkowych działań, które pozwolą taki właściwy sposób korzystania z infrastruktury wypracować, jak np. wspieranie określonych inicjatyw prowadzonych w oparciu o tę infrastrukturę.

Jeśli chodzi o czynniki warunkujące trwałość w ramach Osi priorytetowej 7, to z jednej strony podkreślano celowość podejmowania praktycznych działań wpływających na zapewnienie trwałości określonych obiektów infrastrukturalnych, co pokazuje, że w kontekście zapewnienia trwałości duże znaczenie mogą mieć także konkretne rozwiązania techniczne, np. takie jak skutecznie działający system monitoringu. Z drugiej strony, w przypadku tej Osi priorytetowej dostrzeżono także potencjalne zagrożenia dla trwałości efektów związanych ze zmianą funkcji określonych obiektów na rewitalizowanych obszarach, która postrzegana jest jako cechująca się dużą dynamiką zmienności, gdyż pozostaje ona zależna od uwarunkowań koniunktury gospodarczej. Choć jednocześnie, co do zasady, sam fakt poprawy jakości tkanki miejskiej w ramach projektów rewitalizacyjnych generuje – jak również zwrócono uwagę w badaniu jakościowym – trwały efekt w postaci wzrostu wartości nieruchomości na danym obszarze.

Dotychczasowa analiza trwałych efektów RPO WK-P 2007-2013 dotyczyła tego, na ile dostrzegane było wystąpienie określonych efektów projektów oraz, które efekty mogą być uznane za trwałe. Ale kwestia trwałości powinna być analizowana także w kontekście wymogów, jakie na dofinansowane przedsięwzięcia Program nakłada w aspekcie trwałości rezultatów. Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące oceny trwałości wyróżnionych efektów w perspektywie 5 lat liczonych od zakończenia projektu, a w przypadku współfinansowania w ramach projektu inwestycji i/ lub miejsc pracy utworzonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa – 3 lat.

Wykres 28. Ocena występowania poszczególnych efektów na koniec okresu trwałości projektów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; Wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju - n=939, Wzrost zatrudnienia - n=839, Zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym obszarami miejskimi i wiejskimi - n=965, Zwiększenie dochodów i poprawę poziomu życia mieszkańców - n=965; pytanie zadawane osobom, które oceniły wpływ na osiągnięcie danego efektu na 2 lub więcej w skali 0-5

Odsetek beneficjentów, którzy wyróżnione efekty uznali w swoich projektach za trwałe oscyluje wokół 70% w przypadku wszystkich wyróżnionych efektów, przy czym największy (73,2%) okazał się w odniesieniu do zmniejszenia różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi. Sytuacja ta nie powinna dziwić o tyle, że choć niwelowanie wewnętrznych różnic i dysproporcji rozwojowych jest procesem czasochłonnym, to jednocześnie faktycznie późniejsze utrzymanie osiągniętego efektu powinno się cechować relatywnie wysokim stopniem trwałości.

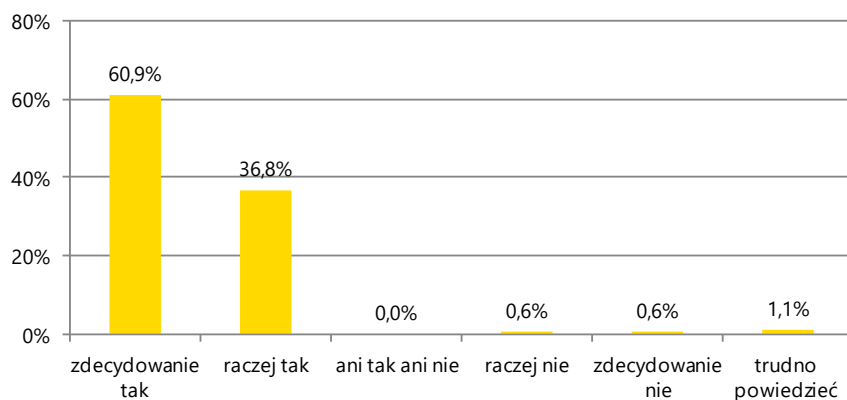
Najniższy odsetek deklaracji dotyczących zachowania trwałości wymienionych rezultatów projektów dotyczy wzrostu zatrudnienia, w przypadku którego więcej niż co dziesiąty projektodawca (11,9%) nie potwierdził występowania efektu na koniec wymaganego okresu trwałości. Trzeba przy tym podkreślić, że nie musi to oznaczać, iż w przypadku tej grupy projektów nie mamy do czynienia z utrzymaniem wymaganego stopnia trwałości efektów projektów, wzrost zatrudnienia mógł bowiem stanowić efekt dodatkowy względem założeń danego przedsięwzięcia. Bez wątpienia jednak, spośród wszystkich wyróżnionych efektów uznanych za trwałe rezultaty Programu, to właśnie efekt zatrudnieniowy cechuje najbardziej ograniczona trwałość.

Należy także zwrócić uwagę, iż stosunkowo duża część beneficjentów nie ustosunkowała się w sposób jednoznaczny do oceny trwałości wskazując odpowiedź „trudno powiedzieć”. W największym stopniu sytuacja ta dotyczy: wzmocnienia społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju oraz zwiększenia dochodów i poprawy poziomu życia mieszkańców. Choć generalnie są to efekty trudne do jednoznacznej oceny w kontekście ich trwałości (są one uwarunkowane wieloma czynnikami, często niezależnymi od beneficjentów), to w przypadku części projektów trudność mogła być dodatkowo wzmocniona faktem, iż okres trwałości nie dobiegł jeszcze końca (a tym bardziej, gdy był on relatywnie odległy, co dotyczy projektów, których realizacja zakończyła się w finalnej fazie wdrażania Programu).

Ocena stopnia trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu została także poszerzona o perspektywę mieszkańców województwa. Biorąc pod uwagę, że mieszkańcy mogliby mieć trudność z dokonaniem bezpośredniej oceny trwałości rezultatów projektów realizowanych w ramach Programu, w ich przypadku identyfikacja ocen w zakresie trwałości została przeprowadzona bez podziału na poszczególne Osi priorytetowe i poprzez odwołanie się do: dostrzegania faktu przyczyniania się

środków RPO WK-P do rozwoju województwa (co stanowi najbardziej trwały i całościowy rezultat interwencji) oraz osobistego korzystania przez nich obecnie z określonych rezultatów Programu (co świadczy o tym, iż interwencja zachowuje trwałość umożliwiając korzystanie z rezultatów projektów w chwili obecnej).

Wykres 29. Wpływ środków RPO WK-P na rozwój województwa w opinii mieszkańców

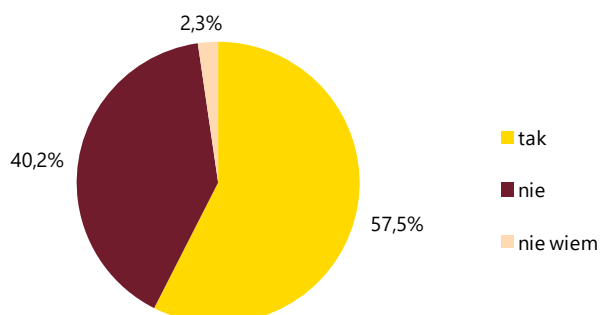
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; n=174, pytanie zadawane osobom, które wskazały, iż znają RPO WK-P

W opinii mieszkańców 97,7% badanych, którzy wskazali, iż znają RPO WK-P oceniło, iż Program przyczynia się do rozwoju województwa, z czego 60,9% badanych wyraziło taką opinię w sposób zdecydowany. Taki rozkład odpowiedzi wskazuje, iż mieszkańcy traktują RPO WK-P jako trafne narzędzie wsparcia rozwoju województwa. Incydentalne były natomiast wskazania, w których respondenci kwestionowali oddziaływanie Programu na rozwój województwa.

W kontekście oceny trwałości powyższy wynik potwierdza, że w zdecydowanie przeważającej opinii mieszkańców mamy do czynienia z trwałym oddziaływaniem RPO WK-P 2007-2013 na sytuację regionu, przez co należy rozumieć wpływ na ogólny rozwój województwa, co nie jest procesem doraźnym, lecz generującym zmiany o charakterze średnio- i długookresowym. W związku z tym uprawnionym jest stwierdzenie, iż przez mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego wpływ RPO WK-P postrzegany jest przede wszystkim przez pryzmat trwałego i całościowego oddziaływania na rozwój regionalny.

Ale miernikiem trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu z RPO WK-P jest także fakt bieżącego korzystania przez mieszkańców z efektów Programu. Kwestii tej dotyczy poniższy wykres.

Wykres 30. Deklaracja korzystania osobiście z efektów RPO WK-P

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z mieszkańcami; n=174, pytanie zadawane osobom, które wskazały, iż znają RPO WK-P

Ponad połowa – 57,5% – badanych mieszkańców, którzy zadeklarowali znajomość RPO WK-P, potwierdziła, iż korzysta osobiście z efektów RPO WK-P, z kolei 40,2% było przeciwnego zdania, a 2,3% wskazało, iż nie wie czy korzysta z efektów RPO WK-P (co wynika z faktu, iż nie zawsze korzystając z faktycznych rezultatów Programu dysponuje się wiedzą o ich finansowaniu właśnie z tego źródła). Ponad połowa mieszkańców województwa deklaruje więc w chwili obecnej osobiste korzystanie z rezultatów RPO WK-P, co – w kontekście analizy stopnia trwałości efektów Programu – świadczy o tym, iż z perspektywy większości mieszkańców mamy do czynienia z zachowaniem trwałości rezultatów zrealizowanych przedsięwzięć. Dodatkowo, potwierdza to adekwatność zrealizowanych przedsięwzięć w kontekście potrzeb mieszkańców województwa – w przeciwnym razie, nawet przy zachowaniu trwałości rezultatów wsparcia skala korzystania z efektów osiągniętych dzięki Programowi byłaby mniejsza.

W nawiązaniu do wcześniejszych analiz prowadzonych w ramach oceny wpływu Programu na zmiany w regionie, gdzie wprowadzono rozróżnienie na „świadomych” i „nieświadomych” odbiorców wsparcia stwierdzić należy, że rzeczywisty stopień trwałości efektów Programu identyfikowany poprzez skalę aktualnego korzystania z nich przez mieszkańców regionu jest jeszcze wyższy, gdyż część osób faktycznie korzystających z określonych efektów wsparcia w ramach RPO WK-P po prostu nie ma świadomości, iż efekty te mają swoje źródło w Regionalnym Programie Operacyjnym.

2.3.4. Struktura realizowanych projektów

W ramach poniższej części określono z jakich klasyfikacji PKD 2007 realizowano najwięcej projektów, a z jakich najmniej, i z czego to wynikało oraz jak przestrzennie (według powiatów i gmin) rozkładało się wsparcie według klasyfikacji PKD 2007.

2.3.4.1. Charakterystyka projektów

Poniżej przedstawiono strukturę projektów według klasyfikacji PKD 2007 zrealizowanego projektu. Na podstawie uzyskanych danych dokonana została analiza i prezentacja rozkładu projektów na poziomie Programu i z podziałem na Osię, Działania i Poddziałania.

Pod szczególną uwagę wzięto typy przedsięwzięć, sektory gospodarki, rodzaj przedsiębiorstw (mikro, małe, średnie, duże), rodzaj działalności gospodarczej (PKD), wspierane bezpośrednio w ramach Działań 5.2 Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw i 5.3 Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska, w ramach Osi priorytetowej 5 Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw oraz wspierane bezpośrednio i pośrednio w ramach Działania 5.4 Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii (Voucher Badawczy, centra innowacji i technologii, fundusz badań i wdrożeń, typy wspieranych badań), a także wspierane w ramach Działania 5.6 Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje (profile wspieranych parków technologicznych).

Projekty realizowane w każdej z Osi priorytetowych posiadają osobną specyfikę wynikającą z zakresu merytorycznego realizowanych przedsięwzięć. W poniższej tabeli przedstawiono strukturę realizowanych projektów pod względem działów gospodarki, w ramach których realizowany był projekt.

Tabela 12. Struktura projektów wg działów gospodarki

Oś priorytetowa Dział gospodarki	Oś priorytetowa 1.	Oś priorytetowa 2.	Oś priorytetowa 3.	Oś priorytetowa 4.	Oś priorytetowa 5.	Oś priorytetowa 6.	Oś priorytetowa 7.	Oś priorytetowa 8.	Ogółem
00 Nie dotyczy	75,7%	43,5%	10,6%	0,0%	9,1%	19,3%	0,0%	0,0%	20,9%
03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%
04 Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%
05 Wytwarzanie urządzeń transportowych	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	28,1%	0,0%	0,0%	0,0%	13,6%
08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1%
09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	0,0%	9,6%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1%
10 Poczta i telekomunikacja	0,0%	0,0%	0,0%	6,8%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,6%
11 Transport	6,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%
12 Budownictwo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,5%	0,0%	0,0%	0,0%	2,2%
13 Handel hurtowy i detaliczny	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,4%	0,0%	0,0%	0,0%	2,6%
14 Hotele i restauracje	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,7%	21,0%	0,0%	0,0%	1,9%
15 Pośrednictwo finansowe	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
17 Administracja publiczna	17,8%	23,1%	0,0%	22,0%	1,3%	0,0%	0,0%	100,0%	8,2%
18 Edukacja	0,0%	0,0%	41,3%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	3,4%
19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	0,0%	0,0%	36,9%	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%	0,0%	4,9%
20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	0,0%	0,0%	11,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%
21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	0,0%	9,2%	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%
22 Inne niewyszczególnione usługi	0,0%	10,4%	0,0%	71,2%	35,4%	59,7%	100,0%	0,0%	33,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016; Oś priorytetowa 1. - n=309; Oś priorytetowa 2. - n=260; Oś priorytetowa 3. - n=179, Oś priorytetowa 4. - n=132, Oś priorytetowa 5 - n=1114, Oś priorytetowa 6. - n=62, Oś priorytetowa 7. - n=209, Oś priorytetowa 8. - n=30

Wśród ogółu realizowanych projektów najwięcej zakwalifikowanych zostało do działu 22 *Inne niewyszczególnione wcześniej usługi* – jego udział wśród ogółu projektów wynosi 33,2%. Do działu tego kwalifikowane były bardzo różnorodne przedsięwzięcia – od projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw usługowych, przez projekty związane z promocją, po przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Relatywnie wysokie udziały posiadają także: *dział 06 nieokreślony przemysł wytwórczy* – 13,6% (należą do niego głównie projekty realizowane przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność przemysłową) oraz *17 administracja publiczna* – 8,2% (należą do niego przedsięwzięcia powiązane z zadaniami administracji publicznej dotyczące np. infrastruktury drogowej czy ochrony przyrody). Ponadto 20,9% projektów zakwalifikowanych zostało do *działu 00 Nie dotyczy*, znalazły się wśród nich bardzo różnorodne przedsięwzięcia, powiązane np. z infrastrukturą drogową czy infrastrukturą ochrony powietrza.

Poszczególne Osie priorytetowe różnią się jednak pod względem struktury. W Osiach priorytetowych: 1 i 2 mamy do czynienia z relatywnie wysokim udziałem projektów, które zakwalifikowane zostały do *działu 00 Nie dotyczy* oraz *działu 17 Administracja publiczna*, co nie powinno dziwić ponieważ kwestie infrastruktury transportowej oraz ochrony środowiska są właśnie zadaniem administracji publicznej.

W Osi priorytetowej 3. dotyczącej infrastruktury społecznej mamy do czynienia z relatywnie wysokim udziałem projektów należących do *działów 18 Edukacja, 19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego oraz 20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne*, czego powodem jest ściśle powiązanie projektów tej Osi z rozwojem infrastruktury związanej z edukacją, ochroną zdrowia i pomocą społeczną. W przypadku Osi priorytetowej 4 ponad 70% projektów zakwalifikowanych zostało do *Działu 22 Inne niewyszczególnione usługi*, ale relatywnie wysoki w porównaniu do innych Osi jest także udział projektów powiązanych z zakresem merytorycznym Osi 4. *działem 10 Poczta i telekomunikacja*. Związana ze wsparciem przedsiębiorczości Oś priorytetowa 5 jest najbardziej zróżnicowana pod względem działów gospodarki. Największy udział posiada w niej *Dział 22 Inne niewyszczególnione usługi*, ale uwagę zwraca również wysoki w porównaniu do innych Osi udział działów: *06 Nieokreślony przemysł wytwórczy*, a także *03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów, 12 Budownictwo oraz 13 Handel hurtowy i detaliczny*. Powodem zróżnicowania obserwowanego w tej Osi jest duża różnorodność realizowanych projektów, która jest determinowana w dużej mierze przez branżę przedsiębiorstwa realizującego projekt. W Osi priorytetowej 6. związanej z turystyką ponad połowa projektów zakwalifikowana została do *działu 22 Inne niewyszczególnione usługi*, lecz relatywnie wysoki jest także udział *działu 14 Hotele i restauracje*, co nie powinno dziwić ze względu na jego ściśle powiązanie z turystyką. W związanej z rewitalizacją Osi priorytetowej 7 wszystkie projekty zakwalifikowane zostały do *działu 22 Inne niewyszczególnione usługi*. Z kolei wszystkie projekty Osi priorytetowej 8., której zadaniem jest pomoc techniczna we wdrażaniu Programu, zostały zakwalifikowane do *działu 17 administracja publiczna*.

W celu zobrazowania przestrzennego zróżnicowania realizacji projektów w ramach poszczególnych Działów gospodarki dokonana została analiza struktury projektów w poszczególnych powiatach województwa. Jej wyniki zaprezentowane zostały na kolejnej stronie.

Tabela 13. Struktura projektów pod względem Działu gospodarki w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego

Powiat	M. Bydgoszcz	M. Grudziądz	M. Toruń	M. Włocławek	Powiat aleksan- drowski	Powiat brodnicki	Powiat bydgoski	Powiat chełmiński	Powiat golubsko- dobrzyński	Powiat gru- dziądzki	Powiat inowro- clawski	Powiat lipnowski	Powiat mogileń ski	Powiat nakielski	Powiat radziejow- ski	Powiat rypiński	Powiat sepolień ski	Powiat swiecki	Powiat toruński	Powiat tucholski	Powiat wąbrzeski	Powiat włocław- ski	Powiat żniński
Dział gospodarki	M. Bydgoszcz	M. Grudziądz	M. Toruń	M. Włocławek	Powiat aleksan- drowski	Powiat brodnicki	Powiat bydgoski	Powiat chełmiński	Powiat golubsko- dobrzyński	Powiat gru- dziądzki	Powiat inowro- clawski	Powiat lipnowski	Powiat mogileń ski	Powiat nakielski	Powiat radziejow- ski	Powiat rypiński	Powiat sepolień ski	Powiat swiecki	Powiat toruński	Powiat tucholski	Powiat wąbrzeski	Powiat włocław- ski	Powiat żniński
00 Nie dotyczy	6,3%	6,9%	6,5%	13,2%	13,3%	32,9%	18,4%	24,6%	22,2%	21,4%	18,4%	27,1%	20,0%	20,0%	33,3%	25,0%	27,6%	38,5%	22,9%	33,3%	26,8%	36,1%	28,3%
03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	5,0%	0,0%	0,0%	2,6%	6,7%	1,3%	0,7%	0,0%	2,2%	0,0%	3,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,1%	0,0%	4,1%	1,4%	2,5%	4,8%	3,3%
04 Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych	0,0%	0,0%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
05 Wytwarzanie urządzeń transportowych	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	17,6%	15,1%	10,8 %	10,6%	20,0%	17,7%	23,5%	15,9%	24,5%	23,8%	15,0%	12,5%	20,0%	15,0%	8,8%	11,3%	4,3%	9,0%	14,7%	9,7%	14,6%	14,5%	10,0%
08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	0,0%	1,4%	0,0%	1,3%	4,0%	1,3%	2,2%	1,5%	0,0%	2,4%	2,7%	2,1%	0,0%	1,7%	1,7%	2,3%	0,0%	2,6%	2,5%	0,0%	0,0%	1,2%	0,0%
09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	0,0%	1,4%	0,3%	0,0%	0,0%	1,3%	2,2%	0,0%	0,0%	2,4%	1,4%	2,1%	2,8%	1,6%	5,3%	0,0%	4,3%	0,0%	2,5%	1,4%	0,0%	6,0%	0,0%
10 Poczta i telekomunikacja	0,3%	0,0%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%	1,5%	0,0%	4,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
11 Transport	5,0%	0,0%	0,7%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%	0,0%	0,0%	0,0%
12 Budownictwo	1,9%	2,7%	1,6%	2,6%	2,7%	0,0%	5,9%	0,0%	2,2%	2,4%	5,4%	4,2%	0,0%	3,3%	0,0%	2,3%	2,1%	3,8%	0,8%	2,8%	0,0%	1,2%	3,3%
13 Handel hurtowy i detaliczny	4,1%	0,0%	4,3%	2,6%	1,3%	6,3%	3,7%	4,4%	0,0%	0,0%	2,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,3%	2,3%	0,0%	2,6%	0,8%	0,0%	4,9%	2,4%	6,7%
14 Hotele i restauracje	1,9%	4,1%	1,0%	2,6%	8,0%	1,3%	1,5%	2,9%	2,2%	0,0%	2,7%	2,1%	2,9%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,3%	0,0%	2,5%	0,0%	10,0%
15 Pośrednictwo finansowe	0,3%	0,0%	0,7%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	0,6%	0,0%	0,3%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,2%	0,0%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,5%	0,0%	0,0%	2,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
17 Administracja publiczna	1,3%	8,2%	1,3%	1,3%	5,4%	3,8%	8,8%	8,7%	6,7%	4,8%	3,4%	18,7%	5,7%	15,0%	15,8%	9,1%	14,9%	6,4%	7,4%	2,8%	14,6%	15,7%	5,0%
18 Edukacja	2,2%	2,7%	2,3%	1,3%	4,0%	1,3%	5,1%	7,2%	2,2%	4,8%	1,4%	4,2%	8,6%	5,0%	7,0%	6,8%	2,1%	2,5%	6,6%	6,9%	4,9%	2,4%	0,0%
19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	7,5%	2,7%	7,2%	7,9%	4,0%	5,0%	0,8%	4,3%	2,2%	9,5%	4,1%	8,3%	8,6%	6,7%	7,0%	9,1%	4,3%	5,1%	2,5%	4,2%	7,3%	0,0%	5,0%
20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	0,6%	1,4%	0,3%	1,3%	1,3%	1,3%	0,0%	2,9%	0,0%	0,0%	1,3%	0,0%	5,7%	1,7%	0,0%	0,0%	4,3%	0,0%	1,6%	0,0%	2,4%	0,0%	1,7%
21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	0,6%	0,0%	0,3%	4,0%	0,0%	2,5%	1,5%	1,5%	0,0%	4,7%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	3,5%	2,3%	0,0%	2,6%	0,8%	4,2%	0,0%	2,4%	0,0%
22 Inne niewyszczególnione usługi	44,5%	53,4%	60,7 %	44,8%	29,3%	24,0%	22,8%	23,2%	33,4%	19,0%	37,4%	18,7%	25,7%	30,0%	12,3%	25,0%	34,0%	25,6%	26,2%	31,9%	19,5%	13,3%	26,7%
Liczba przedsięwzięć	319	73	305	76	75	79	136	69	45	42	147	48	35	60	57	44	47	78	122	72	41	83	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016; dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich

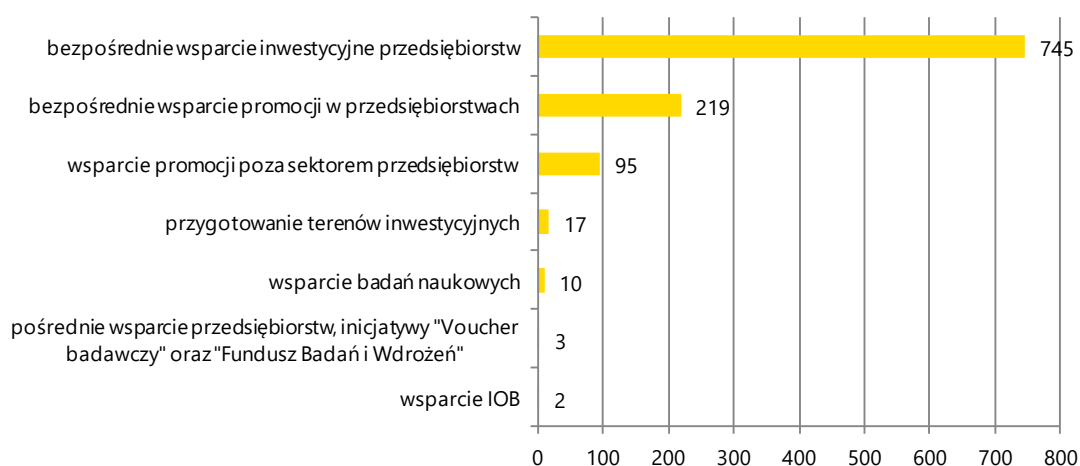
Omówienie struktury projektów w podziale na powiaty warto rozpocząć od wskazania, iż odsetek projektów kwalifikowanych do *działu 00 Nie dotyczy* nie jest równomierny we wszystkich powiatach – nie przekracza on 10% w powiatach grodzkich: m. Bydgoszcz, m. Grudziądz i m. Toruń, a w powiatach: świeckim i włocławskim przekracza 35%. W przypadku kolejnych działów rozkład struktury pozwala wyciągnąć następujące wnioski:

- W przypadku działów przemysłu oznaczanych symbolami 03-05 w każdym z powiatów udziały są niskie nie przekraczają 5% i nie zidentyfikowano obszarów szczególnie wysokiego udziału projektów z nimi związanych.
- W przypadku *działu 06 Nieokreślony przemysł przetwórczy* mamy do czynienia z generalną tendencją relatywnie wysokich, przekraczających 10% udziałów w poszczególnych powiatach. Mniejszy niż 10% udział występuje tylko w powiatach sępoleńskim, radziejowskim, świeckim i tucholskim. Natomiast w aż 16 powiatach odsetek projektów związanych z działem 06 zamyka się w przedziale 10% - 20%. Szczególnie wysoki – przekraczający 20% - udział projektów należących do *działu 06 Nieokreślony przemysł przetwórczy* występuje w powiatach bydgoskim, grudziądzkim i golubsko-dobrzyńskim.
- W przypadku *działu 08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła* nie mamy do czynienia ze szczególnie wysokim udziałem w żadnym z powiatów.
- *Dział 09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody* posiada relatywnie wysoki udział w projektach powiatu włocławskiego, z kolei *dział 10 poczta i telekomunikacja* na terenie powiatu grudziądzkiego.
- W przypadku *działu 11 Transport* mamy do czynienia z relatywnie wysokim udziałem na terenie powiatu m. Bydgoszcz, a przypadku *działu 12 Budownictwo* relatywnie wysokie udziały projektów występują w powiatach: bydgoskim i inowrocławskim.
- *Dział 13 Handel hurtowy detaliczny* ma relatywnie wysokie udziały w powiatach: brodnickim i żnińskim.
- W przypadku *działu 14 Hotele i restauracje* mamy do czynienia ze szczególnie wysokimi udziałami projektów na terenie powiatów: żnińskiego oraz aleksandrowskiego.
- W *działach 15 Pośrednictwo finansowe* oraz *16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej* nie zidentyfikowano obszarów o szczególnie wysokim nasileniu projektów.
- Najwyższe – bliskie lub przekraczające 15% – udziały projektów kwalifikowanych do *działu 17 Administracja publiczna* występują w powiatach: lipnowskim, nakielskim, radziejowskim, sępoleńskim, wąbrzeskim i włocławskim. Z kolei najniższe nieprzekraczające 2% udziały *działu 17* występują na terenie powiatów: m. Bydgoszcz, m. Włocławek, brodnickim, inowrocławskim oraz żnińskim.
- *Dział 18 Edukacja* posiada relatywnie wysokie udziały wśród projektów z powiatu mogileńskiego i radziejowskiego.
- Szczególnie niskie – odstające od generalnej tendencji odsetka oscylującego wokół 5% projektów – udziały *działu 19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego* występują w powiatach: m. Grudziądz, bydgoskim, golubsko-dobrzyńskim, toruńskim oraz włocławskim.
- Projekty z *Działu 20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne* posiadają relatywnie wysoki udział w powiecie mogileńskim.
- W żadnym z analizowanych obszarów nie mamy do czynienia ze szczególnie wysokim udziałem projektów z *działu 21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym*.
- Szczególnie wysoki udział projektów z *działu 22 Inne niewyszczególnione wcześniej usługi* występują w powiatach grodzkich: m. Bydgoszcz, m. Grudziądz, m. Toruń oraz M. Włocławek. Z kolei niskie odsetki przedsięwzięć należących do tego działu występują na terenie powiatów: radziejowskiego i włocławskiego.

Przeprowadzono również analizę struktury projektów wg działów gospodarki dla poszczególnych gmin województwa kujawsko-pomorskiego, lecz ze względu na duże rozproszenie danych nie prowadzi ona do wykrycia ogólniejszych prawidłowości wykraczających poza wnioski wynikające z analizy w podziale na powiaty. Wyniki analizy w podziale na gminy przedstawione zostały w załączniku do raportu (Załącznik 1. s. 206).

Szczególną rolę w RPO WK-P stanowi wsparcie przedsiębiorczości, dlatego ten obszar interwencji objęty został pogłębioną analizą, której wyniki omówione zostały na kolejnych stronach niniejszego podrozdziału.

Wykres 31. Typy przedsięwzięć realizowanych ramach Działów 5.2, 5.3, 5.4, 5.5 oraz 5.6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016

Prawie $\frac{3}{4}$ – 745 z 1091 – realizowanych w ramach Działów 5.2-5.5 projektów to przedsięwzięcia polegające na bezpośrednim wsparciu inwestycyjnym przedsiębiorstw. Kolejne 219 projektów to przedsięwzięcia polegające na bezpośrednim wsparciu promocji w przedsiębiorstwach, z kolei wsparcie promocji poza sektorem przedsiębiorstw dotyczyło 95 projektów. 17 przedsięwzięć związanych było z przygotowaniem terenów inwestycyjnych, a 10 dotyczyło wsparcia badań naukowych. Najrzadziej w analizowanych Działaniach występowały przedsięwzięcia zakładające pośrednie wsparcie sektora przedsiębiorstw, dotyczące inicjatyw „Voucher Badawczy” oraz „Fundusz Badań i Wdrożeń” (3 projekty) oraz przedsięwzięcia związane ze wsparciem IOB (2 projekty).

Szerszej analizie poddana została struktura przedsiębiorstw wspartych w ramach RPO WK-P bezpośrednio w ramach Działów: 5.2, 5.3 oraz 5.5, a także pośrednio w ramach Działania 5.4.

Tabela 14. Struktura przedsiębiorstw wspartych w ramach Działań 5.2, 5.3, 5.4 i 5.5 wg Sekcji PKD 2007

Obszar wsparcia przedsiębiorstw Seksja PKD 2007	jednostka	bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw				pośrednie wsparcie przedsiębiorstw Działanie 5.4 - beneficjenci ostateczni projektu „Voucher Badawczy”
		Działanie 5.2	Działanie 5.3	Działanie 5.5	Ogółem	
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	%	0,9%	4,3%	0,8%	1,1%	7,4%
	liczba	4	1	1	6	15
B. Górnictwo i wydobywanie	%	0,5%	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%
	liczba	2	0	0	2	0
C. Przetwórstwo przemysłowe	%	28,4%	47,8%	44,5%	32,6%	22,4%
	liczba	120	11	53	184	46
D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię	%	1,2%	13,0%	0,8%	1,6%	0,0%
	liczba	5	3	1	9	0
E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	liczba	0	0	0	0	0
F. Budownictwo	%	15,6%	8,7%	7,6%	13,6%	3,2%
	liczba	66	2	9	77	7
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów	%	9,5%	4,3%	20,2%	11,5%	3,2%
	liczba	40	1	24	65	7
H. Transport i gospodarka magazynowa	%	0,9%	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%
	liczba	4	0	0	4	0
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	%	5,0%	4,3%	3,3%	4,6%	0,0%
	liczba	21	1	3	25	0
J. Informacja i komunikacja	%	0,5%	0,0%	1,7%	0,7%	14,9%
	liczba	2	0	2	4	31
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	%	0,5%	0,0%	0,0%	0,4%	1,1%
	liczba	2	0	0	2	2
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	%	0,9%	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%
	liczba	4	0	0	4	0
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	%	2,8%	0,0%	5,9%	3,4%	3,2%
	liczba	12	0	7	19	7
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	%	0,2%	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%
	liczba	1	0	0	1	0
O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	liczba	0	0	1	1	0
P. Edukacja	%	0,9%	0,0%	0,0%	0,7%	7,4%
	liczba	4	0	0	4	15
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	%	7,1%	0,0%	1,7%	5,7%	4,3%
	liczba	30	0	2	32	9
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	%	3,8%	0,0%	0,0%	2,8%	0,0%
	liczba	16	0	0	16	0
S. Pozostała działalność usługowa	%	21,0%	17,4%	13,4%	19,1%	32,7%
	liczba	89	4	16	108	67

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; Działanie 5.2 - n=423, Działanie 5.3 - n=23, Działanie 5.5 - n=119, bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw ogółem w Działaniach 5.2, 5.3 i 5.5 - n=565, Działanie 5.4 - n=205

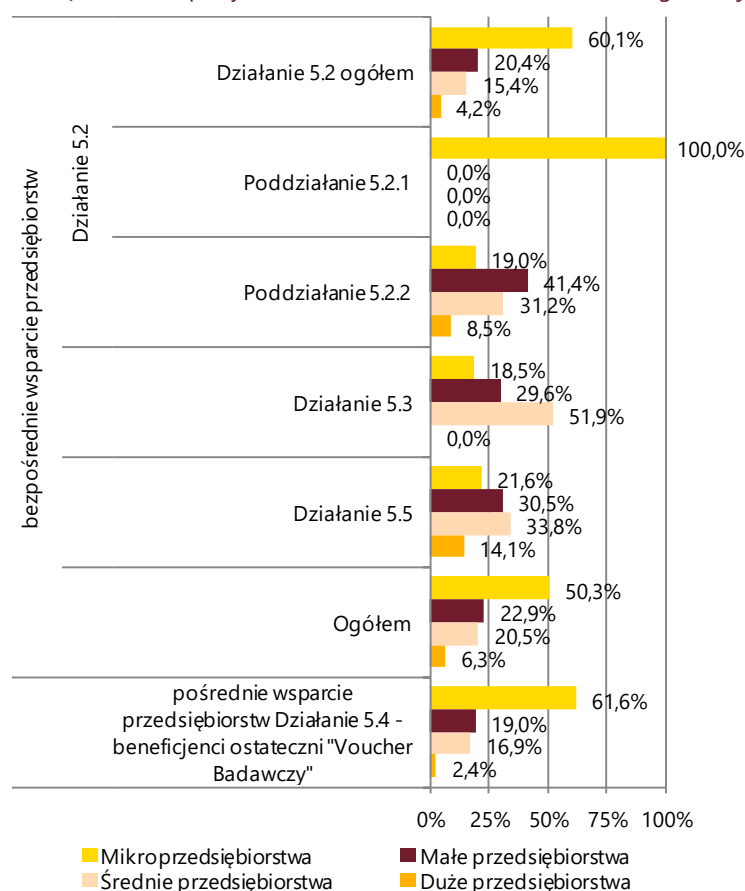
Beneficjentami wsparcia bezpośredniego najczęściej były przedsiębiorstwa przemysłowe należące do sekcji C. Przetwórstwo przemysłowe – aż 32,6% respondentów z sektora przedsiębiorstw objętych wsparciem bezpośrednim zadeklarowało prowadzenie działalności w tej branży. Relatywnie wysokie udziały posiadają także: sekcja S. Pozostała działalność usługowa (19,1%), F. Budownictwo (13,1%) oraz G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów (11,5%). Z kolei wśród badanych beneficjentów z sektora przedsiębiorstw miały znikomy odsetek lub nie występowały w ogóle podmioty prowadzące działalność w ramach sekcji: A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, B. Górnictwo i wydobywanie, E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, H. Transport i gospodarka magazynowa; J. Informacja i komunikacja, K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L. Działalność

związana z obsługą rynku nieruchomości N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca oraz P. Edukacja.

Struktura respondentów Działania 5.2 nie różni się znacząco od opisanej wyżej struktury ogółu przedsiębiorstw objętych wsparciem bezpośrednim. W Działaniu 5.3 mamy do czynienia z większym niż w przypadku ogółu objętych wsparciem przedsiębiorstw udziałem podmiotów należących do sekcji C. Przetwórstwo przemysłowe, D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, z kolei mniejsze są udziały sekcji usługowych w tym G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów oraz S. Pozostała działalność usługowa. Powodem wskazanych różnicowań jest specyfika wsparcia oferowanego w ramach Działania 5.3, które dotyczyło dostosowania do wymogów środowiskowych, a wymogi te w większym stopniu dotyczą przedsiębiorstw przemysłowych niż usługowych. Nieco odmienną specyfikę posiada również Działanie 5.5, w którym wyraźnie większe niż wśród ogółu wspartych bezpośrednio przedsiębiorstw są udziały beneficjentów należących do sekcji C. Przetwórstwo Przemysłowe oraz G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów. Biorąc pod uwagę charakter większości realizowanych w tym Działaniu projektów polegający na udziale w targach, prawdopodobnym powodem większych udziałów wskazanych wyżej sekcji może być specyfika środków promocji stosowanych w poszczególnych branżach. Przetwórstwo przemysłowe i handel zdają się być branżami, w których uczestnictwo w targach może mieć relatywnie duże znaczenie jako środek promocji.

Nieco odmienną specyfiką charakteryzuje się struktura branżowa przedsiębiorstw wspartych w ramach projektów Działania 5.4 dotyczących przedsięwzięcia „Voucher Badawczy”. Wśród beneficjentów ostatecznych tych projektów, w odróżnieniu od beneficjentów wsparcia bezpośredniego, największy udział stanowią podmioty prowadzące działalność w ramach sekcji S. *Pozostała działalność usługowa*, stanowią one 32,7% ogółu wspartych przedsiębiorstw. Relatywnie wysoki, choć wyraźnie niższy od zidentyfikowanego w przypadku bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw, posiada sekcja C. *Przetwórstwo przemysłowe*, jej udział to 22,4%. Specyficzny dla beneficjentów ostatecznych projektów dotyczących Funduszu Badań i Wdrożeń jest również wysoki w porównaniu do wsparcia bezpośredniego udział przedsiębiorstw informatycznych (sekcja J.), działających w branży edukacyjne (sekcja P.), oraz wyraźnie niższe udziały przedsiębiorstw budowlanych (sekcja F.) oraz handlowych (sekcja G.)

Wykres 32. Struktura przedsiębiorstw wspartych w ramach Działania 5.2, 5.3, 5.4 i 5.5 wg rodzaju przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne wsparcie bezpośrednie na podstawie KSI SIMIK, wsparcie pośrednie podstawie na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; Działanie 5.2 ogółem - n=716, Poddziałanie 5.2.1 - n=363, Poddziałanie 5.2.2 Działanie 5.3 - n=27, Działanie 5.5 - n=213, bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw ogółem - n=956, Działanie 5.4 - n=205

Wśród przedsiębiorstw objętych wsparciem bezpośrednim w ramach Działania: 5.2, 5.3 i 5.5 ponad połowę – 50,3% stanowią mikroprzedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwa małe posiadają udział 22,9%, średnie – 20,5%, a duże – 6,3%. W Działaniu 5.2 udział mikroprzedsiębiorstw jest jeszcze wyższy – wynosi 60,1%, a udziały pozostałych klas wielkości nie odbiegają od zidentyfikowanych dla ogółu wspartych bezpośrednio przedsiębiorstw. Powodem takiej struktury w Działaniu 5.2 jest obecność w jego ramach Poddziałania 5.2.1 przeznaczonego wyłącznie dla mikroprzedsiębiorstw. W Poddziałaniu 5.2.2 udział mikroprzedsiębiorstw jest wyraźnie mniejszy (19,0%), z kolei dość wysoki jest odsetek przedsiębiorstw małych – wynosi on 41,4%. W przypadku Działania 5.3 mamy do czynienia z wysokim udziałem średnich przedsiębiorstw, stanowią one ponad połowę – 51,9% beneficjentów. Dość niski jest z kolei udział mikroprzedsiębiorstw, wynosi on tylko 18,5%. W Działaniu 5.5 rozkład beneficjentów wg klas wielkości jest najbardziej równomierny, relatywnie niski jest udział mikroprzedsiębiorstw (21,6%), a wysoki jest udział przedsiębiorstw małych (30,5%) oraz średnich (33,8%) i dużych (14,1%). Niski udział mikroprzedsiębiorstw w Działaniach: 5.3 oraz 5.5 wynika prawdopodobnie ze specyfiki wsparcia. W obu przypadkach oferowane wsparcie jest potrzebne przedsiębiorstwom posiadającym już określony potencjał – w przypadku dostosowania do wymogów środowiskowych (Działanie 5.3) jest to infrastruktura, którą należy dostosować, a w przypadku Działania 5.5 przynajmniej potencjalnie konkurencyjny produkt, który może zostać zaprezentowany na targach. Wskazane aspekty potencjału mogą w wielu przypadkach iść w parze z poziomem zatrudnienia.

Struktura beneficjentów ostatecznych realizowanych w ramach Działania 5.4 projektów dotyczących przedsięwzięcia „Voucher Badawczy” jest podobna do zidentyfikowanej dla beneficjentów bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw. Tu również najszerszą kategorię stanowią

mikroprzedsiębiorstwa, udziały małych i średnich przedsiębiorstw oscylują wokół 20%, a udział dużych przedsiębiorstw jest wyraźnie najmniejszy.

Wśród beneficjentów z sektora przedsiębiorstw wspartych w ramach Działań: 5.2, 5.3 oraz 5.5 dominują podmioty sektora prywatnego, zaledwie jedno wsparte przedsiębiorstwo posiada formę prawną przedsiębiorstwa państwowego.

Na uwagę zasługuje również profil obiektów wspartych w ramach Działania 5.6 *Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych*, a więc parków przemysłowych, parków technologicznych, stref gospodarczych / inwestycyjnych. W toku analizy stron internetowych wspartych obiektów zidentyfikowano, iż nie mają one ustalonego z góry profilu branżowego, lecz mają charakter otwarty. W tych obiektach, gdzie w sposób otwarty prezentowane są listy inwestorów / lokatorów, dominują raczej przedsiębiorstwa przemysłowe.

2.3.4.2. Analiza instrumentów finansowych

Poniżej przedstawiono wyniki analizy instrumentów finansowych znajdujących się w Działaniu 5.1. *Rozwój instytucji otoczenia biznesu* osi priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*. W szczególności pod uwagę wzięto typy przedsięwzięć, sektory gospodarki, rodzaj przedsiębiorstw (mikro, małe, średnie, duże), rodzaj działalności gospodarczej (PKD), wspierane pośrednio przez IOB w ramach Działania 5.1 (fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, w tym JEREMIE).

Celem Działania 5.1 *Rozwój instytucji otoczenia biznesu* było zapewnienie wysokiej jakości zróżnicowanych usług, ułatwiających prowadzenie i rozwijanie działalności gospodarczej oraz ułatwienie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowych dla MŚP prowadzących działalność gospodarczą w regionie. W związku z tym, iż sprawność działania IOB wpływa na konkurencyjność firm, ważnym aspektem ich działalności powinno być rozszerzanie oraz podnoszenie jakości świadczonych usług. Przedsiębiorcy poza wsparciem w postaci bezpośrednich dotacji mieli możliwość skorzystania z funduszy pożyczkowych i poręczeniowych (stanowiących alternatywne źródło finansowania w stosunku do istniejącej oferty bankowej), dokapitalizowanych w ramach Działania 5.1. Rozwiązanie to umożliwiło rozwój działalności przedsiębiorstw, które miały problem z uzyskaniem finansowania zewnętrznego ze źródeł komercyjnych. W celu poprawy dostępu MŚP do dobrych jakościowo, zewnętrznych źródeł finansowania, wdrożono Inicjatywę JEREMIE, która uwzględniała realne potrzeby przedsiębiorców w zakresie instrumentów finansowych (np. pożyczki, poręczenia). W ramach niniejszego projektu utworzono Fundusz Powierniczy oraz powołano jego menadżera.

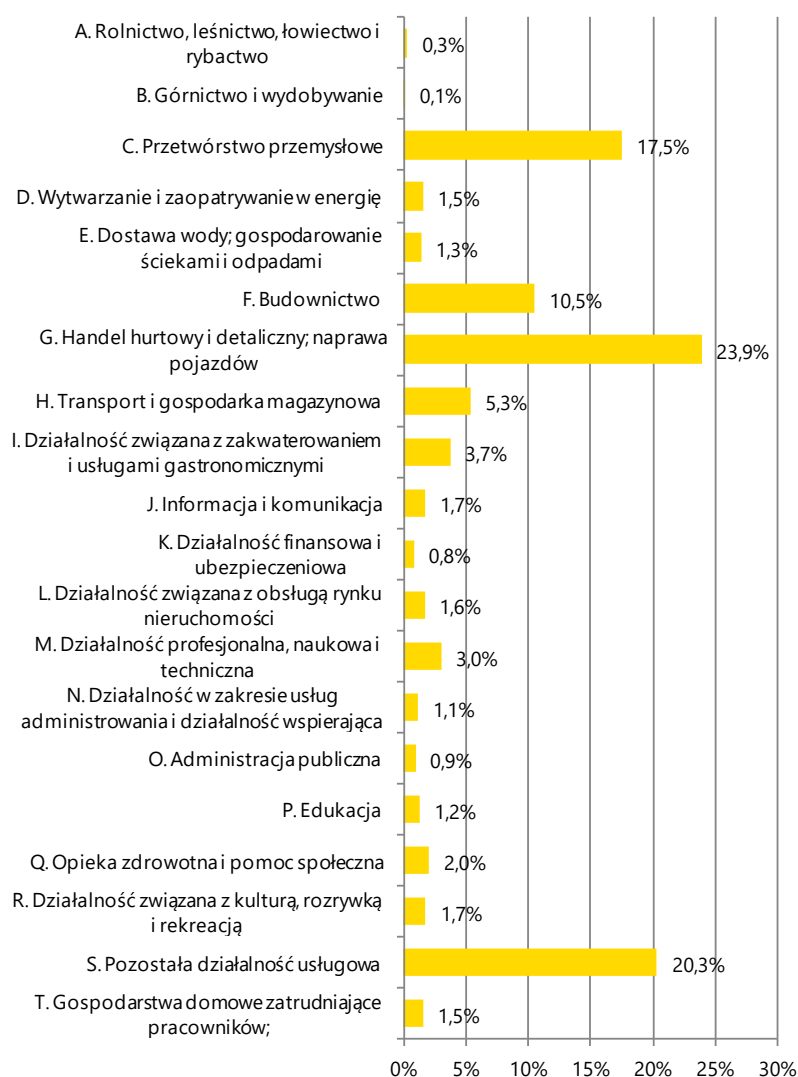
W ramach Działania 5.1 wsparciem objęto projekty, które miały na celu: (1) poprawę jakości oraz dostępu do usług związanych z zaawansowanym wsparciem dla przedsiębiorstw obejmującym roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z usługami świadczonymi przez instytucje otoczenia biznesu (np. inkubatory przedsiębiorczości, hale targowo-wystawiennicze); (2) poprawę jakości oraz dostępu do usług związanych z zaawansowanym wsparciem dla przedsiębiorstw obejmującym wyposażenie w środki i zasoby związane z systemem współpracy sieciowej między IOB (np. tworzenie/udokonalanie, testowanie, realizacja i promocja nowych usług regionalnej sieci instytucji otoczenia biznesu wraz z tworzeniem i rozbudową infrastruktury służącej świadczeniu usług doradczych oraz usług informacyjnych dla przedsiębiorców, nawiązywanie współpracy pomiędzy sieciami inwestorów prywatnych, w tym sieciami aniołów biznesu, a m.in. inkubatorami przedsiębiorczości oraz sieciami a funduszami kapitału podwyższonego ryzyka). Dofinansowaniem obejmowano także projekty obejmujące wydatki na nabycie usług doradczych zwiększających zdolność do świadczenia usług dla przedsiębiorstw (z wyłączeniem dofinansowania kosztów doradztwa świadczonego przez IOB na rzecz MŚP).

Beneficjentami wsparcia mogły być IOB, JST, spółki prawa handlowego oraz związki ww. podmiotów (projekty związane z zaawansowanym wsparciem dla przedsiębiorstw); fundusze pożyczkowe i poręczeniowe powołane przez jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz instytucje wspomagające tworzenie, prowadzenie i rozwój przedsiębiorstw, które utworzyły wyodrębniony księgowo fundusz (projekty związane z powiększeniem funduszu), bank krajowy,

instytucja finansowa oraz instytucja kredytowa (projekty związane z utworzeniem i zarządzaniem Funduszem Powierniczym alokującym w sposób zwrotny środki w instrumenty inżynierii finansowej).

Grupę docelową – w przypadku projektów mających na celu poprawę jakości oraz dostępu do usług związanych z zaawansowanym wsparciem dla przedsiębiorstw (obejmujące roboty oraz wyposażenie w środki i zasoby związane z usługami świadczonymi przez instytucje otoczenia biznesu) – tworzyły mikroprzedsiębiorstwa, małe, średnie i duże przedsiębiorstwa mające siedzibę i prowadzące działalność na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. W przypadku projektów polegających na powiększeniu funduszu istniejących funduszy pożyczkowych i poręczeń kredytowych oraz projektu polegającego na utworzeniu i zarządzaniu Funduszem Powierniczym w skład grupy docelowej nie wchodziły duże przedsiębiorstwa.

Wykres 33. Struktura beneficjentów ostatecznych Działania 5.1 wg sekcji PKD 2007

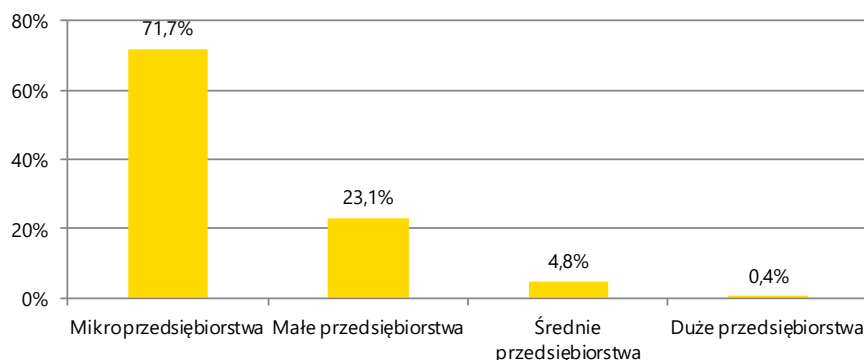

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; n=1784, bd=171; dane dotyczą projektów, których beneficjenci wzięli udział w badaniu CAWI

Wg informacji udzielonych przez beneficjentów, wśród beneficjentów ostatecznych projektów Działania 5.1 największy udział posiadały przedsiębiorstwa prowadzące działalność usługową w ramach sekcji G. *Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów* oraz S. *Pozostała działalność usługowa*. Ich udziały wśród ogółu beneficjentów ostatecznych wynoszą odpowiednio: 23,9% oraz 20,3%. Relatywnie wysoki był również udział przedsiębiorstw przemysłowych prowadzących działalność w sekcji C. *Przetwórstwo przemysłowe* (17,5%), budowlanych (sekcja F. – 10,5%) oraz prowadzących działalność

w ramach sekcji *H. Transport i gospodarka magazynowa* (5,3%). Udziały pozostałych sekcji nie przekraczają 5%.

Wykres 34. Struktura beneficjentów ostatecznych Działania 5.1 według rodzaju przedsiębiorstwa

Źródło opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; n=1955; dane dotyczą projektów, których beneficjenci wzięli udział w badaniu CAWI

Mikroprzedsiębiorstwa stanowią wyraźną większość beneficjentów ostatecznych projektów Działania 5.1. Według wskazań realizatorów projektów w badaniu CAWI ich udział wynosi 71,7%. Powodem takiego stanu rzeczy mogą być ograniczone możliwości mikroprzedsiębiorstw w uzyskaniu kredytów na rynku komercyjnym, ze względu na takie czynniki jak brak historii kredytowej. Małe przedsiębiorstwa stanowią 23,1% beneficjentów ostatecznych, a przedsiębiorstwa średnie 4,8%. Udział dużych przedsiębiorstw jest znikomy – wynosi 0,4%.

Według informacji przekazanych przez realizatorów projektów, wśród beneficjentów ostatecznych projektów Działania 5.1 występują niemal wyłącznie przedsiębiorstwa sektora prywatnego. Sektor państwowy stanowił bardzo niewielką część wspartych podmiotów – 0,3%.

2.3.5. Efekty projektów operatorskich, partnerskich i instrumentów finansowych

W ramach niniejszej części podjęto kwestię roli projektów operatorskich takich jak np. voucher badawczy i projektów partnerskich w kontekście wykorzystania ich doświadczeń w okresie programowania 2014-2020. Wskazano komu wsparcie z RPO przeznaczone na instrumenty finansowe przyniosło większe korzyści – operatorowi, czy beneficjentom ostatecznym oraz jak to wpłynęło na konkurencyjność regionu. Sformułowano rekomendacje wskazujące sposoby realizacji takich projektów, a także ostrzegające przed popełnionymi błędami.

Ponadto, przeprowadzono porównanie efektywności projektów operatorskich i partnerskich z projektami konkursowymi tj. określono, czy realizując projekty operatorskie uzyskano lepsze efekty niż przy realizacji projektów nieoperatorskich i w których projektach koszty zarządzania były wyższe, a w których niższe oraz czy realizując projekty partnerskie uzyskano lepsze efekty niż przy realizacji projektów niepartnerskich.

W ramach wsparcia udzielanego przedsiębiorcom w latach 2007-2013 w województwie kujawsko-pomorskim zrealizowano dwa projekty operatorskie, tj. projekty w których środki finansowe pochodzące z RPO WK-P przekazywane były beneficjentom ostatecznym za pośrednictwem operatora. Operator otrzymywał środki i realizował projekt, w ramach którego przedsiębiorcy mogli ubiegać się o wsparcie finansowe.

Pierwszym z tego rodzaju projektów był **Voucher Badawczy**. Projekt realizowany był przez Związek Pracodawców „Pracodawcy Pomorza i Kujaw” w latach 2013-2015 r. w ramach Działania 5.4 Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii. Celem Projektu był wzrost poziomu współpracy mikro, małych oraz średnich firm z jednostkami naukowymi w województwie kujawsko-pomorskim. Do udzielanych form wsparcia należały:

- voucher badawczy indywidualny na zainicjowanie współpracy z jednostką naukową, wsparcie do 40 000 zł, intensywność do 100%,
- voucher badawczy indywidualny na kontynuację współpracy, wsparcie do 80 000 zł, intensywność do 80%,
- voucher badawczy kooperacyjny, wsparcie do 400 000 zł, intensywność do 90%.

Voucher stanowił rodzaj bezzwrotnej dotacji, która mogła zostać przeznaczona na zakup (w jednostkach naukowych) usług badawczo-rozwojowych dotyczących opracowania nowych lub ulepszonych produktów, usług lub procesów w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach. Voucher badawczy indywidualny przeznaczony był na realizację przedsięwzięcia badawczego, w którego efekcie zostanie zainicjowana współpraca z jednostką naukową – wówczas okres realizacji przedsięwzięcia badawczego beneficjenta ostatecznego wynosił 6 miesięcy. W przypadku kontynuacji współpracy czas realizacji przedsięwzięcia wynosił 8 miesięcy. Voucher badawczy kooperacyjny przeznaczony był na realizację przedsięwzięcia badawczego realizowanego w kooperacji z innymi przedsiębiorstwami (minimum 3 niezależnych przedsiębiorców, działających – lub zamierzających działać – wspólnie w ramach klastra lub innej prawnie dopuszczalnej formy powiązania kooperacyjnego). Okres realizacji przedsięwzięcia badawczego wynosił w tym przypadku 10 miesięcy. Ze wsparcia w ramach projektu Voucher Badawczy skorzystało łącznie 127 przedsiębiorstw, które należały do sektora MŚP.

Do przykładowych projektów realizowanych w ramach Projektu Voucher Badawczy należą: *Opracowanie konstrukcji narzędzi i technologii wykonania kanałów chłodzących w stemplach formujących o małych przekrojach oraz przeprowadzenie badań skuteczności ich termostatowania; Panele oświetleniowe LED z funkcją oświetlenia awaryjnego – opracowanie technologii wykonania czy Opracowanie koncepcji i konstrukcja prototypu stacji agrometeorologicznej.*

Drugim projektem operatorskim był **Fundusz Badań i Wdrożeń - wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez systemowe wsparcie potencjału badań i rozwoju technologii w Województwie Kujawsko-Pomorskim**, realizowany przez Kujawsko-Pomorską Agencję Innowacyjności w ramach Działania 5.4 Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii. Celem projektu było wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw w wyniku wsparcia powiązań nauki i biznesu oraz potencjału badań jednostek i przedsiębiorstw dla rozwoju technologii. Przedsiębiorcom prowadzącym działalność na terenie województwa oraz organizacjom badawczym i jednostkom naukowym udzielano wsparcia w postaci dotacji bezzwrotnej. Fundusze mogły zostać przeznaczone na:

- zakup usług badawczo-rozwojowych na rzecz przedsiębiorców;
- wdrożenia wyników usługi badawczo-rozwojowej w działalności gospodarczej przedsiębiorstwa; inwestycje związane z nabyciem środków trwałych w organizacjach badawczych (wyposażenie laboratoriów badawczych);
- wykorzystanie projektów demonstracyjnych, prototypów, projektów pilotażowych do celów komercyjnych;
- nabycie środków trwałych niezbędnych do prowadzenia prac B+R w przedsiębiorstwach.

Konkurs składał się z kilku etapów. Pierwszym z nich była preselekcja – wstępna ocena aplikacji pod kątem zdolności merytorycznych przedsięwzięcia i zgodności z kryteriami konkursu. Podmioty, które pozytywnie przeszły etap preselekcji składały wnioski o dofinansowanie, następowała ich ocena formalna i merytoryczna. Wnioskodawcy mieli możliwość odwołania się od decyzji Komisji Konkursowej. W ramach projektu Fundusz Badań i Wdrożeń wsparto łącznie 27 przedsięwzięć. Do przykładowych projektów realizowanych w ramach projektu Fundusz Badań i Wdrożeń należą: *Wdrożenie innowacji w zakresie technologii prefabrykacji dla celów budownictwa kubaturowego; Regionalny ośrodek badań immunologicznych czy System łączności i transmisji danych dla celów militarnych i cywilnych.*

W badaniu analizie poddano także efekty 46 realizowanych w ramach RPO WK-P **projektów partnerskich**, tj. projektów realizowanych wspólnie przez minimum dwa podmioty, gdzie jeden jest Liderem partnerstwa, a pozostali Partnerami. Podmioty związane są ze sobą porozumieniem lub

umową partnerstwa i wspólnie ubiegają się o wsparcie finansowe przedsięwzięcia – przy czym wniosek złożony może być przez Lidera projektu. Partnerzy wnoszą do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt na warunkach określonych w porozumieniu/umowie o partnerstwie. Partnerstwa mogą być zawierane pomiędzy podmiotami posiadającymi zbieżny status prawny. Przykładem partnerstwa homogenicznego jest współpraca JST, np. projekt *Invest in Bit CITY. Promocja potencjału inwestycyjnego konurbacji bydgosko-toruńskiej* realizowany był przez Województwo Kujawsko-Pomorskie (Lider) w partnerstwie z Bydgoszczą oraz Toruniem. Partnerstwo może być także heterogeniczne, tj. zawierane pomiędzy podmiotami o różnej formie prawnej. Przykład stanowi projekt *Wsparcie opieki nad zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego w roku 2013* realizowany przez Województwo Kujawsko-Pomorskie (Lider) w partnerstwie m.in. z parafiami rzymsko-katolickimi poszczególnych miast województwa.

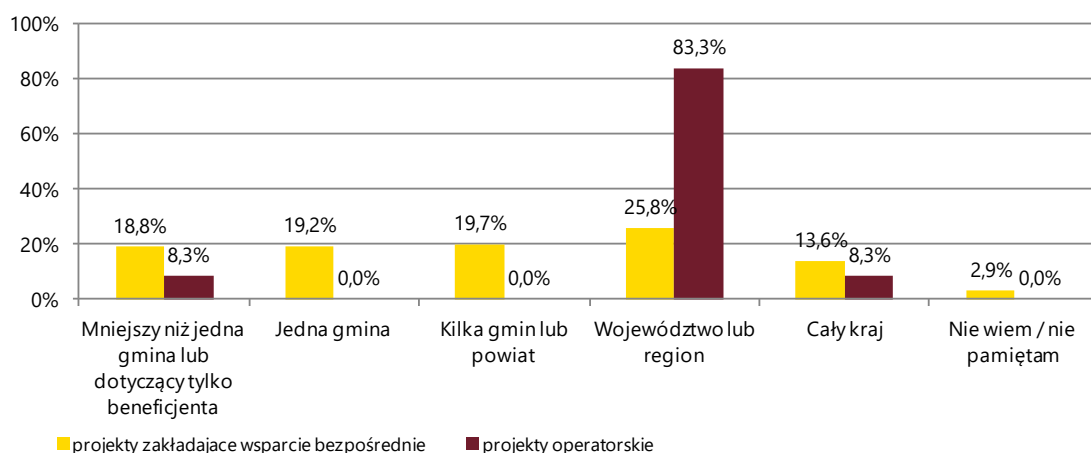
W badaniu jakościowym podjęto próbę stwierdzenia, komu wsparcie z RPO przeznaczone na instrumenty finansowe przyniosło większe korzyści – operatorowi, czy beneficjentom ostatecznym oraz jak to wpłynęło na konkurencyjność regionu. W wypowiedziach respondentów zdecydowanie dominowało podejście wskazujące na obopólny charakter korzyści i brak możliwości wskazania po czyjej stronie mamy do czynienia z większym zakresem korzyści. Bardziej niż o różnicach w skali osiągniętych korzyści należałoby więc raczej mówić o ewentualnych różnicach w charakterze efektów występujących po stronie operatorów i beneficjentów ostatecznych, przy jednoczesnym podkreśleniu faktu, iż nie należy traktować negatywnie sytuacji, w której nie tylko beneficjenci ostateczni, ale także operatorzy (a więc realizatorzy dofinansowanych przedsięwzięć o charakterze operatorskim) również odnoszą określone korzyści. Jak można podejrzewać, problemem byłoby, gdyby korzyści te były jedynymi generowanymi przez projekt, bez pozytywnych rezultatów dla beneficjentów ostatecznych. Taka sytuacja nie miała jednak miejsca, o czym świadczy fakt, iż jeśli decydowano się w badaniu eksperckim na wskazanie którejś z kategorii interesariuszy jako odnoszącej większe korzyści, to byli to raczej przedsiębiorcy, dla których skorzystanie ze wsparcia w ramach projektu operatorskiego to często czynnik mocno dynamizujący rozwój firmy.

Zidentyfikowany stan rzeczy uznać należy za funkcjonalny. To, że odnoszone są korzyści o charakterze obopólnym sprawia, że motywację do realizacji przedsięwzięć obejmujących instrumenty finansowe mają zarówno przedsiębiorcy dla których projekty te są realizowane, jak i operatorzy, bez których realizacja ta byłaby niemożliwa. Jednocześnie, jeśli faktycznie występuje asymetria zysków, to fakt, iż odbywa się to na korzyść przedsiębiorców jest sytuacją właściwą. Jeśli bowiem, to operatorzy byłiby w większym stopniu beneficjentem przedsięwzięć dotyczących instrumentów finansowych, występowałoby zniekształcenie, czy zacieranie się zasadniczego celu tego rodzaju projektów, a więc oferowanie atrakcyjnego i dostępnego wsparcia finansowego o charakterze zwrotnym.

Bez względu jednak na aspekt korzyści odnoszonych z tytułu projektów dotyczących instrumentów finansowych istotne jest także pytanie, czy ich realizacja w formule operatorskiej była uzasadniona i efektywna. Jeśli chodzi o ocenę osiągniętych efektów i tego, na ile były one lepsze niż przy realizacji projektów nieoperatorskich, to część realizatorów stwierdziła, że nie jest w stanie dokonać tego rodzaju porównania ze względu na fakt, iż realizowali oni wyłącznie przedsięwzięcia w formule operatorskiej. Inni z kolei zwrócili uwagę, że ze względu na zupełnie różny charakter projektów operatorskich i nieoperatorskich nie ma możliwości ich rzetelnego porównania pod kątem skuteczności i skali osiągniętych efektów. Jeśli natomiast akcentowano jakieś różnice, to na korzyść przedsięwzięć operatorskich działała np. większa dostępność wsparcia na prowadzone działania niż ma to miejsce w przypadku aplikowania o dotacje inwestycyjne ze środków wspólnotowych w formule samodzielnego projektu. Dodatkowym atutem formuły operatorskiej okazała się być także kwestia kosztów zarządzania w porównaniu z samodzielnymi projektami dotacyjnymi. Nie wynika to jednak z operatorskiego charakteru projektów, ale raczej skali dofinansowanych przedsięwzięć. W przypadku pozyskania środków w ramach projektu operatorskiego przez beneficjenta ostatecznego najczęściej były one mniejsze niż w przypadku aplikowania o dotację bezpośrednio w ramach Programu, krótszy był też najczęściej okres realizacji. To w sposób automatyczny generowało mniejsze koszty zarządzania niż przy samodzielnym projekcie opartym o dotację pozyskaną w konkursie prowadzonym w ramach Programu.

W badaniu ilościowym również podjęto kwestię oceny ewentualnych różnicowań pomiędzy efektami generowanymi przez projekty operatorskie zakładającymi wsparcie bezpośrednie. Na poniższych dwóch wykresach przedstawiono dane dotyczące tej kwestii, poddając analizie zakres terytorialny oddziaływania realizowanych projektów oraz skalę oddziaływania przedsięwzięć projektowych na osiągnięcie wyodrębnionych efektów, które stanowią jednocześnie odzwierciedlenie najważniejszych celów Programu.

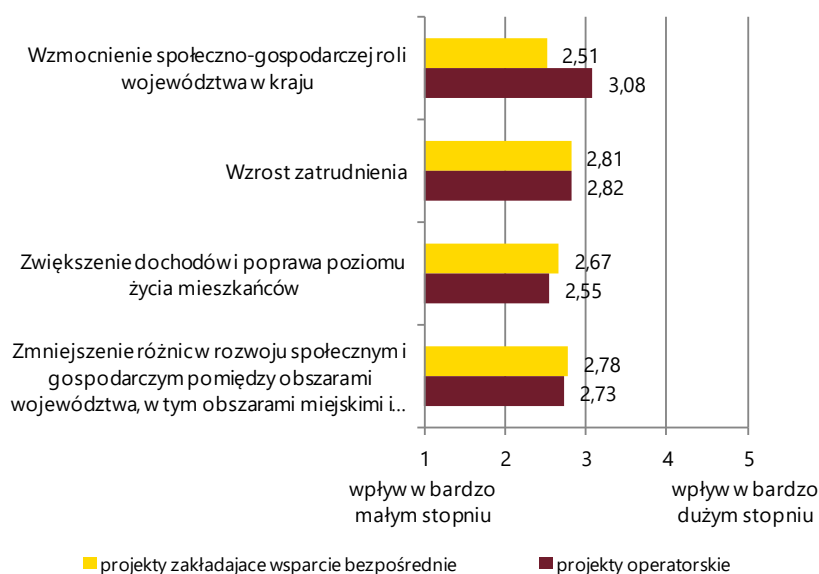
Wykres 35. Zakres oddziaływania projektów operatorskich oraz projektów zakładających wsparcie bezpośrednie

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; projekty zakładające wsparcie bezpośrednie - n=1685, projekty operatorskie - n=12

Na podstawie powyższych danych zidentyfikować można specyfikę projektów operatorskich, która polega na ogólnowojewódzkim lub regionalnym charakterze tych przedsięwzięć. Taki zasięg działalności dotyczy bowiem niemal wszystkich projektów realizowanych w formule operatorskiej. Tylko dwa projekty tego typu cechował inny zasięg, przy czym były to sytuacje skrajne: realizacji projektu w odniesieniu do jednego beneficjenta oraz realizacji projektu na obszarze całego kraju. Pod względem zasięgu oddziaływania projekty zakładające wsparcie bezpośrednie były bardziej różnorodne, choć dominował w tym przypadku zasięg oddziaływania nieprzekraczający poziomu powiatowego.

Wykres 36. Ocena wpływu realizacji projektów operatorskich oraz projektów zakładających wsparcie bezpośrednie na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; Wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju: projekty zakładające wsparcie bezpośrednie - n=1329, projekty operatorskie - n=12; Wzrost zatrudnienia: projekty zakładające wsparcie bezpośrednie - n=1088, projekty operatorskie - n=11; Zwiększenie dochodów i poprawa poziomu życia mieszkańców: projekty zakładające wsparcie bezpośrednie - n=1262, projekty operatorskie - n=11; Zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym obszarami miejskimi i wiejskimi: projekty zakładające wsparcie bezpośrednie - n=1251, projekty operatorskie - n=11; średnia nie obejmuje ocen „0”

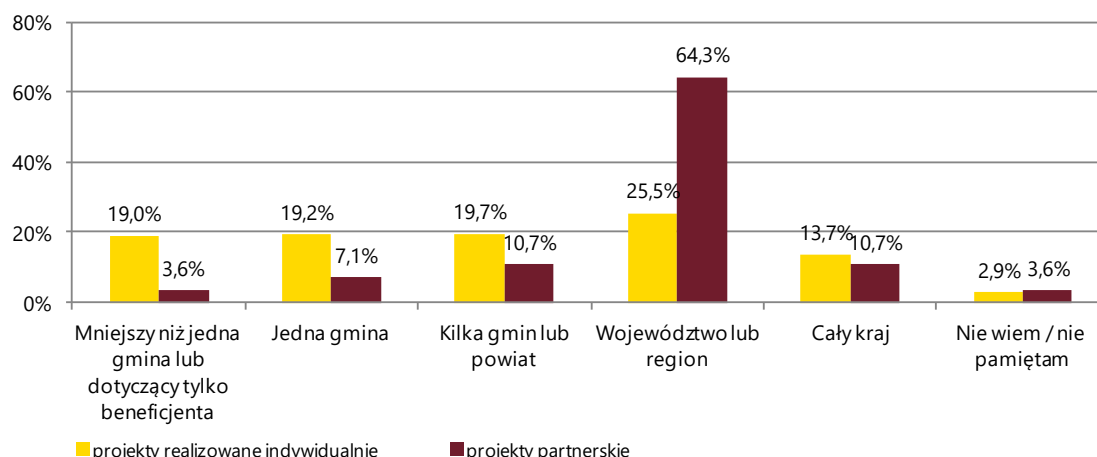
Jeśli chodzi o stopień wpływu realizowanych projektów na osiągnięcie określonych efektów powiązanych z celami Programu, to jak wynika z danych przedstawionych na powyższym wykresie, w większości przypadków stopień oddziaływania okazał się zbliżony w obu typach projektów. Jedynie w przypadku wzmocnienia społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju wyraźnie wyższy poziom oddziaływania cechuje projekty operatorskie. Wydaje się, że jest to powiązane z wcześniej zidentyfikowanym, przede wszystkim ogólnowojejewódzkim, zasięgiem tego typu przedsięwzięć. Regionalny zasięg projektu w sposób naturalny zwiększa szansę na osiągnięcie efektu zauważalnego na poziomie całego województwa, w tym także na tle innych regionów.

Z kolei w badaniu jakościowym podmiotów pełniących rolę partnerów w projektach prowadzonych w formule partnerskiej podjęto kwestię tego, czy w ramach przedsięwzięć partnerskich uzyskano lepsze efekty niż w przypadku projektów realizowanych samodzielnie. Zdecydowanie dominujące okazało się przekonanie, iż nie można jednoznacznie stwierdzić, jaki wariant projektów przynosi lepsze efekty. Kwestia ta ma bowiem – po pierwsze – charakter kontekstowy, tj. zależny od charakteru projektu i obszaru tematycznego, którego projekt dotyczy. Po drugie zaś, istotnym czynnikiem wpływającym na ocenę celowości zastosowania danej formuły projektu jest jego przebieg i sposób zarządzania.

Pojawiały się jednak pojedyncze opinie wskazujące na przewagę jednego z modeli realizacji projektów. W przypadku, gdy stwierdzano, iż to projekty indywidualne są bardziej efektywne, zwracano uwagę przede wszystkim na możliwość lepszego dostosowania takiego przedsięwzięcia do potrzeb realizatora oraz większą łatwość w koordynacji projektu. Z kolei na rzecz projektów partnerskich przemawiać mają przede wszystkim: możliwość podziału pracy w projekcie pomiędzy podmioty partnerskie, co ułatwia realizację przedsięwzięcia oraz możliwość dotarcia do szerszej grupy odbiorców i realizacja projektu w większej skali niż w przypadku przedsięwzięcia indywidualnego.

Poza powyższymi wypowiedziami pochodzącymi z badania jakościowego warto jednak także poddać analizie rzeczywiste efekty projektów partnerskich i realizowanych indywidualnie i to, na ile występują pomiędzy nimi różnice w: zasięgu oddziaływania projektów oraz stopniu oddziaływania na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów Programu.

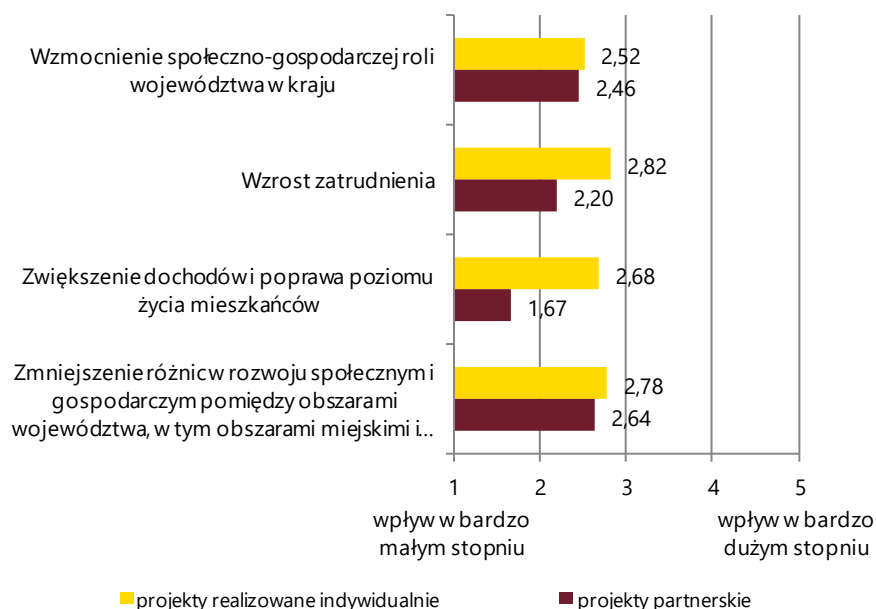
Wykres 37. Zasięg oddziaływania projektów partnerskich oraz projektów realizowanych indywidualnie

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; projekty realizowane indywidualnie - n=1669, projekty partnerskie - n=28

Jak wynika z danych przedstawionych na powyższym wykresie, w przypadku projektów partnerskich mamy, co do zasady, do czynienia z większym zasięgiem ich oddziaływania. Decyduje o tym przede wszystkim wyraźna dominacja wśród projektów partnerskich przedsięwzięć o zasięgu ogólnowojejewódzkim, które stanowią aż 53,6% wszystkich projektów partnerskich. Jeśli natomiast chodzi o przedsięwzięcia realizowane samodzielnie, to większość spośród nich (ok. 60%) swym zasięgiem nie wykraczała poza obszar powiatu. Pod względem zasięgu oddziaływania projektów zarysowuje się więc specyfika projektów partnerskich jako przedsięwzięć o większym zasięgu oddziaływania w porównaniu do projektów indywidualnych, które mają charakter bardziej lokalny.

Wykres 38. Ocena wpływu realizacji projektów partnerskich oraz projektów realizowanych indywidualnie na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; Wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju: projekty realizowane indywidualnie - n=1317, projekty partnerskie - n=24; Wzrost zatrudnienia: projekty realizowane indywidualnie - n=1084, projekty partnerskie - n=15; Zwiększenie dochodów i poprawa poziomu życia mieszkańców: projekty realizowane indywidualnie - n=1249, projekty partnerskie - n=24; Zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym obszarami miejskimi i wiejskimi: projekty realizowane indywidualnie - n=1240, projekty partnerskie - n=22; średnia nie obejmuje ocen „0”

W kontekście powyższych danych stwierdzić należy, że z większym stopniem oddziaływania na osiągnięcie poszczególnych efektów odzwierciedlających cele Programu mamy do czynienia w przypadku projektów realizowanych indywidualnie i dotyczy to wszystkich wyodrębnionych celów. Największe dysproporcje dotyczą zwiększenia dochodów i poprawy poziomu życia mieszkańców oraz wzrostu zatrudnienia. Mniejsze różnice dotyczą wzmocnienia społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju oraz zmniejszenia różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi, ale tutaj również większy stopień oddziaływania dotyczy projektów prowadzonych indywidualnie.

Biorąc pod uwagę przeanalizowany materiał empiryczny stwierdzić należy, że projekty realizowane indywidualnie nie generują w tak dużym stopniu efektów istotnych z punktu widzenia całego województwa, ale jednocześnie cechuje je większe oddziaływanie na osiągnięcie efektów odzwierciedlających główne cele interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013. W rezultacie trudno w sposób jednoznaczny i bezwarunkowy stwierdzić, która forma realizacji projektu generuje lepsze efekty, co jest spójne z głównym wnioskiem z badania eksperckiego, gdzie również zwracano uwagę na ten problem i wskazywano wieloaspektowość i kontekstowość porównywania projektów partnerskich i realizowanych samodzielnie.

2.3.6. Pomoc techniczna

Poniżej omówiona została Oś priorytetowa 8 *Pomoc Techniczna*, z uwzględnieniem jej specyfiki. Oceniono czy środki z pomocy technicznej były wydatkowane na adekwatne działania wspierające RPO i czy działania elastycznie odpowiadały na potrzeby instytucji.

Celem Osi Pomoc Techniczna było zapewnienie sprawnego i efektywnego przebiegu realizacji regionalnego programu operacyjnego, skuteczna informacja i promocja programu oraz wsparcie procesu przygotowania do korzystania z funduszy strukturalnych, w tym przygotowania projektów dla optymalnego ich wdrażania oraz zapewnienie pełnego uczestnictwa w jednolitym systemie informatycznym monitoringu i kontroli.

Środki w ramach Osi priorytetowej 8 kierowane były na realizację zróżnicowanych działań, które są niezbędne dla prawidłowego wdrażania Programu. Pierwszy obszar działań realizowanych w ramach pomocy technicznej w ramach Działania 8.1 *Wsparcie procesu zarządzania i wdrażania RPO* dotyczył działań szkoleniowych - kierowanych do pracowników IZ. Przedstawiciele IZ biorący udział w badaniu jakościowym generalnie pozytywnie ocenili dostępność szkoleń, w szczególności w początkowym okresie wdrażania Programu. W kolejnych latach liczba szkoleń była mniejsza, ale większy problem stanowił fakt, iż nie odzwierciedlały one w sposób trafny oczekiwań pracowników, które zmieniały się wraz z przebiegiem wdrażania Programu i nie stawały się bardziej szczegółowe i specjalistyczne, choć wzrastająca złożoność problemów z którymi stykali się pracownicy taki wzrost szczegółowości i specjalizacji szkoleń byłaby uzasadniona:

Patrząc na cały okres programowania – na początku okresu było bardzo dużo szkoleń i wszyscy z nich korzystaliśmy oczywiście. Ale w miarę upływu czasu i praktyki, którą nabyliśmy i problemów, z którymi się stykaliśmy u beneficjentów w projektach to jednak ten stopień ogólności szkoleń i standaryzacji nie pozwalał na rozwiązanie wszystkich problemów z którymi się zetknęliśmy. (IDI_1)

Z wypowiedzi respondentów wynika, że nie tyle chodzi tutaj o niedosyt dotyczący szkoleń w określonych obszarach tematycznych, co raczej o generalny problem odnoszący się do stopnia ich ogólności. Oznacza to, że wraz z postępowaniem realizacji Programu występuje większe zapotrzebowanie na szkolenia specjalistyczne i pogłębione w ramach wszystkich zagadnień, które są podczas szkoleń podejmowane. Natomiast pojawiały się także dodatkowo inne formy podnoszenia kwalifikacji pracowników, które finansowane były ze środków pomocy technicznej, takie jak: studia podyplomowe, czy szkolenia językowe.

Z drugiej zaś strony, w ramach Działania 8.2 *Działania informacyjne i promocyjne*, organizowane były także szkolenia dla faktycznych i potencjalnych beneficjentów Programu. Głównym celem tego rodzaju

szkoleń było przygotowanie wnioskodawców do możliwie najbardziej sprawnego i bezproblemowego przygotowania dokumentacji aplikacyjnej.

Drugi obszar działań finansowanych ze środków pomocy technicznej dotyczył informacji i promocji RPO WK-P. I choć generalnie pozytywnie oceniano te działania – zarówno mające charakter masowy, jak i adresowany do wnioskodawców czy ekspertów, to jednak pojawiały się także głosy krytyczne odnoszące się do niewystarczającego zakresu prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych (np. położenia bardzo dużego nacisku na określone obszary wsparcia, przy ograniczonej aktywności informacyjno-promocyjnej w innych obszarach interwencji – podawano w tym przypadku przykład szczególnie intensywnej promocji wsparcia w obszarze przedsiębiorczości, przy jednocześnie wyraźnie mniej intensywnej promocji wsparcia dotyczącego ochrony środowiska).

Trzeci obszar podejmowania działań finansowanych ze środków pomocy technicznej dotyczył komponentu infrastrukturalnego związanego z adaptacją i remontami pomieszczeń biurowych oraz zakupem odpowiedniego wyposażenia. W pierwszym aspekcie oceny przedstawiciele IZ były pozytywne – środki z pomocy technicznej były wystarczające na przeprowadzenie odpowiedniej adaptacji pomieszczeń dla pracowników zajmujących się obsługą Programu. Pewien problem stanowiła natomiast mała ilość pomieszczeń, co skutkowało dużą liczbą pracowników w niektórych pokojach oraz ograniczeniami dotyczącymi np. przechowywania dokumentacji. Jeśli natomiast chodzi o wyposażenie biurowe, to tutaj zgłaszano już większe obiekcje wobec ilości środków finansowych przeznaczonych ze środków pomocy technicznej na ten cel wskazując na problemy z dostępnością sprzętu biurowego, przede wszystkim: drukarek i skanerów (także przenośnych na potrzeby kontroli prowadzonych w siedzibie beneficjenta). Niektóre braki w zakresie wyposażenia biurowego (sprzętowego lub eksploatacyjnego) mogły być nie tylko niewygodne dla pracowników IZ, ale wręcz mogły znacząco utrudniać realizację obowiązków związanych z obsługą RPO WK-P, co oznacza, że w tym aspekcie trafność podejmowanych działań nie była wystarczająca.

Czwarty obszar działań pomocy technicznej dotyczył realizacji badań i analiz na potrzeby Programu. Wsparcie w tym zakresie cechowało się dużą trafnością:

Mieliśmy sporo badań ewaluacyjnych, z których korzystaliśmy. Tak naprawdę jeżeli pojawiała nam się potrzeba takiego badania to była robiona taka ewaluacja. My sami chyba nie zgłaszaliśmy więcej potrzeb do badań. A analizy na bieżąco takie jak potrzebne nam były to były rzeczywiście robione. (IDI_5)

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że w obszarze badań i analiz mieliśmy do czynienia z zapewnieniem środków finansowych wystarczających do tego, by w sposób elastyczny reagować na ujawniające się potrzeby. W przypadku działań badawczo-analitycznych ma to szczególne znaczenie, gdyż w wielu przypadkach trudno wcześniej przewidzieć jakiego rodzaju wsparcie w tym zakresie będzie potrzebne na poszczególnych etapach wdrażania Programu.

Piąty obszar działań finansowanych z pomocy technicznej dotyczył wynagrodzeń pracowników zaangażowanych we wdrażanie Programu. W tym kontekście ujawniły się w badaniu jakościowym opinie krytyczne dotyczące wysokości wynagrodzeń. Kwestia ta jest o tyle istotna, że – jak zwracano uwagę w trakcie wywiadów – negatywne postrzeganie wysokości wynagrodzeń stanowiło jedną z głównych przyczyn rotacji pracowników (przede wszystkim odchodzenia pracowników do sektora prywatnego oferującego wyższe płace), co siłą rzeczy obniżało potencjał merytoryczny IZ.

Jeśli natomiast chodzi o ogólny poziom zatrudnienia, to opinie w tej kwestii nie były spójne i zależały od danej komórki organizacyjnej i zakresu jej zadań. W efekcie pojawiały się opinie krytyczne wskazujące na niedobory ilościowe pracowników, ale prezentowano także stanowisko, iż stan osobowy był wystarczający w kontekście realizowanych zadań (tym bardziej jeśli w trakcie wdrażania Programu liczba pracowników się zwiększała, a nie zmniejszała).

W badaniu jakościowym zwrócono także uwagę na nieplanowane efekty realizacji działań w zakresie pomocy technicznej. Za efekt pozytywny uznano zaoszczędzenie części środków przeznaczonych na promocję oraz nabyte doświadczenie, które może być wykorzystane w okresie finansowania

dotyczącym lat 2014-2020. Ale, z drugiej strony, za efekt negatywny uznano ograniczoną skuteczność działań informacyjno-promocyjnych adresowanych do ogółu mieszkańców regionu, co skutkowało niskim poziomem znajomości RPO WK-P. Fakt ten potwierdzają także analizowane wcześniej wyniki badania mieszkańców przeprowadzonego na potrzeby niniejszej ewaluacji, gdzie zwrócono uwagę, iż ograniczona znajomość Programu może mieć swoje źródło także w niewielkim poziomie zainteresowania mieszkańców szczegółami wdrażania funduszy unijnych na terenie województwa, a nie w problemach ze skutecznością działań informacyjno-promocyjnych poświęconych bezpośrednio RPO WK-P. W rezultacie, pomimo podejmowanych działań informacyjno-promocyjnych mieszkańcy nie identyfikują Programu z konkretnymi inwestycjami, a jedynie ograniczają się do ogólnego rozeznania, że dana inwestycja jest finansowana ze środków unijnych.

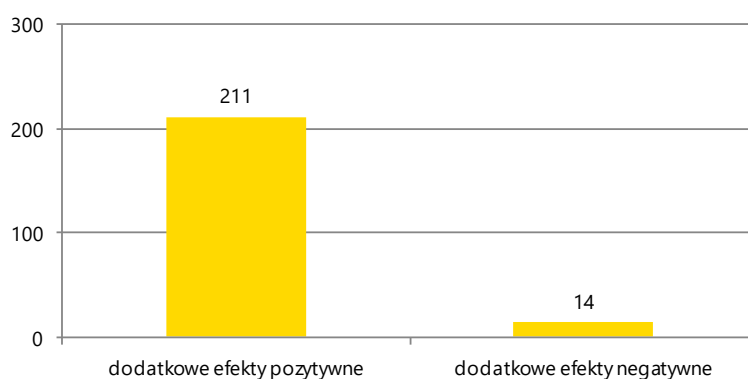
W kontekście realizowania zadań dotyczących pomocy technicznej silnie akcentowano natomiast potrzebę uproszczenia procedur związanych z wdrażaniem działań jej dotyczących, tj. niestosowania całości procedur aplikowania o środki, które obowiązują w ramach pozostałych Osi priorytetowych. Problemy tego typu były o tyle istotne, że ograniczały w dużym stopniu elastyczność w reagowaniu na pojawiające się w sposób nieplanowany potrzeby i wymagania, które należało sfinansować ze środków pomocy technicznej. Jednocześnie jednak podkreślano, że w perspektywie finansowej obejmującej lata 2014-2020 tego rodzaju problemy nie występują.

2.3.7. Dodatkowe efekty Programu

Wychodząc z założenia, że ewaluacja ex-post nie może ograniczać się tylko do pomiaru tych efektów, które miały charakter planowy, a więc stwierdzenia, czy (a jeśli tak, to w jakim stopniu) wystąpiły efekty, które zostały zaplanowane w Programie jako pożądany efekt interwencji, poniżej określono jakie są nieplanowane (pozytywne i negatywne) efekty RPO WK-P 2007-2013. W procesie wdrażania Programu może się bowiem okazać, że występują także efekty o charakterze nieplanowanym, które jednak należy wiązać bezpośrednio ze zrealizowaną interwencją. Chodzi tu zarówno o efekty mające charakter pozytywny („wartość dodana” Programu), jak i negatywny („skutki uboczne” Programu).

W badaniu ilościowym projektodawcy byli proszeni o wskazanie ewentualnych nieplanowanych efektów swoich przedsięwzięć. Dane dotyczące tej kwestii przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 39. Występowanie efektów dodatkowych, pozytywnych i negatywnych

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; n=1697

Na występowanie dodatkowych, pozytywnych, efektów wskazało 211 beneficjentów (12,4% badanych). W zależności od tematyki realizowanego projektu wskazywano różne nieplanowane wartości dodane projektów.

Przedsiębiorcy wskazywali najczęściej, iż efektem dodatkowym jest rozwój przedsiębiorstwa, przejawiający się w takich aspektach jak: pozyskanie większej niż zakładana liczby klientów / kontrahentów (39 wskazań) utworzenie większej niż zakładana ilości miejsc pracy (23 wskazania), wdrożenie i wprowadzenie nowych produktów / usług (20), wyższa jakość lub krótszy czas produkcji /

świadczenia usług (13 wskazań), wyższy niż zakładany wzrost sprzedaży / obrotów firmy (13 wskazań), usprawnienie wewnętrznej organizacji (6 wskazań), dodatkowe inwestycje B+R (3 wskazania), przeprowadzenie analizy rynku (2 wskazania) czy udział w targach zagranicznych (1 wskazanie). Realizacja przedsięwzięć okazała się być także promocją firm, przez co wzmocniła ich wizerunek na rynku oraz wpłynęła na wzrost konkurencyjności. Przedsiębiorcom udało się także wyremontować większą ilość pomieszczeń, co przyczyniło się do większego komfortu pracy. W badaniu jakościowym odnoszącym się do Osi priorytetowej 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw w kontekście występowania efektów dodatkowych akcentowano przede wszystkim wystąpienie większej niż planowano pierwotnie dynamiki rozwoju firmy, a co za tym idzie – wzrostu zatrudnienia.

W przypadku projektów zorientowanych na odnowę zdegradowanych miejsc (Oś priorytetowa 7) do dodatkowych efektów zaliczono: poprawę wizerunku miast, wzrost zainteresowania miastem i podniesienie jego atrakcyjności i potencjału turystycznego (na co zwrócono uwagę także w badaniu jakościowym), wzrost zainteresowania przedsiębiorców do lokowania działalności wokół/na odnowionym terenie, identyfikację odnowionych miejsc jako marki regionu i symbolu miasta, integrację i aktywizację mieszkańców, wzrost zainteresowania mieszkańców odnowionym miejscem i możliwościami jego użytkowania, poprawę poziomu życia mieszkańców, dbałość mieszkańców o odnowione miejsca, wzrost oferty kulturalnej i edukacyjnej w odnowionych miejscach/terenach (w badaniu jakościowym również zwrócono uwagę na ten fakt wspominając o realizacji określonych działań w nowej infrastrukturze) oraz dostrzeżenie estetyki miejsc/obiektów w skali kraju (nagrody bądź wyróżnienia obiektów w krajowych rankingach).

Badanie jakościowe dostarczyło informacji odnoszących się do identyfikacji efektów dodatkowych w pozostałych Osiach priorytetowych. I tak, jeśli chodzi o Oś priorytetową 1. *Rozwój infrastruktury technicznej*, to z jednej strony zwracano uwagę na nieplanowane efekty związane z samą realizacją projektu, takie jak większa skala przedsięwzięcia możliwa do przeprowadzenia dzięki oszczędnościom w budżecie projektu. Z drugiej zaś, akcentowano te efekty, które związane były z określonym funkcjonowaniem zrealizowanych inwestycji i tym jakie generują one niezaplanowane rezultaty. Wskazywano w tym przypadku na: poprawę estetyki otoczenia danej inwestycji, wzrost atrakcyjności turystycznej danego obszaru, wzrost dynamiki inwestycyjnej niedotyczącej bezpośrednio projektu, poprawa bezpieczeństwa.

W przypadku Osi priorytetowej 2. *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* wśród nieplanowanych efektów projektów przede wszystkim wskazywano na efekty „miękkie” dotyczące w szczególności nawiązywania kontaktów, promocji i dużego zainteresowania ze strony odbiorców działań projektowych.

Jeśli chodzi o Oś priorytetową 3. *Rozwój infrastruktury społecznej*, to projektodawcy dostrzegali większe niż planowane zainteresowanie stworzoną w ramach projektu infrastrukturą i wykorzystywaniem jej na różne sposoby, użyteczne i twórcze, choć niekoniecznie zgodne z pierwotnymi założeniami.

Oś priorytetowa 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* okazała się generować efekt w postaci rozwoju osób, które korzystały z zasadniczych efektów dofinansowanych przedsięwzięć. W przypadku jednego z projektów, w ramach którego prowadzona była digitalizacja dokumentacji urzędowej dodatkowym efektem było natomiast uporządkowanie i skorygowanie dokumentacji, co było możliwe dzięki – w pewnym sensie przypadkowemu – wychwyceniu istniejących błędów na etapie procesu digitalizacji.

Oś priorytetowa 6. *Wsparcie rozwoju turystyki* cechuje się natomiast w opinii projektodawców nieplanowanymi efektami dotyczącymi poziomu zainteresowania stworzoną w ramach projektów infrastrukturą.

Ważnym niespodziewanym, pozytywnym, efektem, na który wskazywano w badaniu ilościowym, a który ma charakter horyzontalny (a więc nie jest on ograniczony tylko do jednej Osi priorytetowej) jest także kontynuacja działań – czy to bezpośrednio przez beneficjentów, dzięki pozyskaniu kolejnych inwestorów, czy przez inne osoby, które zdecydowały się uporządkować przestrzeń wokół odrestaurowanego obiektu (mowa np. o inwestycjach w sąsiednie zaniedbane nieruchomości, o rozwoju infrastruktury drogowej wokół obiektu).

Na dodatkowy – i również wykraczający swym zasięgiem poza określoną Oś priorytetową – efekt pozytywny wśród beneficjentów zwrócili także uwagę przedstawiciele IZ, którzy podkreślali, że dzięki realizacji projektów w ramach RPO WK-P projektodawcy zdobyli nowego rodzaju wiedzę i kompetencje. Ale warto przy tym podkreślić, że nieplanowane efekty pozytywne wystąpiły w efekcie realizacji Programu także i w samej Instytucji Zarządzającej. Było to przede wszystkim pozyskanie użytecznej wiedzy, która mogła być wykorzystana na etapie programowania dotyczącego okresu 2014-2020:

Sama realizacja Programu, czyli monitorowanie i sprawozdawanie z tego Programu pokazało, co tak naprawdę „idzie”, a co nie. To jest bardzo dobra nauka na przyszłość i dla nowego Programu. (IDL_7)

Poza tym realizacja Programu pozwoliła usprawnić relacje kooperacyjne pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi zaangażowanymi w proces realizacji RPO WK-P 2007-2013.

Jeśli chodzi o nieplanowane efekty negatywne, to dostrzegło je w badaniu ilościowym tylko 14 beneficjentów (0,8% badanych). Wskazali oni na niezadowolenie uczestników projektów, nieprzewidziane koszty, utratę płynności finansowej z powodu braku zwrotu wydatków związanych z realizacją projektu, niezrealizowanie wskaźników projektu (projekt przygotowano w roku 2009, a dofinansowanie przyznano 6 lat później, kiedy sytuacja na rynku uległa znaczącej zmianie) oraz trudność w utrzymaniu zatrudnienia. Negatywnym efektem była także konieczność zaciągnięcia przez beneficjentów kredytu na opłatę ponoszonych w projekcie kosztów – co było wynikiem bardzo długiego okresu rozliczania projektu (ponad 4 lata)⁸¹.

Niewielka liczba wskazań w badaniu ilościowym beneficjentów dotyczących efektów negatywnych uniemożliwia przeprowadzenie analizy w podziale na Osie priorytetowe. Użytecznych informacji w tym zakresie dostarcza natomiast badanie jakościowe, które obejmowało projektodawców w ramach zogniskowanych wywiadów grupowych⁸². W przypadku Osi priorytetowej 1 stwierdzono występowanie przede wszystkim trzech kategorii nieplanowanych efektów postrzeganych przez beneficjentów jako negatywne: presji społecznej wymuszającej kolejne inwestycje, trudności w pogodzeniu interesów różnych użytkowników efektów projektów oraz braku dbałości użytkowników o uzyskane w projekcie efekty.

W ramach Osi priorytetowej 2 zwrócono uwagę na dwa zupełnie odmienne efekty dodatkowe, których odmienność wynika ze specyfiki realizowanych projektów. Po pierwsze, było to niedostosowanie realizowanego przedsięwzięcia edukacyjnego w obszarze ekologii do potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych. Niewystarczające uwzględnienie potrzeb tej kategorii odbiorców uniemożliwiło im pełne korzystanie z rezultatów projektu. Po drugie – i dotyczy to przedsięwzięć infrastrukturalnych – negatywnym efektem realizowanego projektu było ujawnianie się w czasie trwania prac inwestycyjnych określonych utrudnień i problemów związanych z miejscem, w którym prace te były prowadzone, a których nie można było wcześniej przewidzieć, gdyż nie były uwzględnione w wykorzystywanej na potrzeby planowania inwestycji dokumentacji.

Jeśli chodzi o Oś priorytetową 4, to występowały w jej przypadku pojedyncze wskazania dotyczące negatywnych nieplanowanych efektów wsparcia, ale cechowała je bardzo duża różnorodność, począwszy od problemów technicznych, przez konieczność zakończenia współpracy z nierzetelnym

⁸¹ Bardzo mała liczba takich projektów świadczy o tym, iż sytuacja występowania wymienionych efektów negatywnych jest raczej wypadkową zindywidualizowanych czynników leżących po stronie beneficjenta / projektu, nie zaś Programu. Zauważyć jednak należy, że większość spośród 14 wspomnianych przypadków dotyczyła projektów realizowanych przez przedsiębiorstwa. Jeśli weźmiemy pod uwagę, iż negatywne efekty o nieprzewidzianym charakterze odnosiły się przede wszystkim do kwestii finansowych i zatrudnieniowych, możliwym wyjaśnieniem przyczyn wystąpienia takich efektów jest większa zmienność sytuacji i ryzyko związane z prowadzeniem działań w sektorze przedsiębiorstw, także działań dotyczących projektów współfinansowanych ze środków wspólnotowych. Częściowo potwierdzałoby to jedno z podanych wyjaśnień (odnoszące się do niezrealizowania założonych wartości wskaźników), gdzie jednoznacznie wskazano na zmianę sytuacji na rynku, na którym prowadzona była przez firmę działalność.

⁸² Przy czym nie dotyczy to Osi priorytetowych: 3 i 5, w przypadku których beneficjenci nie wskazali na występowanie nieplanowanych efektów negatywnych swoich projektów.

podwykonawcą, a skończywszy na niewystarczająco licznej kadrze w stosunku do obowiązków, które pojawiły się wraz ze zrealizowaniem inwestycji w ramach projektu.

W przypadku Osi priorytetowej 6, w badaniu jakościowym wspomniano o występowaniu negatywnego efektu wsparcia w postaci aktów wandalizmu dotyczących nowopowstałej infrastruktury.

Z kolei w odniesieniu do Osi priorytetowej 7 ujawnił się negatywny efekt w postaci ponoszenia kosztów związanych z dostosowaniem infrastruktury do potrzeb niepełnosprawnych (i jej utrzymywaniem), podczas gdy z danego elementu infrastruktury niepełnosprawni nie korzystają.

Nieplanowane efekty o negatywnym charakterze ujawniły się także w przypadku Instytucji Zarządzającej. W tym przypadku były to przede wszystkim: negatywne nastawienie beneficjentów do IZ (w ramach prowadzonych procedur kontrolnych), kumulacja naborów (co generowało nawarstwianie się pracy, a jednocześnie prowadziło do wydłużania się procedury oceny wniosków), wprowadzanie przez beneficjentów zmian do projektów (co prowadziło do późniejszych problemów na etapie wdrażania projektu i jego późniejszej kontroli).

Podsumowując analizę dotyczącą dodatkowych efektów Programu stwierdzić należy przede wszystkim, iż zdecydowanie dominowały w tej grupie efekty o pozytywnym charakterze (czego potwierdzeniem są zarówno wyniki badania ilościowego wśród projektodawców, jak i informacje uzyskane w badaniu jakościowym). Na efekty negatywne wskazywano znacznie rzadziej, często zresztą te negatywne efekty równie dobrze mogłyby być traktowane jako bariery i trudności w realizacji danego przedsięwzięcia, które są możliwe do uniknięcia lub zniwelowania. Jednocześnie też, konkretne zidentyfikowane efekty negatywne nie miały takiego charakteru i skali, by uniemożliwiać realizację celów RPO WK-P.

Jeśli natomiast chodzi o efekty pozytywne, to zwrócić należy uwagę, że nie tylko nie są one sprzeczne z celami Programu i poszczególnych Osi priorytetowych, ale nawet w zdecydowanej większości nie wykraczają poza nie. Innymi słowy, nieplanowane efekty konkretnych projektów nie miały charakteru planowego w kontekście danego przedsięwzięcia, natomiast mieszczą się one jak najbardziej w celach realizowanej interwencji. A w wielu przypadkach nieplanowane efekty polegały tak naprawdę na osiągnięciu większej skali efektów, które były założone jako planowany efekt projektu. Generalnie więc mamy do czynienia z sytuacją, w której dodatkowe, nieplanowane, efekty nie powinny być traktowane jako potwierdzenie ograniczonej trafności interwencji, a raczej jako dodatkowe wzmocnienie realizacji celów Programu i poszczególnych Osi priorytetowych.

2.4. EFEKTYWNOŚĆ WYDATKOWANIA ŚRODKÓW

W ramach niniejszej części przedstawione zostały wyniki pomiaru skuteczności i celowości interwencji poprzez porównanie wartości poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych efektów. Określony został poziom realizacji celów poszczególnych osi w relacji do wykorzystanej alokacji w tych osiach.

Jak wynika z meta-analizy wyników badań ewaluacyjnych dotyczących RPO WK-P 2007-2013, w przeprowadzonych ewaluacjach dokonywano już wstępnych szacunków dotyczących efektywności zrealizowanych projektów, ale ze względu na całościowy charakter niniejszej ewaluacji i objęcie nim wszystkich Osi priorytetowych w poniższym rozdziale dokonano porównań efektywności pomiędzy poszczególnymi Osiami priorytetowymi, nie zaś tylko w ramach poszczególnych Osi, czy Działów.

2.4.1. Efektywność interwencji w poszczególnych Osiach priorytetowych

W ramach poniższej części przedstawiona zostanie odpowiedź na pytanie czy środki w poszczególnych osiach priorytetowych były efektywne i przyniosły wymierne korzyści. Wskazane zostaną także osie, w których osiągnięto najlepszą efektywność oraz osie, w których efektywność była mniejsza i dlaczego.

Jak wynika z raportu „Szacowanie wartości i analiza wybranych wskaźników celu głównego RPO WK-P na lata 2007-2013 za pomocą modelu HERMIN”⁸³, na finansowanie RPO WK-P w latach 2007-2015 przeznaczono ponad 4,02 mld zł z budżetu UE, 1,96 mld zł z krajowych środków publicznych i 0,7 mld zł z sektora prywatnego – łącznie 6,7 mld zł. Największy udział w strukturze płatności ze środków UE i krajowych środków publicznych realizowanych w ramach Programu (ponad 55%) mają wydatki przeznaczone na rozwój infrastruktury podstawowej. Ponad 20% środków kierowanych jest na wspieranie sektora przedsiębiorstw (w tym ponad 4,1% na sektor badań i rozwoju), zaś pozostała część (11%-13%) przeznaczana jest na rozwój zasobów ludzkich. Jeśli chodzi o sektor prywatny, największy udział mają płatności realizowane w ramach bezpośredniej pomocy sektorowi przedsiębiorstw (72%), w tym 0,03% stanowią środki w ramach B+R, najniższy z kolei (2%) – płatności realizowane w ramach rozwoju zasobów ludzkich.

W celu przedstawienia jak kształtuje się efektywność w ramach poszczególnych Osi priorytetowych dokonano analizy kwoty dofinansowania projektów przypadającej na jedną jednostkę wskaźnika. Dla każdej Osi priorytetowej wytypowane zostało po 1 wskaźniku produktu i rezultatu. Aby objąć analizą możliwie szeroki zakres projektów w analizie wykorzystano te wskaźniki, które były najczęściej sprawozdawane przez beneficjentów. Następnie dokonano sumowania wartości osiągniętych wytypowanych wskaźników ze wszystkich projektów, w których je sprawozdawano oraz sumowania wartości dofinansowania z tych projektów. Wynik ilorazu sumy kwoty dofinansowania projektów oraz sumy wartości osiągniętych wskaźników przedstawiony został w poniższej tabeli w kolumnie kwota przypadająca na 1 jednostkę.

Tabela 15. Kwota dofinansowania przypadająca na 1 jednostkę wskaźnika

Oś priorytetowa	Nazwa wskaźnika	typ wskaźnika	liczba projektów	Suma kwoty dofinansowania projektów	Suma wartości osiągniętych wskaźnika	jednostka	kwota przypadająca na 1 jednostkę
Oś priorytetowa 1. Rozwój infrastruktury technicznej	Oszczędność czasu w przewozach pasażerskich	wskaźnik rezultatu	252	833 110 687,33 zł	225 258 970,75	zł / rok	3,70 zł
	Długość przebudowanych dróg gminnych	wskaźnik produktu	130	68 603 427,65 zł	179,45	km	382 298,29 zł
Oś priorytetowa 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska	Zmiana emisji głównych zanieczyszczeń powietrza: dwutlenek siarki, tlenki azotu, pyły, dwutlenek węgla	wskaźnik rezultatu	67	73 263 634,42 zł	10 114,84	tony / rok	7 243,18 zł
	Liczba obiektów objętych termomodernizacją	wskaźnik produktu	120	105 243 306,99 zł	369	szt.	285 212,21 zł
Oś priorytetowa 3.	Potencjalna liczba	wskaźnik	49	112 832 165,38 zł	874 278	szt.	129,06 zł

⁸³ Badanie ewaluacyjne wykonane przez WARR S.A. w 2014 roku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Oś priorytetowa	Nazwa wskaźnika	typ wskaźnika	liczba projektów	Suma kwoty dofinansowania projektów	Suma wartości osiągniętych wskaźnika	jednostka	kwota przypadająca na 1 jednostkę
Rozwój infrastruktury społecznej	specjalistycznych badań medycznych, które zostaną wykonane zakupionym sprzętem	rezultatu					
	Liczba wyposażonych instytucji ochrony zdrowia	wskaźnik produktu	52	110 699 775,89 zł	53	szt.	2 088 675,02 zł
Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego	Liczba osób korzystających z usług on-line	wskaźnik rezultatu	48	39 432 050,45 zł	213 209	osoba	184,95 zł
	Liczba nowych e-usług	wskaźnik produktu	31	7 845 557,43 zł	57	szt.	137 641,36 zł
Oś priorytetowa 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw	Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC)	wskaźnik rezultatu	610	339 841 760,41 zł	1 892	szt.	179 667,86 zł
	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie inwestycji	wskaźnik produktu	290	158 033 643,30 zł	297	szt.	532 099,81 zł
Oś priorytetowa 6. Wsparcie rozwoju turystyki	Liczba osób korzystających z produktów turystycznych	wskaźnik rezultatu	15	23 521 391,15 zł	63 825	osoba	368,53 zł
	Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	wskaźnik produktu	20	80 845 877,44 zł	42	szt.	1 924 901,84 zł
Oś priorytetowa 7. Wsparcie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	brak wskaźnika spójnego z charakterem Osi	wskaźnik rezultatu	-	-	-	-	-
	Liczba zrewitalizowanych obszarów	wskaźnik produktu	82	121 217 475,92 zł	84,10	szt.	1 441 349,30 zł
Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna	Liczba przeszkolonych osób	wskaźnik rezultatu	8	16 988 350,30 zł	5 760	osoba	2 949,37 zł
	Liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów, treningów, wizyt studyjnych	wskaźnik produktu	10	22 449 095,38 zł	271	szt.	82 837,99 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KSI SIMIK wg stanu na 30.06.2016; dane obejmują projekty zakończone, w których sprawozdawano dany wskaźnik, z uwzględnieniem projektów, w których wartość osiągnięta wynosi 0

W Osi priorytetowej 1. *Rozwój infrastruktury technicznej* na 1 km przebudowanych dróg gminnych przypada 382 298,29 zł dofinansowania projektów, a na 1 zł rocznej oszczędności z tytułu przewozów pasażerskich przypada 3,70 zł dofinansowania projektów. Oznacza to, że koszt budowy infrastruktury zwrócił się / zwróci po 4 latach jej użytkowania. Czas ten uznać należy za dość krótki uwzględniając relatywnie dużą kosztowność inwestycji drogowych. W przypadku Osi priorytetowej 2. *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* na 1 obiekt objęty termomodernizacją przypada 285 212,21 zł dofinansowania projektów, a na 1 tonę rocznej redukcji zanieczyszczeń powietrza przypada 7 243 zł kwoty dofinansowania projektów. Wartości te nie wskazują na występowanie zaburzeń w racjonalności wydatkowania środków. W Osi priorytetowej 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* na 1 wyposażoną instytucję ochrony zdrowia przypada 2 088 675,02 zł dofinansowania projektów, a na 1 badanie specjalistyczne potencjalnie wykonane zakupionym sprzętem przypada 129,06 zł. Uwzględniając poziom cen sprzętu medycznego, nie możemy również w tym przypadku mówić o zaburzeniach efektywności. W przypadku Osi priorytetowej 4 *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* na 1 nową e-usługę przypada 137 641,36 zł dofinansowania projektów, a na 1 osobę korzystającą z usług on-line przypada 184,95 zł dofinansowania projektów, kwoty wydają się być współmierne do osiąganego efektu. W Osi priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw* na 1 przedsiębiorstwo wsparte w zakresie inwestycji przypada 532 099,81 zł, a na 1 utworzone miejsce pracy – 179 667,86 zł. Zidentyfikowane kwoty nie wskazują na występowanie zaburzeń w efektywności ekonomicznej wsparcia sektora przedsiębiorstw. Kwota dofinansowania przypadająca na 1

wybudowany obiekt turystyczny i rekreacyjny, w ramach Osi priorytetowej 6. *Wsparcie rozwoju turystyki*, wynosi 1 924 901,84 zł, a na 1 osobę korzystającą z produktów turystycznych przypada 368,53 zł. Uwzględniając relatywnie dużą kosztochłonność przedsięwzięć polegających na budowie nowych obiektów, należy wyciągnąć wniosek, iż nie występują zaburzenia w racjonalności wydatkowania środków. W Osi priorytetowej 7. *Wspieranie przemian w miastach i obszarach wymagających odnowy* kwota dofinansowania przypadająca na 1 zrewitalizowany obszar wynosi 1 441 349,30 zł (w ramach wskaźników rezultatu zakończonych projektów tej Osi nie zidentyfikowano mierników oddających specyfikę tej Osi), kwotę tę, uwzględniając charakter przedsięwzięć rewitalizacyjnych, należy uznać za współmierną do osiąganego efektu. W Osi priorytetowej 8. *Pomoc techniczna* na 1 przeprowadzone szkolenie, warsztat, trening, wizytę studyjną przypada 82 837,99 zł kwoty dofinansowania projektu, a na 1 przeszkoloną osobę przypada 2 949,37 zł. Zidentyfikowane w tej Osi kwoty przypadające na 1 jednostkę wskaźnika nie świadczą o występowaniu zaburzeń w racjonalności wydatkowania środków w ramach pomocy technicznej, szczególnie jeśli weźmiemy pod uwagę, iż alokacja na pomoc techniczną nie jest przeznaczana wyłącznie na szkolenia. Przeznaczanie znaczącej części dofinansowania na pokrycie kosztów zatrudnienia pracowników zaangażowanych we wdrażanie Programu, jego promocję czy ewaluację zawyża zaprezentowane wyżej kwoty przypadające na 1 przeszkoloną osobę czy na 1 przeprowadzone szkolenie, warsztat, trening, wizytę studyjną.

Wskazane wyżej kwoty dofinansowania przypadające na 1 jednostkę wskaźnika nie wskazują na występowanie zaburzeń w racjonalności wydatkowania alokacji finansowej. Zidentyfikowane kwoty nie wskazują również na występowanie ograniczeń w efektywności wydatkowania środków. Względna proporcjonalność wydatkowanych środków do uzyskiwanych produktów i rezultatów wskazuje, iż środki finansowe wydatkowane w ramach Programu przynoszą wymierne efekty.

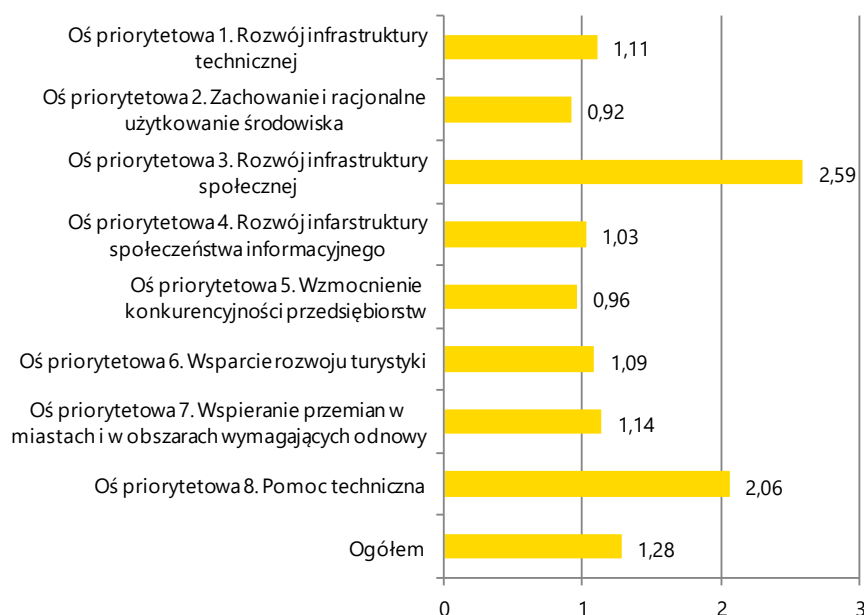
Potwierdzeniem dla wniosków odnoszących się do Osi priorytetowej 5 są również wyniki badania ewaluacyjnego: „*Wpływ projektów realizowanych w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 na zatrudnienie w Województwie Kujawsko-Pomorskim*”⁸⁴, w którym uznano, iż projekty wdrażane w ramach RPO WK-P są realizowane efektywnie. Koszt utworzenia nowego miejsca pracy był zróżnicowany w ramach poszczególnych Działań i Poddziałań. W projektach *stricte* skierowanych do podmiotów gospodarczych (Poddziałanie 5.2.1 i 5.2.2) utworzono 724 miejsca pracy, a koszt utworzenia jednego miejsca pracy wynosił odpowiednio – 147 tys. zł (Poddziałanie 5.2.1) oraz 382 tys. zł (Poddziałanie 5.2.2).

Ze względu na różnorodność produktów i rezultatów osiąganych w poszczególnych Osiach, takie ujęcie analizy efektywności nie pozwala na porównanie efektywności pomiędzy Osiami priorytetowymi. Dla celów porównawczych opracowany został wskaźnik efektywności, który stanowi stosunek udziału wykorzystanej alokacji finansowej do średniego stopnia realizacji wskaźników danej Osi⁸⁵ reprezentującego uśredniony postęp rzeczowy. Wartości wskaźnika bliskie 1 wskazują na proporcjonalność skali wydatkowania środków do skali uzyskiwanych rezultatów, wartości przekraczające 1 oznaczają osiąganie rezultatów większych niż proporcjonalne dla skali wydatkowania środków, a wartości mniejsze niż 1 oznaczają osiąganie efektów mniejszych niż proporcjonalne do skali wydatkowania środków.

⁸⁴ Badanie ewaluacyjne wykonane przez Fundację IDEA Rozwoju w 2015 roku na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

⁸⁵ Średnia arytmetyczna stopnia realizacji wszystkich wskaźników produktu i rezultatu monitorowanych w ramach danej Osi priorytetowej.

Wykres 40. Wartość wskaźnika efektywności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015 roku, danych KSI SIMIK na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI z beneficjentami

Zarówno dane ogółem (wartość wskaźnika efektywności na poziomie 1,28 jak i dane dla poszczególnych Osi priorytetowych (wartości wskaźnika w przedziale (0,92-2,59) wskazują, iż w RPO WK-P mamy do czynienia z wysokim poziomem efektywności. Z największą efektywnością wydatkowania środków mamy do czynienia w Osiach priorytetowych 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* oraz 8. *Pomoc techniczna*, gdyż w ich przypadku wartość wskaźnika efektywności przekracza 2, co oznacza większą niż proporcjonalna do wydatkowanych środków skalę osiągania produktów i rezultatów. W pozostałych Osiach priorytetowych efektywność jest również na zadowalającym poziomie, ponieważ jest ona bliska wartości 1. Efektywność nieznacznie niższa niż proporcjonalna do skali wydatkowych środków występuje w Osi priorytetowej 2 *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* (wartość wskaźnika efektywności na poziomie 0,92) oraz Osi priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw* (wartość wskaźnika 0,96). Wynika to z nieco niższego średniego stopnia realizacji wskaźników produktu i rezultatu w tych Osiach – a więc w ich przypadku skuteczność w osiąganiu efektów była nieco niższa niż skuteczność w wydatkowaniu środków.

Kwestia efektywności interwencji była również podejmowana w badaniu jakościowym. Wyniki analiz jakościowych prezentowane są odrębnie, gdyż nieco inny (w zestawieniu z dotychczasowymi analizami ilościowymi) był w tym przypadku cel prowadzonych analiz. W badaniu jakościowym większy nacisk położony został na to, czy podział środków na poszczególne osie priorytetowe w RPO WK-P 2007-2013 ocenić należy jako odpowiedni i czy pozwalał on na osiągnięcie wymiernych korzyści w ramach wyodrębnionych obszarów wsparcia.

Jeśli chodzi o Oś priorytetową 1. *Rozwój infrastruktury technicznej*, to dominowało przekonanie o prawidłowym zaplanowaniu kwoty alokacji. Przy czym nie chodzi tu nawet o dokładny odsetek środków finansowych przewidzianych w Programie na rozwój infrastruktury technicznej, ale po prostu jej dominujący charakter w całej strukturze alokacji. Trafność przypisania przeważającej części alokacji do Osi priorytetowej 1 była tym większa, że środki wydatkowane w ramach tej Osi priorytetowej nie tylko generują dostrzegalne efekty interwencji, ale wzmacniają skuteczność działań podejmowanych w ramach innych obszarów oddziaływania, np. w turystyce.

Pojawiały się jednak w odniesieniu do Osi priorytetowej 1 krytyczne opinie dotyczące wielkości i podziału środków w ramach RPO WK-P. Wskazywano przede wszystkim na fakt, iż pomimo tak dużej puli środków finansowych skierowanych do obszaru infrastruktury technicznej, nie zostały rozwiązane

w sposób całościowy problemy dotyczące tej kwestii, np. w obszarze transportu kolejowego. Jednocześnie, warto zauważyć, że w wypowiedziach wskazujących na problem dotyczący niewystarczającej ilości środków finansowych na rozwój infrastruktury technicznej przejawia się ta sama logika, która obecna była w pozytywnych opiniach na temat środków dostępnych w ramach tego obszaru, a mianowicie przekonanie o silnym wpływie działań dotyczących infrastruktury technicznej na inne wymiary rozwoju:

Gdyby udało się więcej środków przeznaczyć na [rozwój infrastruktury technicznej], to myślę, że w największym stopniu byłoby to w stanie zapewnić wzrost gospodarczy i konkurencyjność regionu. Być może później poszłyby za tym także zmiany społeczne. Myślę, że jednak powinniśmy więcej środków przeznaczać na infrastrukturę. (Ekspercki_33)

W przypadku Osi priorytetowej 2. *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* poprawność przydzielenia określonych środków finansowych na realizację projektów uzasadniano faktem ich rzeczywistego wpływu na poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Pojawiały się jednak także opinie krytyczne, w których sugerowano, iż kwota alokacji przeznaczona na realizację Osi priorytetowej 2 (12% wartości całego Programu) była zbyt mała w kontekście potrzeb województwa w obszarze ochrony środowiska przyrodniczego. Warto jednak tutaj zwrócić uwagę, że ze względu na wpisanie w Program zasady zrównoważonego rozwoju, także przedsięwzięcia realizowane w innych Osiach priorytetowych mogły w sposób pozytywny oddziaływać na stan środowiska przyrodniczego i być traktowane jako element jego ochrony. Taki wniosek znalazł zresztą swoje potwierdzenie w eksperckim badaniu jakościowym.

Powyższa sytuacja – jak wskazują wyniki badania eksperckiego – nie dotyczy natomiast Osi priorytetowej 3. *Rozwój infrastruktury społecznej*, w ramach której nie występuje tego rodzaju przepływ oddziaływania na obszary przypisane do pozostałych Osi priorytetowych (co wynika z wąskiej specjalizacji tematycznej tego obszaru). Podkreślano w tym przypadku celowość przeznaczenia większych środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej w jej komponencie kulturalno-rekreacyjnym, stwarzając tym samym bardziej korzystne warunki do wypoczynku mieszkańców województwa.

Eksperci w zakresie Osi priorytetowej 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* zasugerowali, że celowa byłaby pewna modyfikacja kwoty alokacji przeznaczonej na ten obszar wsparcia, choć raczej nie chodzi tutaj o bardzo znaczący wzrost lecz o taką zmianę, która pozwoliłaby na większe upowszechnienie rozwiązań w zakresie społeczeństwa informacyjnego oraz zapewnienie odpowiedniej jakości wdrażanych rozwiązań. Tylko bowiem w takiej sytuacji mógłby zostać w pełni osiągnięty cel dotyczący szerokiego korzystania z rozwiązań i możliwości, jakie stwarzają infrastrukturalne inwestycje w ramach 4. Osi priorytetowej.

Oś priorytetowa 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw* miała udział w całej puli środków w RPO WK-P na poziomie 26%, a więc niemalże identycznym z Osią priorytetową 1 na realizację której przeznaczono 27% budżetu Programu. Eksperci pozytywnie ocenili taki stan rzeczy, jednocześnie jednak zwracając uwagę, że sama wielkość kwoty alokacji nie jest rozstrzygająca. Istotne jest także szczegółowe jej rozdysponowanie, czy to w wymiarze merytorycznym, czy terytorialnym. Wśród opinii krytycznych na temat wielkości środków finansowych przeznaczonych na realizację Osi priorytetowej 5, pojawiały się zarówno sugestie jej zwiększenia (tak, by był to obszar wsparcia do którego trafia największa część środków finansowych dostępnych w Programie), jak i ograniczenia (ze względu na założenie, by to przedsiębiorstwa same w większym stopniu finansowały swoją aktywność inwestycyjną).

Na realizację projektów w ramach Osi priorytetowej 6. *Wsparcie rozwoju turystyki* przeznaczono tylko 5% całości środków finansowych RPO WK-P i był to najmniejszy udział spośród wszystkich merytorycznych Osi priorytetowych (nie licząc Osi priorytetowej 8, która dotyczy pomocy technicznej). Nie powinno więc dziwić, że wśród ekspertów dominowało przekonanie o zbyt małej ilości środków finansowych przeznaczonych na ten obszar. Pojawiały się jednak i takie opinie, w których zwracano uwagę, że kwota alokacji przeznaczona na realizację Osi priorytetowej 6 nie była zbyt mała, a to, że być może nie wygenerowała oczekiwanych efektów wynikało raczej z niewłaściwego sposobu jej

wykorzystania, co przede wszystkim oznacza brak koordynacji dotyczącej działań projektowych sfinansowanych w ramach 6 Osi priorytetowej.

Ostatni analizowany obszar wsparcia dotyczy Osi priorytetowej 7. *Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy*, która dotyczyła wspierania przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy. Na jej realizację przeznaczono 9% całej puli środków dostępnych w Programie. Wśród ekspertów przeważała opinia, że środki te były zbyt małe w kontekście celów Osi priorytetowej. Pojawiały się jednak i takie głosy, że ta niewielka relatywnie kwota alokacji musi być rozpatrywana w kontekście całego Programu i innych jego elementów. Zwracano uwagę, że trudno byłoby wygospodarować większą pulę środków finansowych na działania dotyczące szeroko rozumianej rewitalizacji, bo oznaczałoby to konieczność zmniejszenia budżetu Programu przeznaczonego np. na rozwój infrastruktury technicznej, czy wzrost konkurencyjności, które jednak oceniono jako mające większe znaczenie z punktu widzenia całościowego rozwoju województwa.

2.4.2. Efekt netto i efekt zdarzenia niezależnego

Jednym z głównych celów Programu – obok poprawy spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru – była poprawa konkurencyjności województwa. Pełna realizacja celów badania dotyczących efektów w obszarze konkurencyjności nie jest możliwa wyłącznie w oparciu o analizę deklaracji realizatorów projektów (bez względu na to czy deklaracje te wyrażane są poprzez informację o stopniu realizacji wskaźników projektowych, czy też poprzez opinie prezentowane w ramach badania kwestionariuszowego zaplanowanego jako jeden z kluczowych elementów niniejszej ewaluacji). Dla realizacji powyższego celu kluczowe jest zidentyfikowanie skali efektu netto interwencji realizowanej poprzez RPO WK-P na lata 2007-2013 w zakresie wzrostu konkurencyjności podmiotów gospodarczych województwa, tj. tego w jakim dokładnie stopniu interwencja ta wygenerowała efekt poprawy konkurencyjności. Tego rodzaju podejście wymagało uwzględnienia w badaniu także grupy kontrolnej, tj. podmiotów, które nie skorzystały ze wsparcia w ramach RPO WK-P 2007-2013. Ze względu na specyfikę realizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013 projektów i możliwości realizacji badania kontrfaktycznego, analiza efektu netto została przeprowadzona w odniesieniu do beneficjentów reprezentujących sektor przedsiębiorstw. To bowiem w ich przypadku realizowane projekty powinny przede wszystkim wygenerować efekt poprawy konkurencyjności.

W analizie wpływu RPO WK-P wykorzystano metodę podwójnej różnicy (DiD). Podstawowym jej walorem jest zminimalizowanie błędów oszacowania efektów interwencji wynikających z wpływu czynników innych niż interwencja np. ogólnej sytuacji gospodarczej. Dzięki zastosowaniu metody podwójnej różnicy możliwe było zidentyfikowanie skali efektu dla wzrostu potencjału konkurencyjnego przedsiębiorstw, za który odpowiedzialna jest wyłącznie interwencja RPO WK-P (poprzez porównanie sytuacji przedsiębiorstw poddanych interwencji z sytuacją kontrfaktyczną - hipotetyczną sytuacją, w której byłoby oni, gdyby interwencja nie nastąpiła⁸⁶). Jest to możliwe dzięki założeniu, że sytuacja grupy eksperymentalnej – poddawanej interwencji – w przypadku braku oddziaływania zmieniłaby się w taki sam sposób jak sytuacja w grupie kontrolnej.

Implementacja tej techniki miała następujący przebieg:

1. Pomiar w grupie eksperymentalnej (wśród przedsiębiorstw realizujących projekty)

W badaniu CATI przedsiębiorstw będących beneficjentami projektów z Działów 5.2, 5.5 zebrana została informacja o:

- wielkości zatrudnienia,
- wielkości przychodów,
- liczbie kontrahentów krajowych,
- liczbie kontrahentów zagranicznych,
- wdrożeniu innowacji,

⁸⁶ S. Morris, H. Tödtling-Schönhofer, M. Wiseman (2012) *Projektowanie i zlecanie ewaluacji wpływu opartych na sytuacji kontrfaktycznej*, Bruksela: Komisja Europejska DG ds. Zatrudnienia, s. 22.

–wielkości inwestycji.

Wymienione wyżej informacje zbierane były wg stanu w roku kalendarzowym zakończonym przed rozpoczęciem realizacji projektu oraz w roku kalendarzowym, który rozpoczął się po zakończeniu realizacji projektu (w przypadku wdrożenia innowacji, które mogą być elementem samych działań projektowych wyjątkowo brany był pod uwagę okres 2 lat – roku stanowiącego ostatni rok wdrażania projektu oraz roku następującym po nim).

2. Bliźniaczy dobór grupy eksperymentalnej

Za pomocą doboru PSM każdemu przebadanemu przedsiębiorstwu, które zrealizowało projekt dobrane zostało przedsiębiorstwo bliźniacze, które nie realizowało projektów RPO WK-P i jest najbardziej podobne pod względem wiązki cech. Dobór ten zakończył się sukcesem, czego dowodem jest brak istotnych statystycznie różnic pomiędzy grupą eksperymentalną i kontrolną w zakresie każdej z kontrolowanych cech - klasy wielkości przedsiębiorstwa⁸⁷, sekcji PKD⁸⁸, podregionu stanowiącego siedzibę przedsiębiorstwa⁸⁹ oraz roku założenia przedsiębiorstwa⁹⁰.

3. Pomiar w grupie kontrolnej

W każdym bliźniaczym przedsiębiorstwie przeprowadzone zostało badanie CATI, którego zadaniem był pomiar wskazanych wcześniej cech w okresie analogicznym do zastosowanego w przypadku grupy eksperymentalnej.

4. Analiza regresji

Po zebraniu potrzebnych danych przeprowadzona została właściwa analiza DiD z wykorzystaniem funkcji regresji, której wynikiem jest informacja, za jaką część wzrostu potencjału konkurencyjnego odpowiada interwencja. Ze względu na niespełnienia założeń regresji liniowej (rozkład zmiennych opisujących potencjał konkurencyjny istotnie różnił się od normalnego) zasadnicza część analizy oparta została o analizę regresji logistycznej. Takie podejście determinuje szacowanie efektu netto jako udziału podmiotów, w których nastąpiła poprawa sytuacji. Wyniki przeprowadzonej analizy zaprezentowane zostały w poniższej tabeli.

⁸⁷ $\chi^2 = 0,349$ $p=0,958$ $\alpha=0,05$

⁸⁸ $\chi^2 = 5,014$ $p=0,993$ $\alpha=0,05$

⁸⁹ $\chi^2 = 0,637$ $p=0,727$ $\alpha=0,05$

⁹⁰ $\chi^2 = 4,012$ $p=0,261$ $\alpha=0,05$

Tabela 16. Skala efektu netto i efektu zdarzenia niezależnego w zakresie poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw

Wymiar konkurencyjności	Grupa	Średnia wartość		udział podmiotów ze wzrostem	podwójna różnica - efekt netto	oszacowanie wielkości efektu zdarzenia niezależnego
		przed realizacją / hipotetyczną realizacją projektu	po realizacji / hipotetycznej realizacji projektu			
wielkość zatrudnienia	kontrolna	62,84	65,35	27,0%	-	-
	eksperymentalna	67,51	77,90	81,0%	54,0%	27,0%
wprowadzenie innowacji	kontrolna	74,8%	68,0%	3,7% ^a	-	-
	eksperymentalna	75,4%	95,0%	22,7% ^a	19,0%	3,7%
wprowadzenie innowacji produktowych	kontrolna	47,3%	43,9%	7,5% ^a	-	-
	eksperymentalna	67,3%	90,8%	28,5% ^a	21,0%	7,5%
liczba kontrahentów krajowych	kontrolna	324,63	378,41	35,2%	-	-
	eksperymentalna	509,17	727,34	86,0%	50,9%	35,2%
liczba kontrahentów zagranicznych	kontrolna	12,08	14,04	17,7%	-	-
	eksperymentalna	69,03	105,55	56,8%	39,2%	17,7%
wielkość nakładów inwestycyjnych	kontrolna	626 tys. zł	522 tys. zł	30,3%	-	-
	eksperymentalna	1 299 tys. zł	1 283 tys. zł	66,3%	36,1%	30,3%
wielkość przychodów	kontrolna	18 438 tys. zł	18 003 141,93	30,1%	-	-
	eksperymentalna	9 153 tys. zł	11 165 tys. zł	79,0%	48,9%	30,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań CAWI z beneficjentami oraz CATI z grupą kontrolną;

^a wartości oznaczają udział podmiotów, które rozpoczęły wdrażanie innowacji (wprowadziły innowacje w okresie po realizacji projektu i jednocześnie nie wprowadzały innowacji w okresie przed realizacją projektu)

Analizując średnie wartości wskaźników opisujących poszczególne wymiary konkurencyjności przedsiębiorstw, należy zwrócić uwagę, iż w grupie eksperymentalnej – przedsiębiorstw realizujących projekty – porównując okres po realizacji projektu z okresem sprzed realizacji, nastąpiła poprawa sytuacji w przypadku wszystkich analizowanych zmiennych poza wielkością nakładów inwestycyjnych, w przypadku której średnio mamy do czynienia z pogorszeniem sytuacji. W grupie kontrolnej mamy do czynienia z pogorszeniem się sytuacji w zakresie wprowadzania innowacji ogółem oraz wprowadzania innowacji produktowych. W przypadku zmiennych, dla których w obu grupach obserwowany jest wzrost średnich wartości, w grupie eksperymentalnej dynamika wzrostu jest wyraźnie większa. Już te informacje świadczą o lepszej sytuacji w grupie eksperymentalnej, lecz także o występowaniu efektu zdarzenia niezależnego, ponieważ poprawie, w wielu aspektach, ulega sytuacja grupy kontrolnej nie objętej interwencją.

W celu dokładnego oszacowania skali efektu netto i efektu zdarzenia niezależnego przeprowadzona została analiza regresji logistycznej, której zadaniem było udzielenie odpowiedzi dla jakiej części grupy eksperymentalnej powodem poprawy sytuacji była interwencja RPO WK-P. W toku analizy przeprowadzonej dla każdego wymiaru konkurencyjności rozłącznie, możliwe było zbudowanie modeli dobrze dopasowanych do danych. W każdym z modeli zmienna stanowiąca informację o objęciu interwencją – realizacją projektu - była istotnym statystycznie czynnikiem determinującym występowanie poprawy sytuacji w poszczególnych wymiarach konkurencyjności. Oznacza to, iż w każdym z wymiarów konkurencyjności występuje efekt, którego wyłącznym źródłem jest interwencja RPO WK-P.

Analiza funkcji logistycznej z zastosowaniem wartości współczynników β oraz stałych regresji pozwoliła na oszacowanie skali efektu netto oraz towarzyszącego mu efektu zdarzenia niezależnego. Największa skala efektu netto występuje w przypadku wielkości zatrudnienia, aż u 54,0% przedstawicieli grupy eksperymentalnej zatrudnienie wzrosło wyłącznie w wyniku realizacji projektu. Relatywnie wysoka skala efektu netto występuje również w przypadku liczby kontrahentów krajowych oraz wielkości przychodów, występuje on u odpowiednio 50,9% oraz 48,9% przedstawicieli grupy eksperymentalnej. Efekt netto o umiarkowanej skali występuje w przypadku wielkości nakładów inwestycyjnych, które

wzrosły w wyniku realizacji projektów u 36,1% przedsiębiorstw należących do grupy eksperymentalnej. Na podobnym poziomie jest również efekt netto w zakresie wzrostu liczby kontrahentów zagranicznych, dotyczył on 39,1% przedstawicieli grupy eksperymentalnej. Najmniejsza skala efektu netto występuje w zakresie wdrażania innowacji, każdą formę innowacji w wyniku realizacji projektów prowadziło 19,0% przedsiębiorstw grupy eksperymentalnej, a innowację produktową 21,0% z nich.

Jak wspomniano wcześniej, ze względu na niespełnienie założeń nie jest uprawnione zastosowanie regresji liniowej, która pozwoliłaby na oszacowanie w sposób rzetelny ilościowego wpływu bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw. Jednak dla zaprezentowania rzędu wielkości jaki prawdopodobnie przybiera efekt netto ekstrapolowany na całość objętych wsparciem przedsiębiorstw, w poniższej tabeli przedstawiono wartość wzrostu jednostkowego, opartą o standaryzowane współczynniki regresji liniowej. Należy pamiętać, iż ze względu na niespełnienie założeń mogą one być obciążone wysokim błędem, dlatego należy traktować je jedynie w sposób poglądowy.

Tabela 17. Poglądowa ekstrapolacja wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw

Rodzaj wymiaru konkurencyjności	Wzrost jednostkowy	Wzrost ekstrapolowany na całkowitą liczbę przedsiębiorstw wspartych bezpośrednio w Działaniach 5.2 i 5.5
wielkość zatrudnienia (osoby)	7,87	7 590,81
liczba przedsiębiorstw rozpoczynających wprowadzenie innowacji	19,0% firm	182,69
liczba przedsiębiorstw rozpoczynających wprowadzenie innowacji produktowych	21,0% firm	202,23
liczba kontrahentów krajowych	164,40	158 476,81
liczba kontrahentów zagranicznych	39,93	38 493,11
wielkość nakładów inwestycyjnych	-	-
wielkość przychodów (zł)	2 447 981,02 zł	2 359 853 698,48 zł

Źródło: opracowanie własne CAWI z beneficjentami oraz CATI z grupą kontrolną

Wyłącznie w wyniku bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw w Działaniach 5.2 i 5.5 nastąpił wzrost zatrudnienia o ponad 7500 osób. Działalność innowacyjną rozpoczęło około 200 firm. W wyniku wsparcia bezpośredniego liczba krajowych kontrahentów beneficjentów wzrosła o ponad 150 tys. podmiotów, a liczba kontrahentów zagranicznych o przeszło 38 tys. podmiotów. Nie jest możliwe oszacowanie wzrostu nakładów inwestycyjnych, lecz przychody wspartych bezpośrednio przedsiębiorstw wzrosły o około 2 mld 360 mln zł. Uwzględniając rząd wielkości wzrostu konkurencyjności zaprezentowany poglądowo w ujęciu ilościowym, należy wyciągnąć wniosek, iż prawdopodobnie nie występują problemy w zakresie zbyt niskiej skali wzrostu konkurencyjności w stosunku do skali interwencji.

Identyfikacja efektu netto pozwoliła dodatkowo określić skalę występowania efektu zdarzenia niezależnego, czyli umożliwiła określenie, na ile udzielone wsparcie było niezbędne dla projektodawców z sektora przedsiębiorstw w podjęciu działań na rzecz poprawy swojej konkurencyjności. Analiza skali występowania efektu zdarzenia niezależnego pozwoliła także wskazać te kategorie przedsiębiorstw, w przypadku których wsparcie ze środków wspólnotowych było niezbędne dla zdynamizowania ich działań w zakresie poprawy konkurencyjności, a jednocześnie tych, dla których tego rodzaju pomoc nie była niezbędna.

Skala efektu zdarzenia niezależnego jest w większości przypadków proporcjonalna do wielkości efektu netto. Poprawa sytuacji niezależna od realizacji projektów jest częsta w przypadku tych wymiarów konkurencyjności, dla których skala efektu netto jest wysoka. Niezależny od realizacji projektu wzrost zatrudnienia miał miejsce w przypadku 27,0% przedstawicieli grupy eksperymentalnej. Bez związku z realizacją projektu wzrosła liczba kontrahentów krajowych u 35,2% przedstawicieli grupy eksperymentalnej. Udział przedstawicieli grupy eksperymentalnej, u których niezależnie od realizacji projektu wzrosły przychody nieznacznie przekracza 30%. W przypadku wzrostu liczby kontrahentów

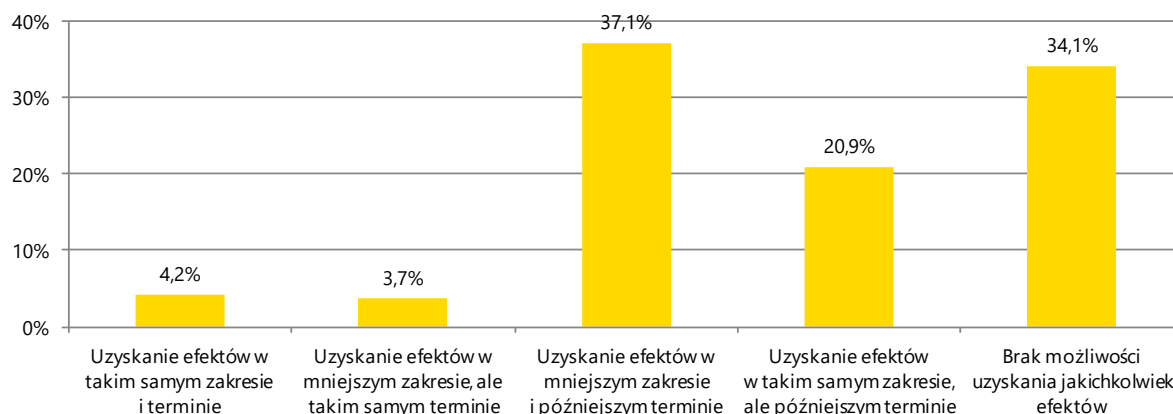
zagranicznych umiarkowanej skali efektu netto towarzyszy umiarkowana skala efektu zdarzenia niezależnego na poziomie 17,7%. Najmniejsza skala efektów niezależnych od realizacji projektu dotyczy wdrażania innowacji, jakiegokolwiek formy innowacji niezależnie od interwencji rozpoczęło wdrażać zaledwie 3,7% przedstawicieli grupy eksperymentalnej, a innowacje produktowe 7,5% przedstawicieli grupy eksperymentalnej. Zrelatywnie dużą skalą efektu zdarzenia niezależnego w stosunku do skali efektu netto, mamy do czynienia w przypadku wzrostu nakładów inwestycyjnych, wzrost niezależny miał miejsce u 30,3% przedstawicieli grupy eksperymentalnej przy wielkości efektu netto na poziomie 36,1%.

Ze względu na relatywnie niską skalę efektu zdarzenia niezależnego za wysoce niezbędne uznać należy wsparcie wdrażania innowacji oraz wsparcie dotyczące ekspansji na rynki zagraniczne. Efekty dotyczące tych obszarów rzadko uzyskiwane są w sposób niezależny od realizacji projektu.

Podsumowując powyższą analizę wskazać należy, iż bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw oddziałuje w sposób kompleksowy na konkurencyjność przedsiębiorstw. Występuje efekt netto interwencji w zakresie wzrostu zatrudnienia, wzrostu liczby kontrahentów, wzrostu przychodów, wzrostu nakładów inwestycyjnych oraz rozpoczynania działalności innowacyjnej, przy czym najczęściej – w przypadku około połowy przedsiębiorstw należących do grupy eksperymentalnej – dotyczył on wzrostu zatrudnienia, wzrostu liczby kontrahentów krajowych oraz wzrostu przychodów. Najmniejsza była skala efektu netto w zakresie rozpoczynania działalności innowacyjnej. Jednak wsparcie dotyczące tego wymiaru konkurencyjności oraz ekspansji na rynki zagraniczne należy uznać za wysoce niezbędne, ze względu na niską skalę efektu zdarzenia niezależnego. Skala efektu zdarzenia niezależnego jest co do zasady proporcjonalna do skali efektu netto, wyjątkiem jest relatywnie wysoka skala efektu zdarzenia niezależnego w zakresie wzrostu nakładów inwestycyjnych.

W ramach uzupełnienia analizy dotyczącej efektu netto i efektu zdarzenia niezależnego w obszarze wzrostu konkurencyjności przeprowadzono także analizę ogólnej skali występowania efektu zdarzenia niezależnego pytając w badaniu ilościowym projektodawców o to, jak przebiegałyby działania projektowe w sytuacji nieotrzymania dofinansowania. Przeprowadzenie analizy dotyczącej efektu zdarzenia niezależnego dla całego Programu jest o tyle istotne, że jest on jednym z kluczowych wskaźników efektywności interwencji. Efekt zdarzenia niezależnego (*deadweight effect*) oznacza bowiem efekty, jakie zostałyby osiągnięte w sytuacji nieuzyskania wsparcia przez wnioskodawców RPO WK-P. Efekt zdarzenia niezależnego występuje w wyniku oddziaływania czynników niezależnych od danego projektu i polega na zaistnieniu niezależnego – od realizowanego Programu czy projektu – danego procesu/sytuacji rozwojowej. Rzadkie występowanie efektu zdarzenia niezależnego świadczyć może o wysokim poziomie trafności i odpowiednim zaadresowaniu wsparcia. Z kolei, jego wysoki stopień wskazywać może na to, iż wsparcie trafiło do przedsiębiorstw i instytucji, w przypadku których jego udzielenie nie było niezbędne dla uzyskania określonych rezultatów. Efekt zdarzenia niezależnego obejmuje skutki, które wystąpiłyby nawet w sytuacji, gdyby program wydatków publicznych nie miał miejsca. Powstaje on zazwyczaj jako rezultat nieadekwatnych mechanizmów realizacji Programu tzn., gdy mechanizmy te nie są poprawnie zorientowane na zakładanych beneficjentów działania. W rezultacie inne osoby i grupy, które nie należą do grupy docelowej, stają się beneficjentami korzyści wygenerowanych przez Program.

Wykres 41. Ocena sytuacji w przypadku braku otrzymania dofinansowania – skala występowania efektu zdarzenia niezależnego

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; n=1697

Dla ponad jednej trzeciej (34,1%) beneficjentów realizacja przedsięwzięcia nie byłaby możliwa bez uzyskania dofinansowania. Projekt zrealizowałoby 37,1% badanych, jednak termin jego realizacji byłby późniejszy, a uzyskane efekty byłyby mniejsze. Ponad jedna piąta beneficjentów przyznała natomiast, iż w przypadku braku wsparcia uzyskałaby efekty tożsame, jednak czas ich uzyskania byłby odległy. Uzyskanie efektów w takim samym zakresie i terminie dotyczy nielicznej grupy badanych (4,2%), podobnie jak uzyskanie mniejszych efektów, ale w takim samym czasie (3,7%).

Z przeprowadzonej analizy dotyczącej efektu netto i efektu zdarzenia niezależnego wynika, że bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw w ramach RPO WK-P 2007-2013 miało istotny wpływ na ich konkurencyjność, szczególnie w zakresie wzrostu zatrudnienia, wzrostu liczby kontrahentów, wzrostu przychodów, a udzielone wsparcie w wysokim stopniu przyczyniło się do przyspieszenia realizacji działań przez beneficjentów, umożliwiło osiągnięcie efektów w większym zakresie, a w przypadku części wnioskodawców umożliwiło w ogóle realizację projektu.

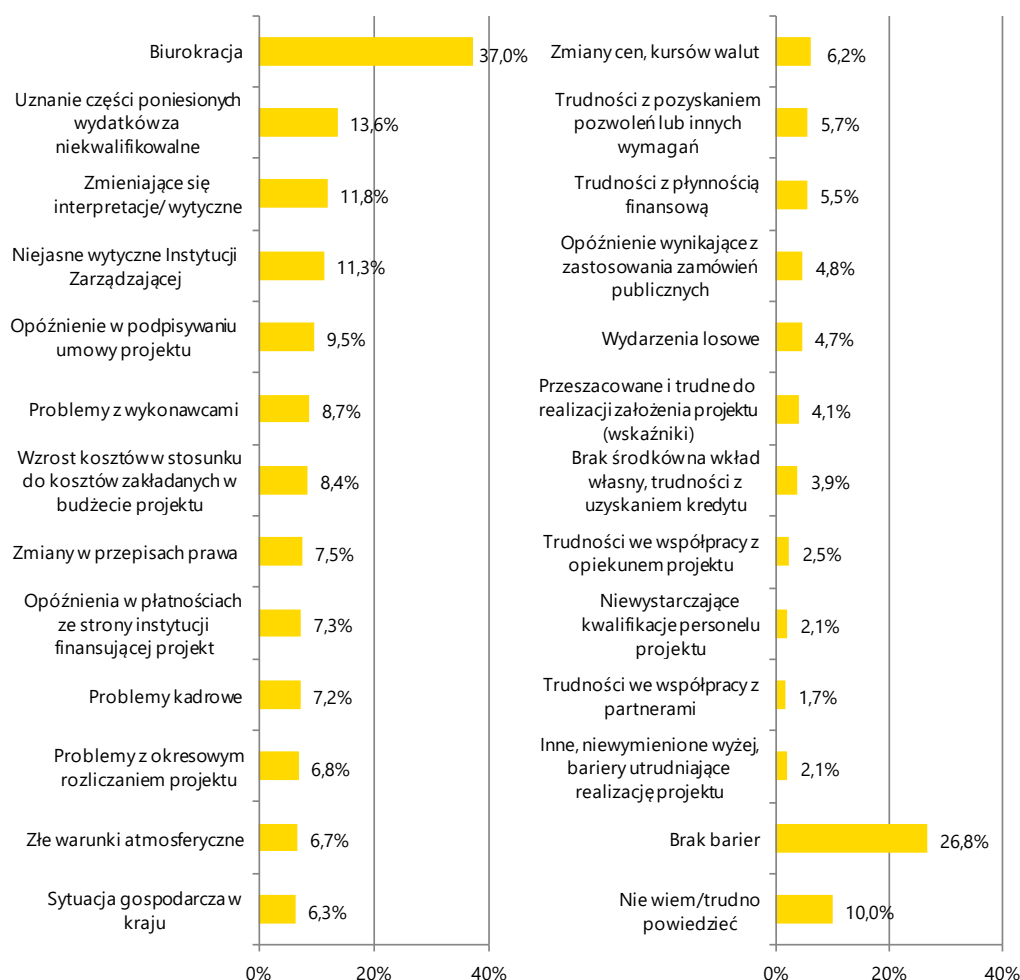
2.5. BARIERY I TRUDNOŚCI W REALIZACJI PROJEKTÓW

W ramach poniższego rozdziału omówiono bariery i trudności w realizacji projektów zidentyfikowane na podstawie przeprowadzonych badań ilościowych i jakościowych. W pierwszej kolejności dokonano prezentacji wszystkich zidentyfikowanych w badaniu barier i trudności w realizacji projektów (odrębnie prezentując punkt widzenia beneficjentów – na podstawie wyników badania ilościowego oraz punkt widzenia IZ – na podstawie wyników badania jakościowego). W części drugiej dokonano kategoryzacji zidentyfikowanych barier ze względu na ich: charakter merytoryczny (proceduralne, finansowe, wiedzy, administracyjne, prawne), genezę (powodowane przez wnioskodawców, leżące po stronie IZ – systemu, niezależne od wnioskodawców i IZ), zasięg oddziaływania (specyficzne dla Osi priorytetowej, wykraczające poza daną Oś priorytetową). Pośrednim efektem tak dokonanej kategoryzacji barier i trudności w realizacji projektów stała się ich priorytetyzacja, pod kątem ich znaczenia dla całego Programu.

2.5.1. Identyfikacja barier i trudności w realizacji projektów

W pierwszej kolejności przedstawiono dane obrazujące te problemy w realizacji projektów, na które natrafili beneficjenci w trakcie trzech głównych etapów „życia” projektu, tj.: przygotowywania, realizacji, czy rozliczania projektu.

Wykres 42. Problemy w realizacji projektów napotykane przez beneficjentów w trakcie przygotowywania, realizacji, czy rozliczania projektu

Źródło: opracowania własne na podstawie wyników badania CAWI z beneficjentami; n=1697, pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na powyższym wykresie zaprezentowano listę problemów napotkanych przez beneficjentów w trakcie przygotowania, realizacji i rozliczania projektu. Przede wszystkim należy zauważyć, że ponad jedna czwarta beneficjentów (26,8%) nie napotkała na jakiegokolwiek bariery i trudności na żadnym z etapów „życia projektu”. Kolejne 10% respondentów wybrało wariant odpowiedzi: „nie wiem / trudno powiedzieć”, który pośrednio również wskazuje na brak występowania istotnych barier i trudności w realizacji projektu – gdyby takowe występowały i miały istotne znaczenie dla realizacji projektu zostałyby najprawdopodobniej zapamiętane przez beneficjenta.

Zdecydowanie najczęściej wskazywaną przez beneficjentów barierą w realizacji projektów jest biurokracja, na którą wskazała ponad jedna trzecia (37%) realizatorów projektów. Oczywiście, ta bariera zawiera w sobie szereg szczegółowych procedur, wymogów i rozwiązań formalnych, niemniej jednak z punktu widzenia beneficjentów obciążenie stanowią nie tyle pojedyncze poszczególne procedury i formalne wymagania, czy obostrzenia, ale ich łączna liczba i wewnętrzna złożoność, które powodują, że napotykają oni w toku realizacji projektu na dotkliwy biurokratyczny problem utrudniający realizację projektu. Warto przy tym zwrócić uwagę, że stanowiąca największy problem dla beneficjentów biurokracja nie odnosi się do wybranego etapu „życia projektu”, ale może stanowić utrudnienie praktycznie w każdej z trzech głównych faz: przygotowania, realizacji i rozliczenia projektu. Ten czynnik dodatkowo zwiększa znaczenie zidentyfikowanej bariery.

Także w wywiadach grupowych beneficjenci najczęściej wskazywali na bariery i trudności związane z nadmiernymi obciążeniami biurokratycznymi, potwierdzając tym samym dominujący charakter tej kategorii problemów. Warto przy tym zwrócić uwagę, że charakteryzując obciążenia biurokratyczne beneficjenci nie odnosili się wyłącznie do określonego etapu „życia projektu”, ale do całego jego przebiegu – nadmiar procedur i formalnych wymagań dostrzegany jest przez beneficjentów na wszystkich etapach realizacji dofinansowanego przedsięwzięcia. Część respondentów wyrażała zresztą całkowite niezrozumienie dla takiego rozbudowania formalno-proceduralnego wymiaru realizowanych projektów, które – w niektórych przypadkach – może stawiać pod znakiem zapytania sens aplikowania o wsparcie na realizację określonego przedsięwzięcia. Trzeba jednak podkreślić, że bariery biurokratyczne dostrzegane przez projektodawców niekiedy nie dotyczyły samego otrzymania dotacji, ale wynikały z charakteru objętej nią inwestycji i wymogów formalnych nakładanych przez polskie prawodawstwo (np. w odniesieniu do uzyskania pozwolenia na budowę).

Więcej niż co dziesiąty projektodawca napotkał jeszcze na następujące problemy i trudności: uznanie części poniesionych wydatków za niekwalifikowalne (13,6% beneficjentów), zmieniające się interpretacje/wytyczne (11,8%) i niejasne wytyczne Instytucji Zarządzającej (11,3%). Jeśli chodzi o pierwszą barierę, to w sposób bezpośredni dotyczy ona etapu rozliczania projektu. Trzeba przy tym podkreślić, iż jest ona niejednoznaczna pod względem swojej genezy. Uznanie części poniesionych wydatków za niekwalifikowalne jest decyzją IZ, jeśli jednak istnieje uzasadnienie dla podjęcia takiej decyzji, to rzeczywiste jej źródło leży po stronie danego projektodawcy, który popełnił błąd w zakresie kwalifikowalności wydatków. Z tego względu należy zidentyfikowaną trudność traktować jako zależną zarówno od beneficjentów, jak i IZ. Co się tyczy dwóch pozostałych ww. barier i trudności, to należy tylko podkreślić, że w przypadku zmieniających się interpretacji / wytycznych możemy mieć do czynienia zarówno z odpowiedzialnością IZ (w przypadku interpretacji i wytycznych opracowywanych na szczeblu regionalnym), jak i z przypadkami w których zmiany interpretacji/wytycznych dotyczą poziomu krajowego / wspólnotowego, tym samym pozostając poza obszarem kompetencji IZ.

Do pozostałych wskazywanych przez wnioskodawców problemów należą:

- opóźnienia w podpisywaniu umowy projektu (9,5%),
- problemy z wykonawcami (8,7%),
- wzrost kosztów w stosunku do kosztów zakładanych w budżecie projektu (8,4%),
- zmiany w przepisach prawa (7,5%),
- opóźnienia w płatnościach ze strony instytucji finansującej projekt (7,3%),
- problemy kadrowe (7,2%),
- problemy z okresowym rozliczaniem projektu (6,8%),

- złe warunki atmosferyczne (6,7%),
- sytuacja gospodarcza w kraju (6,3%),
- zmiany cen/kursów walut (6,2%),
- trudności z pozyskaniem pozwoleń lub innych wymagań (5,7%),
- trudności z płynnością finansową (5,5%).

W powyższych wskazaniach pojawiają się różnego rodzaju szczegółowe bariery dotyczące sfery finansowej. Ze względu na zróżnicowany charakter i genezę zostały skategoryzowane odrębnie, ale gdyby potraktować je łącznie oznaczałoby to, że kwestie finansowe stanowią obok problemów biurokratycznych jedną z największych trudności odnoszących się do realizacji projektów w ramach RPO WK-P. Potwierdzają to także wyniki badania jakościowego – w trakcie wywiadów grupowych beneficjenci zwracali uwagę na występowanie różnego rodzaju barier i trudności dotyczących kwestii finansowych, które związane były bądź z koniecznością zgromadzenia wkładu własnego, czy też bieżącego finansowania projektu (co miało znaczenie w szczególności w przypadku opóźniającego się przekazania środków przyznanych w ramach RPO WK-P), bądź z rosnącymi ze względu na zewnętrzne uwarunkowania kosztami realizacji dofinansowanego przedsięwzięcia.

Najrzadziej (odsetek wskazań na poziomie poniżej 5%) wskazywano w badaniu ilościowym na następującego rodzaju bariery i trudności: opóźnienia wynikające z zamówień publicznych; wydarzenia losowe; przeszacowane i trudne do realizacji założenia projektu; brak środków na wkład własny, trudności z uzyskaniem kredytu; trudność współpracy z opiekunem projektu; niewystarczające kwalifikacje personelu projektu; trudności we współpracy z partnerami. We wszystkich tych przypadkach mamy do czynienia z odsetkiem wskazań nieprzekraczającym 5%, nie sposób więc uznać ich jako znaczących problemów w realizacji przedsięwzięć dofinansowanych ze środków RPO WK-P.

Do problemów zgrupowanych na wykresie jako „inne” należą natomiast: wymóg gwarancji bankowej, błędy w dokumentacji projektowej, wandalizm (psucie wybudowanej infrastruktury przez chuliganów), problemy techniczne wpływające na opóźnienia w harmonogramie oraz opóźnienia w rozliczeniu projektów. Bardzo niski odsetek wskazań w przypadku barier i trudności niesklasyfikowanych (2,1%) świadczy jednak o tym, iż skala występowania specyficznych dla konkretnych przedsięwzięć barier i trudności nie była duża.

Choć wskazane w dwóch powyższych akapitach problemy zidentyfikowane w badaniu ilościowym projektodawców cechuje relatywnie mniejsza skala występowania (biorąc pod uwagę odsetek wskazań), to jednak były one w dużej mierze wspominane przez beneficjentów także w badaniu jakościowym, gdzie zwrócono uwagę na występowanie takich barier i trudności jak: problemy z wykonawcami zadań w projekcie, problemy wynikające z realizacji projektu w formule partnerskiej, konieczność wprowadzania zmian w projekcie w trakcie jego realizacji, problemy kadrowe beneficjentów, utrudniona komunikacja z IZ / opiekunem projektu, problemy z procedurą zamówień publicznych, trudności w osiągnięciu założonych wartości wskaźników, ryzyko i nieprzewidziane okoliczności ujawniające się w trakcie realizacji projektu.

W przypadku beneficjentów Działów: 5.1. *Rozwój instytucji otoczenia biznesu* i 5.4. *Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii*, którzy realizowali projekty o charakterze operatorskim, dokonano identyfikacji ewentualnych barier i trudności w realizacji tej specyficznej kategorii przedsięwzięć. Część projektodawców, podobnie jak w przypadku ogólnych barier i trudności, stwierdziła, że nie dostrzega – uwzględniając posiadane dzisiaj doświadczenie – celowości wprowadzania jakichkolwiek modyfikacji do realizowanego projektu operatorskiego. Pośrednio wskazuje to więc na brak występowania istotnych problemów i trudności w realizacji danego przedsięwzięcia. Spośród ewentualnych zmian postulowanych przez realizatorów projektów operatorskich pojawiały się m.in.: zmniejszenie ilości dokumentów wymaganych od przedsiębiorców przy ubieganiu się o pożyczkę; zwiększenie kwoty dofinansowania dostępnej dla przedsiębiorcy; uproszczenie regulacji i procedur; większa kontrola jakości usług doradczych świadczonych przez podwykonawców; zwiększenie skali prowadzonych działań promocyjnych; bieżące weryfikowanie sprawozdań przekazywanych do IZ. Można więc powiedzieć, że także w przypadku projektów

operatorskich ewentualne bariery i trudności dotyczą przede wszystkim kwestii proceduralno-administracyjnych, co pozostaje w spójności z ogólną sytuacją zidentyfikowaną na poziomie wszystkich przedsięwzięć realizowanych w ramach RPO WK-P 2007-2013.

W dotychczasowej analizie zidentyfikowano najważniejsze bariery i trudności w realizacji projektów z punktu widzenia beneficjentów. Ale w badaniu jakościowym o wskazanie barier i trudności w realizacji projektów poproszono także przedstawicieli Instytucji Zarządzającej. Jak się okazuje, kwestie najsilniej akcentowane w tej części badania w dużej mierze pokrywają się z katalogiem problemów diagnozowanych przez projektodawców. Po pierwsze, zwracano uwagę na zmienność i niejasność regulacji formalno-prawnych określających przebieg projektów, przy jednoczesnej czasochłonności procedur, których zakres i charakter wynikał z obowiązujących regulacji. Po drugie, przywoływane były problemy dotyczące uwarunkowań finansowych odnoszących się do realizowanych projektów. Po trzecie, zwracano uwagę na problemy w osiągnięciu założonych wartości wskaźników, co częściowo wynikało z podjęcia przez wnioskodawców na etapie aplikowania nadmiernych zobowiązań, trudnych do rzeczywistej realizacji.

Warto także w kontekście wypowiedzi przedstawicieli IZ zwrócić uwagę na to, że niektóre bariery i trudności o których wspomniano były tożsame z tymi identyfikowanymi przez wnioskodawców, ale występowała odmienność opinii w zakresie genezy danego problemu. Dotyczyło to np. procedury rozliczania projektów – przedstawiciele IZ zwracali uwagę, że choć beneficjenci krytycznie odnosili się do czasu trwania weryfikacji wniosków o płatność, to jednak nie dostrzegali, iż w dużej mierze jest on konsekwencją błędów popełnianych przez projektodawców w składanych wnioskach.

Dodatkowo, okazuje się, że po stronie Instytucji Zarządzającej występowały problemy o charakterze zbliżonym do tych, które dotyczyły beneficjentów, przy czym w tym przypadku odnosiły się one bezpośrednio do funkcjonowania IZ. Przede wszystkim chodzi tutaj o problemy kadrowe (jak stwierdzono wcześniej, bariera dotycząca problemów kadrowych występowała także wśród beneficjentów).

2.5.2. Kategoryzacja i priorytetyzacja zidentyfikowanych barier i trudności w realizacji projektów

Podsumowując przeprowadzoną analizę dotyczącą identyfikacji barier i trudności w realizacji projektów należy wskazać na najczęstsze występowanie następujących problemów w ramach poszczególnych ich kategorii⁹¹:

1. charakter merytoryczny barier i trudności:

- proceduralne i administracyjne: biurokracja; opóźnienia w podpisywaniu umowy projektu; problemy z okresowym rozliczaniem projektu; trudności z pozyskaniem pozwoleń lub innych wymagań; problemy z procedurą zamówień publicznych;
- finansowe: wzrost kosztów w stosunku do kosztów zakładanych w budżecie projektu; opóźnienia w płatnościach ze strony instytucji finansującej projekt; zmiany cen/kursów walut; trudności z płynnością finansową;
- wiedzy: nie stwierdzono występowania barier o takim charakterze, choć pośrednio z tą kwestią powiązana jest trudność dotycząca problemów kadrowych, a odnosząca się konkretnie do problemu pozyskania pracowników o odpowiednich kwalifikacjach;
- prawne: zmieniające się interpretacje/wytyczne; niejasne wytyczne Instytucji Zarządzającej; zmiany w przepisach prawa;
- inne: problemy z wykonawcami; problemy kadrowe beneficjentów; złe warunki atmosferyczne; sytuacja gospodarcza w kraju; trudności z osiągnięciem założonych wartości wskaźników; ryzyko i nieprzewidziane okoliczności ujawniające się w trakcie realizacji projektu; komunikacja z IZ / opiekunem projektu;

⁹¹ Wymiary kategoryzacji barier i trudności nie są rozłączne, dlatego w ramach każdego z nich wymienione zostały wszystkie (i te same) bariery i trudności zidentyfikowane jako najważniejsze.

2. geneza barier i trudności⁹²:

- leżące po stronie wnioskodawców: uznanie części wydatków za niekwalifikowalne; problemy z wykonawcami; wzrost kosztów w stosunku do kosztów zakładanych w budżecie projektu; problemy kadrowe beneficjentów; problemy z okresowym rozliczaniem projektu; trudności z pozyskaniem pozwoleń lub innych wymagań; trudności z płynnością finansową; trudności z osiągnięciem założonych wartości wskaźników; problemy z procedurą zamówień publicznych;
- leżące po stronie IZ – systemu: biurokracja; uznanie części wydatków za niekwalifikowalne; zmieniające się interpretacje/wytoczne (na poziomie regionalnym); niejasne wytyczne Instytucji Zarządzającej; opóźnienia w podpisywaniu umowy projektu; opóźnienia w płatnościach ze strony instytucji finansującej projekt; problemy z okresowym rozliczaniem projektu; utrudniona komunikacja z IZ / opiekunem projektu;
- niezależne od wnioskodawców i IZ: zmieniające się interpretacje/wytoczne (na poziomie ponadregionalnym); złe warunki atmosferyczne; sytuacja gospodarcza w kraju; zmiany cen/kursów walut; ryzyko i nieprzewidziane okoliczności ujawniające się w trakcie realizacji projektu.

3. **zasięg oddziaływania barier i trudności**: w toku analizy nie wyodrębniono problemów specyficznych dla określonych Osi priorytetowych – wszystkie zidentyfikowano jako wykraczające poza daną Oś priorytetową (oczywiście każdorazowo dana bariera dotyczy konkretnego projektu realizowanego w ramach określonej Osi priorytetowej, nie oznacza to jednak, iż jest ona specyficzna właśnie dla danej Osi priorytetowej; w przypadku żadnej ze zidentyfikowanych barier i trudności nie mamy do czynienia z ograniczeniem zasięgu jej oddziaływania do jednej Osi priorytetowej).

Podsumowując powyższe zestawienie stwierdzić należy, że za bariery i trudności o największym znaczeniu uznać należy: obciążenia biurokratyczne i wynikająca z tego czasochłonność procedur stosowanych w Programie; zmienność i niejasność obowiązujących regulacji i wytycznych; problemy finansowe beneficjentów związane z realizacją projektu; problemy z realizacją zadań projektowych (problemy z wykonawcami, braki kadrowe, niekorzystne warunki atmosferyczne itp.) zagrażające niekiedy osiągnięciu założonych wartości wskaźników projektowych. Specyficznym problemem dotyczącym bezpośrednio Instytucji Zarządzającej były natomiast trudności kadrowe wynikające z fluktuacji pracowników (i związanymi z tym ograniczeniami w budowaniu odpowiednio doświadczonej kadry) i ilościowego niedoboru pracowników w kontekście realizacji niektórych zadań.

Uwzględniając powyższe, stwierdzić należy, że w większości najważniejsze zidentyfikowane problemy nie dotyczą określonego etapu „życia projektu”, ale mają charakter całościowy. Tak jest w przypadku obciążeń biurokratycznych i czasochłonności procedur, czy zmienności i niejasności obowiązujących regulacji i wytycznych. Ale w pewnym stopniu ma to również odniesienie do problemów finansowych, gdyż – jak wynika z przeprowadzonego badania – dotyczyły one zarówno etapu aplikowania o wsparcie (zgromadzenie środków pokrywających kwotę wkładu własnego), jak i późniejszej realizacji (konieczność sfinansowania prowadzonych działań przed otrzymaniem środków finansowych z Programu). Właściwie tylko trudności z realizacją zadań projektowych dotyczą wyodrębnionego etapu (realizacja projektu), ale jednocześnie generują one efekty, które mogą stanowić problem na etapie rozliczania przedsięwzięcia, jeśli skutkują one niezrealizowaniem celów projektowych mierzonych za pomocą wskaźników monitoringowych. W badaniu jakościowym potwierdził się fakt oddziaływania zidentyfikowanych problemów na całość „życia projektu”, gdyż pojawiały się wypowiedzi zarówno akcentujące problemy związane z naborem i oceną wniosków, jak i wdrażaniem

⁹² W przypadku tego wymiaru zróżnicowania barier i trudności identyfikacja dotyczyła tego, czy dany problem leży po stronie wnioskodawców, czy IZ. Taki sposób zdefiniowania tego wymiaru oznacza, iż nie mamy tutaj do czynienia z jednoznacznym określeniem odpowiedzialności za powstanie danego problemu, ta jest bowiem bardzo trudna, a niekiedy wręcz niemożliwa do precyzyjnego określenia. Przykładowo, jeśli występują problemy kadrowe po stronie wnioskodawców, to nie ma możliwości stwierdzenia, czy jest to odpowiedzialność beneficjenta (np. błędnie prowadzona polityka kadrowa), czy też wynik sytuacji na rynku pracy (np. brak wykwalifikowanych kadr). Bez wątpliwa jednak możemy stwierdzić, iż jest to problem leżący i ujawniający się po stronie realizatora projektu, nie zaś Instytucji Zarządzającej.

projektów i ich późniejszym rozliczaniem. Taki stan rzeczy zwiększa dotkliwość najważniejszych zidentyfikowanych barier i trudności, gdyż oddziałują one w sposób niekorzystny przez cały okres realizacji danego przedsięwzięcia.

Jeśli chodzi o działania niwelujące najważniejsze zidentyfikowane bariery, to zwrócić należy uwagę, że ich charakter utrudniał podejmowanie skutecznych i adekwatnych działań niwelujących negatywne oddziaływanie poszczególnych trudności. Tak było np. w przypadku najistotniejszej bariery, a mianowicie obciążeń biurokratycznych i czasochłonności procedur, czy zmienności wytycznych i regulacji, których wyeliminowanie było utrudnione lub wręcz niemożliwe z powodu ich wynikania z nadrzędnych wobec IZ wymagań i zaleceń.

W odniesieniu do problemów finansowych beneficjentów, to pole działania projektodawców było tutaj o tyle ograniczone, że dla możliwości uzyskania wsparcia i realizacji projektu, po prostu niezbędne było pozyskanie wymaganych środków finansowych. Beneficjenci pozyskiwali te środki na różne sposoby i w miarę dostępnych dla nich możliwości zdobycia zewnętrznych środków finansowych lub wykorzystania własnego kapitału. W przypadku problemów z realizacją zadań projektowych, ze względu na brak możliwości wcześniejszego przewidzenia faktu występowania określonych problemów, skupiano się przede wszystkim na reagowaniu na ujawniające się trudności: modyfikując sposób realizacji zadań (jeśli występowała taka możliwość), wydłużając czas realizacji projektu, zlecając zadania w projekcie innym wykonawcom itd. W ostateczności – gdy występowało ryzyko niezrealizowania założonych wartości wskaźników – podejmowano negocjacje z IZ mające na celu dostosowanie założeń projektowych do zmieniających się uwarunkowań. Z kolei, w odniesieniu do problemów kadrowych dotyczących IZ, możliwość reagowania była ograniczona ilością środków finansowych, które mogły być poszerzone na rozwój ilościowy i jakościowy kadr. W tym jednak przypadku skala problemu stawała się stopniowo coraz mniejsza w sposób naturalny, zarówno poprzez słabnącą dynamikę wdrażania Programu, jak i rosnący poziom doświadczenia pracowników IZ.

Kończąc analizę dotyczącą barier i trudności w realizacji projektów trzeba podkreślić, że zidentyfikowane powyżej bariery nie mają charakteru specyficznego dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, co potwierdziła analiza benchmarkingowa raportów dotyczących problemów i trudności w realizacji Programów Operacyjnych w innych województwach. Jeśli chodzi o etap aplikowania i związane z nim bariery finansowe i duży stopień złożoności wymagań i procedur, to zwrócono na nie uwagę m.in. w badaniu dotyczącym wybranych Działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013⁹³. Także w badaniu dotyczącym realizacji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w województwie opolskim podkreślono znaczenie obu ww. problemów, dodatkowo zwracając uwagę, że duża złożoność i wysoki stopień skomplikowania dokumentacji generuje dodatkowy problem w postaci popełniania przez wnioskodawców dużej liczby błędów w składanej dokumentacji⁹⁴. Z kolei w badaniu poświęconym etapowi rozliczania wniosków (i dotyczącym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego) potwierdzono występowanie w tej konkretnej fazie „życia projektu” problemów ogólnych mających swoje odzwierciedlenie także na innych etapach realizacji projektu, tj.: złożoności i niejasności zasad i procedur, błędów popełnianych przez beneficjentów, czasochłonności określonych procesów i przeciążenia pracą osób zatrudnionych w określonych komórkach organizacyjnych IZ⁹⁵. W prowadzonych badaniach ewaluacyjnych dodatkowo zwracano uwagę na oddziaływanie różnego rodzaju uwarunkowań zewnętrznych (makroekonomicznych) na przebieg i efekty projektów, co jest o tyle istotne, że akcentuje fakt, iż interwencja współfinansowana ze środków wspólnotowych jest każdorazowo realizowana w określonym kontekście społeczno-gospodarczym, który oddziałuje na jej skuteczność, ale także, że

⁹³ Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego (2011). Identyfikacja barier realizacji projektów w ramach działań 1.6, 1.8, 4.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013. PAG Uniconsult. Warszawa

⁹⁴ Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego (2010). Bariery i problemy w realizacji projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w województwie opolskim. InfoAudit Sp. z o. o. Warszawa

⁹⁵ Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego (2010). Analiza przyczyn występowania problemów w prawidłowym i terminowym składaniu wniosków o płatność przez beneficjentów RPO WD. Dział Programowania i Ewaluacji Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym. Wrocław

niemożliwe jest precyzyjne i jednoznaczne zaplanowanie przebiegu tej interwencji i charakteru oraz skali jej efektów⁹⁶.

Jednocześnie jednak należy zauważyć, że zidentyfikowane w niniejszym badaniu ewaluacyjnym problemy i trudności w realizacji projektów, przynajmniej w części, pokrywają się z barierami zdiagnozowanymi w ewaluacji poświęconej barierom i trudnościom ograniczającym skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P, która została przeprowadzona w 2009 roku⁹⁷. Choć badanie to dotyczyło fazy aplikowania o wsparcie, to jednak wskazywano w nim na problemy o podobnym charakterze do powyżej analizowanych. Między innymi akcentowano znaczenie nadmiernej formalizacji i rozbudowania dokumentacji aplikacyjnej, formułując jednocześnie rekomendacje dotyczące wprowadzenia ewentualnych uproszczeń (np. zastępowanie zaświadczeń oświadczeniami, rezygnacja z powielających się załączników do wniosku o dofinansowanie). To, że w przypadku niniejszej ewaluacji nadal obciążenia biurokratyczne okazały się tak dotkliwe dla projektodawców oznacza, że problem ten nie został skutecznie rozwiązany w okresie wdrażania Programu. Podobnie ma się sytuacja z problemami finansowymi beneficjentów związanymi z realizacją projektu. Problem ten był sygnalizowany w przywołanym badaniu ewaluacyjnym, przede wszystkim w kontekście długiego czasu oczekiwania na decyzję o przyznaniu dotacji i późniejszą wypłatę środków finansowych. Rekomendowano w tym przypadku wdrożenie rozwiązań skracających i upraszczających czas oceny, tak by środki finansowe mogły możliwie najszybciej trafić do beneficjenta. Wyniki niniejszego badania nie potwierdzają jednak pełnego rozwiązania niniejszego problemu – zidentyfikowano bowiem zarówno barierę w postaci przesunięć dotyczących momentu podpisania umowy o dofinansowanie, jak i wydłużania się czasu oczekiwania na otrzymanie przyznanych środków finansowych.

⁹⁶ Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego (2010). Identyfikacja i ocena barier w realizacji projektów inwestycyjnych w ramach schematu 2.2. B MRPO Projekty inwestycyjne przedsiębiorstw z zakresu B+R. Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych Uniwersytet Jagielloński. Kraków

⁹⁷ Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2009). Bariery i trudności ograniczające skuteczne aplikowanie o środki z RPO WK-P na lata 2007-2013. PSDB Sp. z o.o. Toruń

3. Podsumowanie

W realizacji badania posługiwano się kryteriami ewaluacyjnymi, tj. skuteczność (ocena stopnia realizacji celów programu), efektywność (określenie relacji pomiędzy wartością poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych efektów), użyteczność (ocena rzeczywistych efektów realizacji Programu – również tych nieprzewidzianych – oraz ich wpływ na sytuację społeczną i gospodarczą regionu) oraz trwałość (ocena efektów po zakończeniu interwencji). Poniżej przedstawiono wnioski z badania, odnoszące się do ww. kryteriów ewaluacyjnych.

3.1. SKUTECZNOŚĆ RPO WK-P 2007-2013

Z badania wynika, iż cel główny RPO WK-P 2007-2013 został w pełni osiągnięty – stopień realizacji wszystkich wskaźników przekroczył bowiem 100%. Uzyskane efekty, szczególnie w zakresie powstawania nowych miejsc pracy, są większe niż planowane, co świadczy o wysokiej skuteczności interwencji wdrażanej w ramach Programu. Wskaźniki celów szczegółowych założone w Programie zostały osiągnięte w wysokim stopniu: 85,3% wynosi uśredniony stopień realizacji celu szczegółowego 3. *Poprawa poziomu jakości życia mieszkańców*, 78,8% - celu szczegółowego 1. *Zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego*, zaś 71,8% celu szczegółowego 2. *Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu*. Jeśli chodzi o skuteczność interwencji wdrażanej w RPO WK-P w kontekście osiągnięcia celów poszczególnych osi priorytetowych, mając na uwadze stan realizacji wskaźników należy stwierdzić, że poza Osią Priorytetową 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* – cele osi osiągnięto na poziomie zadowalającym. Najlepsze wyniki osiągnięto w Osi priorytetowej 7 dotyczącej wspierania przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy. Wyjaśnieniem tej sytuacji może być relatywnie mała ilość złożoność projektów rewitalizacyjnych, ich silnie lokalny charakter i realizacja części z nich przez doświadczoną kategorię beneficjentów, jaką jest samorząd gmin miejskich / miejsko-wiejskich. Program jest również skuteczny w zakresie osiągnięcia wskaźników horyzontalnych – wszystkie z nich przekroczyły 100% stopień realizacji.

Działaniami, które najskuteczniej wdrożono w ramach Programu są: w ramach Osi Priorytetowej 1 - Działanie 1.1 *Infrastruktura drogowa*; w ramach Osi Priorytetowej 2 – Działanie 2.1 *Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej* oraz Działanie 2.6 *Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych*; w ramach Osi Priorytetowej 3 - Działanie 3.3 *Rozwój infrastruktury kultury*; w ramach Osi Priorytetowej 4 - Działanie 4.1 *Rozwój usług ICT* oraz Działanie 4.3 *Rozwój komercyjnych e-usług*; w ramach Osi Priorytetowej 5 - Działanie 5.2 *Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw*, Działanie 5.6 *Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje* oraz Działanie 5.3 *Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowywania do wymogów ochrony środowiska*; w ramach Osi Priorytetowej 6 - Działanie 6.1 *Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze* oraz Działanie 6.2 *Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych*, zaś w ramach Osi Priorytetowej 7 - Działanie 7.2 *Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojennych* oraz Działanie 7.1 *Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast*.

Szukając natomiast odpowiedzi na pytanie o skuteczność Programu pod względem rodzaju realizowanych projektów, należy stwierdzić, iż nie można jednoznacznie wskazać czy bardziej skuteczne są projekty partnerskie, indywidualne czy operatorskie, bowiem projekty te są na tyle różnorodne, iż trudno było dokonać ich porównania.

3.2. EFEKTYWNOŚĆ RPO WK-P 2007-2013

W badaniu nie wykazano występowania zaburzeń w racjonalności wydatkowania alokacji finansowej ani ograniczeń w efektywności wydatkowania środków. Względna proporcjonalność wydatkowanych środków do uzyskiwanych efektów wskazuje, iż przynoszą one wymierne efekty. Najlepszą efektywność wydatkowania środków osiągnięto w Osi Priorytetowej 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* oraz 8. *Pomoc techniczna*. Efektywność nieznacznie niższa występuje w Osi priorytetowej 2. *Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska* oraz Osi priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw*, co wynika z nieco niższego średniego stopnia realizacji wskaźników produktu i rezultatu. Natomiast analiza efektu netto wykazała, iż bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw

oddziałuje w sposób kompleksowy na konkurencyjność przedsiębiorstw, co widać we wzroście zatrudnienia, wzroście liczby kontrahentów, wzroście przychodów oraz nakładów inwestycyjnych. Najmniejsza skala efektu netto wystąpiła w zakresie rozpoczynania działalności innowacyjnej.

3.3. UŻYTECZNOŚĆ RPO WK-P 2007-2013

Wnioskodawcy wskazali na szereg nieplanowanych, pozytywnych efektów RPO WK-P 2007-2013, do których należą – w zależności od tematyki realizowanego przedsięwzięcia – rozwój przedsiębiorstwa, poprawa wizerunku miasta i podniesienie jego potencjału turystycznego, zainteresowanie i twórcze korzystanie ze stworzonej infrastruktury, kontynuacja działań czy zdobycie nowej i użytecznej wiedzy oraz kompetencji przez projektodawców i Instytucję Zarządzającą. Dostrzeżono także efekty negatywne, tj. nieprzewidziane koszty, utrata płynności finansowej z powodu braku zwrotu wydatków związanych z realizacją projektu, niezrealizowanie wskaźników projektu – co oznacza, iż w tym zakresie Program okazał się mniej użyteczny.

Z największym oddziaływaniem Programu, mierzonym liczbą utworzonych nowych etatów, mamy do czynienia na terenie powiatów aleksandrowskiego, tucholskiego, wąbrzeskiego, chełmińskiego oraz m. Toruń. Pod względem liczby utworzonych nowych etatów Program okazał się najmniej użyteczny na terenie powiatów: m. Grudziądz oraz sępoleńskiego, nakielskiego, lipnowskiego oraz mogileńskiego. Taki rozkład analizowanego wskaźnika wskazuje, iż efekty w zakresie powstawania nowych etatów nie koncentrują się nadmiernie na największych ośrodkach miejskich województwa.

W ocenie mieszkańców (aż 97,7%) Program przyczynia się do rozwoju województwa oraz do rozwoju ich najbliższego otoczenia (89,7%). RPO WK-P najczęściej kojarzony był przez mieszkańców ze wsparciem w dziedzinach związanych z infrastrukturą i instytucjami publicznymi, które mają relatywnie szeroką liczbę użytkowników / klientów. Rzadziej z kierunkami wsparcia skierowanymi do stosunkowo wąskich grup odbiorców, bądź dotyczącymi dziedzin niebędących obiektem zainteresowania w życiu codziennym, tj. zielona energia, promocja UE czy nowe technologie. W swoim najbliższym otoczeniu mieszkańcy dostrzegli zmiany dotyczące infrastruktury drogowej, dbałości o jakość środowiska naturalnego, poprawy estetyki otoczenia oraz rozwoju zaplecza turystycznego i sportowego. Generalnie, RPO WK-P 2007-2013 traktowany był jako użyteczne narzędzie wsparcia rozwoju województwa.

Do wskazywanych przez beneficjentów barier w realizacji projektów, mogących wpływać na użyteczność Programu należą natomiast: biurokracja, uznanie części poniesionych wydatków za niekwalifikowalne czy zmieniające się interpretacje/wytoczne i niejasne wytyczne Instytucji Zarządzającej. W badaniu jakościowym uwagę zwrócono m.in. na problemy z wykonawcami zadań w projekcie, trudności wynikające z realizacji projektu w formule partnerskiej czy konieczność wprowadzania zmian w projekcie w trakcie jego realizacji.

3.4. TRWAŁOŚĆ RPO WK-P 2007-2013

Za mierniki trwałości oddziaływania Programu uznać można efekty odnoszące się do realizacji celu głównego i celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013. Badanie wykazało, iż do trwałych efektów należą: wzrost zatrudnienia; zmniejszenie różnicy w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi; zwiększenie dochodów i poprawa poziomu życia mieszkańców oraz wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju. Czynnikiem wpływającym na trwałość efektów uzyskanych w poszczególnych osiach priorytetowych są: rozwiązania gwarantujące jakość wykonania prac w ramach inwestycji lub jakość zakupionej infrastruktury (Osie 1, 3, 4), pogoda (Oś 2), czynniki dotyczące prowadzenia działalności, np. popyt (Oś 5), działania marketingowe (Oś 6) oraz inwestycje w poprawę jakości tkanki miejskiej (Oś 7).

4. Zestawienie odpowiedzi na pytania badawcze

4.1. OCENA STOPNIA OSIĄGNIĘCIA CELU GŁÓWNEGO ORAZ CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU

Czy cel główny i cele szczegółowe założone w RPO WK-P 2007-2013 zostały osiągnięte?

Cel główny i cele szczegółowe założone w RPO WK-P 2007-2013 zostały osiągnięte. Na osiągnięcie celu głównego Programu wskazuje stopień realizacji jego wskaźników, który przekroczył 100%. W szczególności należy zwrócić uwagę na wartość osiągniętą wskaźnika *Liczba nowoutworzonych miejsc pracy netto ogółem*, którego realizacja przekroczyła założoną wartość docelową ponad siedmiokrotnie. Świadczy to o wysokiej skuteczności interwencji wdrażanej w ramach Programu.

Analizując stan realizacji wskaźników celów szczegółowych należy stwierdzić, iż zostały one osiągnięte w wysokim stopniu. Największy stopień realizacji (85,3%) dotyczy Celu szczegółowego 3. Poprawa poziomu jakości życia mieszkańców. W dalszej kolejności, Celu szczegółowego 1. *Zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego* (78,8%) oraz Celu szczegółowego 2. *Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu* (71,8%).

Rozdział: 2.2. STOPIEŃ OSIĄGNIĘCIA CELU GŁÓWNEGO I CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU

Podrozdział: 2.2.1. Realizacja celu głównego i celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013

Czy na podstawie wskaźników kontekstowych województwo zmieniło swoją pozycję na tle innych województw w kraju?

Województwo kujawsko-pomorskie w analizowanym okresie zmieniło swoją pozycję na tle innych województw kraju w przypadku 15 wskaźników kontekstowych, przy czym w przypadku 8 mamy do czynienia z poprawą miejsca w rankingu, zaś w przypadku 7 – ze spadkiem lokaty w rankingu. Utrzymanie tego samego miejsca dotyczy 4 wskaźników. Wartości wskaźników są często zbliżone do średniej ogólnopolskiej. Rozwój województwa był największy w sferze społecznej (obejmującej również niektóre wymiary infrastruktury). Wartość wskaźnika syntetycznego dla województwa wskazuje, iż jest ono regionem o przeciętnym poziomie rozwoju.

Rozdział: 2.2. STOPIEŃ OSIĄGNIĘCIA CELU GŁÓWNEGO I CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU

Podrozdział: 2.2.2. Pozycja województwa w kraju na podstawie wskaźników kontekstowych

Jak należy ocenić trafność Programu w kontekście przyczyniania się do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020?

RPO WK-P 2007-2013 jest trafnym narzędziem realizacji celów Strategii zawartych w Priorytetowym obszarze działań 2. Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz Priorytetowym obszarze działań 1. Rozwój nowoczesnej gospodarki (poza Działaniem 1.2 Wzmacnianie konkurencyjnej gospodarki rolnej). W ograniczonym stopniu jest zaś trafny w kontekście przyczyniania się do realizacji celów zawartych w Priorytetowym obszarze działań 3. Rozwój zasobów ludzkich. Należy jednak pamiętać, iż ww. obszar ograniczonej trafności jest uzasadniony infrastrukturalnym charakterem Programu oraz kształtem *Linii demarkacyjnej pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej*. W związku z tym, trafność Programu należy ocenić jako zadowalającą.

Rozdział: 5.2. STOPIEŃ OSIĄGNIĘCIA CELU GŁÓWNEGO I CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU

Podrozdział: 2.2.3. Trafność Programu w kontekście przyczyniania się do realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa

4.2. OCENA STOPNIA REALIZACJI CELÓW POSZCZEGÓLNYCH OSI PRIORYTETOWYCH

Czy cele poszczególnych osi priorytetowych zostały osiągnięte?

Mając na uwadze stan realizacji wskaźników, należy stwierdzić, iż cele poszczególnych osi priorytetowych zostały osiągnięte na zadowalającym poziomie. Wyjątek stanowi Oś Priorytetowa 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego*, w której osiągnięto tylko nieco ponad połowę - 56,0% monitorowanych wskaźników produktu i rezultatu.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.1. Stopień osiągnięcia celów Osi priorytetowych

W których osiach i działaniach osiągnięto najlepsze wyniki i dlaczego?

Najlepsze wyniki osiągnięto w Osi priorytetowej 7, czego powodem może być relatywnie mała złożoność projektów rewitalizacyjnych, ich silnie lokalny charakter i realizacja części z nich przez doświadczoną kategorię beneficjentów, jaką jest samorząd gmin miejskich / miejsko-wiejskich.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.1. Stopień osiągnięcia celów Osi priorytetowych

Jak realizacja Programu wpłynęła na zmiany w regionie, powiatach i gminach? Gdzie te zmiany były największe, a gdzie najmniejsze? Z czego to wynikało?

Kluczową, w kontekście celu Programu kategorią rezultatów była liczba utworzonych nowych etatów. Zmiany w zakresie powstawania nowych etatów były największe na terenie powiatu aleksandrowskiego (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców powstało tam 2,14 etatu). Również na terenie powiatów: tucholskiego (1,82 etatu), wąbrzeskiego (1,49 etatu), chełmińskiego (1,47 etatu) oraz m. Toruń (1,47 etatu) wystąpiło relatywnie duże oddziaływanie Programu. Najmniejsze zmiany dotyczą powiatów: m. Grudziądz oraz sępoleńskiego, w których na 1000 mieszkańców przypada 0,29 nowoutworzonego etatu. Relatywnie niskie oddziaływanie w analizowanym zakresie występuje również na terenie powiatów: nakielskiego (0,33 etatu), lipnowskiego (0,34 etatu) oraz mogileńskiego (0,35 etatu). Wskazany rozkład wskaźnika prowadzi do wniosku, iż efekty w zakresie powstawania nowych etatów nie koncentrują się nadmiernie na największych ośrodkach miejskich województwa.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.2. Wpływ Programu na zmiany w regionie

W jakim stopniu osiągnięto wskaźniki horyzontalne, wskaźniki produktu i rezultatu w poszczególnych osiach priorytetowych i działaniach? Czy wskaźniki przyczyniły się do zrealizowania założonych celów osi priorytetowych? Które typy projektów (wspierane inwestycje) w największym stopniu wpłynęły na określone wskaźniki (pozytywnie lub negatywnie), a które były neutralne?

Wskaźniki horyzontalne zostały osiągnięte w stopniu przekraczającym 100% (zarówno wskaźniki rezultatu, jak i produktu). Wskaźnik produktu *Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC)* zrealizowano na poziomie 255,8%. Warto zauważyć, iż do pomiaru wartości służyło badanie ewaluacyjne, bowiem duża część efektów w zakresie powstawania nowych etatów nie jest objęta systemem monitorowania (tj. nie jest sprawozdawana przez beneficjentów).

W przypadku wskaźników produktu i rezultatu Osi priorytetowej 1. mamy do czynienia z wysokim stopniem realizacji. Identyfikując Działania, w których osiągnięto najlepsze wyniki, należy wskazać (zarówno w zakresie wskaźników produktu i rezultatu) Działanie 1.1 *Infrastruktura drogowa*. W badaniu eksperckim wskazywano przede wszystkim na infrastrukturę transportu drogowego, następnie – infrastrukturę kolejową, a w najmniejszym stopniu – infrastrukturę lotniczą.

W przypadku wskaźników produktu Osi priorytetowej 2 mamy do czynienia z relatywnie wysokim stopniem realizacji wskaźników produktu (90,8%). Mniej korzystna sytuacja występuje w przypadku wskaźników rezultatu tej Osi, ich średni stopień realizacji wynosi 64,1%. Identyfikując Działania, w których osiągnięto najlepsze wyniki, należy wskazać – w zakresie wskaźników produktu Działanie 2.1 *Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej*, zaś w zakresie wskaźnika rezultatu – Działanie 2.6 *Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych*. W badaniu eksperckim wskazywano przede wszystkim na: rozwój infrastruktury wodno-ściekowej, gospodarkę odpadami oraz rozwój infrastruktury dotyczącej odnawialnych źródeł energii.

Średni stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu Osi priorytetowej 3 jest relatywnie wysoki. Identyfikując Działania, w których osiągnięto najlepsze wyniki, należy wskazać (zarówno w zakresie wskaźników produktu i rezultatu) Działanie 3.3 *Rozwój infrastruktury kultury*. W badaniu eksperckim wskazywano przede wszystkim na: rozwój infrastruktury kulturalnej, edukacyjnej i dotyczącej pomocy społecznej (ale właśnie w większym stopniu dotyczącej pomocy społecznej niż zdrowia, gdzie akcentowano raczej znaczenie prywatnych przedsięwzięć i inwestycji).

W przypadku wskaźników produktu Osi priorytetowej 4 mamy do czynienia z wysokim stopniem realizacji. Mniej korzystna sytuacja występuje wśród wskaźników rezultatu, których średni stopień realizacji wynosi 61,3%. Identyfikując Działania, w których osiągnięto najlepsze wyniki, należy wskazać – w zakresie wskaźników produktu Działanie 4.1 *Rozwój usług ICT*, zaś w zakresie wskaźników rezultatu – Działanie 4.3 *Rozwój komercyjnych e-usług*. W badaniu eksperckim wskazywano przede wszystkim na rozwój infrastruktury ICT, w mniejszym stopniu zaś usług wykorzystujących tę infrastrukturę, ale jeśli potwierdzano rozwój tego rodzaju usług, to raczej w ich komercyjnym wariancie.

W przypadku wskaźników produktu Osi priorytetowej 5 mamy do czynienia ze średnim stopniem realizacji przekraczającym 100%. Średni stopień realizacji wskaźników rezultatu wynosi natomiast 91,6%. Identyfikując działania, w których osiągnięto najlepsze wyniki, należy wskazać – w zakresie wskaźników produktu Działanie 5.2 *Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw* oraz Działanie 5.6 *Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje*, zaś w zakresie wskaźników rezultatu Działanie 5.3 *Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowywania do wymogów ochrony środowiska*. Eksperti w analizowanym okresie czasu dostrzegli efekty działań podejmowanych w różnych aspektach wspierania konkurencyjności przedsiębiorstw, tj.: rozwoju instytucji otoczenia biznesu (w tym rozwoju oferty funduszy poręczeniowych i pożyczkowych), zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej poprzez uzbrojenie terenów pod inwestycje oraz – co ma kluczowe znaczenie – bezpośredniego wspierania inwestycji przedsiębiorstw.

W Osi priorytetowej 6 mamy do czynienia z wysokim poziomem realizacji wskaźników produktu i rezultatu. Najlepsze efekty uzyskano – w zakresie wskaźników produktu w Działaniu 6.1 *Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze* oraz Działaniu 6.2 *Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych*, zaś w zakresie wskaźników rezultatu w Działaniu 6.2. Do obszarów interwencji w zakresie turystyki, w przypadku których w badaniu eksperckim dostrzeżono najlepsze wyniki, należy rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze.

W przypadku Osi priorytetowej 7 średni stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu kształtuje się na wysokim poziomie w odniesieniu do całości interwencji – zarówno w Działaniu 7.1 *Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast*, jak i Działaniu 7.2 *Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów przemysłowych i powojennych* założone wartości wskaźników zostały osiągnięte. Jeśli chodzi o ekspertów, to najlepsze wyniki kojarzą oni z rewitalizacją zdegradowanych dzielnic miast, w mniejszym zaś stopniu – z adaptacją do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów przemysłowych i powojennych, przy czym podkreślić należy, że generalnie pozytywne przekonanie ekspertów o efektach interwencji w ramach Osi priorytetowej 7 dotyczy całego jej zakresu.

W mającej charakter pomocniczy dla wdrażania Programu Osi priorytetowej 8 oraz obu wdrażanych w jej ramach Działaniach mamy do czynienia z wysokim stopniem realizacji wskaźników.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.1. Stopień osiągnięcia celów Osi priorytetowych

Z jakich klasyfikacji PKD 2007 realizowano najwięcej projektów, a z jakich najmniej? Z czego to wynikało?

Najwięcej projektów realizowanych było przez przedsiębiorców prowadzących działalność w sekcjach: C. Przetwórstwo przemysłowe (184 respondentów z sektora przedsiębiorstw objętych wsparciem bezpośrednim zadeklarowało prowadzenie działalności w tej branży); S. Pozostała działalność usługowa (108 beneficjentów), F. Budownictwo (77 beneficjentów) oraz G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów (65 beneficjentów). Najmniej projektów realizowali przedsiębiorcy prowadzący działalność w sekcjach: A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, B. Górnictwo i wydobywanie, E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami. H. Transport i gospodarka magazynowa; J. Informacja i komunikacja, K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca oraz P. Edukacja. Szczegółowa charakterystyka wskazuje, iż w ramach Działania 5.2 struktura respondentów pozostaje spójna z ww. ogólną strukturą beneficjentów. W przypadku Działania 5.3 najczęstszymi beneficjentami byli przedstawiciele sekcji C. Przetwórstwo przemysłowe oraz D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, co wynika ze specyfiki oferowanego wsparcia - dostosowanie do wymogów środowiskowych. Wymogi te dotyczą bowiem w większym stopniu przedsiębiorstw przemysłowych aniżeli usługowych. Projekty w ramach Działania 5.5 (dotyczące udziału w targach) realizowali najczęściej przedsiębiorcy reprezentujący sekcje C. Przetwórstwo Przemysłowe oraz G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów. Powodem zaistniałej sytuacji jest duże znaczenie targów jako środka promocji w ww. branżach.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.4. Struktura realizowanych projektów: 2.3.4.1. Charakterystyka projektów

Jak przestrzennie (wg powiatów i gmin) rozkładało się wsparcie wg klasyfikacji PKD 2007?

Wsparcie pod względem Działów gospodarki rozkładało się następująco:

- Relatywnie wysoki (przekraczający 10%) udział projektów w dziale 06 Nieokreślony przemysł przetwórczy miał miejsce w przypadku 16 powiatów.
- Dział 09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody posiadał relatywnie wysoki udział w projektach powiatu włocławskiego.
- Dział 10 Poczta i telekomunikacja posiadał relatywnie wysoki udział w projektach powiatu grudziądzkiego.
- Dział 11 Transport posiadał relatywnie wysoki udział w projektach powiatu m. Bydgoszcz;
- Dział 12 Budownictwo posiadał relatywnie wysoki udział w projektach powiatów bydgoskiego i inowrocławskiego.
- Dział 13 Handel hurtowy detaliczny miał relatywnie wysokie udziały w powiatach: brodnickim i żnińskim.
- Dział 14 Hotele i restauracje posiadał relatywnie wysoki udział w projektach powiatów: żnińskiego oraz aleksandrowskiego.
- Najwyższe (bliskie lub przekraczające 15%) udziały projektów kwalifikowanych do działu 17 Administracja publiczna występowały w powiatach: lipnowskim, nakielskim, radziejowskim, sępoleńskim, wąbrzeskim i włocławskim.
- Dział 18 Edukacja posiadał relatywnie wysokie udziały wśród projektów z powiatu mogileńskiego i radziejowskiego.
- Szczególnie niskie udziały projektów działu 19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego występowały w powiatach: m. Grudziądz, bydgoskim, golubsko-dobrzyńskim, toruńskim oraz włocławskim.

- Projekty z Działu 20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne posiadały relatywnie wysoki udział w powiecie mogileńskim.
- Szczególnie wysoki udział projektów z działu 22 Inne niewyszczególnione wcześniej usługi występowały w powiatach grodzkich: m. Bydgoszcz, m. Grudziądz, m. Toruń oraz M. Włocławek.
- Nie zidentyfikowano szczególnie wysokiego udziału projektów w przypadku działów przemysłu oznaczanych symbolami 03 - Produkcja produktów żywnościowych i napojów, 04 - Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych, 05 - Wytwarzanie urządzeń transportowych, 08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła, 15 Pośrednictwo finansowe, 16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej oraz 21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.4 Struktura realizowanych projektów: 2.3.4.1. Charakterystyka projektów

Komu wsparcie z RPO przeznaczone na instrumenty finansowe przyniosło większe korzyści – operatorowi czy beneficjentom ostatecznym? Jak to wpłynęło na konkurencyjność regionu?

W wypowiedziach respondentów zdecydowanie dominowało podejście wskazujące na obopólny charakter korzyści i brak możliwości wskazania po czyjej stronie mamy do czynienia z ich większym zakresem. Obopólne korzyści przedsięwzięć operatorskich sprawiają, że zarówno beneficjenci ostateczni jak i operatorzy są zainteresowani podejmowaniem wysiłku realizacji projektów. Bez tej motywacji trudno byłoby podejmować tego rodzaju działania. Ponadto, jak wykazało badanie CAWI, wpływ projektów operatorskich na konkurencyjność regionu jest stosunkowo wysoki. Badani ocenili wpływ realizacji projektów operatorskich na wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju na 3,08 na pięciostopniowej skali.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.5. Efekty projektów operatorskich, partnerskich i instrumentów finansowych

Czy realizując projekty operatorskie uzyskano lepsze efekty niż przy realizacji projektów nieoperatorskich? W których projektach koszty zarządzania były wyższe, a w których niższe?

Jeśli chodzi o ocenę osiągniętych – w ramach realizacji projektów operatorskich – efektów i tego, czy były one lepsze niż przy realizacji projektów nieoperatorskich, część beneficjentów stwierdziła, że nie jest w stanie dokonać tego rodzaju porównania ze względu na fakt, iż realizowali oni wyłącznie przedsięwzięcia w formule operatorskiej. Stwierdzono także, iż odmienny charakter projektów operatorskich i nieoperatorskich uniemożliwia ich rzetelne porównanie pod kątem skuteczności i skali osiąganych efektów. Jeśli zdecydowano się na dokonanie porównania, na korzyść przedsięwzięć operatorskich działała np. większa dostępność wsparcia na prowadzone działania niż ma to miejsce w przypadku aplikowania o dotacje inwestycyjne ze środków wspólnotowych w formule samodzielnego projektu oraz kwestia kosztów zarządzania w porównaniu z samodzielnymi projektami dotacyjnymi. Warto zaznaczyć, iż w przypadku projektów operatorskich zidentyfikowano wyraźnie większy zasięg realizacji projektów aniżeli miało to miejsce w projektach wsparcia bezpośredniego. Oba typy projektów cechowały się natomiast zbliżonym stopniem oddziaływania na realizację celów Programu.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.5. Efekty projektów operatorskich, partnerskich i instrumentów finansowych

Czy realizując projekty partnerskie uzyskano lepsze efekty niż przy realizacji projektów konkursowych?

Nie można w sposób jednoznaczny uznać żadnej z form realizacji projektów za generującą większe efekty. Kwestia ta wynika bowiem z charakteru projektu i obszaru tematycznego, w którym jest realizowany oraz samego przebiegu projektu oraz sposobu jego zarządzania. Analiza wyników badania

ilościowego wykazała natomiast, że projekty realizowane indywidualnie nie generują w tak dużym stopniu efektów istotnych z punktu widzenia całego województwa (miały one mniejszy zasięg niż projekty partnerskie), ale cechuje je większe oddziaływanie na osiągnięcie efektów odzwierciedlających główne cele interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.5. Efekty projektów operatorskich, partnerskich i instrumentów finansowych

Czy w ramach porównania wartości 26 wskaźników zagrożonych oszacowanych na podstawie zakresów rzeczowych w badaniu ewaluacyjnym pt. „Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P 2007-2013” i zmonitorowanych na podstawie analizy wyników badań ankietowych ich wartość została osiągnięta?

W związku z tym, iż za kryterium kwalifikowania wskaźników jako problematyczne przyjęto osiągnięcie wartości nieprzekraczającej 50% wartości docelowej, należy stwierdzić, iż wartość 20 z 26 wskaźników zagrożonych została osiągnięta. Jako wskaźniki problematyczne w dalszym ciągu należy traktować:

- wskaźnik rezultatu Działania 1.3 - Oszczędność czasu na nowych i przebudowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych (euro/rok);
- wskaźnik produktu Działania 2.5 - Długość elementów zapobiegających powodziom (km);
- wskaźnik rezultatu Działania 4.1 - Liczba MŚP, które uzyskały możliwość dostępu do internetu (szt.);
- wskaźnik rezultatu Działania 4.1 - Liczba szkół, które uzyskały możliwość dostępu do internetu (szt.);
- wskaźnik rezultatu Działania 4.1 - Liczba teleinfocentrów - ogólnodostępnych, bezpłatnych punktów dostępu do internetu (szt.);
- wskaźnik rezultatu Działania 5.1 - Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze poręczeniowe (szt.).

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.1. Stopień osiągnięcia celów Osi priorytetowych

Jaka jest liczba etatów badawczych utworzonych w ramach Vouchera badawczego i Funduszu Badań i Wdrożeń?

Niniejsze badanie ewaluacyjne nie pozwoliło na zidentyfikowanie liczby etatów badawczych utworzonych w ramach projektów Fundusz Badań i Wdrożeń oraz Voucher Badawczy. Powodem niniejszej sytuacji jest fakt, iż jeden z beneficjentów ww. projektów nie wziął udziału w badaniu CAWI, natomiast beneficjent drugiego projektu nie wskazał wskaźnika dotyczącego liczby etatów badawczych jako spójnego z realizowanym przedsięwzięciem i tym samym nie wskazał osiągniętej wartości tego wskaźnika.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.5. Efekty projektów operatorskich, partnerskich i instrumentów finansowych

Jakie są nieplanowane (pozytywne i negatywne) efekty RPO WK-P 2007-2013?

Na występowanie dodatkowych, pozytywnych, efektów wskazała niewiele ponad jedna dziesiąta badanych beneficjentów. W zależności od tematyki realizowanego projektu wskazywano różne nieplanowane wartości dodane. W ramach Osi Priorytetowej 1. *Rozwój infrastruktury technicznej* zwrócono uwagę na większą skalę przedsięwzięcia możliwą do przeprowadzenia dzięki oszczędnościom w budżecie projektu, poprawę estetyki otoczenia danej inwestycji, wzrost atrakcyjności turystycznej danego obszaru, wzrost dynamiki inwestycyjnej niedotyczącej bezpośrednio projektu oraz poprawę bezpieczeństwa. W ramach Osi Priorytetowej 2. *Zachowanie i racjonalne*

użytkowanie środowiska wśród nieplanowanych efektów projektów przede wszystkim wskazywano na efekty „miękkie” dotyczące w szczególności nawiązywania kontaktów, promocji i dużego zainteresowania ze strony odbiorców działań projektowych. W przypadku Osi Priorytetowej 3. *Rozwój infrastruktury społecznej* wskazano większe niż planowane zainteresowanie stworzoną w ramach projektu infrastrukturą i wykorzystywanie jej na różne sposoby. Natomiast w Osi Priorytetowej 4. *Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* wskazano rozwój osób, które korzystały z zasadniczych efektów dofinansowanych przedsięwzięć. W ramach Osi Priorytetowej 5. *Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw* głównym efektem nieplanowanym był rozwój przedsiębiorstwa, przejawiający się m.in. w takich aspektach jak: utworzenie większej niż zakładana ilości miejsc pracy, pozyskanie nowych klientów, kontrahentów czy szybsze wprowadzenie nowych produktów na rynek. W przypadku projektów zorientowanych na odnowę zdegradowanych miejsc do dodatkowych efektów zaliczono, m.in.: poprawę wizerunku miast, wzrost zainteresowania miastem (podniesienie jego potencjału turystycznego), wzrost atrakcyjności miejscowości czy identyfikację odnowionych miejsc jako marki regionu i symbolu miasta. Ważnym niespodziewanym, pozytywnym, efektem jest także kontynuacja działań. W przypadku osi Priorytetowej 6. *Wsparcie rozwoju turystyki* do efektów nieplanowanych należy poziom zainteresowania stworzoną w ramach projektów infrastrukturą. Nieplanowanym pozytywnym efektem występującym w ramach Osi Priorytetowej 7. *Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy* było uporządkowanie przestrzeni wokół odrestaurowanego obiektu.

Nieplanowane efekty negatywne dostrzegli nieliczni beneficjenci. Wskazali oni na niezadowolenie uczestników projektów, nieprzewidziane koszty, utratę płynności finansowej z powodu braku zwrotu wydatków związanych z realizacją projektu, niezrealizowanie wskaźników projektu oraz trudność w utrzymaniu zatrudnienia.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.7. Dodatkowe efekty Programu

4.3. OCENA REALIZACJI RPO WK-P 2007-2013 POD KĄTEM EFEKTYWNOŚCI WYDATKOWANIA ŚRODKÓW

Czy środki w poszczególnych osiach priorytetowych były efektywne i przyniosły wymierne korzyści?

W celu uzyskania odpowiedzi na niniejsze pytanie dokonana została analiza kwot dofinansowania projektów przypadająca na jedną jednostkę wskaźnika. Dla każdej Osi priorytetowej wytypowano po 1 (najczęściej sprawozdawanym przez beneficjentów) wskaźniku produktu i rezultatu. Następnie dokonano sumowania wartości osiągniętych wskaźników ze wszystkich projektów, w których je sprawozdawano oraz sumowania wartości dofinansowania z tych projektów. Wynik ilorazu sumy kwoty dofinansowania oraz sumy wartości osiągniętych wskazuje na brak zaburzeń w racjonalności wydatkowania alokacji finansowej ani na występowanie ograniczeń w efektywności wydatkowania środków – co oznacza, iż środki w poszczególnych osiach priorytetowych były efektywnie wydatkowane. Względna proporcjonalność wydatkowanych środków do uzyskiwanych efektów wskazuje, iż przynoszą one wymierne efekty.

Rozdział: 2.4. EFEKTYWNOŚĆ WYDATKOWANIA ŚRODKÓW

Podrozdział: 2.4.1. Efektywność interwencji w poszczególnych Osiach priorytetowych

W których osiach osiągnięto najlepszą efektywność i dlaczego? W których osiach efektywność była mniejsza i dlaczego?

Ze względu na różnorodność produktów i rezultatów osiąganych w poszczególnych Osiach, dla celów porównawczych efektywności pomiędzy Osiami opracowano wskaźnik efektywności, który stanowi stosunek udziału wykorzystanej alokacji finansowej do średniego stopnia realizacji wskaźników danej osi reprezentującego uśredniony postęp rzeczowy. Mając na uwadze wartości wskaźnika efektywności

należy stwierdzić, iż z największą efektywnością wydatkowania środków mamy do czynienia w Osiach priorytetowych 3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz 8. *Pomoc techniczna*, gdyż skala osiągnięcia efektów jest w ich przypadku większa niż proporcjonalna do wydatkowanych środków. W pozostałych Osiach priorytetowych efektywność jest również na zadowalającym poziomie. Efektywność nieznacznie niższa niż proporcjonalna do skali wydatkowych środków występuje w Osi priorytetowej 2 *Zachowanie i racjonalne środków użytkowanie środowiska* oraz Osi priorytetowej 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw.

Rozdział: 2.4. EFEKTYWNOŚĆ WYDATKOWANIA ŚRODKÓW

Podrozdział: 2.4.1. Efektywność interwencji w poszczególnych Osiach priorytetowych

Jaka jest skala występowania efektu netto i efektu zdarzenia niezależnego w odniesieniu do wzrostu konkurencyjności?

Analiza efektu netto wykazała, iż przedsiębiorstwa, które objęto w ramach RPO WK-P 2007-2013 wsparciem zwiększyły swoją konkurencyjność. Dowodem tego jest: wzrost zatrudnienia, wzrost liczby kontrahentów, wzrost przychodów, wzrost nakładów inwestycyjnych oraz rozpoczynanie działalności innowacyjnej.

Efekt zdarzenia niezależnego oznacza efekty, jakie zostałyby osiągnięte w sytuacji nieuzyskania wsparcia przez wnioskodawców RPO WK-P. Z badania wynika, iż za szczególnie istotne należy uznać wspieranie innowacyjności oraz ekspansji na rynki zagraniczne, bowiem właśnie w tych aspektach efekt zdarzenia niezależnego jest niski. Efekt zdarzenia niezależnego na poziomie całego Programu, wskazuje, iż udzielone wsparcie w wysokim stopniu przyczyniło się do przyspieszenia realizacji działań przez beneficjentów, umożliwiło osiągnięcie efektów w większym zakresie, a w przypadku części projektów umożliwiło w ogóle realizację projektu.

Rozdział: 2.4. EFEKTYWNOŚĆ WYDATKOWANIA ŚRODKÓW

Podrozdział: 2.4.2. Efekt netto i efekt zdarzenia niezależnego

4.4. OKREŚLENIE STOPNIA TRWAŁOŚCI EFEKTÓW OSIĄGNIĘTYCH DZIĘKI WSPARCIU W RAMACH RPO WK-P NA LATA 2007-2013

Które efekty realizacji Programu należy uznać za trwałe? W których osiach uzyskano najwięcej trwałych efektów?

Za trwałe należy uznać efekty realizacji Programu odnoszące się do realizacji celu głównego i celów szczegółowych RPO WK-P 2007-2013. W związku z tym, że efekty te ze swej specyfiki cechują się relatywnie dużą trwałością, ich osiągnięcie świadczyć będzie o generowaniu przez Program trwałych rezultatów. Beneficjenci wskazywali, iż realizowane przez nich projekty przyczyniły się do uzyskania następujących trwałych efektów: wzrost zatrudnienia; zmniejszenie różnicy w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami województwa, w tym: obszarami miejskimi i wiejskimi; zwiększenie dochodów i poprawa poziomu życia mieszkańców oraz wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju.

Badanie ilościowe wykazało, iż z największym oddziaływaniem na osiągnięcie trwałych efektów mamy do czynienia w przypadku Osi priorytetowej 1 Rozwój infrastruktury technicznej. W przypadku badania jakościowego, za najbardziej trwałe w każdej z osi priorytetowych uznano efekty infrastrukturalne projektów.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.3. Stopień trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu

Czy uzyskane efekty pozostaną trwałe?

W celu określenia trwałości uzyskanych efektów, beneficjentów poproszono o wskazanie czynników wpływających na możliwość zachowania trwałości efektów projektów. I tak, w przypadku Osi Priorytetowych 1. Rozwój infrastruktury technicznej, 3. Rozwój infrastruktury społecznej oraz 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, za czynniki pozytywnie wpływające na trwałość uznano przede wszystkim rozwiązania gwarantujące jakość wykonania prac w ramach inwestycji lub jakość zakupionej infrastruktury. W Osi Priorytetowej 2. Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska czynnikiem tym jest pogoda, zaś w kontekście czynników kształtujących trwałość efektów wsparcia w ramach Osi priorytetowej 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw mamy do czynienia z uwarunkowaniami, które określić można jako ogólne czynniki dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej (np. popyt). W odniesieniu do projektów realizowanych w ramach Osi priorytetowej 6. Wsparcie rozwoju turystyki akcentowano pozytywne oddziaływanie działań marketingowych na trwałość efektów wsparcia. Natomiast w ramach Osi priorytetowej 7 inwestycje w poprawę jakości tkanki miejskiej generują trwały efekt w postaci wzrostu wartości nieruchomości na danym obszarze.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.3. Stopień trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu

Jak mieszkańcy województwa oceniają zrealizowane projekty współfinansowane z RPO WK-P 2007-2013? Na ile były one trafne i jak długo pozostaną trwałe?

Mieszkańcy oceniają zrealizowane projekty współfinansowane z RPO WK-P 2007-2013 pozytywnie. Aż 97,7% badanych (którzy wskazali, że znają RPO WK-P) oceniło, iż Program przyczynia się do rozwoju województwa, z czego 60,9% badanych wyraziło taką opinię w sposób zdecydowany. Taki rozkład odpowiedzi wskazuje, iż beneficjenci traktują RPO WK-P jako trafne narzędzie wsparcia rozwoju województwa. Wskazania, w których respondenci kwestionowali oddziaływanie Programu na rozwój województwa były incydentalne.

Rozdział: 2.3. STOPIEŃ REALIZACJI CELÓW OSI PRIORYTETOWYCH

Podrozdział: 2.3.3. Stopień trwałości efektów osiągniętych dzięki wsparciu

4.5. OCENA SYSTEMU REALIZACJI PROGRAMU.

Czy system planowania, zarządzania i wdrażania Programu był dobrze przygotowany? Czy był adekwatny/ użyteczny dla beneficjentów i IZ?

System planowania i zarządzania RPO WK-P 2007-2013 był dobrze przygotowany. Interwencja RPO WK-P 2007-2013 została zaplanowana prawidłowo, zgodnie z zasadą piramidy. Oznacza to, iż na jeden, ogólny cel Programu składa się kilka osi priorytetowych, wskazujących pola interwencji w jakich zakłada się udzielać wsparcia by osiągnąć cel główny - poprawę konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru. Każdej z osi priorytetowych przypisano 2-6 Działań, które określają sposób, w jaki planowano działać w zidentyfikowanych obszarach tematycznych (osiach). Zaś do Działań przypisano konkretne typy projektów, czyli rodzaje interwencji.

Pozytywnie należy ocenić system wdrażania RPO WK-P na lata 2007-2013. Proces naboru i oceny wniosków ulegał modyfikacjom (tj. zmianom w dokumentacji konkursowej, zwiększeniu przejrzystości procedur, dbałości o jednoznaczność i zrozumiałość kryteriów oceny), które zwiększały jego użyteczność zarówno w kontekście potrzeb IZ, jak i projektodawców. Usprawnienia wprowadzane przez IZ w zakresie procesu naboru i oceny wniosków oraz kontraktowania umów miały przede wszystkim na celu podniesienie jakości składanych wniosków o dofinansowanie.

Zarządzanie Programem poddano analizie w kontekście dwóch kluczowych procesów zarządzania - monitoringu i kontroli. Generalnie, pracownicy IZ RPO WK-P 2007-2013 przeciętnie oceniają funkcjonujący w perspektywie 2007-2013 system monitoringowy. System kontroli pracownicy IZ ocenili pozytywnie, m.in. za sprawą jego elastyczności. Jednakże, z perspektywy beneficjentów, był on

stosunkowo uciążliwy - w badaniu jakościowym negatywnie oceniono biurokratyczną stronę kontroli oraz fakt, iż beneficjent mógł być kontrolowany wielokrotnie.

Rozdział: 2.1. SYSTEM REALIZACJI RPO WKP-P 2007-2013 I DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU

Podrozdziały: 2.1.1. Planowanie Programu, 2.1.2. Wdrażanie Programu, 2.1.3. Zarządzanie Programem

W których sferach system był dobrze zorganizowany?

System realizacji RPO WK-P na lata 2007-2013 był dobrze zorganizowany w aspekcie naboru i oceny wniosków o dofinansowanie, na co wskazują: (1) wprowadzanie modyfikacji (doprecyzowanie niejasnych zapisów, wskazanie praktycznych przykładów i wzorców wypełnienia) zwiększających użyteczność dokumentacji konkursowej; (2) wykorzystanie atutów wynikających z procesowej specjalizacji pracy (co pozwoliło na profesjonalizację oceny, odciążenie pracowników oceniających wnioski, usprawnienie obsługi procesu naboru i wyboru projektów oraz zwiększenie skuteczności pracy) oraz (3) weryfikacja dokumentacji w zakresie oddziaływania na środowisko na etapie oceny formalnej wniosków o dofinansowanie.

Pozytywnie oceniono także planowanie naboru wniosków z odpowiednim wyprzedzeniem, co pozwoliło przedstawicielom poszczególnych komórek IZ zaplanować swoją pracę, a beneficjentom składać projekty lepiej przygotowane.

Na etapie rozliczania wniosków o płatność, jako szczególnie użyteczne wskazano podejście ze strony IZ (które także stosowano na etapie naboru i oceny projektów), polegające na wspieraniu i informowaniu beneficjentów, co ułatwiało przejście przez proces rozliczenia.

W kontekście zarządzania Programem dobrze zorganizowany był system kontroli w ramach RPO WK-P 2007-2013, który cechował się relatywnie dużą elastycznością, co oznacza, iż był na bieżąco dostosowywany do wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań (opracowano - dobrze ocenianą przez pracowników zaangażowanych w realizację Programu - metodologię doboru projektów do kontroli oraz metodologię doboru dokumentów).

Rozdział: 2.1. SYSTEM REALIZACJI RPO WKP-P 2007-2013 I DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU

Podrozdziały: 2.1.2. Wdrażanie Programu, 2.1.3. Zarządzanie Programem

W których sferach system był „najsłabszym ogniwem” czy „wąskim gardłem”? Jakie działania naprawcze stosowano?

„Wąskim gardłem” RPO WK-P 2007-2013 był zbyt długi czas oceny złożonych wniosków o dofinansowanie oraz zbyt długi czas kontraktowania. Zbyt długi okres realizacji ww. zadań był jednym z najważniejszych ograniczeń systemu realizacji Programu. Do aspektów ocenionych negatywnie należy także brak symetryczności obowiązujących obie strony zasad w zakresie terminów.

W perspektywie IZ problemy z dochowaniem terminów określonych procedurami wynikały w największym stopniu z niewystarczających zasobów kadrowych instytucji. W szczególności miało to miejsce w okresie naborów i oceny wniosków o dofinansowanie, kiedy dochodziło do spiętrzenia obowiązków. Wydłużenie terminu rozstrzygnięcia części konkursów wynikało także z bardzo dużej ilości złożonych wniosków o dofinansowanie.

Wąskim gardłem procesu weryfikowania wniosków o płatność, był długi czas oczekiwania beneficjenta na płatność. Jeśli chodzi o proces monitoringu, największą barierą był brak bieżącego pozyskiwania i gromadzenia wszystkich wymaganych danych sprawozdawczych, w szczególności w zakresie wskaźników. Generowało to konieczność pozyskiwania potrzebnych danych i informacji, poza systemem monitoringu, co wiązało się z dodatkowym nakładem pracy i czasu, i jednocześnie nie było w pełni skuteczne. Dla beneficjentów uciążliwy był natomiast proces kontroli.

Do wąskich gardeł systemu realizacji RPO WK-P na lata 2007-2013 zaliczono także wymogi proceduralne tj. zbiurokratyzowanie systemu oraz system informatyczny.

W ramach podejmowanych działań naprawczych pracowników IZ przenoszono na inne stanowiska / do komórek potrzebujących w danym momencie wsparcia osobowego.

Rozdział: 2.1. SYSTEM REALIZACJI RPO WKP-P 2007-2013 I DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU

Podrozdział: 2.1.4. Dobre praktyki i wąskie gardła systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013

4.6. IDENTYFIKACJA BARIER/TRUDNOŚCI W REALIZACJI PROJEKTÓW FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW RPO WK-P NA LATA 2007-2013 ORAZ STOPIEŃ ICH PRZEWYCIĘŻENIA.

Jakie były główne bariery/ trudności w realizacji projektów z punktu widzenia beneficjentów i Instytucji Zarządzającej?

Główną barierą / trudnością w realizacji projektów z punktu widzenia beneficjentów była biurokracja, zawierająca w sobie szereg szczegółowych procedur, wymogów i rozwiązań formalnych. Jednakże dla wnioskodawców problem stanowiły nie tyle pojedyncze procedury i formalne wymagania, ale ich łączna liczba i wewnętrzna złożoność. Do innych trudności należały: uznanie części poniesionych wydatków za niekwalifikowalne, zmieniające się interpretacje/wytyczne i niejasne wytyczne Instytucji Zarządzającej. W badaniu jakościowym zwrócono natomiast uwagę na problemy z wykonawcami zadań w projekcie, trudności wynikające z realizacji projektu w formule partnerskiej, konieczność wprowadzania zmian w projekcie w trakcie jego realizacji, problemy kadrowe beneficjentów, utrudnioną komunikację z IZ / opiekunem projektu, problemy z procedurą zamówień publicznych, trudności w osiągnięciu założonych wartości wskaźników oraz ryzyko i nieprzewidziane okoliczności ujawniające się w trakcie realizacji projektu.

Rozdział: 2.5. BARIERY I TRUDNOŚCI W REALIZACJI PROJEKTÓW

Podrozdział: 2.5.1. Identyfikacja barier i trudności w realizacji projektów

Które bariery/ trudności sprawiały największe problemy w realizacji projektu, i jak były niwelowane?

Za bariery i trudności o największym znaczeniu uznać należy: obciążenia biurokratyczne i wynikająca z tego czasochłonność procedur stosowanych w Programie; zmienność i niejasność obowiązujących regulacji i wytycznych; problemy finansowe beneficjentów związane z realizacją projektu; problemy z realizacją zadań projektowych (problemy z wykonawcami, braki kadrowe, niekorzystne warunki atmosferyczne itp.) zagrażające niekiedy osiągnięciu założonych wartości wskaźników. Specyficznym problemem dotyczącym bezpośrednio Instytucji Zarządzającej były natomiast trudności kadrowe wynikające z fluktuacji pracowników (i związanymi z tym ograniczeniami w budowaniu odpowiednio doświadczonej kadry) i ilościowego niedoboru pracowników w kontekście realizacji niektórych zadań.

Jeśli chodzi o działania niwelujące barierę biurokratyczną – z uwagi na nadrzędne wobec IZ wymagania i zalecenia – podjęcie działań zaradczych eliminujących obciążenia proceduralne było niemożliwe. Do działań naprawczych dotyczących problemów związanych z realizacją zadań projektowych należały: modyfikowanie sposobu realizacji zadań, wydłużenie czasu realizacji projektu czy zlecanie zadań w projekcie innym wykonawcom. Niwelowanie problemów kadrowych dotyczących IZ ograniczone było ilością środków finansowych, które mogły być przeznaczone na rozwój ilościowy i jakościowy kadr. **Rozdział:** 2.5. BARIERY I TRUDNOŚCI W REALIZACJI PROJEKTÓW

Podrozdział: 2.5.2. Kategoryzacja i priorytetyzacja zidentyfikowanych barier i trudności w realizacji projektów

Który etap „życia projektu” sprawiał największe trudności, a który najmniejsze? Z czego to wynikało?

Najważniejsze zidentyfikowane problemy (tj. obciążenia biurokratyczne, czasochłonność procedur, zmienność i niejasność obowiązujących wytycznych) nie dotyczą w większości przypadków

określonego etapu „życia projektu”, ale mają charakter całościowy. Również zidentyfikowane w badaniu trudności finansowe dotyczą zarówno etapu aplikowania o wsparcie (zgromadzenie środków pokrywających kwotę wkładu własnego), jak i etapu realizacji (konieczność sfinansowania prowadzonych działań przed otrzymaniem środków finansowych z Programu). Jedyną barierą, która nie ma charakteru całościowego są trudności w realizacji zadań projektowych, które dotyczą etapu realizacji projektu.

Rozdział: 2.5. BARIERY I TRUDNOŚCI W REALIZACJI PROJEKTÓW

Podrozdział: 2.5.2. Kategoryzacja i priorytetyzacja zidentyfikowanych barier i trudności w realizacji projektów

4.7. OKREŚLENIE DOBRZYCH PRAKTYK W ZAKRESIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA RPO WK-P NA LATA 2007-2013.

Do dobrych praktyk systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013 zaliczyć należy przede wszystkim jego „zwinność” / „adaptacyjność”, którą rozumieć należy jako zdolność do reagowania i przystosowywania się do zmiennego otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego. Do listy dobrych praktyk należą także:

- specjalizacja procesowa – rozumiana jako podział pracy pomiędzy poszczególnych pracowników IZ w oparciu o osie priorytetowe;
- jakość zasobów ludzkich – wysoko wykwalifikowana i doświadczona kadra;
- koordynacja i współpraca – dobra jakość współpracy pomiędzy pracownikami komórek zaangażowanych w realizację Programu oraz mała ilość departamentów zaangażowanych w realizację RPO WK-P 2007-2013;
- ukierunkowanie na beneficjenta – podejmowanie działań z zakresu obniżania obciążeń administracyjnych dla beneficjentów;
- podział kompetencji – klarowny podział obowiązków na zadania o charakterze zarządczym i wdrożeniowym i ich przypisanie poszczególnym komórkom IZ zaangażowanym w realizację Programu;
- informacja i promocja – szkolenia, spotkania dla wnioskodawców, Drzwi Otwarte oraz kontakt z beneficjentami.

Rozdział: 2.1. SYSTEM REALIZACJI RPO WK-P 2007-2013 I DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU

Podrozdziały: 2.1.4. Dobre praktyki i wąskie gardła systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013

Spis ilustracji

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Udział projektów, które przyczyniają się do osiągnięcia określonych efektów powiązanych z celami Programu	62
Wykres 2. Wartość syntetycznego wskaźnika rozwoju	83
Wykres 3. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 1	93
Wykres 4. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 2	94
Wykres 5. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 3	97
Wykres 6. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 4	98
Wykres 7. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 5	101
Wykres 8. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 6	103
Wykres 9. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 7	104
Wykres 10. Stopień realizacji wskaźników w ramach Osi priorytetowej 8	105
Wykres 11. Udział liczby wskaźników osiągniętych co najmniej na poziomie dostatecznym (więcej niż 50% wartości docelowej) w całkowitej liczbie wskaźników	107
Wykres 12. Struktura alokacji Osi priorytetowej 2 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego	111
Wykres 13. Struktura alokacji Osi priorytetowej 3 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego	113
Wykres 14. Struktura alokacji Osi priorytetowej 4 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego	115
Wykres 15. Struktura alokacji Osi priorytetowej 5 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego	119
Wykres 16. Struktura alokacji Osi priorytetowej 6 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego	121
Wykres 17. Struktura alokacji Osi priorytetowej 7 ze względu na typ beneficjenta w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego	123
Wykres 18. Zasięg oddziaływania projektów	129
Wykres 19. Wiedza na temat Funduszy Europejskich wśród mieszkańców województwa	130
Wykres 20. Spontaniczna znajomość Programów Operacyjnych wśród mieszkańców województwa	130
Wykres 21. Znajomość Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego wśród mieszkańców województwa	131
Wykres 22. Kierunki wykorzystania środków RPO WK-P wg mieszkańców województwa	132
Wykres 23. Dostrzeganie przez mieszkańców powstałych dzięki RPO WK-P zmian w najbliższym otoczeniu a podregion zamieszkania	133
Wykres 24. Obszary zmian powstałych dzięki RPO WK-P w opinii mieszkańców	134
Wykres 25. Profil świadomych i nieświadomych odbiorców wsparcia RPO WK-P wśród mieszkańców	136
Wykres 26. Ocena wpływu realizacji projektów na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów	138
Wykres 27. Ocena wpływu realizacji projektów na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów w podziale na Osi priorytetowe	139
Wykres 28. Ocena występowania poszczególnych efektów na koniec okresu trwałości projektów	145
Wykres 29. Wpływ środków RPO WK-P na rozwój województwa w opinii mieszkańców	146
Wykres 30. Deklaracja korzystania osobiście z efektów RPO WK-P	146
Wykres 31. Typy przedsięwzięć realizowanych ramach Działania 5.2, 5.3, 5.4, 5.5 oraz 5.6	152
Wykres 32. Struktura przedsiębiorstw wspartych w ramach Działania 5.2, 5.3, 5.4 i 5.5 wg rodzaju przedsiębiorstwa	155
Wykres 33. Struktura beneficjentów ostatecznych Działania 5.1 wg sekcji PKD 2007	157
Wykres 34. Struktura beneficjentów ostatecznych Działania 5.1 według rodzaju przedsiębiorstwa	158
Wykres 35. Zakres oddziaływania projektów operatorskich oraz projektów zakładających wsparcie bezpośrednie	161

Wykres 36. Ocena wpływu realizacji projektów operatorskich oraz projektów zakładających wsparcie bezpośrednie na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów	162
Wykres 37. Zasięg oddziaływania projektów partnerskich oraz projektów realizowanych indywidualnie	163
Wykres 38. Ocena wpływu realizacji projektów partnerskich oraz projektów realizowanych indywidualnie na osiągnięcie poszczególnych trwałych efektów	163
Wykres 39. Występowanie efektów dodatkowych, pozytywnych i negatywnych	166
Wykres 40. Wartość wskaźnika efektywności	173
Wykres 41. Ocena sytuacji w przypadku braku otrzymania dofinansowania – skala występowania efektu zdarzenia niezależnego	180
Wykres 42. Problemy w realizacji projektów napotymane przez beneficjentów w trakcie przygotowywania, realizacji, czy rozliczania projektu	181

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura populacji i próby badania CAWI	26
Tabela 2. Struktura populacji i próby badania CATI	27
Tabela 3. Osie priorytetowe i Działania / Poddziałania w ramach RPO WK-P 2007-2013 i podział środków EFRR	29
Tabela 4. Stopień realizacji wskaźników celu głównego Programu - Poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru	54
Tabela 5. Stopień realizacji wskaźników Celu szczegółowego 1. Zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego	55
Tabela 6. Stopień realizacji wskaźników Celu szczegółowego 2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu	57
Tabela 7. Stopień realizacji wskaźników Celu szczegółowego 3. Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców	59
Tabela 8. Stopień realizacji celów szczegółowych Programu	61
Tabela 9. Rozkład projektów według Osi, Działań i Poddziałań	89
Tabela 10. Stopień realizacji wskaźników horyzontalnych	92
Tabela 11. Udział mieszkańców dostrzegających w najbliższej okolicy przedsięwzięcia związane z poszczególnymi Ośmi priorytetowymi i Działaniami RPO WK-P	135
Tabela 12. Struktura projektów wg działów gospodarki	148
Tabela 13. Struktura projektów pod względem Działu gospodarki w poszczególnych powiatach województwa kujawsko-pomorskiego	150
Tabela 14. Struktura przedsiębiorstw wspartych w ramach Działań 5.2, 5.3, 5.4 i 5.5 wg Sekcji PKD 2007	153
Tabela 15. Kwota dofinansowania przypadająca na 1 jednostkę wskaźnika	170
Tabela 16. Skala efektu netto i efektu zdarzenia niezależnego w zakresie poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw	177
Tabela 17. Poglądowa ekstrapolacja wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw	178
Tabela 18. Wskaźniki traktowane jako zagrożone w realizowanym w 2015 roku badaniu ewaluacyjnym pn.: <i>Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013</i>	220
Tabela 19. Rozkład kwoty dofinansowania (tys. zł) w poszczególnych powiatach i gminach w podziale na Działania (Działania 1.1-3.3)	223
Tabela 20. Rozkład kwoty dofinansowania (tys. zł) w poszczególnych powiatach i gminach w podziale na Działania (Działania 4.1-7.2)	228

SPIS MAP

Mapa 1. Wskaźnik zatrudnienia w 2015 roku (%)	63
Mapa 2. Udział długotrwale bezrobotnych wśród ogółu osób bezrobotnych w 2015 roku (%)	64
Mapa 3. Stopa bezrobocia wg BAEL w 2015 roku (%)	65

Mapa 4. Saldo migracji w 2014 roku (promile).....	66
Mapa 5. Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych w przeliczeniu na 100 tys. ludności w 2015 roku (osoby).....	67
Mapa 6. Długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w przeliczeniu na 100 km ² powierzchni w 2015 roku (km).....	68
Mapa 7. Liczba uczniów szkół podstawowych przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu w 2012 roku (osoby).....	69
Mapa 8. Udział gospodarstw domowych z komputerem osobistym i dostępem do Internetu w całkowitej liczbie gospodarstw domowych w 2015 roku (%).....	70
Mapa 9. Liczba udzielonych noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2015 roku (szt.).....	71
Mapa 10. Udział produktu krajowego brutto wg parytetu siły nabywczej na mieszkańca w średniej wartości dla UE w 2014 roku (%).....	72
Mapa 11. Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 roku (zł).....	73
Mapa 12. Wartość dodana brutto w przeliczeniu na 1 pracującego w 2014 roku (zł).....	74
Mapa 13. Wartość nakładów inwestycyjnych w sektorze prywatnym w przeliczeniu na mieszkańca 2014 roku (zł).....	75
Mapa 14. Udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową w PKB w 2013 roku (%).....	76
Mapa 15. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2015 roku (szt.).....	77
Mapa 16. Całkowita emisja głównych zanieczyszczeń powietrza w przeliczeniu na km ² powierzchni w 2015 roku (tys. ton).....	78
Mapa 17. Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków w całkowitej liczbie ludności w 2015 roku (%).....	79
Mapa 18. Udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej ilości odpadów w 2013 roku (%).....	80
Mapa 19. Udział produkcji energii z odnawialnych źródeł energii w produkcji energii ogółem w 2015 roku (%).....	81
Mapa 20. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 1 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania.....	109
Mapa 21. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 2 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania.....	110
Mapa 22. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 3 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania.....	112
Mapa 23. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 4 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania.....	114
Mapa 24. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 5 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania.....	116
Mapa 25. Kwota alokacji przeznaczona na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw w Działaniach 5.2, 5.3 i 5.5 w przeliczeniu na 1 podmiot gospodarki narodowej oraz struktura alokacji ze względu na rodzaj projektu.....	118
Mapa 26. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 6 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania.....	120
Mapa 27. Wielkość alokacji Osi priorytetowej 7 w przeliczeniu na mieszkańca oraz jej struktura ze względu na Działania.....	122
Mapa 28. Kwota alokacji wg gmin (tys. zł).....	124
Mapa 29. Kwota alokacji w przeliczeniu na mieszkańca (zł).....	125
Mapa 30. Kwota alokacji wg powiatów (mln zł).....	126
Mapa 31. Kwota alokacji w przeliczeniu na mieszkańca wg powiatów (zł).....	127
Mapa 32. Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wg powiatów (EPC).....	128

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Logika interwencji RPO WK-P 2007-2013	38
Rysunek 2. Struktura logiczna interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013 – Priorytety I - II.....	40
Rysunek 3. Struktura logiczna interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013 – Priorytety III – IV	41
Rysunek 4. Struktura logiczna interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013 – Priorytety V-VI.....	42
Rysunek 5. Struktura logiczna interwencji w ramach RPO WK-P 2007-2013 – Priorytety VII-VIII	43
Rysunek 6. Dobre praktyki systemu realizacji RPO WK-P 2007-2013.....	52
Rysunek 7. Udział alokacji finansowej przeznaczanej na wsparcie spójne z poszczególnymi obszarami Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020	85
Rysunek 8. Skuteczność wsparcia spójnego z poszczególnymi obszarami Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020	86

Załączniki

Załącznik 1. ROZKŁAD PROJEKTÓW WG DZIAŁU GOSPODARKI W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
Aleksandrów Kujawski	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	7
	12 Budownictwo	1
	14 Hotele i restauracje	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Aleksandrów Kujawski Suma		17
Aleksandrów Kujawski - miasto	00 Nie dotyczy	1
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	5
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	7
Aleksandrów Kujawski - miasto Suma		18
Barcin	00 Nie dotyczy	6
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	12 Budownictwo	2
	14 Hotele i restauracje	1
	17 Administracja publiczna	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	7
Barcin Suma		18
Bartniczka	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Bartniczka Suma		4
Baruchowo	00 Nie dotyczy	2
	17 Administracja publiczna	3
	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Baruchowo Suma		6
Bądkowo	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Bądkowo Suma		3
Białe Błota	00 Nie dotyczy	3
	04 Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych	1
	05 Wytwarzanie urządzeń transportowych	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	17
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	3
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	10 Poczta i telekomunikacja	1
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	3
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	8
Białe Błota Suma		42
Bobrowniki	00 Nie dotyczy	1
Bobrowniki Suma		1
Bobrowo	00 Nie dotyczy	2
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
Bobrowo Suma		3
	00 Nie dotyczy	1
	17 Administracja publiczna	3
Boniewo	18 Edukacja	1
Boniewo Suma		5
	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	3
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	13 Handel hurtowy i detaliczny	4
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Brodnica	22 Inne niewyszczególnione usługi	5
Brodnica Suma		17
	00 Nie dotyczy	7
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	8
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	17 Administracja publiczna	3
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Brodnica - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	12
Brodnica - miasto Suma		35
	00 Nie dotyczy	5
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	3
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	2
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Brześć Kujawski	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Brześć Kujawski Suma		15
	00 Nie dotyczy	1
Brzozie	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Brzozie Suma		2
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
Brzuze	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Brzuze Suma		3
	00 Nie dotyczy	3
Bukowiec	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
Bukowiec Suma		4
	00 Nie dotyczy	20
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	16
	05 Wytwarzanie urządzeń transportowych	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	56
	10 Poczta i telekomunikacja	1
	11 Transport	16
	12 Budownictwo	6
	13 Handel hurtowy i detaliczny	13
	14 Hotele i restauracje	6
	15 Pośrednictwo finansowe	1
	16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	2
	17 Administracja publiczna	3
	18 Edukacja	7
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	24
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	2
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	2
Bydgoszcz	22 Inne niewyszczególnione usługi	142
Bydgoszcz Suma		318
Bytoń	17 Administracja publiczna	1
Bytoń Suma		1
Cekcyn	00 Nie dotyczy	5

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Cekcyn Suma		10
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	3
	17 Administracja publiczna	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
Chelmno	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Chelmno Suma		9
	00 Nie dotyczy	6
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	3
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	14 Hotele i restauracje	2
	17 Administracja publiczna	2
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Chelmno - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	6
Chelmno - miasto Suma		24
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	3
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Chelmża	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Chelmża Suma		15
	00 Nie dotyczy	4
	18 Edukacja	1
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Chelmża - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	5
Chelmża - miasto Suma		11
	00 Nie dotyczy	4
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	2
Chocień	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
Chocień Suma		7
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Chodecz	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Chodecz Suma		5
Chrostkowo	00 Nie dotyczy	3
Chrostkowo Suma		3
	00 Nie dotyczy	2
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
	17 Administracja publiczna	1
Ciechocin	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Ciechocin Suma		5
	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	14 Hotele i restauracje	5
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
Ciechocinek	22 Inne niewyszczególnione usługi	12
Ciechocinek Suma		22
	00 Nie dotyczy	4
Czernikowo	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	2
	22 Inne niewyszczególnione usługi	4
Czernikowo Suma		14
Dąbrowa	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Dąbrowa Suma		1
	00 Nie dotyczy	1
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Dąbrowa Biskupia		4
Dąbrowa Biskupia Suma		4
	00 Nie dotyczy	1
	14 Hotele i restauracje	1
	17 Administracja publiczna	2
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Dąbrowa Chełmińska		6
Dąbrowa Chełmińska Suma		6
	00 Nie dotyczy	1
	17 Administracja publiczna	2
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Dębowa Łąka		5
Dębowa Łąka Suma		5
	00 Nie dotyczy	2
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	17 Administracja publiczna	3
	18 Edukacja	2
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Dobrcz		10
Dobrcz Suma		10
Dobre	00 Nie dotyczy	4
Dobre Suma		4
	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	17 Administracja publiczna	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Dobrzyń nad Wisłą		6
Dobrzyń nad Wisłą Suma		6
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	17 Administracja publiczna	1
Dragacz		3
Dragacz Suma		3
	00 Nie dotyczy	3
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	1
Drzycim		5
Drzycim Suma		5
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	17 Administracja publiczna	2
	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Fabianki		8
Fabianki Suma		8
	00 Nie dotyczy	3
	14 Hotele i restauracje	3
Gąsawa		6
Gąsawa Suma		6
	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	3
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	17 Administracja publiczna	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	4
Gniewkowo		12
Gniewkowo Suma		12
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
Golub-Dobrzyń		5

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	17 Administracja publiczna	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	4
Golub-Dobrzyń Suma		11
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	12 Budownictwo	1
	14 Hotele i restauracje	1
	16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	1
Golub-Dobrzyń - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	7
Golub-Dobrzyń - miasto Suma		13
	00 Nie dotyczy	6
Gostycyn	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Gostycyn Suma		7
	00 Nie dotyczy	5
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Górzno	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Górzno Suma		8
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	8
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	10 Poczta i telekomunikacja	1
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	2
Grudziądz	22 Inne niewyszczególnione usługi	6
Grudziądz Suma		24
	00 Nie dotyczy	5
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	11
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	12 Budownictwo	2
	14 Hotele i restauracje	3
	17 Administracja publiczna	6
	18 Edukacja	2
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Grudziądz - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	39
Grudziądz - miasto Suma		73
	00 Nie dotyczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Gruta	17 Administracja publiczna	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Gruta Suma		5
	00 Nie dotyczy	1
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	12 Budownictwo	1
	14 Hotele i restauracje	2
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
Inowrocław	22 Inne niewyszczególnione usługi	5
Inowrocław Suma		15
	00 Nie dotyczy	10
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	15
	12 Budownictwo	4
Inowrocław - miasto	14 Hotele i restauracje	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	5
	22 Inne niewyszczególnione usługi	32
Inowrocław - miasto Suma		73
	00 Nie dotyczy	2
Izbica Kujawska	17 Administracja publiczna	1
Izbica Kujawska Suma		3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
Jabłonowo Pomorskie	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
Jabłonowo Pomorskie Suma		3
	00 Nie dotyczy	4
Janikowo	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Janikowo Suma		7
	00 Nie dotyczy	2
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
Janowiec Wielkopolski	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Janowiec Wielkopolski Suma		5
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
Jeziora Wielkie	14 Hotele i restauracje	1
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Jeziora Wielkie Suma		6
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Jeżewo	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
Jeżewo Suma		2
	00 Nie dotyczy	2
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Kamień Krajeński	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Kamień Krajeński Suma		4
	00 Nie dotyczy	2
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Kcynia	17 Administracja publiczna	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Kcynia Suma		7
	00 Nie dotyczy	4
Kęsowo	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Kęsowo Suma		5
	00 Nie dotyczy	4
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	3
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Kijewo Królewskie	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Kijewo Królewskie Suma		11
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	17 Administracja publiczna	3
Kikół	18 Edukacja	1
Kikół Suma		5
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	2
Koneck	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	2
Koneck Suma		4
	00 Nie dotyczy	7
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	2
Koronowo	12 Budownictwo	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	18 Edukacja	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	8
Koronowo Suma		21
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
Kowal	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Kowal Suma		6
	00 Nie dotyczy	1
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	17 Administracja publiczna	1
Kowal - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Kowal - miasto Suma		4
	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	5
	18 Edukacja	1
Kowalewo Pomorskie	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Kowalewo Pomorskie Suma		11
	00 Nie dotyczy	5
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	2
	12 Budownictwo	3
	14 Hotele i restauracje	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Kruszwica	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Kruszwica Suma		17
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
Książki	17 Administracja publiczna	1
Książki Suma		2
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	2
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
Lipno	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Lipno Suma		9
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	17 Administracja publiczna	2
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	3
Lipno - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	6
Lipno - miasto Suma		14
	00 Nie dotyczy	1
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Lisewo	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Lisewo Suma		5
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	17 Administracja publiczna	1
Lniano	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Lniano Suma		6
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
Lubanie	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Lubanie Suma		3
	00 Nie dotyczy	3
Lubicz	04 Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	5
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	18 Edukacja	2
	22 Inne niewyszczególnione usługi	7
Lubicz Suma		19
	00 Nie dotyczy	2
	17 Administracja publiczna	1
Lubień Kujawski	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Lubień Kujawski Suma		4
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
Lubiewo	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Lubiewo Suma		8
	00 Nie dotyczy	6
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	17 Administracja publiczna	2
	18 Edukacja	1
Lubraniec	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Lubraniec Suma		13
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	17 Administracja publiczna	1
Łabiszyn	22 Inne niewyszczególnione usługi	4
Łabiszyn Suma		6
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	18 Edukacja	2
Łasin	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	3
Łasin Suma		9
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	4
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	2
Łubianka	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Łubianka Suma		11
	00 Nie dotyczy	8
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	5
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	14 Hotele i restauracje	4
	17 Administracja publiczna	3
	18 Edukacja	1
Łysomice	22 Inne niewyszczególnione usługi	4
Łysomice Suma		29
	00 Nie dotyczy	6
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	3
Mogilno	22 Inne niewyszczególnione usługi	6
Mogilno Suma		17
	00 Nie dotyczy	4
	17 Administracja publiczna	1
Mrocza	18 Edukacja	1
Mrocza Suma		6
	00 Nie dotyczy	4
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
Nakło nad Notecią	12 Budownictwo	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	17 Administracja publiczna	4
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	22 Inne niewyszczególnione usługi	11
Nakło nad Notecią Suma		25
Nieszawa	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
Nieszawa Suma		1
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	6
	12 Budownictwo	2
	17 Administracja publiczna	1
Nowa Wieś Wielka	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Nowa Wieś Wielka Suma		11
	00 Nie dotyczy	2
Nowe	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Nowe Suma		5
	00 Nie dotyczy	1
Obrowo	16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	2
Obrowo Suma		3
	00 Nie dotyczy	5
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
Osie	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Osie Suma		8
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	7
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	14 Hotele i restauracje	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
Osielsko	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Osielsko Suma		16
	00 Nie dotyczy	2
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	17 Administracja publiczna	1
Osiężyn	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Osiężyn Suma		5
	00 Nie dotyczy	2
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	13 Handel hurtowy i detaliczny	2
Pakość	22 Inne niewyszczególnione usługi	4
Pakość Suma		9
	00 Nie dotyczy	2
Papowo Biskupie	04 Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych	1
Papowo Biskupie Suma		3
	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	3
	13 Handel hurtowy i detaliczny	2
	17 Administracja publiczna	1
Piotrków Kujawski		
Piotrków Kujawski Suma		8
	00 Nie dotyczy	4
Płużnica	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Płużnica Suma		6
	00 Nie dotyczy	2
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	1
Pruszcz	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Pruszcz Suma		7
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
Raciążek	17 Administracja publiczna	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	18 Edukacja	1
Raciążek Suma		4
	00 Nie dotyczy	1
Radomin	17 Administracja publiczna	1
Radomin Suma		2
	00 Nie dotyczy	4
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Radziejów	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Radziejów Suma		12
	00 Nie dotyczy	6
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	2
	17 Administracja publiczna	3
	18 Edukacja	3
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	3
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Radziejów - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Radziejów - miasto Suma		22
Radzyń Chełmiński	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
Radzyń Chełmiński Suma		1
	00 Nie dotyczy	7
Rogowo	22 Inne niewyszczególnione usługi	4
Rogowo Suma		11
Rogóżno	00 Nie dotyczy	1
Rogóżno Suma		1
	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	17 Administracja publiczna	1
Rojewo	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Rojewo Suma		6
	00 Nie dotyczy	4
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	12 Budownictwo	1
	16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	2
	17 Administracja publiczna	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Rypin	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Rypin Suma		16
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	17 Administracja publiczna	2
	18 Edukacja	2
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
Rypin - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	7
Rypin - miasto Suma		16
Sadki	18 Edukacja	1
Sadki Suma	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
		2
	00 Nie dotyczy	5
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	17 Administracja publiczna	7
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Sępólno Krajeńskie	22 Inne niewyszczególnione usługi	8

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
Sępólno Krajeńskie Suma		24
	00 Nie dotyczy	6
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
	12 Budownictwo	2
Sicienko	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Sicienko Suma		11
	00 Nie dotyczy	2
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
Skępe	14 Hotele i restauracje	1
Skępe Suma		4
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
Skrwilno	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Skrwilno Suma		5
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	10 Poczta i telekomunikacja	1
	12 Budownictwo	2
	13 Handel hurtowy i detaliczny	2
	17 Administracja publiczna	2
	18 Edukacja	3
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Solec Kujawski	22 Inne niewyszczególnione usługi	6
Solec Kujawski Suma		21
Sośno	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Sośno Suma		1
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	13 Handel hurtowy i detaliczny	2
	18 Edukacja	3
Stolno	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Stolno Suma		12
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	6
	17 Administracja publiczna	2
	18 Edukacja	2
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Strzelno	22 Inne niewyszczególnione usługi	3
Strzelno Suma		16
	00 Nie dotyczy	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	7
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	3
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Szubin	22 Inne niewyszczególnione usługi	4
Szubin Suma		21
	00 Nie dotyczy	5
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	4
Śliwice	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Śliwice Suma		11
	00 Nie dotyczy	9
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	2
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	4
Świecie	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	22 Inne niewyszczególnione usługi	13
Świecie Suma		33
Świecie nad Osą	00 Nie dotyczy	2
Świecie nad Osą Suma		2
Świedziebnia	00 Nie dotyczy	2
Świedziebnia Suma		2
Świekatowo	00 Nie dotyczy	2
Świekatowo Suma		2
Tłuchowo	00 Nie dotyczy	2
Tłuchowo Suma		2
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Topółka	17 Administracja publiczna	2
Topółka Suma		5
	00 Nie dotyczy	20
	04 Wytwarzanie tekstyliów i wyrobów włókienniczych	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	33
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	10 Poczta i telekomunikacja	2
	11 Transport	2
	12 Budownictwo	5
	13 Handel hurtowy i detaliczny	13
	14 Hotele i restauracje	3
	15 Pośrednictwo finansowe	2
	16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	1
	17 Administracja publiczna	4
	18 Edukacja	7
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	22
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	1
Toruń	22 Inne niewyszczególnione usługi	184
Toruń Suma		304
	00 Nie dotyczy	10
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
	11 Transport	1
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	3
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	3
Tuchola	22 Inne niewyszczególnione usługi	16
Tuchola Suma		40
	00 Nie dotyczy	3
	17 Administracja publiczna	1
Unisław	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Unisław Suma		6
	00 Nie dotyczy	2
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
Waganiec	12 Budownictwo	1
Waganiec Suma		4
	00 Nie dotyczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	17 Administracja publiczna	1
Warlubie	18 Edukacja	1
Warlubie Suma		5
	00 Nie dotyczy	2
Wąbrzeźno	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	14 Hotele i restauracje	1
	17 Administracja publiczna	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Wąbrzeźno Suma		9
	00 Nie dotyczy	3
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	5
	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
	17 Administracja publiczna	2
	18 Edukacja	2
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
Wąbrzeźno - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Wąbrzeźno - miasto Suma		18
	00 Nie dotyczy	3
Wąpielsk	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Wąpielsk Suma		4
	00 Nie dotyczy	1
	12 Budownictwo	1
	17 Administracja publiczna	2
Wielgie	22 Inne niewyszczególnione usługi	1
Wielgie Suma		5
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	2
Wielka Nieszawka	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
Wielka Nieszawka Suma		3
	00 Nie dotyczy	7
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	2
	12 Budownictwo	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	2
Więcbork	22 Inne niewyszczególnione usługi	7
Więcbork Suma		20
	00 Nie dotyczy	2
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
	12 Budownictwo	1
Włocławek	13 Handel hurtowy i detaliczny	1
Włocławek Suma		5
	00 Nie dotyczy	10
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	2
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	8
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	11 Transport	1
	12 Budownictwo	2
	13 Handel hurtowy i detaliczny	2
	14 Hotele i restauracje	2
	15 Pośrednictwo finansowe	1
	16 Obsługa nieruchomości, wynajem i prowadzenie działalności gospodarczej	1
	17 Administracja publiczna	1
	18 Edukacja	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	6
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
	21 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym	3
Włocławek - miasto	22 Inne niewyszczególnione usługi	34
Włocławek - miasto Suma		76
	00 Nie dotyczy	1
Zakrzewo	17 Administracja publiczna	1
Zakrzewo Suma		2
	00 Nie dotyczy	8
Zbiczno	14 Hotele i restauracje	1

Gmina	Dział gospodarki	Liczba projektów
Zbiczno Suma		9
Zbójno	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	2
Zbójno Suma		2
	00 Nie dotyczy	2
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	08 Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu i ciepła	1
	09 Pobór, uzdatnianie i rozprowadzanie wody	1
	17 Administracja publiczna	2
	18 Edukacja	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	7
Zławieś Wielka		
Zławieś Wielka Suma		16
	00 Nie dotyczy	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	1
	17 Administracja publiczna	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Złotniki Kujawskie		
Złotniki Kujawskie Suma		5
	00 Nie dotyczy	3
	03 Produkcja produktów żywnościowych i napojów	1
	06 Nieokreślony przemysł wytwórczy	5
	13 Handel hurtowy i detaliczny	2
	14 Hotele i restauracje	2
	17 Administracja publiczna	1
	19 Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	3
	20 Opieka społeczna, pozostałe usługi komunalne, społeczne i indywidualne	1
	22 Inne niewyszczególnione usługi	2
Żnin		
Żnin Suma		20
Suma końcowa		2143

Załącznik 2. Zestawienie wskaźników traktowanych jako zagrożone w realizowanym w 2015 roku badaniu ewaluacyjnym pn.: Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013

W poniższej tabeli zestawiono ze sobą dane sprawozdawcze wg stanu na koniec 2015 roku, wartości oszacowane w badaniu ewaluacyjnym z 2015 roku oraz wartości oszacowane w niniejszym badaniu, które stanowią złożenie deklaracji beneficjentów z badania CAWI oraz informacji z KSI SIMIK, dla projektów, których beneficjenci nie wzięli udziału w badaniu CAWI.

Tabela 18. Wskaźniki traktowane jako zagrożone w realizowanym w 2015 roku badaniu ewaluacyjnym pn.: *Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013*

Lp.	Rodzaj wskaźnika	Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźników					Stopień realizacji			
				Dane sprawozdawcze (wg danych Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015)			Dane szacowane na podstawie badań ewaluacyjnych		Dane sprawozdawcze (wg danych Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015)		Dane szacowane na podstawie badań	
				wartość docelowa	faktyczna realizacja	szacunkowa realizacja	Realizacja wg badania z 2015 roku*	Realizacja wg deklaracji beneficjentów (CAWI)** i KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016	Faktyczny stopień realizacji	Szacunkowy stopień realizacji	Stopień realizacji wg badania z roku 2015*	Stopień realizacji wg deklaracji beneficjentów (CAWI)** i KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016
1	produkt	1.3	Pojemność zakupionego taboru kolejowego (os.)	500,00	0,00	0,00	500,00	-	0,0%	0,0%	100,0%	-
2	rezultat	1.3	Oszczędność czasu na nowych i przebudowanych liniach kolejowych w przewozach pasażerskich i towarowych (euro/rok) ⁹⁸	10 830 6617	438 058	1 062 999	2 611 172	-	4,0%	9,8%	24,1%	-
3	rezultat	2.1	Liczba osób podłączonych do wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (os.)	33 600,00	11 488,00	17 624,00	32 600,00	29 057,00	34,2%	52,5%	97,0%	86,5%
4	produkt	2.2	Liczba projektów z zakresu gospodarki odpadami (szt.)	20,00	0,00	14,00	17,00	17,00	0,0%	70,0%	85,0%	85,0%
5	rezultat	2.2	Liczba osób objętych systemem zagospodarowania odpadów (os.)	400 000,00	17 352,00	19 071,00	699 573,00	310 837,00	4,3%	4,8%	174,9%	77,7%
6	produkt	2.4	Moc zainstalowana energii ze źródeł odnawialnych (MW)	8,00	0,00	2,63	6,44	7,05	0,0%	32,9%	80,5%	88,1%
7	produkt	2.5	Długość elementów zapobiegających powodziom (km)	6,00	0,00	1,61	2,61	2,43	0,0%	26,8%	43,5%	40,6%
8	produkt	3.1	Powierzchnia użytkowa nowych obiektów	25 000,00	0,00	0,00	65 637,00	55 306,12	0,0%	0,0%	262,5%	221,2%

⁹⁸ W sprawozdaniu występują oddzielne wskaźnik dla przewozów pasażerskich i towarowych. Dokonano sumowania.

Lp.	Rodzaj wskaźnika	Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźników					Stopień realizacji			
				Dane sprawozdawcze (wg danych Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015)			Dane szacowane na podstawie badań ewaluacyjnych		Dane sprawozdawcze (wg danych Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015)		Dane szacowane na podstawie badań	
				wartość docelowa	faktyczna realizacja	szacunkowa realizacja	Realizacja wg badania z 2015 roku*	Realizacja wg deklaracji beneficjentów (CAWI)** i KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016	Faktyczny stopień realizacji	Szacunkowy stopień realizacji	Stopień realizacji wg badania z roku 2015*	Stopień realizacji wg deklaracji beneficjentów (CAWI)** i KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016
			przeznaczonych na cele dydaktyczne (m2)									
9	rezultat	3.3	Liczba osób odwiedzających obiekty dziedzictwa kulturowego objęte wsparciem (os.).	1 708 800,00	0,00	15 000,00	591 609,00	26 445 894,00	0,0%	0,9%	34,6%	1547,6%
10	rezultat	4.1	Liczba MŚP, które uzyskały możliwość dostępu do internetu (szt.)	89,00	0,00	0,00	0,00	27,00	0,0%	0,0%	0,0%	30,3%
11	rezultat	4.1	Liczba osób, które uzyskały możliwość dostępu do internetu (os.)	27 880,00	0,00	0,00	41 480,00	-	0,0%	0,0%	148,8%	-
12	rezultat	4.1	Liczba osób, które uzyskały możliwość dostępu do internetu, w tym na obszarach wiejskich (os.)	22 300,00	0,00	0,00	16 700,00	-	0,0%	0,0%	74,9%	-
13	rezultat	4.1	Liczba szkół, które uzyskały możliwość dostępu do internetu (szt.)	500,00	25,00	25,00	81,00	62,00	5,0%	5,0%	16,2%	12,4%
14	rezultat	4.1	Liczba teleinfocentrow-ogólnodostępnych, bezpłatnych punktów dostępu do internetu (szt.)	300,00	0,00	0,00	48,00	14,00	0,0%	0,0%	16,0%	4,7%
15	produkt	5.1	Liczba projektów z zakresu: dokapitalizowania funduszy pożyczkowych i poręczeniowych (szt.)	12,00	5,00	7,00	14,00	4,00	41,7%	58,3%	116,7%	33,3%
16	rezultat	5.1	Dodatkowe inwestycje wykreowane dzięki wsparciu (euro)	11 310 000,00	0,00	1 159 628,66	129 833 202,00	1 880 000,00	0,0%	10,3%	1148,0%	16,6%
17	rezultat	5.1	Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze poręczeniowe (szt.)	4 311,00	0,00	0,00	948,00	804,00	0,0%	0,0%	22,0%	18,6%
18	rezultat	5.1	Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze pożyczkowe (szt.)	1 760,00	0,00	597,00	976,00	1 331,00	0,0%	33,9%	55,5%	75,6%
19	produkt	5.4	Liczba projektów dotyczących współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a jednostkami	15,00	3,00	3,00	151,00	15,00	20,0%	20,0%	1006,7%	100,0%

Lp.	Rodzaj wskaźnika	Działanie	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźników					Stopień realizacji			
				Dane sprawozdawcze (wg danych Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015)			Dane szacowane na podstawie badań ewaluacyjnych		Dane sprawozdawcze (wg danych Sprawozdania okresowego z realizacji RPO WK-P 2007-2013 za II półrocze 2015)		Dane szacowane na podstawie badań	
				wartość docelowa	faktyczna realizacja	szacunkowa realizacja	Realizacja wg badania z 2015 roku*	Realizacja wg deklaracji (CAWI)** i KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016	Faktyczny stopień realizacji	Szacunkowy stopień realizacji	Stopień realizacji wg badania z roku 2015*	Stopień realizacji wg deklaracji beneficjentów (CAWI)** i KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016
			badawczymi (szt.)									
20	produkt	5.4	Liczba projektów z zakresu B+RT realizowanych przez MŚP (szt.)	20,00	5,00	9,00	149,00	20,00	25,0%	45,0%	745,0%	100,0%
21	rezultat	5.4	Liczba utworzonych nowych etatów badawczych (kat. 1-5, 7) (szt.) ⁹⁹	7,00	0,00	0,00	4,00	1,00	0,0%	0,0%	57,1%	14,3%
22	produkt	5.6	Liczba projektów z zakresu uzbrojenia terenów pod inwestycje (szt.)	12,00	5,00	7,00	14,00	17,00	41,7%	58,3%	116,7%	141,7%
23	produkt	6.2	Liczba utworzonych miejsc pracy (brutto w pełnym wymiarze czasu) w sektorze turystyki (os.)	150,00	39,00	69,00	321,00	290,73	26,0%	46,0%	214,0%	193,8%
24	produkt	7.1	Powierzchnia zrewitalizowanych obszarów (ha)	800,00	8,72	12,51	12,51	406,26	1,1%	1,6%	1,6%	50,8%
25	rezultat	7.1	Liczba osób mieszkających na terenie objętym procesem rewitalizacji (os.)	200 000,00	0,00	201 829,00	22 176,00	239 739,00	0,0%	100,9%	11,1%	119,9%
26	produkt	8.2	Liczba zorganizowanych konferencji, spotkań, seminariów (szt.)	40,00	48,00	27,00	32,00	73,00	120,0%	67,5%	80,0%	182,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z realizacji RPO WK-P za II półrocze 2015, wyników badania Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013, danych KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016 oraz wyników badania CAWI; * - dane oszacowanie w badaniu Ewaluacja przyczyn nieosiągnięcia zakładanych wartości docelowych wybranych wskaźników w RPO WK-P na lata 2007-2013, ** - na podstawie wartości wskazanych przez beneficjentów w ramach badania CAWI zrealizowanego w ramach niniejszej ewaluacji; skala kolorów: 0% 100% i więcej; w kolumnie wartość wskaźników jednostka miary zgodnie ze wskazaną w nawiasie przy nazwie wskaźnika

⁹⁹ W sprawozdaniu wskaźnik dotyczy Osi priorytetowej V, a nie Działania 5.4.

Załącznik 3. Rozkład kwoty dofinansowania w poszczególnych powiatach i gminach w podziale na Działania

Tabela 19. Rozkład kwoty dofinansowania (tys. zł) w poszczególnych powiatach i gminach w podziale na Działania (Działania 1.1-3.3)

Działanie Powiat / gmina	Działanie 1.1	Działanie 1.2	Działanie 1.3	Działanie 1.4	Działanie 2.1	Działanie 2.2	Działanie 2.3	Działanie 2.4	Działanie 2.5	Działanie 2.6	Działanie 3.1	Działanie 3.2	Działanie 3.3
M. Bydgoszcz	92 791,70	34 356,26		73 286,15			8 748,59		3 171,86		60 559,15	41 038,89	15 980,24
M. Grudziądz	17 681,11	37 490,12			10 693,36		745,08			274,64	1 553,93	13 575,77	
M. Toruń	63 156,81	41 959,40			2 000,00		2 690,53		146,04	230,61	62 690,38	22 085,44	46 877,67
M. Włocławek	22 903,35	3 305,65					2 605,73	416,06		435,80	187,76	13 121,36	12 705,40
Powiat aleksandrowski	9 254,15						12 047,79				1 271,91	5 147,29	
Aleksandrów Kujawski	4 824,25										51,13	3 931,60	
Aleksandrów Kujawski - miasto							6 528,72				700,00	1 215,68	
Bądkowo	127,11												
Ciechocinek	1 359,04						5 364,27						
Koneck													
Nieszawa													
Raciążek	263,95						154,81				520,78		
Waganiec	2 459,93												
Zakrzewo	219,88												
Powiat brodnicki	31 468,48				346,67		7 686,18			2 988,83	469,49	10 098,30	
Bartniczka	774,90												
Bobrowo	990,20												
Brodnica	444,01				346,67		4 005,02			63,90			
Brodnica - miasto	24 926,68						3 292,72			244,36	469,49	10 098,30	
Brzozie	470,89												
Górzno	672,22						388,44			1 758,62			
Jabłonowo Pomorskie													
Świedziebnia	913,20												
Zbiczno	2 276,38									921,95			
Powiat bydgoski	17 089,17				1 975,45		6 014,50	1 798,37		308,25	10 844,19		
Białe Błota	996,18							1 798,37		308,25	3 318,74		
Dąbrowa Chełmińska	5 390,77						1 356,46						
Dobrcz	1 104,76						680,49				1 283,39		
Koronowo	2 099,33				1 975,45		1 652,40				163,84		
Nowa Wieś Wielka	934,90												

Działanie	Działanie 1.1	Działanie 1.2	Działanie 1.3	Działanie 1.4	Działanie 2.1	Działanie 2.2	Działanie 2.3	Działanie 2.4	Działanie 2.5	Działanie 2.6	Działanie 3.1	Działanie 3.2	Działanie 3.3
Powiat / gmina													
Osielsko	1 458,14						785,13				1 489,71		
Sicienko	3 610,86						1 221,70						
Solec Kujawski	1 494,22						318,31				4 588,51		
Powiat chełmiński	13 402,63					3 273,88	3 329,39			425,18	2 134,37	7 418,82	17 665,59
Chełmno	2 843,09					3 273,88						453,60	
Chełmno - miasto	1 399,48						2 471,23				224,73	6 889,92	17 665,59
Kijewo Królewskie	4 048,61						225,45			87,17	53,65		
Lisewo	291,66											75,30	
Papowo Biskupie	394,25												
Stolno	3 167,49										1 855,99		
Unisław	1 258,05						632,71			338,01			
Powiat golubsko-dobrzyński	4 726,09				29 557,95		2 247,31				62,97	3 439,01	
Ciechocin	1 702,00						618,75						
Golub-Dobrzyń	874,62						1 628,56					3 439,01	
Golub-Dobrzyń - miasto	621,55				29 557,95								
Kowalewo Pomorskie	891,56										62,97		
Radomin	636,36												
Zbójno													
Powiat grudziądzki	6 485,27				3 134,88	35 137,85	7 181,19			338,37	2 934,70	2 542,15	
Grudziądz	2 596,30				3 134,88	35 137,85				338,37			
Gruta	1 247,72						1 814,21						
Łasin	500,00						5 366,98				2 934,70	2 542,15	
Radzyń Chełmiński													
Rogóżno	499,88												
Świecie nad Osą	1 641,36												
Powiat inowrocławski	26 719,43	14 861,59			8 123,21		11 078,91				929,97	12 341,35	7 999,49
Dąbrowa Biskupia	496,67											2 505,92	
Gniewkowo	213,37				5 870,41		1 349,06						
Inowrocław	3 158,03						844,97				929,97		
Inowrocław - miasto	7 283,55	14 861,59					7 983,96					7 798,73	173,92
Janikowo	9 831,89						226,36						
Kruszwica	859,60				2 252,81		547,75					2 036,70	
Pakość	3 420,53												7 825,57
Rojewo	625,47						126,80						
Złotniki Kujawskie	830,31												

Działanie	Działanie 1.1	Działanie 1.2	Działanie 1.3	Działanie 1.4	Działanie 2.1	Działanie 2.2	Działanie 2.3	Działanie 2.4	Działanie 2.5	Działanie 2.6	Działanie 3.1	Działanie 3.2	Działanie 3.3
Powiat / gmina													
Powiat lipnowski	8 466,86				2 544,89	1 469,39	2 929,31				243,63	3 856,83	
Bobrowniki	500,00												
Chrostkowo	652,05						390,89						
Dobrzyń nad Wisłą	657,54												
Kikół	1 374,70						707,90				58,72		
Lipno	1 382,02						923,40					479,35	
Lipno - miasto	518,80					872,13					184,92	3 377,48	
Skepe	1 980,01				2 544,89								
Tłuchowo	901,88												
Wielgie	499,85					597,27	907,11						
Powiat mogileński	19 594,79				6 754,80		2 218,15			225,67	938,68	6 166,18	
Dąbrowa													
Jeziora Wielkie										225,67		1 694,06	
Mogilno	19 594,79				5 307,22		1 918,24				658,33	2 198,21	
Strzelno					1 447,57		299,91				280,34	2 273,91	
Powiat nakielski	48 591,29				3 529,88		1 393,51			231,50	1 691,98	4 685,99	
Kcynia	1 208,80												
Mrocza	10 102,27				1 787,49						48,51		
Nakło nad Notecią	35 440,65						370,42			231,50	1 591,59	2 626,04	
Sadki											51,88		
Szubin	1 839,58				1 742,39		1 023,09					2 059,96	
Powiat radziejowski	5 904,77				8 480,18		4 169,07				8 400,00	5 279,37	
Bytoń	38,30												
Dobre	323,42						107,27						
Osięciny	1 836,91												
Piotrków Kujawski	1 370,28				824,20								
Radziejów	139,82				6 574,66		2 066,64				684,86	3 343,64	
Radziejów - miasto	1 658,36				1 081,32		1 754,08				7 715,15	1 935,74	
Topółka	537,70						241,07						
Powiat rypiński	6 933,79					1 629,38	9 647,49				17 715,75	8 355,83	
Brzuze	464,96					277,78							
Rogowo	2 415,55					277,78	837,53						
Rypin	1 821,36					277,78	837,53					7 604,07	
Rypin - miasto							7 972,43				16 113,09	751,76	
Skrwilno	500,00					518,24					1 602,66		
Wąpielsk	1 731,93					277,78							

Działanie	Działanie 1.1	Działanie 1.2	Działanie 1.3	Działanie 1.4	Działanie 2.1	Działanie 2.2	Działanie 2.3	Działanie 2.4	Działanie 2.5	Działanie 2.6	Działanie 3.1	Działanie 3.2	Działanie 3.3
Powiat sępoleński	3 751,21				4 927,46		5 749,35				160,79	5 150,94	
Kamień Krajeński	1 267,02						203,35					631,59	
Sępólno Krajeńskie	1 984,31				2 794,79		3 137,90					111,63	
Sośno													
Więcbork	499,87				2 132,68		2 408,10				160,79	4 407,71	
Powiat świecki	16 749,57				3 896,52	12 735,93	1 418,69	1 459,56		945,90	620,73	6 401,75	
Bukowiec	1 269,47												
Dragacz	758,93												
Drzycim	886,82						90,25						
Jeżewo													
Lniano	953,97					118,50							
Nowe	488,87						81,23						
Osie	6 422,79									698,94			
Pruszcz	1 101,68												
Świecie	3 967,89					12 617,43	680,76	878,97		246,96	401,95	6 401,75	
Świekatowo	500,00						566,46						
Warlubie	399,16				3 896,52			580,59			218,78		
Powiat toruński	25 348,20				20 035,27	1 251,45	4 932,60	15 201,72	17 490,86	530,65	5 145,56	10 037,53	
Chełmża	7 876,12						408,06	2 561,32			641,10	8 710,22	
Chełmża - miasto	2 224,41						795,65				50,47	1 327,31	
Czernikowo	1 033,49				10 543,81	1 189,98	275,98				1 773,90		
Lubicz	3 697,50						831,55				1 156,95		
Łubianka	563,82						596,01	6 657,33	6 131,20				
Łysomice	9 483,60				6 535,41	61,47	945,96	4 446,55		530,65	1 459,90		
Obrowo							854,98						
Wielka Nieszawka													
Zławieś Wielka	469,26				2 956,04		224,41	1 536,52	11 359,66		63,24		
Powiat tucholski	7 834,18				3 506,39	7 501,52	2 228,80			854,88	5 461,37	5 898,20	
Cekcyn	1 574,60									203,43	3 836,01		
Gostycyn	695,72					234,02				390,01			
Kęsowo	1 551,26						150,96						
Lubiewo	499,99				3 506,39						48,18		
Śliwice	1 475,63												
Tuchola	2 036,99					7 267,50	2 077,83			261,44	1 577,18	5 898,20	
Powiat wąbrzeski	2 442,76					6 274,91	4 304,53			187,02	3 655,75	3 299,84	
Dębowa Łąka	450,68					6 274,91	902,95						

Działanie Powiat / gmina	Działanie 1.1	Działanie 1.2	Działanie 1.3	Działanie 1.4	Działanie 2.1	Działanie 2.2	Działanie 2.3	Działanie 2.4	Działanie 2.5	Działanie 2.6	Działanie 3.1	Działanie 3.2	Działanie 3.3
Książki							704,76						
Płużnica	150,25						2 052,63			187,02			
Wąbrzeźno	478,65						192,77					1 780,66	
Wąbrzeźno - miasto	1 363,18						451,43				3 655,75	1 519,17	
Powiat włocławski	12 297,41				25 576,75	747,11	4 114,97		941,49	1 168,93	210,72		
Baruchowo	861,53					234,94	787,47			191,32			
Boniewo	1 125,46						588,79				157,19		
Brześć Kujawski	775,74				11 011,95		421,83		941,49				
Chocień	3 221,77				9 153,23								
Chodecz	499,94												
Fabianki	343,76						388,39						
Izbica Kujawska	499,87					261,63	324,72						
Kowal	128,41									720,00			
Kowal - miasto	184,30				2 818,67					257,61			
Lubanie	252,28												
Lubień Kujawski	839,91						293,43						
Lubraniec	871,96				2 592,90	250,54	1 310,33				53,54		
Włocławek	2 692,50												
Powiat żniński	6 703,95				2 064,25		1 567,44		9 871,97			2 241,76	1 311,44
Barcin	571,78						1 567,44						
Gąsawa	2 208,54												1 311,44
Janowiec Wielkopolski	702,45												
Łabiszyn					2 064,25								
Żnin	3 221,18								9 871,97			2 241,76	

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016; dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich oraz 6 projektów, w przypadku których obszar realizacji wskazano na poziomie grupy powiatów; w przypadku 16 projektów, w których wskazano więcej niż jedną gminę jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między gminy; skala kolorów ustalana dla każdego wiersza oddzielnie: 0 wartość największa

Tabela 20. Rozkład kwoty dofinansowania (tys. zł) w poszczególnych powiatach i gminach w podziale na Działania (Działania 4.1-7.2)

Działanie Powiat / gmina	Działanie 4.1	Działanie 4.2	Działanie 4.3	Działanie 5.1	Działanie 5.2	Działanie 5.3	Działanie 5.4	Działanie 5.5	Działanie 5.6	Działanie 6.1	Działanie 6.2	Działanie 7.1	Działanie 7.2
M. Bydgoszcz		161,27	8287,50	28800,27	77135,50	1879,72	41605,84	2626,49	24487,54	1374,07	12156,97	79083,88	5040,39
M. Grudziądz		9305,84	359,06	2428,50	10234,57	300,30		1049,26		1999,63	4721,20	20368,19	20139,43
M. Toruń	18474,81	2979,42	4404,39	3474,69	43816,67	2384,37	50433,79	2185,13	10818,42		14396,58	38802,15	13433,01
M. Włocławek			710,31	2315,54	25744,42	5739,17	11411,76	176,55	15305,56		3264,58	29871,02	25469,75
Powiat aleksandrowski			32,17		21191,41	705,63		248,22			26728,26	4941,03	
Aleksandrów Kujawski					4737,99	411,18		75,46					
Aleksandrów Kujawski - miasto			32,17		7020,21			41,14			588,03	2656,53	
Bądkowo					372,63						2863,50		
Ciechocinek					1783,62	294,45		131,62			23276,73	2284,50	
Koneck					2430,61								
Nieszawa					852,21								
Raciążek					510,00								
Waganiec					3484,15								
Zakrzewo													
Powiat brodnicki			293,51		22577,54			342,86	4225,56	810,40	146,71	5976,05	
Bartniczka					1854,69								
Bobrowo					263,49								
Brodnica			212,62		8646,47			98,27					
Brodnica - miasto			80,89		7782,81			103,65	4225,56	628,00		5976,05	
Brzozie					1582,70								
Górzno					277,79			129,43					
Jabłonowo Pomorskie					2169,60			11,51					
Świedziebna													
Zbiczno										182,41	146,71		
Powiat bydgoski	4904,11	830,63	766,80		21385,57			1479,32	12131,13		6317,83	5494,47	
Białe Błota		830,63			7586,23			591,82					
Dąbrowa Chełmińska					813,94								
Dobrcz					34,12			20,95			1445,00		
Koronowo			276,68		969,60			86,52	2514,60		2994,17	2386,76	
Nowa Wieś Wielka					2767,25			256,48					
Osielsko					3336,84			265,26			1878,66		
Sicienko					1204,92								
Solec Kujawski	4904,11		490,12		4672,68			258,29	9616,53			3107,71	

Działanie	Działanie 4.1	Działanie 4.2	Działanie 4.3	Działanie 5.1	Działanie 5.2	Działanie 5.3	Działanie 5.4	Działanie 5.5	Działanie 5.6	Działanie 6.1	Działanie 6.2	Działanie 7.1	Działanie 7.2
Powiat / gmina													
Powiat chełmiński		521,41			14935,20	294,34		271,39				4235,90	
Chełmno					3353,87			130,61				340,06	
Chełmno - miasto		521,41			459,70			127,39				3895,84	
Kijewo Królewskie					2501,02								
Lisewo					824,72								
Papowo Biskupie					3115,39								
Stolno					4533,00	294,34		13,38					
Unisław					147,50								
Powiat golubsko-dobrzyński					17380,93						976,40	2841,76	
Ciechocin					4633,63								
Golub-Dobrzyń					1534,80						462,82		
Golub-Dobrzyń - miasto					6214,85						513,58	2841,76	
Kowalewo Pomorskie					3298,67								
Radomin													
Zbójno					1698,98								
Powiat grudziądzki					20508,46	4003,00		85,12				1100,53	
Grudziądz					19589,76			56,25				1100,53	
Gruta					586,08	4003,00							
Łasin					332,63								
Radzyń Chełmiński								28,87					
Rogóżno													
Świecie nad Osą													
Powiat inowrocławski		946,99	1000,97	575,65	42448,75	91,80		324,88	9056,91	5858,98	36591,08	24657,54	
Dąbrowa Biskupia					2377,60								
Gniewkowo			205,73		4173,63			53,54				1693,55	
Inowrocław			292,58		2337,64			80,95			3191,53		
Inowrocław - miasto		946,99	363,67	575,65	24261,34			138,26	9056,91		33399,55	17369,80	
Janikowo					331,24							2133,42	
Kruszwica					2751,47	91,80				5858,98		2155,01	
Pakość			88,10		5349,75							1305,77	
Rojewo			50,87		271,08			28,29					
Złotniki Kujawskie					595,00			23,85					
Powiat lipnowski		993,48			9665,04	773,49		25,28			4034,85	3203,35	
Bobrowniki													
Chrostkowo													

Działanie	Działanie 4.1	Działanie 4.2	Działanie 4.3	Działanie 5.1	Działanie 5.2	Działanie 5.3	Działanie 5.4	Działanie 5.5	Działanie 5.6	Działanie 6.1	Działanie 6.2	Działanie 7.1	Działanie 7.2
Powiat / gmina													
Dobrzyń nad Wisłą					1833,35	773,49		25,28			4034,85		
Kikół					297,50								
Lipno					2879,84								
Lipno - miasto		993,48			2986,73							3203,35	
Skępe					279,94								
Tłuchowo													
Wielgie					1387,69								
Powiat mogileński			135,50		7522,42			105,12				4011,09	
Dąbrowa								3,50					
Jeziora Wielkie					593,27			14,89					
Mogilno			135,50					3,50				2716,17	
Strzelno					6929,15			83,23				1294,92	
Powiat nakielski		1828,67	372,22		9085,30			218,81	12858,47	258,16	5568,20	6009,99	
Kcynia			31,60		1755,71								
Mrocza										258,16			
Nakło nad Notecią		1828,67	180,91		1989,36				12858,47		5568,20	3864,89	
Sadki					591,43								
Szubin			159,72		4748,80			218,81				2145,10	
Powiat radziejowski		455,71			7100,69	1281,20						1352,04	
Bytoń													
Dobre													
Osiężyny					557,21								
Piotrków Kujawski					3857,34	1281,20							
Radziejów					294,15							110,00	
Radziejów - miasto		455,71			989,49							1242,04	
Topólka					1402,50								
Powiat rypiński		695,11	93,73		8119,01	1073,44		78,42	1635,58			3088,66	
Brzuze					227,87								
Rogowo					2816,88								
Rypin			93,73		1423,44			78,42	1635,58				
Rypin - miasto		695,11			2912,04	1073,44						3088,66	
Skrwilno					738,78								
Wąpielsk													
Powiat sępoleński			91,15	1471,67	5648,76			193,99	2763,26		10357,58	3533,17	
Kamień Krajeński					255,00								
Sępólno Krajeńskie			91,15	1471,67	1269,21			193,99	2763,26		5178,79	2166,13	

Działanie	Działanie 4.1	Działanie 4.2	Działanie 4.3	Działanie 5.1	Działanie 5.2	Działanie 5.3	Działanie 5.4	Działanie 5.5	Działanie 5.6	Działanie 6.1	Działanie 6.2	Działanie 7.1	Działanie 7.2
Powiat / gmina													
Sośno					286,86								
Więcbork					3837,69						5178,79	1367,04	
Powiat świecki			100,80		11432,43	912,30		84,51	14597,97	120,71	682,87	6759,28	4709,42
Bukowiec					774,92								
Dragacz					2828,26								
Drżycim					492,66								
Jeżewo					296,31	663,43							
Lniano					591,71								
Nowe								84,51			682,87	1407,95	
Osie					1261,19								
Pruszcz					731,58	248,87							
Świecie			100,80		4250,10				14597,97	120,71		5351,33	4709,42
Świekatowo													
Warlubie					205,69								
Powiat toruński			1456,23		20325,58			466,87			14940,43	3488,91	
Chełmża					1014,45								
Chełmża - miasto					37,07						1611,97	3488,91	
Czernikowo					1432,66								
Lubicz			123,58		4231,98			366,92					
Łubianka					1365,88			15,83					
Łysomice			476,66		3355,21			57,93			13328,46		
Obrowo					595,91								
Wielka Nieszawka					6056,62								
Zławieś Wielka			855,98		2235,81			26,19					
Powiat tucholski			766,61		15908,27	3816,16	239,59	43,07		11860,57	2837,77	3374,86	
Cekcyn					465,57	165,75	81,58			1978,36			
Gostycyn					1028,28					1978,36			
Kęsowo										1968,79	963,21		
Lubiewo			356,87		2975,60					1978,36			
Śliwice					2679,16			16,29		1978,36			
Tuchola			409,74		8759,65	3650,41	158,01	26,78		1978,36	1874,56	3374,86	
Powiat wąbrzeski		32,17			9637,66			21,91	7673,85		2518,50	3051,53	
Dębowa Łąka											602,56		
Książki					682,20								
Płużnica					154,15				7673,85				
Wąbrzeźno					1754,23						1915,94		

Działanie	Działanie 4.1	Działanie 4.2	Działanie 4.3	Działanie 5.1	Działanie 5.2	Działanie 5.3	Działanie 5.4	Działanie 5.5	Działanie 5.6	Działanie 6.1	Działanie 6.2	Działanie 7.1	Działanie 7.2
Powiat / gmina													
Wąbrzeźno - miasto		32,17			7047,07			21,91				3051,53	
Powiat włocławski					29114,10	178,50		16,76	4373,29				
Baruchowo					1752,44								
Boniewo													
Brześć Kujawski					7365,04	178,50			4373,29				
Choceń					1370,27								
Chodecz					8316,52								
Fabianki					2077,34			16,76					
Izbica Kujawska													
Kowal					3442,87								
Kowal - miasto					265,22								
Lubanie					987,54								
Lubień Kujawski					116,78								
Lubraniec					1667,43								
Włocławek					1752,66								
Powiat żniński		213,81			11013,76			230,83			7084,91	5057,50	
Barcin		213,81			1326,76						1478,46	2135,27	
Gąsawa					505,97			22,31			4113,96		
Janowiec Wielkopolski					4360,02								
Łabiszyn					2050,87						1492,49		
Żnin					2770,14			208,51				2922,24	

Źródło: opracowanie własne na podstawie KSI SIMIK wg stanu na dzień 30.06.2016; dane nie obejmują 191 projektów ogólnowojewódzkich oraz 6 projektów, w przypadku których obszar realizacji wskazano na poziomie grupy powiatów; w przypadku 16 projektów, w których wskazano więcej niż jedną gminę jako obszar realizacji, dokonano równomiernego podziału alokacji między gminy; skala kolorów ustalana dla każdego wiersza oddzielnie: 0 wartość największa

